GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KALIP YARGI VE ÖN YARGILARI

Onur Güleryüz

DOKTORA TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT, 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 (altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Onur
Soyadı : Güleryüz
Bölümü : Sosyal Bilgiler Eğitimi
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Ortaokul Öğrencilerinin Kalıp Yargı ve Ön Yargıları

İngilizce Adı: Stereotypes and Prejudices Among Middle School Students

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Onur Güleryüz

İmza: ……

JÜRİ ONAY SAYFASI

Onur Güleryüz tarafından hazırlanan "Ortaokul Öğrencilerinin Kalıp Yargı ve Ön Yargıları" adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Hakan AKDAĞ …….
(Sosyal Bilgiler Eğitimi, Eğitim Fakültesi, Mersin Üniversitesi)
Danışman: Doç. Dr. Bahadır KILCAN …….
(Sosyal Bilgiler Eğitimi, Gazi Eğitim Fakültesi, Gazi Üniversitesi)
Üye: Prof. Dr. Bülent AKBABA …….
(Sosyal Bilgiler Eğitimi, Gazi Eğitim Fakültesi, Gazi Üniversitesi)
Üye: Prof. Dr. Bülent AKSOY …….
(Sosyal Bilgiler Eğitimi, Gazi Eğitim Fakültesi, Gazi Üniversitesi)
Üye: Prof. Dr. Osman ÇEPNİ …….
(Coğrafya, Edebiyat Fakültesi, Karabük Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 29.01.2024
Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban Çetin
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü …….

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitimim boyunca aldığım akademik desteğin yanında bana hoşgörüyü, sabrı ve tevazuyu öğreten değerli hocalarım Doç. Dr. Bahadır KILCAN'a, Prof. Dr. Bülent AKBABA'ya, Prof. Dr. Bülent AKSOY'a, Doç. Dr. Tevfik PALAZ'a, Prof. Dr. Turhan ÇETİN'e ve Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ'a teşekkür ederim. Ayrıca eleştiri ve önerileriyle bu araştırmaya katkıda bulunan jüri üyeleri Prof. Dr. Hakan AKDAĞ'a ve Prof. Dr. Osman ÇEPNİ'ye teşekkürlerimi sunarım. Son olarak veri toplama sürecini kolaylaştıran okul yöneticilerine, veri toplama aracını doldurmaktan minik kolları yorulan öğrencilere ve vaktini ayıran sosyal bilgiler öğretmenlerine teşekkür ederim.

Ankara, 2024

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KALIP YARGI VE ÖN YARGILARI

(Doktora Tezi)

Onur Güleryüz
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Şubat 2024

ÖZ

Ortaokul öğrencilerinin çeşitli gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları maksimum çeşitlilik örneklem ile belirlenmiş olup Ankara'nın Çankaya ve Mamak ilçelerinde yer alan, sosyoekonomik düzey ve akademik başarı açısından farklılık gösteren iki devlet okulundaki 8. sınıf öğrencileri ve bu okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleridir. Araştırma verileri öğrencilerden açık uçlu görüşme formu, öğretmenlerden ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve çapraz durum analizi kullanılmıştır. Araştırma bulguları; milliyet, göçmenlik, dini inanç, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, akademik başarı, yaş, kilo, engellilik, yerleşim yeri, medeni durum ve okul personelleri temalarındaki 42 gruba yönelik kalıp yargı ve ön yargı içeriklerini ortaya çıkarmıştır. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde ortaokul öğrencilerinin çalışmada incelenen grupların çoğuna yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargı taşıdığı tespit edilmiştir. Gelecek araştırmalar bu olumsuz kalıp yargı ve ön yargıların azaltılmasına odaklanabilir.

Anahtar Kelimeler : Kalıp Yargı, Ön Yargı, Ortaokul Öğrencileri
Sayfa Adedi : xxv + 339
Danışman : Doç. Dr. Bahadır KILCAN

STEREOTYPES AND PREJUDICES AMONG MIDDLE SCHOOL STUDENTS

(Ph.D. Thesis)

Onur Güleryüz

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

February 2024

ABSTRACT

The objective of this study is to uncover the stereotypes and prejudices held by middle school students toward various social groups. Employing a qualitative research approach, participants were selected using maximum diversity sampling from two state schools situated in Ankara's Çankaya and Mamak districts. These districts were chosen for their contrasting socioeconomic statuses and academic performances. Data collection involved open-ended interviews form with 8th-grade students and semi-structured interviews with social studies teachers. The gathered data underwent content analysis and cross-case analysis. The findings revealed a range of stereotypes and prejudices across 42 groups, spanning categories such as nationality, immigration, religious beliefs, gender, socioeconomic status, academic achievement, age, weight, disability, place of residence, marital status, and school staff. Overall, this study highlighted the prevalence of negative stereotypes and prejudices among middle school students. Future research should focus on reducing these negative stereotypes and prejudices.

Key Words : Stereotype, Prejudice, Middle School Students
Page Number : xxv + 339
Supervisor : Assoc. Dr. Bahadır KILCAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU i

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ii

JÜRİ ONAY SAYFASI iii

TEŞEKKÜR iv

ÖZ v

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER vii

TABLOLAR LİSTESİ xx

BÖLÜM I 1

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 1

1.2. İlgili Araştırmalar 3

1.3. Araştırmanın Amacı ve Soruları 6

1.4. Araştırmanın Önemi 7

BÖLÜM II 9

KAVRAMSAL ÇERÇEVE 9

2.1. Kalıp Yargı ve Ön Yargının Temel Özellikleri 9

2.1.1. Kalıp Yargı 9

2.1.2. Ön Yargı 12

2.2. Kalıp Yargı ve Ön Yargıyı Açıklayan Teoriler 14

2.2.1. Otoriter Kişilik 14

2.2.2. Grup Çatışması 15

2.2.3. Sosyal Normlara Uyma 16

2.2.4. Sosyal Biliş 17

2.2.5. Sosyal Kimlik 19

2.3. Kalıp Yargı ve Ön Yargının Sonuçları 20

2.3.1. Kalıp Yargı Tehdidi 20

2.3.2. Damgalanma 21

2.3.3. Ayrımcılık 22

2.3.4. Soykırım 23

2.4. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kalıp Yargı ve Ön Yargı 24

BÖLÜM III 29

YÖNTEM 29

3.1. Araştırma Modeli 29

3.2. Katılımcılar 29

3.3. Veri Toplama Araçları 39

3.4. Verilerin Toplanması 40

3.5. Verilerin Analizi 40

3.6. İnandırıcılık ve Aktarılabilirlik 42

BÖLÜM IV 43

BULGULAR 43

4.1. Milliyet 43

4.1.1. Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 44

4.1.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 44

4.1.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 48

4.1.1.3. Karşılaştırma 53

4.1.1.4. Öğretmen Görüşleri..... 53

4.1.2. Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 54

4.1.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 54

4.1.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 58

4.1.2.3. Karşılaştırma 62

4.1.2.4. Öğretmen Görüşleri..... 62

4.1.3. Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 63

4.1.3.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 63

4.1.3.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 66

4.1.3.3. Karşılaştırma 70

4.1.3.4. Öğretmen Görüşleri..... 70

4.1.4. Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 71

4.1.4.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 71

4.1.4.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 74

4.1.4.3. Karşılaştırma 77

4.1.4.4. Öğretmen Görüşleri..... 77

4.1.5. Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 78

4.1.5.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 78

4.1.5.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 81

4.1.5.3. Karşılaştırma 84

4.1.5.4. Öğretmen Görüşleri 84

4.1.6. Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 85

4.1.6.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 85

4.1.6.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 88

4.1.6.3. Karşılaştırma 90

4.1.6.4. Öğretmen Görüşleri 90

4.1.7. Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 91

4.1.7.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 91

4.1.7.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 94

4.1.7.3. Karşılaştırma 97

4.1.7.4. Öğretmen Görüşleri 97

4.1.8. Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 98

4.1.8.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 98

4.1.8.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 100

4.1.8.3. Karşılaştırma 102

4.1.8.4. Öğretmen Görüşleri 102

4.1.9. Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 104

4.1.9.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 104

4.1.9.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 107

4.1.9.3. Karşılaştırma 109

4.1.9.4. Öğretmen Görüşleri 110

4.1.10. Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 111

4.1.10.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 111

4.1.10.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 113

4.1.10.3. Karşılaştırma 115

4.1.11. Hintlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 116

4.1.11.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Hintlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 116

4.1.11.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Hintlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 117

4.1.11.3. Karşılaştırma 118

4.2. Göçmenlik 118

4.2.1. Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 119

4.2.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 119

4.2.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 123

4.2.1.3. Karşılaştırma 127

4.2.1.4. Öğretmen Görüşleri 127

4.2.2. Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 129

4.2.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 129

4.2.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 131

4.2.2.3. Karşılaştırma 132

4.2.2.4. Öğretmen Görüşleri..... 133

4.2.3. Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 133

4.2.3.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 133

4.2.3.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 135

4.2.3.3. Karşılaştırma 136

4.2.3.4. Öğretmen Görüşleri..... 136

4.3. Dini İnanç..... 137

4.3.1. Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 138

4.3.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 138

4.3.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 140

4.3.1.3. Karşılaştırma 143

4.3.1.4. Öğretmen Görüşleri..... 143

4.3.2. Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 144

4.3.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 144

4.3.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 145

4.3.2.3. Karşılaştırma 147

4.3.2.4. Öğretmen Görüşleri..... 147

4.3.3. Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 148

4.3.3.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 148

4.3.3.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 150

4.3.3.3. Karşılaştırma 151

4.3.3.4. Öğretmen Görüşleri 152

4.3.4. Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 153

4.3.4.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 153

4.3.4.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 155

4.3.4.3. Karşılaştırma 157

4.3.4.4 Öğretmen Görüşleri 157

4.4. Cinsiyet 158

4.4.1. Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 159

4.4.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 159

4.4.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 162

4.4.1.3. Karşılaştırma 166

4.4.1.4. Öğretmen Görüşleri 166

4.4.2. Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 167

4.4.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 167

4.4.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 169

4.4.2.3. Karşılaştırma 172

4.4.2.4. Öğretmen Görüşleri 173

4.5. Sosyoekonomik Düzey 174

4.5.1. Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 174

4.5.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 174

4.5.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 177

4.5.1.3. Karşılaştırma 179

4.5.2. Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 180

4.5.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 180

4.5.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 183

4.5.2.3. Karşılaştırma 185

4.5.2.4. Öğretmen Görüşleri 186

4.6. Akademik Başarı 186

4.6.1. Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 187

4.6.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 187

4.6.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 189

4.6.1.3. Karşılaştırma 191

4.6.1.4. Öğretmen Görüşleri 191

4.6.2. Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 192

4.6.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 192

4.6.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 194

4.6.2.3. Karşılaştırma 196

4.6.2.4. Öğretmen Görüşleri..... 197

4.7. Yaş 197

4.7.1. Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 198

4.7.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 198

4.7.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 201

4.7.1.3. Karşılaştırma 204

4.7.2. Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 205

4.7.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 205

4.7.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 208

4.7.2.3. Karşılaştırma 211

4.7.2.4. Öğretmen Görüşleri..... 211

4.8. Kilo 211

4.8.1. Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 212

4.8.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 212

4.8.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 214

4.8.1.3. Karşılaştırma 216

4.8.1.4. Öğretmen Görüşleri..... 216

4.8.2. Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 217

4.8.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 217

4.8.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 219

4.8.2.3. Karşılaştırma 221

4.9. Engellilik 221

4.9.1. Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 221

4.9.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 222

4.9.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 224

4.9.1.3. Karşılaştırma 227

4.9.1.4. Öğretmen Görüşleri 227

4.10. Yerleşim Yeri 228

4.10.1. Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 229

4.10.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 229

4.10.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 232

4.10.1.3. Karşılaştırma 235

4.10.2. Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 235

4.10.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 235

4.10.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 238

4.10.2.3. Karşılaştırma 240

4.11. Medeni Durum 241

4.11.1. Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 241

4.11.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 241

4.11.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 243

4.11.1.3. Karşılaştırma 245

4.11.2. Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 246

4.11.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 246

4.11.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 247

4.11.2.3. Karşılaştırma 249

4.11.2.4. Öğretmen Görüşleri..... 249

4.12. Okul Personelleri..... 250

4.12.1. Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 250

4.12.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar.. 250

4.12.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar.. 253

4.12.1.3. Karşılaştırma 256

4.12.2. Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 257

4.12.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 257

4.12.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 260

4.12.2.3. Karşılaştırma 263

4.12.2.4. Öğretmen Görüşleri..... 263

4.12.3. Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 264

4.12.3.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 264

4.12.3.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 266

4.12.3.3. Karşılaştırma 268

4.12.4. Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 269

4.12.4.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 269

4.12.4.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 270

4.12.4.3. Karşılaştırma 272

4.12.5. Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 272

4.12.5.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 272

4.12.5.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 273

4.12.5.3. Karşılaştırma 275

4.12.6. Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar 275

4.12.6.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 275

4.12.6.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar..... 276

4.12.6.3. Karşılaştırma 277

BÖLÜM V 278

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 278

5.1. Tartışma 278

5.1.1. Milliyet 278

5.1.2. Göçmenlik 285

5.1.3. Dini İnanç 287

5.1.4. Cinsiyet 290

5.1.5. Sosyoekonomik Düzey 292

5.1.6. Akademik Başarı 294

5.1.7. Yaş 295

5.1.8. Kilo 297

5.1.9. Engellilik 298

5.1.10. Yerleşim Yeri 299

5.1.11. Medeni Durum 301

5.1.12. Okul Personelleri 302

5.2. Sonuç 305

5.3. Öneriler 306

KAYNAKLAR 308

EKLER 326

EK 1. Etik Kurul Onayı 327

EK 2. Araştırma İzni 329

EK 3. Açık Uçlu Görüşme Formu 330

EK 4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Protokolü 339

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Kalıp Yargı ve Ön Yargıların Belirlenmesine Yönelik Araştırmalar* 3

Tablo 2. *A Okulu Öğrenciler* 31

Tablo 3. *A Okulu Öğretmenler*.....35

Tablo 4. *B Okulu Öğrenciler* 35

Tablo 5. *B Okulu Öğretmenler*.....39

Tablo 6. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....44

Tablo 7. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....48

Tablo 8. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....54

Tablo 9. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....58

Tablo 10. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....63

Tablo 11. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....66

Tablo 12. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....71

Tablo 13. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....74

Tablo 14. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....78

Tablo 15. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....81

Tablo 16. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....85

Tablo 17. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....88

Tablo 18. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....91

Tablo 19. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....94

Tablo 20. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....98

Tablo 21. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....100

Tablo 22. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....104

Tablo 23. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....107

Tablo 24. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....111

Tablo 25. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....113

Tablo 26. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Hintlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....116

Tablo 27. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Hintlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....117

Tablo 28. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....119

Tablo 29. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....123

Tablo 30. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 129

Tablo 31. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 131

Tablo 32. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 133

Tablo 33. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 135

Tablo 34. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 138

Tablo 35. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 140

Tablo 36. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 144

Tablo 37. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 145

Tablo 38. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 148

Tablo 39. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 150

Tablo 40. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 153

Tablo 41. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 155

Tablo 42. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 159

Tablo 43. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 162

Tablo 44. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar* 167

Tablo 45. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....169

Tablo 46. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....174

Tablo 47. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....177

Tablo 48. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....180

Tablo 49. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....183

Tablo 50. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....187

Tablo 51. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....189

Tablo 52. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....192

Tablo 53. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....194

Tablo 54. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....198

Tablo 55. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....201

Tablo 56. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....205

Tablo 57. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....208

Tablo 58. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....212

Tablo 59. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....214

Tablo 60. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....217

Tablo 61. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....219

Tablo 62. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....222

Tablo 63. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....224

Tablo 64. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....229

Tablo 65. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....232

Tablo 66. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....235

Tablo 67. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....238

Tablo 68. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....241

Tablo 69. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....243

Tablo 70. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....246

Tablo 71. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....247

Tablo 72. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....250

Tablo 73. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....253

Tablo 74. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....257

Tablo 75. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....260

Tablo 76. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....264

Tablo 77. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....266

Tablo 78. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....269

Tablo 79. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....270

Tablo 80. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....272

Tablo 81. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....273

Tablo 82. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....275

Tablo 83. *Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar*.....276

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, ilgili araştırmalar, araştırmanın amacı ve soruları ile araştırmanın önemi yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde 8 milyar civarında insan dünyanın farklı bölgelerinde yaşamını sürdürmektedir (Worldometer, 2024). Aynı toprak parçası üzerinde yaşayan ve ortak bir kültürü paylaşan toplumlar kendi içinde çeşitli alt gruplara ayrılır. Toplumdaki her birey bu sosyal grupların en azından birkaçına üyedir.

Bireyler sosyal çevresini anlamaya çalışırken karmaşık dünyayı yalınlaştırmak ve bilgi işleme sürecini basite indirgemek için diğer insanları belirli kategoriler halinde algılar. Bu durum o insanların karakter ve davranışlarına dair bir beklenti seti geliştirmemize yardım eder. Fakat burada bilişsel enerji tasarrufu sağlarken kalıp yargı ve ön yargı gibi bazı sorunlar ortaya çıkar. Bu kavramlar sosyal psikologların gruplar arası ilişkileri açıklamak için kullandığı terimlerden bazılarıdır.

Kalıp yargı bir toplumda "belirli bir grubun üyeleri hakkındaki kültürel inanışları yansıtan betimlemelerdir" (Aronson, Wilson ve Akert, 2012, s. 768). Kadınlar veya erkekler, gençler ya da yaşlılar gibi bir grup insanı düşündüğümüzde aklımıza gelen özelliklerdir. Kalıp yargılar diğer insanlarla olan etkileşimlerimizi basitleştirmeye, yapılandırmaya ve düzenlemeye hizmet etse de (Brewer, 2007, s. 696) genellikle ön yargı ve ayrımcılığı yordar ve onlar için bir rasyonalizasyon işlevi görür (Levine ve Hogg, 2010, s. 856). Kalıp yargılar sorunludur çünkü olumlu veya olumsuz bir özelliği hedef grubun tüm üyelerine geneller (Stangor, 2009, s. 2).

Ön yargı ise "bir grubun üyelerine, bu gruba yakıştırılan sakıncalı nitelikleri taşıdığı gerekçesiyle takınılan düşmanca tutumdur" (Allport, 2016, s. 36). Ön yargı, kalıp yargıdaki inançlara ek olarak duygusal ve davranışsal eğilimleri içerir. Örneğin "köylüler cahildir" düşüncesi bir kalıp yargıdır. Bununla birlikte köylülerden hoşlanmamak ve onlardan uzak durmak bir ön yargıdır. Yüksek düzeyde ön yargılı bir birey, örneğin bir iş görüşmesinde, tüm standartları karşılayan bir köylüye ait olduğu grup nedeniyle ayrımcılık yapabilir. Benzer fikirdeki eğitim yöneticileri bu bölgedeki insanların gelişime açık olmadığını düşünerek altyapı yatırımlarını şehir merkezlerine kaydırabilir.

Kalıp yargı ve ön yargılar hemen hemen her gruba uygulansa da hedefinde özellikle baskın gruptan farklı bir etnik kökene, dini inanca, mezhebe, ideolojiye mensup olan azınlıklar ya da yoksullar, engelliler ve yaşlılar gibi çeşitli dezavantajlı gruplar yer almaktadır. Bu grupların üyeleri kişilik özellikleri göz ardı edilerek haksız genellemelere ve kötü muameleye maruz kalmaktadır.

Kalıp yargı ve ön yargılar birçok olumsuz sonucu beraberinde getirmektedir. Toplum içerisinde sosyal kimliği nedeniyle damgalanmış, statüsü düşük bir grubun üyesi olmak benlik saygısına zarar verebilir. Ait olunan sosyal grup nedeniyle sözlü sataşmaya maruz kalmak gibi nahoş deneyimler stres, öfke, endişe gibi psikolojik rahatsızlıklara sebep olmaktadır (Brown, 2010; Hogg ve Vaughan, 2017).

Kalıp yargı ve ön yargılar sosyal grupların birbirleri hakkındaki bilgilerini, düşüncelerini ve birbirlerine yönelik tepkilerini sistematik olarak etkiler (Dovidio, Hewstone, Glick ve Esses, 2010, s. 8). Bir grubun varsayılan özelliklerine dair bilişsel değerlendirmeler, niyetleri ve davranışları şekillendiren duygusal tepkilere yol açar (Bodenhausen ve Richeson, 2010, s. 346). Belirli gruplara yönelik nefret, korku, tiksinme, kıskançlık, acıma gibi farklı duygular spesifik davranışları motive eder (Fiske ve Taylor, 2017, s. 335-336).

Kalıp yargı ve ön yargılar öteki kültürlerle yakınlaşmanın ve toplumsal birlikteliğin önündeki bariyerlerdir. Farklı kimliklerden insanların bir arada yaşadığı çoğulcu ve eşitlikçi toplumlarda kalıp yargı ve ön yargılar önemli bir sosyal problem olarak görülmektedir. Sosyal huzuru ve barışı korumak için gruplar arasındaki anlaşmazlıkları ve çatışmaları çözmek gerekir. Bu yüzden çoğu ülkenin eğitim programında kalıp yargı ve ön yargıların azaltılması gerekliliği vurgulanmaktadır.

Eğitimin amaçlarından biri, insanların sosyal hayata katılım becerilerini geliştirmektir. İnsanların birbirine hoşgörü ve saygıyla yaklaştığı bir toplum inşa etmek için öncelikle

sosyal gruplar arasındaki olumsuz düşünce ve duyguların içeriğini tespit etmek gerekir. Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin çeşitli gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargılarını ortaya çıkararak gruplar arası davranışları öngörmeye ve doğru eğitimsel politika ve uygulamaların geliştirilmesine olanak sağlayacaktır.

Okullarda kalıp yargı ve ön yargı, öğrencilerin birbirleriyle olan ilişkilerini, ruh sağlığını ve motivasyonunu olumsuz etkilemektedir (Güleryüz ve Kılcan, 2023). Kalıp yargı ve ön yargılar, çocukların akran gruplarından dışlanma ve ayrımcılığa maruz kalma gibi deneyimlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Mulvey, Hitti ve Killen, 2010). Yoksulluk veya kilolu olma gibi sosyal olarak değersizleştirilmiş özelliklerle yaşayan gençler sık sık zorbalıkla karşılaşmaktadır. Damgalamaya dayalı bu zorbalık, gençlerin refahını ve akademik başarısını yaşam boyu sonuçları olacak şekilde baltalamaktadır (Earnshaw vd., 2018). Okullarda damgalanma ve ayrımcılıkla mücadele etmenin ilk adımı, öğrencilerin sahip olduğu kalıp yargı ve ön yargıların tespit edilmesidir. Öğrencilerin akran ilişkilerini iyileştirmek ve okula aidiyetini artırmak için olumsuz kalıp yargı ve ön yargıların belirlenmesi gerekmektedir. Bu araştırma, okuldaki gruplar arası ilişkilerin temel dinamiklerini öğrenmemize imkan sağlayacaktır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, eğitimcilere, öğrencilerde hangi kalıp yargı ve ön yargıların bulunduğunu göstererek değişim için perspektif sunacaktır.

1.2. İlgili Araştırmalar

Kalıp yargı ve ön yargıların belirlenmesiyle ilgili araştırmalar çoğunlukla cinsiyet, milliyet, obezite, etnik ve dini gruplar ile mültecilik temalarına odaklanmıştır. Aşağıdaki tabloda literatürdeki çalışmalara ait bilgiler sunulmuştur.

Tablo 1

Kalıp Yargı ve Ön Yargıların Belirlenmesine Yönelik Araştırmalar

Temalar	Konular	Katılımcılar	Ölçme Araçları	Kaynakça
Cinsiyet	Cinsiyet Kalıp Yargıları ve Rolleri	Okul Öncesi Öğrencileri	Ölçek, Görüşme, Resimler	(Ata Doğan, Atış Akyol ve Güney Kahraman, 2018)
	Cinsiyet Kalıp Yargıları ve Rolleri	Okul Öncesi Öğrencileri	Görüşme, Gözlem	(Çete, 2021)
	Cinsiyet Kalıp Yargıları	Okul Öncesi Öğrencileri	Ölçek	(Özdemir, 2006)
	Oyun ve Oyuncaklara İlişkin Cinsiyet Kalıp Yargıları	Okul Öncesi ve İlkokul Öğrencileri, Anneler ve Öğretmenler	Görüşme, Anket	(Özdemir, 2019)
	Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları	İlkokul Öğrencileri	Senaryolar	(Kocaman, 2021)

	Matematik Alanında Cinsiyet Kalıp Yargıları	Sınıf Öğretmenleri ve İlkokul Öğrencileri	Ölçek, Anket, Görüşme, Gözlem, Başarı Testi	(Nurlu, 2018)
	Kadına Karşı Ön Yargılar	Lisans Öğrencileri	Görüşme Formu ve Metaforlar	(Kırlıoğlu, 2019)
	Kadınlara Yönelik Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Ölçek	(Aktan ve Bilim, 2016)
	Evli ve Bekâr Kadın ve Erkeklere Yönelik Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Açık Uçlu Anket	(Sakallı Uğurlu ve Türkoğlu, 2016)
	Cinsiyet Kalıp Yargıları ve Rolleri	Türk ve İspanyol Lisans Öğrencileri	Gözlem, Görüşme, Dökümanlar	(Tunç Şahin, 2022)
	Kadınlarla İlgili Kalıp Yargılar	Yetişkinler	Anket ve Gözlem	(Meydaneri, 2006)
	İletişim Sürecinde Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları	Yetişkinler	Anket	(Gül Ünlü, 2018)
Milliyet	Uluslara Yönelik Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Ölçek ve Form	(Aktan, Yalçındağ, Ünal ve Süllü, 2019)
	Milletlere Yönelik Ön Yargı ve Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Sıfat Listesi, Ölçek	(Ülgen, 1998)
	Milletlere Yönelik Ön Yargı ve Kalıp Yargılar	Yetişkinler	Açık Uçlu Anket, Ölçek	(Harlak, 2000)
	Milletlere Yönelik Ön Yargı ve Kalıp Yargılar	Lise Öğrencileri	Metin Tamamlama Çalışması	(Bostanoğlu, 2015)
	Japonlara Yönelik Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Ölçek	(Bakan ve Canöz, 2017)
	Almanlara Yönelik Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Ölçek	(Işık, 2012)
	Almanlara Yönelik Ön Yargı ve Kalıp Yargılar	Lise Öğrencileri	Ölçek ve Görüşme Formu	(Balkaya, 2017)
	Türklerle İlgili Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Anket	(Tezcan, 1974)
	Türklere Yönelik Ön Yargılar	Arap Turistler	Anket	(Saatcı ve Güdü Demirbulat, 2019)
	Türkmenistanlı Öğrencilere Yönelik Ön Yargı ve Kalıp Yargılar	Türkmenistanlı Lisans Öğrencileri	Odak Grup Görüşmesi	(Yurttaş, 2020)
Obezite	Obezite Ön Yargıları	Sağlık Bilimleri Lisans Öğrencileri	Ölçek	(Balalan, Pirinçci ve Tuncer Kara, 2022)
	Obezite Ön Yargıları	Sağlık Yüksekokulu Öğrencileri	Ölçek	(Yıldız, 2017)
	Obezite Ön Yargıları	Sağlık Bilimleri ve Ticari Bilimler Lisans Öğrencileri	Ölçek	(Altun, 2015)
	Obezite Ön Yargıları	Sağlık Yüksekokulu Öğrencileri	Ölçek	(Sert, Seven, Çetinkaya, Pelin ve Aygin, 2016)
	Obezite Ön Yargıları	Farklı Fakültelerden Lisans ve Ön Lisans Öğrencileri	Ölçek	(Aydın, Erçelik, Gönen, Aydın ve Günşen, 2020)
	Obezite Ön Yargıları	Tıp Fakültesi Öğrencileri	Ölçek	(Uğurel, 2017)
	Obeziteye İlişkin İnanç, Tutum ve Ön Yargılar	Tıp Fakültesi Öğrencileri	Ölçek	(Ekiz, 2016)
	Obeziteye İlişkin İnanç, Tutum ve Ön Yargılar	Tıp Fakültesi Asistanları	Ölçek	(Karakaya, 2016)
	Obez Öğrencilere Yönelik Ön Yargılar	İlkokul Öğretmenleri	Ölçek	(Gölbaşı, 2022)

	Şişman ve Zayıflara Yönelik Kalıp Yargılar	Lise Öğrencileri	Anket, Etkinlikler	(Yaran, 1996)
Etnik ve Dini Gruplar	Türklere ve Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Sıfat Listesi	(Bacanlı, 1997)
	Türkiye'deki Etnik Gruplara Yönelik Ön Yargı ve Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Anket, Ölçek	(Bikmen, 1999)
	Yerliler ve Göçmen Kürtler Arasında Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Yetişkinler	Gözlem, Görüşme	(Coşgun, 2004)
	Türk ve Kürtlerde Ön Yargı	Lisans Öğrencileri	Anket, Ölçek	(Sağıroğlu, 2014)
	Alevi ve Sünnilerde Ön Yargı	Yetişkinler	Anket, Ölçek	(Durmaz, 2015)
Mültecilik	Suriyelilere Yönelik Ön Yargılar	Yetişkinler	Ölçek	(Gülüm, 2019)
	Suriyelilere Yönelik Ön Yargılar	Yetişkinler	Ölçek, Anket, Görüşme	(Üner Yanılmaz, 2019)
	Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargılar	Lisans Öğrencileri	Ölçek	(Demirdağ, 2021)
	Suriyelilere Yönelik Ön Yargılar	Öğretmenler	Görüşme	(Açıkgöz, 2020)
Meslekler	Mesleklere Yönelik Kalıp Yargılar	Yetişkinler	Anket	(Tutkun ve Koç, 2008)
	Mesleklerde Cinsiyet Kalıp Yargıları	İlkokul Öğrencileri	Ölçek	(Akbalık, 1998)
	Mesleklerde Cinsiyet Kalıp Yargıları	Lisans Öğrencileri	Ölçek, Senaryo	(Bulut ve Şahin Başfırıncı, 2021)
	Yönetici ve Çalışanlara Yönelik Kalıp Yargılar	Yetişkinler	Anket, Ölçek	(Aydınay, 2014)
Yaş	Yaş Gruplarına Yönelik Kalıp Yargı	Yetişkinler	Ölçek	(Aydemir, 2021)
	Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı	Sosyal Hizmet Lisans Öğrencileri	Yansıtıcı Günlük	(Özateş Gelmez, 2019)
Medeni Durum	Bekârlara Yönelik Kalıp Yargılar	Yetişkinler	Açık Uçlu Anket, Ölçek	(Sönmez, 2020)
Akademik Başarı	Başarılı ve Başarısız Öğrencilere Yönelik Kalıp Yargılar	Ortaokul Öğrencileri	Ölçek	(Aktan ve Güvenç, 2008)

Tablo 1'de görüldüğü üzere kalıp yargı ve ön yargıların belirlenmesiyle ilgili araştırmalar çoğunlukla tek bir tema veya tek bir gruba yönelik olarak yürütülmüştür. Ayrıca araştırmaların büyük bir bölümünde sıfat listesi içeren anketler veya ölçekler gibi kapalı uçlu veri toplama araçları kullanılmıştır.

Literatürde birden fazla temayı ele alan çalışmalara da rastlanmaktadır. Kahraman (2018), üniversite öğrencileri ve yetişkinlerle yürüttüğü çalışmada Türkiye'deki 36 farklı sosyal grubu sıcaklık ve yetkinlik boyutları bağlamında incelemiştir. Çelik (2017) görüşme ve etkinlik formuyla okul öncesi dönem çocuklarının ırk, yaş, fiziksel yeterlilik, fiziksel özellik, ekonomik durum, cinsiyet ve aile yapısına yönelik ön yargılarını araştırmıştır. Ağgül ve Yılmaz (2023) sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak ilkokul öğrencilerinin

kalıp yargı ve ön yargılarını araştırmış ve elde ettiği bulguları; cinsiyet, etnisite/ırk, dil, din, yerleşim yerleri, meslekler, özel gereksinimli bireyler, dersler, sosyoekonomik düzey ve bireysel farklılıklar ile ilgili temalara ayırmıştır. Demir (2016), milliyet, din, engellilik, yoksulluk ve cinsiyet alanında 40 maddelik kalıp yargı ölçeği hazırlamış ve sekizinci sınıf öğrencilerinin ölçekte verilen maddelere katılma derecesini incelemiştir. Son olarak Beştepe (2021), açık uçlu soru formuyla lise öğrencilerinin "Suriyeli, Ermeni, Yunan, Kürt, Musevi, Hristiyan, Kadın ve Erkek" gruplarına yönelik kalıp yargılarını incelemiştir.

Literatür genel olarak değerlendirildiğinde ortaokul öğrencilerinin kalıp yargı ve ön yargılarının yeterince incelenmediği göze çarpmaktadır. Temel eğitim düzeyinde kalıp yargı ve ön yargı, ortaokullarda, sosyal bilgiler dersi kapsamında öğretilmektedir (MEB, 2018). Araştırmadan elde edilen sonuçların kalıp yargı ve ön yargıların azaltılmasında sosyal bilgiler öğretmenlerine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı ve Soruları

Bu araştırmanın amacı, sosyoekonomik düzey ve akademik başarı açısından farklılaşan iki ortaokuldaki 8. sınıf öğrencilerinin çeşitli gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargılarını ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1- Öğrencilerin milliyet temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

2- Öğrencilerin göçmenlik temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

3- Öğrencilerin dini inanç temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

4- Öğrencilerin cinsiyet temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

5- Öğrencilerin sosyoekonomik düzey temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

6- Öğrencilerin akademik başarı temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

7- Öğrencilerin yaş temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

8- Öğrencilerin kilo temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

9- Öğrencilerin engellilik temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

10- Öğrencilerin yerleşim yeri temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

11- Öğrencilerin medeni durum temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

12- Öğrencilerin okul personelleri temasında yer alan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri nelerdir?

13- Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre öğrenciler hangi kalıp yargı ve ön yargılara sahiptir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler ile düşük öğrencilerin literatürde ele alınmayan sosyal gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içeriklerini betimleyerek kapsamlı sonuçlar üretmektedir. Sonuçlar ortaokul öğrencilerinin Türkiye'deki ve dünyadaki farklı gruplara yönelik tutumlarına ışık tutmaktadır. Ayrıca araştırma sonuçları öğrenciler arasındaki kalıp yargı ve ön yargıya dayalı iletişimi ortaya çıkararak okuldaki dışlama ve ayrımcılığın nedenlerini anlamamıza katkı sağlamaktadır.

Araştırma sonuçları öğrencilerin kalıp yargı ve ön yargılarını azaltmada odaklanılması gereken yerleri göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Sonuçlar öğretmenlerin konuyla ilgili farkındalığını artırmaya ve okuldaki kalıp yargı ve ön yargılara bakış açısını genişletmeye yardımcı olacaktır. Bulgular kalıp yargı ve ön yargıları azaltmak isteyen eğitimcilere etkinlikler tasarlamada rehberlik edecektir.

Araştırma sonuçlarının konuyla ilgilenen araştırmacılara kaynak olacağı düşünülmektedir. Bulgular kalıp yargı ve ön yargıların daha yaygın olarak ortaya çıkarılması için ölçeklerin

geliştirilmesi veya kalıp yargı ve ön yargıların azaltılması için müdahale programları tasarlama gibi çeşitli araştırmalara hizmet edebilmesi açısından önem arz etmektedir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde kalıp yargı ve ön yargının temel özellikleri, kalıp yargı ve ön yargıyı açıklayan teoriler, kalıp yargı ve ön yargının sonuçları ile sosyal bilgiler eğitiminde kalıp yargı ve ön yargı konuları yer almaktadır.

2.1. Kalıp Yargı ve Ön Yargının Temel Özellikleri

2.1.1. Kalıp Yargı

Yunanca "stereos" (katı) ve "typos" (damga) kelimelerinden türetilen kalıp yargı (stereotype) kavramının kökeni 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Amerikalı yazar Walter Lippman matbaacılıkta sayfaları basmak için kullanılan metal plakaya atıfta bulunan bu terimi, 1922 yılında yayımlandığı Public Opinion adlı eserinde sosyal psikolojik bakış açısıyla ele almıştır. Lippmann kalıp yargıları, dünyaya dair algımızdaki hataları ve ön yargıları açıklayan bilişsel yapılar olarak görmüş ve "değişimlere karşı genelde dirençli olan, kafamızdaki sabit ve dar resimler" şeklinde tanımlamıştır (Marshall, 1999, s. 701; Yzerbyt ve Schadron, 2016, s. 206; Schneider, 2004, s. 8).

Sosyal psikolojinin en eski çalışma alanlarından biri olan kalıp yargı, neredeyse yüz yıldır araştırmacıların zihnini meşgul etmektedir. Literatürde kalıp yargıya dair birçok tanım geliştirilmiştir:

- "Aralarındaki farklılıkları göz önüne almaksızın bir grubun bütün üyelerine aynı karakteristik özellikleri atfederek genelleştirme yapmak" (Aronson, vd., 2012, s. 752).

- “Bir kişinin belirli bir kategoriye atanmasından elde edilen çıkarım. O kişiye, grup üyelerinin tümü veya çoğu tarafından paylaşıldığı görülen bazı özellikler atfetmek” (Brown, 2010, s. 68).
- “Belirli bir sosyal grup ve üyeleri için doğru olduğuna inanılan özellikler” (Levine ve Hogg, 2010, s. 856).
- “Belirli bir sosyal kategorinin ortak özelliklerine dair karşılıklı anlaşmaya dayalı görüşler” (Berry, Poortinga, Breugelmans, Chasiotis ve Sam, 2015).
- “Bir grubu diğerlerinden ayıran, bir grubun tipik üyesini karakterize eden inançlar” (Dovidio ve Gaertner, 2010, s. 1084).

Bu tanımlar kalıp yargıların, temelde bir sosyal grup (örneğin; yaşlılar) ve bu grup üyelerine genellenmiş özellikler (örneğin; huysuz) olmak üzere iki bileşenden oluştuğunu göstermektedir.

Herhangi bir kategoriye kalıp yargı uygulanırken grup üyeleri arasındaki ayrımlara dikkat edilmez (Aronson, 1995, s. 184). Yani kalıp yargılar o özellikle hiç bağdaşmayan grup üyelerine de genellenmektedir. Dolayısıyla kalıp yargılar bireysel farklılıkların üzerini örtmektedir. Bir grup, herkes için geçerli gibi görünen özellikler açısından düşünüldüğünde o gruptaki bireylerin dünya görüşü, yetenekleri ve ilgi alanları göz ardı edilir (Vallacher, 2020, s. 344).

Ayrıca kalıp yargılar insanlara atfedilen olumlu ve olumsuz özellikleri abartılı olarak vurgularlar (Taylor, Peplau ve Sears, 2015, s. 179). Kalıp yargılardaki özellikler hemen hemen her grubun üyelerinde karşılaşılacak kadar kapsayıcı ve yaygındır (Şerif ve Şerif, 1996, s. 655). Ek olarak kalıp yargılar iç grubu en iyi, dış grubu en kötü örneklere göre yargılama eğilimi taşır (Bordens ve Horowitz, 2008, s. 153).

Kalıp yargılar sosyal bilginin zihinsel olarak nasıl kodlandığını gösterir. Bir toplumda farklı sosyal gruplara yönelik inançlar üzerinde fikir birliği vardır. Bu bağlamda kalıp yargılar kültürel veya toplumsal düzeyde bir fenomen olarak da kavramsallaştırılabilir (Levine ve Hogg, 2010, s. 856). Kalıp yargılar zihnimizdeki farklı insan gruplarına dair kategoriler halindeki bilgi dosyalarıdır ve bu toplumdaki herkese açık bir arşivdir (Plotnik, 2009 s. 583).

Tanımadığımız insanlar hakkında değerlendirme yaparken, bireyin özelliklerinden ziyade ait olduğu grup veya kategoriyle ilgili bilgileri kullanırız (Yzerbyt ve Schadron, 2016, s. 204). Bu sayede kalıp yargılar gruplar hakkında özet bilgi sağlayarak tutum geliştirmemizi ve davranışlarımızı önceden ayarlamamızı sağlar. Böylelikle çevremizdeki grupları daha kolay anlayabilir ve tepkilerimizi öngörebiliriz. Kalıp yargılar yeni bir öğrenme sürecine girmek yerine deneyimlerimizi kullanmamıza olanak tanır ve davranışlarımıza düzen ve tutarlılık katar (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014, s. 147).

Kalıp yargılama sürecinin aktivasyonu ve işleyişi sıklıkla bilinçsiz ve otomatik bir şekilde gerçekleşir. Bellekte bir gruba yönelik kalıp yargı mevcutsa ilgili ipuçları; farkındalığa, niyete, çabaya veya kontrole ihtiyaç duymadan onu etkinleştirebilir. Kalıp yargılar bir dış grubun üyesiyle karşılaşıldığında kolayca aklımıza gelir. Özellikle insanların bilişsel veya duygusal olarak meşgul olduğu durumlarda kalıp yargılar daha sık kullanılır. Bu tür dikkat dağıtıcı faktörler bilişsel kaynakları tüketir ve kalıp yargıların sağladığı hız ve tasarrufun yolunu açar. Araştırmalar insanların bilgiyi işleme yeteneği ve motivasyonu azaldığında kalıp yargılara başvurma eğiliminin arttığını ve bu durumun insanları çeşitli bilişsel yanılgılara sürüklediğini göstermektedir (Andersen, Moskowitz, Blair ve Nosek, 2007; Gilovich, Keltner, Chen ve Nisbett, 2023; Levine ve Hogg, 2010).

Kalıp yargı içeriklerinin; karmaşıklık, yaygınlık, genellenebilirlik ve belirginlik gibi bazı temel özellikleri vardır. Kalıp yargı içeriğini oluşturan sözcükler ne denli farklı özellikler içerirse kalıp yargı içeriği de o kadar karmaşıktır. Yaygınlık ise hedef gruba yöneltilen kalıp yargı içeriklerinin toplum tarafından ne sıklıkta kullanıldığıdır. Örneğin kadınları, toplumun %90'ı duygusal %10'u konuşkan olarak değerlendiriyorsa kadınlar için duygusallık kalıpyargısı daha yaygın bir içeriktir. Genellenebilirlik, kavramı bir kalıp yargının o grubunun bütün üyelerine ne derece genellenebildiğidir. Kadınların yüzde kaçı duygusaldır? Kadınların yüzde kaçı konuşkandır? Bu sorular kalıp yargı içeriğinin genellenebilirlik düzeyini gösterir. Belirginlik ise herhangi bir gruba ilişkin kalıp yargı içeriklerinin başka gruplar için de kullanılıp kullanılmamasıdır. Örneğin tüccar kelimesi sadece Yahudiler için kullanılıyorsa belirgin bir kalıp yargı içeriğidir. Söz gelimi Japonlar, Çinliler, Almanlar için atfedilebilecek zeki kelimesi ise daha az belirgin bir içeriktir (Hortaçsu, 2014, s. 233-239).

2.1.2. Ön Yargı

Ön yargı kavramı, insanlar tarafından günlük yaşamda "bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak, önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı, peşin hüküm" şeklinde kullanılmaktadır (TDK, 2023). Sosyal psikoloji alanında ise ön yargı (prejudice) gruplar arası ilişkiler bağlamında açıklanmaktadır. Literatürde ön yargıya dair birçok tanım geliştirilmiştir:

- "Ayırt edilebilir bir gruptaki insanlara karşı, yalnızca bu gruba üye olmalarına dayanarak düşmanca ya da olumsuz bir tavır beslemek" (Aronson, vd., 2012, s. 750).
- "Başka bir grubun üyelerine karşı, yerleşmiş normlardan kaynaklanan olumsuz tutumlar" (Şerif ve Şerif, 1996, s. 649).
- "Gruplar arasında hiyerarşik statü ilişkileri yaratan ve sürdüren, gruplara ve üyelerine karşı olumlu veya olumsuz bir tutum" (Dovidio, vd., 2010, s. 7).
- "Yetersiz bilgiye dayalı olarak bir gruba yönelik olumlu ya da olumsuz tutum" (Bordens ve Horowitz, 2008, s. 104).
- "Bir kişinin diğer grup üyeleri hakkında düşünürken veya onlarla etkileşime girerken hissettiği olumsuz duygu ve değerlendirmeler" (Yzerbyt ve Demoulin, 2010, s. 1041).

Ön yargı tanımları çoğunlukla, insanlara belirli bir gruba üyelikleri nedeniyle olumsuz bir tutumla yaklaşma fikrini ele alır (Fishbein, 2002, s. 33). Olumlu ön yargılar da vardır fakat hedef gruba doğrudan zarar vermediği için daha az sorunludur. Bu nedenle sosyal psikologların araştırma önceliği ağırlıklı olarak olumsuz ön yargılar olmuştur. Ancak olumlu ön yargıların da iç grubun kayırılmasıyla sonuçlanırsa diğer gruplar açısından eşitsizliğe sebep olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Zick, Küpper ve Hövermann, 2011).

Ön yargı inançların, duyguların ve davranış eğilimlerinin kombinasyonundan oluşmaktadır. Buradaki inançlar kalıp yargılardır. Kalıp yargı, ön yargının bilişsel yönüdür (Fiske ve Taylor, 2017, s. 332). Kalıp yargılara duygusal yönelimler eklendiğinde ön yargılar oluşur (Paker, 2012, s. 43). Bir grubu sevmemek ön yargıyken, o grubu sevmemenin nedeni yani grup üyelerine yüklenen özellikler kalıp yargılardır (Demirtaş Madran, 2012, s. 32). İnsanlar ön yargılı olmasalar da kültürel kalıp yargıları bilebilirler.

Dolayısıyla kalıp yargılar her zaman olumsuz tutum ve davranışlara neden olmaz. Fakat bir grubun tüm üyelerini tek tipleştirmek ön yargıların önünü açar (Taylor, vd., 2015, s. 183).

İnsanlar düşünme sürecinin doğal çıktıları olarak diğer insanlar hakkında kalıp yargılar oluştururlar. Ancak duygusal tutumlar bu kalıp yargıları karmaşıklaştırır. Özellikle güçlü ön yargılara sahip olan kişiler, bu kalıp yargılara daha sıkı bir şekilde bağlı olurlar ve fikirlerinin değiştirilmesi zorlaşır (Aronson, vd., 2012, s. 779). Ön yargılar bir gruba yerleştikten sonra kalıcı hale gelme, kendilerini sürdürme ve değişime karşı dirençli olma eğilimindedirler (Myers, 2017, s. 350; Şerif ve Şerif, 1996, s. 654).

Ön yargı dış gruplara yönelik tiksinme, acıma, korku, öfke gibi temel duygusal tepkileri yansıtır (Branscombe ve Baron, 2022, s. 234). Gruplar arası karşılaşmaya dair olumsuz beklentiler ve hoş olmayan duyguların ortaya çıkma potansiyeli nedeniyle insanlar dış grup üyelerinden uzak durmayı tercih ederler (Yzerbyt ve Demoulin, 2010). Dolayısıyla ön yargılar, kişi ya da gruplarla aramıza fiziksel ya da sosyal mesafe koymamıza yol açar (Göregenli, 2012, s. 22). Sosyal mesafe koymak ayrımcılığa giden yolun başlangıcı olarak düşünülebilir. Süreç şu şekilde ilerler (Çuhadar Gürkaynak, 2012, s. 256):

> Uzaklık ön yargıyı daha da besler. Öteki olarak anılan grup git gide daha olumsuz özelliklerle algılanır. Bu tutumlar zamanla kurumlara da sirayet edip kalıcı hale gelebilir. Hatta kuşaktan kuşağa aktarılır. Nihayet bireylerin gözünde öteki grubun üyeleri, kendileriyle eşit haklara, sosyal ve ekonomik statüye sahip insanlar olmaktan çıkar. İlişkiler bu aşamaya vardığında öteki grubun tüm üyelerine karşı ayrımcılık ve şiddet içeren davranışlar meşru görülmeye başlanır. Yaşam alanlarının homojenleşerek gruplar etrafında ayrışması, bireyleri öteki gruba karşı ayrımcılık uygulamaya hazır hale getirir.

Çağdaş ön yargı teorileri açık gruplar arası düşmanlık yerine, ön yargının dolaylı ve sembolik biçimlerine, baskın grup üyelerinin dış gruplarla yakın temastan kaçınmasına izin veren durumsal faktörlere vurgu yapmaktadır (Brown, 2010). Bu ön yargı, sosyal eşitliğe olan inanç ile azınlık gruplarına yönelik hoşnutsuzluk ve rahatsızlık arasındaki çatışmayı ele alır. Bu tür ön yargıya sahip insanlar ırklar arası üstünlük gibi geleneksel inançları reddederken bazı kalıp yargılarını korumaktadırlar. Azınlık gruplarının ayrımcılığa maruz kaldığını kabul etmeme, onların ayrıcalık talep ettiğine inanma ve onların yararına olan sosyal politikalara karşı çıkma eğilimi sergilerler (Whitley ve Kite, 2010).

Glick ve Fiske (2001; 2011), çağdaş cinsiyetçi ön yargıların iki biçimini ele alarak toplumsal cinsiyet ilişkilerinin karmaşıklığına ve kadınlara yönelik olumlu gibi görünen ön yargıların tehlikelerine dikkat çekmiştir. Düşmanca cinsiyetçilik kadınlara karşı antipati ve kadınların erkeklerden aşağı olduğunu düşünme gibi daha geleneksel bir yaklaşımdır. Yardımsever cinsiyetçilik ise kadınların zayıf olduğunu, desteğe ihtiyacı olduğunu,

sevilmesi ve korunması gerektiğini belirten ifadeleri içerir ve geleneksel rolleri benimseyen kadınlara koruma ve şefkat sunan kalıp yargılarla açıklanır. Bu durumlardan her ikisi de toplumsal cinsiyet eşitliğini engeller ve kadınları geleneksel cinsiyet rollerinde kalmaya teşvik eder. Kadınların duygusal, erkeklerin daha rasyonel olduğu düşüncesi kişiler arası özel alanda sorunsuz gibi görünse de örneğin üst düzey yöneticileri atamaya karar verirken ayrımcılığı meşrulaştırmaya hizmet eder (Zick, Küpper ve Hövermann, 2011).

2.2. Kalıp Yargı ve Ön Yargıyı Açıklayan Teoriler

2.2.1. Otoriter Kişilik

Anti semitizm, faşizm ve etnosentrizm üzerine çalışmalar yürüten Adorno, Frenkel Brunswik, Levinson ve Sanford (1950) ön yargının, belirli bir tip kişilik özelliğinin sonucu olduğunu öne sürmüştür. Araştırmacılar otoriter kişilik olarak adlandırılan bu yapının "otoriteye karşı saygı ve itaat, inançlarında katı olma, güçsüzlüğe karşı antipati, öfkeli ve cezalandırıcı olma, anne/babaya bağlılık, onlardan korkma, onlara yönelik bilinçsiz düşmanlık ve bastırılmış korku" gibi özelliklerden oluştuğunu varsaymıştır (Aronson, 1995, s. 202).

Bu yaklaşıma göre yüksek düzeyde ön yargılı bireyler sadece bir gruba değil tüm farklı olanlara karşı ön yargılıdır. Erken yaşlarda sıkı bir disipline maruz kalmış bireyler, düşmanlık ve saldırganlık dürtülerini baskılayarak dış gruplara yansıtır. Otoriter kişilikler, üzerlerinde güce sahip olanlara karşı itaatkâr, kendilerinden aşağı gördüklerine ise saldırgan ve cezalandırıcıdırlar (Myers, 2017, s. 320).

Bu karakteristik özellikler çocukluğun erken dönemlerinde filizlenmeye başlar. Bu yaklaşım, aşırı sert ve ahlakçı ebeveynliğe maruz kalan bireylerin, otoriteye saygılı, muhafazakar ve azınlıklara karşı düşmanca düşünme tarzına sahip bir hayat görüşü ürettiğini öne sürmektedir (Brown, 2010, s. 33). Ancak bu deneyimlerin, bireylerin gelişimlerinin sonunda ön yargılı insanlar oluşuna neden olduğunu varsayımı tartışmalıdır (Aronson, 1995, s. 204).

Otoriter kişilik teorisi, metodolojik hatalar, durumsal faktörleri önemsiz görme, toplumsal ve kültürel normların etkisini ihmal etme, ön yargıyı sadece kişilik özellikleri üzerinden açıklayarak gruplar arası süreçleri göz ardı etme gibi sorunlar yüzünden zamanla gözden

düşmüştür. Sonraki araştırmalarda ön yargıyı teşvik eden bir sosyal çevrenin varlığını daha güçlü ve daha tanılayıcı bir etken olarak görülmüştür (Brown, 2010, s. 33; Hogg ve Vaughan, 2017, s. 395; Paker, 2012, s. 45).

2.2.2. Grup Çatışması

Grup çatışması teorisi kalıp yargı ve ön yargıların, sınırlı kaynaklar üzerindeki gruplar arası rekabetten kaynaklandığını savunur (Myers, 2017, s. 325). Bu teoriye göre gruplar arasındaki rekabetin kaynağı ekonomik avantajlar, sosyal statü ve siyasi iktidar mücadelesi olabilir. Gergin ve çatışmalı zamanlarda, kaynakların kıt olduğu durumlarda, dış grup tehdidi daha fazla hissedildiği için onlara yönelik ön yargı, ayrımcılık ve şiddet artmaktadır (Aronson, 1995, s. 197; Aronson vd., 2012, s. 791).

Muzaffer Şerif ve ekibi, ön yargı ve ayrımcılık gibi tutum ve davranışların, gruplar arası ilişkilerin doğasından nasıl etkilendiğini deneysel olarak incelemek için 1949 yılında Connecticut'ta (Sherif, 1951); 1953 yılında New York'ta (Sherif, White ve Harvey, 1955); 1954 yılında Oklahama'da (Sherif, Harvey, White, Hood ve Sherif, 1961) bir dizi saha çalışması gerçekleştirmiştir. "Erkekler Kampı" olarak anılan bu deneysel çalışmalar, genel olarak üç aşamadan oluşmaktadır: (1) grup içi oluşum, (2) gruplar arası çatışma ve (3) gruplar arası çatışmaların azaltılması. Araştırmanın katılımcıları 12 yaşlarında, fiziksel ve psikolojik gelişimi normal, Avrupa ve Protestan kökenli (beyaz) erkek çocuklardır. Araştırmacılar, çalışma sonucunda ortaya çıkabilecek olumsuz davranışların bireysel özelliklerden (örneğin ayrımcılık deneyimi gibi) ziyade deneysel işlemlerden elde edildiğinden emin olmak için katılımcıları sosyokültürel açıdan tamamen normal çocuklardan seçmiştir (Platow ve Hunter, 2017).

Deneyler arasında bazı işlemsel farklılıklar olmakla birlikte temel süreç şu şekilde ilerlemiştir (Fishbein, 2002; Gilovich, vd., 2023; Platow ve Hunter, 2017):

> Deneyin ilk iki gününde tüm erkek çocuklara arkadaşlıklar geliştirme fırsatı verildi. Çocuklar çeşitli etkinliklere katıldı ve arkadaş edindi. Bu dönemden sonra araştırmacılar, erkek çocukları sistematik olarak iki ayrı kategoriye ayırdı. Kamp bölündü ve birbirinden yalıtıldı. Çocuklar farklı yerlerde, farklı etkinliklere katılıp kendi grup içi normlarını geliştirdi. Grup kimliği ve bağlılığı arttıkça gruplar arasında biz ve onlar ayrımı ortaya çıktı. Sonraki aşamada ise iki grup, düzenlenen spor karşılaşmaları ve çekişmeli etkinliklerde puan ve ödüller için birbirleriyle yarıştı. Çocuklar, beyzbol, halat çekme, çadır kurma, şarkı ve skeç yarışmaları gibi bir dizi tipik yaz kampı aktivitesinden oluşan bir turnuvada birkaç gün boyunca rekabete girdi. Rekabet ilerledikçe, gruplar arası olumsuz tutumlar giderek daha fazla dile getirildi. Bu düşmanlık, grupların birbirini aşağılaması ve birbirine hakaret etmesiyle başladı. Ancak zamanla bu sözler çatışma eylemlerine dönüştü. Bir yenilginin ardından kaybeden gruptan bir çocuk, bir sonraki karşılaşmada kazanan gruptan herhangi biriyle dövüşeceğine yemin etti. Başka bir olayda

> kaybeden grup, kazanan grubun bayrağını yaktı. Bir öğle yemeği sırasında düşmanlık o kadar güçlendi ki, odanın diğer ucundan birbirlerine bağırdıktan sonra bardak ve bıçak fırlatmaya başladılar. Ardından birbirlerinin kulübelerine baskın yaptılar. Gruplar arası rekabet, grup içi ilişkilerde rol yapılarını da değiştirdi. Gruplar oluşurken nispeten düşük statülü olan zorba bir çocuk, gruplar arası aşamada lider statüsüne yükseldi. Dış grup rekabetinde isteksizliğini ifade eden liderler iktidardan düştü. Şerif ve ekibi 1954 yılındaki Hırsızlar Mağarası deneyine kadar çatışmaların azaltılmasını sistematik olarak incelemediler. Bu çalışmada ise iki grubun karşılıklı olarak değer verdiği bir hedefe ulaşmak için işbirliği yapmasının gerekli olduğu koşulların, olumsuz gruplar arası tutum ve davranışları azaltacağı hipotezi test edildi. Katılımcılar kampın su kaynağını onarma, film izlemek için yeterli parayı toplama, yiyecek kamyonunu bir tepeye çekme gibi işbirliği gerektiren görevlere yerleştirildi. Bu görevlerin beş gün boyunca uygulanmasıyla birlikte isim takmada, aşağılayıcı terimlerin kullanımında, düşmanca ifadelerde ve grup dışı üyelerden kaçınmada kademeli bir azalma görüldü. Gruplar, ortak üst hedeflere ulaşmak için işbirliği yapmak zorunda oldukları rekabetsiz koşullarda bir araya getirilince düşmalık dağıldı.

Nihayetinde araştırma sonuçları, sadece amaçları için rekabet eden iki grup oluşturmanın bile dış grubu aşağılayıcı kalıp yargı ve ön yargıları tetiklediğini, gruplar arasında düşmanca ve saldırgan eylemleri artırdığını ortaya koymuştur (Sherif, 1967, s. 85). Daha sonraki araştırmalar bu temel bulguları önemli ölçüde doğrulamıştır. Gruplar rekabet halindeyken genellikle iç grup yanlılığı göstermekte ve dış gruplara karşı antipati beslemektedir. Bu teori gruplar arasında zaman içinde evrilen ekonomik ve politik ilişkilerin farklı sosyal bağlamlarda ön yargı düzeyinde meydana gelen değişiklikler üzerindeki etkisini açıklayabilmektedir (Brewer, 2010).

2.2.3. Sosyal Normlara Uyma

Kalıp yargı ve ön yargıların oluşumunda bir diğer önemli açıklama sosyal öğrenme sürecine dikkat çekmektedir. Buna göre insanlar toplumda var olan normlara uyum sağlayarak kalıp yargı ve ön yargıları benimsemektedir. Her kültür kendi içinde ön yargının hedefi olan gruplara yönelik doğru ve kabul edilebilir davranışlar geliştirir. Oldukça güçlü ve kontrol edici olan bu normlar, gruplar arası etkileşim için yaygın olarak kabul edilen meşrulaştırılmış standartlardır (Pettigrew, 1991). Sosyal normlar, ön yargıyla ilgili tutumların ifade edilmesinin önemli yordayıcılarıdır. Araştırmalar, katılımcıların ön yargıyı ifade ederken ve ayrımcılık senaryolarını değerlendirirken sosyal normlara sıkı sıkıya bağlı kaldığını göstermiştir (Crandall, Eshleman ve O'Brien, 2002).

İnsanlar kendi sosyal bağlamlarında uygun gördükleri ölçüde kalıp yargı ve ön yargıları benimser ve ifade ederler (Stangor, 2009, s. 4). Belirli gruplara yönelik kalıp yargı, ön yargı ve ayrımcılığın yaygın olarak kabul edildiği toplumlarda, insanlar topluma ayak uydurma eğiliminde olacaktır (Aronson, vd., 2012, s. 795).

Sahip olduğumuz değerler ve davranış biçimleri eğitilirken edindiğimiz deneyimlerle ilişkilidir. Dolayısıyla kalıp yargı ve ön yargıların bir kısmı büyürken içerisinde yetiştiğimiz çevre tarafından belirlenir (Gezon ve Kottak, 2016, s. 146). Farklı gruptan kişiler hakkında nasıl düşünmemiz gerektiğini öğreten bu sosyal çevre, kalıp yargıların gelişiminde oldukça önemlidir. Ailenin, arkadaşların, öğretmenlerin farklı gruplara yönelik kalıp yargılarına katılmak ödüllendirilmemize yardım eder (Plotnik, 2009, s. 583). Dış gruplar için kullanılan etiketleri öğrenmek ve bunları kullanmak toplum içinde onaylanma sağlar. Örneğin çocuklar çevresinden duyduğu kalıp yargı ve ön yargıları taklit ettiğinde ve dış gruplara karşı aşağılayıcı mizahlar kullandığında övgü alabilir. Bu durum çeşitli sosyal gruplara karşı olumsuz tutumlar kazanmanın yollarından biridir (Branscombe ve Baron, 2022, s. 228; Taylor vd., 2015, s. 184).

Kitle iletişim araçları kültürel kalıp yargı ve ön yargıları pekiştirmede etkilidir. Medyanın gruplara ilişkin seçmeli tasvirler sunması, grupların belirli roller ve davranış tipinde basmakalıp bir şekilde temsil edilmesi algımızı çarpıtır. Çocuklar özellikle deneyiminin ve tanışıklığının olmadığı gruplara ilişkin medyadaki temsillerden etkilenmektedir (Schneider, 2004).

2.2.4. Sosyal Biliş

İnsan zihninin büyük miktardaki karmaşık bilgiyi kategorilere ayırma ihtiyacı ve yeteneği sosyal çevresi için de geçerlidir (Brown, 2010, s. 66). 1970 ve 1980'lerle birlikte kalıp yargı ve ön yargı, sosyal bilişin bir yönü olarak görülmeye başlanmıştır (Dovidio, vd., 2010, s. 14). Bu yaklaşım kalıp yargı ve ön yargıların "insan zihninin bilgiyi işleme ve düzenleme şeklinin kaçınılmaz bir yan ürünü" olduğunu öne sürmektedir (Aronson vd., 2012, s. 763).

Sosyal kategorizasyonun ilk adımı insanları bazı özelliklerine dayanarak gruplara ayırmadır. Bu büyük oranda bilinçsiz ve otomatik bir süreçtir. Sosyal gruplarla ilgili şemalar başlangıçta yaş, cinsiyet ve ırk gibi temel kategorilere dayanırken zamanla daha ayrıntılı hale gelmektedir. Bu sürecin sonunda dış grup homojenliği (dış grup üyelerini birbirine benzer olarak algılama) ve iç grup kayırmacılığı (dahil olunan gruba yönelik olumlu değerlendirmeler ve ayrıcalıklı davranma) gibi bazı yanlılıklar ortaya çıkmaktadır (Whitley ve Kite, 2010; Taylor vd., 2015).

Kalıp yargı ve ön yargılar, bireylerin olayların ayrıntılarını nasıl yorumladıklarını etkiler. Kalıp yargıyla tutarlı olan eylemler fark edilir ve daha iyi hatırlanır. Kalıp yargıyla çelişen eylemler göz ardı edilir ve kolayca unutulur. Dolayısıyla hafıza üzerinde kalıp yargıyla tutarlı bilgi, tutarsız bilgiden daha etkilidir (Gilovich, vd., 2023). Araştırmalar, insanların sosyal gruplar hakkındaki beklentilere dayalı bilgileri daha iyi hatırlama eğiliminde olduğunu, kalıp yargıyla tutarlı davranışların ve özelliklerin bellekteki sosyal gruplarla daha kolay ilişkilendirildiğini böylelikle kalıp yargıların kısmen kendi kendilerini sürdürdüğünü göstermiştir (Fyock ve Stangor, 1994).

Ön yargılı bireyler, dış grup üyelerinin olumlu davranışlarını durumsal faktörlere bağlama, olumsuz davranışlarını ise kişisel özelliklere/bireysel yatkınlıklara yükleme ve hedef gruba genelleme eğilimi sergiler (Aronson vd., 2012, s. 780-781). İnsanlar bir dış grup üyesinin olumsuz bir şekilde davranmasını bekliyorsa, bu beklentiyi doğrulayacak kanıtlar arar. Olumsuz bir özellik ile davranış arasındaki ilişkinin derecesi abartılır. Dış grup üyesi kötü bir şey yaptığında, "zaten bu insanlar böyledir" sonucunda varırız. Bireyler olumsuz özellikler ile dış grup arasında yanıltıcı korelasyon görme eğilimindedir. Hem azınlık hem de çoğunluk grubu aynı olumsuz özelliğe sahipse, olumsuz davranış azınlık grubuyla eşleştirildiğinde çoğunluk grubuna kıyasla daha belirgin olacaktır. Örneğin soygun ve cinayet gibi olumsuz davranışlarla günlük ilişkilerde sergilenen olumlu davranışlara göre daha az karşılaşılır. Bu nedenle olumsuz davranışlar daha fazla ayırt edicidir. Azınlık grupların üyeleri bu davranışları sergilediğinde daha fazla akılda kalır. Bu nedenle bu gruplardaki insanların olumsuz davranışlarda bulunma olasılığı gerçekte olduğundan daha yüksek şekilde algılanır. Ayrıca yanıltıcı korelasyon sınırlı deneyimlerle de ilgilidir. Örneğin tanımadığınız bir grubun üyesini olağan dışı bir davranışı sergilerken görürseniz bunu grupla ilgili bir şey olarak algılayabilirsiniz (Bordens ve Horowitz, 2008; Gilovich, vd. 2023). Yeni gruplar öncelikle benzersiz, kendine özgü niteliklerine, yani onları zaten bilinen gruplardan ayıran özelliklere göre değerlendirilir. Bu benzersiz niteliklerin daha çok olumsuz olması muhtemeldir. Bu nedenle temsili azınlıklar ve dış gruplar olumsuz niteliklerle ilişkilendirilme eğilimindedir (Alves, Koch ve Unkelbach, 2018).

Sosyal kategorizasyona dayalı düşüncenin bir diğer özelliği alt tipleştirmedir. İnsanlar dış gruplara uymayan karşıt örnekleri kalıp yargıyı zayıflatan kanıtlar olarak görmek yerine istisnalar olarak ele alır. Farklı gruptan bireyler kalıp yargıyı ihlal ettiğinde, tutarsız bilgiyi düzenlemek için yeni bir kalıp yargı kümesi oluşturulur. Bu kişiler istisna olarak görülür ve ayrı bir alt kategoride gruplandırılır. Örneğin başarıya ulaşmış Afro Amerikalılar,

"profesyonel orta sınıf siyahlar" gibi yeni bir kalıp yargı kümesine atanabilir. Böylelikle hedef gruba yönelik kalıp yargılar korunur (Branscombe ve Baron, 2022; Myers, 2017; Şerif ve Şerif, 1996; Vallacher, 2020).

2.2.5. Sosyal Kimlik

"Ben kimim" sorusuna grup üyeliğimizi referans alarak verdiğimiz cevaplar sosyal kimliğimizdir (Myers, 2017, s. 326). Sosyal kimlik bir bakıma bireylerin ait olduğu gruba ilişkin bilgileridir. Bu üyeliğin değeri ve duygusal önemi benlik kavramının bir parçasıdır (Tajfel, 1981, s. 255). Sosyal kimlik teorisine göre bireyler dahil oldukları sosyal grubu diğer gruplarla karşılaştırarak pozitif bir sosyal kimlik elde etme ve sürdürme eğilimi sergiler (Tajfel, 1982).

Kendi grubumuzu dış gruplardan daha olumlu değerlendirme eğilimi, grupların minimal ya da önemsiz bir temelde oluşturulduğu durumlarda da geçerlidir. Henri Tajfel grup davranışını yaratmak için kişisel düşmanlığın, bireysel çıkarların, rekabetin veya çatışma geçmişinin gerekli olmadığını savunmuştur (Branscombe ve Baron, 2022). Klasik bir deneyde (Tajfel, Billig, Bundy ve Flament, 1971) birbirine tamamen yabancı, hiçbir geçmişi ve teması olmayan katılımcılara, daha önce hiç duymadıkları ressamlar hakkında fikirleri sorulmuş ve daha sonra sözde resim zevkleri doğrultusunda "Klee tarzı" ya da "Kandinsky tarzı" resim sevenler olarak rastgele şekilde gruplara dağıtılmışlardır. Sonraki aşamada katılımcılardan iki grubun üyelerine (iç grup ve dış grup) bir miktar parayı dağıtması istenmiş ve katılımcıların iç gruplarını daha fazla kayırdığı ve ödüllendirdiği görülmüştür. Araştırma sonuçları insanların neredeyse her temelde farklı kategorilere ayrılabileceğini ve bunun da grup üyelerine karşı ayrımcılık doğurabileceğini göstermiştir (Aronson, vd., 2012; Branscombe ve Baron, 2022; Spears ve Otten, 2017).

Sosyal kimlik kuramının üç temel varsayımı vardır (Taylor, vd., 2015, s. 197):

> 1) İnsanlar sosyal çevresini iç ve dış gruplara ayırır. 2) Bir grubun üyesi olarak toplumsal kimliklerden kendilerine saygı duygusu türetir. 3) Benlik değeri kısmen dış gruplara görece, iç grubun nasıl değerlendirildiğine bağlıdır. Eğer toplum içerisinde üstün bir grubun üyesiysek kendimize saygımız yüksek, daha düşük statülü bir grubun üyesiysek kendimize saygımız daha düşük olacaktır.

Tüm bu süreç iç grup üyelerinin, dış gruba dair kalıp yargı ve ön yargı geliştirmesine neden olur. İnsanların öz değerlendirmeleri toplumsal kimliklerinden etkilendiği için kendi gruplarına yönelik olumlu, karşıt gruplara yönelik olumsuz kalıp yargılar geliştirirler (Hortaçsu, 2014, s. 249). Dış grubu karalamak olumlu bir sosyal kimlik kazanmanın basit

bir yoludur. Bunun klasik bir örneği futbol taraftarlarının diğer takımla alay etmesi ve kendi takımını yüceltmesidir. İnsanlar dış grup üyelerinin, iç gruptan farklı ve daha kötü olduğu yönünde örtülü bir varsayımı paylaşır (Zick, Küpper ve Hövermann, 2011).

Kalıp yargı ve ön yargıların nedenini ve oluşumunu sorgulayan otoriter kişilik, grup çatışması, sosyal normlara uyma, sosyal biliş ve sosyal kimlik gibi teoriler, farklı koşullar altında farklı şekillerde birleşebilen ve işleyebilen tamamlayıcı açıklamalar olarak görülmelidir (Dovidio vd., 2010, s. 15). Araştırmacılar kalıp yargı ve ön yargıların açıklanmasında bireysel, psikolojik, toplumsal ve kültürel birden çok neden olduğuna inanır (Fishbein, 2002, s. 34).

2.3. Kalıp Yargı ve Ön Yargının Sonuçları

2.3.1. Kalıp Yargı Tehdidi

Belirli grupların yeteneklerine atıfta bulunan kalıp yargılar, kişilerin davranışı üzerinde derin etkilere sebep olabilir. Örneğin "kadınlar araba süremez" kalıp yargısının konuşulduğu bir direksiyon sınavında olumsuz olarak hedef alınan kişiler (kadınlar), farklı bir sosyal kimliğe sahip kişilerin (erkekler) yaşamadığı ekstra bir zihinsel yük yaşayabilir (Aronson ve McGlone, 2009, s. 154). Kalıp yargı tehdidi, bireylerin ait oldukları grup hakkındaki kalıp yargıyı doğrulama olasılığıyla karşı karşıya kaldıklarında ortaya çıkar (Levine ve Hogg, 2010, s. 853). Kişinin ait olduğu gruba yöneltilen olumsuz bir kalıp yargı, hedefini etkileyen spot ışığına benzemektedir (Steele, Spencer ve Aronson, 2002, s. 390).

Başkaları tarafından yargılanma ve kötü muamele görme fikri insanların sosyal davranışlarında büyük bir rol oynar. Kalıp yargı tehdidi bu durumun spesifik bir örneğidir (Steele, 2012, s. 298). İnsanlar genellikle kendi grubu hakkındaki olumsuz kalıp yargıların farkındadır. Bireyler belirli durumlarda bu fikirleri doğrulama endişesi taşıyabilir (Taylor vd., 2015, s. 181). Bu durum bir görev üzerinde çalışırken kaygıyı artırmakta ve perfomansa zarar vermektedir.

Kalıp yargı tehdidi birbiriyle ilişkili üç mekanizma yoluyla performansı bozmaktadır (Schmader, Johns ve Forbes, 2008): "(a) prefrontal işlemeyi doğrudan bozan fizyolojik bir stres tepkisi, (b) kendi performansını aktif olarak izleme ve (c) olumsuz düşünceleri ve

duyguları bastırma çabaları. Bu süreç çalışan belleği ve dikkati bozarak bilişsel ve sosyal görevlerde iyi performans göstermenin önüne geçer." Steele ve Aronson (1995) klasikleşen araştırmasında, Afro Amerikalıların entelektüel olarak aşağı olduğunu iddia eden yaygın kültürel kalıp yargıların, üniversite öğrencilerinin testlerdeki performansına müdahale ettiğini ve beyaz akranlarından daha kötü performans gösterdiğini ortaya çıkarmıştır.

2.3.2. Damgalanma

Damgalanma (stigma) "bireyleri diğerlerinden ayıran, onları normallikten sapmış ve değersizleştirilmeyi hak etmiş kişiler olarak tasvir eden, sosyal olarak verilmiş bir işarettir" (Major, Dovidio, Link ve Calabrase, 2018, s. 4). Erving Goffman öncü çalışmasında (1963, s. 3), damgalamanın kişiyi "düzgün ve sıradan bir insandan lekeli, küçümsenmiş bir insana indirgediğini" belirtmiştir.

Link ve Phelan'a (2001) göre damgalamayı ortaya çıkaran bileşenler şunlardır: İnsanlar farklılıkları ayırt eder ve etiketler. Baskın kültürel inançlar, etiketlenen kişileri olumsuz özelliklerle yargılar. Kişiler, biz ve onlar arasındaki ayrımı belirtecek şekilde farklı gruplara yerleştirilir. Kişiler eşitsizliğe yol açan statü kaybı ve ayrımcılığa maruz kalır. Ayrıca bu süreçlerin ortaya çıkması için sosyal, politik ve ekonomik gücün uygulanması gereklidir. Damgalama baskın grubun gücüne bağlıdır.

Damgalama özellikle gizlenebilirlik ve kontrol edilebilirlik boyutları açısından farklılaşır. Damgalayıcı işaretlerin gizlenebilir ya da görünür olduğu durumlar hedef grupların deneyimlerini ve kaygılarını değiştirir. Irk, obezite veya fiziksel eksiklikler gibi işaretler, adli sicilin bozuk olması ya da farklı inançlara sahip olma gibi durumlara göre daha kolay fark edilir. Damgalarını gizleyebilen kişiler görünür damgalara sahip olanlara göre ön yargı ve ayrımcılığı daha az deneyimler ve dolayısıyla daha az stres yaşar. Bir diğer önemli nokta kontrol edilebilirliktir. Damgalanmaların algılanan kökenleri, insanlara nasıl tepki vereceğimiz konusunda önemli bir rol oynar. Örneğin kilolu olma, genetik bir kusura göre daha fazla kontrol edilebilir bir durum olarak algılandığı için damgalanmış kişi daha fazla sorumlu tutulmakta ve suçlanmaktadır. Sabıka kaydı ya da sigara bağımlılığı gibi işaretler tercih meselesi olarak görülürken amansız bir hastalığa yakalanma bireyin kontrolü dışında algılanır. Durumları üzerinde kontrolü olan kişiler daha fazla değersizleştirilir (Major, vd., 2018; Schneider, 2004).

2.3.3. Ayrımcılık

Ayrımcılık (discrimination), "bir sosyal gruba üyelikleri nedeniyle insanlara farklı ve adil olmayan şekilde davranmaktır" (Whitley ve Kite, 2010, s. 412). Ayrımcılık "bir grubun üyelerine zarar veren politikalar ve uygulamalardır; kişilerarası ilişkilerde ortaya çıkabileceği gibi, kurumsal/yapısal düzeyde de görülebilir" (Gezon ve Kottak, 2016, s. 232; Paker, 2012, s. 42). Bir kişiyi yeteneklerine, becerilerine veya karakterine göre değil, ait olduğu gruplara göre haksız bir şekilde yargılamak ayrımcılıktır (Levine ve Hogg, 2010, s. 212). Gruplar arası ilişkiler bağlamında ayrımcılık asimetrik bir olaydır. Genellikle daha fazla güce sahip olan bir grup, daha az güce sahip olan diğer grubun üyelerine adaletsiz bir şekilde davranır (Vallacher, 2020).

Öte yandan ayrımcılık yalnızca başka gruplara zarar veren eylemlerle sınırlı değildir. Dış grup düşmanlığına yönelik ayrımcılık; herhangi bir kişisel veya iç grup çıkarı elde edilsin veya edilmesin, aktif olarak dış grubun üyelerine zarar vermeye ve onları dezavantajlı duruma düşürmeye yöneliktir. İç gruba yönelik ayrımcılık ise kişinin kendi sosyal grup üyelerini dış grup üyelerinden daha olumlu değerlendirmesidir. Kişinin kendi grubuna ayrıcalık tanıması ve haksız yere kayırması da dış gruplar için dezavantaja dönüşür. Gruplar arası ayrımcılık, dış grup düşmanlığının bulunmadığı durumlarda çoğunlukla iç grup kayırmacılığı biçimini alır. Dolayısıyla ayrımcılık yalnızca grup dışı nefretten değil, grup içi sevgiden de kaynaklanabilir (Brewer, 2017; Dovidio, vd., 2010).

Sosyal gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı, ayrımcılığa dönüşebilse de bu her zaman geçerli değildir. Eşitlikçi toplumlarda ayrımcılık hoş karşılanmamaktadır ve kanunlarla yasaklanmıştır. Modern dünyada ayrımcılık; açıkça düşmanlık, dışlama ve saldırganlıktan daha incelikli biçimlere bürünmüştür. Hogg ve Vaughan (2017, s. 375-376) ayrımcılığın yeni tezahürlerini şu şekilde örneklendirmektedir: Hükümetin dezavantajlı gruplar için çıkardığı yasaya karşı çıkmak ya da yeni anne olmuş kadınlara esnek çalışma saatleri sağlamamak ve işlerini hafifletmede isteksiz davranmak bu duruma örnektir. Ek olarak tokenizm ise bir gruba yönelik görece küçük ve önemsiz bir olumlu davranış göstermektir. Bu tür bir davranış ön yargı suçlamasına karşı bir savunma olarak veya daha büyük daha anlamlı eylemlere girmeyi reddetmenin gerekçesi olarak yardıma çağrılır. Kurumların yasal gereklilikten dolayı kendini kurtarmak veya ön yargı suçlamalarını savuşturmak için engellileri veya azınlıkları istihdam etmesi bu duruma bir örnektir.

Ayrımcılık insanların yaşam standartlarını düşürür. Bir grup yıllarca daha düşük maaş, daha kötü sağlık hizmetleri ve daha kötü eğitim gibi dezavantajlara maruz bırakılırsa gruplar arasındaki uçurum derinleşir ve kalıp yargı ve ön yargıları haklı çıkaracak mazaretler kolayca elde edilir. Dahası ayrımcılığın algılayanlar üzerinde kısa vadeli bireysel sonuçları da vardır. Pascoe ve Smart Richman (2009), 134 araştırmayı kapsayan meta analizlerinde algılanan ayrımcılığın önemli ölçüde artan stres tepkileri üreterek hem zihinsel hem de fiziksel sağlık üzerinde bir olumsuz etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Benzer bir başka araştırma, algılanan ayrımcılığın psikolojik iyi oluşa yönelik tehdit oluşturduğunu doğrulamaktadır (Schmitt, Branscombe, Postmes ve Garcia, 2014).

2.3.4. Soykırım

Kalıp yargı ve ön yargılar ne kadar tehlikelidir? Sosyal psikologlara göre "bir gruptan sadece hoşlanmamak bile acımasız bir hal alıp aşırı nefrete, bu grubun üyelerinin insandan daha aşağı olduğunu düşünmeye, işkenceye, cinayete hatta soykırıma dönüşebilir" (Aronson, vd., 2012, s. 747). Soykırım (genocide) "fiziksel, genetik veya başka biyolojik özellikleri paylaşan yani bir ırkın mensupları olarak algılanan insanların kitle katliamı ile yok edilmesini hedefleyen veya yok edilmesiyle sonuçlanan politikalardır" (Gezon ve Kottak, 2016, s. 232). Soykırım "sosyal kimlikleri nedeniyle hedef alınan kişilere gaddarca davranmak, onları öldürmek veya ortadan kaldırmak için yapılan organize bir çabadır. Bir soykırım sırasında hedef grubun tüm üyeleri (erkekler, kadınlar, çocuklar, yaşlılar) açıkça şiddetin hedefi olur" (Levine ve Hogg, 2010, s. 305). Soykırımlarda genellikle büyük çaplı katliamların planlanmasını ve uygulanmasını yönetecek merkezi bir bürokratik otorite bulunur (Marshall, 1999, s. 691).

Zorlayıcı yaşam koşulları, sosyal krizler, yaygın korku ve hayal kırıklığı dönemlerinde kolektif bir aşağılanma duygusu yaşayan gruplar, günah keçilerine saldırmaya meyillidir. Soykırımın kurbanları genellikle uzun zamandır ön yargının hedefinde olan azınlık gruplardır (Levine ve Hogg, 2010). Nazi Almanyası'ndaki Yahudiler, Ruanda'daki Tutsiler ve Bosna'daki Müslümanlar soykırımın kurbanı olmuştur.

Adolf Hitler'in Kavgam (Mein Kampf) adlı kitabında Yahudiler ile ilgili yazdıklarına bir göz atalım (2021, s. 217-218, 231):

> Yahudiler bir yere önce tüccar sıfatı ile gelir. Yavaş yavaş ekonomik hayata sokulur. Fakat bir üretici olarak değil, aracı olarak. Binlerce yıllık tecrübe ile gelişmiş ticari sahadaki hüneri, ona, henüz gözü açılmamış, son derece namuslu olan ari ırka karşı büyük bir üstünlük sağlar. Öyle

> ki kısa bir süre sonra ticaretin tamamen Yahudinin tekeline geçme tehlikesi doğar. Yahudi, her zaman olduğu gibi çok yüksek faizle borç para vermeye başlar. Memlekete faizle borç verme usulünü o sokar. Yahudi bundan sonra tamamen yerleşik bir unsur olmuştur. Yani şehir ve kasabalarda kendi mahallesi vardır ve gittikçe devlet içinde devlet olmaktadır. Ticareti ve para işlerini kendine ait bir imtiyaz saymakta ve bunları insafsız bir şekilde istismar etmektedir. Artık birkaç yüzyıl geçtikten sonra Yahudi'yi tanımış, veba gibi korkunç bir tehlike olduğunu anlamıştır. Yahudi gerçek karakterini belli etmeye başlar. İktidarlara parasını çalıştırır, böylece bir takım ayrıcalıklar koparır ve bunlarla kurbanlarının kanını emmeye devam eder. Bazen bu ebedi sömürücüye karşı halkın öfkesi parlasa da, Yahudi birkaç yıl sonra kaldığı yerden tekrar işe başlar ve eski usulde yaşamaya devam eder. Onu başka insanları istismar etme alışkanlığından vazgeçirebilecek bir zulüm yoktur. Hiçbir zulüm bunu yapamaz. Zavallı millet vücuduna yapışan bu sülüğü koparıp atamaz. Almanya'nın çöküş sebeplerini gözden geçirecek olursak, ilk ve kesin sebebin, ırk meselesinin ve özellikle Yahudi tehlikesinin bilinmemesi olduğunu görürüz.

Bu düşünceler zamanla ayrımcılığa ve nihayetinde soykırıma dönüşmüştür. Holokost'un tek nedeninin kalıp yargı ve ön yargılar olduğu iddia etmemekle birlikte bu durum konunun ne kadar tehlikeli olduğuna dair iyi bir örnektir.

Hedef grubu sistematik bir biçimde yok etmek dolaylı yollarla da yapılabilir. Belirli bir grup maddi açıdan elverişsiz koşullara itilirse bu grubun üyeleri hastalıklar, intihar, suç ve cinayetle kendilerini yok eder. Avustralyalı Aborjinler ve Kanadalı Eskimolar bu duruma örnek gösterilebilir (Hogg ve Vaughan, 2017, s. 385). Farklı olanı ötekileştirmek ve yok etmeye çalışmak ne yazık ki günümüzde de devam etmektedir. Doğu Türkistan ve Gazze'deki insan hakları ihlalleri, bölgedeki sivillerin hedef alınması bu duruma örnektir.

2.4. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kalıp Yargı ve Ön Yargı

Sosyal gelişim araştırmaları, kalıp yargı ve ön yargının yalnızca yetişkinlerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda çocukların da temel sosyal kategorizasyon ve özdeşleşme süreçleri ortaya çıkar çıkmaz kendi sosyal gruplarını kayırmaya başladıklarını açıkça göstermiştir (Beelmann ve Heinemann, 2014). Çocuklar arasında kalıp yargı ve ön yargılar 4 yaş gibi erken bir dönemden itibaren dile getirilmektedir (Levy ve Hughes, 2009, s. 23).

Çocukluktan yetişkinliğe doğru geçerken, gruplar arası ilişkilere dair eğitimsel yaklaşım kullanmak, sorunları daha ortaya çıkmadan ele almaya olanak sağlamaktadır (Stephan, 2004). Eğitim gruplar arasındaki çatışmalarla başa çıkmak için önemli araçlar sunmaktadır. Eğitim programlarının inançlar, tutumlar, değerler ve davranışlar üzerinde güçlü etkileri vardır ve gruplar arasında olumlu ilişkiler geliştirmeye de hizmet edebilir (Vogt, 2004).

Öğrencilere kalıp yargı ve ön yargılar hakkında eğitim vermek sosyal açıdan daha adil bir dünya yaratmaya yardımcı olur (Wade, 2007). Bir toplumdaki aktif ön yargı ve ayrımcılığın düzeyi o ülkedeki demokrasinin kalitesiyle yakından ilişkilidir. Bir bölgede

etnik köken veya dini inanç gibi temellerde düşmanlık yaşanıyorsa orası güvenli ve yaşanabilir bir yer olmaktan uzaklaşır (Avery ve Hahn, 2004). Kitlesel göç, savaşlar, terörizm gibi insan güvenliğine yönelik birçok tehdidin bulunduğu bir çağda, kalıp yargı ve ön yargılar düşmanlığı daha da şiddetlendirmektedir. Politika ve sosyal medyada öteki gruplar hakkındaki gerçek dışı söylemler karşısında eğitimciler öğrencilerin farkındalık düzeyini yükseltmekle yükümlüdür (Hughes, 2017). Eğitim, zihni batıl inançlardan ve mitlerden kurtardığında, giderek daha uygarlaştırıcı ve kapsayıcı olan bir dizi ideale, yani daha fazla insan için daha fazla eşitlik ve adalete dayandığında özgürleştirici ve ilerici bir faaliyettir. Bu bağlamda medeniyetin dokusunu parçalayan ön yargı ve ayrımcılıklara karşı gençleri eğitmek değerli bir çabadır (Nelson ve Pang, 2014).

Okullarda kalıp yargı ve ön yargıların incelenmesi için birinci durak sosyal bilgiler dersidir (Nelson ve Pang, 2014). Esasında sosyal bilgiler alanının ortaya çıkışı kalıp yargı ve ön yargılarla ilişkilendirilebilir. 20. yüzyılın başlarında ABD'deki sosyal, kültürel ve ekonomik alanlardaki dönüşümle birlikte kırsaldan şehir merkezlerine doğru göç artmış, daha önceleri birbirinden soyutlanmış olan farklı etnik ve dini gruplar bir arada yaşamaya başlamıştır. Farklı kültürlere sahip Amerikan vatandaşlarına birlikte uyum içerisinde yaşama arzusunu kazandırmak için yeni eğitim reformlarından biri de sosyal bilgiler alanının ortaya çıkışı olmuştur (Barth, 1991'den aktaran Öztürk, 2015).

Öte yandan erken dönem vatandaşlık eğitimi modelleri, tüm grupları tek bir baskın ana akım kültüre entegre etmeye çalışan ideolojiler tarafından beslenmiştir. 20. yüzyılın başlarında ortaya konan farklı grupları bir potada eriterek yeni ve uyumlu bir kültür meydana getirme fikri, göçmenlerin beyaz Anglo Sakson Protestan kimliği lehine asimilasyonuyla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla Amerika Birleşik Devletleri gibi çoklu etnik gruplardan oluşan devletler için eritme potası kavramı bir efsanedir. Çünkü azınlık gruplara yönelik ırkçılık, ön yargı ve ayrımcılık devam etmektedir. Gözlemlendiği gibi, Afrikalı Amerikalılar ve Yerli Amerikalılar gibi insanlar, efsanevi eritme potasının dibine sıkışıp kalmışlardır (Banks ve Nguyen, 2008). 1960 ve 1970'li yıllardan sonra, sivil haklar hareketinin de etkisiyle devam eden süreçte daha çoğulcu yaklaşımlar ele alınmıştır. 21. yüzyıla gelindiğinde vatandaşlık eğitimi, ulus devletlerde derinleşen ırksal, etnik, kültürel ve dinsel çeşitliliğe yanıt verecek şekilde dönüştürülmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda kendilerini dışlanmış hisseden grupların kaygılarına yanıt vermek için çokkültürlü eğitim modeli geliştirilmiştir (Banks ve Nguyen, 2008).

Okullar toplumun normlarının ve ön yargılarının içine gömülüdür. Yurttaşlık, sosyal sınıf, güç, otorite, cinsiyet gibi kavramlar, dil ve kültürel geleneklerde taşınır ve gizli müfredat aracılığıyla öğrenilir (Parker, 2008; Heilman, 2010). Tarih içerikleri tek tip bakış açısıyla ya da kasıtlı bir propaganda misyonuyla öğretilirse diğer uluslara ve etnik gruplara yönelik ön yargılı görüşleri körüklemek için kullanılabilir (Hughes, 2017). Ders kitabı yoluyla yeni nesillere ötekileri etiketleme yöntemleri aşılanabilir. Araştırmalar sosyal bilgiler bağlamındaki ders kitaplarının farklı milletlere ve cinsiyete yönelik kalıp yargılar taşıdığını göstermiştir (Aşcı, 2020; Kırıkçı, 2017). Dolayısıyla sosyal bilgiler eğitiminin kalıp yargı ve ön yargılar üzerindeki etkisi çift yönlüdür. Alan, kalıp yargı ve ön yargı üreten fabrikalara dönüşebilir.

Sosyal bilgiler alanı gereği grupların (aile, topluluk, uluslar, kültürler) incelenmesini içerir. Bu inceleme süreci insani farklılıklara saygı duymalı, çeşitlilik ve eşitliğe değer vermelidir (Halvorsen, 2017). Eğitimciler farklı gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların sosyal bilgiler müfredatı içerisinde daha fazla ele alınması gerektiğini düşünmektedir (King ve Chandler, 2016; Nelson ve Pang, 2014). Kalıp yargı ve ön yargıları sorgulamak çetrefilli bir iştir. Zaman zaman siyaset, din ve ideolojinin bazı kaygan yollarından geçmeyi gerektirebilir (Hughes, 2017). Ancak toplumsal sorunları görmezden gelmek gruplar arasındaki eşitsizliklerin artmasına ve sürdürülmesine hizmet eder. Kalıp yargı ve ön yargılar, sosyal bilgiler eğitiminin hedeflediği etkin vatandaşın önündeki engellerden biridir. Sosyal bilgiler dersinde, toplumdaki hakim grupların azınlık gruplar hakkında ürettiği kalıp yargılar sorgulanmalı ve ötekileştirilen gruplar hakkındaki söylemler eleştirel bir şekilde incelenmelidir. Sosyal bilgiler alanının sosyoloji, psikoloji, antropoloji, ekonomi, hukuk, tarih ve coğrafyadan elde ettiği disiplinlerarası bakış açısı, kalıp yargı ve ön yargılarla mücadelede etkili bir araç olarak kullanılabilir.

Kalıp yargı ve ön yargıların sosyal bilgiler dersi içerisindeki yerini belirlemek için öğretim programlarının incelenmesi gerekmektedir. Programda kalıp yargı ve ön yargılarla ilişkilendirilebilecek noktalar şunlardır (MEB, 2018):

A) Öğrenme Alanları ve Kazanımlar: Kalıp yargı ve ön yargılarla ilişkili konular "Birey ve Toplum, Etkin Vatandaşlık ve Küresel Bağlantılar" öğrenme alanlarında yer almaktadır. Konuyla ilgili kazanımlar şunlardır:

Kazanım ve açıklamalar bölümünde kalıp yargı ve ön yargı ifadesinin geçtiği yerler:

> SB.5.7.3. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar. Farklı ülke toplumlarının birbirini daha yakından tanımasının, kültürel zenginliklerini görmesinin ve karşılıklı ön yargılarını fark

> etmesinin sağladığı kazançlar üzerinde durulacaktır. SB.6.1.3. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular. Farklı kişi ve gruplara karşı zaman zaman rastlanan kalıp yargı ve ön yargı örnekleri incelenir. Toplumsal birlikteliğin özel gereksinimli bireylerin yanı sıra farklı sosyoekonomik gruplara mensup olanlar ile farklı etnik, dinî ve mezhepsel aidiyetlere saygı duymayı gerektirdiği üzerinde durulur. SB.7.7.3. Çeşitli kültürlere yönelik kalıp yargıları sorgular.

Kalıp yargı ve ön yargıyla ilişkilendirilebilecek diğer kazanımlar:

> SB.4.1.4. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar. Farklı yeteneklere, beğenilere ve kişilik özelliklerine sahip bireylerin yanı sıra dezavantajlı (engelli, yoksul, devlet bakımına muhtaç veya kronik sağlık sorunları yaşayan) bireylerin durumlarına da değinilir. SB.4.1.5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar. SB.4.7.4. Farklı kültürlere saygı gösterir. SB.6.6.6. Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder. Pozitif ayrımcılık, ekonomik, siyasal ve toplumsal temsil gibi olumlu, kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı gibi olumsuz konular üzerinde durulur. SB.7.1.2. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.

B) Beceriler: Programda kalıp yargı ve ön yargıyla doğrudan ilgili bir beceri yer almaktadır. 2005 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda 7. sınıfta doğrudan verilecek beceri olarak yer alan "kalıp yargıları fark etme", 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile birlikte "kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme" becerisine dönüşmüş ve 27 temel beceriden birisi olmuştur (MEB, 2005; 2018). Ayrıca "empati ve iletişim" becerileri de kalıp yargı ve ön yargılarla ilişkilendirilebilir.

C) Değerler: Programda yer alan "barış, eşitlik ve saygı" değerleri kalıp yargı ve ön yargılarla ilişkilendirilebilir.

D) Yetkinlikler: Programda yer alan "sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler" bölümü kalıp yargı ve ön yargılarla bağlantılıdır. Sosyal yetkinlikler "kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsamaktadır." Dolayısıyla bu yetkinliğin alt boyutlarından birisi kalıp yargı ve ön yargıları fark etme becerisidir.

Şen (2019), eleştirel söylem analiziyle incelediği 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın daha çok geleneksel vatandaşlık eğitiminin özelliklerini yansıttığını söylemektedir. İlgili çalışmada, kalıp yargı ve ön yargılarla ilgili kazanımların modern vatandaşlık eğitimiyle ilişkilendirilebileceği söylense de kültür kavramının etno-milliyetçi bir tonda kullanılmasının ve insan hakları kavramına sınırlı şekilde değinilmesinin bu bakış açısını gölgelediği belirtilmektedir. Şen'e (2019) göre öğretim programı, farklılıkları tanıma konusunda çelişkiler barındırmakta ve çokkültürlü eğitim teorisyenlerinin yaklaşımından farklılık göstermektedir. İlgili araştırmada 2018 öğretim programının, 2005 programına kıyasla daha etnik ve dinsel bir milliyetçiliğe, erkek egemen bir anlayışa ve

kadın haklarına yönelik tutucu bir söyleme doğru kaydığı iddia edilmektedir (Şen, 2019). Türkiye ve Kanada'nın Ontario eyaletinin sosyal bilgiler öğretim programlarını karşılaştıran Taşkın ve Bozkurt, (2022), Türkiye'deki öğretim programının milli ve manevi değerleri benimseyen, ulusal aidiyet duygusuna sahip, iyi ve sorumlu bir vatandaş yetiştirmeyi amaçladığını; Kanada'daki programın ise kültürel çeşitliliği ve eşitliği yansıtan bir ulusal kimlik inşa ettiğini belirtmektedir. İlgili çalışmada bu durum, "Kanada'nın çokkültürlü toplumsal yapısının herkesi kucaklayan bir ulus devlet yaratma ihtiyacını ortaya çıkardığı ve bu ihtiyacın sosyal bilgiler programın yapılandırılmasında belirgin olarak görüldüğü" şeklinde yorumlanmıştır.

Öte yandan son yıllarda yayımlanan sosyal bilgiler ders kitapları incelendiğinde, kalıp yargı ve ön yargıya dair birkaç sayfalık yüzeysel, telkine dayalı, yetersiz açıklamalarla karşılaşılmaktadır (Açıl, Güvenç, Hayta ve Kılıç, 2019; Evirgen, Özkan ve Öztürk, 2020; Yıldırım, Kaplan, Kuru ve Yılmaz, 2019). Seçgin (2021) de ders kitaplarının teorik boyutta kaldığını ve öğrencilere kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme becerisini kazandırmada aktif etkinliklere yer vermediğini öne sürmüştür. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerine kalıp yargı ve ön yargılarla mücadelede daha fazla sorumluluk düşmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, katılımcılar, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ile inandırıcılık ve aktarılabilirlik stratejileri yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, bir kültürün paylaşılan anlamları olan kalıp yargı ve ön yargıların dile yansımalarını öğrenmek ve araştırmacının kendi varsayımlarını ölçme araçlarına yansıtmak yerine katılımcıların bakış açısında temellenmiş örüntüleri bulmak için nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak yürütülmüştür. Nitel araştırmalar "katılımcıların sosyal dünyayla ilgili olarak neye değer verdiğini ve inandığını, nasıl düşündüğünü ve hissettiğini, dil temelli anlamlar yoluyla toparlamak ve değerlendirmek için daha zengin olanaklar sunar" (Saldana, 2019, s. 135). Nitel araştırmalar, bireylerin sosyal dünyalarıyla etkileşimleri içinde kendi gerçeklerini nasıl inşa ettiği üzerine yoğunlaşarak, algı ve tutumların daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Glesne, 2015, s. 53; Merriam, 2015, s. 22). Ayrıca daha önce az araştırmanın yapıldığı veya araştırmacının incelenecek önemli değişkenleri bilmediği konuları incelemek için nitel araştırmaların daha uygun olması sebebiyle bu yaklaşım tercih edilmiştir (Creswell, 2016).

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme stratejilerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme göre belirlenmiştir. Bu örneklem ile araştırma konusuna yönelik "çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak ya da paylaşılan olguları sorgulamak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymak hedeflenir" (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.

119). Bunun için farklı boyutlardan araştırma mekanları veya bireyler seçilerek karşılaştırmalı çıkarım yapılır (Creswell, 2017; Silverman, 2018).

Maksimum çeşitlilik örneklemden her bir duruma dair benzersiz ve detaylı tanımlamalar ile durumlar arası farklılıklar veya ortak noktalar olmak üzere iki tip bulgu elde edilir (Patton, 2014, s. 235). Çoklu durumlar, bulguların farklı bakış açılarını yansıtma olanağını, kesinliğini ve güvenilirliğini artırır. Fakat durum seçimi temsil gücüne göre değil kavramsal dayanağına göre yapıldığı için veriler bir evrene genellenememektedir (Creswell, 2016, 157; Miles ve Huberman, 2015, s. 29).

Bu bağlamda araştırmanın katılımcıları, sosyoekonomik düzey ve akademik başarı açısından iki farklı okul bölgesinden seçilmiştir. Böylelikle probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini yansıtmak hedeflenmiştir.

Katılımcıların belirlenmesi süreci şu şekilde ilerlemiştir:

- İlk olarak Gazi Üniversitesinden etik kurul onayı (EK 1) ve T.C Millî Eğitim Bakanlığından araştırma izni (EK 2) alınmıştır.
- Araştırma yapılacak okulların belirlenmesi için Türkiye İstatistik Kurumundan Ankara ilinin bölgelere (cadde, sokak, bulvar, meydan) göre sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi verileri talep edilse de belediyeler tarafından tüm bölgeler orta düzeyde sınıflandırıldığı için bu veri kullanılamamıştır. Ayrıca ortaokul düzeyinde okullar arası karşılaştırmalı akademik başarı verisi de tutulmamaktadır. Bu yüzden Ankara'nın merkez ilçelerindeki İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri aranarak sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı en yüksek okullar ile en düşük okulların isimleri alınmış ve liste haline getirilmiştir. Daha sonra okul müdürleri ve öğretmenlerden görüş alınıp, öğrenci sayılarının birbirine yakın olması da gözetilerek iki okul tespit edilmiştir. Ayrıca veri toplama aracında ailenin sosyoekonomik düzeyine dair ipucu verdiği için anne ve babanın mesleğini sorulmuştur.

Araştırmanın katılımcıları Ankara'nın Çankaya ve Mamak ilçelerindeki iki devlet okulunda öğrenim gören tüm 8. sınıf öğrencileri ile bu iki okulda görev yapan tüm sosyal bilgiler öğretmenleridir. Araştırmaya toplamda 300 öğrenci ve 7 öğretmen katılmıştır. Aşağıda okullara ve katılımcılara dair bilgiler sunulmuştur.

A Okulu: Ankaranın Çankaya ilçesinde yer alan bir devlet okuludur ve eğitimciler tarafından ildeki en başarılı okullardan biri olarak gösterilmektedir. Mezun öğrencilerin çoğunluğu liseye geçiş sınavında ilk %25'lik dilime girmekte ve çok sayıda öğrenci fen liselerine ya da kolejlere devam etmektedir. Ebeveynler ise çoğunlukla lisans derecesine sahiptir ve nitelikli meslekler icra etmektedir. Okul içerisindeki fiziki imkânlar (yemekhane, kütüphane, laboratuvarlar, revir, futbol için halı saha…) oldukça niteliklidir. Okulda üç sosyal bilgiler öğretmeni ve altı tane sekizinci sınıf bulunmaktadır. Okulda göçmen öğrenci yer almamaktadır. Aşağıda bu okuldaki katılımcılara dair bilgiler sunulmuştur.

Tablo 2

A Okulu Öğrenciler

Kod	Cinsiyet	Baba Mesleği	Anne Mesleği
Ö1	Erkek	Bilgisayar Mühendisi	Akademisyen
Ö2	Kız	Akademisyen	Pasta Tasarımcısı
Ö3	Kız	Elektrik Elektronik Mühendisi	Peyzaj Mimarı
Ö4	Kız	Kuyumcu	Muhasebeci
Ö5	Kız	Makine Mühendisi	Öğretmen
Ö6	Kız	TRT'de çalışıyor	TOKİ'de çalışıyor
Ö7	Erkek	Sigortacı	Sekreter
Ö8	Kız	Askeri Personel	Öğretmen
Ö9	Erkek	Dövme Sanatçısı	Estetik Uzmanı
Ö10	Kız	Memur	Memur
Ö11	Kız	Subay	Öğretmen
Ö12	Kız	Memur	Ev Hanımı
Ö13	Kız	Eğitimci	Ev Hanımı
Ö14	Kız	Ziraat Mühendisi	Hemşire
Ö15	Kız	Pasta Şefi	Güvenlik
Ö16	Erkek	İthalat – İhracat	Biyokimya Uzmanı
Ö17	Erkek	Tıbbi Malzeme Satıcısı	Hastane Memuru
Ö18	Erkek	Emekli	Ev Hanımı
Ö19	Erkek	Site Görevlisi	Kafe Görevlisi
Ö20	Erkek	Mühendis	Bakanlık Personeli
Ö21	Erkek	Öğretmen	Milletvekili Danışmanı
Ö22	Erkek	Bilgisayar Mühendisi	Akademisyen
Ö23	Erkek	Kimyager	Memur
Ö24	Erkek	Öğretmen	Laborant
Ö25	Erkek	Mühendis	Psikolog
Ö26	Erkek	-	Mimar
Ö27	Erkek	Sendika Çalışanı	Ev Hanımı
Ö28	Erkek	Doktor	Polis

Ö29	Erkek	Polis	Ev Hanımı
Ö30	Kız	Öğretmen	Öğretmen
Ö31	Kız	İnşaat Mühendisi	Mimar
Ö32	Kız	Kuaför	Güzellik Uzmanı
Ö33	Kız	Öğretmen	Öğretmen
Ö34	Kız	Yazılımcı	Sağlık Teknikeri
Ö35	Kız	Onkolog	Sekreter
Ö36	Kız	Öğretmen	Öğretmen
Ö37	Erkek	Öğretmen	Çevirmen
Ö38	Kız	Direktör	Memur
Ö39	Kız	Turizmci	Öğretmen
Ö40	Kız	Bilgisayar Mühendisi	Hemşire
Ö41	Erkek	Bakanlıkta Müdür	Grafiker
Ö42	Erkek	Akademisyen / Enstitü Müdürü	Öğretmen
Ö43	Erkek	Üniversite Personeli	Ev Hanımı
Ö44	Erkek	Memur	Memur
Ö45	Erkek	Depo Müdürü	Bölge Müdürü
Ö46	Erkek	Asker	Ev Hanımı
Ö47	Kız	Mühendis	Laborant
Ö48	Kız	MEB Daire Başkanı	Ev Hanımı
Ö49	Kız	Akademisyen	Bankacı
Ö50	Kız	Satış Müdürü	Ev Hanımı
Ö51	Kız	Kuaför	Kuaför
Ö52	Erkek	Bilgisayar Mühendisi	Akademisyen
Ö53	Erkek	Bilgisayar Mühendisi	Ev Hanımı
Ö54	Kız	Aşçı	Anaokulu Öğretmeni
Ö55	Kız	Bilgisayar Mühendisi	-
Ö56	Kız	El Sanatları	Ev Hanımı
Ö57	Kız	Akademisyen	Akademisyen
Ö58	Erkek	Ticaret	Memur
Ö59	Kız	Bina Görevlisi	Ev Hanımı
Ö60	Erkek	Muhasebeci	Sağlık Teknisyeni
Ö61	Kız	Uçak Mühendisi	Teknisyen
Ö62	Erkek	İnşaat Mühendisi	Psikolog
Ö63	Erkek	Muhasebeci	-
Ö64	Kız	Ziraat Mühendisi	-
Ö65	Erkek	Akademisyen	Çevirmen
Ö66	Erkek	Akademisyen	Mali Müşavir
Ö67	Erkek	Genetik Mühendisi	Genetik Mühendisi
Ö68	Erkek	İşçi	Memur
Ö69	Erkek	Şube Müdürü	Memur
Ö70	Kız	Daire Başkanı	Kütüphanede çalışıyor
Ö71	Kız	Rekabet Baş Uzmanı	Öğretmen
Ö72	Kız	Bilgisayar Teknisyeni	Uzman

Ö73	Kız	Mali Müşavir	Hemşire
Ö74	Erkek	Medikal Şirketi Sahibi	Ev Hanımı
Ö75	Kız	Şef	Bilgisayar Teknisyeni
Ö76	Kız	Bölge Müdürü	Asistan
Ö77	Kız	Öğretmen	Öğretmen
Ö78	Erkek	Esnaf	Bankada Operasyon Müdürü
Ö79	Erkek	Mühendis	Ev Hanımı
Ö80	Erkek	Şoför	Ev Hanımı
Ö81	Erkek	Mühendis	Hemşire
Ö82	Kız	İşletmeci	Kimyager
Ö83	Erkek	-	Bakanlık Personeli
Ö84	Kız	Mobilyacı	Memur
Ö85	Erkek	Teknoloji Şirketi Sahibi	Gıda Mühendisi
Ö86	Erkek	Gözlükçü	Memur
Ö87	Kız	Avukat	Programcı
Ö88	Kız	Jeofizik Mühendisi	Öğretmen
Ö89	Kız	Bakanlıkta Şef	Hemşire
Ö90	Kız	Serbest Meslek	Öğretmen
Ö91	Erkek	Öğretmen	Yazar
Ö92	Erkek	Memur	Hakim
Ö93	Kız	Savcı	Emekli Hemşire
Ö94	Erkek	Özel Sektör	Akademisyen
Ö95	Erkek	İş Güvenliği Uzmanı	Emekli Hemşire
Ö96	Kız	TBMM Muhabiri	Dekan Sekreteri
Ö97	Kız	Memur	Memur
Ö98	Kız	Üniversitede Kantinci	Üniversitede Kütüphaneci
Ö99	Kız	Memur	Memur
Ö100	Kız	Öğretmen	Öğretmen
Ö101	Kız	Memur	Memur
Ö102	Erkek	Memur	Memur
Ö103	Kız	Mali Müşavir	Ev Hanımı
Ö104	Kız	Şirket Müdürü	Personel Müdürü
Ö105	Erkek	Öğretmen / Mühendis	Ev Hanımı
Ö106	Erkek	Vergi Müfettişi	Sekreter
Ö107	Erkek	Ticaret	Bankacı / Operasyon Müdürü
Ö108	Kız	Elektrik Elektronik Mühendisi	Gıda Mühendisi
Ö109	Erkek	Elektronik Teknisyeni	Hemşire
Ö110	Erkek	Medikalci	Hemşire
Ö111	Kız	Doktor	Doktor
Ö112	Kız	Memur	Ev Hanımı
Ö113	Kız	Elektrik Elektronik Mühendisi	Biyolog
Ö114	Erkek	Kaynakçı	Muhasebe Emeklisi
Ö115	Erkek	Şef	Memur
Ö116	Kız	Serbest İşçi	Ev Hanımı

Ö117	Erkek	Elektrik Elektronik Mühendisi	Elektrik Elektronik Mühendisi
Ö118	Erkek	Ticaret	Muhasebe
Ö119	Erkek	Memur	Memur
Ö120	Erkek	MR Teknikeri	MR Teknikeri
Ö121	Erkek	Öğretmen	Sağlık Teknikeri
Ö122	Erkek	Memur	Memur
Ö123	Erkek	Turkcellde Kordinatör	Güzellik Uzmanı
Ö124	Kız	Bakanlıkta Bölüm Şefi	Hemşire
Ö125	Kız	Bölge Amiri	Ev Hanımı
Ö126	Kız	Polis	Hemşire
Ö127	Kız	İşçi	Ev Hanımı
Ö128	Kız	Mühendis	Hemşire
Ö129	Kız	Memur	Memur
Ö130	Kız	Emekli	Emekli
Ö131	Erkek	Fabrika Personeli	Doktor
Ö132	Erkek	Polis	Öğretmen
Ö133	Erkek	Tarım Kredi'de çalışıyor	İlaç Firması'nda çalışıyor
Ö134	Erkek	Saç Ekimci	Anestezi Teknisyeni
Ö135	Kız	Müşavir ve Girişim Öğretmeni	Müfettiş
Ö136	Erkek	ASELSAN'da Amir	Memur
Ö137	Erkek	TRT'den Emekli	Doktor
Ö138	Kız	Laboratuvar Teknikeri	Acil Tıp Teknikeri
Ö139	Kız	Albay	Ziraat Mühendisi
Ö140	Kız	Bilgisayar Mühendisi	Öğretmen
Ö141	Erkek	Bölge Müdürü	Fizyoterapist
Ö142	Kız	Akademisyen	Maliyeci
Ö143	Kız	Bankacı	Bankacı
Ö144	Kız	Akademisyen	İç / Dış Ticaret

Tablo 2'de görüldüğü üzere A okulundan araştırmaya 75'i kız 69'u erkek olmak üzere toplamda 144 öğrenci katılmıştır. Öğrenciler altı farklı derslikte, ortaokul sekizinci sınıfa devam etmektedir. Bazı katılımcılar ebeveyninin vefatı nedeniyle ya da boşanması nedeniyle ilgili alanı boş bırakmıştır. Meslekler öğrencilerin tanımladığı şekliyle aktarılmıştır. Meslekler genel olarak değerlendirildiğinde A okulundaki ailelerin B okulundaki ailelerden daha yüksek gelir grubuna ve eğitim seviyesine dahil olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kendilerini rahat hissetmesi ve düşüncelerini açık biçimde yansıtmaları için daha fazla tanımlayıcı bilgi alınmamıştır.

Tablo 3

A Okulu Öğretmenler

Kod	Okul	Cinsiyet	Kıdem
Öğretmen 1	A	Kadın	29 yıl
Öğretmen 2	A	Kadın	10 yıl
Öğretmen 3	A	Kadın	32 yıl

Tablo 3'te görüldüğü üzere A okulundan araştırmaya üç sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerin tamamı kadındır ve 10 yıl ile 32 yıl arasında mesleki deneyime sahiptir.

B Okulu: Ankaranın Mamak ilçesinde yer alan bir devlet okuludur. Öğrenciler liseye geçiş sınavlarında ortalamanın altında kalmakta, mezun olduktan sonra ise çoğunlukla çevredeki meslek liselerine ve anadolu liselerine devam etmektedir. Ebeveynlerin eğitim seviyeleri genelde lisans düzeyinin altındadır. Babalar genelde asgari ücretli bir işte çalışmakta ya da esnaflık yapmaktadır. Annelerin çoğunluğu ise ev hanımıdır. Okulda dört sosyal bilgiler öğretmeni ve yedi tane sekizinci sınıf bulunmaktadır. Okulda göçmen olarak farklı sınıf seviyelerinde öğrenim gören 25 Irak Türkmeni öğrenci yer almaktadır. Aşağıda bu okuldaki katılımcılara dair bilgiler sunulmuştur.

Tablo 4

B Okulu Öğrenciler

Kod	Cinsiyet	Baba Mesleği	Anne Mesleği
Ö145	Kız	Elektrikçi	Ev Hanımı
Ö146	Kız	Garson	Ev Hanımı
Ö147	Kız	Döner Ustası	Ev Hanımı
Ö148	Kız	Emekli Güvenlik	Ev Hanımı
Ö149	Erkek	Hırdavatçı	Ev Hanımı
Ö150	Erkek	Bayan Kuaförü	Ev Hanımı
Ö151	Erkek	Çantacı	PTT Memuru
Ö152	Erkek	Askeriyede Postacı	Ev Hanımı
Ö153	Erkek	İnşaatta çalışıyor	Ev Hanımı
Ö154	Erkek	Tiyatrocu	Yemekhane'de çalışıyor.
Ö155	Erkek	Market Çalışanı	El Sanatları Öğretmeni
Ö156	Erkek	Oto Galeri	Ev Hanımı
Ö157	Kız	İnşaatta çalışıyor	Ev Hanımı
Ö158	Erkek	Garson	Ev Hanımı
Ö159	Erkek	Uzman Çavuş	Ev Hanımı
Ö160	Erkek	İşçi	Ev Hanımı
Ö161	Erkek	Aşçı	Ev Hanımı
Ö162	Kız	Satış Danışmanı	Ev Hanımı

Ö163	Kız	Kuaför	Ev Hanımı
Ö164	Kız	Garson	Ev Hanımı
Ö165	Kız	Hastane Çalışanı	Ev Hanımı
Ö166	Kız	-	Ev Hanımı
Ö167	Erkek	Güvenlik	Ev Hanımı
Ö168	Erkek	İnşaat İşçisi	Ev Hanımı
Ö169	Erkek	Market Genel Müdürü	Kasiyer
Ö170	Erkek	Makam Şoförü	Yurt Görevlisi
Ö171	Kız	Teknisyen	Muhasebeci
Ö172	Erkek	Erkek Kuaförü	Ev Hanımı
Ö173	Erkek	Memur	Ev Hanımı
Ö174	Erkek	Garson	Ev Hanımı
Ö175	Erkek	Muhasebeci	Aşçı
Ö176	Erkek	Müteahhit	Kreşte çalışıyor
Ö177	Erkek	Teknik Servis	Evde hizmetçi
Ö178	Kız	Serbest Meslek	Kuaför
Ö179	Kız	İnşaatta çalışıyor	Ev Hanımı
Ö180	Kız	Elektrikçi	Ev Hanımı
Ö181	Erkek	Taksi Şoförü	Ev Hanımı
Ö182	Erkek	İşçi	Ev Hanımı
Ö183	Erkek	Elektrikçi	Ev Hanımı
Ö184	Kız	Pideci	Ev Hanımı
Ö185	Kız	Marangoz	Ev Hanımı
Ö186	Kız	Garson	Ev Hanımı
Ö187	Erkek	Teknik Servis	Ev Hanımı
Ö188	Kız	Şoför	Ev Hanımı
Ö189	Kız	Memur	Ev Hanımı
Ö190	Erkek	Elektrikçi	Ev Hanımı
Ö191	Erkek	Temizlik Görevlisi	Kat Görevlisi
Ö192	Kız	Bakkal	Ev Hanımı
Ö193	Erkek	Kağıtçı	Ev Hanımı
Ö194	Erkek	Uzun Yol Şoförü	Ev Hanımı
Ö195	Kız	-	Okuyor
Ö196	Kız	Aşçı	Ev Hanımı
Ö197	Kız	Giyimci	Ev Hanımı
Ö198	Kız	-	Ev Hanımı
Ö199	Kız	Teknisyen	Ev Hanımı
Ö200	Erkek	Otobüs Şoförü	Ev Hanımı
Ö201	Erkek	Tıbbi Cihazlar	Güvenlik
Ö202	Kız	Polis	Öğretmen
Ö203	Erkek	Öğretmen	Ev Hanımı
Ö204	Erkek	Bakkal	Ev Hanımı
Ö205	Kız	Serbest	Ev Hanımı
Ö206	Kız	Kasap	Temizlik Personeli

Ö207	Erkek	Hastanede Müdür Yardımcısı	Ev Hanımı
Ö208	Erkek	Garson	Ev Hanımı
Ö209	Erkek	Servisçi	Ev Hanımı
Ö210	Kız	Serbest	Öğretmen
Ö211	Kız	Otomasyon Görevlisi	Röntgen Bölümü
Ö212	Erkek	Öğretmen	Ev Hanımı
Ö213	Erkek	Elektrikçi	Ev Hanımı
Ö214	Erkek	Sanayi İşçisi	Ev Hanımı
Ö215	Erkek	Tesisatçı	Ev Hanımı
Ö216	Kız	Emekli	Ev Hanımı
Ö217	Kız	-	Ev Hanımı
Ö218	Kız	Tesisatçı	Ev Hanımı
Ö219	Erkek	Giyim mağazasında çalışıyor	Giyim mağazasında çalışıyor
Ö220	Kız	Dolmuşçu	Otelde çalışıyor
Ö221	Kız	Satın Alma Personeli	Güvenlik
Ö222	Erkek	Tesisatçı	Ev Hanımı
Ö223	Erkek	Emekli Şef	Ev Hanımı
Ö224	Erkek	Memur	Ev Hanımı
Ö225	Kız	Memur	Yemekhanede çalışıyor
Ö226	Erkek	Mali Müşavir	Ev Hanımı
Ö227	Kız	Yük Taşımacı	Ev Hanımı
Ö228	Kız	Serbest Meslek	Hastanede Hizmetli
Ö229	Kız	Dershanede Öğretmen	Ev Hanımı
Ö230	Kız	Berber	Ev Hanımı
Ö231	Kız	Galerici	Ev Hanımı
Ö232	Erkek	Terzi	Muhasebeci
Ö233	Erkek	Güvenlik	Teknisyen
Ö234	Kız	Kalıpçı	Ev Hanımı
Ö235	Kız	Memur	Ev Hanımı
Ö236	Kız	Araba Tamircisi	Ev Hanımı
Ö237	Erkek	Otobüs Şoförü	Ev Hanımı
Ö238	Erkek	İşçi	Ev Hanımı
Ö239	Erkek	Güvenlik Şefi	İşçi
Ö240	Erkek	Araba Tamircisi	Güvenlik
Ö241	Erkek	Kurye	Ev Hanımı
Ö242	Kız	Muhasebeci	Ev Hanımı
Ö243	Kız	İşsiz	Ev Hanımı
Ö244	Kız	Memur	Ev Hanımı
Ö245	Kız	Bilardo salonunda çalışıyor	Ev Hanımı
Ö246	Kız	Memur	Ev Hanımı
Ö247	Erkek	Firmada çalışıyor	Ev Hanımı
Ö248	Erkek	Memur	Ev Hanımı
Ö249	Kız	Muhasebeci	Ev Hanımı
Ö250	Kız	Şoför	Ev Hanımı

Ö251	Erkek	Pazarcı	Ev Hanımı
Ö252	Erkek	Polis	Ev Hanımı
Ö253	Erkek	Güvenlik	Ev Hanımı
Ö254	Kız	-	Ev Hanımı
Ö255	Kız	-	Ev Hanımı
Ö256	Kız	Emekli	Ev Hanımı
Ö257	Erkek	Elektrik Mühendisi	Ev Hanımı
Ö258	Erkek	Servisçi	Temizlikçi
Ö259	Erkek	Çadır işi yapıyor	Satın Alma Personeli
Ö260	Erkek	Fabrikada İşçi	Temizlikçi
Ö261	Kız	Memur	Ev Hanımı
Ö262	Kız	Güvenlik	Ev Hanımı
Ö263	Kız	Aşçı	Ev Hanımı
Ö264	Erkek	İşçi	Ev Hanımı
Ö265	Kız	Fabrika Çalışanı	Ev Hanımı
Ö266	Erkek	Terzi	-
Ö267	Erkek	-	Temizlikçi
Ö268	Erkek	Hapiste	Aşçı
Ö269	Erkek	Esnaf	Ev Hanımı
Ö270	Kız	Aşçı	Ev Hanımı
Ö271	Kız	Demirci	Ev Hanımı
Ö272	Erkek	Tır Şoförü	Ev Hanımı
Ö273	Erkek	Pazarcı	Garson
Ö274	Erkek	Market Personeli	Ev Hanımı
Ö275	Kız	-	Sinema Personeli
Ö276	Kız	Serbest Meslek	Ev Hanımı
Ö277	Erkek	Dernek Başkanı	Ev Hanımı
Ö278	Kız	Tesisatçı	Ev Hanımı
Ö279	Erkek	Güvenlik	Ev Hanımı
Ö280	Kız	Markette çalışıyor	Mağazada Satış Danışmanı
Ö281	Erkek	Güvenlik	KYK'da çalışıyor
Ö282	Erkek	Tır Şoförü	Memur
Ö283	Erkek	İşçi	Ev Hanımı
Ö284	Kız	Uzman Çavuş	Muhasebeci
Ö285	Kız	İşçi	Ev Hanımı
Ö286	Kız	Müteahhit	Ev Hanımı
Ö287	Kız	Restoran İşletmecisi	Aşçı
Ö288	Kız	İşçi	Ev Hanımı
Ö289	Kız	Sağlık Memuru	Ev Hanımı
Ö290	Kız	Emekli Asker	Ev Hanımı
Ö291	Erkek	-	Özel Eğitim Öğretmeni
Ö292	Erkek	İşsiz	Bakkal işletiyor
Ö293	Kız	Aşçı	Ev Hanımı
Ö294	Erkek	EGO'da Şoför	Ev Hanımı

Ö295	Erkek	Marangoz	Ev Hanımı
Ö296	Erkek	İşçi	Ev Hanımı
Ö297	Erkek	Aşçı	Ev Hanımı
Ö298	Erkek	Emekli	Ev Hanımı
Ö299	Kız	Pideci	Ev Hanımı
Ö300	Kız	Oto Tamirci	Ev Hanımı

Tablo 4'te görüldüğü üzere B okulundan araştırmaya 74'ü kız 82'i erkek olmak üzere toplamda 156 öğrenci katılmıştır. Öğrenciler yedi farklı derslikte, ortaokul sekizinci sınıfa devam etmektedir. Bazı katılımcılar ebeveyninin vefatı nedeniyle ya da boşanması nedeniyle ilgili alanı boş bırakmıştır. Meslekler öğrencilerin tanımladığı şekliyle aktarılmıştır. Meslekler genel olarak değerlendirildiğinde B okulundaki ailelerin A okulundaki ailelerden daha düşük gelir grubuna ve eğitim seviyesine dahil olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kendilerini rahat hissetmesi ve düşüncelerini açık biçimde yansıtmaları için daha fazla tanımlayıcı bilgi alınmamıştır.

Tablo 5

B Okulu Öğretmenler

Kod	Okul	Cinsiyet	Kıdem
Öğretmen 4	B	Erkek	28 yıl
Öğretmen 5	B	Kadın	10 yıl
Öğretmen 6	B	Erkek	18 yıl
Öğretmen 7	B	Kadın	20 yıl

Tablo 5'te görüldüğü üzere B okulundan araştırmaya dört sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerin ikisi erkek ikisi kadındır ve 10 yıl ile 28 yıl arasında mesleki deneyime sahiptir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, katılımcı bakış açılarının karmaşıklığını ortaya çıkarmaya olanak sağlayan nitel teknikler ile toplanmıştır. Bu doğrultuda veriler, öğrencilerden açık uçlu görüşme formu (EK 3), öğretmenlerden ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle (Ek 4) elde edilmiştir.

Veri toplama araçları araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Açık uçlu görüşme formunun hazırlanmasında öncelikle hedef gruplar tespit edilmiştir. Sosyal psikoloji literatüründe kalıp yargı ve ön yargı araştırmaları çoğunlukla cinsiyet, ırk/milliyet, göçmenlik, dini gruplar, sosyal statü, yaş, kilo, medeni durum ve engellilik gibi temalara dayanmaktadır.

Literatüre ek olarak sosyal bilgiler ders kitapları incelenmiş, tarihsel ve güncel olaylar da göz önüne alınarak hedef gruplar belirlenmiştir. Hazırlanan görüşme formu üç öğretim üyesine sunulmuş ve gelen dönütler doğrultusunda düzenleme yapılıp son hali verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme için ise açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme protokolü hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme protokolü üç öğretim üyesine sunulmuş ve gelen dönütler doğrultusunda düzenleme yapılıp son hali verilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler her iki okulda eş zamanlı olarak 2 - 16 Aralık 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplama işlemi şu şekilde ilerlemiştir:

- İlgili okullar ziyaret edilerek araştırma izni ve etik kurul onayı beyan edilmiş, okul yöneticileri çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi hakkında bilgilendirilmiştir. Daha sonra okul yöneticileri, öğretmenlerin de görüşlerini alarak 8. sınıfların ders programındaki boşlukları tespit etmiş ve veri toplama takvimi oluşturmuştur. Açık uçlu görüşme formları, bu takvime göre araştırmacı yönetiminde her bir 8. sınıfta ardışık iki ders saatinde öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Öğrencilerin kendi kağıdıyla ilgilenmeleri ve birbirlerinden etkilenmemeleri için çaba gösterilmiştir.
- Ayrıca iki okuldaki sosyal bilgiler öğretmenleriyle, kendilerinin belirlediği bir zamanda, okul içerisindeki uygun bir ortamda, birebir yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 15 dakika sürmüş ve öğretmenlerin izniyle ses kaydı alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve çapraz durum analizi kullanılmıştır. İçerik analizi kapsamlı nitel verideki temel anlamları ve tutarlılıkları belirlemek için kodlama, örüntüleri belirleme ve kategorize etme girişimidir (Patton, 2014). Çapraz durum analizi ise durumlar arasında karşılaştırmalı tematik analiz yapılmasını olanak sağlar (Yin, 2017).

Araştırma kapsamında öğrencilerden ve öğretmenlerden elde edilen veriler, öncelikle her okul ayrı bir durum olarak kendi içinde içerik analizine tabi tutulmuş daha sonra iki okuldaki katılımcılardan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak çapraz durum analiziyle incelenmiştir.

Analiz sürecinin ilk aşamasında katılımcıların doldurduğu açık uçlu görüşme formları baştan sona okunmuş ve kalıp yargı ve ön yargı içeren ifadeler katılımcılara kodlar verilerek (Öğrenci 1 Erkek / Ö1(E)…) bilgisayara geçirilmiştir. Aşağıda ön inceleme sürecinde analize dahil edilmeyen örnekler sunulmuştur:

1) Bir özelliğin iki yönünü de değinen, gruba genellenmeyen inançlar analize dahil edilmemiştir:

> Ö99(K): Bence bazı Müslümanlar çok abartılı davranıyor. Müslüman olmayanlara saygı duymuyor ve insan değilmiş gibi davranıyorlar. Tabi hepsi değil. Saygılılar da var. Her dinde olduğu gibi. Ö137(E): Zenginlerin bazıları kibirlidir ve egoludur. Onları sevmem. Ama cömert, yardımsever olan zenginleri severim. Keşke bütün zenginler cömert olsa. Ö147(K): Bazı zenginler cimri ve fakirleri ezikleyici olabilir. Ama bu onların hepsinin böyle olacağı anlamına gelmez. Yardımsever zenginler de var. Diğerlerini utandırırlar. Ö170(E): Çok serseri, terbiyesiz gençler de vardır. Aile terbiyesi almış, iyi yerlerde olan gençler de vardır. Ö198(K): (Yaşlılar) Özel bir rahatsızlığı olmayıp sürekli öncelik ve çevreden ayrımcılık bekleyen de var. Çok hasta olup başkalarına öncelik veren de. Akıl yaşta değil baştadır. Ö229(K): Erkeklerin bazıları çok kötü çünkü kadına şiddet uyguluyorlar. Fakat iyi olanlar ise birbirlerine saygılı ve dürüsttür.

2) Gruba yönelik olmayan düşünceler analize dahil edilmemiştir.

> Ö113(K): (Yunanlar) Turistik bir yer. Adalar çok güzel. Ö153(E): Şehirlerde çok ses gürültü oluyor. Ö200(E): Rusya eskiye dayalı komünist bir devlettir. Ö215(E): Köyü hiç sevmem. Çünkü orada ne internet çekiyor. Ne bir şey yapılıyor. Vakit geçmiyor. Habire arı sokuyor. Evine böcek geliyor. İnsan rahat olamıyor yani. Bir şey alacak olsak alamıyoruz. En iyisi şehir. Teknoloji var. Her şey daha kolay. Hemen yanında bir sürü dükkan var. İstediğini alabiliyorsun. Ö279(E): Evlenmek kötü. Evlenip balayına gideceğime R25 motor alıp alayına giderim.

3) Tek bir kişiye yönelik fikirler analize dahil edilmemiştir.

> Ö104(K): Okulumuzun güvenliği gayet işini yapan ve disiplinli bir kişiliğe sahip. Ö119(E): (Servis Şoförleri) Bizim abi kızıyor ve bağırıyor sevmiyorum. Ö150(E): Türkmen bir arkadaşım var. Çok saygılı birisi. O yüzden onun adına konuşacak olursam severim. Ö151(E): (Kızlar) Bir kız arkadaşım oldu 8 ay konuştuk ve gitti. Bir kız sevdim ama o sevmedi. Bu beni çok üzdü. Hayatımın çok büyük bir hatası. Ö293(K): Bizim güvenlikçi ablayı samimi bulmuyorum.

4) Gruba yönelik doğrudan tanımlamalar analize dahil edilmemiştir.

> Ö124(K): (Yoksullar) Gelir düzeyi düşük olan kesim. Ö128(K): (Kantin Görevlileri) Okul ve dershanelerde bulunurlar. Öğrencilere yemek satmakla yükümlülerdir. Ö168(E): Servis şöförleri okula uzak olan öğrencileri evine götürür. Bundan para kazanır.

Analiz sürecinin ikinci aşamasında öğretmenlerle görüşmelerden elde edilen ses kayıtları katılımcılara kodlar verilerek (Öğretmen 1, 2…) kelimesi kelimesine yazıya dökülmüştür. Üçüncü aşamada ise bilgisayara geçirilen verileri çözümlemek için kodlama sürecine başlanmıştır. Veriler "araştırmacı tarafından oluşturulan ifadeler yerine doğrudan katılımcıların dilini kullanan, kültüre özgü söz dağarcığını ve yerel terimleri ortaya çıkarmaya yardımcı olan" in vivo kodlama; "katılımcıların deneyimledikleri duyguları betimleyen ve dünya görüşünü yansıtan değerleri ve tutumları inceleyen" duygu ve değer

kodlama; son olarak da "sembolik olarak ifade edilen anlamı, tek bir öge ya da eylemden daha geniş biçimde ifade ederek soyut fikirleri ortaya çıkaran" kavram kodlama ile etiketlendirilmiştir (Saldana, 2019). Dördüncü aşamada katılımcı verilerindeki tutarlı örüntüler tespit edilerek kategoriler oluşturulmuştur. Beşinci aşamada ise iki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

3.6. İnandırıcılık ve Aktarılabilirlik

Araştırmanın inandırıcılığını artırmak için kullanılan stratejilerden ilki veri çeşitlemesidir. Farklı kaynaklardan elde edilen veriler; yöntemlerin sınırlılıklarını azaltır, bulgular arasında doğrulama yapma imkanı sunar ve elde edilen kanıtları çeşitlendirerek güçlendirir (Maxwell, 2018, s. 102; Yin, 2017, s. 13). Araştırma kapsamında öğrencilerden açık uçlu görüşme formuyla ve öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle elde edilen veriler araştırma sorularına dair daha gerçekçi açıklamalar ortaya koymuştur. Kullanılan bir diğer strateji uzman incelemesidir. Araştırmacı ile nitel araştırma alanında yetkin bir öğretim üyesi arasında gerçekleşen haftalık toplantılarda; ölçme araçları ve bunlardan elde edilen veriler, analiz süreci, ulaşılan sonuçların veri ile ne derece örtüştüğü, bulguların ve yorumların makul ve mantıklı olup olmadığı değerlendirilmiştir (Creswell, 2016; Merriam, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmanın aktarılabilirliğini artırmak için ise amaçlı örneklem ve ayrıntılı betimleme teknikleri kullanılmıştır. Nitel araştırmalardan elde edilen sonuçlar doğrudan istatistiksel genelleme yerine sonuçların benzer bağlam veya durumlara uyarlanabilmesine ilişkin yargılar sunmaktadır. Bu durum okuyucunun kendi ortamı için bazı dersler ve deneyimler çıkarmasına olanak sağlamaktadır (Creswell, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmanın katılımcılarının sosyoekonomik düzey ve akademik başarı açısından çeşitlendirilmesi, araştırma sonuçların farklı ortamlara dair öngörülerde bulunma olasılığını artırmaktadır. Ayrıca araştırma ortamı ve katılımcılar, katılımcıların gizliliğinin korunmasına dikkat edilerek mümkün olduğunca ayrıntılı betimlenmiştir.

Son olarak görüşme formlarının ve mülakat kayıtlarının özenli bir şekilde yazıya dökülmesi, analiz sürecinin şeffaf hale getirilmesi, bulgularda katılımcı görüşlerini detaylı olarak sunma ve verilerdeki bakış açılarının bulgularda yüksek düzeyde temsili gibi teknikler de çalışmanın inandırıcılık ve aktarılabilirlik değerini arttırmaya yönelik izlenen adımlar arasındadır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde ortaokul öğrencilerinin; milliyet, göçmenlik, dini inanç, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, akademik başarı, yaş, kilo, engellilik, yerleşim yeri, medeni durum ve okul personeli temalarındaki çeşitli sosyal gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları ile bunlara dair öğretmen görüşleri yer almaktadır.

4.1. Milliyet

Milliyet temasında katılımcıların Türklere, Amerikalılara, Çinlilere, Japonlara, Ruslara, Almanlara, Yunanlara, Ermenilere, Araplara, Afrikalılara ve Hintlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.1.1. Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 6

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Geri Kalmışlık	1. Türkler eğitimsiz, cahil ve kaba insanlardır. Farklılıklara saygı duymazlar. Türklerin demokrasi bilinci gelişmemiştir. Doğru siyasi kararlar alamazlar. Rasyonel düşünmez ve sorgulamazlar. Türkler dini konularda hassastır. Kolayca kandırılabilir ve manipüle edilebilirler. Eğitime, hukuka, adalete önem vermezler. Bu yüzden kötü ekonomik koşullar altında yaşarlar. Türkler kadınlara kötü davranır. Kadına şiddete göz yumar. Cinsiyetçilik ve ayrımcılık yapar. Kadın haklarını önemsemezler. Türkler zamanla değişim göstererek özünü ve kimliğini kaybetmiştir. Yozlaşmış ve dünyanın gerisinde kalmıştır. Türkler geçmişiyle övünmeyi sever fakat güncel durumunun ve yetersizliğinin farkında değildir.	67
Millî Değerler	2. Türkler vatansever ve milliyetçidir. Cesur ve kahramandır. Bağımsızlığına düşkündür. Vatanı için canını feda eder. Tarihi askeri başarılarla doludur. Türk milleti birlik ve beraberlik ruhuna sahiptir. Türkler misafirperver ve yardımseverdir. Türkler iyi kalpli, sıcakkanlı ve samimi insanlardır. Türkleri seviyorum.	62

Tablo 6'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Türklere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar, geri kalmışlık ve millî değerler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Geri Kalmışlık

Bu kategori Türklerin kişiliğine, becerilerine ve uygulamalarına yönelik olumsuz değerlendirmeleri yansıtmaktadır. Katılımcıların zihninde; sosyal hayatta, insani ilişkilerde, eğitimde, politikada, ekonomide ve adalette bir "Geri Kalmış Türk" portresi belirlenmiştir. Katılımcılar Türk toplumunun çoğunluğunun eğitimsiz ve cahil olduğunu dile getirmiştir. Bu olumsuz genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

> Ö14(K): Cahil oldukları için ülkenin seviyesini düşürüyorlar. Ö16(E): Çoğunluğu cahillerden oluşur. Ö39(K): Çoğu geri kafalı. Geçmişte kalmışlar. Ö42(E): Türkler çoğunlukla cahil. Sorgulamadan inanıyorlar. Ö52(E): Büyük bir parçası cahil. Ö124(K): Türkler cahil ve eğitimsiz insanlardır.

Katılımcılar Türkleri dar görüşlü ve sabit fikirli insanlar olarak değerlendirmektedir. Ö132(E) bu konu hakkında şunları söylemektedir: "Kendini beğenmiş insanlar. Eğer emin oldukları bir şey varsa asla fikirlerini değiştiremiyorsunuz." Ö135(K) ise "Türk toplumu daha çok okuyup, herkesin düşüncelerine, davranışlarına, tercihlerine saygı duysa keşke. Sadece kendileri nasılsa başkaları da öyle olsun istiyorlar." diyerek Türkleri kendi fikirlerini dayatan insanlar olarak nitelendirmektedir. Öte yandan Ö99(K) "Türk ailelerin çoğunluğu fazla korumacı ve disiplinli oluyor. Dinine, kararına, hobilerine saygı duymuyorlar." şeklindeki söylemiyle baskıcı ve hoşgörüsüz Türk aile ortamına dikkat çekmektedir.

Katılımcılar, Türklerin özellikle dini konularda tutucu olduğunu düşünmektedir. Ö113(K) Türkleri "dine karşı aşırı hassas ve dar görüşlü insanlar" olarak tanımlamaktadır. Ö108(K) ise "Dinleri konusunda hassas insanlardır. Doğru yönlendirme ve motivasyonla büyük cesaret gösterebilirler." diyerek dinin Türkler için önemine vurgu yapmıştır. Bazı katılımcılar tarafından dine karşı hassasiyetin politik tercihlerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu bağlamda katılımcılar Türklerin siyasi tercihlerini doğru yapamadığını iddia etmiştir. Katılımcı görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

> Ö29(E): Çok agresif ve zekâ seviyesi orta-düşük arasında olan insanlar. Duygularına çabuk kapılan, dini "sözde" çok iyi bilen insanlar. Ö40(K): Çoğu geri kafalı. Siyasi seçimleri berbat ötesi. Her konuda dini öncelikli tutuyorlar. Siyasetle dinin ayrı tutulmasını idrak edemeyecek derecede geri kafalılar. Biz eskiden böyle gördük fikrinden çıkmaları gerek. Sonuçta o zamanın şartlarıyla şimdinin şartları aynı değil. Ö45(E): Türkler her şeyi dine bağlıyorlar. Oldukça geri kafalılar. Ö54(K): Türkler genellikle siyasi kararları doğru alamıyorlar. Ö58(E): Türkler siyasi seçimlerde yanlış karar verirler. Ö63(E): Türkler siyaset konusunda doğru karar veremiyorlar.

Katılımcılar ülke yönetimindeki sorunlar nedeniyle Türklerin zorlu koşullar altında yaşadığını ve yaşam standartlarının düşük olduğunu belirtmektedir. Ö34(K) "Ekonomi çok kötü. Türkler hiçbir şey beceremiyorlar. Sadece yaşlıların aklını çeliyorlar. Gençleri düşünmüyorlar. Kindarlar ve benciller. Berbat durumdayız." diyerek yaşlılar, din ve siyasi tercihler arasındaki ilişkiye değinmiş ve gençlerin ülke şartları altında ezildiğini ifade etmiştir. Ö116(K) ise "Türklerin eğitim sistemi ve ekonomileri berbat. Kimse hakkını alamıyor. Yıllarca çalışıp istediklerini alamıyorlar. Sürekli fatura ödüyorlar." diyerek refah düzeyinin düşüklüğüne ve yapısal sorunlara dikkat çekmektedir.

Katılımcılar ayrıca Türk toplumunda kadın meselesine değinmişlerdir. Özellikle kız öğrenciler, Türklerin kadına değer vermediğini ve ayrımcılık yaptığını belirtmektedir. Katılımcılar şiddet ve taciz gibi suç olaylarının yaygınlığını ve failin yerine kurbanın suçlanmasını eleştirmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

> Ö12(K): Türkler erkek kız ayrımı yapıyor. Ayrıca taciz gibi şeyler fazlasıyla çoğaldı. Ö38(K): Çok cahil ve sığlar. Mesela haberde bir kadın öldürülmüş. Teyze çıkıp "hak etmiştir" diyor. Ö57(K): Herkes Müslüman olmalı gibi davranıyorlar. Tacizcilere karşı hiçbir şey yapılmıyor. Kadın cinayetlerine sessiz kalıyorlar. Ö87(K): Eski kafalı, tacize, tecavüze normalmiş gibi bakan kötü bir millet. Cahil kalmaya çok müsait bir millet. Özellikle şu anda kendilerini geliştirme çabaları yok. Ö89(K): Türklerin eski kafalı olduğunu düşünüyorum. Hâlâ fazlasıyla cahiller. Mesela bir kadına tecavüz edildiğinde "üstünde ne vardı" diye sorabilen bir kafa yapısına sahipler. Ö125(K): Türkler kadın erkek ayrımı yapıyorlar. Kadınları hep küçük görüyorlar. Keşke bunu anlayıp yapmayı bıraksalar. Ö139(K): Türkler çok kaba ve kadına şiddet sık görülüyor. Ö140(K): Kültürlerinden ve ailelerinden dolayı şiddet, taciz, kavga gibi şeylere sebep olan Türkler çok fazla.

Katılımcılar Türklerin geçmişte daha iyi özelliklere sahip olduğunu, günümüzde ise kimliğini kaybettiğini ve yozlaştığını dile getirmektedir:

> Ö23(E): Türk halkı ümmet olmaya alışmış ve yozlaşmıştır. Bu nedenle Türkleri takdir etmiyorum. Atatürk milliyetçisiyim. Ö24(E): Tarih boyunca misafirperver ve güçlü oldular. Ama günümüzde eski Türklere benzemektense cahil ve tembeller. Ö30(K): Türkler Orta Asya'da iken gerçek kimliklerine sahiplerdi. Saygılı, yardım etmeye açık ve birlik içinde yaşamayı bilen iyi bir topluluk. Türkler Anadolu'ya gelirken Müslümanlığı kabul edip Araplaştılar. Müslümanlığı doğru şekilde alamadılar. Ö37(E): İslam gibi düşünceler yüzünden bütün Avrupa bizi Arap olarak görüyor. Ayrıca kendi dillerini bile doğru konuşamayacak kadar cahiller. Ö47(K): Eskiden mükemmel insanlardı. Onur ve gurur sahibi insanlardı. Ama yıllar içerisinde yozlaştılar.

Son olarak bazı katılımcılar Türklerin kendini dünyadaki en iyi ırk olarak gördüğünü, geçmişiyle övünmeyi sevdiğini ve kendini bununla avuttuğunu söylemektedir:

> Ö8(K): Üretimi yok tüketimi çok fazla bir toplum. Geçmişini çok büyütüyor (Osmanlı) ve şu an hiçbir şey yaptığı yok. Ö94(E): Tarihi ne kadar güzel olsa da şu an cahil kalmış ve araştırmayan bir millet. Tarihiyle gurur duyuyorlar ama sadece övünmekle kalıyor. Hiçbir çıkarım yapmıyorlar. Ö101(K): Soyları çok eskiye dayandığı için kendilerini gereksiz övmeleri ve her şeyi başarabileceklerine aşırı derecede inanmaları onları samimiyetsiz ve kaba kılıyor. Ö118(E): Türkler kendilerini dünyadaki en güçlü ırk zanneder.

B) Millî Değerler

Bu kategori katılımcıların kalıp yargı ve ön yargılarında çoğunlukla bir arada bulunan iki özelliği vurgulamaktadır. İlki Türkleri geçmişten günümüze bağımsızlığına değer veren, vatansever, milliyetçi ve cesur insanlar olarak tanımlamaktadır. "Her Türk asker doğar" mottosuyla yoğrulan bu fikirler ayrıca Türklerin geçmişteki gücüne ve savaşlardaki başarılarına atıf yapmaktadır. Katılımcılara göre Türkler zor zamanlarda birbirine destek olan, birlik ve beraberlik ruhu yüksek insanlardır. İkincisi ise misafirperverlik, yardımseverlik gibi Türk kültüründe ön plana çıkarılan özelliklerdir. Katılımcılar Türkleri, kalbi temiz ve iyi niyetli insanlar olarak betimlemektedir. Türklere yönelik her iki bakış açısı da "onları seviyorum" gibi olumlu tutum içeren ifadelerle desteklenmektedir.

Katılımcılara göre Türkler millî değerlerini önemseyen insanlardır. Aşağıda Türkleri; savaşçı, korkusuz, vatan sevgisi yüksek, milletine bağlı, birlikte hareket edebilen insanlar olarak niteleyen katılımcı görüşleri sunulmuştur:

> Ö3(K): Türkler milliyetçi ve vatansever insanlardır. Ö10(K): Türkler bağımsızlıklarına çok düşkünler. Bu da zaten tarihteki olaylardan belli. Ö21(E): Genellikle yardımlaşan birbirini kardeş olarak gören insanlar. Harika tarihleri vardır. Ö22(E): Türk deyince aklıma ülkücüler ve kurtlar geliyor. Ö25(E): Türkler yenilgiye çok alışık değillerdir. Tarihi çok güzeldir. Türkleri çok severim. Ö27(E): Türklerin savaşları meşhur. Vatanın bir avuç toprağı için canlarını feda etmeye hazır insanlar. Ö43(E): Zaten biz ailecek Türk milliyetçisiyiz. Ben kendi ırkımı çok seviyorum. Bence biz seçilmiş kişiyiz. Bizim ırkımız çok güzel. Geçmişteki tarihimiz muhteşem. Ö46(E): İyiler, milliyetçiler. Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için mantığıyla hareket ederler çok severim. Ö49(K): Cesur, vatansever, savaşçı bir milllet. Ö68(E): Milliyetçidirler ve çok iyi savaşırlar. Ö72(K): Türkler savaşçı insanlardır. Özellikle geçmişte yaşanan savaşlara bakılırsa kadını, çocuğu, genci, yaşlısı, askerleri herkes katılmış bu savaşlara. Ö73(K): Kendi ülkesi için canını ortaya koyan bir ırk. Çok seviyorum. Ö78(E): Türkleri seviyorum çünkü cesurlar. Ülkelerini satmazlar. Ö83(E): Türkler hem vatansever hem de kararlı insanlardır. Tarihte ve dünyada iz bırakmışlardır. Ö84(K): Türkler çok iyi insanlardır bence. Savaşçı olmaları ya da vatanlarına düşkün olmaları onları iyi kılan özelliklerden bazılarıdır. Ö86(E): Özgürlüğüne düşkün ve zor durumda yardımlaşabilen insanlar. Ö102(E): Çılgınlar, vatanları için her şeyi yaparlar. Ö107(E): Türkler çok cesurlar. Türklerin tarihi çok iyi. Güzel bir millet. Ö123(E): Bana kalırsa çok korkusuzlar. Hiç geri adım atmazlar. Ö127(K): Tarihleri çok geniştir. Savaşlarda asla boyun eğmezler. Ö136(E): Vatanını seven, vatanı için canını veren insanlar. Ö141(E): Biz mücadeleciyiz ve cesuruz. Ö142(K): Türkler her yönden birbirinin arkasında duran, birbirini koruyan bir millettir.

Türk toplumunun birbiri ardına sıralanan olumlu karakter özellikleri ise katılımcı görüşlerinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

> Ö17(E): Misafirperver, güler yüzlü ve sevecen insanlar. Ö49(K): Yardımsever, iyi niyetli, kibar bir milletiz bence. Ö59(K): Türkler masum ve iyi insanlardır. Ö74(E): Türkleri seviyorum çünkü çok fedakar ve cana yakın insanlar. Ö91(E): Öncelikle misafirperver bir toplumuz. Geleneklerimiz, göreneklerimiz iyi bir toplumuz bana kalırsa. Ö95(E): Türklerin tek olumlu bulduğum yönü misafirperver ve yufka yürekli olmaları. Ö98(K): Bence Türkler aslında çok iyi insanlar. Çünkü Türkler yardımsever, cömert, akıllı, zarif, konuksever ve terbiyeliler. Ö100(K): İyi, merhametli ve yardımsever insanlardır. Ö105(E): Türkler çok iyi kalpli, misafirperver, sevecen ve hoşgörülü insanlardır. Ö127(K): İyi kalpli, yardımsever, temiz, misafirperver insanlardır. Bu yüzden severim. Ö130(K): Genel olarak samimi bir toplum. Sıcakkanlılar ve diğer insanları önemsiyorlar. Ö136(E): Samimi ve cana yakınlar. Çoğu ülkede olmayan yardımseverlik duygusu Türklerde çokça var.

4.1.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 7

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Türklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Millî Değerler	1. Türkler vatanseverdir. Bağımsızlığına düşkündür. Ülkesini korumak için canını ve malını feda eder. Türkler bayrağına önem verir. Mücadeleci, savaşçı, güçlü ve cesur insanlardır. Türkler tarihteki en güçlü ırktır. Türkler dünyaya hükmetmiştir. Türkler çok iyi ve mükemmel insanlardır. Türkler merhametli ve hoşgörülüdür. Diğer ülkelere yardım eder. Yardıma muhtaç olanlara kucak açar. Ülkesine gelen misafirleri iyi ağırlar. Türkler misafirperver, yardımsever, hayırsever ve cömert insanlardır. Temiz, dürüst ve saygılıdır. Türkler dinine bağlı iyi Müslümanlardır. Türkleri çok seviyorum. Türk olmakla gurur duyuyorum.	101
Geri Kalmışlık	2. Türkler kadın haklarını önemsemez. Kadına şiddete ve tacize göz yumar. Türkler baskıcıdır. Çocuklara kötü davranır ve onları kısıtlar. Türkler agresif, saygısız ve kabadır. Çok küfür eder. Farklılıklara tahammülsüzdür. İnsanları tanımadan eleştirir. Türkler açgözlüdür ve para için her şeyi yapar. Türkler yeniliklere açık değildir. Cahil ve tembellerdir. Türkler doğru lider seçemeyen, ekonomik sorunlarla boğuşan, eşitsizlik ve adaletsizlik altında ezilen insanlardır. Türkleri sevmiyorum.	64

Tablo 7'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Türklere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar, millî değerler ve geri kalmışlık kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Millî Değerler

Bu kategori Türkleri; vatan, millet, bayrak ve bağımsızlık kavramlarına önem veren, bunun için her şeyini feda eden, tarihteki en iyi ve en önemli ırklardan biri olan, güçlü olsa da sömürgecilik yapmayan, farklı milletlere hoşgörüyle yaklaşan, onları ülkesinde iyi ağırlayan, misafirperver, yardımsever, temiz, hayırsever ve iyi bir Müslüman olan insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılar Türklere yönelik sık sık "gurur duyuyorum ve çok seviyorum" gibi aidiyet ve bağlılık içeren kelimeler kullanmıştır.

Katılımcılar Türklerin, vatanı ve bağımsızlığı için sonuna kadar mücadele eden fedakâr insanlar olduğunu düşünmektedir. Türkler; güçlü, dayanıklı, cesaretli insanlar olarak karakterize edilmektedir. Katılımcılar Türkleri dünyadaki en iyi millet olarak görmektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö147(K): Bağımsızlığını önemseyen bir millettir. Ben Türklerin geçmişini çok seviyorum. Çünkü sırf bağımsızlığı için o savaştan bu savaşa koşarlar. Ellerinden geleni yaparlar. Bu güzel

> tarihi bize hatırlatırlar. Hiç hedeflerinden vazgeçmezler. Ülkesi için sonuna kadar kan dökerler. Türkler bu vatan için kan döktü, can verdi ve bize hediye edildi. Ben Türk olmaktan gurur duyuyorum. Ö151(E): Yıllar boyu kendi ırkı için savaş vermişler. Asla pes etmeyerekten 135'e yakın sayıda devlet kurmuşlar. Türkler dayanıklı, güçlü, sabırlı, sadakatli, emaneti iyi sahiplenen insanlardır. Ö160(E): Cesurlar ve milleti için her şeyi yaparlar. Özgürlüğü severler. Hiçkimsenin baskısında kalamazlar, dayanamazlar. Ö165(K): Vatanını seven millet. Değerlerini benimseyen bir millet. Ö174(E): Bence çok güzel insanlar. Korkusuzlardır. Milliyetçilik aşkı fazladır. Tam bağımsızlığa çok düşkünlerdir. Ben çok severim. Ö178(K): Türkler vatanına, bayrağına, insanlarına, atalarına düşkün insanlardır. Ö185(K): İnsanları seven, bayrağına, ülkesine düşkün millet. Çalışkan, bağımsız, özgüvenli, özünü iyi yansıtan insanlar. Ö187(E): Türk iyidir. İnsanlık olarak özelliklerinin hepsi iyidir. Bizim vatanımızda bayrak namustur. O yüzden kalbimizin üzerinde taşırız. Ö191(E): Güçlüdür, cesaretlidir, istediğini alır. Vatanı için kendini feda eder. Bağımsız bir millettir. Ö193(E): Sonuna kadar mücadele eden, gayret gösteren insanlar. Tarihleri güzeldir. Ö200(E): Vatanını seven, vatan için canını, malını, her şeyini vermek için adamış tam bağımsız bir ırk. Ö203(E): Türkler vatanını korurlar. Türklerin geçmişteki başarıları muazzamdır. Çaba ve emekleri başarıya ulaşmaktadır. Ö204(E): Bence Türkler geçmişten beri cesur, vatanı toprağı için savaşmış, asil bir ırktır. Ö219(E): Bizde vatan, bayrak deyince akan sular durur. Türk olmak böyle bir şeydir. Ö240(E): Ben Türkleri severim çünkü Türkler vatanı ve milleti için canlarını verebilecek insanlardır. Ö258(E): Cesurlar, vatanı için canını bile feda ederler. Ö267(E): Tarihi baya önemli olan ve yoksulluktan yükselen, savaşı sevmeyen ama söz konusu vatan savunmasıysa sonuna kadar savaşan insanlar. Ö269(E): Geçmişten bu yana çok cesur ve mert kişilerdir. Bence geçmişimiz çok güzeldir. Gelenek ve göreneklerine olabildiğince sahip çıkarlar. Ö275(K): Milliyetçidirler. Sonuna kadar savaşmaya, direnmeye ant içmişlerdir. Milli bağımsızlık hayat felsefemizdir. Ya istiklal ya ölüm! Türküm ve gurur duyuyorum. Ö283(E): Savaş olsa işlerini güçlerini bırakıp savaşırlar. Ö294(E): Türkler geçmişte de şimdi de güçlü ve iyi bir millettir.

Katılımcıların Türklerin tarihine duyduğu hayranlığı, savaş kabiliyeti ve güçlü devletler kurmasıyla açıkladığı görülmektedir:

> Ö146(K): Tarihteki en güçlü milletlerden biridir. Ö150(E): Bence tarihimiz mükemmel. Çünkü tarihte çokça önemli savaşlarımız var. Ö169(E): Tarihte her zaman güçlüyüz. Ünlü savaşçı Napolyon'un dediği gibi 'Bana Türklerden bir ordu verin. Dünyayı fethedeyim'. Ö170(E): Kendi milletimi çok seviyorum. Çünkü tarihi çok güzeldir. Ö201(E): Dünyanın tüm topraklarını isteyen, tek başına Çin Sarayını basacak kadar cesur bir millet. Ö211(K): Bence Türkler tarihteki en iyi savaşan insanlar. Biz her yönümüzle herkese örnek bir ülkeyiz bence. Vatanseverlik olsun, savaş olsun. Türkler çok iyi insanlar. Hangi bir millet kanının son damlasına kadar savaşır. Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi "Ne mutlu Türküm diyene!" Ö222(E): Bizim soyumuz Timur'dan bile öncesine dayanır. Çok soylu bir devletimiz vardır. Tam dört kıtaya hükmetmiştir. Ö272(E): Dünyanın en iyi ırkı Türklerdir. Türkler kadar asil, mert, lider, asker, güzel insan yoktur. Tarih boyunca imparatorluklar kurmuş dünyaya hükmetmiştir. Ben de bir Türk olarak gurur duyuyorum. Ö277(E): Tarihin gidişatını birçok kez değiştirmişler. Tarihten Türkler çıkarılırsa tarih diye birşeyin olamayacağını birçok tarihçi söyler.

Öte yandan katılımcılar, Türklerin sömürgeci olmadığına ve diğer milletlere hoşgörülü ve adaletli yaklaştığına değinmektedir. Ö223(E) bu konuda şunları söylemektedir "Türkler şu zamana kadar birçok devletle dünyaya hükmetmiş, asla sömürge yapmamış ve her zaman her millete sevgi ve şefkatle karşılık vermiştir. Bu yüzden Türkleri seviyorum." Ayrıca katılımcılar Türklerin dünyanın farklı bölgelerindeki insanlara yardım ettiğine değinmektedir: "Ö167(E): Başka ülkelere yardım ederler. Destek verirler. Ö202(K): Yardımsever insanlar. Çünkü Türkler dünyada var oldukları süre boyunca başka ülkelere

yardımda bulunmuşlar. Ö216(K) Türkler yardımseverdir. Çünkü Suriye'de ve Irak'ta savaş olduğunda herkese yardım ettiler."

Katılımcılar Türklerin farklı milletten insanlara kucak açtığını ve ayrım yapmadan hoşgörülü davrandığını ifade etmektedir. Ö232(E) "Türkler misafirperverdir. Çünkü vatanımızda birçok ırktan, dinden insan var ve biz onları kabul ettik. Kim olursa olsun hoşgörülü davrandık." ifadesiyle bu durumu açıklamaktadır. Katılımcılar Türklerin konukseverliğini şu şekilde dile getirmektedir: "Ö173(E): Ülkesine gelen insanlara iyi davranırlar. Ö190(E): Türkler hoşgörülü, saygılı, merhametli ve yardımsever insanlardır. Eğer uzak bir yoldan geldiyseniz Türkler sizi evlerinde ağırlar ve güzelce bakarlar. Ö194(E): Severim çünkü misafirperverlerdir. Ülkemize gelen turistlere hoşgörüyle yaklaşırlar. Ö214(E): Türkler misafir gelince onları en iyi şekilde ağırlar. Türkleri seviyorum."

Son olarak katılımcıların Türkler hakkında iyi kalpli, misafirperver, yardımsever, hayırsever, cömert, dürüst, saygılı, cana yakın gibi sıfatlarla genellemeler yaptığı görülmektedir:

> Ö148(K): Güzel insanlardır severim. Nedeni ise temiz ve misafirperverlerdir. Ö152(E): Bence Türkler iyi kalpli ve yardımsever. Türkleri seviyorum. Ö161(E): Türkler iyi ve hayırsever insanlardır. Çok zengin olmasalar da yardım severlerdir. Ö172(E): Misafirperver ve israfa karşı iyi insanlar. Ö177(E): Harika insanlar. Hiçbir zaman önce kendilerini düşünmezler. Ö184(K): Türkler çok iyi kaplidir. Kötü niyetleri yoktur. Ö193(E): Yardımsever, akıllı, sevecen insanlar. Ö208(E): Türkler yardımsever ve misafirperverdir. Ö212(E): İyilerdir, bence dünyanın en saygılı insanları Türklerdir. Biz sevgili, saygılı bir ülkeyiz. Ö222(E): Saygılı, dürüst, iyi kalpli, misafirperver, yardımsever, cömert ve vatansever insanlardır. Ö226(E): Misafirperver, yardımsever, cana yakın bir millettir. Benim açımdan güzel bir ırktır. Ö233(E): Türkler çok iyi, sevecen insanlardır. Misafirperverliği, yardımseverliği ve hoşgörülü olmasıyla tarihte ön plana çıkarlar. Ö236(K): Çok severim Türkleri. Çünkü çok sevecen, güler yüzlü insanlardır. Önlerine gelen herkese yardım ederler. Ö237(E): Cana yakın, misafirperver, iyi insanlardır. Ö238(E): Yardımseverler, kapıları herkese açıktır. Ö247(E): Türkleri çok severim. Misafirperver ve yardımsever insanlardır. Ö249(K): Çok misafirperverler. Kültürel özelliklerine bayılıyorum. Ö250(K): Saygılıdır, sevgilidir, milletine önem verirler. Yaşasın Türkler. Ö253(E): Türkler iyi insanlardır. Çünkü diğer diğer insanlara yardım ederler. Birlik ve beraberlik içindedirler. Birbirlerine yardım ederler. Her ne olursa olsun ellerinden geleni yaparlar. Meselâ yaşlılara yardım ederler. O yüzden Türk milleti yardımsever bir millettir. Ö254(K): Seviyorum yardımseverler, düşünceliler, misafirperverler. Ö256(K): Türkler kalplerinin güzelliği ve sevecen ruhlarıyla çok iyi insanlar. Herkese yardım etmeyi çok severler. Kimseye kötülük yapmak istemezler. Ö266(E): Adaletli, misafirperver, saygılı insanlardır. Ö268(E): Yardımsever, iyi kalpli ve hoşgörülüdür. Ö284(K): Türkler, cömert, misafirperver, anlayışlı ve çok iyi insanlar. Ö289(K): Başka bir milletten bile olsaydım yine Türklerin cesur, iyi, temiz kalpli olduğunu söylerdim. Ne mutlu Türküm diyene! Ö296(E): Ben de bir Türküm ve Türkleri seviyorum.

Ayrıca katılımcılar Türkleri, Allah'ın varlığına inanan, dinine bağlı, iyi kalpli Müslümanlar olarak tasvir etmektedir:

> Ö179(K): Çok iyiler. Allah'ın var olduğuna inanırlar. Ö183(E): En şerefli en gururlu ırklardan biridir. Müslüman olup her insana yardım eden bir millettir. Çok merhametlidirler. Ö189(K): Çok iyilerdir. Başkalarına kol açan, yardım eden kişilerdir. Dinlerine, Allah'ın varlığına inanırlar. Ö209(E): Türkleri severim çünkü onlar benim dindaşımdır. Ö201(E): Misafirperver, herkese saygısı olan, din dil ayrımı yapmayan, çok yardımsever, dinine bağlı insanlar. Ö264(E): Türkler eskiden her şeyi yakıp yıkan acıması olmayan insanlardı. Müslümanlık bu insanları daha iyileştirmiş. Türk olmak bir onur. Ö288(K): Türkler iyi Müslümanlardır.

B) Geri Kalmışlık

Bu kategorideki bulgular Türklerin kadınlara değer vermeyen, onlara şiddet uygulayan, kadına karşı işlenen suçlara sessiz kalan ve kız çocuklarını kısıtlayıp onlara kötü davranan insanlar olarak algılandığına işaret etmektedir. Özellikle kız öğrenciler, Türkleri agresif, öfkeli, kaba, küfürbaz ve saldırgan insanlar şeklinde nitelendirmekte ve Türklerde şiddet olaylarının yaygınlığına dikkat çekmektedir. Bu kategorideki katılımcı görüşlerine göre Türkler; cahil, saygısız, hoşgörüsüz, farklılıklara tahammülsüz ve başkalarının hayatına müdahale eden insanlardır. Katılımcılar Türkleri siyasi becerileri zayıf insanlar olarak betimlemektedir. Ayrıca öğrenciler Türkleri ekonomik sorunlarla boğuşan bir millet olarak görmektedir.

Katılımcılar Türklerde kadınların ve çocukların yaşadığı zorluklara dikkat çekmektedir. Şiddetin ve tacizin toplumsal olarak kabul görmesinden ve cezalandırılmamasından rahatsızlıklarını dile getirmektedir. Ayrıca katılımcılar hayvanlara değer verilmemesini ve canlıların öldürülmesini eleştirmektedir. Öğrenciler Türkleri acımasız insanlar olarak betimlemektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri "hoşlanmıyorum, sevmiyorum, nefret ediyorum" gibi duygusal ifadeler içermektedir:

> Ö145(K): Türklerin çözüm yollarında hoşlanmıyorum. Yaptıkları hataları bir daha yapıyorlar. Tekrar tekrar geri sarılan kaset gibi. Şiddeti erkeklik sanıyorlar. İnsanı geçtim hayvana silah çekenler var. Ö155(E): Kadına şiddet hakkındaki düşüncelerinden hoşlanmıyorum. Haysiyet yoksunu, karaktersiz, iğrenç insanlar bunu yapar. Bir sokağın ortasında kadına şiddet olunca bön bön bakarlar. Bu en nefret ettiğim özelliklerinden biridir. Ö164(K): Ülkemizde çok fazla akılsız insan var. Çoğu insan taciz gibi aşırı saçma olaylarda bulunuyorlar. Genel olarak berbat durumdayız. İnsanların bakışlarından, giyimlerinden, hareketlerinden nefret ediyorum. Özellikle geri kafalı erkekleri hiç sevmiyorum. Ö166(K): Genel olarak adaletin olmadığını düşünüyorum. Örneğin bir taciz ya da şiddet olayı olduğunda sessiz kalıyorlar. Ö180(K): Çok fazla şiddet olayları yaşarlar. Her gün şiddet, her gün ölümler var. Ö196(K): Ülkemizde çok fazla cani var. Onlara insan demeye utanıyorum. Hayvanlara, kadınlara şiddetten bıkmıyorlar. Her gün haberlerde her yerde canlılar öldürülüyor ve ben bu yüzden o insanlardan nefret ediyorum. Ö210(K): Türk erkeklerini hiç sevmiyorum. Kadınlara şiddet uyguluyorlar. Ö225(K): Çocukları çok kısıtlarlar. Bu yüzden Türkleri sevmiyorum. Ö228(K): Türkiye'de yaşıyorum. Akşam dışarı anca çakı alıp da çıkabiliyoruz. Ayrıca bir kız futbolcu olarak çok fazla ayrımcılığa ve ilgilendiğim spordan dolayı hakarete uğruyorum. Ö231(K): Cahiller

cidden zekâları çalışmıyor. Taciz, tecavüz, kadına şiddet, hayvanlara işkence yeter. Birlik beraberlik yok bu ülkede. Bu Türklerin hepsi acımasızlar. Ö246(K): Türkler cahildir. Çoğu havyanları sevmez. Tacizciler ve adalet sistemi yok. Ö261(K): Türkler hayvanları sevmeyip şiddet uygular. Kız çocuklarına, kadınlara şiddet uygular. Uygunsuz davranışları vardır. Ö290(K): Gece dışarı çıkarken bir şey olmasın diye erkek gibi giyindiren bir toplum. Ö295(E): Keşke çocuklara işkence etmeseler, iyi davransalar. Ö299(K): Türklerin en büyük sorunu adalet. Çocuklara tecavüz edilip öldürülüyor. Sonra hakimler onu serbest bırakıyor. Veya kızların küçük yaşta evlendirilmesine kimse ses çıkarmıyor. O masum çocukların suçu ne? Onların o kadar hayali varken. Bu acımasız, terbiyesiz davranışlarını sevmiyorum. Küçük yaşta gelin olmaz!

Katılımcılar Türkleri; geri kafalı, öfkeli, saygısız ve küfürbaz insanlar olarak değerlendirmektedir. Öğrenciler Türkleri, kendine benzemeyen insanları eleştiren ön yargılı kişiler olarak tanımlamaktadır. Bu genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Ö163(K): Türkleri kaba buluyorum. Anlayışsız ve benciller. İnsanların cinsel yönelimine, dinine, kararlarına saygı duymuyorlar. Bir insan cinsel yönelimini açıklarken bile korkuyor. Türkler normal olan şeyleri anormalleştiriyorlar. Küçük yaşta olan bir kızı kendinden yaşça büyük olan biriyle evlendirmeyi normal bulup dini farklı olan birine caniymiş gibi davranıyorlar. Türkler mağaradan çıkmış gibi olmasa ülkemiz daha iyi olurdu. Ö182(E): Kaba olabiliyoruz. Durduk yere kavga, tartışma çıkıyor. Ö186(K): Bence çok ön yargılılar. İnsanları tanımadan eleştiriyorlar. Ö192(K): Türkleri sevmiyorum. Çünkü zorbalık, ayrımcılık vb. çok kötü işlerle uğraşıyorlar. Ö197(K): Çok eski kafalı ve her şeye karışmayı seven insanlar. Ö218(K): En azından bizim yaşımızdakilerde saygı diye bir şey yok. Ö221(K): Çok konuşurlar. Her şeyin içinde varlar. Ayrıca çok küfür ederler ve çok dünyanın en sinirli insanları arasındadır. Türkler çok agresif. Ö229(K): Türkler öfkeli olduklarından birbirlerine zarar verirler. Ö242(K): Bizim çok düzgün bir millet olduğumuzu düşünmüyorum çünkü insanlarda saygı, sevgi, hoşgörünün önemi kalmadı. Ö243(K): Çok ön yargılılar ve aynı zamanda çok dışlıyorlar. Yani "sen çok çirkinsin", "sen çok şişkosun" gibi. Şu sıralar taciz, tecavüz şiddet de çok arttı. Ö244(K): Eski kafalılar. Gereksiz sinirlenirler. Her şeyde kendilerinin haklı olduğunu düşünürler. Yeni devire alışamamışlar. Çocuklarını eski devire göre hareket ettiriyorlar. Zorba insanlar. Ö251(E): Türkler çok küfür ederler.

Bazı öğrenciler ise Türkleri para tutkunu ve aç gözlü insanlar olarak ele almaktadır. Aşağıda katılımcı görüşleri sunulmuştur:

Ö239(E): Parayı çok severler. Para için her türlü kurnazlık ve dolandırıcılık yaparlar. Ö258(E): Para için her şeyi yaparlar. Ö265(K): Paraya bayılırlar. Para için her şeyi yaparlar. Ö273(E): Para severler. Ö274(E): Para amaçlı ülkesini satabilecek kadar açgözlüler.

Katılımcılar Türkleri; ekonomide, eğitimde ve adalette geri kalmış, yeniliklere kapalı insanlar olarak tasvir etmektedir. Katılımcılara göre Türkler düzgün siyasi tercihler yapamayan cahil insanlardır. Ayrıca Türkler; zorlu koşullarda yaşayan, refah seviyesi düşük insanlar olarak görülmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö149(E): Adaletsizler ve ekonomi bakımından çok kötüler. Ö157(K): Eğitim sistemleri hiç gelişmemiş. Ekonomileri de berbat. Ö166(K): Ekonominin çok yetersiz olduğu bir ülkede yaşıyorlar. Ö171(K): Türklerin çoğu geri kafalı ve yeniliklere açık değil. Bu yüzden ülke bir tık geride kalmış. Ö176(E): Ekonomide ve eğitimde kötüyüz. Çünkü doğru lideri seçemiyoruz. Ö180(K): Ekonomik kriz yaşarlar. Bir kitap alacak kadar bile paraları yok. Ben bıktım artık. Gençlerin çoğu başka ülkelere gidip orada çalışıyor. Ö181(E): Türkler bence çalışmayı çok sevmeyen ve çabalamayan kişilerdir. Ö197(K): Doğru başkanı seçemiyorlar. Ö198(K): Doğru yönetici seçemezler. Aslında kötü niyetli değiller ama ülkede cahillerin çok olduğunu düşünüyorum. Ö206(K): Doğru yönetici seçimi yapamayan cahil bir topluluk. Ö213(E):

Başlarına düzgün yönetici seçemezler. Ö215(E): Türkler bence diğer milletlere göre biraz cahil. Adamlarda zekâ yok ve bence çoğu Türk vatanını sevmiyor. Bir savaş çıksa vatanımı seviyorum diyenlerin yüzde doksanı savaşa bile katılmaz. Ö230(K): Türkler Osmanlı'dan sonra, savaştan sonra tam bir çöküşe geçtiler. Bundan sonra düzelemediler. Hepsi cahilleşti ve tembelleşti. Ülkemiz güzel yönetilmiyor ve bu yüzden ekonomik olarak kötü durumdayız. Ö234(K): Türkler gelişmemişlerdir. Hem zihinsel olarak hem de ekonomik olarak. Ö235(K): Z kuşağından önceki Türkler bana göre cahil. Hiçbir şey bilmiyorlar. Ö244(K): Türkler eğitim ve sağlık gibi şeylerde gelişmemişlerdir. Ö252(E): Ekonomik ve kültürel anlamda kötüyüz. Fikir veya bilimsel bir şey çıkaramıyoruz. Ö263(K): Yanlış kişilere oy veriyorlar. Bu yüzden kendilerini batırıyorlar. Ö270(K): Bence artık eğitimde kendimizi geliştirmeliyiz. Türkler çok tembel anca yol yapıyor. Sınırlarımızı kapatmalı Türkiye'de Türk olarak yaşamalıyız. Türk halkı yerine başka milletlere kaynak dağıtmamalıyız. Ö281(E): Genel olarak düşük zekâlılar. Her ne kadar bunu demek istemesem de şu anki halimiz bu şekilde. Eski zeki ve güçlü Türklerin yerini cahil Türkler aldı. Modern olmak adı altında saçma sapan şeyler yapıldı. Ekonomik olarak berbatız.

4.1.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde birkaç farklılık göze çarpmaktadır. İlk olarak sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler Türklerin geri kalmışlığını; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler ise Türklerin millî değerlerini daha fazla ön plana çıkarmaktadır. İki öğrenci grubu arasındaki kategori içerikleri incelendiğinde, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin olumlu veya olumsuz duygusal yorumlara daha fazla yer verdiği görülmektedir. Ayrıca bu öğrenciler aidiyet ve bağlılık duygusu içeren kelimeleri daha sık vurgulamıştır. Öğrenci grupları arasındaki farklılıklara dair bir diğer bulgu, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin Türkleri dini özelliklerle ilişkilendiren olumlu yorumlarıdır. Ek olarak sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler Türkleri paragöz insanlar olarak ele alan olumsuz kalıp yargılara sahiptir. Bu bakış açıları, diğer okuldaki öğrencilerde yer almamaktadır.

4.1.1.4. Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerden elde edilen bulgular öğrencilerin Türklere yönelik bakış açısında dair gözlemler sunmaktadır. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 5, öğrencilerin Türklerin askeri gücüne dair değerlendirmelere ilgi duyduğunu söylemektedir: "Mesela çocuklarda şey var. Türkler askerî açıdan çok güçlü. Öyle bir kalıp yargı olduğunu düşünüyorum. Hatta düne kadar da ısrarla diyor ki Türkiye kaçıncı güç? İlk 5'e girer mi? İlk 10'a girer mi? Bunu öğrenmek istiyor. Ben öznel değerlendirmemi, yorumumu yapayım ama şu sıradadır diyemem diyorum. Ama çocuklar

ısrarla net bit bilgi istiyor (gülüyor).” Öğretmen 7 ise Türklere yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargıları destekleyen görüşler sunmuştur: “Öğrencilerimiz Türklük bizim gururumuz diyor.” Bu bulgular öğrencilerden elde edilen pozitif nitelikler kategorisi ile benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin Türklere yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargılarıyla yetiştiği çevrenin kültürel yapısı arasında ilişki olduğu düşünülmektedir. Öğretmen 4 ve 6 velilerin ideolojik görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

Öğretmen 4: Kırşehir, Kırıkkale, Yozgat ağırlıkta bu bölgede. Çocuk ailenin aynası. Yani milliyetçi ve muhafazakâr velilerimizin yüzde 80-90. Öğretmen 6: Okulun profili hepsi hemen hemen aynı Muhafazakâr Türk. İç Anadolu bölgesinden gelmişler. Çorum, Kırşehir, Kırıkkale bölgesinden genel olarak.

4.1.2. Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 8

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Gelişmişlik	1. Amerikalıların geliri, yaşam standartları ve alım gücü yüksektir. Amerikalılar zeki ve iyi eğitimli insanlardır. Teknolojide ilerlemişlerdir. Sporda ve sanatta başarılılardır. Amerikalılar kültürlü, düşünceli ve samimi insanlardır. Amerikalılar demokratiktir. Rahat ve özgürce yaşarlar.	55
Tüketim Alışkanlıkları	2. Amerikalılar çok fazla fast food yer. Amerikalılar sağlıksız beslenir. Bu yüzden obez olurlar. Amerikalılar tüketim odaklıdır. Para harcamayı severler. Tasarruf yapmazlar.	38
Toplumsal Sorunlar	3. Amerikalılar ırkçılık ve ayrımcılık yapar. Polisler siyahilere şiddet uygular. Amerikalılarda kavga, cinayet, silahlı saldırı, uyuşturucu, hırsızlık gibi suçlar yaygındır.	34
Uluslararası İlişkiler	4. Amerikalılar dünyaya hükmeder. Amerikalılar sömürgecidir. Amerikalılar acımasız ve çıkarcı insanlardır. Amerikalılar başka ülkelere göz diker. Sürekli savaş çıkarmaya çalışırlar. Amerikalılar sözünü dinletmek ister. Amerikalılar diğer milletlere saygı göstermez. Amerikalılar Türkleri sevmez. Ülkemizin kötülüğünü isterler. Amerikalıları sevmem.	21

Tablo 8’de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Amerikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; gelişmişlik, tüketim alışkanlıkları, toplumsal sorunlar ve uluslararası ilişkiler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Gelişmişlik

Katılımcılar Amerikalıları geliri ve alım gücü yüksek zengin insanlar olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin Amerikalılara refah düzeyine yönelik genellemeleri şu şekildedir:

> Ö11(K): Zengin olan kişiler. Ö39(K): Ekonomileri iyi. Hayat onlara çok güzel. Ö47(K): Gayet gelişmiş insanlar. Evleri çok güzel. Ö50(K): Onları kıskanıyorum. Çünkü orada her şey daha ucuz. Ö51(K): İzlediğim videolarda bile herkesin geliri çok yüksek oluyor. Her şeyleri alabilecek güçleri var bence. Ö57(K): Hayat şartları bizden iyi. Ülkelerinde her şey var. Ö62(E): Ekonomileri çok iyi hep karşıma çıkıyor. Asgari ücretle güzel yaşayabiliyorlar. Ö65(E): Zenginler. Onları seviyorum. Bence iyi insanlar. Ö82(K): Zenginler işte kabul edelim. Kıskanıp çok kötüler diyenler var onlara inanmayın. Adamların ekonomisi mükemmel. Ö87(K): Ekonomik ve yaşam şartları açısından çok gelişmişler. Ö90(K): Fazlasıyla gelişmişler. İş imkanları iyi. Ö105(E): Amerikalıların çoğunun maddi durumu iyidir. Sebebi ise alım gücüdür. Ö112(K): Çok zenginler ve ekonomileri çok iyi. Bütün gençler Amerika'ya gitmek istiyor. Her şeyiyle gelişmiş insanlar. Ö116(K): Çok zenginler. Ekonomileri baya iyi. Ben çok seviyorum. Şahsen büyüyünce oraya gidebilirim. Ö123(E): Ekonomileri iyi olduğu için ve saatlik gelirleri çok olduğu için çok kolay geçinen insanlar. Ö129(K): Zenginler hepsi Iphone kullanıyor.

Katılımcılar Amerikalıları zeki ve eğitim seviyesi yüksek insanlar olarak nitelendirmektedir. Amerikalılar teknolojide gelişmiş bir millet olarak görülmektedir:

> Ö22(E): Zeki ve akıllı insanlar. Ö58(E): Çoğunlukla en başarılı insanlar oradan çıkar. Ö61(K): Eğitim seviyesi yüksek insanlar. Ö69(E): Dünya devi. Teknolojileri, ekonomileri iyi. Ö92(E): Amerikalılar büyümüş, gelişmiş, okumuş insanlar. Ö97(K): Akıllı ve başarılılar. Ö114(E): Çok zekiler. Bizden teknolojik ve para olarak çok ilerideler. Ö133(E): Amerikalıların gelişmiş olmasının nedeni zeki insanların çok fazla olması. Ö141(E): Medeniler, zekiler, zenginler ve çalışkanlar.

Katılımcılar Amerikalıların sporda ve sanatta da yetenekli olduğunu dile getirmektedir. Bu düşünceler katılımcı görüşlerinde şu şekilde yer almaktadır:

> Ö9(E): Sporcuları çok başarılı. Ö28(E): Basketbolu iyi oynuyorlar. Ö34(K): Sporda çok yetenekliler. Ö40(K): Sanata ilgi göstermelerini ve sanatçıları ön planda tutmalarını seviyorum. Ö64(K): Güzel film yapıyorlar. Bu yüzden seviyorum. Onları kıskanıyorum. Ö139(K): Güzel dizi/film çekerler. Ö144(K): Çok güzel filmler yapıyorlar.

Ayrıca katılımcılar Amerikalıların samimi ve eğlenceli insanlar olduğunu düşünmektedir. Öğrenciler Amerikalıları kültürlü ve düşünceli insanlar olarak değerlendirmektedir. Amerikalılar demokratik bir ortamda rahat ve özgürce yaşayan insanlar olarak betimlenmektedir:

> Ö2(K): Dışa dönük insanlar. Ö17(E): Rahat insanlar. Pek umurlarında değil ne olduğu ve çoğu şeye gülebiliyorlar. Mesela kara mizah gibi. Rahat olmalarının sebebi paraları olması bence. Ö34(K): İnsanlarla ilişkileri çok iyi. Ö74(E): Amerikalıları seviyorum. Kafa dengi ve tatlılar. Ö75(K): İnsanların düşünce özgürlüğü var. Ö83(E): Amerika'da iki yıl yaşayan birisi olarak Amerikalıları sabırlı, eğlenceli, mutlu, misafirperver ve doğa hakkında düşünceli olarak görüyorum. Mesela okulumun tam arkasında orman vardı. Her akşam okuldan sonra arkadaşımla ormanda gezerdik. Amerika'da yollar düzgün ve boş. Herkes kurallara uyuyordu. Ö86(E): Sosyal ve özgür insanlar. Ö104(K): Amerikalılar istedikleri şekilde giyinip gezebiliyorlar. Aileler de çok rahat. Ö125(K): Bence güzel. Sokakta yürürken tanımadıkları insanlara bile selam veriyorlar. Ö142(K): Arkadaş çevresi kuvvetli bir toplum. Ö143(K): Düzenli ve kültürlü insanlar.

B) Tüketim Alışkanlıkları

Bu kategoride Amerikalıların beslenme şekillerine ve tüketim alışkanlıklarına yönelik kalıp yargı ve ön yargılar sunulmaktadır. Katılımcılar Amerikalıları hazır yiyecekler tüketen, sağlıksız beslenen kilolu insanlar olarak tasvir etmektedir. Öğrenciler Amerikalıların çoğunlukla fast food tarzı yiyecekler tükettiğini ve bu yüzden kilolu olduğunu iddia etmektedir. Katılımcı görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

> Ö4(K): Çok fazla hazır yiyecek tüketiyorlar. Ö8(K): Obez fast food canavarları. Ö13(K): Fast food yerler. Bu yüzden çoğu kişi obez. Ö25(E): Çoğu kilolu ve uzundur. Zararlı beslenirler. Ö35(K): Çoğu obez. Ö45(E): Sağlıksız besleniyorlar. Ö81(E): Çok kilolular. Çünkü çok fazla fast food tarzı yemekler yiyorlar. Ö99(K): Çok sağlıksız besleniyorlar. Ö103(K): Çok fazla fast food tüketirler. Ö125(K): Ben belgesellerini falan izlerken şunu fark ettim. Sürekli sağlıksız yemek yiyorlar. Ö128(K): Fazla fast food yerler. Ö129(K): Ülkenin yarısı obez. Hamburger ve milkshakeden başka bir şey tüketmiyorlar. Ö130(K): Fast fooda olan aşkları yüzünden kilolular. Ö135(K): Çok yemek yiyorlar ve aynı zamanda obezler. Ö136(E): Genellikle obez oluyorlar. Ö138(K): Çoğunluğu hazır yemekler yiyor ve bu yüzden sağlıkları kötü etkileniyor. Ö140(K): Çok fazla yemek yedikleri için genelde şişman oluyorlar. Ö143(K): Hep fast food yiyorlar.

Katılımcılar Amerikalıları sürekli para harcayan, israf eden tüketim çılgınları olarak nitelendirmektedir. Amerikalılara yönelik bu genellemeler şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

> Ö10(K): Dünyayı yemeyi düşünüyorlar bence. Çünkü hayatları tüketmek üzerine kurulu. Ö14(K): Çok tüketim odaklılar. Ö26(E): Fazla yemek yiyip alışveriş yapıyorlar. Tasarruf yapmayı bilmiyormuş gibiler. Ö31(K): Gökten para yağıyormuş gibi para harcıyorlar. Ö47(K): Paralarını çar çur ediyorlar. Ö111(K): Çok israf ediyorlar. Çok fazla zararlı yemek yiyorlar. Ellerindeki imkânlara değer vermediklerini düşünüyorum. Ö113(K): Her şeyi israf ederler.

C) Toplumsal Sorunlar

Amerikalılara yönelik bir başka kalıp yargı ve ön yargı kümesi, Amerikan toplumunda yaşanan sosyal problemlere değinmektedir. Bu bağlamda Amerikalılar ırkçı ve saldırgan insanlar olarak tanıtılmaktadır. Katılımcılar özellikle polislerin siyahilere yönelik şiddetine vurgu yapmaktadır. Ayrıca evsizlik, suç oranlarının yaygınlığı, okullara düzenlenen silahlı saldırılar bağlamında Amerikalı imajı ele alınmaktadır:

> Ö1(E): Okullara saldıranlar ve hastaneye gidip fakir kalanlar çok oluyor. Ö4(K): Zorbalık ve kötülük çoktur. Ö12(K): Amerikalıların ırkçılık yaptığını duymuştum. O yüzden pek sevmiyorum. Ö16(E): Siyahiler beyazların ırkçılığına uğruyor. Bence bu da onları kabalaştırıyor. Ö18(E): Irkçı insanlar. Ö20(E): Çocuk katili insanlar. Okullara silahla saldırı yapıyorlar. Ö27(E): Polisleri acımasız. Ö44(E): Siyahilere çok ırkçılık yapıyorlar. Ö46(E): Okullara silahlı saldırı yapıyorlar. Ö55(K): Irkçılar ve çok sorumsuzlar. Ö57(K): Çok ırkçılar. Ö63(E): Çok ayrımcılık yapıyorlar. Özellikle polisleri. Ö70(K): Geçmiş zamanlardan beri ırkçı olmalarıyla bilinen bir toplum. Ö76(K): Irkçılıkta çığır açmışlar. Ö77(K): Herkes birbirine karşı bir laf atıyor. Okullarında çok zorbalık oluyor. Ö80(E): Polisleri deli. Suçluları kovalarken vuruyor. Tekme atıyor. Ö87(K): Irkçılık çok fazla yapılıyor. Ö88(K): Amerikalılar insanlara kötü davrandığı için sevmiyorum. Irkçılar. Ö89(K): Polisler insanlara gereksiz zarar

> veriyor. Özellikle fazla ırkçı olduklarını düşünüyorum. Siyahi insanlara insan değilmiş gibi davranıyorlar. Ö91(E): Açıkçası hayatımda hiç Amerikalı tanımadım. Ama bence ırkçılık yapan insanlar. Özellikle polislerin yaptıkları çok kötü. Ö93(K): Birkaç yıl önce siyahi bir adama yapılan davranışlardan sonra onlara yönelik düşüncelerim olumsuz etkilendi. Ö94(E): Çok iyi görünseler de aslında kötü durumdalar. Evsiz insanlar var. New York'ta sokakta çok fazla çadır var. Ayrıca çok fazla ırkçılık var. Ö95(E): Gittikçe soğumaya başladım. Çok fazla silahlı insan var ve suç oranı çok fazla. Ö96(K): Çok fazla uyuşturucu sorunu yaşayan evsiz insan var. Ö103(K): Çok fazla kavga ederler. Çünkü ülkelerinde fikir ayrılıkları çok fazla Ö108(K): Toplumlarında farklı düşüncelere sahip pek çok insan olması nedeniyle kavga, yaralama, cinayet gibi suçlar çok yaygın. Ö127(K): Amerikalı insanların ırkçılık yapmalarını sevmiyorum. Ö131(E): Amerikalılar çok fazla kendilerine yönelik ve bireysel insanlardır. Refahları az. Suçlar çok fazla.

D) Uluslarası İlişkiler

Katılımcılar Amerikalıları; siyasi, askeri ve ekonomik olarak hegemonya kurmuş, otoriter bir millet olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre Amerikalılar, savaşları körükleyen ve dünyanın huzurunu bozan insanlardır ve diğer milletlere saygı duymazlar. Amerikalıların sevilmeme sebepleri onların acımasız, savaş suçlusu ve sömürgeci olarak niteleyen ifadelerin altında yatmaktadır:

> Ö9(E): Genellikle hiçbir şeye saygısı olmayan ama her toplumdan saygı görmeyi bekleyen acımasız insanlar. Ö23(E): Tarihi soykırımlar ve savaşlarla doludur. Ekonomik anlamda tekelleşmişlerdir. Ö24(E): Güçlü, büyük topraklara sahip ve acımasız insanlar. Hiç kimseye saygıları yok. Ö30(K): Herkese saldırıyorlar. Ö38(K): Çoğu ülkeyi sömürgesi altına almıştır. Sevmiyorum çok itici geliyorlar. Ö41(E): Diğer ülkeleri sömürüyorlar. Dünyayı gizliden yönetiyorlar. Tüm ülkeleri birbirine düşürüyorlar. Ve atom bombası attılar. Ö56(K): Kendi çıkarlarının peşindeler. Pek sevmiyorum. Ö110(E): Savaş suçları işleyen, acı verici kapitalistler. Ö59(K): Nefret ediyorum. Kendilerini bir şey sanıyorlar. Sürekli savaş çıkarma peşindeler. Dünyanın en gereksiz insanları.

Ayrıca katılımcılar, Amerikalıların Türkleri sevmediğini düşünmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin Amerikalılara karşı ön yargılı olduğu görülmektedir:

> Ö20(E): Kendi ülkelerinde bir sürü sorun var, bir şey olmuyor. Ama bizim ülkede bir şey olunca kötülüyorlar. Ö46(E): Sevmiyorum. Türkleri sevmiyorlar. Ö54(K): Onları sevmiyorum. Ülkemizin kötülüğünü istiyorlar. Ö73(K): Amerikalıları sevmem çünkü benim ırkımı sevmeyen insanları niye seveyim?

4.1.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 9

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Amerikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Uluslararası İlişkiler	1. Amerikalılar sömürgeci ve işgalcidir. Başka milletlerin kaynaklarını çalarlar. Kendi çıkarları için savaş başlatırlar. Katliam ve soykırım yaparak diğer ülkeleri mahvederler. İnsanlık suçu işlerler. İstilacı, aç gözlü, kurnaz ve sinsilerdir. Bencil, kendini beğenmiş, kötü kalpli insanlardır. Çok egolulardır. Diğer insanları küçümserler. Kendilerini güçlü sanarlar. Başka ülkelere hakaret ederler. Amerikalılar Türk düşmanıdır. Türkleri sevmezler. Türklere zarar verirler. Bizi küçük görürler. Ekonomimizi bozarlar. Amerikalıları sevmem.	62
Gelişmişlik	2. Amerikalılar zeki, bilgili ve başarılı insanlardır. Bilimde, teknolojide, eğitimde, ticarette, sinemada gelişmiş bir toplumdur. Yeni buluşlar yaparlar. Amerikalılar zenginlik ve lüks içerisinde yaşarlar. Bizim alamadığımız şeyleri kolayca alırlar. Amerikalılar saygılı ve anlayışlı insanlardır. Rahat ve özgür bir yaşam tarzları vardır.	39
Toplumsal Sorunlar	3. Amerikalılar ırkçılık ve ayrımcılık yaparlar. Ten rengine göre insanları ayırırlar. Siyahilere baskı ve şiddet uygularlar. Onlardan nefret ederler. Polisleri cani insanlardır. Merhametleri yoktur. Suçlulara kolayca ateş edip öldürürler. Onlar arasında gasp, kavga, cinayet yaygındır. Amerikalıları sevmem.	32
Din ve Değerler	4. Amerikalılar İslama uygun yaşamayan, ahlâksız insanlardır. Hristiyan oldukları için onları sevmem. Amerikalılar kendi bayrağına saygı göstermez.	9

Tablo 9'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Amerikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; uluslararası ilişkiler, gelişmişlik, toplumsal sorunlar ile din ve değerler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Uluslararası İlişkiler

Katılımcılar Amerikalıları başka milletleri sömürgeleştiren ve onların kaynaklarını çalan emperyalist kişiler olarak görmektedir. Katılımcılara göre Amerikalılar; çıkarları için dünyanın huzurunu bozan, ülkelerde karışıklık yaratıp savaş çıkaran insanlardır. Katılımcılar dünyanın farklı bölgelerindeki savaşlardan ve insanların ölümünden Amerikalıların sorumlu olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda Amerikalılar acımasız ve kötü insanlar olarak tasvir edilmektedir. Öğrencilerin Amerikalılara yönelik olumsuz ön yargılar taşıdığı görülmektedir:

> Ö152(E): Amerikalıları sevmiyorum çünkü tüm ülkeleri sömürdüler. Çok acımasızlar. Ö162(K): Keşke bu dünyada olmasalardı. Sürekli herkesi savaşa itiyorlar. Ö192(K):

> Amerikalıları sevmiyorum çünkü çoğu ülkeyi mahvetmeye gelmişler gibi. Çok fazla sömürgecilik yapıyorlar. Ö198(K): Başka ülkeleri bitirerek geliştiler. Bu yüzden gelişmişliklerine saygı duyamıyorum. Ö200(E): Amerikalılar başka milletleri sömürürler. Kendilerinden başka hiç kimseyi düşünmezler, görmezler. Ö204(E): Bence Amerikalılar iyi değildir. Dünyadaki bazı ülkeleri sömürgeleştirmiş ve kendi himayesi altına almıştır. Ö207(E): Kimseye yardım etmezler. Sömürgecidirler. Ö219(E): Ben Amerikalıları sevmem çünkü ortalığı karıştırıyorlar. Ö226(E): Amerikalıları pek sevmem çünkü çıkarları için çalışırlar. Petrol vb. kaynaklar için katliam, soykırım, örgütleri silahlandırma gibi insanlık suçları işlerler. Ve hiçbir şey olmamış gibi devam ederler. Ö229(K): Amerikalılar çok acımasızlar. İnsanları katlediyorlar. Kendi çıkarları için her şeyi yaparlar. Sömürgeci olmaları kötü bir şey. Başka ülkelerin işçilerini çalıştırıp her türlü zulümü yapıyorlar. Ö232(E): Amerikalılar bana göre ikiyüzlüler. Milletlerin arkasından iş çeviriyorlar. Ö233(E): Amerikalılar dünyada yapılması insanlık suçu olan bir şeyi yapıp övünüyorlar. Atom bombası gibi. Bu bir katliamdır bana göre. Ö247(E): Amerikalıları sevmem çünkü eski zamanlardan beri sömürgecilik yapıyorlar. Ö248(E): Hiç sevmem yıllarca insanları sömürdüler. Afrikalılara, Müslümanlara yıllarca eziyet ettiler. Ö251(E): Sömürgeci petrol hırsızları. Ö254(K): Kötü insanlar. Kendini beğenmişler. Ülkeleri sömürüyorlar. İnsanlar ölüyor. Ö255(K): Kendilerinin olmayan yerleri işgal ediyorlar. Yani sevmiyorum. Ö262(K): İşleri güçleri savaş, petrol, katliam. Her devlet kendini düşünür ama onlar sınırı olumsuz yönde baya aştılar. Ö265(K): Petrol savaşları yaparlar. Ö267(E): İnsanları kandıran, ülkelerde alttan alta iş çeviren, sömürgeci bir millettir. Ö270(K): İşgal etmekle uğraşıp duruyorlar. Kendilerini bir şey sanıyorlar. İşi gücü sömürmek. Ö273(E): Petrol hırsızlarıdır. Ö277(E): Dünyayı sömürmek üzerine programlanmış ve her işe burnunu sokup orayı karıştırmayı başaran bir millet. Ö279(E): Sömürgeci ve savaşçılar. Ö283(E): Amerikalıları hiç sevmiyorum. Sömürgeciler. Ö284(K): Amerikalıların bencil olduklarını düşünüyorum. Amerikalılar kendilerinden başkalarını düşünmezler. Büyük bir sömürgeci devlettir. Ö285(K): Nefret ediyorum. Sevmiyorum. Sömürgeciler. Ö286(K): Amerikalıların geçmişi kirli. Bence pis bir geçmişleri var. Sömürgeciler. Ö295(E): Başka ülkelerin petrollerini çalarlar. Ö298(E): Sevmiyorum çünkü sömürgeciler. Hain insanlar. Ö300(K): Amerikalıları sevmiyorum. Çünkü Irak ve Suriyelileri evlerinden ülkelerinden ettiler. Petrolleri çaldılar ve de hep savaş çıkartıyorlar. Ya da birilerini öldürüyorlar. Ailelerini üzüyorlar.

Öte yandan katılımcılar Amerikalıların diğer milletlere üstünlük tasladığını ve saygı duymadığını dile getirmektedir. Öğrenciler Amerikalıların diğer milletleri küçümsediğini söylemektedir. Katılımcılara göre Amerikalılar küstah, egoist, bencil, sadece kendini düşünen insanlardır. Bu genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde yer almaktadır:

> Ö164(K): Amerikalıların kendini üstün gördüklerini düşünüyorum. Egoist tavırları var. Saygı duymadığım gibi nefret de ediyorum. Ö168(E): Amerikalılar kötü insanlar. Hiç sevmem kendilerini güçlü sanıyorlar. Ö173(E): Ülkelerinden başka ülkelere hakaret ediyorlar. Ö185(K): Acımasız, insanları küçümseyen bir millet. Ö193(E): Kendilerini hep en iyi gören, en güçlü sanan insanlar. Bencil, kendini düşünen, bir millet. Ö218(K): Bence Amerikalılar saygısızlar. Çünkü herkesi küçümsüyorlar. Amerikalıları sevmem. Ö234(K): Sevmiyorum çok egolular. Kendilerini bir şey sanıyorlar. Sinirimi bozuyorlar. Ö263(K): Bence kendilerini çok üstün görüyorlar. Kendilerini bir şey zannediyorlar. Çok fazla şey bildiklerini zannediyorlar. Ama bizler çoğu ihtiyacımızı Amerikadan karşılıyoruz. O yüzden bizleri küçük görüyorlar. Ö275(K): Kendilerinden başka kimseye saygıları yoktur. Kötü, ezik bir millet. Evet zekiler, güçlüler ama bir yere kadar. Ö278(K): Kendilerini bir şey sanıyorlar. Sürekli kıyaslama yapıyorlar. Çok boşlar. Ö290(K): Kendileri çok iyiymiş gibi başkalarına laf ediyorlar.

Ayrıca katılımcılar Amerikalıların Türkleri sevmediğini ve düşmanlık beslediğini düşünmektedir. Bazı katılımcılar Amerikalıları, Türk ekonomisindeki kötüye gidişin ve Türk lirasındaki değer kaybının sorumlusu olarak görmektedir. Öğrencilerin Amerikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

> Ö172(E): Kötü insanlar çünkü Türklere düşmanlar. Ö209(E): Kendilerini büyük zannederler. Onlar Türkleri sevmez. Ben de onları sevmem. Ö224(E): Türklere karşı bir nefretleri var bu

kötü. Ö230(K): Amerikalılar o kadar kurnaz insanlar ki Türkleri kandırdılar. 1. Dünya Savaşında tüm mal varlığımızı aldılar. Şu anda Amerikalıların geliri çok yüksek. Ö250(K): Amerikalılar Türkiye'yi sevmiyor. Ben de onları sevmiyorum. Amerikan başkanı bizim Türk bayrağımızı yırttı. Ben televizyonda, haberde gördüm. Onları sevmiyorum. Ö257(E): Amerikalıları sevmem çünkü doları yükselttiler ve onlar çok kötü insanlar. Ö258(E): Hiç sevmem dünyayı onlar yönetiyor. Ülkemizin ekonomisini onlar batırdı. Ö291(E): Doların yükselmesi onlar yüzünden.

B) Gelişmişlik

Bu kategorideki katılımcılar Amerikalıları zeki, yetenekli, bilgili ve başarılı insanlar olarak tanımlamaktadır. Katılımcılara göre Amerikalılar; bilim, sanat, teknoloji, sanayi ve ticaret gibi birçok alanda dünyanın ilerisinde bir millettir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

Ö157(K): Eğitim, ekonomi ve sanat alanında gelişmişlerdir. Ö166(K): Modern düşünürler. Onlar ileride daha teknolojik bir çağda yaşayacaklar. Ö176(E): Bilimde ve eğitimde iyiler. Ekonomik olarak öndeler. Ö183(E): Teknolojik açıdan gelişmişlerdir. Ö188(K): Bence Amerikalılar bilgili insanlar. Onlar genellikle yeni buluşlar yapmaya çalışıyorlar. Ö199(K): Başarılı insanlar. Ö212(E): Bence zekilerdir. Dünyadaki bir çok şeyi onlar satar. Ö219(E): Film tarzı şeyleri güzel yapabiliyorlar. Ö234(K): Filmleri çok güzel. Ö244(K): Amerikalıları çok severim çünkü teknolojik alanlarda çok gelişmişler. Eğitimde gayet başarılılar. İnsanları düzgün aile kültürüyle yetişmiş. Keşke bizde böyle olabilseydik. Bir de silah, savunma sanayi alanında gelişmişlerdir. Ö251(E): Amerikalılar çok zeki. Ö252(E): Güçlüler ve ekonomik anlamda iyiler. Ö261(K): Gelişmiş ve akıllı insanlar. Ben Amerikalıları severim. Ö273(E): Ticaretle uğraşırlar. Zekiler. Ö284(K): Amerikalılar sanayi ve ticaret anlamında gelişmişlerdir. Ö286(K): Ekonomileri güzel. Çoğu konuda öndeler. Ö291(E): Amerikalılar deyince bilim insanları aklıma geliyor. Ö293(K): Amerikalıların ürünleri çok iyi. Çalışkan insanlar.

Öğrencilere göre Amerikalıların ekonomik gücü ve yaşam standartları yüksektir. Katılımcılar Amerikalıların istediği her şeyi alabilen zengin insanlar olduğunu düşünmektedir:

Ö161(E): Amerikalılar zengindir. Her şeyi lükstür. Ö174(E): Genellikle elit takılırlar. Ö197(K): Paraları bitmiyor galiba. Ö199(K): Amerikalılar deyince aklıma hep ün ve para geliyor. Ö225(K): Çok zenginler. Ö242(K): Bence Amerikalılar çok rahat yaşıyorlar. Bizim buralarda binlerce liraya aldığımız şeyleri onlar çok kolay alabiliyor. Ö251(E): Arabaları ve evleri güzel. Ö265(K): Gelişmiş, zengin, gelir durumu iyi insanlar. Ö271(K): Adamlar çok iyi ya. Ekmek elden su gölden. Yaşam tarzları mükemmel. Ö296(E): Amerikalılar zengin insanlar.

Ayrıca katılımcılar Amerikalıların insani ilişkilerde de gelişmiş olduğunu düşünmektedir. Katılımcılara göre Amerikalıların iyi, anlayışlı ve saygılı insanlardır. Amerikalılar rahat ve özgür takılan kişiler olarak algılanmaktadır:

Ö159(E): Amerikalılar aslında iyi insanlar. İyi kuralları var. Mesela bir insanın bahçesine izinsiz girilmez. Bana teklif gelse hemen giderdim. Ö163(K): Açıkçası Amerikalılara çok özeniyorum. Cidden coğrafya kaderdir. Hayatı yaşıyorlar. Bence çok anlayışlı ve saygılılar. Ö176(E): Anlayışlı insanlar. Ö187(E): Çok cana yakın ve iyi insanlar. Ö205(K): Yardımsever ve iyi insanlar bence. Ö211(K): Aslında Amerikalıları pek fazla araştırmadım bilmiyorum. Lakin iyi insanlara benziyorlar. Ö223(E): Amerikalıların yaşam tarzını, evlerini, kültürlerini severim. Çok rahat bir halktır. Ö220(K): Eğer şansım olsaydı orada yaşamak isterdim. Ö227(K): Amerikalılar bence saygı içinde yaşıyorlar. Birbirlerine saygılılar. Genellikle

sakinler. Ö241(E): Amerikalıların hayatları rahattır. Tarz insanlardır. Ö292(E): Çok özgürler. Bana öyle geliyor.

C) Toplumsal Sorunlar

Bu kategori Amerikalıları ırkçılık ve şiddet ile ilişkilendirmektedir. Katılımcılar Amerikalıların siyahilere yaşam hakkı tanımadığını, onlara baskı ve ayrımcılık yaptığını iddia etmektedir. Katılımcılara göre Amerikan polisleri suçlulara kolayca ateş edip öldüren sert ve acımasız insanlardır. Katılımcılar siyahilere yönelik ırkçılık ve zulüm nedeniyle Amerikalıları sevmediğini dile getirmektedir. Ayrıca katılımcılar Amerikalılar arasında kavga ve cinayet gibi olayların yaygın olduğunu düşünmektedir:

Ö145(K): İnsanlara ten rengi yüzünden uyguladıkları baskıyı yanlış buluyorum. Özellikle Amerikalı polislerin siyahi insanlara hiçbir suçu olmadığı halde işkence yapmalarına anlam veremiyorum. Ö150(E): Çok ırkçılar ve bu benim hoşuma gitmiyor. Ö151(E): Çok sinirli ve psikopatlar. Polisleri acımasızca ateş ediyor. Ve bu olumsuz bir durum. Ö167(E): Polisleri suçlulara sert davranır. Amerikalılar siyahi insanlardan nefret edip onlara işkence yaparlar. Ö170(E): İnsanları suçsuz yere öldürmeyin diyorlar. Lakin kendileri ırkçılık yapıyorlar. İnsanları öldürüyorlar. Ö173(E): Polisleri çok sert insanlar. Önüne geleni vuruyorlar. Irkçılar. Siyah beyaz ayrımı yaparlar. Ö182(E): Çoğu ırkçı ve milliyetçi. Böyle davranmasalar iyi olur. Ö183(E): Hiç merhametli değiller. Ayrımcılık ve ırkçılık yapan bir millet. Ö196(K): Polisleri çok cani bence yani biraz fazla öldürmeye meyilli insanlar. Ö203(E): Amerikalıları sevmem çünkü çok ırkçılar. Ö214(E): Gasp ve kaçakçılık yaparlar. Adam öldürürler. O yüzden onları sevmiyorum. Ö215(E): İnsanlarını özellikle polislerini hiç sevmem. Ö216(K): Bence polisleri çok gaddar. Çünkü hemen suçluyu öldürüyorlar. O yüzden sevmiyorum. Ö217(K): Amerikalı polisler suçlu olan kişilerin hepsini öldürüyorlar. Bence mantıksız sadece hapise atsalar yeter. Bu durum polisleri de suçlu gösterir. Ö218(K): Bir videoda Amerikan polisinin şiddet uyguladığını görmüştüm. O yüzden Amerikalılardan hoşlanmam. Ö224(E): Polisleri çok merhametsiz. Ö237(E): Ten rengine göre insanları ayırıyorlar. Bu nedenle Amerikalıları sevmiyorum. Ö243(K): Çok acımasızlar. İnsanları acımasızca katlediyorlar. Amerikan polisleri kadınların başı kapalı diye ya da Müslüman diye şiddet uyguluyorlar. Bunlar çok zalimce. Ben sevmiyorum. Bazı arkadaşlarım paraları var zenginler diye Amerika'ya gitmek istiyor. Ama ben ülkemden memnunum. Ö252(E): Kültürel olarak kötüler. Çünkü her gün cinayetler ve şiddet oluyor. Çok kaba insanlar. Ö253(E): Amerikalıların pek iyi oldukları söylenemez. Çünkü insanlar sürekli bir kavga içinde yaşarlar. Mesela oradaki polisler bir kişiyi kovalarken hemen ne olursa olsun silah kullanıyor ve bu kötü bir şey. Ö256(K): Genellikle kötü insanlar. Mesela ırkçılık yapıyorlar. Bir siyahiyi öldürmüşlerdi. O yüzden ben onları pek sevmiyorum. Ö260(E): Irkçılık yapmalarından dolayı sevmiyorum. Ö281(E): Onlarda beyaz ten rengine sahip olmak çok mühim. Siyahsan can güvenliğinin garantisi yok. İnsanlarının bizim ülkemiz kadar sıcakkanlı olmadığı kesin.

D) Din ve Değerler

Öğrenciler dini inançlarının ve ahlâki değerlerinin Amerikalılarla uyuşmadığını ifade etmektedir. Katılımcılar Amerikalıları Müslüman olmadığı için kötü insanlar olarak değerlendirmektedir. Ayrıca Amerikalılar kendi millî değerlerini önemsemeyen insanlar olarak tanıtılmaktadır. Katılımcıların Amerikalılara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşıdığı görülmektedir:

Ö164(K): Dinlerine saygı duymadığım gibi nefret de ediyorum. Ö168(E): Amerikalılar Müslüman değiller ve kötü insanlar. Ö169(E): Ahlâksız ve sürekli konuşurken lanet okuyan insanlar. Terbiyesizler imana dönseler keşke. Ö178(K): Amerikalılar gözümde çok düşükler. Çünkü bayraklarından iç çamaşırı, çorap falan yapıyorlar. Ö179(K): Bayraklarına saygı göstermiyorlar. Ö185(K): Bayraklarını önemsemeyen bir millet. Ö191(E): Amerikalılar dinsiz insanlardır. Ö209(E): Hristiyan olduklarından sevmem. Ö266(E): Hiç sevmem. Çok küfür ederler.

4.1.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Amerikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar arasında bazı farklılıklar gözlemlenmektedir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde en yaygın kategori Amerikalıların gelişmişlik düzeyine ilişkin kalıp yargı ve ön yargılardır. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde en yaygın kategori ise Amerikalıları savaşçı ve sömürgeci olarak niteleyen kalıp yargı ve ön yargılardır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler, Amerikalıların diğer milletlere yönelik üsten bakışını ve Türklere yönelik düşmanlığını daha fazla vurgulamaktadır. Öte yandan Amerikalıların tüketim alışkanlıklarına yönelik kalıp yargı ve ön yargılar sadece sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde tespit edilmiştir. Amerikalıları din ve değerler bağlamında ele alan kalıp yargı ve ön yargılara ise sadece sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde rastlanmıştır.

4.1.2.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan Öğretmen 1, Amerikalıların uluslararası arenadaki politik baskınlığına dair olumsuz düşüncelerle karşılaştığını söylemektedir: "Amerikalılara siyasi bir şeyin olduğunu söyleyebilirim. Amerikalıların o siyasi hegemonyasına dünyaya hükmeden tavrına karşı bir tepki var."

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 4 ise öğrencilerinin Amerikalılara karşı taşıdığı olumsuz tutumları ve nedenini şöyle aktarmaktadır: "Amerikalıları karşı baya bir antipati var. İşte haberleri dinliyorlar. Bu terörle ilgili. Çocuklar ister istemez bir şekilde öğreniyorlar. Aleni bir şekilde de terörün destekçisi olduğundan dolayı büyük bir antipati var." Öğretmen 7 de öğrencilerinde benzer kalıp yargılarla karşılaştığını söylemektedir: "Amerikalılarla ilgili bir kalıp yargı var. İşte Amerikalılar terörü destekler. Savaşı destekler gibi. Demokrasi çığırtkanlığı yapsalar da

anti demokratik uygulamaları vardır gibi." Öğretmen 6 ise öğrencilerinin Amerikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılarında payı olduğunu itiraf etmektedir: "Ben de yönlendiriyorum açıkçası. Yani özellikle Müslüman devletlere yapmış olduklarını anlatıyorum. Ders dışına çıktığım zamanlar da oluyor. Genellikle Amerikalılar ve İngilizler hakkında benim yönlendirmemle büyük bir nefret var (gülüyor)." Öğretmenlerden elde edilen bulguların öğrencilerden elde edilen bulgularla örtüştüğü söylenebilir.

4.1.3. Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.3.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 10

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Beslenme Şekilleri	1. Çinliler iğrenç yemekler yerler. Yarasa, kedi, köpek ve böcekle beslenirler. Hayvanlara karşı acımasız ve canilerdir. Çinliler hijyen kurallarına dikkat etmeyen pis insanlardır. Çinlilerin beslenme şekli dünyaya zarar verir. Virüs çıkarırlar. Dünyaya hastalık yayarlar. Çinlileri sevmiyorum. Çinlilerden tiksiniyorum.	61
Gelişmişlik	2. Çinliler zeki ve yenilikçidir. Çinliler yeni icatlar geliştirir. Teknolojide, bilimde ve sanayide ilerlemişlerdir. Çinliler üretim konusunda başarılıdır.	44
Yaşam Koşulları	3. Çinliler komunist rejim altında katı kurallara ve baskıya maruz kalarak yaşarlar. Çinliler yoksul insanlardır. Fazla çalışırlar. Stresli ve intihara meyillilerdir. Çok çalıştığı halde emeklerinin karşılığını alamazlar.	11
Karakter Yapısı	4. Çinliler saygıya önem verir. Kuralcı ve dakiktir. Tatlı, sevimli ve sakinlerdir. Çinliler geleneklerine düşkündür.	7
Türk Düşmanlığı	5. Çinliler Türklere zarar verir. Uygur Türklerine zulmederler.	4

Tablo 10'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Çinlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; beslenme şekilleri, gelişmişlik, yaşam koşulları, karakter yapısı ve Türk düşmanlığı kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Beslenme Şekilleri

Katılımcılar Çinlilerin köpek, kedi, yarasa, ahtapot, yılan, böcek, salyangoz ve akrep gibi hayvanlarla beslendiğini iddia etmektedir. Ayrıca katılımcılar Çinlileri hayvanlara karşı

kötü davranan, acımasız ve cani insanlar olarak tanıtmaktadır. Öğrenciler Çinlilerden hoşlanmadığını dile getirmektedir. Öğrenciler Çinlilere karşı tiksinme/iğrenme ve uzak durma eğilimi sergilemektedirler:

> Ö5(K): Çok pisler hiç sevmiyorum. Hayvan katilleri. Ö6(K): İğrençler köpek de yeme yani. Ö7(E): Sevmiyorum çünkü çok hayvan yiyorlar. Ö9(E): İğrenç insanlar. Festivalde canlı köpek kesen pis insanlar. Ö19(E): Yemedikleri hiçbir şey yok. Ne bulursa yiyorlar. Ö24(E): İğrenç pek çok şeyi yiyorlar. Ö27(E): Yemekleri çok mide bulandırıcı. Ö28(E): Köpek yiyorlar. Bizden uzak dursunlar. Çok hayvan öldürüyorlar. Ö30(K): Çinlilerin şu an hijyen kurallarına dikkat etmediklerini düşünüyorum. Ö34(K): Hayvanlara karşı çok kindarlar. Değişik hayvanlar yiyorlar. Sokaklarında kedi yok. Ö36(K): Midesizler. Yarasa ve ahtapot yiyorlar. Ö38(K): Her şeyi yiyorlar. Yeter artık yemeyin. Bence onlara üreme yasağı getirilmeli. Ö43(E): Hayvanları kesip yiyorlar. Çok zalimce. Ö45(E): Çok acımasızlar. Köpek yemek nedir? Ö52(E): Kedi, köpek yemeleri çok saçma. Ö54(K): Onları sevmiyorum. Çünkü kedi ve köpek yiyorlar. Ayrıca çok temiz olduklarını düşünmüyorum. Ö59(K): Açıkçası eskiden Çinlilerden memnundum. Ama her şeyi yiyorlar. Bir bizi yemediler. O yüzden onları pek sevemedim. Ö67(E): Çinliler eşittir korona, yarasa, köpek pişirme. Ö70(K): Yarasa, yılan yiyerek bütün dünyayı batırdılar. Gidip iman etsinler de inek kessinler. Ö71(K): Garip şeyler yiyen insanlar. Bu yüzden sevmiyorum. Ö73(K): Şu dünyada et, süt, yumurta varken niye kedi, köpek, böcek yiyorlar ki çok saçma. Ö76(K): Buldukları her şeyi yiyorlar. O kadar pis insanlar ki benden uzak olsunlar. Ö78(E): Sevmiyorum çünkü böcek ve yarasa yerler. Ö83(E): Çinliler biraz dikkatsiz ve meraklılar. Mesela Çinliler her şeyi yer. Salyangoz, yarasa vb. şeyler. Keşke biraz daha dikkatli ve tedbirli olsalardı. Ö86(E): Yarasa, kedi, köpek, böcek yiyen iğrenç beslenen insanlar. Ö88(K): Çinliler çok fazla böcek vb. şeyler yedikleri için temiz insanlar değiller. Beslenmeleri kötü. O yüzden pek sevmiyorum. Ö93(K): Çinlilerden iğreniyorum ıyy. Özellikle son yıllarda. Ö102(E): Her şeyi yiyen bir topluluk. Ö112(K): Çinlileri sevmiyorum. Köpek eti bile yerler. Ö117(E): Garip gelenekleri ve yiyecekleri var. Yarasa yerler. Ö118(E): Yiyecekleri garip. Köpek vb. şeyler yiyorlar. Ö129(K): Önlerine insan koy onu bile yerler. Yani yakında yiyecekler. Az kaldı. Ö133(E): Çinliler dünyadaki en değişik insanlar. Her şeyi yiyorlar. Ö135(K): Önüne gelen her şeyi yemeseler iyi olurdu. Hayvanlara işkence etmeleri çok kötü. Ö136(E): Böcek yiyorlar mide bulandırıcı. Ö140(K): Sokak lezzetleri hiç güzel değil. Böcek, yarasa yiyen insanlarda pek bir şey beklemiyorum zaten. Ö142(K): Böcek ve akrep yiyen bir millettir. Ö144(K): Buldukları her şeyi yiyorlar. İnternette gezerken gördüğüm bir videoda köpeği pişiriyorlardı. Çok üzülmüştüm.

Katılımcılar Çinlilerin beslenme tarzının salgın hastalıklara sebep olduğunu ve dünyaya zarar verdiğini beyan etmektedir. Katılımcılara göre çoğu hastalık Çinlilerden çıkmaktadır. Öğrenciler bu yüzden Çinlileri sevmediklerini dile getirmiştir:

> Ö39(K): Çinlileri sevmiyorum. Her şeyi yediler ve koronayı çıkardılar. Makarna ye, fasülye ye, hayvan ne ya? Ö51(K): Anlamadığım virüsler çıkartıyorlar. Yedikleri yemekler çok kötü. Sokak hayvanları katledip yiyorlar. Ö57(K): Çoğu hastalık onlarda çıkıyor. Ö68(E): İğrenç şeyler yerler. Bütün hastalıklar onlardan çıkar. Ö72(K): Dünyaya yaydıkları salgın yüzünden hala uğraşıyoruz. Bu salgın yarasa yemeleri sayesinde bizim ülkemize kadar yayıldı. Kötü beslenen insanlar. Ö74(E): Çinlileri sevmiyorum. İnanılmaz iğrenç şeyler yiyorlar. Covid 19 onlar yüzünden çıktı. Ö79(E): Covid 19 çıkarttılar. Tüm dünyaya kötü hastalıklar yaydılar. Beslenmeleri kötü. Ö84(K): Çinliler deyince aklıma salgın, Covid 19 gibi şeyler geliyor. Çünkü onlar dünyada insanların ölümüne sebep olan bir salgın başlattılar. Akıllanmaları lazım artık. Ö89(K): Beslenmeleri çok iğrenç. Bu durum başka insanlara da zarar veriyor. Ö105(E): Ben Çinli insanların nasıl olduklarını pek bilmem ama Çinlileri sevmem. Sebebi ise Covid 19 gibi virüsler ortaya çıkarıyorlar. Ö119(E): Her şeyi yiyip Covid çıkaran bir topluluk. Ayrıca caniler. Ö127(K): Böcek falan yemeleri hoşuma gitmez. Ve bu yemeklerden dolayı hastalık olması beni rahatsız eden şeyler. Ö139(K): Gördüğü her şeyi yiyen, koronayı çıkaran insanlar.

B) Gelişmişlik

Katılımcıların Çinlileri zeka, yetenek, teknoloji ve üretim becerisiyle ilişkilendirmektedir. Öğrenciler Çinlileri yeni teknolojik ürünler ortaya koyan akıllı ve çalışkan insanlar olarak değerlendirmektedir. Bu genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

> Ö10(K): Teknolojide ileri düzeydeler. Ö11(K): Teknolojinin ilerlemesini sağlarlar. Ö16(E): Çinliler üretim konusunda çok başarılılar. Ö17(E): Akıllılar. Teknolojiyi en iyi kullanan bence onlar. Ö18(E): Sanayide çok gelişmişler. Ö20(E): Akıllı ve çalışkan insanlar. Ö25(E): Yenilikçi, akıllı ve zeki insanlardır. Ö34(K): Yapay zeka araçları ileri düzey. Gelişmiş insanlar. Ö43(E): Çok zekiler. Ekonomilerini kısa süre içerisinde dünyada ilk üçe çıkardılar. Ö47(K): Teknolojileri çok gelişmiş ve zekiler. Ö49(K): Çok çalışkan ve disiplinli bir millet. Ö50(K): Size bayılıyorum. Yaptıkları teknolojik şeyler falan. Ö60(E): Teknolojisi gelişmiş ve zeki insanlar. Ö62(E): Deli gibi çalışırlar. Bütün plastik ürünleri ve teknolojik aletleri onlar üretir. Ö63(E): Çok zekiler. Çok çalışırlar. Ö65(E): Pek bilmiyorum ama fabrikaları iyi. Üretim yapıyorlar. Ö75(K): Teknolojik olarak çok gelişmişler. Ö79(E): Akıllılar. İyi icatlar yapıyorlar. Ö82(K): Bayağı zekiler. Sürekli bir şeyler üretiyorlar. Ö83(E): Çinliler teknoloji bakımından çok gelişmiş insanlardır. Ö91(E): Büyük teknoloji şirketleri var. Çinliler çalışkanlar bence. Ö100(K): Yeni bir şey üretmekte iyidirler. Yeni şeyler keşfetmeyi severler. Ö101(K): Birçok şeyi başarıyorlar. Ö103(K): Yeni icatlar geliştirmekte başarılılar. Yenilikçiler, çalışkanlar ve teknolojiye bağlılar. Ö104(K): Çalışkan, akıllı insanlar. Bu nedenle her şeyin üstesinden gelme şansları çok yüksek. Ö118(E): Çok akıllılar. Çoğu teknolojik aletin başı onlardan çıkmış. Ö123(E): İcatları değişik ve cidden akıllılar. Her alanda rahatlıkla proje çıkarabiliyorlar. Ö130(K): Çalışkan oldukları söyleniyor. Ö133(E): Çinliler bence dünyadaki en zeki insanlar.

C) Yaşam Koşulları

Katılımcılar Çinlilerin yaşam standartlarının düşük olduğuna inanmaktadır. Katılımcı görüşlerinde Çinliler çok çalışan ama emeklerinin karşılığını alamayan yoksul insanlar olarak tasvir edilmektedir. Öğrenciler Çinlilerin yaşam kalitesinin ülkenin yönetim şekliyle ilişkisine değinmiştir. Katılımcılar, sürekli çalışarak geçen monoton bir hayattan dolayı Çinlilerin stresli ve intihara meyilli olduğunu düşünmektedir. Bu genellemeler katılımcı görüşlerine şu şekilde yer almaktadır:

> Ö2(K): Çin'i yönetenler nasıl düşünmelerini istiyorsa öyle düşünmeye zorlanan insanlar. Ö16(E): Çinliler çok monoton bir hayat yaşıyorlar. Ö23(E): Çin halkının refah düzeyi düşüktür. Ö46(E): Adamlar küçücük yerde yaşıyorlar ve çok çalışıyorlar. Ö49(K): Çok çalışıyorlar ama bence o ülkede yaşayanlar emeklerinin karşılığını alamıyorlar. Ö94(E): Komünist rejim altında yaşayan yoksul insanlar. Ö96(K): Çinlilerin çoğu yoksul. Ülkenin bu kısmı kendi ürettiği malları yiyemiyor. Bundan dolayı çoğu hayvanı yiyorlar. Bu onlara normal geliyor. Ö102(E): Çinliler fazla çalışırlar. Ö108(K): Fakat sanıyorum ki bu günlük telaştan boğulan, intihara meyilli kişi sayısı fazla. Ö109(E): Katı kurallara maruz kalan ezilmiş halk. Ö119(E): Fazla çalışıyorlar. Bu yüzden stresliler.

D) Karakter Yapısı

Katılımcılar Çinlilerin karakterini yardımsever, saygıya önem veren, tatlı, sakin ve geleneklerine bağlı insanlar olarak değerlendirmektedir:

> Ö4(K): Arkadaş canlısı ve yardımsever insanlar. Saygılı ve kuralcı insanlar. Geleneklerine çok düşkünler. Ö16(E): Aralarında iyi bir iş birliği yapabiliyorlar. Ö108(K): Saygıya büyük önem veren toplum. Çalışkan ve dakikler. Eski kültürlerine oldukça bağlılar. Ö111(K): Kültürleri onlar için çok önemli gibi davranıyorlar. Ö115(E): Çok tatlı ve sakin insanlar bence. Ö141(E): Çok tatlılar ve kibarlar. Ö143(K): İyi ve tatlı insanlar.

E) Türk Düşmanlığı

Bazı katılımcılar ise Çinlileri Türklere zarar veren düşmanlar olarak değerlendirmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

> Ö1(E): Çinliler Uygur Türklerine zarar veriyorlar. Ö87(K): Doğu Türkistan katliamından sonra Çinlilerden çok tiksindim. Ö106(E): Türklere zulüm ediyorlar. Ö136(E): Türkleri sevmiyorlar.

4.1.3.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 11

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Çinlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Beslenme Şekilleri	1. Çinliler her bulduğunu yiyen pis bir millettir. Köpek, kedi, yarasa, böcekleri öldürüp yerler. Hayvanları sevmezler. Acımasız ve canilerdir. Çinlilerin yemekleri mide bulandırıcıdır. Çinliler pis insanlardır. Çinliler insanların sağlığını önemsemezler. Dünyaya hastalık yayar ve milyonlarca insanın ölümüne sebep olurlar. Çinliler yüzünden birçok zorluk yaşadık. Çinlileri sevmiyorum. Çinlilerden iğreniyorum.	98
Gelişmişlik	2. Çinliler zeki, pratik ve üretken insanlardır. Kendi ürünlerini üretip dünyaya satarlar. Teknolojide çok ilerlemişlerdir. Askeri alanda güçlü bir ülkedir. Araştırmaya, bilime ve eğitime önem verirler. Çinliler entelektüel insanlardır. Çocuklarını disiplinli yetiştirirler.	39
Türk Düşmanlığı	3. Çinliler Orta Asyadaki Türklere eziyet ederler. İşkence ve katliam yaparlar. Müslümanlara zarar verirler. Türklerden korkarlar.	17
Kopya Ürünler	4. Her şeyin çakmasını üretirler. Sahte ve ucuz mallar pazarlarlar.	4

Tablo 11'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Çinlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; beslenme şekilleri, gelişmişlik, Türk düşmanlığı ve kopya ürünler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Beslenme Şekilleri

Çinlilere yönelik en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar yemek kültürüne yönelik inançlardır. Katılımcılar Çinlilerin ayırt etmeksizin tüm hayvanları yediğini düşünmektedir. Katılımcılar Çinlilerin beslenme şeklini şaşkınlıkla karşılamakta ve iğrenç/mide bulandırıcı sözcüklerini sık sık kullanmaktadır. Ayrıca katılımcılar Çinlileri hayvanlardan nefret eden, onlara zarar veren, cani ve kötü insanlar olarak görmektedir. Çinlilere yönelik bu genellemeler "onları sevmiyorum" gibi olumsuz ön yargılarla desteklenmektedir:

> Ö146(K): Yememeleri gereken şeyleri yiyorlar. Ayrıca köpeklere olan nefretleri çok saçma ve çok acımasızlar. Ö148(K): Cani ve yamyam olduklarını düşünüyorum. Kedi, köpek vb. hayvanlar yiyecek kadar mide bulandırıcılar. Ö153(E): Çinliler yemek yaparken pis pis hayvan pişiriyorlar. Ö154(E): Hayvanları kesiyor ve yiyorlar. O yüzden iyi değiller. Ö158(E): Hayvanları öldürüyorlar, yiyorlar. Bize göre çok pis bir millet. Ö159(E): Yemek kültürleri kötü. Allah aşkına domuzun kafası yenir mi? Böcek falan yani olmaz ya. Ö166(K): Çinliler benim için tam bir travma. Onların değişik şeyler yemelerinden dolayı tam bir deli olduğunu düşünüyorum. Garip insanlar oldukları bir gerçek. Ö170(E): Yemek kültürlerine de saygı duymuyorum. O yüzden çok sevmiyorum. Ö172(E): Çoğu hayvanı, böceği, bitkiyi yerler. Kötü insanlar çünkü acımasızlar. Ö173(E): Köpek, yarasa, kedi gibi her hayvanı yiyorlar. Ö176(E): Biraz gaddarlar. Hayvanları yiyor caniler. Ö177(E): Çok pisler. Fare vb. şeyler yiyorlar. İğrenç yemekleri ve davranışları var. Ö178(K): Çinliler bana göre çok pisler. Çünkü öyle garip şeyler yiyor içiyorlar ki aklım almıyor ve midem bulanıyor. Ö179(K): Garip yemekler yerler. Bazı haram hayvanları yerler. Ö180(K): Ne bulurlarsa onu yiyorlar. Hayvanlara eziyet ediyorlar. Ö185(K): Çok pisler. Hayvanları öldürüp yiyorlar. Acımasız bir topluluk. Ö186(K): Değişik, değişik şeyler yiyorlar. Hayvanları kesip yedikleri için sevmiyorum. Ö193(E): Her yemeği yiyen, kirli, pis insanlar. Ö198(K): Yedikleri yemekleri temiz ve doğru bulmuyorum. Pis olduklarını düşünüyorum bu yüzden sevmiyorum. Ö205(K): Her şeyi yiyorlar. Dünyada böcek kalmadı. Ö207(E): Yedikleri yemekler farklıdır. Köpek, kedi, domuz, böcek gibi şeyler yerler. O yüzden sevmiyorum. Ö208(E): Çinlileri sevmem her buldukları şeyleri yerler. Ö209(E): Her kötü şeyi yiyorlar. Ö213(E): Pisboğazlar nerede böcek görse onları yerler. Ö215(E): Çinliler çok iğrençler. Buldukları her hayvanı yerler. Yani bir insan köpeği niye yer. Yani mantığı yok. Tadını neyini beğeniyorlar. Ö232(E): Çinliler çok aç varlıklar. Asla doymazlar. Zombi gibiler. Çiğ ahtapottan, kurbağaya kadar her şeyi yiyorlar. Ö252(E): Bence açgözlüler ve iğrenç bir yemek kültürleri var. Çünkü böcek, köpek falan yiyorlar. Bu durum bence mide bulandırıcı bir şey. Ö255(K): Kurbağa, kedi, köpek vb. kötü yiyecekler yiyorlar. O yüzden onları sevmiyorum. Ö260(E): Yedikleri şeylerden dolayı onları hiç sevmiyorum. Ö263(K): Bence çok tuhaf yemekler yiyorlar. Mesela böcek, örümcek, çekirge ve daha birçok hayvanı yiyorlar. Çok garip gelenekleri ve yemek kültürleri var. Ö268(E): Bulduğu bütün hayvanları yerler. Ö273(E): Değişik yemek yemeyi severler. Yarasa çorbası içerler. Ö278(K): Aşırı iğrençler. Yedikleri yemekler, yeme şekilleri aşırı pis. Ö281(E): Her gördükleri hayvanları yerler. Herhalde evlerindeki sineği öldürmek zor geldiğinden yiyorlar. Ö282(E): Çinlilerin yemekleri kötü. Hiç güzel tadı olan yemekleri yok. Ö283(E): Çinliler, yarasa, böcek vb. şeyler yiyorlar. Ö292(E): Neden bilmiyorum ama Çinlileri sevmiyorum. Çok iğrençler. Köpek falan yiyorlar. Ö293(K): Hiçbir şey yaptıkları yok. Ülkelerinde boş boş oturup yarasa yiyorlar. Ö294(E): Çinliler bana vahşi geliyor. Sevmediğim bir millet. Ö295(E): Her şeyi yemeyin diyoruz yine yiyorlar. İnşallah boğazlarında kalır.

Öğrenciler Çinlilerin kirli, pis ve virüs yayan insanlar olduğunu ve dünyaya zarar verdiğini düşünmektedir. Katılımcı görüşlerinde "tüm virüsler/hastalıklar onlardan çıkıyor" gibi ifadelerle karşılaşılmaktadır. Katılımcılar milyonlarca insanın ölümünden Çinlileri sorumlu tutmaktadır. Katılımcılar Çinlilerin beslenme alışkanlıkları yüzünden hayatlarının olumsuz etkilendiğini ve pandemi kurallarına uymak zorunda kaldıklarını dile getirmektedir. Ayrıca

katılımcıların Çinlilerle temas kurmak istemediği de anlaşılmaktadır. Bazı katılımcılar ise Çinlilerin bilerek dünyaya hastalık yaydığını ve kötü insanlar olduğunu düşünmektedir. Tüm bu düşünceler onlara karşı "sevmiyorum ve nefret ediyorum" gibi duygusal tonlardaki kelimelerle desteklenmektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö151(E): Çıkardıkları onlarca virüs dünyaya yayılmıştır. Ö164(K): Umarım düzgün yemek yerler. Yedikleri şeyler yüzünden başımıza gelmedik kalmadı. Kızılay'da görüyorum ara sıra. Çok itici ve samimiyetsiz bakışları var. Turist olarak bile gelmelerini istemem açıkçası. Yarasaları kendi ülkesinde yesinler. Defolsunlar! Ö167(E): Tüm dünyaya virüs bulaştıran çekik gözlü iğrenç insanlar. Ö188(K): Onlar yüzünden başımıza gelmeyen kalmadı. Ö192(K): Covid 19 sağlıksız beslendikleri için çıktı. Ö196(K): Çinlilerin bir kere bile yemek seçtiklerini görmedim. Hani bazı insanlar bazı yemekleri sevmez, yemez. Ama onlar her şeyi yiyorlar. Bir gün birbirlerini yiyecekler diye düşünmedim değil. Her hastalık onlardan geliyor ülkemize. Çinlileri sevmiyorum. Ö199(K): Beslenme şekilleri yüzünden birçok sorun çıktı. İğreniyorum. Ö206(K): Her şeyi yediklerinden ötürü dünyaya sayısız salgın hastalık yayıyorlar. Bu yüzden onları hiç sevmiyorum. Ö210(K): Nefret ediyorum. Çok pisler. Onlar yüzünden tüm dünya evinde hapis kaldı. Hem kendileri bu soruna yol açıyorlar. Hem de sahte aşılar, ilaçlar satıyorlar. Ö214(E): Bize zararları Covid 19 bulaştırdılar ve yemekleri iğrenç o yüzden sevmiyorum. Ö217(K): Çinliler korona virüs yaydılar ve iğrenç yemekler yiyorlar. Kedi, köpek gibi şeyleri yiyorlar. Çok kötü. İnsanların sağlığını önemsemiyorlar. Hastalığa düzgün bir çare bulmuyorlar. Ö220(K): Çinliler deyince aklıma korona virüs geliyor. Ö224(E): Covid 19'u çıkarttılar. İğrenç yemekler yiyorlar. Bu yüzden sevmem. Ö231(K): Koronayı çıkardılar. Hiç sevmiyorum. İki sene dışarı çıkamadık. Okul hayatımızı bitirdiler. Ö234(K): Sevmiyorum. İğrenç şeyler yiyorlar. Onlar yüzünden iki yıl eve tıkılı kaldık. İğrenç insanlar. Ö236(K): Sevmiyorum çünkü koronayı bize saldılar. O hayvanlar yenir mi ya iğrençler. Düzgünce yemekler yiyebilirler. Ondan dolayı hiç sevmiyorum. Ö237(E): Covid-19 salgını yüzünden Çin ırkını ve kişiliğini sevmiyorum. Ö240(E): Yemek kültürleri çok garip. Zaten Covid-19 salgını bu yüzden çıktı. Yemeklerine dikkat etmeleri gerek. Ö242(K): Haklarında çok iyi şeyler düşünmüyorum. Çünkü birçok hastalık onlardan çıkıyor. Onların yaşantıları çok hoşuma gitmiyor. Çünkü çok değişik alışkanlıkları ve gelenekleri var. Ö244(K): Çinlileri pek sevmiyorum. Hastalık çıkarıyorlar. Ö246(K): Sevmiyorum. Festival diye hayvanları yiyorlar. Hastalık bulaştırdılar. Ö247(E): Yedikleri böcekler, çıkardıkları hastalıklar aklıma geliyor. Ö250(K): Yarasa yiyorlar. Korona virüs çıktı. Ne bulsalar yiyorlar. Bu ne ya hayvan yemeyin kardeşim. Önceden sizi seviyordum. Ama şimdi bu olacak şey mi ya! Yakıştıramıyorum size iğrenç insanlar. Ö253(E): Onların böceklerle beslenmesi hem onlar hem de bizim için zararlı. Çünkü koronayı onlar getirdi. Onlar belki ileride de bir virüs çıkarabilir. Çünkü onların yediklerinin ne olduğu belli değildir. Ö256(K): Bence bütün dünyaya kötü bir hastalık yaydılar. Her şeyi yiyorlar. Onlar bence çok caniler. Ö257(E): Çinlileri sevmem. Onlar yüzünden korona virüs çıktı. Bir sürü insan öldü. Ö258(E): Covid 19 virüsünü saldılar. Böcek yedikleri için pek sevmem. Ö258(E): Virüsü onlar çıkardı. Hiç sevmem. Ö265(K): Çinlileri kınıyorum. Covid 19 hastalığını yaydılar. İnsanları hastalıktan öldürdüler. Onlardan nefret ediyorum. Ö266(E): Korona virüs yayan millet. Ö269(E): Pis kişiler. Böcek, yılan her şeyi yiyorlar. Korona onlardan çıktı. Onlar yüzünden çok zorluk yaşadık. Bence bilerek yaptılar. Çinlileri bu yüzden sevmiyorum. Ö270(K): Çok pis insanlar bence. O kadar pisler ki korona bile onlardan çıktı. Bir yararlarını görmedim. Ö284(K): Çinlilerin yemek kültürü gerçekten değişik. Adamlar çiğ pişmiş demeden her şeyi yiyor. Bence çok iğrençler. Korona virüs salgınını tüm dünyaya yayan insanlar. Ö286(K): Çinliler bence iyi insanlar değil. İnsanları pek iyi değil. Onlar yüzünden korona olduk. Ö288(K): Çinlileri hiç sevmiyorum. Böyle böcek hayvan yiyorlar. Hiç hoşuma gitmiyor. Koronayı da onlar çıkardılar. Bütün dünyayı sardı bu hastalık. Ö290(K): Bir salgın çıkartıp bir şey olmamış gibi davranıyorlar. Ö291(E): Yarasa gibi iğrenç şeyler yemeleri, hastalık bulaştırmaları. Bütün Çinliler kötü. Ö300(K): Her şeyi yiyorlar hiç düşünmeden. Onlar yüzünden bütün dünyada salgın oldu. Milyonlarca insan öldü.

B) Gelişmişlik

Katılımcılar Çinlileri zekâ ve üretkenlikle ilişkilendirmektedir. Çinliler; teknoloji, sanayi ve askeri alanlarda gelişmiş, başarılı insanlar olarak görülmektedir. Çinlilerin bilimi yakından takip eden ve yeni buluşlar ortaya koyan insanlar olduğu düşünülmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

> Ö150(E): Üretim bakımından iyiler. Ö160(E): Teknolojide harikalar. Gelecekte dünyanın en güçlü ülkesi olacaklar. Ö162(K): Çok zekiler ve teknoloji konusunda başarılılar. Ö165(K): Teknolojik olarak çok ilerideler. Ö173(E): Askeri bakımdan iyiler. Ülkeleri her gün daha çok gelişiyor. Ö181(E): Güçlü bir devletleri vardır. Günlük hayatta kullandığımız bir sürü eşyayı onlar üretir. Ö203(E): Zekiler. Türkiye'deki oyuncakların çoğu Çin üretimidir. Ö199(K): Birçok şeyde iyiler üretkenler. Belki gelecekte bu üretkenlikleri onları çok çok ileriye taşıyacak. Ö200(E): Çinliler çok zeki insanlardır. Çinliler dünyadaki en zeki birinci ülkedir. Sebebi şudur: Çinlilerin her şeye çözümü vardır. Yangına, depreme, sel baskınına... Onlar çok akıllıdır. Ö202(K): Teknoloji ve pratiklikle alakalı her konuda iyiler. Ö214(E): Teknolojide harikalar yaratırlar. Hâlâ da çalışmalar yapıyorlar. Ö220(K): Akıllılar. Birçok şey üretiyorlar. Ö229(K): Çinliler teknoloji bakımından çok gelişmişler ve bilimi yakından takip ediyorlar. Ö239(E): Çok buluş yapmışlardır. Ö243(K): Teknoloji bakımından çok gelişmişler ve bilimi yakından takip ediyorlar. Ö244(K): Eğitim, sağlık, savunma alanında gelişmişlerdir. Ö267(E): Çinlilerin askeri tankları ve uçakları gelişmiştir. Ö271(K): Çok zekiler. Çalışıp yapıyor adamlar. Ö274(E): İyi bir toplum. Araştırmacılar ve üretkenler. Kendi ürünlerini geliştiriyorlar. Birçok ürün Çin'den yayılıyor. Ö275(K): Çok zekiler ve çok güçlüler.

Ayrıca katılımcılar Çinlileri eğitime önem veren, çocuklarını iyi yetiştiren, entelektüel ve disiplinli insanlar olarak görmektedir:

> Ö145(K): Eğitime önem verdikleri için Çinlileri gerçekten seviyorum. Ö149(E): Disiplinli insanlar. Ö191(E): Çocuk yaştan itibaren disiplinli insanlar. Bilime çok yönelirler. Ö195(K): Akıl ve zekâ açısından gelişmiş insanlar. Ö218(K): Çinliler ilerlemeci, disiplinli, tüketici değil de üretici insanlar bence. Çocuklarına bile çok özen gösteriyorlar. Ö226(E): Eğitimde gelişmişler. Ö254(K): Ben seviyorum. Saygılılar, çalışkanlar, eğitimliler. Ö261(K): Çinliler bence akıllı, zeki ve çalışkanlar. Eğitim sistemleri güzeldir. Ö286(K): Bilim, sanat gibi dallarda iyiler. Ayrıca çok kitap okuyorlar.

C) Türk Düşmanlığı

Katılımcılar Çinlileri, Müslümanlara ve Türklere zarar veren düşmanlar olarak algılamaktadır. Katılımcılar Çinlilerin acımasız insanlar olduğunu düşünmekte ve Türklere baskı uygulayarak topraklarını ele geçirmeye çalıştığını belirtmektedir. Bu olumsuz genellemeler öğrenci görüşlerinde şu şekilde yer almaktadır:

> Ö169(E): İşgalciler. Örnek verirsek Doğu Türkistan'ı işgal ettiler ve insanlara eziyet ediyorlar. Ö201(E): Türklerden korkan ve nefret eden onlara zulüm yapan bir millet. Ö227(K): Irkımıza işkence yapıyorlar. Ö232(E): İşkence yapma bağımlıları. Türklere zarar veriyorlar. Ö233(E) Çinlileri ben hiç sevmem. İnsanlara katliam yaparlar. Ve her şeyi güç ile kontrol edebileceğini sanarlar. Ö247(E): Bizle yaptıkları savaşlardan dolayı Çinlileri sevmem. Ö248(E): Çinlileri hiç sevmem. Orta Asya'daki Müslümanlara kan kusturuyorlar. Eziyet ediyorlar. O yüzden hiç sevmiyorum. Ö249(K): Çinlileri sevmiyorum çünkü oradaki Müslümanlara domuz eti yedirip katliam yapıyorlar. Ö285(K): Nefret ediyorum. İslam düşmanlarının nesini seveyim?

Ayrıca katılımcılar tarihte meydana gelmiş olaylara, savaşlara ve kazanılan zaferlere göndermede bulunarak Çinlilerin Türklerden korktuğunu düşünmektedir:

> Ö155(E): Çin Seddi filminde biz Türkleri canavar olarak tipleyen, bu zayıflar imparatorluğunu çok sevdiğim söylenemez. Ö219(E): Çinliler hakkında pek bir bilgim yok ama Türklerden korkuyorlar. Çin Seddi yaptılar. Ö223(E): Pek sevmediğim bir halktır. Kürşat'ı iyi bilirler. Ö275(K): Şu da bir gerçek ki yenildikleri tek milletiz. Kürşat ve 40 kişi gibi cesaretliyiz. Ö277(E): Tarihimizde birçok kez karşı karşıya gelmişiz. Bizden korktukları için Çin Seddi'ni inşa ettiler. Fakat Metehan 25 saat gibi kısa sürede orayı geçmiştir.

D) Kopya Ürünler

Bazı katılımcılar ise Çinlileri sahte ve ucuz ürünler üreten insanlar olarak değerlendirmektedir:

> Ö212(E): Tam bir çakma ustaları. Her şeyin sahtesini yapıp daha uyguna satarlar. Bu yüzden gerçek firmanın daha az satış yapmasına neden olurlar. Ö222(E): Her şeyin en dandik ve ucuz malını yaparlar. Ö228(K): Çinliler hakkında tek düşüncem kopyacı olmaları. Her şeyin çakmasını yapıyorlar. Ö251(E): Çin malı sahte telefonlar üretirler.

4.1.3.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde birkaç nokta göze çarpmaktadır. Her iki öğrenci grubunda da Çinlilere yönelik en sık rastlanılan kalıp yargı ve ön yargılar beslenme şekillerine ve gelişmişlik düzeyine ilişkin yorumlardır. Öte yandan sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin diğer öğrenci grubundan farklı olarak Çinlilerin yaşam koşullarına ve karakter yapısına dair kalıp yargı ve ön yargılar ürettiği görülmektedir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler ise diğer öğrenci grubundan farklı olarak kopya ürünlerle ilgili genellemelerde bulunmaktadır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Çinlileri Türklerin düşmanı olarak betimleyen kalıp yargı ve ön yargılarla daha fazla karşılaşılmaktadır. Ek olarak bu öğrenci grubu Çinlilerin Türklerden korktuğunu düşünmektedir.

4.1.3.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan öğretmenlerin, beslenme şekilleri ve kopya ürünler kategorilerinden elde edilen bulgulara benzer kalıp yargı ve ön yargılarla karşılaştığı görülmektedir:

> Öğretmen 4: Çinlileri bu covidle ilgili, virüs ve hastalık yayıcı. O şekilde düşünüyorlar yani. Öğretmen 7: Çinlilerle ilgili bu koronadan sonra kalıp yargı ve ön yargı oluştu. Her şeyi yerler. Onlar yarasa yemeselerdi bu dünyaya yayılmayacaktı gibi bir kalıp yargıları var. Öğretmen 6: Ben şöyle duyuyorum genellikle çok çalışkanlar ama ürünlerin adisini yapıyorlar. Biz de şöyle düzeltiyoruz evet parana göre mal yapıyorlar.

Ayrıca Öğretmen 4, öğrencilerinin Çinlilere yönelik farkındalıklarının düşük olduğundan yakınmaktadır: "Yani 800 küsur öğrencimiz var belki 3-5 tanesi Uygur Türkleriyle Çinlileri bağdaştıracak. Bir elin beş parmağı kadar."

4.1.4. Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.4.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 12

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Gelişmişlik	1. Japonlar zeki, yenilikçi ve üretkendir. Japonlar teknolojide öncüdür. Yeni buluşlar yaparlar. Dünyaya katkı sağlarlar. Başarılı ve ileri görüşlü insanlardır. Çalışkanlıklarıyla bilinirler. Araba ve robot üretimi konusunda yetkinlerdir. Japonlar iyi eğitim alırlar. Çocuklarını iyi yetiştirirler. Japonlar sanat alanında ilerlemiştir. Çizgi filmleri, animeleri, mangaları çok güzeldir. Japonlar hayal gücü gelişmiş insanlardır. Japonlar dövüş sporları alanında başarılıdır. Japonlara hayranım. Japonları seviyorum. Japonlara saygı duyuyorum.	76
Karakter Yapısı	2. Japonlar nazik, kibar ve sempatiklerdir. Sevecen, tatlı ve iyi kalpli insanlardır. Saygılı ve düşüncelilerdir. Neşeli ve terbiyelilerdir. Hoşgörülü ve yardımsever insanlardır. Ahlaklı, onurlu ve gururlu bir millettir. İnsanlara değer veren mükemmel bir toplumdur. Çevrelerini düzenli ve temiz tutarlar. Japonları severim.	32
Dış Görünüş	3. Japonların yüz hatları çok güzeldir. Güzel giyinirler. Zayıf ve kısa boylu insanlardır.	11

Tablo 12'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Japonlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; gelişmişlik, karakter yapısı ve dış görünüş kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Gelişmişlik

Katılımcılar Japonları zeki, çalışkan ve üretken sıfatlarıyla tanımlamaktadır. Japonlar teknoloji alanında yetkin insanlar olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılara göre

Japonlar; yeni şeyler icat eden, bilimsel buluşlar yapan ve dünyaya katkı sağlayan insanlardır. Katılımcılar Japonların araba sanayinde ve robot üretiminde öncü bir millet olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin Japonları hayranlıkla karşıladığı ve takdir ettiği görülmektedir:

> Ö4(K): Teknolojide gelişmişler ve bu çok güzel bir şey. Ö14(K): Üretkenler. Çoğu şeyin mucidi genellikle Japonlar. Çok gelişmiş teknolojileri var. Bu çok hoş. Ö20(E): Çok zekiler. Ö22(E): Zeki bir ırk. Çok da güzel arabaları var. Ö24(E): Teknolojik güç açısından ilerideler. Onları tebrik ediyorum. Ö25(E): Yenilikçi ve akıllıdırlar. Ö30(K): Zeki bir toplum. Ö33(K): Çalışkanlıklarıyla bilinen insanlar. Ö39(K): Seviyorum çok gelişmişler. Ö47(K): Teknolojileri çok gelişmiş. Pratik ve zekiler. Ö49(K): Çalışkan, başarılı, teknoloji konusunda gelişmiş bir millet. Ö54(K): Teknoloji bakımından gelişmişler. Ö58(E): Arabaları güzeldir. Ö63(E): Çok çalışıp teknoloji konusunda bir numaraya çıktılar. Ö65(E): Bence ticaret bakımından başarılılar. Ö68(E): Japonlar çok zekidir. Ö70(K): İyi bir teknolojiye sahipler. Ö72(K): Japonlar çok zeki insanlar bence. Çünkü yaptıkları teknolojik aletlere bakılırsa kendi ülkelerine büyük katkıda bulunmuşlar. Ö73(K): Teknolojisi gelişmiş bir halk. Ö80(E): Japonların şehirleri ve arabaları çok iyi ve gelişmiş. Ö82(K): Japonlar çok zekidir. Çıkardıkları ürünler aşırı zekice. Ö87(K): Gerçekten çok zeki ve yenilikçi bir toplum. Ö94(E): Teknolojide çok fazla gelişmişler. Garson olarak robot kullanıyorlar. İnanılmaz bir teknoloji. Ö96(K): Teknolojik olarak dünyanın ötesindeler. Ö98(K): Teknoloji açısından gelişmeye devam ediyorlar. Ö102(E): Çok çalışkanlar ve teknoloji konusunda gerçekten ilerideler. Ö104(K): Japonlar akıllılar. Teknolojileri yüksek düzeyde. Beyin var adamlarda. Diğer ülkeler gibi saçma sapan mevzularla ilgilenmiyorlar. Ö105(E): Japonlar çok zeki insanlardır. Her türlü teknoloji Japonlardadır. Sürekli dünya teknolojilerine neredeyse her gün yeni buluş eklerler. Ö109(E): İlginç fikirleri olan çalışkan ve ileri görüşlü halk. Ö111(K): Çok ergonomik ve hoş icatlar geliştiriyorlar. Çok gelişmiş insanlar. Ö112(K): Japonlar çok çalışkanlar. Zekiler ve işsiz kalma oranları çok düşük. Ö119(E): Teknolojileri üstün ve başarı oranı yüksek insanlar. Ö120(E): Dünyadan bin yıl önde ilerliyorlar. Ö122(E): Çok çalışkanlar. Çok güzel arabaları var. Ö130(K): Akıllı ve yaratıcılık konusunda iyi bir toplum. Ö131(E): Japonlar zeki ve gelişmiş insanlar. Dayanıklı binalar yapıyorlar. Ö132(E): Zekiler ve teknolojide ileri seviyeler. Ö134(E): Araba ve teknoloji anlamında çok ilerlemiş bir millet. Ö136(E): Zeki insanlar. Yaptıkları icatlardan belli. Çok disiplinliler. Ö137(E): Japonlar çok zeki insanlardır. Yeni yeni teknolojiler bulurlar. Bana göre kötü bir özellikleri yok. Dünyaya çok fazla katkıları var. Ö138(K): Robotlar yapıyorlar. Teknolojilerini geliştiriyorlar.

Katılımcılar Japonların savaşta yaşadığı felaket ve ağır yenilgiden sonra çabucak kalkındığını ve kendilerini geliştirdiğini düşünmekte ve bunu takdir etmektedir:

> Ö43(E): Japonlar çok zeki ve çalışkan. 1945'teki olaylardan sonra ekonomilerini çok çabuk geliştirdiler. Ö62(E): Çok çalışkanlar. Atom bombası atılmasına rağmen hızlıca toplayıp teknoloji devi oldular. Ö110(E): Çalışkan bir topluluk. 2. Dünya Savaşı sonrası ağır bir yenilgi almalarına rağmen kendisini toparlayan halk.

Katılımcılar Japonların eğitim sisteminin iyi olduğunu ve çocuklarını iyi yetiştirdiklerini düşünmektedir:

> Ö81(E): Japon aileler çocuklarını çok iyi büyütür. Çok zeki insanlardır. Ö94(E): Zekiler ve disiplinliler. İlkokulda bile dünyadaki diğer insanlardan daha disiplinliler. Ö101(K): Çalışkanlar ve mantıklı bir eğitim sistemleri var. Ö107(E): Çok gelişmiş bir millet. Teknolojide olsun sanatta olsun her konuda gelişmişler. Çok akıllılar. Çünkü çok iyi bir eğitim alıyorlar. Ö135(K): Gerçekten zeki ve disiplinliler. Çocukları bile. Çoğu ülke Japonları örnek olsa keşke.

Katılımcılar Japonların sanat alanında başarılı olduğunu düşünmektedir. Anime ve manga sanatının Japonlara yönelik olumlu ön yargılar beslenmesine sebep olduğu belirlenmiştir. Aşağıda katılımcılardan alıntılar sunulmuştur:

Ö31(K): Çizgi filmleri çok güzel. Ö47(K): Animeleri çok iyi. Ö57(K): Mangaları mükemmel insanlar. Sanatçıların hakları konusunda düşünceliler. Ö82(K): Filmlerini ve animelerini severek izliyorum. Ö83(E): Japonlar hayal gücü çok büyük ve akıllı insanlardır. Bence onlar insanların mutluluğunu ve akıl sağlığını düşünen insanlardır. Mesela yarattıkları animeler, çizgi filmler, TV şovları hep bu insanların hayal gücünün ne kadar büyük olduğunu gösterir. Ö95(E): Japonların çizimleri çok güzel olduğu için animeleri de çok iyi. Ö98(K): Her sanatsal dalda gelişmişler ve bu benim çok hoşuma gidiyor. Yazdıkları manga isimli kitapları çok acayip oluyor. Okuyunca tekrar okumak istiyorsun. Ö117(E): Japonların çizimleri çok iyi. Ö121(E): Dünyaca ünlü çizgi filmleri, animeleri var. Ö125(K): Japon deyince aklıma ilk anime geliyor. Ne de olsa onların ünlü çizgi filmlerinden biri. Ö139(K): Anime yaparlar. Kapsül otel yaparlar. Japonları çok seviyorum.

Katılımcılar ayrıca Japonların dövüş sporlarıyla ilgilendiğini ve bu alanda becerikli olduğunu düşünmektedir:

Ö4(K): Dövüş sporlarında gelişmiş insanlar. Ö12(K): Özellikle Japonların sporlarını çok seviyorum. Ö14(K): Karatede çok yetenekliler. Bu onları bir adım öne çıkarıyor. Ö34(K): Dövüş sporlarında iyiler.

B) Karakter Yapısı

Katılımcılar Japonları saygılı ve kibar insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar Japonların iyi kalpli ve yardımsever insanlar olduğunu ve birbirlerine değer verdiğini düşünmektedir. Ayrıca Japonlar temizliğe dikkat eden insanlar olarak resmedilmektedir. Katılımcıların Japonlara yönelik genellemeleri aşağıda yer almaktadır:

Ö5(K): Halk ilişkileri çok iyi. Tatlı, güzel ve saygılılar. Ö12(K): Japonlar sevecen insanlar. Kendilerini çok tatlı buluyorum. Ö14(K): Sevgi dolular. Ö18(E): Saygılılar ve insan severler. Ö20(E): İyi kalpli insanlar. Ö26(E): Çok saygılılar. Ö34(K): Çok terbiyeli insanlar. Ö39(K): Bildiğim kadarıyla yardımsever ve hoşgörülü insanlar. Onları seviyorum. Ö47(K): Onurlu ve gururlular. Ö52(E): Ahlâklı insanlar. Ö54(K): Nazik insanlar. Ö55(K): Japonları seviyorum çünkü nazik oluyorlar. Ö63(E): İnsanları düşünceli ve yardımsever. Ö64(K): Seviyorum tatlılar. Ö79(E): Ülkelerini temiz tutuyorlar. Seviyorum çok tatlılar. Ö82(K): Ayrıca insanları çok sempatik. Çok seviyorum. Ö89(K): Çok kibar ve tatlı insanlar. Ö92(E): İyi insanlar olduklarını düşünüyorum. Ö98(K): Japonlar iyi, cömert, düşünceli, zarif insanlar. Ö105(E): Bence sevecen ve kibar insanlardır. Ö118(E): Sakin insanlar. Zararları yok. Ö124(K): Japonlar sıcakkanlı insanlardır. Ö125(K): Çok tatlı insanlar. Ö131(E): Saygılı insanlar. Ö136(E): İnsanlarına değer veriyorlar. Ö137(E): Temizler. Birbirlerine değer veriyorlar. Ö138(K): Japonlar çevreye önem veriyorlar. Sokakları çok temiz. Ö144(K): Nazik insanlar. Çok emin değilim ama Japonlar bahşiş almayı kabul etmiyorlar. Kabalık olarak görüyorlar. Ben bir videoda izlemiştim.

C) Dış Görünüş

Bazı katılımcılar Japonların fiziksel görünüşleriyle ilgili genellemelerde bulunmuştur. Öğrenciler Japonları kısa boylu ve zayıf insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar Japonların güzel göründüğünü ve giyim tarzlarının hoş olduğu ifade etmektedir:

Ö31(K): Yüz hatları çok güzel. Ö40(K): Kıyafetleri falan çok güzel. Ö47(K): Japonlar çok güzeller. Ö51(K): Giyim tarzlarını çok beğeniyorum. Ö57(K): Japon kızlar çok şirin. Ö59(K): Kendilerine göre elbiseleri var. Çok güzeller Ö61(K): Yüzleri çok güzel insanlar. Ö71(K):

Güzel kıyafetleri var. Bu yüzden seviyorum. Ö113(K): Kısa boylu insanlar. Ö139(K): Kilo almayan insanlar. Ö144(K): Japonların gözlerinin çekik olması çok hoşuma gidiyor.

4.1.4.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 13

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Japonlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Gelişmişlik	1. Japonlar çok zeki ve çalışkan insanlardır. Teknolojide öncülerdir. Yeni icatlar yaparlar. İleri görüşlü insanlardır. Bilimde gelişmişlerdir. Çok kitap okurlar. Araştırıp, öğrenip, bilgiyi teknolojiye uygularlar. Eğitime önem verirler. Başarılı, disiplinli ve kararlılardır. Doğal afetlere karşı hazırlık yaparlar. Bilimi kullanarak dayanıklı yapılar inşa ederler. Robotlar ve güzel arabalar üretirler. Japonlar manga ve anime sanatında çok iyilerdir. Güzel çizgi filmler ve diziler yaparlar. Ayrıca Japonlar karate, tekvando, judo gibi dövüş sporlarında başarılıdır. Japonlara hayranım. Japonları seviyorum. Japonlara saygı duyuyorum.	87
Karakter Yapısı	2. Japonlar tatlı, samimi ve kibarlardır. Nazik ve saygılı insanlardır. Birbirine değer veren, yardımsever insanlardır. Temiz olmaya özen gösterirler. Japonları severim.	28
Dış Görünüş	3. Japonların kızları güzel, erkekleri yakışıklıdır. Yüzleri şirindir. Güzel kıyafetler giyerler.	12
Türklerle İlişkiler	4. Japonlar Türklerin dostudur.	6

Tablo 13'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Japonlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; gelişmişlik, karakter yapısı, dış görünüş ve Türklerle ilişkiler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Gelişmişlik

Katılımcıların zihnindeki Japon imajı zeki, çalışkan ve eğitimli insanlardan oluşmaktadır. Katılımcılar Japonların yeni icatlar yaptığını ve teknolojiyi ilerlettiğini düşünmektedir. Katılımcıların Japonlara hayranlık ve saygı duyduğu görülmektedir. Aşağıda bu genellemelere yönelik katılımcı görüşleri sunulmuştur:

Ö146(K): Çok zeki olmalarıyla harika bir toplum. Ö153(E): Japonlar geleceğe hazır insanlar ve zekiler. Yeni bir icat çıksa yayılsa hemen Japonlara özenirler. Ö156(E): Teknolojiyle içli dışlılar. Ö159(E): Japonlar genelde çok zeki insanlar. Ö160(E): Teknolojide iyi, akıllı, zeki insanlar. Ö167(E): Çalışkanlar. Teknolojiyi geliştirirler ve iyi kullanırlar. Ö169(E): Zekiler ve çok fazla icat ile uğraşıyorlar. Onları tebrik ediyorum. Ö181(E): Çok çalışkan, zeki ve başarılılar. Ö182(E): Çok akıllı ve zekiler. Ö185(K): Bilimde gelişmiş bir millet. Ö192(K): Teknoloji anlamında çok gelişmişler. Ö193(E): Akıllı, zeki, çalışkan, emek veren insanlar. Ö195(K): Akıl ve zekâ açısından en gelişmiş insanlar. Ö197(K): Teknoloji yönünden

kendilerini çok geliştirmişler. Ö201(E): Zeki, çalışkan ve teknolojik üretim yapan bir millet. Ö202(K): İyi, azimli, çalışkan ve kararlı insanlar. Ö205(K): Zeki insanlar bence. Ö210(K): Severim çok iyiler. Teknolojik açıdan çok ilerideler. Ve bundan dolayı biraz kıskanıyorum. Ö212(E): Zekiler. Çok gelişmiş sanayi sistemleri var. Ö217(K): Japonların en sevdiğim özelliği çok kitap okumaları. Bu çok güzel bir şey. Ö232(E): Dünyadaki en iyi teknolojiler onlarda. Teknoloji denince akla Japonlar geliyor. Ayrıca bir şeyi bitirmeden o işten vazgeçmiyorlar. Ö234(K): Japonlar çok zekiler. Çok seviyorum o yüzden. Birçok icat yapıyorlar. Adamlar çığır açıyorlar. Ö237(E): Teknolojiye katkıları var. Onları severim. Ö239(E): Teknolojide bir dehadırlar. Ö249(K): Zeki insanlardır. Ö253(E): Bence Japonlar çok gelişmiştir. Onlar kitap okur. Çoğu oyunu Japonlar bulmuştur. Ö254(K): Çalışkan ve eğitimliler. Onları seviyorum. Saygı duyuyorum. Ö255(K): Çalışkanlar yeni yeni teknolojik araçlar çıkartıyorlar. Ö256(K): Japonlar çok çalışkan ve akıllı insanlar. Geleceğe yönelik icatlar yapıyorlar. Bence iyiler. Ö261(K): Çalışkanlar, zekiler, akıllılar. Ö269(E): Zeki ve çalışkan insanlar. Ben Japonları severim. Başarılı ve disiplinli insanlar. Ö270(K): Japonlar bence baya gelişmişler. Adamlar zekâlarını kullanıyor. Başka ülkelerin ellerine bakmıyorlar. Duyduğuma göre eğitim sistemleri zor. Ö271(K): İyiler, çalışkanlar, mükemmel zekâları var. Ö275(K): Eğitim sistemlerini beğeniyorum. Ö286(K): Ben Japonları seviyorum. Gelişmiş ve disiplinliler.

Katılımcılar Japonları çağın ilerisinde bir millet olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar Japonların doğal afetlere karşı sağlam yapılar inşa ettiğini aktarmaktadır. Katılımcılara göre Japonlar araba ve robot gibi teknolojik ürünler üretiminde başarılı insanlardır.

Ö148(K): Çok zeki olduklarını düşünüyorum. Sanki 2023 değil de 2050 yılında yaşıyor gibiler. Ö152(E): Ben Japonları seviyorum. Şehirleri ve arabaları çok güzel. Ö166(K): Eğer Japonlar biraz daha uğraşsalar 2023 yerine 2053'ü yaşayacaklar. Çok çalışkan ve zeki insanlar. Ö194(E): Teknoloji bakımından ilerlemişler. Araba üretiminde gelişmiş insanlar. Ö199(K): Bence çok zeki insanlar. Japonlar denilince aklıma ilk olarak çok sağlam yapılara sahip oldukları geliyor. Ö203(E): Japonları severim çünkü çok güzel arabaları var. Ö215(E): Japonlar disiplinli ve zekidir. Japonya'da bir deprem oldu iki kişi öldü. İkisi de Türk'tü. Teknolojileri çok gelişmiş. Depreme dayanıklı binalar falan yapıyorlar. Gerçekten çok iyiler. Ö207(E): Teknolojisi iyidir. En gelişmiş cihazları kullanırlar. İyi araba üretirler. Ö220(K): Dayanıklı evler yapıyorlar. Ö221(K): İnsanları çok çalışkan. Mimari eserleri ve evleri sağlam yapıyorlar. Ö235(K): Yaptıkları evler deprem olunca yıkılmıyor. Bizde deprem olunca millet camdan atlıyor. Ö241(E): Japonları severim çünkü teknoloji öncüleridir. Doğal afetlere karşı hazırlık yaparlar. Ö243(K): Teknolojide gelişmişler. Deprem, sele karşı dayanıklı evler yapmışlar. Ö244(K): Japonları çok seviyorum çünkü robot ve kodlama alanında çok yeteneklilerdir. İnsanları eski kafada kalmamış, ileri görüşlüdür. Bu çok güzel bir özelliktir. Ö251(E): Ticarette baya gelişmişler. Arabaları çok ünlü. Ö252(E): Bence teknolojinin babaları. Çok fazla araştırıp bilgiyi öğreniyorlar. Bunu da robotlara, araçlara veya doğal afetlere karşı dayanıklı evlere uyguluyorlar. Bu durum onları zeki olduğunu gösteriyor. Ö264(E): En çok Japonları seviyorum. Dünyanın en iyi teknolojisi onlarda. En iyi eğitim onlarda. Arabaları falan her şeyini çok severim ben. Ö265(K): Çok çalışkan insanlar. Robot vb. şeyler icat ederler. İleri görüşlüler. Ö266(E): Robotları insanlara benzetirler. Ö268(E): Çalışkanlar, robot üretenler, teknolojiyi daha çok üste taşıyanlar. Çalışkanlar denilince benim aklıma Japonlar geliyor. Ö273(E): Teknoloji çağında çok üstünler. Bina yapımını çok severler. Gelir durumları iyi. Araba yapmayı severler. Ö296(E): Depreme dayanıklı binalar yaparlar.

Japonlar hakkındaki olumlu kalıp yargı ve ön yargıların bir diğer parçası çizgi film, anime ve manga sanatındaki yetenekleriyle açıklanmaktadır. Katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

Ö146(K): Çizgi filmleri ve animasyonlarıyla harika bir toplum. Ö148(K): Çizgi filmleri çok güzel. Ö150(E): El işleri bence iyi ve çok eğlenceliler. Ö186(K): Japonları seviyorum. Nedeni yok aslında. İzlediğim filmlerde Japonlar olduğu için olabilir. Ö211(K): Japonları ayrı bir seviyorum. Animeleri çok güzel. Ö225(K): Mangalar, animeler ve sanat dallarında çok iyiler. Ö227(K): Japonların filmleri çok güzel. Ö232(E): Bana göre çizdikleri animeler ve mangalar harika. Ö234(K): Animeleri de çok güzel. İzlerim severim.

Ayrıca katılımcılar Japonların dövüş sporlarıyla ilgilendiğini ve bu alanda da yetenekli olduğunu düşünmektedirler. İlgili katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

> Ö149(E): İyi dövüşen, disiplinli insanlar. Ö191(E): Dövüş sporları yaparlar. Ö203(E): Japonlar dövüşte iyiler. Ö207(E): Karate, judo, tekvando gibi spor dallarında iyilerdir. Ö213(E): Dövüşçü olurlar. Karate yaparlar. Ö238(E): Sporla ilgilenirler. Karateciler. Ö263(K): Çok güzel ve ilginç sporları var. Japonları seviyorum. Ö279(E): Kung Fu severler. Ö292(E): Aklıma Ninjalar geliyor. Neden bilmiyorum. Ö296(E): Yetenekliler. Çok güzel masa tenisi oynuyorlar.

B) Karakter Yapısı

Katılımcıların Japonlar hakkında saygılı, kibar, masum, samimi, sempatik, kültürlü, yardımsever gibi sıfatlar kullanarak onların karakter özellikleriyle ilgili olumlu genellemeler yaptığı görülmektedir. Öğrencilere göre Japon milleti iyi kalpli ve birbirine değer veren insanlardan oluşmaktadır. Ayrıca katılımcılar Japonları temizliğe önem veren insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcıların zihnindeki Japon portresi şu alıntılarda karşımıza çıkmaktadır:

> Ö145(K): Japonya'ya gitmek isteyen biri olarak nasıl insanları olduğunu az çok anlatabilirim. Kültüre değer veren insanlar oldukları gibi temizliğe de önem veriyorlar. Türkiye dışında yaşayacağım bir yer olsaydı. Japonya olurdu. Japonları seviyorum. Ö146(K): Çok kibar ve yardımsever insanlar. Benim çok sevdiğim bir toplum. Ö162(K): Bence Japonların karakterleri çok güzel, nazik, yardımsever ve dürüst. Ö163(K): Çok tatlı insanlar. Kötü yanlarını görmedim açıkçası. Ö185(K): Hayvanları seven insanlar. Ö202(K): İstedikleri bir şey olduğunda kararlı bir şekilde birlik olarak hallediyorlar. Ö212(E): Çinlilerden daha temizler. Ö221(K): İnsanların birbirine değer veriyor. Ö227(K): Japonları çok seviyorum. Çok sakinler. Aynı zamanda çok şirinler ve mutlular. Ö228(K): Neden bilmiyorum. Japonlar bana çok tatlı ve samimi geliyor. Ö237(E): Kimseyle sorunları yok. Ö242(K): Bence bağları kuvvetli. Birbirlerini seviyorlar. Ö258(E): Güzel yönlü insanlardır. İnsanları çok tatlıdır. Ö261(K): Hayvanlara iyi davranıyorlar. Ö264(E): Masum ve şirin insanlar. Ö274(E): Kültürüne bağlı iyi bir toplum. Ö275(K): Eğlenceli insanlar. Samimiyetlerini seviyorum. Genel olarak iyiler sanırım. Ö284(K): Japonlar bence sempatik ve iyi insanlar. Ö287(K): Çok sempatikler. Çok sevdiğim bir millet. Ö290(K): Saygılı ve kültürlü bir toplum seviyorum. Ö293(K): Japonlar samimi insanlar. Ö294(E): Japonlar çok kültürlü bir millettir. Genellikle severim. Ö298(E): Çok seviyorum. Temiz insanlar. Dünya Kupasında gittikleri sahaları temizliyorlar.

C) Dış Görünüş

Katılımcılar Japonların güzel göründüğünü düşünmektedir. Japonları şirin, tatlı, güzel ve yakışıklı olarak niteleyen katılımcı görüşleri şu şekildedir:

> Ö158(E): Yüz ifadeleri çok güzel. Ö180(K): Çok güzeller ve şirinler. Ö216(K): Bence Japon kızlar güzel oluyor. Ö256(K): Japonların görünüşleri çok tatlı. Erkekleri çok yakışıklı. Ö263(K): Çok yakışıklı ve güzeller. Çok tatlı insanlar. Ö282(E): Japonlar güzel insanlar. Ö286(K): Japonlar güzel görünürler.

Katılımcılar “Japonların giyim tarzından hoşlandığını (Ö293K)” söylemektedir. Öğrenciler Japonların “Ö146(K): tarzlarını, Ö148(K): giydikleri kıyafetleri, Ö217(K): çiçekli elbiselerini ve Ö276(K): geleneksel kıyafetlerini” harika olarak nitelendirmektedir.

D) Türklerle İlişkiler

Katılımcılar bu kategoride Japonları, Türklerle dostluk bağlamında ele almaktadır. Ö181(E) “İyi geçindiğimiz insanlar.” diyerek iki millet arasındaki ilişkiye değinmiştir. Ö182(E) ise “Japonlar iyi insanlar. Bizle bir sorunları yok.” şeklinde görüş bildirmiştir. Benzer şekilde Ö247(E) Türklerle sorun yaşamadığı için Japonları sevdiğini dile getirmektedir: “Severim çünkü Türklerle araları kötü değil. Diğer ülkeler gibi değiller.” Ö240(E) ise Türklerin tarihine ve değerlerine duyduğu saygıdan dolayı Japonlardan hoşlandığını söylemektedir: “Japonları sevmemin nedeni Atatürk’e bizden daha fazla değer veriyor ve seviyorlar.” Ö248(E) “Japonları severim. Geçmişte yan yana gelmiş iki milletiz. Türklerle ile ticareti de iyi.” diyerek olumlu ticari ve tarihi ilişkilere değinmektedir. Ö249(K) ise “Japonları severim. Onlar kardeşlerimizdir.” diyerek Japon milletine karşı olumlu duygularını ifade etmektedir.

4.1.4.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Japonlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların benzer içeriklerden oluştuğu tespit edilmiştir. Her iki okuldaki öğrenciler de Japonlara yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargılara sahiptir. Bulgular arasındaki tek fark sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin Türklerle olumlu ilişkiler bağlamındaki düşünceleridir.

4.1.4.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan Öğretmen 1 sosyal bilgiler dersinde farklı kültürleri anlatırken Japonlara yönelik olumlu değerlendirmeler gözlemlediğini dile getirmektedir: “İşte Japonlara bir hayranlık. Onların bunu nasıl başardıklarına dair bir merak var.” Öğretmen 2 de öğrencilerinin Japonlara ilgi duyduğunu aktarmaktadır: “Mesela uzak doğu kültürünü, sanatını çok ilgiyle takip ediyorlar. Tabi orada pop müziğin etkisi falan söz konusu. Tam bu yaşlara hitap ediyor.”

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7 ise öğrencilerden elde edilen bulgulara benzer gözlemler paylaşmaktadır: "Japonlar çalışkandır gibi bir kalıpyargı dünya genelinde de var. Bizim çocuklarda da var. Kültüre önem verirler gibi. Japonların yaşam standartlarının yüksek olduğunun farkındalar. Deprem konusunda da çok örneklendiriyorlar."

4.1.5. Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.5.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 14

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Uluslararası İlişkiler	1. Ruslar savaşçı ve saldırgan insanlardır. Yayılmacı politikalar izlerler. Başka ülkelerin topraklarına göz dikerler. Bencil, aç gözlü ve kindar insanlardır. Sorun çıkarmaya meyillilerdir. Ruslar acımasız insanlardır. Masum insanları öldürürler. Hep kendilerini haklı görürler. Kaos çıkarıp dünyanın huzurunu bozarlar. Baskıcı ve kontrolcülerdir. Ülkeleri kendine muhtaç etmek isterler. Ruslar askeri açıdan güçlüdür. Silah sanayisinde gelişmişlerdir. Onlardan uzak durmak gerekir. Rusları sevmiyorum.	49
Karakter Yapısı ve Alışkanlıklar	2. Ruslar soğuk ve depresif insanlardır. Sinirli, gergin ve sertlerdir. Konuşmayı ve gülmeyi sevmezler. Çok küfür ederler. Çok alkol içerler. Votka severler. Soğuğa alışkınlardır. Hiç üşümezler. Sıcak denizleri severler. Turist olarak ülkemize gelirler.	33
Dış Görünüş	3. Rusların dış görünüşü güzeldir. Kızları güzellikleriyle meşhurdur. Sarışın, mavi gözlü ve uzun boylu olurlar.	27

Tablo 14'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Ruslara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; uluslararası ilişkiler, karakter yapısı ve alışkanlıklar ile dış görünüş kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Uluslararası İlişkiler

Katılımcılar Rusları bencil ve açgözlü insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre Ruslar; haksızca başka ülkelere saldıran, kendi çıkarları için savaş başlatan, kaos çıkaran, masum insanları öldüren ve dünyanın huzurunu bozan insanlardır. Rusları savaş bağımlısı olarak nitelendiren bu kalıp yargılar, onları sevmeme ve onlardan nefret etme

gibi duygusal dışavurumlarla desteklenmektedir. Aşağıda bu konudaki katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö5(K): Savaşçılar. Ruslar hakkında olumlu düşünmüyorum. Ö9(E): Acımasızlar. Bisiklet süren çocuğa bomba atıyorlar. Ö10(K): Bir anlayamadılar dünya sizin değil. Ruslar savaş konusunda çok ürkütücü. Ö22(E): Ruslar oldukça çılgın insanlar. Düşmana karşı acımasızlar. Ö25(E): Saldırgan ve paragözlerdir. Ö34(K): Aşırı bencil ve kindar insanlar. Hep kendilerini düşünürler. Nefret ediyorum. Ö40(K): Diğer ülkeler kendi üretimini yapmasın da bana bağlı kalsınlar diye her şeyi yapıyorlar. Ö41(E): Açgözlüler ve kimseyi sevmezler. Açgözlü oldukları için Ukrayna'ya savaş açtılar. Ö50(K): İnatçılar. Yıl olmuş 2022 hala savaş açıyorlar. Konuşup çöz yani. Ö51(K): Bence bazı konuları kabullenmeyip siyasi konularda baskılarını artırıyorlar. Ö53(E): Sıcak denizlere açılmak istiyorlar. Ukraynalılarla savaşıyorlar. Nükleer silah kullanabilirler. Onları sevmiyorum. Ö56(K): Cani ve savaş yanlısı insanlar olduklarını düşünüyorum. Rusları sevmiyorum. Ö57(K): Akılları fikirleri savaşta. Haklı taraf da olmuyorlar. Ö59(K): Rusları sevmiyorum çünkü Amerikalılar gibi kendilerini bir şey sanıyorlar. Nefret ediyor gibi bir şeyim. Ö64(K): Her yeri bombalayıp durduk yere savaş açıyorlar. Bu yüzden sevmiyorum. Ö65(E): Petrolleri, paraları var. Ülkeleri kocaman. Başka ne istiyorlar anlamıyorum. Sevmiyorum. Ö71(K): Çok savaşçılar. Ben savaşan insanları ve bencilleri sevmem. Ö72(K): Rusları Ukrayna ile olan savaşları yüzünden sevmiyorum. Onlara zararı yokken o insanları ülkelerini bombaladılar. Ö75(K): Saldırgan ve kabalar. Barışçıl değiller. Ö78(E): Savaş başlattılar. Doğayı kirlettiler. Ö79(E): Sevmiyorum çünkü savaş başlattılar. Dünyanın huzuru bozuldu. Ö82(K): Ukrayna'ya savaş açmasalardı. Her şey daha iyi olabilirdi. Bence millete saldırmayı bıraksınlar. Ö83(E): Ruslar, bencil ve kötümserlerdir. Ö84(K): Ben Rusları sevmiyorum çünkü bana cana yakın gelmiyorlar. Ö88(K): Ruslar çok acımasız insanlar oluyor. Sevmiyorum. Ö89(K): Ruslar çok sinsi ve arkadan bıçaklayıcı. Özellikle Ukrayna ile savaşta sivillere saldırmalarını çok canice bir hareket olduğunu düşünüyorum. Ö101(K): Kaos ortamı yaratmayı ve kendilerinin haklı bulunmasını seviyorlar. Ö105(E): Rusları ben çok tanımam ama genel olarak sevmem. Ukrayna gibi masum ülkelere saldırıyorlar. İnsanlar ölüyor. Ö120(E): En ufak şeye bile çok tepki gösteriyorlar. Savaşa hayır! Ö126(K): Bencil olduklarını düşünüyorum. Ayrıca sorun çıkarmaya meyilliler. Ö131(E): Ruslar kendi başına buyruk bir topluma sahip. Rusların küresel kurallara saygısı yok diye düşünüyorum. Çünkü savaşta sivillere de zarar veriyorlar. Ö139(K): Savaşmayı seven ve nükleer silah kullanmaktan çekinmeyen insanlar. Ö142(K): Kendini beğenmiş bir millet. Savaşçı olmaları yüzünden nefret edilen bir millet.

Katılımcılar Rusların silah sanayinde güçlü olduğuna değinmektedir. Katılımcılara göre Ruslar korkulması gereken tehlikeli insanlardır. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

> Ö14(K): Ülkelerinde fazlaca nükleer silahları bulunmakta. Savaş çıkarma gibi bir eğilimleri var. Fazla gelişmişler ve dünyaya hükmetme istekleri var. Ö21(E): Savaş malzemeleri bakımından gelişmişler. Ö43(E): Askeri alanda çok güçlüler. Özellikle atom bombaları, kıtalar arası nükleer bomba. Türkiye'yi haritadan silebilirler. Ö44(E): Sert, disiplinli, kinci insanlar. Askerleri güçlü. Ö60(E): Askeri olarak güçlüler. Ö73(K): Ruslar şu an dünyayı yönetiyor gibi davranıyorlar. Silah sanayisinde gelişmişler. Ö74(E): Güçlü askeriyeye sahipler. Ö80(E): Atom bombaları, gemileri, tankları, füzeleri var. Ö81(E): Çok güçlüler. Askeriyeye çok önem verirler. Ö87(K): Bence güvenilir değiller ancak kendilerini askeri olarak iyi geliştirmişler. Ö119(E): Güçlüdürler. Nükleer bombaları fazladır. Onlara bulaşmamak gerek. Ö127(K): Askeri olarak çok gelişmiş olduklarını, savaşçı olduklarını ve biraz da acımasız olduklarını biliyorum.

B) Karakter Yapısı ve Alışkanlıklar

Bu kategori öğrenci görüşlerindeki "asık suratlı, soğuk, kaba, sert, küfürbaz ve alkolik olan "Gri Rus'u" yansıtmaktadır. Katılımcılar Rusların kişiliğinin ve davranışlarının coğrafi

koşullardan etkilendiğini düşünmektedir. Ö141(E) Ruslarla ilişkilendirdiği kelimeleri şu şekilde ifade etmektedir: "Bildiğim bazı özellikleri var: Agresif, votka, buzlu soğuk su. Çok sevdiğim bir millet olduğunu söyleyemem." Aşağıda Rusları sinirli, donuk, depresif ve sevgisiz olarak nitelendiren katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö1(E): Yüzleri yabancılara gülmez. Ö20(E): Depresyonda gibi gözüküyorlar. Ö30(K): Bana tamamıyla gri rengini hatırlatıyorlar. Çok soğuk insanlar. Misafir sevmezler. Ö35(K): Ruslar akıl hastanesinde yatan insanlara benziyorlar. Soğuk ve depresif bir havaları var. Ö96(K): Karakteri sert insanlar. Ö109(E): Konuşmayı sevmeyen milliyetçi halk. Ö117(E): Soğuktan dolayı çok soğuk insanlar. Ö130(K): Ciddi anlamda çok soğuk insanlar. Sürekli sinirli ve gerginler. Ö135(K): Çok sertler ve disiplinliler. Aile onlar için sadece büyütmek anlamına geliyor. En azından ben öyle gördüm. Ö137(E): Şahsen ben sevmem. İnsanları çok soğuk ve kaba geliyor bana. Ö139(K): Konuşmaları kaba.

Katılımcılar Rusların alkolü sevdiğini ve çok fazla tükettiğini düşünmektedir. Ayrıca onları sürekli küfür eden insanlar olarak tasvir etmektedir:

> Ö1(E): Alkolü severler soğuktan o şekilde korunuyorlar bence. Ö9(E): Alkol yüzünden bir sürü insan ölüyor. Ö16(E): Rus erkekler çok içtikleri için hızlı ölüyorlar. Ö17(E): İçki içmeyi seven, soğukta yaşayan ve küfür eden insanlar. İnternette her Rus karşımıza böyle çıkıyor. Ö18(E): Alkol tüketmeyi çok severler. Ö26(E): Votka içme seviyeleri tavan yapmış durumda. Ö34(K): Alkol tüketmekten başka bir şey yapmıyorlar. Ö45(E): Oldukça çılgın ve alkolikler. Ö86(E): Çok alkol içiyorlar. Ö110(E): Rus halkı alkolik. Ö111(K): Votka içiyorlar. Ö113(K): Çok içki içerler. Ö117(E): Küfür etmeyi severler. Ö124(K): Alkolü çok severler. Sürekli küfür ederler. Ö132(E): Çok fazla içki içip küfür ediyorlar.

Katılımcılar Rusların soğuğa dayanaklı olduğunu düşünmekle birlikte sıcak yerleri sevdiğini ifade etmektedir. Bu genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde yer almaktadır:

> Ö25(E): Soğuğa alışık insanlardır. Ö27(E): Sıcak denizleri seviyorlar. Ö42(E): Çok soğukta yaşıyorlar ama buna alışkınlar. Ö61(K): Hayvan kürkü giyerler. Ö102(E): Çok şaşırıyorum. Bebekleri soğuk suya atıyorlar. Soğuğa alışsın diye. Ö111(K): Turist olarak Antalya'ya geliyorlar. Ö123(E): Cidden hiç üşümüyorlar. Ö124(K): Sıcak yerleri (Antalya vb.) severler.

C) Dış Görünüş

Ö24(E): "Güzel kızlar..." Bu cevaptan da anlaşıldığı üzere bazı öğrencilerin aklına Ruslar denilince sarışın, mavi gözlü, uzun boylu güzel kızlar gelmektedir. Katılımcılar Rusları çekici ve hoş insanlar olarak betimlemektedir. Aşağıda Rusların fiziksel özelliklerine dair genellemelerden örnekler sunulmuştur:

> Ö25(E): Ten rengi beyazdır. Ö30(K): Kızları çok güzel. Ö47(K): Sarışın kızlar. Ö66(E): Kızları güzeldir. Boyları uzundur. Ö68(E): Kızları çok güzeldir. Ö86(E): Dış görünüşü güzel insanlar. Ö90(K): Rus kızların güzel olduğunu düşünüyorum. Ö97(K): Sarışın kızlar. Ö103(K): Fiziksel olarak birbirlerine benzerler. Sarı saç mavi göz gibi. Ö118(E): Dünyanın en güzel, en çekici, en güzel insanları. Ö121(E): Sarı saçlılar. Ö124(K): Genetiği güzel insanlar. Ö125(K): Rus kızları bence çok güzel. Ö128(K): Sarı saçlı ve mavi gözlülerdir. Ö130(K): Kızları cidden güzel. Ö139(K): Rus kızları güzel olur. Ö144(K): Kadınlar sarışın ve mavi gözlü oluyor. Çok güzeller.

4.1.5.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 15

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ruslara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Uluslararası İlişkiler	1. Ruslar saldırgan, acımasız ve savaşçı insanlardır. Agresif ve kötülerdir. Suçsuz ve masum insanları öldürürler. Kendi isteklerini dayatırlar. Herkesi tehdit ederler. İşgalci, emperyalist ve sömürgecilerdir. Başka ülkelere göz dikerler. Ülkesi büyük olduğu halde topraklarını genişletmeye çalışırlar. Kaostan ve savaştan beslenirler. Rusları sevmem.	60
	2. Ruslar Türklerin düşmanıdır. Onları sevmiyorum.	4
	3. Ruslar Türklerin dostudur. Onları seviyorum.	3
Dış Görünüş	4. Rus kızları çok güzeldir. Sarışın, mavi gözlü, uzun boylu ve beyaz tenli olurlar. Erkekleri de yakışılıkdır.	40
Karakter Yapısı ve Alışkanlıklar	5. Ruslar kaba, itici, soğuk, samimiyetsiz ve kendini beğenmiş insanlardır. Ruslar soğuğa dayanabilen insanlardır. Ruslar çok alkol tüketirler.	13

Tablo 15'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Ruslara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; uluslararası ilişkiler, dış görünüş ile karakter yapısı ve alışkanlıklar kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Uluslararası İlişkiler

Rusya Ukrayna savaşının, katılımcıların Ruslara yönelik bakış açısını değiştirdiği belirlenmiştir. Katılımcılar Ruslar hakkında savaşmayı seven, acımasız ve kötü insanlar gibi genellemeler yapmaktadır. Katılımcılara göre Ruslar, büyük bir ülkesi ve her türlü kaynağı olmasına rağmen topraklarını genişletmek isteyen açgözlü bir millettir. Katılımcılar Rusların kendi istediğini yaptırmak için baskı ve tehdit yoluna başvurduğunu aktarmaktadır. Öğrenciler Rusları suçsuz ve masum insanları öldüren kötü bir ırk olarak değerlendirmektedir. Bu düşünceler "onları sevmiyorum ve onlardan nefret ediyorum" gibi olumsuz ön yargılarla desteklenmektedir. Katılımcı görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

> Ö146(K): Çok savaşçı bir ülke ve acımasız. Onlar bana egolu, kavgacı ve kendini üstün gören şahıslar gibi geliyor. Ö149(E): Kendi kardeş ülkesine ihanet edenler. Nankör ve açgözlüler. Ö159(E): Rusların şu son bir yılda Ukrayna'ya açtığı savaş beni çok üzdü. Bence yapmamalılar. Kaç yüz milyon yüzölçümü var zaten ülkelerinin. Bu kadar açgözlülük kötü. Ö161(E): Ruslar iyi değildir. Çünkü her yere saldırıyorlar. Ö162(K): Bence kötüler. Savaş çıkarmaktan başka bir şey yapmıyorlar. Ö170(E): Ukrayna'ya saldırmalarından ötürü onlara bakış açım değişti. Ö176(E): Savaşçı bir yapıları var. Ö191(E): Savaşçı bir özelliğe sahiplerdir. Ö192(K): Çok fazla sevmiyorum. Çünkü Ukrayna'yı tehdit altına almış gibiler. Bu yüzden orada birçok insan vefat etti. Ö201(E): Tüm dünyaya korku salan bir millet. Ö202(K): Onlar

çok kaba insanlar. Kendi istedikleri dışında bir şey olmasını istemiyorlar. Ve zorla kendi istediklerini yapıyorlar. Zorla güzellik yapan insanlar. Ö207(E): Ukrayna'ya savaş açtıklarından beri hiç sevmiyorum. Ö208(E): Ellerinde bir doğalgaz var diye herkesi tehdit ediyorlar. Ö212(E): Çok fazla sömürge yapıyorlar. Ülkeleri çok büyük olduğu halde biraz daha alanlarını genişletmeye çalışıyorlar. Ö217(K): Ruslar çok kötü. Ukraynalılara savaş açıyorlar ve onları öldürüyorlar. Ukraynalı vatandaşları nükleer silah ile tehdit ediyorlar. Bu büyük bir saygısızlıktır. Ö226(E): Rusları sevmem. Kaostan, savaştan beslenirler. Acımasızlar. Ö229(K): Ukrayna'ya savaş açtıkları için çok sevmiyorum. Ruslar toprak kavgası yaparak insanları öldürüyorlar. Bence kötü bir ırk. Ö233(E): Rusları severdim ama son yaptıkları hoşuma gitmedi. Ukrayna'yı işgal etmeseler daha iyi olurdu. Ö237(E): Ukrayna'ya saldırıyor, masum insanları öldürüyorlar. Bu nedenle Ruslardan nefret ederim. Ö240(E): Rusları çok sevmem çünkü saçma bir nedenle masum insanları öldürüyorlar. Bu gereksiz savaş bence bir an önce bitmeli. Ö241(E): Rusları sevmem çünkü çok fazla kişiye zulmederler ve ülkeleri sömürürler. Ö242(K): Ukraynalılarla savaştıkları için çok iyi insanlar olduklarını düşünmüyorum. Ö251(E): Çok paragöz ve sömürgeciler. Ukrayna'ya savaş açıp sivil insanları öldürdüler. Ruslar umursamadan suçsuz insanları öldürüyor. Ö252(E): Petrol savaşları ve toprak alma çabası içerisindeler. Ö253(E): Ruslar hiç acımadan Ukraynalıların yerleşim yerine bomba attılar. Oradaki sivillere, yaşlılara ve çocuklara acımadan füze attılar. Bu yüzden onlar hiç iyi değildir. Ö256(K): Rusları açıkçası çok fazla sevmiyorum. Mesela Ukrayna ile haksız yere savaş yaptı. Ben onlarla ilgili kötü şeyler düşünüyorum. Ö257(E): Ruslar çok savaşçı bir millettir. Onlar yüzden siviller ölüyor. Ö258(E): Her millete savaş açıyorlar. İnsanları çok kötüler. Ö262(K): Keşke biraz yaptıklarını kabul etseler. Yenilgiyi kabul etmeyen topluluklar olduklarını düşünüyorum. Ö265(K): Başka toprakları işgal etmeyi severler. Ö271(K): Ukrayna'ya savaş açtıkları için Ruslardan soğudum. Ö282(E): Ruslar toprak almak için savaşırlar. Ö284(K): Doğal gaz, petrol birçok yer altı kaynağı onlarda. O yüzden birçok devletle savaş içerisine girip onları tehdit edebiliyorlar. Ö289(K): Arkadan iş çevirmeyi çok seviyorlar. Ö290(K): En küçük bir şeyde silahları çekip insanları tehdit ediyorlar. Güçlüler diye zayıfları eziyorlar. Sevmiyorum. Ö291(E): Yaptıkları savaşlar çatışmalar. Hepsi de kötü. Vicdansız insanlar. Ö293(K): Ukrayna'yı mahvettiler. Kocaman ülke neyinize yetmiyor. Ö295(E): Her yere savaş açıyorlar. Keşke böyle olmasalar. Ö297(E): Sevgi yoksunu ve kötü insanlar. Ö300(K): Bunları da hiç sevmem. Amerikalılar nasılsa Ruslar da öyle.

Öte yandan bazı katılımcılar Rusları, Türklerle ilişkisine göre değerlendirmektedir. Düşmanlık bağlamında Ruslara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar tarihsel gerekçelerle desteklenmektedir. Ö187(E) "Hiç iyi değiller. Bizimle geçmişten beri savaşıyorlar. Şimdi savaşmasalar da elbet bir gün yine savaş açarlar. Şimdi yardım ediyormuş gibi gösteriyorlar. Fakat içlerinde atalarının ruhu var." açıklamasıyla Ruslara güven olmayacağını dile getirmektedir. Ö270(K) ise "Onlar da Osmanlıya çok çektirdi. Eskiden neler yaptı terbiyesizler. Şimdi yapmasalar da yaptılar sonuçta. Sevmiyorum asla sevmeyeceğim onları." diyerek geçmişte yaşanan sorunlara vurgu yapmıştır. Öte yandan Ö232(E) Rusların, Türkleri kendilerine denk görmediğini düşünmektedir: "Çok güçlüler bu yüzden bütün devletleri küçümsüyorlar. Özellikle bizi, Türkiye'yi. Onları sevmiyorum." Ö285(K) ise "Nefret ediyorum. Dinime, ülkeme, vatanıma laf ediyorlar." diyerek Rusların Türklere saygısızlık yaptığını ifade etmektedir. Bu bağlamda katılımcıların Ruslara yönelik olumsuz ön yargılara sahip olduğu görülmektedir.

Rusya'nın son yıllarda Türkiye'yle dostluk politikası izlemesinin etkileri de bazı katılımcıların görüşlerine olumlu şekilde yansımaktadır. Ö224(E) "Şu an seviyorum çünkü ülkemizle barışıklar ve bu beni sevindiriyor. Gördüğüme göre bize yardım ederler."

ifadesiyle Rusların desteğini almanın iyi olacağını düşünmektedir. Ö248(E) "Ruslar yıllarca Türklerle çok çatışsalar da şimdi aramız, ticaretimiz iyi. Askeri güçlerine hayranım." şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Ö298(E) ise Rusları "Türklerin dostu, iyi bir millet" olarak değerlendirmektedir.

B) Dış Görünüş

Ruslar hakkındaki bir diğer kalıp yargı ve ön yargı kümesi, onların fiziksel niteliklerine değinmektedir. Katılımcılar Ruslar hakkında "sarışın, mavi gözlü, uzun boylu, beyaz tenli" gibi genellemeler yapmaktadır. Öğrencilere göre Ruslar güzel ve çekici insanlardır. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö158(E): Ruslar çok güzeller. Birbirlerine benziyorlar. Televizyondan tanıyorum. Belki bir gün Ruslarla konuşurum. Ö163(K): Kızları çok güzel. Erkekleri çok yakışıklı. Ö183(E): Rusların ten rengi çoğunlukla sarıdır. Ö188(K): Ruslar bence çok güzeller. Genelde sarışın oluyorlar. Ö193(E): Kızları güzeldir, sarışın ve mavi gözlü olur. Ö211(K): Çok fazla güzeller ya. Fizikleri olsun. Yüzleri falan olsun. Erkekleri de aynı çok yakışıklılar. Ö213(E): Rus kızları güzel olur. Adeta taşlar. Ö216(K): Rus kızların tenleri beyaz olduğu için çok güzeller. Ö220(K): Ruslar çok güzeller. Çoğunluğu sarışın. Ö231(K): Kızlarının saçları çok güzel sapsarı. Keşke benim de öyle olsa. Ö234(K): Kızları çok güzel sarışınlar. Mavi gözlüler. Boyları da uzun. Ö238(E): Kızları güzeldir. Sarı saçlı ve mavi gözlüdür. Ö247(E): Rus kızları güzeldir. Ö263(K): Ruslar taş gibiler. Erkekleri de yakışıklı. İyi birileri ben seviyorum. Ö266(E): Kızları çok güzeldir. Çıkıp gelirlerse kapımız her zaman açık. Ö269(E): Kızları çok güzel. Rusları severim. Ö271(K): Kızları çok güzel. Onlara bayılıyorum. Ö280(K): Genellikle vücut renkleri beyaz ve gözleri mavi oluyor. Bence çok güzeller. Ö283(E): Rusların erkeği de kızı da çok güzeldir.

C) Karakter Yapısı ve Alışkanlıklar

Katılımcılara göre Ruslar kaba, samimiyetsiz ve kendini beğenmiş insanlardır. Katılımcılar Rusları coğrafi koşullara uyum sağlayan insanlar olarak değerlendirmektedir. Ayrıca katılımcılar Rusların alkol bağımlısı ve depresif insanlar olduğunu düşünmektedir:

> Ö148(K): Pek bir şey bilmiyorum ama çok içiyorlar. Ö172(E): Soğuğa iyi dayanırlar. Dinç insanlar. Ö174(E): Kabadırlar. Alkole ve kötü alışkanlıklara çok bağlıdırlar. Soğuk kanlı ve sakin insanlardır. Ben sevmem. Ö183(E): Yaz, kış soğukta yaşarlar. Ö186(K): Rusları sevmiyorum bana göre çok itici ve kendini beğenmiş kişiler. Ö191(E): Soğuk insanlardır. Genellikle kışı severler. Ö199(K): Bence onlar çok soğuk insanlar. Burunları havada ve samimiyetsiz insanlar. Ö206(K): Buz gibi bir yerde nasıl yaşıyorlar anlamıyorum. Ö218(K): Soğukta, zor şartlar altında pek çok şey başarırlar. Çok hoşlanmam ama saygı duyarım. Ö239(E): Doğduklarında soğuk suya atılırlar. Ö267(E): Depresif insanlar. Ö277(E): Erkeklerin çok içki içtiği sevmediğim bir millet. Ö286(K): Sanırım dünyanın en depresif insanları. Öyle duymuştum.

4.1.5.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar; Rusların savaşçı, acımasız ve saldırgan insanlar olduğu yönündeki inançlardır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Rusları Türklerle ilişkiler bağlamında değerlendiren kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmaktadır. Bu bakış açısı diğer öğrenci grubunda yer almamaktadır.

4.1.5.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7 uluslararası ilişkiler kategorisindeki bulgulara benzer gözlemler paylaşmaktadır: "Ruslarla ilgili ön yargı bu Rus Ukrayna savaşından sonra başladı. Bu sene çocuklar soruyor. Bizim tabi elbette konumuz gereği bu milletlerin hepsi derslerimizde geçiyor. Özellikle bizim dersimizde böyle bir durum var. Rusları savaş politikası, Ukrayna'ya saldırdığı, savaş kurallarını ihlal ettiği gibi şeyler söylüyorlar."

4.1.6. Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.6.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 16

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Gelişmişlik	1. Almanlar zeki ve çalışkan insanlardır. Eğitimli ve bilinçlilerdir. Sanayide ve teknolojide gelişmişlerdir. Değerli ve kaliteli ürünler üretirler. İyi arabalar yaparlar. Almanlar iyi yönetilen, iyi ekonomiye sahip bir toplumdur. Almanlar zengindir. Refah seviyesi yüksektir. İstedikleri her şeyi alabilirler.	48
Karakter Yapısı	2. Almanlar kuralcı, disiplinli ve serttir. Agresif ve katı insanlardır. Soğuk bakarlar. Kaba konuşurlar.	16
	3. Almanlar kibar ve saygılıdır. Sevgi dolu ve iyi insanlardır. Yardımsever ve misafirperverlerdir. Almanları severim.	12
Türklerle İlişkiler	4. Almanlar ülkelerindeki Türklerden rahatsız olurlar. Onları ülkelerinde istemezler. Geçmişte savaşta bizi kullanmışlardır. Almanlar Türkiye'ye tatile gelip zenginliğiyle hava atar. Almanları sevmem.	7
	5. Almanlar müttefikimizdir. Savaş zamanında dostumuz olmuşlardır. Ülkelerindeki Türklere iyi davranırlar. Almanları severim.	5

Tablo 16'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Almanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; gelişmişlik, karakter yapısı ve Türklerle ilişkiler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Gelişmişlik

Katılımcılar Almanları sanayide ve teknolojide gelişmiş bir millet olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar Almanların zeki, eğitimli ve çalışkan insanlar olduğunu düşünmektedir. Öğrenciler Almanlar denilince akıllarına zenginlik geldiğini belirtmektedir. Katılımcılara göre Almanlar iyi yönetilen, bolluk ve refah içerisinde yaşayan ve istediği her şeyi alabilen insanlardır. Bu kategorideki katılımcı görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

> Ö8(K): Gelişmişler diye düşünüyorum. Ö9(E): Zamanında iyi bir strateji izlemişler. İyi bir ekonomiye sahipler. Ö18(E): Almanlar zengin insanlardır. Ö11(K): Makine üretiminde çok iyiler. Ö23(E): Zeki, çalışkan ve entelektüel insanlar. Savaştan sonra hızlı toparlanmışlardır. Ö25(E): Ekonomileri iyidir. Sanayisi oldukça gelişmiştir. Ö28(E): Çalışkanlıkları sayesinde ekonomileri iyi. Ö29(E): Ekonomik durumları iyi. Ö42(E): Çalışkanlar ve zekiler. Bunun da

karşılığını alıyorlar. Onlarla yaşamayı isterdim. Ö49(K): Güçlü sağlık hizmetleri ve ekonomisi iyi bir millet. Ö50(K): Genel olarak iyiler. Ülkelerinin durumu iyi. Ö51(K): Ekonomilerine ve teknolojilerine hayranım. Araba sanayisi gelişmiş. Ö55(K): Seviyorum. Teknolojik olarak iyiler. Ö65(K): Annem Alman olduğu için onları çok seviyorum. Genel olarak zengin ve iyi insanlar. Ö67(E): Almanlar iyi araba yaparlar. Ö69(E): En iyi arabaları üretirler. Ö71(K): Almanlar iyi yönetiliyorlar. İyi ekonomileri var. Ö74(E): Almanlar ekonomik açıdan güçlüler. Ö80(E): Almanların ekonomileri çok iyi. Orada çalışsan bir ayda ev, araba alırsın. Ö81(E): Ekonomileri iyi güçlü ülke. Orada yaşam iyidir. Ö82(K): Herkesin Almanya'dan gelen kuzeni var. Hepsi zengin. Almanlar hakkında tek bildiğim bu. Ö83(E): Almanlar zihinsel olarak gelişmiş insanlardır. Bu yüzden de ekonomik ve teknolojik olarak üstün bir ülkedir. Ö94(E): Almanlar çalışkanlardır. Ağır sanayileri gelişmiş. Ö95(E): Sanayide çok başarılılar. Ö103(K): Gelişmiş teknolojik ürünler üretiyorlar. Ö105(E): Almanları pek tanımam. Ama Alman denildiğinde aklıma iyi şeyler gelir. Almanlar araba yönünden çok iyidir. Birçok şirketin sahibidir. Ö109(E): Zeki bir halk. Ö110(E): 2. Dünya Savaşı'nda aldıkları yenilgiye rağmen teknolojik anlamda büyük devrimler yapmış bir ırk. Ö115(E): Tıp anlamında ilerideler ve zekiler. Ö118(E): Ürettikleri ürünler kaliteli. Türkiye'de A kalite diye satılıyor. Ö121(E): Teknolojide gelişmişler. Süper güçler. Ö122(E): Çok iyi arabaları var. Ö125(K): Gayet güzel bir ekonomiye sahipler. Keşke o ekonomi bizde de olsa. Ö127(K): İyi yönetilen, eğitimli insanlar bence. Ö129(K): Zenginler fazla paraları var. İstedikleri ne varsa alıyorlar. Sadece keyiflerine bağlı. Ö131(E): Toplum içi refah seviyesi çok yüksek. Yaptıkları işlerin hakkını vererek çalıştıkları için değerli ve kaliteli mallar üretiyorlar. Alman olmak isterdim veya gitmek görmek isterdim. Oranın kültürü ve havası çok farklı. Ö136(E): İyi bir ekonomileri var. Araba konusunda iyiler. Bizi kıskanmıyorlar.

B) Karakter Yapısı

Bu kategori Almanlara yönelik genellenen iki tür karakter yapısını ele almaktadır. İlki Almanları kuralcı, disiplinli, sert ve kaba insanlar olarak tasvir etmektedir. Bu durum kısmen Almancanın telaffuzu sert bir dil olmasıyla açıklanmaktadır. Öğrencilere göre Almanlar özellikle tanımadıkları insanlara karşı soğuk davranan asık suratlı insanlardır. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö1(E): Aşırı kuralcı ve disiplinli bir topluluk. Ö22(E): Almanlar çok kuralcı insanlar. Ö28(E): Fazla agresifler. Ö30(K): Dillerinden ötürü bana kaba konuşan bir millet gibi geliyorlar. Ö34(K): Gereğinden fazla sert insanlar. Ö45(E): Oldukça disiplinli insanlar. Ö49(K): Çok katı ve kaba bir millet gibi geliyor. Ö63(E): Disiplinli ve dakik insanlar. Ö89(K): İnsanları çok kaba. Ö98(K): Almanlar disiplinliler ve kaba konuşuyorlar. Ö111(K): Tanımadıkları insanlara çok soğuk bakışlar atabiliyorlar. Ö113(K): Konuşmaları çok saçma ve kaba. Ö124(K): Soğuk olmaları, çok samimi olmamaları ve pazar günü her yerde ölüm sessizliği olması. Ö130(K): Genel olarak soğuk insanlar. Tanımadıkları insanlarla çok muhatap olmazlar. Ö139(K): Gitmiştim. Konuşmaları kaba oluyor. Ö140(K): Soğuk insanlar.

Öte yandan bazı katılımcılar Almanları daha eğlenceli, tatlı, nazik ve kibar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar Almanlara yönelik iyi kalpli, misafirperver, yardımsever ve saygılı gibi sıfatlarla genellemeler yapmaktadırlar. Bu bakış açısındaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö25(E): Almanlar kibar ve akıllıdırlar. Ö54(K): İyiler, arkadaş canlısı ve eğlenceliler. Onları seviyorum. Ö71(K): Almanlar iyi kalpli insanlar. Ö78(E): İyiler çünkü yardımseverler. Ö79(E): Seviyorum çünkü misafirperver ve yardımseverler. Ö83(E): Almanlar dikkatli ve duyarlı insanlardır. Bir de kibar ve sabırlı insanlardır. Ö93(K): Gittiğim ve tanıştığım insanlar. Gayet bilinçli, iyi, tatlı ve yardımsever insanlar. Ö125(K): Bazı kişilere göre konuşmaları

kabaca gelebilir. Ama eğer gidip görseniz gayet nazikler. Ö130(K): Sevgi, saygı gibi insan ilişkilerini önemserler. Bu konuda iyiler. Onları seviyorum. Ö131(E): Birbirine saygılı insanlardan oluşan bir toplum. Ö137(E): Almanlar dilleri yüzünden kaba olarak biliniyorlar. Fakat bence iyi kişiler, severim. Ö141(E): Çok sevdiğim insanlar. Barışçıllar.

C) Türklerle İlişkiler

Bu kategoride hem olumlu hem de olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarla karşılaşılmaktadır. Ö73(K) Almanların geçmişte Türkleri kullandığını bu yüzden onları sevmediğini açıklamaktadır: "1. Dünya Savaşı'nda bizden insan fazlalığı ve halifelik olarak faydalandıkları için onları sevmiyorum." Bunun yanında bazı katılımcılar ise Almanların Türkleri ülkelerinde istemediğini ve onlardan hoşlanmadığını düşünmektedir: "Ö2(K): Türklerle iç içe yaşamaktan rahatsız olurlar. Ö12(K): Türklerden nefret ediyorlar. Ülkelerinde istemiyorlar. Ö49(K): Türkleri ülkelerinde pek hoşnut karşılamıyorlar." Ayrıca Almanlar zenginliğiyle Türkleri ezen insanlar olarak görülmektedir: "Ö33(K): Tatil yerlerinde Türk nüfusundan çoklar. Yerli halkın kendi güzelliklerini kullanmasını önleyen insanlar. Ö35(K): Tatillerde eurolarla bizim ülkemizde istediklerini yapıyorlar. Ö64(K): Ekonomileri güzel diye sosyal medyada hava atıyorlar. Almanları sevmiyorum."

Öte yandan bu durumun tam tersini düşünen katılımcılar da bulunmaktadır. Öğrenciler, 1. Dünya Savaşı'nda Türklerle beraber savaşa girmesi nedeniyle Almanlara yönelik olumlu değerlendirmeler yapmaktadır. Katılımcılar geçmişteki dostluğa dayanarak Almanları kardeş millet olarak görmektedirler: "Ö41(E): Osmanlı zamanında dostumuzlardı. Bize yardım ettiler. İyi insanlar. Ö43(E): Almanlar 1. Dünya savaşında bize yardım etmişlerdi. Ö70(K): Savaşlar sırasında aynı cephede yer aldığımız için dost millet. Ö119(E): Müttefikimiz kral adamlar." Ayrıca Ö79(E) Ülkelerinde Türkleri kabul ettikleri için onları seviyorum ve saygı duyuyorum." diyerek Türklere karşı misafirperverliğinden dolayı Almanları sevdiğini belirtmektedir.

4.1.6.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 17

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Almanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Gelişmişlik	1. Almanlar zeki, çalışkan ve üretken insanlardır. Teknolojileri ve sanayileri gelişmiştir. Kaliteli araçlar ve makineler üretirler. Almanlar zengindir. Ekonomileri iyidir. Pahalı eşyaları vardır. Almanları severim.	40
Türklerle İlişkiler	2. Almanlar ülkelerindeki Türklere iyi davranmaz. Müslümanları ve Türkleri sevmezler. Almanlar bizi savaşta kullanmış ve yenilmemize sebep olmuştur. Almanlar bizi yıkılmaya ve yoksulluğa sürüklemiştir. Almanlar Türkleri küçümser. Almanlar Türklerin düşmanıdır. Almanları sevmem.	16
	3. Almanlar geçmişten beri dostumuzdur. Bize yardım ederler. İyilik yaparlar. Almanlar ülkelerindeki Türklere kucak açar. Türklerin orada yaşamasına itiraz etmezler. Almanları severim.	11
Karakter Yapısı	4. Almanlar iyi kalpli ve cömert insanlardır. Misafirperver, yardımsever, dost canlısı ve samimi insanlardır. Saygılı ve adil bir toplumdur. Almanları severim.	22

Tablo 17'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Almanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; gelişmişlik, Türklerle ilişkiler ve karakter yapısı kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Gelişmişlik

Katılımcılar Almanları zeki, üretken ve başarılı insanlar olarak değerlendirmektedir. Öğrenciler Almanları sanayide ve teknolojide gelişmiş insanlar olarak karakterize etmektedir. Katılımcılar Almanların zengin olduğunu düşünmektedir. Bu genellemelere yönelik örnekler şu şekildedir:

> Ö146(K): Almanlar hakkında pek bir düşüncem yok ama zenginler. Ö151(E): Almanlar günümüzde teknolojisi, araçları, izledikleri politikalar vb. şeylerle kendilerini kıskandırıyorlar. Ö162(K): Çok zenginler. Paraları var. Ö175(E): Zenginler. Çoğu şey onlar sayesinde oluyor. Ö174(E): Çok başarılı ve zeki bir toplumu vardır. Ben severim. Ö179(K): Genelde zenginlerdir. Ekonomileri iyidir. Herkes oraya gitmek ister. Ö183(E): Sanayi bakımından gelişmiş insanlar. Ö203(E): Almanların gerçekten gelişmiş bir teknolojisi var. Dünyadaki en iyi otomobil markaları onlarındır. Ö206(K): Araba sanayisini geliştiren insanlar. Ö207(E): Ekonomileri iyidir. Son model cihazlar kullanırlar. Ö212(E): Araba bakımından bence en iyiler. Ekonomik olarak da iyiler. Ö226(E): Almanları severim akıllı ve zeki kişilerdir. Ö240(E): Almanları severim çünkü hem teknoloji hem de ekonomi bakımından çok gelişmişlerdir. Ö241(E): Almanları severim. Çalışkan, üretken ve düzenlilerdir. Ö244(K): Eğitim, sağlık ve teknoloji alanında gelişmişlerdir. Ö251(E): Çok zekiler. Arabalarının şekli çok güzel ve hızlı. Ö258(E): Almanları severim iyi insanlar. Çok zeki adamlar. Ö261(K): Akıllılar, zekiler, düşünceliler. Ö274(E): Kendi arabalarını, ürünlerini üretmeleri iyi. Ö279(E): Almanlar seri arabalar üretirler. Ö282(E): Almanlar teknolojide gelişmişlerdir. Arabaları

konforludur. Ö284(K): Almanlar üretme konusunda başarılıdır. Birçok araç ve makine üretirler. Ö292(E): Almanlar deyince aklıma euro ve pahalı eşyalar geliyor.

B) Türklerle İlişkiler

Katılımcıların Almanlar hakkındaki değerlendirmeleri, 1. Dünya Savaşı'ndaki müttefiklik ve Almanya'daki Türk diasporasından etkilenmektedir. Alman milletine olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar besleyen öğrenciler gerekçe olarak Almanya'daki Türklere kötü davranıldığını dile getirmektedir. Ayrıca katılımcılar Almanların Müslümanları sevmediğini düşünmektedir:

> Ö148(K): Oradaki Türklere pek iyi davranmıyorlar. Ö194(E): Türk düşmanları. Fakat bunu Türklere belli etmezler. Ö193(E): LGBT seven Müslümanları sevmeyen kötü insanlar. Ö199(K): Almanları pek tanımıyorum ama Türkleri dışladıklarını düşünüyorum. Ö201(E): Müslüman sevmeyen, LGBT destekçisi insanlar. Ö248(E): Almanya'daki Türkleri dışlıyorlar. O yüzden pek sevmem. Ö263(K): Türkleri çok sevmiyorlar.

Öğrencilerin Almanlardan hoşlanmamalarının bir başka nedeni, Osmanlı Devleti'ni savaşa çekmesi, yarı yolda bırakması ve yıkılma dönemine sürüklemesi şeklinde açıklanmaktadır:

> Ö173(E): Almanları fazla sevmem. Önceden bizi büyük bir savaşa sürüklediler ve Osmanlı Devleti'nin parçalanmasına neden oldular. Ö249(K): Bizi 1. Dünya Savaşı'nda kullandılar. Sonra onlar yüzünden bizim Türk milleti ekonomik düşüş yaşadı. Ö253(E): Almanlar benim için biraz kötüler. Mesela 1. Dünya Savaşı'nda bizi yanlarına çektiler. Biz de onlara güvenip savaşa girdik. Onlar bizim bütün güçlerimizi kullanıp kendilerinden hiç fedakârlık yapmamışlardır. Bizi kullanıp yıkılma dönemine sürüklemişlerdir. Ö257(E): Sömürgeci Almanlar Osmanlı'yı savaşa erken soktular. Ondan dolayı sevmem Ö291(E): Osmanlı'ya yoldaşlık yapacakken sonrasında yaptığı satıcılığı geliyor aklıma.

Ayrıca katılımcılar Almanların Türkleri hakir gördüğünü ve Türklere karşı düşmanlık beslediğini düşünmektedir. Öğrenciler farklı gerekçelerle Almanları sevmediğini dile getirmektedir:

> Ö148(K): Bizi kıskanıyorlar. Ö199(K): Almanları pek tanımıyorum ama Türkiye'yi ülkeden saymadıklarını düşünüyorum. Ö202(K): Sevmiyorum çünkü Almanlar bana göre Türklerle ilgili bir durum olduğunda ciddiye almıyorlar. Ayrıca bence Almanlar çelişkili insanlar. Çünkü bir dedikleri bir dediklerini tutmuyor. Ö234(K): Hiç sevmiyorum. Bizle geçmişte savaşmışlardı. Ö236(K): Ben sevmiyorum bize savaş açıyorlar. Bize silah satmıyorlarmış. Ondan dolayı sevmem. Ö275(K): Pek tanımıyorum ama sevmiyorum. Sanırım ön yargılıyım biraz.

Alman milletine olumlu kalıp yargı ve ön yargılar besleyen öğrencilerin gerekçeleri olumsuz düşünceler besleyen öğrencilerle benzerdir. Bu gruptaki katılımcılar Almanların Türkleri sevdiğini, Almanya'ya göç eden Türklere iyi davrandığını ve geçmişte de şimdi de Türklere destek olup iyilik yaptığını dile getirmektedir:

> Ö158(E): Almanları çok seviyorum. Türkler oraya çalışmaya gidiyor. Ö172(E): İyi insanlar çünkü Türkleri severler. Ö182(E): Almanlar iyiler. Bizle bir sorunları yok. Ö187(E): Bize geçmişten beri iyilikler yapıyorlar. Almanlar iyi insanlar. Ö192(K): Almanları aslında seviyorum. Neden mi? Türkler oraya çok göç ediyorlar. Orada yaşıyorlar. Buna rağmen çok

fazla itiraz etmiyorlar. Ö205(K): Almanlardan çok yardım aldık. Seviyorum onları. Ö221(K): Birçok Türk orada yaşıyor. Almanlar insanlara karşı saygılılar ve bu benim çok hoşuma gidiyor. Ö224(E): 1. Dünya Savaşı'nda bize yardım gönderdiler. Bu yüzden severim. Ö240(E): Bildiğim kadarıyla aramızda bir sıkıntı yok. Almanları severim. Ö244(K): Almanları seviyorum. Türklerle kardeştirler. Ö281(E): Almanları severim geçmişte de günümüzde de bize destek olmuşlardır.

C) Karakter Yapısı

Katılımcılara göre Almanlar iyi kalpli, yardımsever ve misafirperver insanlardır. Öğrenciler Almanları samimi, anlayışlı, kurallara uyan, adil ve mutlu insanlar olarak betimlemektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur.

Ö152(E): İnsanları iyi kalpli seviyorum. Ö163(K): Çok iyi insanlar. Ö181(E): Dünyanın en sakin, huzurlu, dertsiz ve iyimser insanları. Ö182(E): Almanlar iyiler çünkü çok yardımseverler ve cömertler. Ö186(K): Almanları seviyorum bana göre samimiler. Ö191(E): İnsanları anlayışlıdır. Ö204(E): Almanlar temiz ve iyi kalpli insanlardır. Ö207(E): İnsanları iyidir. Yardımsever ve dost canlısıdır. Ö235(K): İnsanları çok iyi. Ö237(E): Disiplinli ve kişilik bakımından iyi insanlardır. Adaletli olduklarını da düşünüyorum. Bu bakımdan Almanları severim. Ö241(E): Almanları severim. Çalışkan ve düzenlilerdir. Ülkelerinde huzur ortamı oluştururlar. Ö242(K): Almanları seviyorum. Bence güzel ve iyiler. Mutlular. Ö244(K): İyi kalpli, yardımsever ve cömerttirler. Ö250(K): İyi insanlar bence. Çünkü eniştem Almanya'ya gitti. Bana nasıl insanlar olduklarını söyledi. Ö252(E): Parklarda insanlar çevreyi kirletince park memuru o insana hemen ceza yazıyor. Güzel ve ahlâklı bir şey. Ö254(K): Çok iyi insanlar. Diğer insanları küçümsemezler. Ö256(K): Almanları severim çok iyiler kurallara uyarlar. Ö262(K): Adil insanlar olduklarını düşünüyorum. Ö263(K): Bence iyi insanlar. Ö267(E): İnsanları girişimci ve misafirperver. Ö296(E): Güzel insanlar. Bir yerde okudum. Bunların başkanı gideceği yere hep bisikletle gidiyormuş.

4.1.6.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Almanlara yönelik en yaygın kalıp yargı ve ön yargıların gelişmişlik düzeyine ilişkin yorumlar olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde karakter yapısına, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise Türklerle ilişkilere yönelik değerlendirmelere rastlanmaktadır. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler, diğer öğrenci grubundan farklı olarak karakter yapısı kategorisinde Almanlara dair sert, kaba, soğuk gibi kalıp yargılar üretmiştir.

4.1.6.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7, öğrencilerinin Almanları 1. Dünya Savaşı bağlamında değerlendirdiğini dile getirmektedir:

“Almanlarla ilgili şöyle söz konusu Almanların yanında savaşa girmeyi hata olarak değerlendiriyorlar. Almanların zeki olduğu ve Osmanlı’yı kandırdığı gibi bir ön yargıyla çok karşılaştım ben derslerde. İşte niye Almanların yanında savaşa girdik gibi ya da Almanların yanında savaşa girdik de yenildik gibi. Böyle yorumlar alıyorum.”

4.1.7. Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.7.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 18

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Düşmanlık	1. Yunanlar düşmanımızdır. Yunanlar ülkemizi işgal etmek ister. Toprağımıza göz dikerler. Adaları silahlandırıp askeri yığınak yaparlar. Eskiden bizimle savaşıp kazanamadıkları için takıntılılardır. Yunanlar saldırganca davranır. Türkleri ve Müslümanları hiç sevmezler. Geçmişte Türkleri öldürmüşlerdir. Yunanlar bize hakaret eder. Yunanlar çok kötü insanlardır. Yunanları hiç sevmem.	36
Kültür Hırsızlığı	2. Yunanlar kültürümüzü kopyalar. Yemeklerimizi çalıp ismini değiştirirler. Bizim olan şeyleri kendi kültürüymüş gibi göstermeye çalışırlar. Yunanlar özenti ve kıskanç insanlardır. Yunanları sevmem.	34
Zayıflık	3. Yunanlar güçsüzdür. Küçücük ülkeleri vardır. Ama kendilerini güçlü zannederler. Egolu ve kibirlilerdir. Türkler isterse onları kolayca yenebilir. Amerikalılara güvenip bize sataşırlar.	10

Tablo 18’de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Yunanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; düşmanlık, kültür hırsızlığı ve zayıflık kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Düşmanlık

Yunanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılarının ilk boyutu, iki millet arasındaki tarihsel anlaşmazlıklardan ve çatışmalardan kaynaklanmaktadır. Bu gerekçeye dayanarak öğrenciler “Yunanları sevmiyorum, nefret ediyorum, onlardan iğreniyorum” gibi duygusal tonda ifadeler kullanmaktadır. Katılımcılar geçmişte yaşanan olaylar nedeniyle Yunanları düşman olarak gördüğünü ve onları sevmediğini dile getirmektedir:

Ö15(K): Yunan deyince kusasım geliyor. Nedeniyse tarihleri yüzünden. Ö52(E): Hepsi bizim düşmanımız. Ö59(K): Komşu olsak da Kurtuluş Savaşı'nda bize düşman oldukları için sevmiyorum. Onlar da bizi sevmiyor. Ö62(E): Sevmem. Neden? Bilmem aramızda bir düşmanlık var. Ö64(K): Geçmişimiz de kötü zaten sevmiyorum. Ö109(E): Tarihimiz yüzünden düşmanlık duyulan halk. Ö117(E): Tarihimiz kötü olduğundan onlardan nefret ediyorum. Ö132(E): Zaten tarih boyunca bugün olduğu gibi Yunanlarla Türklerin arası hiç iyi olmamıştır. Onları sevmiyorum. Ö137(E): Geçmişte yaşadığımız olaylardan dolayı aramızın iyi olmadığı kişiler.

Katılımcılar Yunanların günümüzde de saldırgan tavrını devam ettirdiğini ve Türk topraklarını işgal etmeye çalıştığını belirtmektedir:

Ö9(E): Irkçı ve saldırgan bir toplum. Ö10(K): Takmışlar kafalarına Ege'yi. Bir bırakın yeter. Ö14(K): Silahlandırılması yasak adaları silahlandırdılar. Bu büyük bir haksızlık. Bağımsızlığımıza göz dikmiş durumdalar. Ö23(E): Askeri yığınak yapıyorlar. Türkler için tehditler. Ö30(K): Adalarımızı aldılar. Huzur bozmaya yönelik insanlar. Ö33(K): Hâlâ İstanbul derdindeler. Ö43(E): Yunanları hiç sevmiyorum. Osmanlı zamanında bizi sırtımızdan vurdular. Ö46(E): Çok kötüler. Bizim topraklarımızı işgal etmek istiyorlar. Yunanlar bizim olan adaları almış ve hâlâ devam ediyorlar. Ö51(K): Ege taraflarında bizim olan adalara isim vererek kendilerinin gösteriyorlar. Onları sevmiyorum. Ö82(K): Iyy iğrençler. Hiç sevmem Yunanları. Çünkü geçmişte de şimdi de bize saldırmışlar. Umarım en kısa sürede yok olurlar. Ö83(E): Yunanlar çok karaktersiz insanlardır. Eskiden bizimle savaşıp topraklarımızı alamadıkları için şimdi ülkemizin küçük parçalarını alıp kendilerininmiş gibi göstermeyi deniyorlar. Ö88(K): Yunanlar Türklerin vatanını almak için geçmişte çok uğraştılar. O yüzden sevmiyorum. Ö94(E): Yunanları sevmem. Adaları silahlandırdılar. Bizi işgal ettiler. Ö101(K): İstedikleri hedefleri başaramayınca peşlerini bırakmıyorlar. Ö107(E): Zamanında İzmir'i işgal etmeye kalktılar. Yapamadılar. Sonraki zamanlarda da denediler. Yine yapamadılar. Çünkü ezikler, kötüler. Nefret ediyorum. Ö118(E): Zamanında İzmir'i almışlar. Sonra biz kendi topraklarımızı fazlasıyla geri aldık. Hiç sevmem Yunanları. Ö139(K): Askerlerin girmesinin yasak olduğu adaları silahlandırıyorlar.

Katılımcılar Yunanların Türklere kötü davrandığını ve hakaret ettiğini beyan etmektedir. Bu olumsuz genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde yer almaktadır:

Ö17(E): Türkleri sevmeyen insanlar. Kavga severler. Ö20(E): Sevmiyorum çok kötüler. Türkleri öldürdüler. Ö26(E): Vatandaşlarımızı öldürdüler. Türklere hakaret ettiler. Ö29(E): Halkımızın en nefret ettiği milletlerden biri. Ö41(E): Onlar çok kötü insanlar. Türklere ve Müslümanlara karşı çok saldırgan davranıyorlar. Ö42(E): Sevmiyorum çünkü Türklere çok kötü davranıyorlar. Gereksiz bir kinleri var. Ö74(E): Yunanlıları sevmiyorum. Bayrağımızı yakıyorlar. Ö78(E): Türklere işkence ettiler. Bu yüzden sevmiyorum. Ö80(E): Hiç sevmem Türklerle kötü geçiniyorlar. Ö91(E): Açıkça söylemem gerekirse Yunanları sevmiyorum. Çünkü adamların işi gücü Türklere hakaret.

B) Kültür Hırsızlığı

Bu kategori Yunanları "Türk mutfağına giren hırsızlar (Ö121E)" olarak resmetmektedir. Katılımcılar, Yunanların Türk kültürünü ve yemeklerini sahiplendiğini ve dünyaya kendilerininmiş gibi tanıttığını söylemektedir. Yunanlılar özenti bir millet olarak değerlendirilmektedir. Öğrencilerin bu durumdan hoşlanmadığı ve rahatsızlık duyduğu belirlenmiştir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

Ö6(K): Sevmiyorum her şeyimizi çalıyorlar. Ö15(K): Yemek hırsızları. Ö25(E): Bütün yemeklerimizi kopyalamaya çalışırlar. Ö26(E): Bir topluluk bu kadar özenti ve kıskanç

olamaz. Yemeklerimizi çaldılar. Ö29(E): Her türlü kültür ögemizi sahipleniyorlar. Ö30(K): Yemeklerimizi aldılar. Kültürümüzü aldılar. Ö33(K): Kültürümüz sanki onlara aitmiş gibi davranıyorlar. Ö34(K): Aşırı kopyacılar. Kendilerinin olmayan şeyleri üstlenmekte bir numaralar. Nefret ediyorum. Yaşamalarına bile gerek görmüyorum. Ö48(K): Sevmiyorum, kötü insanlar. Yemeklerimizi çaldılar. Ö49(K): Yemeklerimizi kendi yemekleri gibi göstermeleri hiç hoş değil. Biraz yüzsüz bir millet sanki. Ö50(K): Ya ben bunlar kadar itici insan görmedim. Yok caciki yok baklavaki. Onlar bizim yemeklerimiz hırsızlar! Nefret ediyorum Yunanlardan. Ö51(K): Bence kendilerine ait yemekleri yok! Çoğu şeyi bizden kopya çekiyorlar. Şu anda bile röportaj yapılınca bize ait olan şeyleri kendilerininmiş gibi kabullendirmeye çalışıyorlar. Ö54(K): Yemeklerimizi çalıp isimlerini değiştirdiler. Ö55(K): Yemeklerimiz çalındı (caciki, dolmaki). Ö64(K): Bunlar yemeklerimizi çalıyor. Ö86(E): Türk düşmanı sürekli Türk yemeklerini çalıp kendisininmiş gibi yapan kötü insanlar. Ö88(K): Bizim yemeklerimizi kendilerinin gibi tanıtıyorlar. O yüzden sevmiyorum. Ö89(K): Hiç sevmiyorum. Lütfen bizim yemeklerimizi bırakın. Baklava falan bizim. Gidin kendiniz yemek bulun. Ö90(K): Yunanları hiç sevmiyorum. Çünkü bize hırsız olduğumuzu onların yemeklerini çaldığımızı söylüyorlar. Asıl hırsız onlar. Ö99(K): Türklerin kültürünü kendilerininmiş gibi göstermeye çalışıyorlar. Gıcık oluyorum buna. Ö102(E): Yunanları sevmiyorum çünkü bazı Türk yemeklerini çaldılar. Ö103(K): Türk kültüründeki yemekleri kendi kültürüymüş gibi gösteriyorlar. Ö105(E): Yunanlar Türk yemeklerini çalıp kendi mutfaklarıymış gibi gösteriyor. Ö112(K): Yemeklerimizi çalan hainler. Baklavaya baklavaki diyorlar. Ö115(E): Türklerden yemek ismi çaldıklarını duymuştum. Ö127(K): Yemek kültürümüzü ele geçirmeye çalışan insanlar. Ö130(K): Kültürü Türklerin kopyası gibi. Bence özenti bir toplum. Ö131(E): Yemeklerinin bizimkilere çok benzer olması beni rahatsız ediyor. Ö132(E): Bizim yemeklerimizi çalıyorlar ve bize hırsız diyorlar. Ö134(E): Kopyacı ve cahil insanlar.

C) Zayıflık

Bu kategori Yunanlara yönelik küçümseyici sıfatlar içermektedir. Katılımcılar Yunanları Türklerin dengi olarak görmemekte ve onların güçsüz olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar Yunanların Amerika'nın desteğiyle Türkleri tehdit ettiğini ve kendine fazla güvendiğini söylemektedir. Bu kategorideki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö30(K): Kendilerini bir şey sanıyorlar. Ö39(K): Kendilerini acındırıp ülkeleri yanına topluyorlar. Bir de savaş açarım diyorlar. Ö40(K): Kendi kendine artistlenen insanlar. Savaş açacakmış! Türkiye'nin çeyreği anca ediyorlar. Adalar olmasa mikroskopla görülecekler. Ö41(E): Onlar kötü insanlar. Arkasında ABD durmasa bir şey yapamayacaklar. Ö46(E): Amerika'ya güveniyorlar. Onları Amerika mı kurtaracak? Bir güdümlü füze, birkaç İHA onları halleder. Bizi sevmezler. Ben de şahsi olarak onları sevmem. Ö73(K): Yunanlıları aşırı sevmiyorum. Yani 3+1 ülkeleri var. Türklere kafa tutuyorlar. Belli ki kukla konumundalar. O kuklayı oynatanlara da selam olsun! Ö80(E): Bizim Kızılay Dikimevi'ndeki insanlarımız bile onların askerlerinden fazla. Yani bizim tek bir hareketimiz onların suya batışı demek. Ö91(E): Açıkça söylemem gerekirse Yunanları sevmiyorum. Bir oda bir salon ülkeleri var zaten. Ö119(E): Yunanlar fazla artistleniyorlar. Ö127(K): Kendilerini çok güçlü görüyorlar.

4.1.7.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 19

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yunanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Düşmanlık	1. Yunanlar düşmanımızdır. Topraklarımız almaya çalışıyorlar. Türkiye'yi kışkırtarak savaş çıkarmak istiyorlar. Yunanlar kavgacı ve saldırgan insanlardır. Yunanlar sinsi ve çıkarcıdır. Geçmişte bize saldırdılar. Yunanlar bize ihanet etti. Yunanlar kötü insanlardır. İyi özellikleri yok. Yunanlardan nefret ederim.	45
Kültür Hırsızlığı	2. Yunanlar kültürümüzü çalıyorlar. Yemeklerimizi kendi yemekleriymiş gibi tanıtıyorlar. Türklere özeniyorlar. Kopyacı hırsızlar. Kendi fikri olmayan insanlar. Yunanları sevmiyorum.	43
Zayıflık	3. Yunanlar kendilerini güçlü sanıyorlar. Bizden üstün olduklarını düşünüyorlar. Kendilerine fazla güveniyorlar. Geçmişten ders çıkarmayıp şımarıklık yapıyorlar. İstersek onları kolayca yeneriz. Küçük ve güçsüz bir ülke olmalarına rağmen bize savaş açmak istiyorlar. Amerikalıların ve Avrupalıların maşası olmuşlar.	28

Tablo 19'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Yunanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; düşmanlık, kültür hırsızlığı ve zayıflık kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Düşmanlık

Katılımcılar Yunanları düşman olarak görmektedir. Öğrenciler, iki millet arasında geçmişte yaşanan savaşlardan dolayı Yunanlardan nefret ettiğini söylemektedir. Yunanlar Türkleri sırtından bıçaklayan ve Türklere acı çektiren insanlar olarak değerlendirilmektedir. Öğrencilerin Yunanlara yönelik "hepsi kötü, hiç iyi yanları yok" gibi genellemelerde bulunduğu görülmektedir:

> Ö146(K): İzlediğim filmlerden ve tarihimizden dolayı Yunanlardan nefret ediyorum. Hiçbir zaman sevmedim. Ö152(E): Yunanları sevmiyorum çünkü Osmanlı döneminde, 1. Dünya Savaşı'nda falan bize saldırdılar. Ö199(K): Geçmiş zamanlardan bugünlere kadar Türklerle anlaşmazlıkları olduğu için ve bir savaş içinde oldukları için onları sevmiyorum. Ö202(K): Yunanlardan nefret ediyorum çünkü Osmanlı zamanında İngilizlerle iş birliği yapmaları onları çok iğrenç insanlar yapıyor. Osmanlıyla yıllarca yaşıyorlar ama güçsüz duruma düşünce hemen taraf değiştiriyorlar. Ö212(E): Sevmiyorum çünkü eski zamanlarda Türklere çok acı çektirmişler. Ö253(E): 1. Dünya Savaşı'nda bizi yıkmaya çalışmışlardır. Bu yüzden onları hiç sevmiyorum. Ö258(E): Tarihte bizlere savaş açıp bizleri topraklarımızda alıkoydukları için sevmiyorum. Ö272(E): Tarihi, geçmişi ve geleceği kötü insanlar. Ö291(E): İnsanlarımızı öldürüp katleden vicdansızlar. Ö296(E): Yunanları sevmem. Hain insanlardır. Ö298(E): Hain ve yalaka insanlar. Sınıfta hocam ödev vardı diyen kızlar gibiler.

Katılımcılar Yunanların günümüzde de saldırgan tavırlar sergileyerek Türkiye'yi kışkırtmaya çalıştığını ve savaş çıkarma amacında olduğunu iddia etmektedir. Bu bağlamda Yunanlar; Türklere düşmanlık besleyen, Türklerin topraklarını ele geçirmek isteyen, ortalığı karıştıran, sinsi ve kötü niyetli insanlar olarak görülmektedir:

> Ö149(E): Yunanlar açgözlü ve saldırgan insanlar. Ö174(E): Yunanlar kötü huylu, sinsi ve çıkarcılardır. Ben onlardan nefret ederim. Ö187(E): Kötüler neden mi? Geçmişte topraklarımızı almaya çalıştılar. Şimdi de almaya çalışıyorlar. İnsanları iyi gibi gözükebilir ama kötüler. Ö198(K): En küçük olayları büyütüp savaş çıkarırlar. Sözde bizi kardeşleri gibi görüp ortalığı karıştırırlar. Ö207(E): Türklere savaş açmaya çalışırlar. O yüzden hiç sevmem. Ö216(K): Türkleri kışkırtıyorlar bence. Ö217(K): Yunanlar çok kötü. Onların amacı Türkleri kışkırtmak ve Türkiye'yi ele geçirmek. Bir de komşumuz bunu yapıyorsa daha neler. Ö219(E): Yunanlar Türkleri kışkırtmaya çalışıyor ve NATO'dan atılmasını istiyor. Atılırsak Amerikalılar ve Fransızlarla birleşip yerimizi paylaşacaklar. Ö226(E): Sevmediğim bir toplum. Çünkü onlar Türklerin düşmanı. Topraklarımızı almayı isterler. Ö237(E): Geçmişten beri Türkiye'ye yaptığı hakaretler, kışkırtmalar ve Ege denizinden hak istedikleri için Yunanlardan nefret ederim. Ö241(E): Türklere sataşıyorlar. Savaş için yer arıyorlar. Ö244(K): Yunanlar hakkında pek bir şey bilmiyorum ama bize savaş açacakları için pek sevmiyorum. Ö248(E): Günahım kadar bile sevmem. Osmanlı'da çok karışıklık çıkardılar. Şu an bile Türkiye'yi yıkmayı, toprak almayı, bitirmeyi ve soykırım yapmayı istiyorlar. O yüzden hiç sevmiyorum. Ö251(E): Acımasız ve kötü insanlar. Bize saldırıp duruyorlar. Ö256(K): Yunanları sevmiyorum. İnsanlarımıza kötü davranıyorlar. Komşumuz olmasına rağmen sevmiyoruz birbirimizi. Ö264(E): Bu insanlar baya kötü. Egeye göz dikmişler. Ö274(E): Bize çok büyük bir düşmanlık besliyorlar. Son zamanlarda Yunanların Türklere saldıracağı söylemleri arttı. Ö281(E): Onlarla yakında savaşacağız sanırım. Sürekli bize sorun çıkarırlar.

Katılımcılar Yunanlar ve Türklerin sürekli bir düşmanlık içerisinde olduğunu ve karşılıklı olarak birbirini sevmediğini düşünmektedir:

> Ö158(E): Yunanları hiç sevmiyorum. Dedelerimiz onlara gavur diyor. Ö163(K): Sosyal medyada bile kuduruyorlar. İnternette söyledikleri şeyleri yüzüme söyleseler kafalarını asfalta sürerim. Hiç iyi yanları yok. Kuduruk ve şımarıklar. Ö173(E): Türklerle sürekli tartışırlar. Ö182(E): Yunanları sevmiyorum. Aramızda çok sorunlar var. Ö223(E): Yunanlardan nefret ederim. Halkını hiç sevmem çünkü onlar da bizi sevmez. Ne kadar sevecen yaklaşsak da onlar bizi hiç sevmedi. Ö229(K): Türklere düşman oldukları için Yunanları sevmiyorum. Ö243(K): Yunanlarla Türkler düşman ikisi de birbirinden haz etmiyor. Ben Yunanları hiç sevmiyorum. Bence kötüler. Ö257(E): Yunanlar Türkleri sevmediğinden ben de onlardan nefret ederim. Eğer Türkiye'nin başkanı olsaydım Yunanistan diye bir ülke olmazdı. Çünkü onlar Türklerin düşmanı.

B) Kültür Hırsızlığı

Katılımcılara göre Yunanlar kendi kültürü olmayan özenti bir toplumdur. Öğrenciler Yunanları "hırsız, taklitçi, kopyacı" gibi olumsuz ifadelerle nitelendirmektedir. Katılımcılara göre Yunanlar Türk yemeklerinin adlarını değiştirerek Türk kültürünü sahiplenmektedir. Katılımcılar bu yüzden Yunanları sevmediğini ifade etmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

> Ö145(K): Onları sevmiyorum bizim kültürümüze sahip çıkmaya çalışmaları kötü. Ö148(K): Sevmiyorum. Hırsız ve yalancı olduklarını düşünüyorum. Ö150(E): Güzel yemekleri var. Çünkü hepsini bizden çaldılar. Ö157(K): Türklerin yemeklerini kıskanıyorlar. Ö162(K): Bizi

kıskanıyorlar. Yemek isimlerimizi bile çalmışlar. Baklavaki diye isim mi olur? Hiç yaratıcı değiller. Ö166(K): Özenti, kültürümüzü taklit eden, çalan, özgünmüş gibi göstermeye çalışan kişiler. Ö167(E): Türklerin yemeklerine bizim yemeğimiz derler. Ö171(K): Bizde hangi yemek varsa sonuna "ki" ekini getirerek kendi yemekleri yapıyorlar. Ö178(K): Bizim Türk kültür mutfağımızdan yemekleri çalarlar. Ö182(E): Yunanları sevmiyorum çünkü bizim kendimize özgü yemeklerimizi kendi yemekleriymiş gibi gösteriyorlar. Ö183(E): 500 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altında yaşamış bir millettir. Türk kültüründen yemeklerine kadar her şeyi sahiplenip bizim diyorlar. Sadece yemeklerin isimlerine birkaç harf ekliyorlar. Ö185(K): Taklitçi, kendi düşüncesi olmayan, özgün olmayan millet. Ö191(E): Hırsızlardır çünkü yemeklerini Türklerden çalmışlardır. Kültürsüzlerdir. Ö194(E): Bizim kültürümüzü çalıp kendilerininmiş gibi gösteriyorlar. Ö200(E): Yunanlar her şeyi Türklerden çalmışlardır. Ö217(K): Yunanlar yemeklerin tümünü bizden kopya çekiyorlar. Mesela baklavaya baklavaki diyorlar. Çok saygısızlar. Ö221(K): Yemeklerimizin ismini değiştirip bizden çalıyorlar. Ö229(K): Bizim yemeklerimizi kendi kültürleri gibi gösteriyorlar. Ö233(E): Osmanlı'nın son zamanlarında bunlar bağımsızlık kazanınca bizim mutfak kültürünü de çaldılar. Ben bu Yunanları hiç sevmem. Ö239(E): Türklerin yemeklerinin sonuna "ki" eki koyarak kendi yemeği diye tanıtırlar. Ö241(E): Yunanları sevmem çünkü kültürümüzü çalıyorlar. Ö243(K): Yemeklerimizi kendi yemekleriymiş gibi tanıtıyorlar. Sonuna birkaç harf ekleyip kendi yemekleri gibi gösteriyorlar. Ö247(E): Sevmem çünkü Türklere özeniyorlar. Türk yemeklerini çalıyorlar. Ö249(K): Kendi kültürleri yok. Sevmiyorum yemeğimizi çalıyorlar. Ö253(E): Yunanları hiç sevmem çünkü sürekli bir yemeğimizi çalmışlardır. Ama biz o yemekleri kendimiz bulduk. Ö260(E): Yemeklerimizi çaldıkları için onları hiç sevmiyorum. Ö263(K): Bence en kötü insanlardan daha da kötü bunlar. Nefret ediyorum insanlarından da geleneklerinden de. Hiç sevmiyorum. Yemeklerimizi çalıyorlar. Ö265(K): Sevmiyorum. Türklere özeniyorlar. Özentiler, yemeklerimizi çalıyorlar. Ö269(E): Yunanları sevmem. Türklerin geleneklerini, göreneklerini, yemeklerini çalıyorlar. Ben sevmem. Kişilikleri kötü. Ö273(E): Hırsızlar. Sadece yemek isimlerini değiştirirler. Türkleri kıskanıyorlar. Ö274(E): Bizim yemeklerimize çok göz koymuş gibiler. Ö276(K): Türkleri taklit ediyorlar. Ö277(E): Yemeklerimizi kopyalayıp sonuna "ki" eki ekleyerek kendilerininmiş gibi gösteren millet Ö278(K): Yemeklerimizi, emeklerimizi çalan kendilerinin gibi gösteren tek millet. Ö298(E): Kopyacı insanlar.

C) Zayıflık

Bu kategori, katılımcı görüşlerindeki güçsüz ve zayıf Yunanları alaya alma ve küçümseme eğilimini yansıtmaktadır. Katılımcılar Yunanları kendini beğenmiş, egolu ve şımarık insanlar olarak tanımlamaktadır. Öğrenciler Yunanların, Türklerin rakibi olamayacağını düşünmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö154(E): Yunanları hiç sevmem kafasızlar. Bizim ülkemiz gibi kimse olamadı. Yunanlar da olamazlar. Ö157(K): Askerleri iyi değil, güçsüzler. Ö167(E): Küçük bir ülke olmalarına rağmen Türkiye'ye savaş açarlar. Ö169(E): Akıllanmıyorlar. Yani bir asır önce denize dökmüşüz. Hayır yani tekrardan yüzmek istiyorlar. Eğer o gün yedikleri tokadı unutmuşlarsa gelsinler yine ders veririz. Avrupa'nın şımarık çocukları. Yüzmenistan. Ö171(K): Yunanlar boş boş artistleniyorlar. Küçücük ülkeleri var. Ö174(E): Kendilerini çok beğenirler. Kendilerine fazla güvenirler. Ö175(E): Kendilerini güçlü sanıyorlar. İnsanları pis ve kötü. Ö200(E): En sevmediğim özellikleri kendilerini bizle kıyaslamaları. Bilmiyorlar ki Türkler hiç kimseyle kıyaslanamaz. Ö201(E): 1 oda 1 salon küçücük balkon kadar ülkeleriyle Türklere sallıyorlar. İki günde tüm ülkeyi kaybedecek kadar güçsüzler. Ö203(E): Kendilerini bir şey sanıyorlar. 20 milyonluk nüfusla 84 milyonluk nüfusa karşı çıkıyorlar. Ö212(E): Onlar bence dünyanın en güçsüz ülkesi. Ö213(E): Sürekli Türkiye'yi tehdit ediyorlar. Türkler Yunanlara savaş açsa tek kurşunda öldürürler. Ö226(E): Sevmediğim bir toplum. Çünkü Türklerden daha iyiyiz gibi ifadeler kullanan bir toplum. Ö227(K): Yunanları sevmiyorum. Kendilerini diğer milletlerden çok üstün görüyorlar. Azıcık nüfusları olmasına rağmen. Ö239(E): Yüz verince üstümüze çıkmaya çalışmışlar. Ö240(E): Şu aralar bize çok kötü davranmaya başladılar. Galiba biraz yüzmeyi özlemişler. Ö247(E): Ama ne yaparlarsa yapsınlar asla Türklerin yanından bile

> geçemezler. Ö252(E): Kendilerini güçlü zannedip bizim toprakları almayan çalışan insanlar. Ama bizim ülkenin yarısı bile onların iki katı. Ö260(E): Kendilerini bir şey sandıkları için onları hiç sevmiyorum. Ö292(E): Güçsüz bir millet. Bizimle neden savaşmak istiyorlar anlamıyorum.

Katılımcılar ayrıca Yunanların, Avrupalılar ve Amerikalılar tarafından kullanıldığını ve onların dolduruşuna geldiğini söylemektedir. Yunanlar diğer ülkelere güvenen zayıf bir millet olarak görülmektedir. Aşağıda katılımcı görüşleri sunulmuştur:

> Ö159(E): ABD'nin maşası olmuşlar. Yunanları gram sevmiyorum. Ö160(E): İngiliz yancıları. Onların maşası gibiler. Ö170(E): İngiltere'nin maşası olmuşlar ve bize saldırmışlar. Ama Atatürk ve arkadaşları bunlara çok güzel cevap vermiş. Ö195(K): Bize kafa tutan ama arkasındaki ülkelere güvenen millet. Ö206(K): İngilizlerden aldıkları destekle sürekli Türkleri tehdit ediyorlar. Zaten iki oda bir salon ülkesiniz. Neyin düşmanlığı bu? Ö222(E): Arkasındaki ülkelere güvenerek her gün bize karşı hırlarlar. Amerika kışkırtır Türkiye'ye havla diye. Bir gün Allah nasip ederse Yunanları tokatladığımızı görürüm. Ö232(E): Yunanları sevmiyorum çünkü diğer ülkelerin oyunlarına gelip Türkiye'ye saldırıyorlar. Çok saflar. İyi bir özellikleri yok. Ö262(K): Cahil olduklarını düşünüyorum. Ya da bazı şeyleri kendilerine yediremiyorlar. Yıllardır maşa olarak kullanılıyorlar.

4.1.7.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Yunanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların benzer içeriklerden oluştuğu görülmektedir. Her iki okuldaki öğrencilerde en sık rastlanan kalıp yargı ve ön yargılar Yunanları düşman ve kültür hırsızı olarak değerlendirmektedir. Öte yandan sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde zayıflık kategorisindeki kalıp yargı ve ön yargılarla daha fazla karşılaşılmaktadır.

4.1.7.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 5 öğrencilerinin Yunanlara karşı küçümseyici bakış açısına sahip olduğunu bildirmektedir: "Mesela şey var. Şu an gündemden kaynaklı herhalde. Yunanlarla savaşa girsek biz kesinlikle yeneriz, dümdüz ederiz diyorlar mesela. Yunanlara karşı inanılmaz bir ön yargı var." Öğretmen 7 ise öğrencilerinin Yunanları düşman olarak gördüğünü söylemektedir: "Yunanlarla ilgili kalıp yargı, ön yargı var. Yunanlara çok olumsuz bir bakış açısı var tarihi boyutta. Hani ezeli düşman gibi. Hani Kurtuluş Savaşı sürecinden de bahsettiğimiz için derslerde böyle bir durum söz konusu." Bu bulgular öğrencilerden elde edilen sonuçları desteklemektedir.

4.1.8. Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.8.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 20

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Tarihsel Öfke ve Düşmanlık	1. Ermeniler cani ve katliamcıdır. Ermeniler acımasız, vahşi ve saldırgan insanlardır. Türklere işkence yapmış ve masum insanları öldürmüşlerdir. Osmanlı zamanında onlara iyi davranmamıza rağmen topraklarımızı almak için bize saldırmışlardır. Geçmişte Türkleri sırtından bıçaklamışlardır. Ermeniler Türklerden nefret ederler. Yeni nesillere Türk nefretini aşılarlar. Kendileri soykırım yapmasına rağmen tüm dünyaya biz mağduruz derler. Ermeniler yalancı ve iftiracı insanlardır. Ermeniler çok kötü insanlardır. Ermenilerden nefret ediyorum. Ermenilerden tiksiniyorum. Ermeni bir insanla yakın olmam.	71

Tablo 20'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Ermenilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar tarihsel öfke ve düşmanlık kategorisinde sınıflandırılmıştır.

A) Tarihsel Öfke ve Düşmanlık

Bu kategori Ermenilere yönelik yoğun nefreti yansıtmaktadır. Katılımcıların zihnindeki Ermeni profili kadınları ve çocukları katleden acımasız ve vahşi insanlardır. Katılımcılar geçmişte Türklere yaptıkları zulümler nedeniyle Ermenilerden nefret ettiğini belirtmektedir. Katılımcılar Ermenilerin Türklere ihanet ettiğini söylemekte ve onları suçlamaktadır:

> Ö10(K): Vahşi olduklarını düşünüyorum. Hayatları katletmeye odaklı. Ö12(K): Ermenilerden gerçekten nefret ediyorum. Osmanlıdan bu yana ülkemize zarar verdiklerini düşünüyorum. Türklere yaptıkları eziyetlerden sonra sevmem beklenemezdi zaten. Ö15(K): Tarihleri yüzünden onlarda tiksiniyorum. Ö20(E): Osmanlı zamanında çok fazla masum Türk insanını öldürdüler. Ö21(E): Osmanlı Devleti'nin güçsüz olduğu zamanlarda toprağımızı alabilmek için çok uğraştılar ve Türklere işkence (soykırım) yapmaları çok kötü. Ö22(E): Ermenileri sevmiyorum. Çünkü geçmişte bizim insanlarımıza yaptıklarını oldukça iyi biliyorum. İyi niyetimizi halen suistimal etmeye devam ediyorlar. Ö42(E): Ermeniler ahlâksızlar. Bu yüzden çok sevmiyorum. Ö48(K): Sevmiyorum. Kurtuluş savaşı yıllarında bize ihanet ettiler. Ö53(E): Geçmişte çok Türk öldürdükleri için onları sevmiyorum. Ö54(K): Ermenileri sevmiyorum. Onlar bize soykırım yaptı. Türk kadınlarına zarar verdiler. Ö55(K): Sevmiyorum. Bize geçmişte soykırım yaptılar. Toplu mezarlar falan. Ö73(K): Osmanlı Rusya savaşında Türk halkını arkasından hançerledikleri için Ermenileri sevmiyorum. Ö78(E): Türklere kötü davranıyorlar. Acıma duyguları yok. Bu yüzden sevmiyorum. Ö84(K): Ermeniler zamanında

bizi sırtımızdan vurmuştu. Bu yüzden onları sevmiyorum. Nefret ediyorum. Ö96(K): Bizi arkamızdan bıçaklayan hainler. Bizi sattılar. Kendi menfaatlerini çok iyi tutuyorlar. Ö98(K): Ermeniler bana göre çok kötü insanlar. Çünkü insan öldürmekten zevk alıyorlar. Bu da benim hiç hoşuma gitmiyor. İnkîlap dersinde gördüğümüze göre Türkleri öldürmüşler ve bebekleri de. Kesinlikle ama kesinlikle kötü insanlar. Ö105(E): Ermeni insanlar genellikle kötüdür. Türkler zamanında çok çekti ve hâlâ çekiyor. Ö118(E): Aynı Yunanlar gibi Ermeniler de kendi çıkarcılar. İlk isyanlar hep onlardan çıktı. Hiç sevmem Ermenileri. Ö124(K): Onlar hakkında pek bir fikrim yok ama geçmişteki bazı olaylardan dolayı çoğunu sevmiyorum. Ö127(K): Ermenileri sevmem. Zamanında bize çok kötülük yapmışlar. Ö129(K): Hiç iyi bir geçmişimiz yok. Ö137(E): Bize yaptıklarından ve yapmaya devam ettiklerinden dolayı sevmiyorum. Hâlâ aramız bozuk zaten. Ö139(K): Türklere eziyet çektirdiler.

Katılımcılar Ermenilerin Türk düşmanlığını sürdürdüğünü ve ülkesindeki Türklere kötü davrandığını dile getirmektedir. Öğrenciler Ermenilerin eğitim yoluyla çocuklarına Türk nefretini aşıladığını düşünmektedir:

Ö7(E): Bize ırkçılık yapıyorlar. Ö18(E): Türk insanlarına çok kinliler. Ö51(K): Çok sinirli ve düşmanca davranıp ters ters bakıyorlar. Ama bizim ülkemize gelseler Türk vatandaşı öyle davranmıyor. Ders kitaplarında soykırımı Türkler yaptı yazıyor. Gerçekten nefret ediyorum. Ö68(E): Bize düşmanlar. Ülkemize hakaret ederler. Sevmem onları Ö76(K): Kötü yaratıklar. Ülkelerinde yaşayan kötülüğü dokunmayan Türklere ırkçılık ve zulümler yapıyorlar. Ö91(E): Adamlar Türkleri o kadar sevmiyorlar ki bunu nesilden nesile aktarıyorlar.

Katılımcılar Ermenilerle yakınlık kurmak istemediğini dile getirmektedir. Bazı katılımcılar Ermenilerin ülkemizden gönderilmesi gerektiğini düşünmektedir:

Ö25(E): Tarihi geçmişimizden dolayı kendilerini çok sevmem. Aslında hepsi insan. Ama sevmiyorum işte. Görünce çok sinirleniyorum. O yaptıkları soykırımları unutmam. Ö26(E): Ermenileri o kadar sevmiyorum ki… Biz onlardan daha medeni olduğumuzdan onların yaptıkları şeyleri yapmayız. Ö28(E): Bizi öldürdüler. Daha doğmamış çocukları analarının karnından kesip aldılar. Bir de bu caniler mi haklı? Ö31(K): Nefret ediyorum. Keşke ölseler. Kendi çıkarları için her şeyi yapabilecek insanlar. Ö35(K): Ermeniler korkunç insanlar. Ermeni bir insanla fazla yakın olmam. Ö56(K): Soykırımcı, cani ve iftiracılar. Bir an önce ülkelerine gitmeleri lazım.

Ermeniler yalancı ve iftiracı olmakla suçlanmaktadır. Katılımcılar Ermenilerin Türklere soykırım yaptığı halde dünyaya mağdur rolü oynadığını dile getirmektedir:

Ö16(E): Türkler tarafından soykırıma uğradıklarını söyleyen fakat Türkleri savaşta sırtından bıçaklayan yalancılar. Ö27(E): Ermeniler çok yalancı. Bize çok kötü şeyler yapmalarına rağmen Türkler yaptı diye iftira atıyorlar. Ö30(K): Osmanlı Devleti'nde onlara o kadar iyi davranmamıza rağmen bize soykırım yaptılar. Kadınlarımıza saldırdılar. Sonra suçu bize attılar. Dünyaya bunu anlattılar. Ö43(E): Çok kötü bir millet. Bize soykırım yapmalarına rağmen suçu bize attılar. Bu kadar karaktersizler. Ö46(E): Yunanlılar kadar sevmem. Onlar bize soykırım yaptılar. Bir de üstüne onlar yaptı diye söylüyorlar. Hatta bununla ilgili bir günü seçmişler kutluyorlar. Ö49(K): Onlar bize soykırım yapmasına rağmen bizim onlara yaptığımızı iddia etmeleri ve diğer bazı ülkelerin işlerine geldiği için onları savunmaları çok saçma ve kötü. Sevmediğim yalancı, kötü bir millet. Ö57(K): Siz bizim insanlarımızı katlederken iyi ama biz sizi o kadar borç alıp göç ettirince soykırım yapmış oluyoruz. Hâlâ da bizim yaptığımızı söylüyorlar. Ve ülkeler onlara inanıyor. Ö61(K): Yalancı ve hak yiyen insanlar. Ö62(E): Soykırımcılar. Hiç sevmem onları. Bir de bize diyorlar. Savaştayken arkamızdan vurdular. Ö63(E): Sevmiyorum çünkü Ermeni soykırımı hakkında yalan söyledikleri için. Ö69(E): Bize soykırım yapıp diğer devletlere Türkler bize soykırım yaptı diyen yalancı insanlar. Ö70(K): Hem gel öldür. Katliam yap. Sonra bir de iftira at. Oh ne ala memleket! Bu hainlere diyecek laf bile bulamıyorum. Ö87(K): Yalancı, cahil, iğrenç bir millet. Katliamı kendileri yapıp suçu bize attılar. Ö89(K): Hiç sevmediğim çok kötü bir millet. Katliam yapıp bize suç atmaları ve bizi sırtımızdan bıçaklamaları ne olduklarını gösteriyor. Ö90(K): Bizi yapmadığımız bir katliamdan sorumlu tutuyorlar. Onun için sevmiyorum.

Ö91(E): Ermeni Soykırımı diye bir şey yok. Kısacası onlar bana kalırsa pisliğin teki. Ö94(E): Kötüler. Bize ihanet ettiler. Soykırım falan yapmadık. Kendi kendilerine ağlayıp yardım istiyorlar. Asıl onlar isyan ederken masum insanlarımızı öldürdüler. Ö107(E): Bize yıllarca zulüm ettiler. Dünyaya bu zulmü bizim yaptığımızı söylediler. Çünkü kötüler. Ö117(E): Türklere soykırım yaptığı halde bizi suçladıkları için Ermenilerden nefret ediyorum. Ö132(E): 1. Dünya Savaşı'nda bize soykırım yaptılar. Sevk ve İskân Kanunu çıkınca bize soykırımcı demeye başladılar. Ermenileri sevmiyorum.

4.1.8.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 21

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ermenilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Tarihsel Öfke ve Düşmanlık	1. Ermeniler çok kötü insanlardır. Acımasız katillerdir. Geçmişte Türklere çok zarar vermişlerdir. Kadınlarımızı ve çocuklarımıza işkence yapıp öldürmüşlerdir. Ermeniler iftiracı ve yalancı insanlardır. Yapmadığımız şeylerden dolayı bizi suçlarlar. Dostumuz Azerbaycan'a saldırırlar. Türklere zarar verirler. Ermenilerden nefret ediyorum. Ermenilerden iğreniyorum. Ermenilerle yakınlık kurmam.	102

Tablo 21'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Ermenilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar tarihsel öfke ve düşmanlık kategorisinde sınıflandırılmıştır.

A) Tarihsel Öfke ve Düşmanlık

Bu kategori Ö272(E)' nin "8 milyar kişinin içinde en kötüleri" ifadesinde görüldüğü gibi Ermenilere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları yansıtmaktadır. Katılımcılar Ermenileri geçmişte yaşanan olaylara bağlı olarak kadınlara ve çocuklara zarar veren acımasız katiller olarak betimlemektedir. Öğrenciler geçmişte Türklere yapılan işkence ve eziyet nedeniyle Ermenilerden nefret ettiklerini dile getirmektedir. Ayrıca Ermeniler Türkleri arkasından bıçaklayan insanlar olarak algılanmaktadır. Aşağıda bu olumsuz genellemelere yönelik örnekler sunulmuştur:

Ö148(K): Geçmişte yaptıkları yüzünden onları pek sevmiyorum. Ö150(E): Nefret ediyorum. Eskiden yaptıkları şeyler yüzünden onlara gram sevgim ve saygım yok. Ö164(K): İnkîlap Tarihi öğrenmeye başladığımızdan beri onlardan nefret ediyorum. En kötü insan topluluğu diyebilirim. Ö174(E): Çıkarcı, saldırgan ve kötü insanlar. Onları sevmem. Hoşlanmam. Türklere düşmanlardır. Zarar vermeyi çok severler. Ö182(E): Ermenilerden nefret ediyorum. Çünkü kabalar ve bizle çok sorunları var. Ö187(E): Hiç sevmem öyle kötüler ki bize geçmişte yapmadıklarını bırakmadılar. Ellerinde olsa yine yapacaklar. Ö193(E): Müslümanları sevmeyen, gıcık, terbiyesiz, utanmaz, arlanmaz insanlar. Ö199(K): Sadece tarihteki olaylardan

tanıyorum onları. Tek diyeceğim hainler. Ö200(E): Ermeni ırkını sevmiyorum. Bana hiç yakın gelmiyor. Ermeni dediğimde aklıma hep kötü şeyler geliyor. Savaş, açlık, zulüm gibi şeyler. Ö204(E): Ermeniler iyi değildir. Bizimle düşman bir ülkedir. Bence saygısız ve sevgisiz insanlardır. Ö210(K): Nefret ediyorum. Çünkü eskiden bize çok işkence yapmışlar. Özellikle kadınlara o yüzden. Ö215(E): Eski zamanlarda bize çok eziyet ettiler. Katliam yaptılar. O yüzden Ermenileri sevmiyorum. Ö216(K): Türk erkekleri savaşa giderken Ermeniler köye gidip kadınları ve çocukları öldürdüler. Mesela bir kadın hamileyken kız mı erkek mi olacak diye iddiaya girdiler. Ö217(K): Ermenileri hiç sevmiyorum. Çünkü savaş zamanında Türk kızını öldürüyorlar. İşkence ediyorlar. İnsanlara çok pis şeyler yapıyorlar. Bu hiç de iyi bir şey değil! Ö218(K): Geçmişte Türklerin canına kıydıkları için onları sevmem. Ö221(K): Ermenilerden nefret ediyorum çünkü eskiden Türklere karşı çok kötü davrandılar. Ö223(E): Ermenileri hiç sevmem. Savunmasız çocukları öldürmüş bir halktır. Ö224(E): Bize yapmadıkları kalmadı. Sevmiyorum. Nefret duyuyorum. Ö228(K): Öğretmenimizin anlattığına göre insan dışı varlıklar olduğu düşüncesindeyim. Ö260(E): Tarihe dayalı olarak Ermenileri hiç sevmiyorum. Ö263(K): Bence bunlar en kötü insanlardan birine giriyor. Nefret ediyorum insanlarından da geleneklerinden de. Sevmiyorum. Ö264(E): Acımasız, cani, katil, kötü, hain insanlar. Ö267(E): Çoğu sivile katliam ve işkence yapan kötü insanlar. Ö269(E): Geçmişte yaptıkları hoş değil. İnsanlara yaptıkları zalimlikler çok kötü. Hala da öyleler bence. Allah onların belasını versin. Ö270(K): Ermenileri sevmiyorum. İnkîlap dersinde gördüğümüze göre bize çok fazla kötülük yapmışlar. İşgal etmişler. O yüzden Ermenilerden nefret ediyorum. Ö271(K): Hiç hoşuma gitmiyorlar. Hatta nefret ediyorum. Ö273(E): Cinayet severler. Ö276(K): Geçmişten yaşanan olaylardan dolayı iyi bir insan topluluğu değil. Ö280(K): İşleri güçleri saygısızlık ve pisliklik. Ö281(E): Savaş zamanı bize ihanet edip yüz bin Türkü katletmeleri bizi düşman yapmıştır. Ö283(E): Sevmiyorum çünkü bizim şehitlerimizin iskeletleriyle müze açmışlar. Ö287(K): Ataları kötüydü. Torunları da hala bir o kadar kötü. Yapılanları unutmadık. Allah belalarını versin. Ö289(K): Yazacak çok şey var ama günaha girmek istemiyorum. Kısacası rezalet bir millet. Tiksinti duyuyorum. Ö294(E): Ermenileri hiç sevmiyorum. Çinlilerden daha vahşidirler. Ö300(K): Bunlar tam bir karaktersiz. Osmanlı döneminde Türkleri katlettiler. Küçücük çocuklara saldırdılar. Anne karnında bir bebeğin cinsiyeti için bahse girip karnından çıkarıp öldürdüler.

Katılımcılar Ermenilerin Türklere yönelik düşmanlığını devam ettirdiğini ve Azerbaycan'a saldırdığını söylemektedir:

Ö152(E): Sevmiyorum. Azerbaycan'a saldırıyorlar. Ö162(K): Hem geçmişte hem şimdi sürekli Türklerle savaş halindeler. Hiç sevmiyorum. Ö181(E): Savaş içinde olduğumuz ülke. Bize hep saldırmak isterler. Ö194(E): Türk düşmanları. Ne kadar Azerbaycan'a saldırsalar da hep yenilgiye uğrarlar. Ö203(E): Ermeniler Azerbaycan'ın bir bölgesini aldılar. Sonra biz geri aldık. Ö209(E): Dostumuz Azerbaycan'a kötü şeyler yapıyorlar. Hiç sevmem. Ö213(E): Ermeni tohumu! Türklerden gıcık kaparlar. Savaş açmayı düşünürler. Ö226(E): Geçmişten beri aramızdaki husumeti devam ettirirler. Bu yüzden sevmem. Ö237(E): Ülkemizin nadir dostlarından olan Azerbaycan ile savaşmalarından ve yaptıkları Türk Mezalimi sebebiyle onlardan nefret ederim. Ö248(E): Türkleri hiç sevmezler. Azerbaycanlılara eziyet ederler. O yüzden hiç sevmem. Ö252(E): Kötü ve benciller bana göre. Azerbaycan'a yaptığı savaştan saldırıdan sonra hiç sevmiyorum halkını, askerlerini. Ö253(E): Ermenileri sevmem çünkü bizim kardeş devletimiz Azerbaycan'a savaş açmışlardır. Ö299(K): Türklerle savaşıyorlar ve kötü söz söylüyorlar. Çok sinir bozucular.

Öğrenciler Ermenilere yönelik olumsuz duygusal ve davranışsal yönelimler sergilemektedir:

Ö154(E): Kötüler. Hiçbiri iyi insan değil. Bir yerde görsem hakaret ederim. Ö155(E): Onlar bizden nefret ediyorsa ben onlardan on katı nefret ederim arkadaş. Ö168(E): Onları hiç bilmiyorum. Tanımak istemem. Çok kötüler. Ö176(E): Türklere karşı bir hazımsızlıkları var. Bizi sevmiyorlar. Biz niye sevelim? Ö202(K): Onlardan da nefret ediyorum. Yunanlarla aynı şekilde davrandılar. Çünkü onlar kötü ve pis insanlar. Bu dünyada olmayı bile hak etmiyorlar. Ö246(K): Ermeniler döneklik yapıp bize ihanet etti. Bize ihanet edenleri sevmem de etrafımda istemem de. Ö258(E): Hiç sevmem. Hepsi katliam yaptı. Hepsi ölsün!

Katılımcılar Ermenileri yalan söylemekle ve iftira atmakla suçlamaktadır. Öğrenciler, Ermenilerin savunmasız Türklere zarar verdiği halde kendilerini haklı gördüğünü söylemektedir. Katılımcılar Ermenilere saygı ve sevgi duymadığını dile getirmektedir:

> Ö198(K): Ülkemize attıkları iftiralardan ve kötü sözlerden dolayı onlara saygı duymuyorum. Ö211(K): Sırf Ermeni Soykırımı konusu nedeniyle sevmiyorum. Kin de denilebilir. Ö222(E): Ermeni Soykırımı diye bir şey çıkardılar. Kendileri bizim kızımızı taciz ederler, kafasını keserler. Sonra Türkler cani derler. Bunlar böyle insanlardır. Ö227(K): Ermeniler zamanında kadınlarımıza çok işkence etmiş. O yüzden onlardan nefret ediyorum. Şu an ise suçu Türklerin üstüne yıkıyorlar. Ö229(K): Ermeniler geçmiş yıllarda Türkleri katletmişler. Fakat sanki biz suçluymuşuz gibi davranıyorlar. Ö233(E): Ermenileri sevmem. Sözde Ermeni Soykırımı diyorlar. Türkleri katlettiler. Ö234(K): Bunlar var ya en kötü millet. Hem yalancı hem de iftiracılar. Ö236(K): Ermeniler bir şey çıkarmışlar Ermeni Soykırımı diye. Çok kötüler. Böyle bir şey niye yaparsın ki? Bir de bizim ülkemizde yaşıyorlardı. Hiçbir şekilde sevmem. Ö239(E): Her türlü yalanı söylerler. Kurallara uymayı bilmezler. Ermeni Soykırımı yoktur diyenleri hapise atarlar ama olduğuna dair kanıtları yoktur. Türkleri öldürmelerine rağmen soykırım yaptılar derler. Ö240(E): Ermenilerden nefret ederim çünkü yapmadığımız şeylerden dolayı bizi suçluyorlar ve insanlarımızı öldürdüler. Ö247(E): Ermenileri sevmem çünkü yıllar önceki savaşlarda köyleri basıp kadın çocuk demeden katlettiler. Sonra da Türklere iftira attılar. Ö274(E): Ermenilerin savaş sırasında yaptıklarına, köylere saldırmalarına sinirliyim. Tüm yaşlıları, kadınları, çocukları katlettiler. Bu da yetmezmiş gibi Türkler bize soykırım yaptı diyorlar. Haksız oldukları halde zeytinyağı gibi üste çıkmaya çalışıyorlar. Ö275(K): Çok nefret ederim. Satıcı, korkak, kendini bir şey sanan bir millet. Güya Ermenileri katletmişiz. Osmanlı zamanımızda zayıflığımızdan yararlanıp çeteleştiler ve çok kötü katliamlar yaptılar. Onlardan nefret ediyorum açıkçası. Ö277(E): Sevmiyorum çünkü zamanında bizim devletimize milletimize çok zararı olmuş. Türkleri öldürdükleri halde Türkler Ermenileri öldürdü yalanını savunuyorlar. Ermeni soykırımı yoktur Ermeni mezalimi vardır! Ö290(K): Pazarda tatlı diye satılıp acı çıkan biber gibiler. Nefret ediyorum. Yalancılar. Ö291(E): Bizi arkamızdan vurup insanımızı katlettiniz dediler. İftiracı, suçlu, adiler. Ö292(E): Türkler soykırım yaptı diye yalan söylüyorlar.

4.1.8.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Ermenilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıların benzer içeriklerden oluştuğu görülmektedir. Öte yandan kategorilerdeki katılımcı sayılarına dayanarak sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin Ermenilere yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı taşıdığı söylenebilir. Ayrıca bu öğrenciler diğer gruptan farklı olarak Ermenilerin Azerbaycanlı Türklerle ilişkisine de değinmiştir.

4.1.8.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan Öğretmen 3, öğrencilerinin tarihsel düşmanlığa dayalı olarak Ermenilere yönelik ön yargılara sahip olduğunu aktarmaktadır:

> Ermeni meselesinde dünyada bize karşı yapılmış böyle bir yargılamayı kabul etmiyor zaten çocuk. Ermenilerin yapmış olduğu şeylere karşılık, Ermenilerin tamamına bunu yöneltebiliyor. Tabi biz bunları söylerken şuna dikkat ediyoruz. Hani bir toplumun tamamını kapsamayacağını, zamanın şartlarının farklı olduğunu ve herkesi aynı kategoriye koymamak gerektiğini zaten söylüyoruz. Bu zaman içerisinde belki devlet politikası, belki tarihsel bir geçmiş, yaşanmışlıklar, dolayısıyla böyle düşüncelerin ortaya çıkması normal. Nasıl Ermenistan'da Türkler hakkında çok farklı şeyler söyleniyorsa geçmişte böyle acıları yaşamış bir milletin de böyle şeyleri hissetmesi kadar normal bir şey olamaz diye düşünüyorum.

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 5 ise "Tarihte karşımızda durmuş devletler ile ilgili çok sıkıntı var maalesef" diyerek Ermeniler, Yunanlar gibi milletlere karşı öğrencilerinin ön yargılı olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmen 7 ise öğrencilerinin Ermenilere yönelik olumsuz düşünce ve duygularının Yunanlardan fazla olduğunu söylemektedir: "Hani Yunanlar mı Ermeniler mi desek Ermeniler daha fazla. Ermenilerle ilgili saldırgandır, savaşçıdır, nankördür gibi söylemleri oluyor çocukların."

4.1.9. Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.9.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 22

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Kültürel Gerilik	1. Araplar cahil ve yobazdır. Araplar şeriatçı ve geri kafalı insanlardır. Araplar pis bir toplumdur. Yemeği elle yerler. Kaba konuşurlar. Saygısız ve ahlâksızlardır. Kadınları köle gibi kullanırlar. Kadın haklarını önemsemezler. Kadınlara özgürlük tanımazlar. Cinsiyet ayrımcılığı yaparlar. Arapları sevmiyorum. Araplardan tiksiniyorum.	42
Maddi Varlık	2. Araplar petrol sayesinde çok zengindir. İstedikleri her şeyi alabilirler.	25
Türklerle İlişkiler	3. Araplar zamanında Türkleri, İngilizlere satmış ve bize ihanet etmişlerdir. Ayrıca Araplar Türkiye'ye gelip güvenliğimizi tehdit ederler. Mülteci olarak gelip bize zarar verirler. Ülkemizde hakimiyet kurmaya çalışırlar.	20
Sözde Müslümanlık	4. Araplar dinlerine düşkün gibi gözükürler ama İslam'a uygun yaşamazlar. Araplar din tüccarıdır. Yoksullara yardım etmezler. İsrafçı insanlardır. Gösteriş severler. Müslümanlığı yanlış tanıtırlar.	12

Tablo 22'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Araplara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; kültürel gerilik, maddi varlık, Türklerle ilişkiler ve sözde Müslümanlık kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Kültürel Gerilik

Katılımcılar Araplara gelişmemiş, şeriatçı, yobaz ve cahil gibi sıfatlar yöneltmektedir. Öğrenciler Arapları ve terörist gibi kelimelerle ilişkilendirmekte ve köktendinciler olarak değerlendirmektedir. Öğrenciler Arapların; kaba, saygısız, kadın haklarını önemsemeyen, kadınlara saygı duymayan ve kadınları köle gibi kullanan insanlar olduğunu iddia etmektedir. Ayrıca Araplar temizlik ve yemek kurallarına özen göstermeyen pis insanlar olarak algılanmaktadır. Öğrencilerin Arapları sevmediği, onlardan tiksindiği ve hoşlanmadığı görülmektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö9(E): Şeriat kurallarına uyan gelmiş geçmiş en cahil ırk. Ö10(K): Yemeği elle yemek nedir? Masayı Hristiyan buldu diye kullanmamak... Biraz medeniyet rica ediyorum. Ö16(E): Geneli şeriatı destekleyen, yobaz, üretemeyen, cahil insan topluluğu. Ö20(E): Şehirleri bombalıyorlar. Ö23(E): Cahil, gerici ve şeriatçı bir halk. Tiksinirim. Ö25(E): Çoğu değişik konuşan, kaba

insanlardır. Kendilerini çok sevmem. Ö29(E): Adları terörist olarak kalmış bir ırk. Ö30(K): Kadınlara hiç saygıları yok. Pisler, kabalar. Toplum düşünceleri 200 yıl geride. Ö35(K): Yobazlar. Ö41(E): Teröristler. Ö45(E): Araplar çok yobazlar. Ö54(K): Arapları çok sevmiyorum. Çünkü pis bir toplum. Ö55(K): Araplarda kadınlar köle gibi. Ö56(K): Yönetim şekillerine bakarsak geri kafalılar. Yüzsüzler ve boş insanlar. Sevmiyorum. Ö59(K): Araplar akılsız insanlar ve çok sapıklar. Erken yaşta çocuk sahibi olanlar var. Sevmiyorum. Ö60(E): Çok yobaz insanlar oldukları için sevmiyorum. Ö61(K): Kadın haklarını hiçe sayan insanlar. Ö64(K): Bunlar cahil geliyor bana. Sevmiyorum o yüzden. Ö80(E): Yemeği elleriyle yiyorlar iğrenç. Ö81(E): Kirliler. Bomba işlerinde iyiler. Ö82(K): Gördüğüm en düşük zekâlı insan ırkı. Bu kadar cahillik olamaz. Ö86(E): Kadın haklarını önemsemeyen, kolayca kadın öldüren tecavüzcüler. Ö87(K): Cahil ve iğrenç bir toplum. Kadınların ikinci planda kaldığı, saçma yönetim sistemi olan bir millet. Ö89(K): Bir insanın ahlâkını kimse belirleyemez. Özellikle bir kadının dinine, giyimine karışma hakları yoktur. Ö94(E): Pis insanlar, iğrençler, midem bulanıyor. Yemekleri elle yiyorlar. Gidin çatal bıçak kullanın. Kadınları köle gibi kullanıyorlar. Ö95(E): Arapları hiç sevmiyorum. Çok pisler. Dillerini hiç sevmiyorum. Çok kabalar. Kimseye saygıları yok. Ö96(K): Pis insan ırkı. Keşke yok olsanız. Geri kalmış hainler. Ö109(E): Pis ve geri kafalı halk. Ö111(K): Din terimini çok fazla ciddiye alıyorlar. Ve genel olarak pisler. Ö112(K): Araplar hâlâ yemeklerini elle yiyorlar. Çok garip. Kaşık varken gidip elleriyle yiyorlar. Ö113(K): İşe yaramaz akılsızlar. Ö118(E): Elini yüzünü yıkamaktan aciz insanlar. Ö123(E): Cidden ahlaksız ve terbiyesizler. Ö124(K): Sevmediğim ırklardan. Cahil, saygısız ve biraz da pis bir topluluk. Ö127(K): Arapları sevmem çünkü pis ve cinsiyet ayrımcılığı yapan insanlar. Ö132(E): Çok pisler. Ö135(K): Çoğunluğu cahil ve pis. Ö137(E): İnsan olarak ve alışkanlıkları nedeniyle pek sevmem. Çok pisler ve kabalar.

B) Maddi Varlık

Katılımcılara göre Araplar petrol nedeniyle zengin olmuş, maddi gücü yüksek, her istediğini alabilen insanlardır. Aşağıda bu genellemelere yönelik örnekler sunulmuştur:

Ö10(K): Tamam petrol zenginisiniz. Anladık en paralı sizsiniz. Ö33(K): Petrolleri ve paraları var. Ö34(K): Petrol kaynakları aşırı fazla. Zenginler. Halk arasında fakir çok az. Ö35(K): Fazla zenginler. Ö46(E): Zenginler. Son model arabalara biniyorlar. Ö63(E): Petrolleri olduğu için çok zenginlerdir. Ö65(E): Zenginler. Evcil kaplanları falan var. Ö75(K): Araplar deyince kafamda para canlanıyor. Ö78(E): Paraları çok. Ö107(E): Petrolleri var diye zenginler. Ö109(E): Petrol sayesinde zengin olmuşlar. Ö110(E): Arap halkının çoğunluğu zengin. Ö115(E): Aşırı zenginler. Her istediklerini alıyorlar. Ö125(K): Nasıl bu kadar zengin olabiliyorlar çok merak ediyorum. Ö131(E): Zengin bir toplum. Ö137(E): Genel olarak zenginler. Ö140(K): Genel olarak çok zenginler. Petrolleri olduğu için istediklerini yapıyorlar.

C) Türklerle İlişkiler

Bu kategorideki olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar, biri geçmiş biri şimdiki zamanla ilgili iki boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılar Arapların geçmişte aynı dini paylaştığı Osmanlılara karşı düşmanlarıyla iş birliği yapmasını gerekçe göstererek onları sevmediğini dile getirmektedir. Araplara yönelik bu olumsuz tutumlar, hain insanlar gibi yakıştırmalarla açıklanmaktadır:

Ö28(E): Allah'ın belası İngiliz yancıları. Onlara verdiğimiz sevgiyi boşa harcadılar. Biz onları sevmeyiz, sevemeyiz. Asla iyi değiller. Ö41(E): Teröristler ve ABD'nin emri altındalar. Bize hep ihanet ettiler. Ö43(E): Araplar da çok kötü bir millet. Bunlar da bizi arkadan bıçakladı. Bunlara güven olmaz. Ö62(E): Kötü insanlar. 1. Dünya Savaşı'nda örgütlenip İngiltere'ye

> destek oldular. Ö72(K): Araplar bizim gibi İslam'a inansalar da pek sevmiyorum. Çünkü geçmişte bizi sırtımızdan vurmuşlardır. Aynı dinden olmamıza rağmen gidip bize karşı olan devletlerin yanında yer almışlardır. Ö78(E): Bizi sattılar. Bu yüzden sevmiyorum. Ö82(K): Zaten geçmişte bizi sırtımızdan bıçaklamışlar. Hiç sevmiyorum. Ö95(E): Her zaman ihanetçiler, kötüler. Ö113(K): Herkesi satarlar. Ö118(E): Türkleri seviyormuş gibi gözüken ama aslında bence hiç sevmeyen satıcı insanlar. Ö121(E): Osmanlı'yı İngilizlere satan sözde din kardeşi olduğumuz, bize hırsız diyen hain insanlar.

Ayrıca katılımcılar Türkiye'ye mülteci olarak gelmeleri ve güvenlik tehdidi oluşturmaları nedeniyle Araplardan rahatsızlık duyduğunu dile getirmektedir. Arapların ülke huzurunu ve düzenini bozduğu düşünülmektedir:

> Ö4(K): Hayatlarında hiçbir şey başaramamış insanlar. Amaçları yok. Bir yere sığınıp orada hayatlarını sürdürüp yaşamaya çalışıyorlar. Kimliği belli olmayan insanlar gelip bizim ülkemize sığınıyor. Türkiye'nin seviyesini düşürüyorlar. Ö11(K): Mülteci. Benim güvenliğimi bozuyor. Ben onlar yüzünden dışarı çıkmaya korkuyorum. Bir gün eve gidemezsem diye. Ö50(K): Bence çok iticiler. Tiksiniyorum. Türkiye'de her yerdeler. Araplar için devlet okulu açılmış ya! En nefret ettiğim insanlar Araplar. Ülke onlarınmış gibi geziyorlar. Ö51(K): Ülkemize yığılmış durumdalar. Zenginliklerini kendi ülkelerinde devam ettirsinler. Benim ülkemde kendi hakimiyetini kurmaya çalışmaları sinirimi bozuyor. Zaten bu gidişle mülteciler gibilerden dolayı ülkemi kaybetmekten korkuyorum. Neyse öyle bir şey olsa askerlerimiz ve biz haklarından geliriz. Ö82(K): Bizim ülkemizdeki Araplar gitsin. Herkes de benimle aynı fikirdedir diye umuyorum. Ö110(E): Ülkelerinden kaçıp farklı ülkelerin düzenini ve ekonomisini çökertiyor. Ö133(E): Türkiye'ye gelip 10 çocuk yapıp ülkemizi batırıyorlar.

D) Sözde Müslümanlık

Bu kategorideki katılımcılar Arapların "mensubu olduğu" İslam dinini doğru anlamadığını ve dinine uygun yaşamadığını düşünmektedir. Katılımcılar Arapların israf ve gösteriş peşinde olduğunu, yoksullara yardım etmediğini belirtmektedir. Katılımcı görüşlerinde yer alan bu olumsuz genellemeler şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

> Ö33(K): Müslüman olmalarına rağmen ilkelerine uymuyorlar. Görgüsüzler. Ö37(E): Müslüman olmaları ve bunu yanlış aktarmaları sıkıntı. Var olmaması gereken bir ırk. Ö42(E): İslam dininin onlarla başlamasının sebebini çok iyi oldukları için zannediyorlar. Ama bence tam tersi. Ö57(K): Araplar dini kullanıyorlar. Ö61(K): Dinlerine düşkün gibi gözüken insanlar. Ö84(K): Gösterişi severler ve benciller. Ö91(E): Arapları bir türlü anlayamıyorum. Sözde Müslümanlar ama Müslümanların yapmayacağı şeyleri yapıyorlar. Ö92(E): Zengin olanların fakire yardım etmediği insanlar. Ö106(E): Artık neredeyse Müslüman olmadıkları için nefret ediyorum. Ö118(E): Her şeyi israf ediyorlar. Ö132(E): Hiç yardımsever değiller. Ö135(K): İslam'ı yanlış okuyorlar.

4.1.9.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 23

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Araplara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Maddi Varlık	1. Araplar petrolden dolayı çok zengindir. Lüks ve havalı yaşarlar. Altından eşyalar kullanırlar.	32
Türklerle İlişkiler	2. Araplar Türklere ihanet etmişlerdir. Türkleri sevmezler. Bizim arkamızdan iş çevirirler. Onlar Amerikalıların ve Avrupalıların uşağıdır. Ayrıca Araplar ülkemize gelip bize zarar verir. Ülkemizi kirletirler. Ülkemizin kaynaklarını tüketirler. Arapları sevmem.	23
Bencillik	3. Araplar gösterişçi, bencil ve tutumsuzdur. Paralarını boş yere harcarlar. Yoksul ülkelere yardım etmezler. Başka insanlara katkısı olmaz. Doyumsuz ve kibirli insanlardır. Zengin oldukları için kendilerini bir şey sanarlar.	13
Kirlilik	4. Araplar pis bir millettir. Görünüşleri kötüdür. Kara insanlardır. Çirkin ve ucubelerdir. Araplardan tiksiniyorum. Arapları sevmiyorum.	11
Din Kardeşliği	5. Araplar İslama sahip çıkar. Araplar dinini bağlı, namaz kılan, iyi kalpli insanlardır. Araplar kardeşlerimizdir. Müslümanları severler. Arapları severim.	11

Tablo 23'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Araplara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; maddi varlık, Türklerle ilişkiler, bencillik, kirlilik ve din kardeşliği kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Maddi Varlık

Katılımcıların zihnindeki Arap imgesi lüks yaşam ve altınlarla ilişkilidir. Katılımcılar Arapların petrol geliriyle zengin olduğunu iddia etmektedir. Katılımcı görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

> Ö149(E): Zenginler ve petrolleri var. Ö163(K): Zenginler valla. Asıl hayatı bunlar yaşıyor. Arapları kıskanmıyorum. Paralarını kıskanıyorum. Ö167(E): Zengin ve lüks insanlar. Ö175(E): Hepsi zengin. Ö183(E): Çok fazla paraları var. Petrol bakımından zenginler. Ö190(E): Dünyanın en zengin milletlerinden biridir. Bunun nedeni Arapların yaşadığı yerde petrolün çıkmasıdır. Ö193(E): Zengin, bol parası olan insanlar. Ö200(E): Araplar petrol olarak zenginlerdir. Hem ekonomi hem ticaret alanında çok gelişmişlerdir. Ö203(E): Araplar zenginler. Petrolden çok para kazanıyorlar. Ö211(K): Arap = para. Ö213(E): Zenginler, petrol kralları. Ölülerini altınla gömerler. Ö229(K): Araplar zengin olarak biliniyor ve çoğu eşyaları altından oluyor. Ö233(E): Ortadoğu'da petrol işletip parayı kırarlar. Ö236(K): Arap tersten oku para. Gördünüz mü çok zenginler. Ö239(E): Çok zenginlerdir. Dünyadaki çoğu petrol oradan çıkmaktadır. Ö251(E): Çok zenginler. Her yerlerinde altın var. Altın takmayı seviyorlar. Ö263(K): Zengin insanlar. Yaşadıkları, yedikleri, gezdikleri yerler baya zengin. Ö265(K): Çok zengindirler. Maddi durumları mükemmeldir. Altınları çok severler. Para ve altın kaynağıdırlar. Ö269(E): Zenginler, petrolden falan parayı buluyorlar. Ö273(E): Zenginler,

petrol severler. 5 arabaları var. Bahçeli büyük villaları var. Para severler. Ö292(E): Çok ama çok zenginler. Petrol zenginleri.

B) Türklerle İlişkiler

Katılımcılar geçmişte yaşanan olaylara dayalı olarak Arapları sevmediğini söylemektedir. Araplar, Amerikalıların ve Avrupalıların uşağı olarak tanıtılmaktadır:

> Ö159(E): Satıcı insanlar. Ö170(E): Sevmem çünkü satıcılar. İhanet ederler. Amerika yalakaları. Ö173(E): Türkleri sevmezler. Ö198(K): Türklerin arkasından iş çevirirler. Ö201(E): Avrupa'nın uşağı, Avrupalılarla çok iyi anlaşan ama Türk ve Müslüman ülkelerini sevmeyen, anlaşamayan bir millet. Ö204(E): Geçmişte bize ihanet etmişlerdir. Hâlâ İngiliz yancısıdırlar. Ö212(E): Arapları çok sevmem. Çünkü eskiden Osmanlılara iyi şeyler yapmamışlar. Ama şimdi gelip utanmadan bizim ülkemize yerleşiyorlar. Ö224(E): Geçmişte bizi para için sattılar. Sevmiyorum Arapları. Ö237(E): Bu kadar petrol zengini olmalarına rağmen sırf para uğruna Osmanlıyı İngilizlere sattıklarından dolayı sevmem. Ö248(E): Çoğunu sevmem Türkleri İngilizlere satmış ve alay etmişlerdir. Müslüman kılığına girmiş kişilerdir çoğu. Ö270(K): Araplar berbat insanlar. Geçmişte kendilerine yalakalık yapan milletlere karşı bizi sattılar. Ülkemize ihanet ettiler. Vatan hainleri. Bence biz kardeş falan değiliz. Ö286(K): Araplar iyi insanlar değil. Ö287(K): Geçmişte yaptıkları kalleşlikleri unutmadık. Din kardeşi olduğumuz iddia ediliyor. Fakat benim kardeşim hain olamaz. Genel olarak akılsız olduklarını düşünüyorum.

Katılımcıların Arapları sevmemesinin bir başka nedeni, mülteci olarak geldikleri yerde insanlara zarar vermesi ve ülkenin kaynaklarını tüketmesi olarak açıklanmaktadır. Katılımcılar şu görüşleri paylaşmaktadır:

> Ö152(E): Sevmiyorum çünkü ülkemize alınınca adam gibi durmuyorlar. İnsanlarımıza tacizde bulunuyorlar. Bu yüzden sevmiyorum. Ö164(K): Hayatımda Araplar kadar zavallı insan görmedim. Hiç acımıyorum onlara. Zamanında yaptıkları hataları biz çekmek zorunda değiliz. Ö185(K): Çok sinsiler. Bizim ülkemizde bizi dışlıyorlar. Ö209(E): Sevmiyorum ülkemize gelip kirletiyorlar ve kötü emelleri var. Ö236(K): Bizim ülkemizde yaşamasalar ya. Yoksullara yardım etmeyip Araplara yardım ediyorlar. Ö244(K): Bize zararları var. Bu yüzden sevmiyorum. Ö256(K): Bize mülteci olarak geliyorlar ama insan gibi durmuyorlar. O yüzden sevmiyorum. Ö258(E): Bizim ülkemize göç ettiler. Sevmiyorum hiçbirini. Ö276(K): Araplar dünyadaki en nefret ettiğim millet. Hele ülkemizdeki Araplar daha beter. Nefret ediyorum onlardan. Irkçı değilim. Ö288(K): Ülkemizdeki Arapları sevmiyorum nedeni yok.

C) Bencillik

Katılımcılar Arapları gösteriş seven kibirli insanlar olarak değerlendirmektedir. Öğrenciler Arapların fazla paralarını yoksullara yardım etmek yerine gereksiz şeylere harcadığını düşünmektedir. Katılımcı görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

> Ö155(E): Çok zengin ve havalı olan bu ırk her şeyi alabileceğini zanneder. Ö171(K): Zenginler ama diğer ülkelere katkıları yok. Ö175(E): Parayı çok boş işlere kullanıyorlar. Ö201(E): Zengin ama yoksulları umursamayan insanlar. Ö221(K): Zengin oldukları için kendilerini bir şey sanıyorlar. Dünyaya hava atma çabasındalar. Ö239(E): Afrika'daki aç çocuklar için altından mikrofonlarla dua ederler. Ö240(E): Çok zengin oldukları için parayı gereksiz yerlere harcıyorlar. Ö241(E): Kaynaklarını çok saçma yerlere harcıyorlar. Ö252(E): Zenginler ama çok benciller. Paralarını her şeye harcıyorlar ama fakirlere harcamıyorlar. O paraları gelişmemiş ülkelere gönderseler güzel olur. Ö262(K): Dünyanın en saçma milleti olduklarını

düşünüyorum. Zenginliklerini ve şöhretlerini sürekli olarak şaşalı gösteriyorlar. Zengin olmayan birçok insan var. Onlara yardım etmek yerine gösteriş seviyorlar. Ö264(E): Kibirli, bencil ve tutumsuz insanlar. Parayı çar çur ederler. Ö277(E): Zenginler ama parayı çok yanlış harcıyorlar. Ö278(K): Zenginler fakat parayı boşa harcıyorlar.

D) Kirlilik

Katılımcılar Arapları pis ve itici insanlar olarak değerlendirmekte ve onlardan iğrendiklerini dile getirmektedir. Öğrenciler Arapları kötü görünüşlü insanlar olarak betimlemektedir:

Ö160(E): Pis bir topluluk. Ö162(K): Arapları sevmiyorum. Çok pis ve itici geliyorlar. Ö185(K): Temiz insanlar değiller. Ö204(E): Araplar pislerdir. Ö215(E): Araplar karalar. Görünüşleri çok kötü. Ö228(K): Arapları sevmiyorum hatta nefret ediyorum. Bu konuda ırkçıyım evet. Çünkü pisler. Yaptıkları her şey iğrenç. Ö231(K): Bunlar kapkara. Yargılamak istemiyorum ama iyi ki Arap değilim. Ö244(K): Sevmiyorum. Çok ucubeler. Ö275(K): Gerçekten midemi bulandırıyorlar. Ö279(E): Medeniyet görmemiş insanlar. Çok siyahlar. Ö294(E): Araplar dünyadaki en pis millet olabilir. O yüzden nefret ediyorum.

E) Din Kardeşliği

Araplara yönelik olumlu tutumların kaynağı ortak payda olan İslam'dır. Katılımcılar Arapları dini ibadetlerini yerine getiren iyi kalpli insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar Arapları sevdiğini söylemektedir:

Ö154(E): İyi insanlar. Dini çok severler. Namaz da kılarlar. Ben o yüzden seviyorum Arapları. Ö158(E): Araplar iyi. Seviyorum onları. Türkiye'de varlar konuşuyorum. Kuran-ı Kerim'i çok güzel okuyorlar. Ö217(K): Arapları seviyorum çünkü Allah'a inanıyorlar. Mekke'ye sahip çıkıyorlar ve doğrusu bu çok güzel. Ö227(K): Çok şirin insanlar. Türkleri çok seviyorlar ve saygı duyuyorlar. Ö232(E): Dinlerini önemserler. Araplar güzel insanlardır. Ö240(E): Araplar bizim din kardeşimiz. Ö257(E): Arapları severim çünkü onlar Müslümanları seviyor. Ö261(K): Araplar akıllı insanlar. Ben severim. Ö267(E): Müslümanlar. Kardeşçe davranırlar. Çok iyi insanlar. Ö280(K): Araplar kardeşlerimiz. Saygılılar. Ö285(K): Din kardeşimiz sonuçta o yüzden seviyorum. Bazı kesimler medeniyet görmemiş diyorlar ama Müslüman olan herkes medenidir.

4.1.9.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin Araplara yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği tespit edilmiştir. Bu öğrencilerde en yaygın inanç ve tutumlar Arapları kültürel açıdan geri değerlendiren ifadelerdir. Ayrıca bu öğrenciler Arapların dini inanç ve ilkelere uygun yaşamadığını düşünmektedir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde en sık karşılaşılan kalıp yargı ve ön yargılar Arapların maddi gücüne yönelik genellemelerdir. Bu öğrenciler diğer gruptan

farklı olarak, Araplara yönelik dini bağlamda olumlu kalıp yargı ve ön yargılar yöneltmektedir. Öte yandan sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerden elde edilen kirlilik ve bencillik kategorileri, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerden elde edilen kültürel gerilik ve sözde Müslümanlık kategorileriyle ilişkilidir. Son olarak her iki okulda da Arapların Türklerle ilişkisine yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmaktadır.

4.1.9.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan Öğretmen 1, ders işlerken Arap kültürü hakkında kalıp yargı ve ön yargılarla karşılaştığına değinmektedir: "İslam tarihinde Arapları biraz işliyoruz. O arada Arap kültürüne dair yargıları var. Genelde pis olduklarına dair bilinen o kalıplaşmış şeyler. Görünüşleri, yemek yeme tarzları vs. gibi onlar söyleniyor."

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 6 ise öğrencilerdeki Araplara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları şöyle açıklamaktadır: "Araplarla ilgili sıkıntılar var açıkçası. Çünkü 1. Dünya Savaşı'nda bizi sattılar ve pisler gibi şeyler söyleniyor. Görüyorlar, izliyorlar, etkileniyorlar. Arap ve Suriyelilerle ilgili duydum."

Öğretmen 7 öğrencilerinin tarihi gerekçelere dayanarak Araplar hakkında değerlendirmeler yaptığına değinmektedir: "Arapları bu 1. Dünya Savaşı'ndaki o cepheler konusunda falan aa böyle mi yaptılar şeklinde değerlendiriyorlar. Yani şimdi bizim bu bölgede dinsel olgu da çok güçlü o yüzden Araplara yakıştıramıyorlar. Osmanlıyı desteklemeyip İngilizleri desteklemelerini çok eleştiriyorlar."

Öğretmen 4 de, öğrencilerinin Araplara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşıdığını söylemektedir. Bunun nedenini ise aşırı milliyetçilik ile Avrupalı devletlerin Türkler ve Arapları ayrıştırmak için kullandığı stratejilere bağlamaktadır:

> Öğretmen 4: "Pis Arap gibi düşünceler var. Buradakiler milliyetçilerin ailelerin çocukları. Hakikaten de dediğim gibi bu bölge Kırıkkale, Yozgat, Kırşehir, Çankırı tabanlı. Aşırı milliyetçilerde buna benzer şeylerle karşılaşabiliyoruz mesela. Dolayısıyla bir Azerbaycan, Türkmenistan dediğin zaman tepkileri farklı ne bileyim bir İngiltere, Almanya veya özellikle Arap milletlerine karşı dışlama çok farklı olabiliyor. Yıllarca insanların beynine bunu empoze ettiler maalesef. İşte pis Araplar, 1. Dünya Savaşı'nda Osmanlıyı arkadan vuran Araplar ki tarihi gerçeklikle alakası yok. Yıllarca atasözü diye kültürümüze sokulan şeyler, Ne Arabın yüzü ne Şam'ın şekeri gibi. Buna benzer maalesef dış fitne odaklarının ülkemizde yüzyıllarca beraber yaşadığımız o toplumlarla bizi anca silah gücüyle değil böyle düşünce gücüyle

ayrıştırabileceklerini adamlar çok iyi çözmüş. Özellikle de bu işi İngilizler maalesef güzel yapıyor. Yani ben onun gibi düşünüyorum.

4.1.10. Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.10.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 24

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Yaşam Koşulları	1. Afrikalılar susuzluk ve açlık çekerler. Zor şartlar altında yaşarlar. Temiz su ve yiyecek bulmakta zorlanırlar. Afrikalılar yardıma ihtiyaç duyan yoksul insanlardır. Afrikalılara üzülüyorum.	30
Ezilenler	2. Afrikalılar sömürgeleştirilmiş ve köleleştirilmiş insanlardır. Büyük devletler tarafından ezilirler. Kaynakları çalınır. Siyahi oldukları için ırkçılığa uğrarlar.	13
Karakter Yapısı	3. Afrikalılar kibar, samimi, tatlı ve eğlenceli insanlardır.	10
Suçlama	4. Afrikalılar durumunu düzeltmek için çaba harcamaz. Afrikalılar tembel ve cahil insanlardır.	7
Yetenekler	5. Afrikalılar sporda ve dansta yeteneklidir.	4

Tablo 24'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Afrikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; yaşam koşulları, ezilenler, karakter yapısı, suçlama ve yetenekler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Yaşam Koşulları

Katılımcıların zihnindeki Afrikalı portresi çoğunlukla açlık, susuzluk ve kötü hayat koşullarıyla ilişkilidir. Katılımcılar Afrikalıları yardıma muhtaç insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların Afrikalılar için üzüldüğü ve onlara acıdığı görülmektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö18(E): Yaşamları zordur. İstediği şeyi kolay bulamazlar. Ö21(E): Kötü durumda yaşayan insanlar. Ö30(K): Fakirlik, susuzluk, açlıkla savaşıyorlar. Ö38(K): Susuzluk ve açlık çekiyorlar. Bu yüzden hayatları çok zor. Ö43(E): Suya muhtaçlar. Ö45(E): Afrikadaki çoğu çocuk açlıktan ölüyor. Ö49(K): Açlık ve susuzluk problemleri var. Ö50(K): Hâlâ nasıl varlar hayret ediyorum. Umarım bir an önce su ve yemek bulurlar. Ö51(K): Çoğunluğu yoksulluk içinde olduğu için üzülüyorum. Ö52(E): Zor bir hayat yaşıyorlar. Ö54(K): Onlara üzülüyorum. Çünkü temiz su kaynağı ve yiyecek bulamıyorlar. Ö57(K): Genel olarak fakirler. Ö59(K): Yardım bekleyen yoksul insanlar. Açlıktan ölen masum insanlar. Ö61(K): Çok sayıda çocuk

ölümleri oluyor. Yoksul ve yardıma ihtiyacı olan insanlar. Ö65(E): Zor bir hayatları var. Su içmiyorlar. Ö67(E): Ayda bile su var onlarda yok. Ö71(K): Su kıtlığı çeken, zor yaşayan insanlar. Ö88(K): Okula gitmek için çok zorlu yerlerden geçiyorlar. Ö89(K): Çok yoksullar. Ö94(E): Durumları kötü görünüyor. Yardım etmemiz lazım. Ö102(E): Su kıtlığı çekiyorlar. Yemek bulamadıkları için açlıktan ölürler. Ö103(K): Yiyecek sıkıntısı çekiyorlar. Bu yüzden zayıf ve sağlıksızlar. Aynı zamanda da yoksul yaşıyorlar. Ö106(E): Fakir aileler. Ö113(K): Malları yok. Köyde yaşarlar. Ö115(E): Yoksul insanlar. Ö118(E): Yorgunlar. Yiyecekleri yok. Aslında enerjileri olsa topraklarının altı petrol dolu. Ö125(K): Umarım kısa sürede bu eziyetten kurtulurlar. Yani belki öyle yaşamaya alışmış olabilirler ama düşünsenize kurak bir yerde yaşıyorsunuz ve yiyecek içecek çok zor bulunuyor. Yani böyle yaşamayı hiç tercih etmezdim.

B) Ezilenler

Katılımcılar Afrikalıları zulme ve haksızlığa uğrayan insanlar olarak görmektedir. Katılımcılara göre Afrikalılar büyük devletler tarafından sömürülmüş ve fakirleştirilmiştir. Ayrıca Afrikalılar ten rengi yüzünden ayrımcılığa maruz kalan insanlar olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılar şu görüşleri paylaşmaktadır:

Ö21(E): Diğer ülkeler tarafından esir alınırlar. Ö35(K): Onlara çok haksızlık yapılıyor. Ö37(E): Sömürgeleştirilen ve köle yapılan insanlar. Ö57(K): Ten renkleri yüzünde çoğu ırkçılığa uğruyor. Ö92(E): Eskiden bazı devletler tarafından sömürüldükleri için fazla gelişememiş ve dışlanmış insanlardır. Ö94(E): Yüz yıldır sömürüldükleri için pek gelişememişler. Ö95(E): Siyahi insanlar hep sömürüldüler. Çok üzülüyorum. Ö96(K): Bazı ülkeler onları sömürdü. Onlara dinlerini verdiler. Verimli topraklarını aldılar. Ö101(K): Irkçılığa uğramalarını çok rahatsız edici buluyorum. Ö104(K): Ten renkleri siyahi olduğu için onlarla dalga geçiliyor. Ö109(E): Dünya güçlerinin sömürüleri yüzünden fakir olan topluluk. Ö110(E): Sürekli birilerinin altında ezilmiş kişiler. Ö119(E): Sömürülmüş insanlar.

C) Karakter Yapısı

Katılımcılar Afrikalıları iyi kalpli, sevecen, tatlı ve samimi insanlar olarak tanıtmaktadır. Bu genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Ö35(K): Tatlı insanlar seviyorum. Ö42(E): Eğlenceli insanlar. Onlarla yaşamayı isterdim. Ö45(E): Bence çok tatlılar. Ö52(E): Bunu hak etmiyorlar. İyi insanlar. Ö57(K): Afrikalılar tatlı insanlar. Ö73(K): Çok samimi insanlar. Ö108(K): Samimi insanlar. Ö115(E): İyi insanlar. Ö119(E): Kibar ve tatlı dilli insanlardır. Ben Antalya'da görmüştüm.

D) Suçlama

Bazı katılımcılar Afrikalıların yardım beklemek yerine çaba göstermesi gerektiğini düşünmekte ve onları tembellikle suçlamaktadır. Katılımcılara göre Afrikalılar kendini geliştirmeyen insanlardır. Aşağıda katılımcı görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Ö16(E): Maddi yetersizliğin kendilerini hırsız ve eğitimsiz insanlara dönüştürdüğü kişiler. Ö28(E): Kendilerini düşünmüyorlar. Su çıkartmıyorlar. Kötülükleri kendilerine yapıyorlar. Keşke birbirlerine zarar vermeseler. Ö47(K): Afrikalılar dünyadan geri kalmışlar. Ö90(K): Kesinlikle gelişmemiş ve cahil bir toplum olduklarını düşünüyorum. Ö91(E): Bilgiden yoksun

insanlar. Ö130(K): Tembeller. İnsanların yardım etmesine rağmen çabalamıyorlar. Ö132(E): Su bulamıyorlar. İnsanlar yardım ediyor ve onlardan öğrenmek yerine yardım beklemeye devam ediyorlar. Çok tembeller.

E) Yetenekler

Bazı katılımcılar ise Afrikalıları siyahi ve güçlü insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılar Afrikalıların dans ve sporda yetenekli olduğunu düşünmektedir: "Ö13(K): Kabileler. Çok iyi dans ederler. Ö25(E): Genellikle siyahi ve sporcudurlar. Ö95(E): Siyahi insanlar gerçekten sporda çok yetenekliler. Ö111(K): Çok güzel dans ediyorlar."

4.1.10.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 25

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Afrikalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Yaşam Koşulları	1. Afrikalılar aç ve susuzlardır. Zor şartlar altında yaşarlar. Eziyet çekerler. Yardıma muhtaç insanlardır. Afrikalılar yoksul kişilerdir. Afrikalılara üzülüyorum.	52
Karakter Yapısı	2. Afrikalılar saf ve iyi kalpli insanlardır. Tatlı ve sempatik bir millettir. Kimseye zararı olmayan saygılı insanlardır. Afrikalıları severim.	30
Ezilenler	3. Afrikalılar sömürge altında kalmış bir toplumdur. Avrupa ülkeleri tarafından rezervleri çalınmıştır. Afrikalılar siyahi olduğu için ırkçılığa ve ayrımcılığa maruz kalırlar.	18
Yetenekler	4. Afrikalılar iyi futbol ve basketbol oynar.	6

Tablo 25'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Afrikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; yaşam koşulları, karakter yapısı, ezilenler ve yetenekler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Yaşam Koşulları

Katılımcılarda Afrikalılara yönelik en sık rastlanan genellemeler aç, susuz ve fakir ifadeleridir. Katılımcılar Afrikalıların su, yiyecek ve barınak bulamadığını ve yardım beklediğini düşünmektedir. Katılımcılar Afrikalıları eziyet çeken yoksul insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların Afrikalılara üzüldüğü ve acıdığı görülmektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

Ö151(E): Yoksulluk altında yaşayan insanlar. Ö154(E): Hep açlar ve susuzlar. Ben onlara üzülürüm. Ö158(E): Onlara acıyorum. Kalacak evleri ve içecek suları olmuyor. Ö160(E): Susuz ve fakir insanlar. Ö162(K): Aç, susuz, yoksul ve yetim Afrikalılar hakkında en çok duyduğum dört kelime. Ö164(K): Onlara karşı merhametle yaklaşıyorum. Ö166(K): Genel olarak yardıma muhtaçlar. Ö168(E): Susuzlar, kıyafet bulamazlar ve çok yoksullar. Ö171(K): Yazık ya ben üzülüyorum onlara. Ö172(E): Susuz, aç, yardıma muhtaç olan insanlar. Ö178(K): Yemekleri ve su kaynakları az olan yoksul insanlar. Yardıma ihtiyacı olan insanlar. Ö182(E): Afrikalılar fakirlerdir. Onlara üzülüyorum. Yiyecek ve su kıtlığı çekiyorlar. Ö185(K): Suyu olmayan, fakir, yardıma ihtiyacı olan insanlar. Ö193(E): Yoksul ve parası olmayan insanlar. Ö200(E): Yemek kıtlığı çekerler. Kötü durumdadırlar. Ö201(E): Yoksul ve fakir insanlar. Ö202(K): Dünyada yardıma en çok ihtiyaç duyan insanlar. Ö205(K): Su ve gıda sorunu yaşıyorlar. Ö206(K): Temizlenme imkanı olmadığı için yıkanamıyorlar. Ö207(E): Geçimini çok zor sağlayan insanlar. Ö209(E): Afrikalılar hep aç gezer. Yardıma muhtaçtır. Onlara acırım. Ö210(K): Çok zavallılar. Büyüyünce yardım etmek isterim. Keşke eziyet çekmeseler. Ö211(K): Çok fazla zulüm görüyorlar bence. Ö213(E): Çok su kıtlığı çekiyorlar. Oradaki pis su yüzünden hastalanıp ölüyorlar. Yeni doğmuş bebeğe kirli su veriyorlar. Başka çareleri yok. Afrikada paranız olursa temiz su içebilirsiniz. Ö214(E): Yeme, içme, barınak vb. şeylerde zor durumdalar. Ö216(K): Aç kalıyorlar. Bu yüzden onlara çok üzülüyorum. Ö217(K): Onlar aç kalıyorlar. Diğer ülkelerin yardım etmesi gerekiyor. Bu sayede onların da hayatları kurtulabilir. Sağlıklı bir şekilde hayatlarına devam edebilirler. Ö224(E): Yeme, içme, barınak gibi yardımlara ihtiyaçları var. Ö225(K): Zor durumda oldukları halde yaşamaya çalışıyorlar. Ö228(K): Çok bir bilgim yok ama ceza çekiyorlar gibi geliyor. Çünkü açlar. Ö229(K): Afrikalı insanlar zor şartlar altında yaşıyorlar. Ö230(K): Susuz ve kurak yerde geçirirler hayatlarını. Hayat şartları zordur. Sadece yeni bir yıla veya doğum gününe girerken banyo yaparlar. Onların o kadar zor ki hayatları ekmek alamayacak kadar yoksullar. Keşke herkesten para toplansa onlara yardım edilse. Ö251(E): Fakirler ve yemek bulamazlar. Yardım beklerler. Aç ve susuz ellerindekiyle yetinirler. Ö252(E): Yoksul ve muhtaç insanlar. Onlara yardım etmeliyiz. Yemek ve su yardımı yapmalıyız. Ö253(E): Afrikalılar bu dünyada haksızlığa uğramıştır. Onlar su ihtiyacını bile kirli sularla karşılıyor. Bu kişiler bir yudum su için bile kilometrelerce yol giderler. Ö255(K): Suyu ve yemeği olmadığı için yardım bekliyorlar. Ö266(E): Yoksullar ve su bulamıyorlar. Ö267(E): Yoksullar. Bir tane bile su alamıyorlar. Ö269(E): Fakirler. Su ve yiyecek bulmakta zorlanıyorlar. Ö270(K): Fakirler, suları yok, açlar. Üzülüyorum çok zor durumdalar. Onlara yardım etmek gerekiyor.

B) Karakter Yapısı

Katılımcılar Afrikalıları kimseye zararı olmayan masum ve iyi kalpli insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılar Afrikalıları sempatik, kibar, tatlı, sevecen, sıfatlarıyla tanımlamaktadır. Bu genellemeler "onları severim" gibi olumlu duygusal yorumlarla desteklenmektedir:

Ö145(K): Sempatik bir millet. Ö148(K): Afrikalılar tatlı insanlar. Ö154(E): Ben severim Afrikalıları. Kötülük yok kalplerinde. Ö159(E): Çok seviyorum onları güzel insanlar. Ö166(K): Kimseye zararı olmayan insanlar olduklarını düşünüyorum. Ö169(E): İyi kalpli insanlar. Ö173(E): Güzel insanlardır. Kimseye zararları yoktur. Ö174(E): Kibar insanlar. Ö205(K): Sempatik insanlar. Ö206(K): Çoğunlukla sempatik insanlar. Ö214(E): Saygılı insanlar. O yüzden onları seviyorum. Ö222(E): Afrikalı insanlar iyilerdir. Ö223(E): Afrikalıları severim. Kişilikleri güzeldir. Ö226(E): Kimseye zararı olmayan insanlar. Ö237(E): Çoğunlukla Müslüman, iyi kalpli, temiz, dürüst insanlardır. Bu nedenle onları severim. Ö240(E): Onları severim çok masum insanlar. Ayrıca çok tatlılar. Ö241(E): Zararsız, yoksulluk içinde yaşayan insanlar. Ö253(E): Oradaki çocuklar da çok tatlıdır. Ö256(K): Onlar çok iyiler ve tatlılar. Kimseye zarar vermiyorlar. Ö258(E): Yardımsever ve güzel insanlardır. Ö261(K): Ö262(K): Topraklarını seven iyi insanlar. Sevecen kişiler. Ö265(K): Onları çok severim. Saf kalpli, iyi insanlardır. Ö266(E): Çok güzel millet. Çok seviyorum.

Katılımcılar ayrıca Türkiye'deki Afrikalıların da iyi, saygılı ve dürüst olduğuna değinmiştir: "Ö212(E): Saygılılar, dürüstler. Türkiye'ye öğrenmeye gelip ders çalışırlar. Bu yüzden onları seviyorum. Ö263(K): Çok tatlılar. Bizim ülkemizde çokça var. Bence kötü değiller gayet iyi insanlar. Ö267(E): Mülteci olarak sığınmıyorlar. Amaçları iyi olan insanlar."

C) Ezilenler

Katılımcılar Afrikalıları sömürgeleştirilen, kaynakları çalınan, hakları ihlal edilen mazlum bir millet olarak değerlendirmektedir. Afrikalıların siyahi oldukları için ırkçılığa ve ayrımcılığa uğradığı düşünülmektedir:

> Ö149(E): Sömürge altında kalmışlar. Ö160(E): Sömürülmüş, rezervleri İngilizler tarafından alınmış insanlar. Ö170(E): Afrikalılara üzülüyorum çünkü İngilizler ve başka devletler onları sömürge yapıyor. Ö174(E): Genellikle ırkçılığa uğrayan siyahi insanlar. Ö183(E): Genellikle onlara ırkçılık ve ayrımcılık yaparlar. Ö202(K): Dünyadaki neredeyse tüm ülkeler onları sömürdü. Ö206(K): Ten renkleri yüzünden çok dışlanıyorlar. Ö223(E): Avrupa ülkeleri tarafından yıllarca sömürülmüş bir millettir. Ö226(E): Avrupa ülkeleri tarafından sömürülen insanlar. Ö229(K): Afrikalı insanlar zor şartlar altında yaşıyorlar. Başka devletler tarafından sömürülüyorlar. Zor bir durum. Ö256(K): Ten renkleri yüzünden onları ayırıyorlar. Ö263(K): Renklerinden dolayı çok dışlanıyorlar. Ö269(E): Sömürgeciliğe maruz kaldıkları için güçlenemiyorlar.

D) Yetenekler

Katılımcılar Afrikalıları sporda yetenekli insanlar olarak tanımlamaktadır: "Ö193(E): Çoğu siyahi olan yetenekli insanlar. Ö203(E): Futbolda iyiler. Çok başarılılar. Ö237(E): Spor yapmayı seven insanlar. Ö239(E): Siyahi insanlardır. İyi futbol oynarlar. Ö243(K): Boyları uzun. Basketbol oynuyorlar. Ö247(E): Çok iyi futbol oynarlar. Çoğu futbolcu Afrikalıdır."

4.1.10.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde suçlama kategorisi dışında Afrikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların benzer içeriklerden oluştuğu görülmektedir. İki okuldaki öğrencilerde de en sık rastlanan kalıp yargı ve ön yargılar Afrikalıların yaşam koşullarına yöneliktir.

4.1.11. Hintlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.1.11.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Hintlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 26

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Hintlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Kirlilik	1. Hintliler pis insanlardır. Kötü kokarlar. Ülkeleri kirlidir. Hijyen kurallarına dikkat etmezler. Yemekleri mide bulandırıcıdır. Hintlilerden iğreniyorum.	17
Dini İnanç	2. Hintliler ineğe taparlar. Saçma bir dinleri vardır. Hintlileri sevmem.	13

Tablo 26'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Hintlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; kirlilik ve dini inanç kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Kirlilik

Öğrencilerin zihnindeki Hintli imgesi, kalabalık şehirler ve kirli insanlardan oluşmaktadır. Katılımcılar Hintlileri temizliğine dikkat etmeyen pis insanlar şeklinde betimlemektedir. Hintlilerin yemek alışkanlıkları mide bulandırıcı olarak değerlendirilmektedir:

> Ö14(K): Elle yemek yiyen insanlar. Ö29(E): Yemekleri çok değişik ve mide bulandırıcı. Ö30(K): Kültürleri değişik ve pis insanlar. Ö34(K): Aşırı pisler. Her şeyi elleriyle yiyorlar iğrenç. Ö37(E): Pis bir toplum. Geri kalmış insanlar. Ö38(K): Çok pis bir ülkede yaşıyorlar ama bunları onlar yapıyor. Ö42(E): Çok kirliler. Bu yüzden pek sevmiyorum. Ö43(E): Her şeyi elleriyle yapıyorlar. Yemekleri ayaklarıyla karıştırıyorlar. Hijyenik değillller. Ö44(E): Pisler, sağlıksızlar ve çok kalabalıklar. Ö45(E): Çok kirliler. Hijyen diye bir şey yok. Ö51(K): Yemekleri hiç güzel görünmüyor. İnsanlarını da pek sevdiğim söylenemez. Ö52(E): Ülkeleri çok pis. Ö57(K): Çok kalabalıklar. Pek temiz olduklarını sanmıyorum. Ö61(K): Yoksul ve pis kokan insanlar. Ö62(E): Pis kokarlar, iğrenç bir ülkede yaşarlar. Ö63(E): Çok hijyenik değiller. Ö88(K): Hindistan halkı çok pis oluyor. Her yer kirli oluyor. İnsanları da öyle.

B) Dini İnanç

Katılımcılar Hintlilerin ineklere/putlara taptıklarını düşünmekte ve bu durumu saçma ve cahilce bulduğunu dile getirmektedir. Hintlerin inanç sistemine yönelik genellemeler şu şekildedir:

Ö25(E): İneğe taparlar. Ö31(K): Çok saçma adetleri ve dinleri olduğunu düşünüyorum. Ö33(K): Garip dinlere sahip insanlar. Ö41(E): Onlar bence deliler. Festivalleri çok saçma ve garip törenleri var. Saçma dinleri için insan bile idam edebilirler. Onları sevmem kötü insanlar. Ö46(E): Dinleri ineklere tapmalarını söyler. Ama biz Müslümanlar kurbanda keseriz. Ö50(K): İneğe tapılır mı ya? Biz kesiyoruz onlar tapıyor çok saçma. Ö51(K): Dinlerini anlayamıyorum. Çok değişik gelenek ve görenekleri var. Hintlileri ineğe taptıkları için değişik karşılıyorum. Benim dinime uymayan şeyler yapıyorlar. Ö57(K): Din konusunda çoğu aile katı. Ö61(K): İneğe tapan insanlar. Ö62(E): İneklere taparlar. Ö65(E): Put'u anlarım da ineğe tapmayı anlayamıyorum. Ö68(E): Hintlerden nefret ederim. Kendi dinlerini övüp başkalarına hakaret ederler. Hiç sevmem. Puta taparlar. Ö88(K): İneklere tapmaları gerçekten çok cahilce.

4.1.11.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Hintlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 27

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Hintlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Dini İnanç	1. Hintliler ineğe ve puta tapan imansız insanlardır. Hintlileri sevmem.	19
Kirlilik	2. Hintliler pis insanlardır. Kirli yerlerde yaşarlar. Yemekleri kötüdür. Hintlilerden iğreniyorum.	13

Tablo 27'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Hintlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; dini inanç ve kirlilik kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Dini İnanç

Katılımcılar Hintlileri ineğe/puta tapan imansız insanlar olarak nitelendirmektedir. Hintlilerin dini tercihleri öğrenciler tarafından saçmalık olarak değerlendirilmektedir. Öğrenciler inançları yüzünden Hintlileri cahil bulduğunu ve onları sevmediğini söylemektedir:

Ö152(E): Bunlar tam bir akılsız. Çünkü ineğe tapıyorlar. Bu saçmalık. Onların Cumhurbaşkanı inek dışkısı yemiş. Ö155(E): İneklere tapan cahiller. Ö162(K): İneğe tapmalarını sevmiyorum. Ö164(K): Aşırı saçma dinleri ve gelenekleri var. İçimde onlara karşı hiç sevgi yok. Ö166(K): İnançlarının saçma olduğunu düşünüyorum. Ö167(E): İneklere taparlar. Ö169(E): Utanmasalar insana da tapacaklar. Ama zaten her şeye tapıyorlar. Ö173(E): İneklere taparlar. Sevmem çünkü Allah (c.c.) onlara bunun yanlış olduğunu bildirse de hâlâ tapıyorlar. Ö174(E): Pis, kötü inançlara sahip, cahil insanlar. Ben onlardan nefret ederim. Ö181(E): İneğe tapan imansız bir millettir. Ö183(E): Putlara ve ineklere tapan cahil bir toplumdur. Ö188(K): İneklere tapıyorlar. Çok saçma. Ö190(E): Hintler ineklere taparlar. Çok gelişmemiş cahil insanlardır. Ö193(E): Hayvanlara tapan akılsızlar. Ö196(K): Kültürleri, gelenekleri, dinleri garip değişik insanlar çok sevmem. Ö200(E): İneğe putlara taparlar. Allah'a inanmazlar. İnek öldüreni idam ederler. Ö203(E): Sevmem çünkü hayvanlara tapıyorlar. Ö212(E): Saçma sapan dinleri vardır. Saçma şeylere taparlar. Bu yüzden onları sevmiyorum. Ö213(E): Hayvanlara tapıyorlar.

B) Kirlilik

Katılımcılar Hintlilerin pis insanlar olduğunu ve kirli bir çevrede yaşadığını düşünmektedir. Öğrencilere göre Hintliler hijyen kurallarına dikkat etmemektedir. Bu genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

> Ö148(K): Hintler pis insanlar sevmem. Ö151(E): Çok pis ve gelişememiş bir toplum. Ö159(E): Pis insanlar. Kirli bir ülkeleri var. Çok kalabalıklar. Ö160(E): Pis nüfus, kalabalık ve kirli şehirler. Ö178(K): Elleriyle yemek yiyen pis insanlar. Ö185(K): Pis insanlardır. Ö193(E): Kirli ve kalabalık nufuslu bir millet. Ö199(K): Onlardan iğreniyorum. Ö201(E): Saçma yemekleri çok kötü ve pis. Ö202(K): Ülkeleri bir çöplük gibi. Ö207(E): Bildiği bilmediği her şeyi yerler. Ö208(E): Her şeyi yiyen pis insanlar. Ö213(E): Bana göre pis insanlar. Kirli elleriyle yemek yapıyorlar. Evleri düzenli değil.

4.1.11.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Hintlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıların dini inanç ve kirlilik kategorilerinde benzer içeriklerden oluştuğu görülmektedir. Öte yandan sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde kirlilik, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise dini inançlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar daha yaygındır.

4.2. Göçmenlik

Göçmenlik temasında katılımcıların Suriyelilere, Ukraynalılara ve Türkmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.2.1. Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.2.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 28

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Tehdit	1. Suriyeliler güvenliğimizi, ekonomimizi ve bağımsızlığımızı tehdit eder. Suriyeliler saldırgan ve tehlikeli insanlardır. Türkleri öldürürler. Kadınları ve çocukları taciz ederler. Yaşam alanımızı kısıtlarlar. Suriyeliler ekonomimize zarar verir. Türkiye'nin bu durumda olmasının sebebi onlardır. Suriyeliler ülkemizde Türklerden iyi şartlarda yaşar. Çalışmadan maaş alırlar. Milletin emeğini ve işini çalarlar. Bizden fazla hakları vardır. Suriyeliler Türkiye'yi işgal eder. Ülkemizi Suriye'ye çevirmek isterler. Ülkemizin seviyesini düşürürler. Sürekli çocuk doğururlar. Vatandaşlık alırlar. Bizi ülkemizden kovmaya çalışırlar. Suriyelilerden nefret ediyorum. Ülkemizden gönderilsinler.	80
Millî Değerler	2. Suriyeliler kendi ülkesi için savaşmayan korkak insanlardır. Suriyelilerin vatan sevgisi yoktur. Savaştan kaçarlar. Askerimiz onlar için orada savaşırken gelip burada yatarlar. Kendi ülkesine faydası olmayan insanların bize ne yararı olabilir? Suriyelilerden nefret ediyorum. Ülkemizden gönderilsinler.	36

Tablo 28'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Suriyelilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; tehdit ve millî değerler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Tehdit

Katılımcılara göre Suriyeliler ülkenin düzenini bozmakta ve Türklere zarar vermektedir. Katılımcı görüşlerinde Suriyeliler; sürekli sorun çıkaran, kadınları ve çocukları taciz eden saldırgan insanlar olarak betimlenmektedir. Bu bağlamda Suriyelilerin ülkedeki varlığı öğrenciler tarafından ciddi bir tehlike olarak görülmektedir. Öğrencilerin Suriyelilerden zarar görme beklentisiyle kaygılandığı anlaşılmaktadır. Katılımcılar Suriyeliler yüzünden dışarıda korkuyla gezdiklerini ve hayatlarının kısıtlandığını dile getirmektedir. Katılımcılar Suriyelilerin mülteci olarak gittiği yerde uyum göstermek yerine suç işlediğini ifade etmektedir. Öğrenciler Suriyelileri potansiyel suçlular olarak algılamaktadır. Suriyelilere yönelik bu genellemeler "onlardan nefret ediyorum" gibi olumsuz ön yargılarla desteklenmektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

Ö6(K): Sevmiyorum ırkçılığı hak ediyorlar. Kendi ülkesinde savaşmak yerine bizim ülkemize gelip kadınlara sarkıntılık ediyorlar. Ö17(E): IQ seviyesi düşük, nasıl konuşacağını bilmeyen, sığındığı ülkedeki insanlara kötü davranan sapıklar. Ö20(E): Bize kötü davranıyorlar. Türkleri öldürüyorlar. İstediklerini yapıyorlar ama onlara bir şey yapılmıyor. Ö28(E): Bizi öldürürler, zarar verirler, bıçaklarlar. Ama biz cevap verince caniler oluruz. Ö29(E): Hepsinden nefret ediyorum. Hem ülkeye geliyorlar. Hem de milleti öldürüyorlar. Onlar yüzünden babam uğraşıyor. Ö33(K): İnsanları köşeye sıkıştırıp çocuğu, kadını taciz ediyorlar. Ö35(K): Tacizci ve sapık çoğu. Ö41(E): Kötü insanlar çünkü Türk insanını öldürüyorlar. Ö45(E): Tacizci ucubeler. Ö51(K): Milletin karısını, kızını taciz ediyorlar. Ö56(K): Kendi ülkelerini korumak yerine mülteci olarak gittikleri ülkede insanlara bıçak çeken, zarar veren, korkak, ezik, yüzsüz insanlar. Sevmiyorum. Ö57(K): Bizim kadınlarımızı taciz ediyorlar. Ö63(E): Kendi ülkelerinde savaştan kaçıp diğer ülkeleri rahatsız etme konusunda bir numaralar. Bu yüzden sevmiyorum. Ö67(E): Din kardeşimiz diye aldık tacizci çıktılar! Ö70(K): Bizim ülkemizin %25'ini onlar oluşturuyor. Sokaklarda insanlara taciz etmesiyle bilinirler. Ö86(E): Türkiye'de kalıp çalışmayan, eğitimsiz, tecavüzcü, kötü insanlar. Ö87(K): Acayip nefret ediyorum. Nerede taciz, tecavüz oradalar. Sanki kendi milletimiz çok düzgünmüş gibi bir de onlar yüzünden dışarı çıkamıyoruz. Ö91(E): Şimdi ne desem haklıyım yani. Cahil ve sapık insanlar. Bir de gitmeyeceğiz diyorlar. Öyle bir giderler ki... Ö94(E): İç savaştan sonra ülkemize geldiler ve kimmiş diye sorgulamadık. Hepsini içeri aldık. Çoğu tecavüzcü, hırsız. Hiçbir hayır görmedim onlardan. Ö96(K): Kadınlara sarkıntılık ediyorlar. Ö103(K): Geldikleri yerde hiç olumlu davranmadılar. Sorunlar çıkardılar. Ö111(K): Çok edepsiz olabiliyorlar. Ö112(K): Suriyeliler nolur ülkeden atılsın. Nefret ediyorum ya. Çok sinirim bozuldu. Bu yaşta ders çalışmam gerekirken bunları düşünmem ülkenin suçu. Taciz desen var. Hırsızlık desen var. Ülkeden gitsinler! Ö126(K): Kendi ülkelerdeki sorunlardan kaçıp başka ülkelere yerleşiyorlar. Sonra da orada sorun çıkarıyorlar. Ö135(K): Ahlâklı olsalar tamam. Ama onlar yüzünden ülkemizde iğrenç şeyler oluyor. Ö140(K): Suriyeliler genellikle ellerinde çakıyla gece dışarıda topluca gezdikleri için onlardan biraz korkuyorum.

Katılımcılar Türkiye'nin ekonomik olarak zor durumda olmasının nedenini Suriyeliler olarak göstermektedir. Suriyelilerin Türklerin kaynaklarını tükettiği düşünülmektedir. Öğrenciler Suriyelilerin Türklerden daha iyi durumda olduğunu ve daha fazla haklara sahip olduğunu iddia etmektedir. Katılımcıların Suriyelilere sağlanan avantajlara çok sinirlendiği ve onlardan nefret ettiği görülmektedir. Öğrencilere göre Suriyeliler yüzünden Türkler işsiz kalmaktadır. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö6(K): Ülkemizde bedava yaşıyorlar gitsinler artık. Ö30(K): Bedava yaşıyorlar. Kadir kıymet bilmiyorlar. İstenmedikleri yerde duruyorlar. Ö33(K): Çok kötüler, nefret ediyorum. Türkiye'yi işgal edip Türklerin çoğundan daha iyi yaşıyor nankörler. Türklerin onlara sundukları şeyleri yok sayıyorlar. Ö34(K): Hiçbir faydaları yok utanmadan bir de vatandaşlık alıyorlar. Ne hadlerineyse. Hastanelerimizi bile kullanmamalılar. Boşuna nefes alıyorlar. Onlar yüzünden ekonomi dipte. Ö36(K): Hiçbir şey yapmadan para kazanıyorlar. Ö38(K): Mülteciler gidin artık. Tamam savaş vardı ama artık bitti. Hem bizi hem ülkemizi mahvediyorlar. Onlara karşı içimde ufacık bir sevgi yok. Çünkü vasıfsız insanlar. Ülkemize çöktüler. Bizim ülkemizde bizden iyi şartlarda yaşıyorlar. Ö41(E): Türklerin mallarına zarar veriyorlar. Türkiye'nin ekonomisini etkiliyorlar. Nefret ediyorum. Ö43(E): 2010'dan beri bizi batıran millet. Bu kadar olmaz. Yeter artık! Ülkemizi ekonomik krize soktular. Türk genci bunlar yüzünden iş bulamıyor. Her gün beyin göçü veriyoruz. Gidin ülkemizden artık. Ö49(K): Hiç sevmediğim neredeyse nefret ettiğim bir millet. Bizim ülkemizde bizden güzel yaşamaları ve sanki kendi ülkeleri gibi davranmaları çok kötü. Benim vergilerimden kendi çocuklarına maaş bağlıyorlar. Yüz verdikçe astarını istiyorlar. Bu ülkede bizden rahat yaşayamazlar. Allah belanızı versin. Ö57(K): Türklerden daha iyi durumda yaşıyorlar. Ö71(K): Ülkemizi sömüren insanlar. Ö88(K): Geldikleri gibi de yerleştiler. Rahat rahat yaşıyorlar. Sevmiyorum. Ö89(K): Burada bizden fazla hakları olması çok sinir bozucu. Ö96(K): Bizim ülkemizde mağazalar açıp Türklerin pazar gücünü azalttılar. Ö109(E): Emek sömürücü, karaktersiz, ülkenin problemlerinin en büyük sebebi olan millet. Ö111(K): Neden onlara Türklerden daha iyi davranılıyor anlamıyorum. Hiç hoş değil. Ö124(K): Hiçbirini sevmiyorum. Türkiye'nin şu anda bu durumda olmasının sebeplerinden biri de onlar. Bizden daha iyi yaşama sahipler.

Ö125(K): Umarım ülkemizden hemen giderler. Çünkü bana göre ekonomiye zarar veriyorlar. Yani vermeseler de ben kendi ülkemde Suriyeli istemiyorum. Ö139(K): Türklerin haklarını ele geçiren pis insanlar.

Katılımcılar Suriyelileri Türkiye Cumhuriyeti'ni ele geçirmeye çalışan insanlar olarak görmektedir. Suriyelilerin Türkiye'yi bataklığa sürüklediği düşünülmektedir. Öğrenciler Suriyelilerin vatandaşlık alıp seçimlerde oy kullandığını bildirmektedir. Katılımcılar Suriyelilerin doğurganlık oranının yüksek olduğunu ve ileride Türklerden daha fazla nüfusa sahip olacağını düşünmektedir. Katılımcıların bu durumdan endişe duyduğu anlaşılmaktadır. Katılımcılar Suriyelilerin ülkeden gönderilmesi gerektiğini söylemektedir. Katılımcıların Suriyelilere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

Ö5(K): Ülkemizi kendi ülkeleri sanıp burayı resmen ele geçirdiler. Ö8(K): Cahiller ve artık Türkiye'de Türkten çok Suriyeli var. Artık gelmeleri durdurulmalı bence. Ö10(K): Yeter çoğalmayın. Bu ülke sizi taşımaz. Yakında sayıları Türkleri geçecek. Niye tüm ülke olarak geliyorsunuz. Yaşayacak yerin yok. Paran yok. Neden? Ö15(K): Gitsinler Türkiye'den. Kalacaklarsa da bir faydaları olsun. Doğurup doğurup Türk vatandaşı olmasınlar. Bir de onlara verilen haklar var! Ö16(E): Ülkemize kolay bir şekilde gelip işgal eden insanlar. Ö22(E): Suriyeliler = Nargile içmek ve 15 çocuk yapmak. Ö29(E): Tek hücreliler gibi ürüyorlar. Ö44(E): Türk düşmanı ama Türkiye'de kalan hain insanlar. Ülkeyi ele geçirdiler. Zarar vermekten başka bir şey yapmıyorlar. Ö47(K): Saygısız, ahlâksız insanlar. 27 tane çocukları var. Sürekli ürüyorlar ve tehlikeliler. Ö51(K): Fazla merhamet vatana ihanet derler ya çok doğru bir söz. Benim ülkeme gelip vatandaşlık alıp seçimlerde oy kullanması gerçekten çok sinir bozucu. Ö55(K): Sevmiyorum. Türkiye'de Türkten çok Suriyeli var. Bizi resmen kendi vatanımızdan yollamaya çalışıyorlar. Mitoz bölünme geçiriyorlar. Ö59(K): Ülkemize alıyoruz o kadar utanmadan Türkiye'de Türk istemiyoruz diyorlar. Bence hepsi cahil. Gönder gitsin bu işkence. Ö62(E): Ülkesinde kalıp savaşmayıp Türkiye'ye gelip çocuk yaptılar. Patır patır vatandaşlık veriyoruz. Ö64(K): Ülkemize mülteci diye geliyorlar. Vatandaşlık alıyorlar. 10 tane çocuk yapıp dilendiriyorlar. Ö72(K): Ülkemize geliyorlar burada beşer onar çocuk doğuruyorlar. Ö77(K): Ülkeye gelip 10 çocuk yapıp ülkemizi Suriye'ye çeviriyorlar. Ö81(E): Ülkemizi ele geçirmeye çalışan cahiller. Türkiye'nin yarısı onlardan oluşuyor. Ö90(K): Yakında bizim ülkemizi kendi ülkeleri gibi gösterecekler. Artık Türkiye'de o kadar çok Suriyeli var ki Kızılay'a gidince Türkten çok Suriyeli görüyorum. Ö95(E): Onları istemiyorum. Türkiye'den gitsinler. Türkiye'yi düşürecek olanlar Suriyelilerdir. Bu durumda olmamızın sebebi Suriyeliler. Ö97(K): Günde bir çocuk doğuruyorlar. Yaşımdan fazla çocukları var. Ö99(K): Türkiye'de Türkten çok Suriyeli var. Bu beni rahatsız ediyor. Bizim ülkemizden bizi kovmaya çalışıyorlar. Önce kendi ülkelerini savunmalılar. Sevmiyorum onları. Ö101(K): Buraya geçici olarak geldiler. Ama kalıcı görünüyorlar. Türkiye'yi değiştirme çabasına giriştiler. Ö130(K): Ülkemizin çoğunluğunu oluşturuyorlar. Ö137(E): Böyle giderse ülkemizin çoğunluğu Suriyeli olacak. Lütfen artık ülkemizden gitsinler.

B) Millî Değerler

Katılımcılar Suriyelileri vatan sevgisi olmayan, savaştan kaçan, korkak insanlar olarak nitelendirmektedir. Katılımcılar Türk askerinin Suriye'de onların yerine görev yaptığını iddia etmektedir. Öğrenciler Türklerin kanıyla aldığı topraklara, faydasız mültecilerin doldurulduğunu düşünmektedir. Katılımcılar şu görüşleri paylaşmaktadır:

Ö3(K): Kendi devletinde kalıp savaşmayan, vatanseverlikten çok canının derdine düşmüş insanlar. Ö5(K): Git ülkende savaş. Vatan sevgin nerede? Ö15(K): Kendi ülkesini korumaya çalışmayanın bize nasıl katkısı olabilir? Ö17(E): Vatanını sevmeyen, rahat olmak isteyen

insanlar. Ö19(E): Benim ülkemde savaş olsa ben savaşırım. Ama bunlar kaçıp ülkemize geliyorlar. Ö21(E): Savaştan kaçarak ülkemizde mülteci olan insanlar. Ülkeye alınmamalı. Savaştan kaçan adamdan hayır gelmez. Ö24(E): Ülkemize sığınmak yerine kendi ülkelerini savunmaları lazım. Eğer bu ülkede de savaş çıksa buradan da gidecekler. Ö31(K): Bazen empati yapmaya çalışıyorum. Yapıyorum yine haklıyız. Kendi ülkesine yararı olmayan adamın bize ne yararı olabilir? Ö33(K): Kendi ülkelerindeki savaştan kaçıp Türk askerinin şehit olmasına neden olan korkaklar. Ö34(K): Geldiler gitmiyorlar bir türlü. Benim askerim onların toprakları için savaşmamalı. Ö45(E): Vatanını satan duygusuz insanlar. Ö57(K): Onların ülkesinde onlar için savaşıyoruz. Onlar gelip bizim ülkemizde yatıyor. Kadın ve çocukları alsak neyse. Savaşması gereken erkekler neden burada? Ö73(K): Kendi ülkesinde savaşmayıp Türkiye'ye gelen bir halktan ne olabilir ki? Niye Türkiye'ye girmelerine izin verildi anlamıyorum. Ö75(K): Kendi ülkelerini savunmak yerine bizim her karış toprağında şehitlerimizin kanı olan ülkemize kaçıp bir de buradaki haklardan yararlanıyorlar. Terbiyesiz, ahlâksızlar. Ö82(K): Araplar ülkenizde savaş varsa savaşırsınız bize kaçmazsınız! Ö89(K): Ülkelerini koruyup gururla ölmeyi değil bir yere kaçıp orada gursuzca yaşamayı tercih ediyorlar. Ö100(K): Ülkelerine karşı sorumluluk duyguları yoktur. Ö103(K): Ülkelerinde kalıp ülkelerini savunmaları gerekirken kaçtılar. Ö104(K): Ülkelerinde savaşacak karaktere sahip olmamışken Türkiye'ye sahiplenecek egoları var. Ö110(E): Ülkelerinde savaşamayacak kadar yüzsüz insanlar. Ö118(E): Ülkesini savunmak yerine savaştan kaçıp başka yere sığınanlar. Ö119(E): Burada artislik yapacağınıza elinize bir silah alıp savaşsaydınız. Bizim misafirperverliğimiz olmasa siz şimdiye tahtalı köydeydiniz. Ö127(K): Bence korkak ve kendilerine saygısı olmayan insanlar. Çünkü özgürlüklerini bıraktılar. Vatanını koruyamadılar. Ö130(K): Artık gitsinler. Vatanına bağlı değiller. Ülkesini savunmak yerine kaçıyorlar. Onları sevmiyorum. Ö131(E): Kendi ülkelerini savunmayı bilmeyen. Ülkemize topluca göç eden. İğrendiğim bir toplum. Ö135(K): Kendi ülkelerine sadık değiller. Sözde Müslümanlar. Ö136(E): Kendi ülkelerini korumaktan aciz insanlar. Ö141(E): Türkler nasıl savaşıp ülkesini kurtardılarsa onlar da ülkelerine dönüp savaşsınlar.

4.2.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 29

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Suriyelilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Tehdit	1. Suriyeliler ülkemizin huzurunu bozar. Suriyeliler sapık, tacizci, pis ve kötü insanlardır. Türk halkına zarar verirler. İnsanlara saldırırlar. Can güvenliğimizi tehdit ederler. Onlar yüzünden kızlarımız dışarı çıkamaz. Sürekli olay çıkarırlar. Hırsızlık yaparlar. Suç işlerler. Kayıtları olmadığı için suç işlediğinde bulunamazlar. Terbiyesiz ve küfurbaz insanlardır. Suriyeliler istilacıdır. Türkiye'yi işgal ederler. Toplumsal kurallara uymazlar. Kendilerini bizden üstün görürler. Ülkenin sahibiymiş gibi davranırlar. Yüz verdikçe üstümüze çıkarlar. Kendi ülkesini savunmayıp burada bize kafa tutarlar. Türkleri kötülerler. Sürekli çocuk doğurular. Sokakta Türkten çok Suriyeli vardır. Suriyeliler Türklerin işlerini elinden alırlar. Ülkemizin kaynaklarını tüketirler. Bizden çok onlara yardım yapılır. Yoksullar yerine onlara daha fazla fırsat sunulur. Bizden konforlu yaşarlar. Vergi vermezler. Yatarak maaş alırlar. Suriyelilerden nefret ediyorum. Ülkemizden gönderilsinler.	85
Millî Değerler	2. Suriyeliler savaştaki ülkesinden kaçan korkak insanlardır. Buraya gelip kanımızla aldığımız vatana kolayca yerleşirler. Bizim askerlerimiz orada savaşırken gelip burada yatarlar. Kendi ülkesine faydası olmayan insanların bize ne yararı olabilir? Suriyelilerden nefret ediyorum. Ülkemizden gönderilsinler.	46

Tablo 29'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Suriyelilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; tehdit ve millî değerler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Tehdit

Katılımcı görüşlerinde Suriyeliler huzursuzluk yaratan ve disiplin sorunları olan insanlar olarak görülmektedir. Katılımcılar Suriyelilerin taciz, hırsızlık, kavga gibi suçlar işlediğini dile getirmektedir. Katılımcılar Suriyelilerin ahlâksızlık yaptığını, kadınları ve çocukları rahatsız ettiğini vurgulamaktadır. Öğrenciler Suriyeliler yüzünden can güvenliğinden endişe ettiğini ve dışarı çıkmaya korktuğunu beyan etmektedir. Öğrenci görüşlerinde Suriyeliler; gruplaşıp insanlara saldıran, kavgacı ve küfürbaz insanlar olarak görülmektedir. Öğrenciler Suriyelileri kaçak yollarla ülkeye gelen, başıboş, kayıtsız, kimliksiz istilacılar olarak değerlendirmektedir. Öğrenciler Suriyelilerin kötü insanlar olduğunu düşünmekte, onlardan nefret etmekte ve ülkeden gönderilmesini istemektedir. Katılımcıların Suriyeliler yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

Ö146(K): Bizim ülkemize gelip bizim halkımıza zarar veriyorlar. Ö147(K): Kayıtları olmadığı için kötü bir şey yaptıklarında bulunamazlar. Ö148(K): Sapık, tacizci, pis insanlar. Ö150(E): Bizim insanımıza kötü şeyler yapıyorlar. O yüzden nefret ediyorum. Ö152(E): Sevmiyorum çünkü ülkeye giriyorlar Türk kızlarını taciz ediyorlar. Onlar yüzünden Türk kızları dışarı çıkamaz oldu. Ö153(E): Suriyeliler çok kötü insanlar. Çünkü dışarıda gezerken benim yanıma gelip laf atıyorlar. Kendilerini bir şey sanıyorlar. Millete bıçak çekiyorlar. Hiç sevmiyorum. Ö155(E): Plajlarda Türk kızını gözleriyle taciz ediyorlar. Nefret ediyorum desem az kalır. Ö156(E): Nasıl vatandaşlık aldıklarını bir türlü anlayamadığımız Suriyeliler ülkemize kaçak yollardan gelmektedirler. Sevilmemelerinin nedeni suç işlemeleridir. Yolda kestirdikleri insanlardan haraç alırlar. Ö159(E): Nedense hep geliyorlar. Bu ahlâksızlar yüzünden ülke battı. Bu insanların iyi yönleri yok. Kötü yönleri fazlaca var. Kızları çekip sosyal medyada paylaşmaları çok kötü. Ö160(E): Cahil, pis, terbiyesiz, sapık bir topluluk. Onları ülkemize almak hataydı. Zoruma gidiyor. Gidiyorlar sokak ortasında kızı taciz ediyorlar. İnsanlara bıçak çekip gasp etmeye çalışıyorlar. Ö163(K): Lütfen gitsinler artık hiç iyi yanları yok. Nefret ediyorum hepsinden. Yolda bir kız gördüklerinde hemen çıkma teklifi ediyorlar. Cahiller ülkenize dönün. Ö164(K): Nefret ediyorum. Bizim ülkemize geldikleri yetmezmiş gibi bir de Türk kızlarına saldıranlar var. İnşallah geberir giderler. Ö165(K): Geldikleri ülkede suç işliyorlar. Ö170(E): Kadınları taciz ediyorlar. Ö171(K): Hırsızlık yapıyorlar, dileniyorlar, kadınları taciz ediyorlar. Ö173(E): Burada rahat durmayıp hırsızlık yaptılar. Ve ülkemizde bomba patlattılar. Çeşitli suçlar işliyorlar ama hâlâ buradalar. Ö175(E): Hepsi Türkiye'ye gelip Türk kadınlarını taciz edip öldürüyor. Allah belalarını versin. Ö176(E): Ülkemizin kızlarını taciz ve küfür ediyorlar. İstedikleri gibi hareket ediyorlar. Ülkemizin insanını dövüyorlar. Ö177(E): Ülkelerinde savaş var diye geldiler. Savaş bitti hala buradalar. Kızlarımızı taciz ediyorlar. Bizim insanımızı öldürüyorlar bıktık. Ö179(K): Ülkeye zarar veriyorlar. Başımıza ne geldiyse onların yüzünden. Kavga çıkartıyorlar. Her pisliği yapabiliyorlar. Ö181(E): Kaçıp ülkemize geliyorlar. Teşekkür etmek yerine kargaşa çıkarıyorlar. Küfür, kavga, gasp gibi olaylara karışıyorlar. Bu yüzden onlardan nefret ediyorum. Ö184(K): Suriyeliler ülkemize zarar veriyorlar. Onlardan nefret ediyorum. Yani onları kimse sevmiyor. Ö185(K): Saygısızlar. Minnet etmeleri gereken yerde bize saldırıyorlar. Bize sarkıntılık yapıp taciz ediyorlar. Ö186(K): Sevmiyorum. Bizim ülkemize gelip Türklere kötü davranıyorlar. Ö194(E): Sevmem çünkü ülkeye geldiklerinden beri hiçbir yararlarını görmedim. Hem gruplaşıp Türk halkına şiddet uyguluyorlar. Ö199(K): İğrenç şeyler yapıyor. İnsanlığa sığmazlar. Ö204(E): Bence iyi değiller. Mülteci olarak gelmeleri rağmen ülkemizde huzur bırakmayan, pis, kötü huylu insanlardır. Ö207(E): Milletin karısına, kızına yan gözle bakarlar. Çok kişi gezerler. Ö213(E): Türkiyeden defolup gitsinler. Allah onların belasını versin. Türkiye'de 8-9 çocuk yapıp sokaklara bırakıyorlar. Terbiyesiz hareketler yapıyorlar. Küfür ediyorlar. Çıplak geziyorlar. Ö226(E): Ülkemizde kaçak gezerler. Kız çocuklarını taciz ederler. Suriyelilerin ülkeye alınmamasını, vatandaşlık verilmemesini, yardım yapılmamasını, çocuk sınırı getirilmesini, ülkemizden soğutulmasını ve gönderilmesini istiyorum. Ö230(K): Suriyelileri hiç sevmiyorum. Geldiler ülkemize yerleştiler. Ben bir yönetici olsaydım onları ülkeme almazdım. Bizim başımıza bir şey gelseydi onlar bizi ülkelerine almazdı. Çok pisler. Bazı Türk kızları bile onlarla evleniyor. İğrenç bir şey. Defolup gitsinler. Ö239(E): Ülkemize yoğun bir şekilde göç ederler. Yüz verdikçe üstümüze çıkarlar. Türk vatandaşlarına taciz, tecavüz, dövme gibi eylemleri vardır. Ülkemizden gitsinler. Ö241(E): Nefret ederim çünkü bize kötü davranıyorlar. İstilacılar ve düzenimizi bozuyorlar. Ö244(K): Ben ülkemde istemiyorum. Bir kaydı yok. Kimliği yok. Bunların bize zararları olunca bulamazsın. Kendi ülkemde can güvenliğim yok. İstemiyorum hepsi kötü. Ö247(E): Günahım kadar bile sevmiyorum. Çünkü geldiler ülkenin içinden geçtiler. Kendi ülkeri gibi geziyorlar. Onlar geldikten sonra olaylar iyice arttı. Ülkemizi mahvettiler. Bir gitseler de biz de rahatlasak. Ö251(E): Hiç sevmiyorum çünkü bizim ülkemize çok zarar veriyorlar. Ö253(E): Biz onlara iyilik yapıp kendi ülkemize aldık. Ama Suriyeliler bizim ülkemizin dengesini bozuyorlar ve ben bu durumdan hiç hoşlanmıyorum. Ö258(E): Nefret ederim ülkemizin kızlarına, bacılarımıza taciz, tecavüz gibi şeyler uyguluyorlar. Hiç sevmem. Ö258(E): Sevmem çok kötü insanlar. Bizim ülkemize geldiler. Birine bir şey yapıyorlar. Kimlikleri yok. Ö262(K): Sayelerinde dışarı çıkmaya korkuyoruz. Ö270(K): Adamlar her şeyi yapıyor. Sınırlarımıza kafalarına göre girip çıkıyorlar. Kadınlarımıza ve çocuklarımıza saldırıyorlar. Ö276(K): Suriyelilerden nefret ederim. Çok nankör ve nefretlik bir millet. Umarım kısa zamanda giderler. Mülteci sevmiyorum. Ö278(K): Ülkemizden gitsinler. Ülkenin düzenini, şeklini, çevresini her şeyini bozuyorlar. Ö281(E): Ülkemizde mülteci olarak yaşıyorlar ve çok karışıklığa neden oluyorlar. Ö290(K): Türkiye'yi işgal edip kızlarımızı, kadınlarımızı öldüren terbiyesiz bir toplum. Nefret ediyorum.

Katılımcılar Suriyelilerin Türkiye'yi ele geçirmeye çalıştığını ve kendi ülkelerine benzetmek istediğini düşünmektedir. Suriyeliler; mülteci olarak sığındığı ülkenin insanlarına saygısı olmayan, kendini Türklerden üstün gören şımarık insanlar olarak nitelendirilmektedir. Katılımcılar Suriyelilerin göç ettikleri yerin kurallarını önemsemediğini söylemektedir. Öğrenciler Suriyeliler yüzünden kendilerini ülkelerinde yabancı olarak hissettiğini dile getirmektedir. Katılımcılar Suriyeli nüfusunun hızla çoğaldığını ve yakında Türk nüfusunu geçeceğini düşünmektedir. Katılımcılar bağımsızlık tehdidi olarak gördüğü Suriyelilere vatandaşlık verilmesine isyan etmektedir. Öğrencilerin Suriyelilere yönelik olumsuz genellemeleri şu şekildedir:

> Ö147(K): Ülkemizde yaşayan bazen kendilerini bizden üstün gören insanlar. Bu çok sinir bozucu oluyor. Kendi ülkemizde yabancı oluyoruz. Her şeye hakları var sanıyorlar. Ö148(K): Bizim ülkemizden bizi kovmaya çalışacak kadar yüzsüzler. Ö152(E): Bir yere gidince ülke onlarınmış gibi davranıyorlar. Ö156(E): Türklerle dalga geçmişlikleri bile var. Ö161(E): Bizim ülkemizde bize küfür ediyorlar. Ö162(K): Bizi kendi ülkemizden kovuyorlar. Umarım bir an önce giderler ve hiç gelmezler. Ö164(K): Bir de başımızdakiler bu Suriyelileri Türk vatandaşı yapmış. Gerçekten çıldırıyorum. Bazı insanlarda bir gram akıl yok. Ö166(K): Suriyelilerin çoğu ülkemizde ve yakında burada biz mülteci olacağız sanırım. Ö170(E): Kendi vatanından kaçıp bizim ülkemizi işgal ediyorlar. Ö171(K): Bizim ülkemizi bizden almaya çalışıyorlar. Bizim ülkemizden bizi kovuyorlar. Ö178(K): Daha kötüsü Türk vatandaşı oluyorlar. Kendi ülkesine faydası olmayanın bize ne faydası olacak? Ö180(K): Bıktım artık. Gelip bizim ülkemizde bize küfür ediyorlar. Gidin artık. Ö182(E): Suriyeliler sevmiyorum çünkü bizim ülkemizde bize saygısızlık yapıyorlar. Küfür ediyorlar. Bu yüzden Suriyelilerden nefret ediyorum. Ö188(K): Bizim ülkemize yerleşip bizi atmaya çalışan insanlar. Ö191(E): Türkiye kendi ülkeleri gibi davranırlar. 20-25 tane çocukları oluyor. Ö193(E): Gıcık, sinir bozan, göçmen, yoksul. Ö196(K): Suriyeliler ülkemizi işgal etti. Sanki artık Türkiye'nin her yerinde onlar yaşıyor. Fazla abarttılar. Hemen hemen hepsi ülkemize göç etti. Ö203(E): Bir de boyuna çocuk doğuruyorlar. Bir ailede 8-9 çocuk olur mu? Bir de Türk bayraklarını yakıyorlar... Ö208(E): Bizim ülkemize geliyorlar 10 çocuk yapıyorlar. Allah belalarını versin. Ö216(K): Suriyelilere yardım ettik ama onlar bizim ülkemizde bize artislik taslıyorlar. Ö217(K): Suriyelileri hiç sevmiyorum. Çünkü onların bizim ülkemizi işgal etmelerinden şüpheleniyorum. Bence gelmemeliler. Ö218(K): Zor durumda oldukları için göçmen olarak gelmişler ama abartıyorlar. Bizim ülkemizde artislik taslıyorlar. Kaba saba konuşuyorlar. Ö231(K): Geçen bir metroya bindim tamamı Suriyeli. Bunlar bizim elimizden alırlar ülkeyi cidden ya. Ö235(K): Kendi ülkemizde onlar yüzünden yabancı olduk. Hiçbiri de mi iyi niyetli olmaz ya. Ö237(E): Kendi ülkelerini savunamayıp bizim ülkemize gelip bize ders vermeye çalışmaları ve vatandaşlarımıza saldırmaları nedeniyle sevmiyorum. Ö242(K): Ülkemizi işgal ettiler. Ö248(E): Sevmem, Müslüman kardeşim olarak da görmem. İstanbul'da, Ankara'da Türkiye'nin her yerinde saçma sapan hareketler yapıyorlar. Ö262(K): Yardım etmemize rağmen hala bizi kötü görüyorlar. Dağdan gelip bağdakini kovan insanlardan ne beklersin ki? Ö263(K): En nefret ettiğim insanlar. Ülkemize doldular. Kendi yerleri gibi bize kafa tutuyorlar. Kendilerini bir şey zannediyorlar. Ö269(E): Ülkemize göç edip duruyorlar. Yaptıkları bir yarar yok. Gelince çakallık yapıyorlar. Ülkemizden faydalanıyorlar. Allah belalarını versin. Her tarafta bir Suriyeli var. Ö283(E): Türkiye'yi işgal ettiler. Bizde savaş olsa onlar bizi ülkelerine almazlardı.

Katılımcılar Suriyelilerin Türklerin işini ve kaynaklarını elinden aldığını düşünmektedir. Katılımcı görüşlerinde Suriyelilere Türklerden daha çok hak tanındığını iddia edilmektedir. Katılımcılar Suriyelilerin maddi yardımı hak etmediğini, Türklerden daha iyi şartlarda yaşadığını, yiyip içip gezdiğini söylemektedir. Katılımcı görüşlerinden alıntılar şu şekildedir:

Ö145(K): İnsanların onları sevmeme nedeni bizden daha çok onlara tolerans sağlanması. Ö148(K): Ülkemizde bizden çok onlara fırsat veriliyor. Ö151(E): Ucuza çalışıp Türk ırkını işsiz bırakıyorlar. Onlara ayrı kolej bile var. Ö158(E): Bizim ülkemizdeki yoksullara yardım edilmiyor. Suriyelilere ediliyor. Ö167(E): Türkiye'ye gelip dilencilik yapıyorlar ve çok fazla para alıyorlar. Hiç sevmem. Ülkelerine gitmiyorlar. Ö176(E): Kendi ülkemizde bizden zenginler. Ö178(K): Bana göre Suriyeliler pis ve lanet insanlar. Hiçbir vergi vermeden ülkemde askerlik yapmadan bedavaya yaşayan insanlar. Ö186(K): Ayrıca onlara daha çok imkan veriliyor bence. Kendi ülkemizde bize imkan vermek yerine gidip Suriyelilere imkan veriyorlar. Ö187(E): Bizim ülkemize gelip hiçbir şey yapmadan yaşarlar. Ya da dilenirler. O kadar kötüler. Ö188(K): Türkiye'de bizden daha konforlu yaşıyorlar. Ö191(E): Çalışmak yerine dilencilik yaparlar. Ö198(K): Bizler zor durumdayken onların bu ülkede vatandaşlık alıp paranın içinde boğulmasını haksızlık olarak görüyorum. Hepsinden nefret ediyorum. Ö207(E): Çöp toplarlar. Devletten maddi yardım alırlar. Ö211(K): Ülkemize gelip vergi vermeden barınan insanlar. Yani elalemin cahili gelip benim ülkemde barınamaz. Sen hayırdır ya! Kimsin sen ya! Allah belanızı versin. Ö221(K): Ülkemizde vergi vermeyip boş oturuyorlar. Ülkeye zarar veriyorlar. Onlar yüzünen birçok Türk genci işsiz kalıyor. Ülkeyi bozuyorlar. Çok kötü bir halk. Ö224(E): Sevmiyorum onlar da Arap. Ülkemizde insanlar onlar yüzünden işsiz kalıyor. Ö227(K): Sevmiyorum çünkü Türkiye'ye gelip düzenimizi bozdular. Aynı zamanda eğitim, iş, barınma konusunda kendi vatandaşlarımızdan üstünler. Çoğu insan onlar yüzünden iş bulamıyor. Ayrıca Atatürk'e saygıları yok. Ö242(K): Haklarında iyi şeyler düşünmüyorum. Hatta direk sevmiyorum diyebilirim. Çünkü bizden rahat yaşıyorlar. Ö261(K): Suriyelilerden nefret ederim. Masum gibi görünüyorlar ama asla masum değiller. Bizim ülkemizde kendi ülkeleri gibi yaşayıp eğleniyorlar. Çalışmadan para kazanıyorlar. Lüks evlerde kalıyorlar. Ö270(K): Suriyeliler ülkemizi otel gibi kullanıyorlar. Ekmek elden su gölden. Ö288(K): Sevmiyorum. Ayıptır söylemesi ama dileniyorlar. Ama bizden zenginler. Ö297(E): Gitsinler artık bıktık. Her şeyin üstüne konuyorlar.

B) Millî Değerler

Katılımcılar Suriyelilerin savaştan kaçtığını, vatanını sevmediğini ve korkak insanlar olduğunu belirtmektedir. Katılımcılar Türk askerinin Suriye'de onlar yerine savaştığını düşünmektedir. Öğrenciler Türklerin fedakârlık göstererek zorlu şartlarda aldığı vatanına Suriyelilerin gelmesinden rahatsız olduğunu söylemektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

Ö146(K): Çok ezik bir toplum. Ülkesi saldırı altındayken ülkesini korumak yerine kaçmayı tercih ediyorlar. Bizim kaçmayıp bir avuç toprak için savaştığımız vatanımıza yerleşiyorlar. Ö148(K): Korkak, vatan sevgisi oluşmamış insanlar. Ö150(E): Savaş altında olmasına rağmen ülkesinden kaçan korkaklar. Ö154(E): Ben hiç sevmiyorum. Bizim ülkemize yerleştiler. Neymiş savaş varmış kaçmışlar. Türkiye'de savaş çıksa ben milletim için savaşırım. Kalırım burada. Suriye'ye kaçmam. Onlar ne yaptı kaçıp Türkiye'ye geldiler. Ö158(E): Savaştan kaçıp bizim vatanımıza geliyorlar. Ö172(E): Ülkelerini terk eden insanlar. Kötü insanlar çünkü ülkelerini savunmazlar. Ö173(E): Ülkeleri için savaşmayıp Türkiye'ye geldiler. Ö178(K): Kendi ülkelerinde adam gibi savaşamayıp korkup bizim ülkemize geliyorlar. Ö180(K): Kendi ülkelerinde savaşmıyorlar. Bizim askerlerimiz savunuyor orayı. Ö183(E): Ülkesinde savaş varken korkaklar gibi vatanını terk eden bir ırk. Ö184(K): Askerlerimizi şehit ediyorlar. Ö185(K): Kendi ülkesinde savaşmayıp benim askerimin orada savaşmasını isteyen lanet insanlar. Ö191(E): Savaşmaktan korkarlar. Bizim askerimiz orada savaşırken yan gelip yatarlar. Ö194(E): Askere gitmemek için ülkelerine dönmüyorlar. Ö195(K): Kendi ülkelerinde savaş varken kaçıp bizim ülkemize gelip oy kullanabilen kötü insanlardır. Ö198(K): Biz orada savaşırken bir de gelip ülkemize yerleştiler. Bu ülkeyi kendi ülkeleri gibi benimseyip gitmemeleri korkak olduklarını gösteriyor. Ö201(E): İşleri kendi yapamayan her defasında Türklerden yardım isteyen, kendilerine güveni olmayan bir millet. Ö202(K): Savaşmak yerine kaçan insanlar. Kendi ülkelerini korumak yerine başka ülkelere yerleşen insanlar. Bu da onları acınası yapar. Ö203(E): Suriyeliler vatanlarını sevmiyorlar. İnsan gider ülkesi için savaşır.

> Bunlar kaçıyor Türkiye'ye geliyor. Ne varsa Türkiye'de? Ö204(E): Zaten iyi olsalar ülkelerini bırakıp kaçmazlar. Ö207(E): Kendi ülkelerini bırakıp Türkiye'ye sığındılar. Ö208(E): Kendi vatanını koruyamayan bireyin bize ne faydası dokunacak? Ö212(E): Savaş bitmesine rağmen gitmiyorlar. Ülkeleri savaştayken bırakıp kaçan tam bir haindir. Ö229(K): Biz onları ülkemize alarak yardım ettik fakat ülkede bir savaş çıksa yine kaçıp giderler. Bize yardım etmezler. Ö234(K): Nolur gidin ya. Bunlar kadar terbiyesiz ve korkak insan görmedim. Savaştan kaçmışlar bizim ülkeye gelmişler. Ö240(E): Suriyelilerden nefret ediyorum. Çünkü kendi ülkeri için savaşmadan direkt Türkiye'ye geliyorlar. Ben onları ülkemde istemiyorum. Ö244(K): Bunlara saygım yok. Hadi din kardeşimiz desek dinde vatanını korumak vardır. Ama bu ucubelerde yok. Ö246(K): Ülkemden defolup gitsinler. Sevmiyorum sevmeyi de düşünmüyorum. Kendi ülkesine faydası olmayanın benim ülkeme faydası olmaz. Ö257(E): Suriyelileri hiç sevmem çünkü kendi ülkelerinde savaş varken kaçıyorlar. Ö260(E): Kendi ülkelerini savunmayıp, korkup bizim ülkemize geldikleri için onları sevmiyorum. Ö264(E): Bir savaş olsa kaçarlar. Ya da Ermeniler gibi yaparlar. Ö267(E): Kendi ülkelerini savunmayan, ülkelerinden kaçan ve bizim onlar için savaşmamızı isteyen bir halk. Hiçbirini sevmiyorum. Ö268(E): Kendi ülkelerini korkup satan kişiler. Allah belalarını versin. Ö270(K): Bir savaş çıksa kaçıp giderler. Ö277(E): Ülkemize kadınları ve çocukları gelebilir. Fakat gençleri ve eli silah tutan herkesin savaşması gerek. Ö286(K): Suriyelilerin hepsi şu an bizim ülkemizde. Savaştan kaçıp geldiler. En azından ülkeleri için savaşıp çaba gösterebilirlerdi. Ö290(K): Kendi ülkelerine gitmiyorlar. Bizim askerimiz orada savaşıyor. Nefret ediyorum gitsinler ülkemizden. Ö292(E): Türkiye'den gitmelerini istiyorum. Çünkü Türkiye'de yangın çıktığında burayı terk ettiler ve yangın bittiğinde geri geldiler. Sokaklarda Türkten çok Suriyeli var. Ö293(K): Ülkemizi mahvettiler. Gitsinler savaşsınlar alsınlar ülkelerini. Ö298(E): Savaşlarla yoksulluk içinde kurtardığımız ülkemize gelip çökmek kolay. Kaçmayıp kendi ülkenizi kurtarın!

4.2.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, Suriyelilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıların tehdit ve millî değerler kategorilerinde benzer içeriklerden oluştuğu görülmektedir. Her iki okuldaki öğrenciler de Suriyelilere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşımaktadır.

4.2.1.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan Öğretmen 1 okulda en çok göçmenlerle ilgili kalıp yargı ve ön yargılarla karşılaştığını söylemektedir:

> Daha çok göçmenler sanırım. Genel olarak onlara yönelik bir tepkiyi ders işlerken gözlemliyorum. Göçmenlerin çalışmadan kolay yoldan hayatlarını devam ettirdiklerine yönelik bir yargıları var. Genellikle ülkemizi elden gittiğine dair hassasiyetleri var. İşte Suriye'de savaştan sonra ülkemize gelen mültecilere yönelik. Ama onu da ağırlıklı olarak ülkeyi koruma refleksi diye düşünmek istiyorum. Irkçı olmadıklarını düşünmek istiyorum.

Öğretmen 3 ise öğrencilerinin Suriyelilere sağlanan imkanlarla ilgili kalıp yargı ve ön yargılara sahip olduğunu söylemektedir:

> Suriyelilere çok pozitif ayrımcılık yapılıyor. Kendi ülkemizde neden biz Türklere aynı tarzda davranışta bulunulmuyor diyerek Suriyelileri sevmeme veya tepki verme. Konuşmalar arasında böyle bir durumla karşılaşıyoruz.

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7 öğrencilerinin kalıp yargı ve ön yargılarını azaltmaya çalıştığını fakat okul dışı deneyimlerin de önemli olduğuna değinmektedir:

> Suriyelilerle ilgili derslerde fırsat buldukça bunun önüne geçiyoruz. Ama işte öğretmenim niye geldiler? Savaştan mı kaçıyorlar? Niye gitmiyorlar? gibi söylemlerle karşılaşıyoruz. Ama Türk kültüründen işte bizim kucaklayıcı, sahip çıkıcı özelliklerimizden de bahsedince onu anlayabiliyorlar. Ama galiba ailede konuşulan ya da sokakta gördükleri, apartmanda, vs ondan kaynaklı bir kalıp yargı ön yargıları var. Buradaki çoğu apartmanda Suriyeli var mesela.

Öğretmen 5 de Suriyelilerle temastan kaynaklanan genellemelere değinmektedir:

> Bizim ülkemizde olan mültecilere, Suriyeliler karşı olumsuz bir bakış açısı var çocuklarda. Artık gitsinler istemiyoruz yeter diyorlar. Daha dün kız öğrencim sokakta yürürken 5 yaşındaki Suriyeli saldırdı dedi bana. Yaşanan bazı sosyal sorunlardan kaynaklı olumsuz anlamda bir ön yargılar var.

Öğretmen 4 ise Suriyeliler ve Türkmenleri karşılaştırarak öğrencilerinin olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarını desteklemektedir:

> Suriyeli hiç öğrencimiz yok ona rağmen Suriyelilere karşı kalıp yargı ön yargı var. Toplumun yetişkin olarak genelinde de buna benzer şeyler var. Şimdi bakıyorsun Türkmen velilerimiz geliyor. Gerçekten Türk kültürüne bizden daha saygılı. Hakikaten bozulmamışlar. Çocukları da öyle. Ama Suriyeliler hakikaten hep mi eleğin altındakiler bize mi geldi diye düşünüyoruz. Yani tövbe estağfurullah saldırgan olan da çok. Bizim burada Allah'tan yok.

4.2.2. Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.2.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 30

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Karakter Yapısı	1. Ukraynalılar masum ve iyi kalplidir. Kimseye zararı olmayan mağdur insanlardır. Samimi, narin ve kibarlardır. Ukraynalılar kültürlüdür. Misafirliği bilirler. Ülkemize saygılılardır. Çevresini temiz tutarlar. Suriyeliler gibi kötü değiller. Ukraynalıları seviyorum.	27
Millî Değerler	2. Ukraynalılar ülkesi için savaşan vatansever insanlardır. Savaştan kaçmazlar. Pes etmezler. Cesur, kararlı ve fedakâr insanlardır. Ülkesini korumak için her şeyini veren direnişçi insanlardır.	21
Dış Görünüş	3. Ukraynalı kızlar güzeldir. Uzun boylu, sarışın ve mavi gözlü olurlar. Erkekleri de yakışıklıdır.	12

Tablo 30'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Ukraynalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; karakter yapısı, millî değerler ve dış görünüş kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Karakter Yapısı

Katılımcılar Ukraynalıları iyi kalpli ve masum insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılara göre Ukraynalılar tatlı nazik, saygılı ve kültürlü insanlardır. Misafir olmayı ve minnet duymayı bilirler. Suriyeliler gibi gittikleri yerde kargaşa çıkarmazlar. Çevrelerini temiz tutarlar. Katılımcıların Ukraynalılara yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargılara sahip olduğu anlaşılmaktadır:

> Ö7(E): Kültürlüler ve insanları çok iyi. Ö9(E): Rusyaya mağlup olan masum bir toplum. Ö20(E): Halkı çok zor durumda. Masumlar. Ö30(K): Kimseye bir zararları yok. Çok iyiler. Ö34(K): Saygılı ve iyi insanlar. Kimseye sıkıntı çıkarmıyorlar. Ö35(K): Milletleri iyi, cana yakın, güzel insanlar. Bir süre bizim ülkemize sığındılar diye çöpleri toplamışlardı. Ö42(E): İyi kalpliler. Misafir olmayı biliyorlar. Bu yüzden onları seviyorum. Ö44(E): Diğer ülkelere göre masumlar. Ö45(E): Savaş yüzünden geldiler ama Suriyeliler gibi yobaz ve tacizci değiller. En azından teşekkür etmeyi biliyorlar. Ö48(K): Şu an çok mağdurlar ve iyi insanlar. Ö54(K): Dost canlısı ve iyi insanlar. Toplumu çok güler yüzlü ve eğlenceli. Ö56(K): Bence barışçıl insanlar. Ö59(K): Seviyorum, tatlı insanlar, işlerindeler. Ö64(K): Üzülüyorum. Rusya rahat bıraksa da yaşasalar keşke. Ö68(E): Ukraynalılar iyi kalpli insanlardır. Ö77(K): Çok yardımsever insanlar. Ö78(E): Yardıma ihtiyaçları var. İyi olduklarını düşünüyorum. Ö82(K): İnsanları gayet nazik ve temiz. Güzel insanlar seviyorum bu yüzden. Ö84(K): Onları seviyorum. Bence bir suçları yok. Masumlar. Ö91(E): Suriyelilerden çok daha iyi insan oldukları kesin. Kültürlü

insanlar bence. Ö94(E): Ukraynalı göçmenler çok iyi insanlar. Teşekkür için ormanlardaki çöplerimizi topladılar. Ö105(E): Ukraynalılar bence iyi kalpli ve sevecen insanlardır. Fakat maalesef Ruslar gibi vicdansız insanlar yüzünden savaşta ölürler. Ö110(E): Ülkelerindeki savaştan kaçmalarına rağmen gittikleri ülkelerde kargaşa çıkarmayan bir ırk. Ö124(K): Çoğunun samimi olduğunu düşünüyorum. Ö130(K): Çok tatlı insanlar. Ö143(K): İnsanlarını seviyorum tatlılar. Ö144(K): Savaş olduğu için çok üzgünüm. Keşke onlara yardım edebilsem. Ben tenis oynuyorum. Geçen gün Ukraynalı bir kızla oynuyordum. Çok tatlılar.

B) Millî Değerler

Katılımcılar Ukraynalıları vatansever ve milliyetçi insanlar olarak değerlendirmektedir. Öğrencilere göre Ukraynalılar ülkesi ve halkı için savaşan, gururlu ve cesur insanlardır. Ukraynalılar tanımlayan diğer özellikler pes etmeyen, kararlı ve direnişçi gibi sıfatlardır. Katılımcılar Rusya'ya karşı onları desteklediklerini de ifade etmektedir:

Ö2(K): Zor bir zamandan geçiyorlar. Kendi halkını savunmaya çalışıyorlar. Ö3(K): Ülkeleri uğruna savaşan insanlar. Ö4(K): Ülkeleri için savaşan, vatansever insanlar. Ö10(K): Onları seviyorum. Umarım ülkelerini kurtarırlar. Sizinleyim. Ö11(K): Savaşta hiç pes etmediler helal olsun. Ö17(E): Vatansever, inatçı ve savaşçı insanlar. Ö22(E): Haklı davalarında savaşlarına devam ediyorlar. Destekliyorum. Ö28(E): Bence iyi ve fedakârlar. Milliyetçiler. Suriyeliler gibi değiller. Ö40(K): En azından Suriyeliler gibi hepsi kaçıp buraya gelmiyor. Vatanları için savaşıyorlar. O yüzden seviyorum. Ö70(K): Ülkelerini savunuyorlar bu yüzden takdir ediyorum. Bazıları gibi başka ülkelere kaçmıyorlar. Ö73(K): Kendi ülkeleri için savaşıyorlar. Bu çok hoş. Ö77(K): Rusyaya karşı çok iyi dayandılar. Ö83(E): Ukraynalılar çok cesur, kararlı ve iyi insanlardır. Özellikle son olaylar üzerine ayakta kalıp pes etmeyen insanlardır. Ö86(E): Ülkelerini kurtarmaya çalışan iyi insanlar. Ö89(K): Kriz anında ne yapabileceklerini biliyorlar. Ö112(K): Açgözlü Ruslarla savaştalar. Onları seviyorum ve destekliyorum. Ö126(K): Azimli insanlar Rusya'ya karşı pes etmeden savaşıyorlar. Ö131(E): Saygılı ve pes etmeyen bir toplum. Bir süper güce karşı ülkelerini korumak için her şeyini veren akıllı bir toplum. Ö134(E): Rusya gibi büyük bir ülkeye dayanan direnişçi bir millet. Ö140(K): Vatanseverler çünkü Ruslara karşı direndiler. Ö143(K): Ruslar onlara savaş başlattı. Ama çok iyi direniyorlar.

C) Dış Görünüş

Katılımcılar Ukraynalıların dış görünüşüne dair güzel ve yakışıklı gibi sıfatlarla genellemelerde bulunmaktadır. Ukraynalılar uzun boylu, sarışın, mavi gözlü, çekici insanlar olarak tasvir edilmektedir:

Ö25(E): Kızları güzeldir. Sarışın insanlardır. Ö29(E): Kızları güzel. Ruslara benziyorlar. Ö39(K): Kızları güzel erkekleri yakışıklı. Ö67(E): Kızları çok güzel. Sarışın ve mavi gözlülerdir. Ö68(E): Dünyanın en güzel kızlarıdır. Ö109(E): Güzel ve çekici insanlar. Ö127(K): Narin ve uzun boylu insanlar. Giyim tarzları hoşuma gider. Ö130(K): Hem yakışıklı hem de güzeller. Onları seviyorum.

Ö132(E) ise görünüş ve kökenin göçmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılara etkisine değinmektedir: "Sarı saçlı ve mavi gözlü ve Avrupalı oldukları için savaştan kaçıp diğer Avrupa ülkelerine gidebiliyorlar. Şimdi bu ankete katılan herkes kesin Suriyelileri kötüleyip Ukraynalılara güzel şeyler yazacaklar. Ama ben ikisini de sevmiyorum."

4.2.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 31

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ukraynalılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Karakter Yapısı	1. Ukraynalılar masum, tatlı ve huzur isteyen insanlardır. Saygılı ve naziklerdir. Sakin ve görgülü insanlardır. Sıcakkanlı ve sempatiklerdir. Ukraynalıları seviyorum. Ruslar yüzünden acı çekiyorlar. Kimseye zararları yok. Suçsuzlar ama öldürülüyorlar. Ukraynalılara üzülüyorum.	35
Millî Değerler	2. Ukraynalılar vatanını koruyan insanlardır. Bağımsızlığını önemserler. Fedakâr, cesur ve mücadeleci insanlardır. Ülkeleri için sonuna kadar direnirler. Suriyeliler gibi değiller.	15

Tablo 31'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Ukraynalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; karakter yapısı ve millî değerler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Karakter Yapısı

Katılımcılar Ukraynalıları masum ve iyi kalpli insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcı görüşlerinde Ukraynalılar; sıcakkanlı, saygılı, nazik ve kültürlü insanlar olarak nitelendirilmektedir. Katılımcılara göre Ukraynalılar kimseye zararı olmayan bir millettir. Öğrenciler Ukraynalıları sevdiğini ve savaş nedeniyle onlara üzüldüğünü dile getirmektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö145(K): Ukraynalı arkadaşlarım var. Hepsini seviyorum diyebilirim. Saygıdeğer ve arkadaş canlısı insanlar. Ukraynalılar iyi kalplidir. Ö146(K): Çok masumlar. Vatandaşları bence iyi insanlar. Kültürleri bence çok güzel. Ö148(K): Açıkçası ülkelerinde olan savaş, huzursuzluk ve kayıpları için üzgünüm. Birisiyle konuşmuştum. Oldukça tatlı ve huzur isteyen insanlar. Ö151(E): Son zamanlarda verdikleri savaş onları daha da depresif yapıyor. Ama insanları çok iyi bir yapıda. Sıcak insanlar. Ö152(E): Ukraynalıları seviyorum. Şu an savaş içindeler üzülüyorum. İnsanları iyi ve masum. Savaşın ortasında kaldılar. Allah yardımcıları olsun. Ö175(E): Güzeller, saygılılar, nazikler. Ö176(E): Hoş insanlar, tatlılar, güzeller, saygılılar. Ö182(E): Ukraynalılar gördüğüm kadarıyla iyi insalar ve yardımseverler. Şu an ülkelerinde savaş var ve onlar adına çok üzgünüm. Ö185(K): İyi ve hayvanseverlerdir. Halkını seven görgülü insanlardır. Ö186(K): Ukraynalıları seviyorum. Sempatik ve tatlı insanlar. Ö188(K): Ukraynalılar bence iyi insanlar. Onları pek fazla tanımıyorum. Ö192(K): Çok fazla acı çekiyorlar. Ö211(K): Seviyorum iyi insanlar. Orada yaşayan çocuklara acıyorum. Savaşla büyüyorlar. Ö217(K): Ukraynalılara çok üzülüyorum. Şimdi Ruslarla savaşıyorlar ve çocuklar, aileler çok korkuyor. Askerleri Ruslar yüzünden ölüyor. Ö218(K): Şu savaştan dolayı onlara üzülüyorum. Onları severim. Biz onlara İHA ve silah verdik. Ö221(K): Çok güzel ve tatlı bir halk. Hayvanlara değer veriyorlar. Kültürleri güzel. İnsanları saygılı. Ö227(K): Savaşta çok fazla insan kaybettiler. Onlar adına üzülüyorum. Çok sakinler. Hiçbir düşmanlıkları yok. Ö237(E): Masum oldukları halde katlediliyorlar. Acıma duygusuyla birlikte üzülüyorum. Onları severim. Ö240(E): Masum insanların öldürülmesi içimi daraltıyor. Ö241(E): Ukraynalıları severim hiç kimseye zararları yoktur. Ö247(E): Severim çünkü iyi insanlardır.

> Kötü bir şeylerini görmedim. Ö253(E): Bence Ukraynalılar iyidir. Savaştan sivillere bombalar yağmış. Biz onları ülkemize aldık ve onlar iyi kişilerdir. Bize zararları yoktur bence. Ö254(K): Ben seviyorum. Savaştan çıkmış insanlar. Saygı duyuyorum bence iyi insanlar. Ö256(K): Onları seviyorum. Onların savaşta haklı olduğunu, suçsuz olduğunu düşünüyorum. Onlar iyiler. Ö263(K): Rusyayla yaptıkları savaşta çok yara aldılar. Açıkçası üzüldüm. İnsanlarını seviyorum. Ö280(K): Konuşmaları çok güzel. Çok tatlılar. Ö289(K): Nedensiz bir şekilde sempati duyduğum insanlar. Ö292(E): Onlara üzülüyorum. Rusya savaşında çok fazla insan hayatını kaybetti. Ö294(E): Ukraynalılar misafirperver bir millettir. Vahşi değiller severim. Ö298(E): Savaştan çıktılar. Onlara acıyorum.

B) Millî Değerler

Katılımcılar Ukraynalıları vatanını ve milletini koruyan, cesur, fedâkar ve direnişçi insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar Ukraynalıların Suriyeliler gibi ülkesini satıp kaçmadığını ve gururlu bir şekilde savaştığını düşünmektedir. Aşağıda bu olumlu genellemelere yönelik öğrenci görüşleri sunulmuştur:

> Ö146(K): Vatanını koruyan, güçlü bir halk. Ö165(K): Vatanlarını bırakmayıp sonuna kadar direniyorlar. Ö167(E): Ülkelerini ayakta tutanlar. Savaşta geri çekilmeyip kaybettiği, yıkılan toprakları geri alırlar. Ö174(E): Çok milliyetçi, cesur ve güzel insanlardır. Ben severim. Girdikleri savaşta destek veririm. Ö180(K): Onlar Suriyeliler gibi değil. Ülkelerinde onuruyla, gururuyla savaşıyorlar. Ö191(E): Mücadeleci insanlardır. En son savaşta mücadele edip ülkelerini korudular. Fedakârlar ve vatanını çok severler. Ö201(E): Karşılarında Rusya gibi güçlü bir devlet olsa bile geri adım atmayan cesur bir millet. Ö208(E): Helal olsun adamlar kendi ülkelerini korumak için seferber oldular. Ö212(E): Saygılılar. Rusya'ya karşı geldiler. Bence Ukraynalılar güçlü insanlar. Ülkesini bırakıp kaçmıyorlar. Ö229(K): Ukraynalılar ülkelerini korumaya çalışan bir ırk. Ruslar yüzünden canlarından oluyorlar. Ama ülkesini her şeye rağmen savunuyorlar. Ö257(E): Ukraynalılar Müslüman olmasa da onları severim. Çünkü kendi ülkerinde kaçmayıp savaşıyorlar. Ö267(E): Adam gibi ülkelerini savunan, Rusya'ya bağlı olmak istemeyen, güzel insanlardır. Ö279(E): Adamın dibiler. Cesurlar, ülkenin başkanı bile savaşıyor. Suriyeliler gibi ülkesini satmıyorlar. Ö293(K): Ukraynalıların bir suçu yok. Ülkelerini almak için uğraşıyorlar. Ö296(E): Adamlara yazık. İşgal ediliyorlar. Ama güzel direniyorlar. Karşı atağa geçiyorlar.

Ö228(K) "Suriyelilere (Araplara) ırkçılık yapsam da Ukraynalılara yapmamam beni çelişkili gösterebilir." diyerek göçmenlere yönelik tutumu arasındaki ayrıma dikkat çekmektedir.

4.2.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Ukraynalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların küçük ayrımlar dışında benzer içeriklerden oluştuğu gözlemlenmektedir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler, diğer öğrenci grubundan farklı olarak Ukraynalıların dış görünüşüne dair kalıp yargılar üretmiştir. Ayrıca Türkiye'deki Ukraynalılara yönelik olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise

Ukraynalılara yönelik üzülme ve acıma gibi duyguları daha fazla vurguladığı göze çarpmaktadır.

4.2.2.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7, öğrencilerinin Ukraynalılarla ilgili görüşlerini ve tutumlarını şu şekilde aktarmaktadır: "Çocuklar soruyorlar. Savaş niye çıktı gibi. İşte NATO niye Ukrayna'yı tam desteklemiyor gibi güncel soruları var. Hatta bizim Ukraynalı bir öğrencimiz var. Baba Türk anne Ukraynalı. O çocuk çok merak ediyor mesela. Sınıfta o çocuğa karşı da bir ön yargı yok."

4.2.3. Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.2.3.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 32

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Soy Bağı	1. Türkmenler bizim kardeşimizdir. Aynı soydan ve kültürden geldiğimiz insanlardır. Ülkemize gelebilirler. Türkmenleri severim.	25
Karakter Yapısı	2. Türkmenler iyi kalpli ve ahlâklıdır. Samimi, tatlı ve cana yakın insanlardır. Yardımsever ve çalışkanlardır. Ülkemize katkıda bulunurlar. Bize bir zararları yoktur.	15

Tablo 32'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Türkmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; soy bağı ve karakter yapısı kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Soy Bağı

Öğrenciler Türkmenleri tanımasa da aynı kökenden olmaları sebebiyle onların iyi insanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar Türkmenleri kabul edilebilir mülteciler olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların Türkmenlere yönelik olumlu ön yargıları şu şekildedir:

Ö17(E): Ülkesini seven Türkler gibiler. Ö18(E): Kardeşlerimizdir. Bizim kültürümüz gibidir. Ö22(E): Türkmenler kardeşlerimizdir. Ö28(E): İyi insanlar. Çünkü Türkler. Ö33(K): Kardeşimiz gibiler. Aynı soydan geldiğimiz için Türkiye'ye normal miktarda gelmelerinde sorun görmüyorum. Ö35(K): Pek tanımıyorum ama bizdenler yani. Ülkemize gelmelerinde bir sorun yok. Mülteci gözüyle bakmıyorum. Ö37(E): Mülteciler ama en azından Türkler. Arap değil! Ö39(K): Cana yakın Türk insanlar. Ö40(K): Onlar bizim kardeşimiz. Seviyorum. Ö43(E): Aynı ırktanız zaten. Severim. Ö44(E): Aynı soydanız. İyi insanlar. Ö50(K): Bence kişilik olarak Türklerle bir farkı yok. Ö51(K): Bence iyiler. Aynı din ve mezhep paylaşımından dolayı kardeşlik bağımız yüksek. Ö54(K): Türkmenleri seviyorum. Onlar bizim soyumuzdan geldi. Ö59(K): Yani bizim kökenimiz olduğu için seviyorum. Bizim gibi normal, masum insanlardır diye düşünüyorum. Ö70(K): En azından Türk kökenli mülteciler. Ö73(K): Türk halkından oldukları için buyursun gelsinler. Ama niye gittiler de niye geldiler bunu anlayamıyorum. Ama benim ırkımdan olduğu için Suriyelilerden bin kat daha iyiler. Ö74(E): Türkmenleri seviyorum çünkü bizim gibiler. Ö79(E): Dostumuz. Ülkemize geliyorlar ve onları seviyorum. Kardeş gibiyiz. Ö80(E): İyiler dostuz ve gardaşız. Ö82(K): Çok sempatik geliyorlar. Kardeşlerimiz sonuçta. Ö84(K): Türkmenler iyi insanlar. Türk ırkı iyidir. Ö101(K): Eski atalarımızdan oldukları için hepsini seviyorum. Ö112(K): Aynı kandanız. Bizim toprağımızdan. Seviyorum Türkmenleri. Ö127(K): Türk ırkından gelmiş göçmen insanlar. Çok şirinler.

B) Karakter Yapısı

Katılımcılar Türkmenlerin iyi bir kişilik yapısına sahip olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar Türkmenleri; samimi, zararsız, nazik, ahlâklı, temiz gibi sıfatlarla değerlendirmektedir. Ayrıca katılımcılar Türkmenlerin ülkemizi sevdiğini ve katkı sağladığını iddia etmektedir:

Ö24(E): İyi kalpli insanlar. Keşke ülkemize Suriyeliler değil de Türkmenler sığınsa. Ö29(E): Çok samimiler ve iyi kalpliler. Ö34(K): Tatlı ve nazik insanlar. Saygı duyuyorum. Ö41(E): İyi insanlar çünkü kimseye zarar vermiyorlar. Türkleri destekliyorlar. Ö42(E): İyi kalpliler. Güzel ahlâklılar. Ö43(E): Ülkemize bir zararları yok. Çok güzel kişilikleri var. Ö48(K): Cana yakınlar. Onları seviyorum. Ö54(K): İyiler, yardımseverler ve sıcakkanlılar. Ö63(E): Türkmenler iyi ve çalışkan insanlar. Yararlı katkılarda bulunurlar. Bu yüzden severim. Ö65(E): Temizler ve iyi insanlar. Ö78(E): İyi niyetliler. Bizi seviyorlar. Ö81(E): Adam gibi adamlar. İyi insanlar. Türklerin yardımcıları. Ö113(K): İyiler, kültürleri güzel. Ö115(E): Hadlerini bilen sakin insanlar. Ö117(E): İyiler, düşünceliler. En azından Suriyeliler gibi değiller.

4.2.3.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 33

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Türkmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Soy Bağı	1. Türkmenler bizim kardeşlerimizdir. Bizim soyumuzdan, kültürümüzden ve dinimizdendirler. Türkmenleri severim. Ülkemize gelebilirler.	32
Karakter Yapısı	2. Türkmenler kimseye zararı olmayan iyi niyetli insanlardır. Kendi hallerinde yaşarlar. Anlayışlı, saygılı ve hoşgörülülerdir. İyi kalpli ve yardımseverlerdir. Türkmenler çalışkanlar insanlardır. Kendi paralarını kazanırlar. Ülkemize destek olurlar. Ülkemizi ve bizi severler.	30

Tablo 33'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Türkmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; soy bağı ve karakter yapısı kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Soy Bağı

Katılımcılar aynı ırktan oldukları için Türkmenlerin mülteci olarak gelmelerine olumsuz bakmadıklarını belirtmektedir. Katılımcılar Türkmenleri kardeş ve dost olarak görmektedir. Katılımcıların Türkmenlere yönelik olumlu ön yargıları şu şekildedir:

> Ö152(E): Çok severim bizim ırkımızdan çünkü. Ö154(E): Bizim gibiler çok severim. Bizim için ne doğruysa onlar da inanır. Ö162(K): Bizim soyumuzdanlar. Açıkçası pek zararları yok. Tatlı insanlar. Ö188(K): Konuşmaları Türklerin konuşmalarına benziyor seviyorum. Ö192(K): Aslında Türkmenler Türklerin bir parçası gibi geliyor bana. Ö206(K): Bizden insanlar zaten seviyorum onları. Ö212(E): Müslüman ve Türk oldukları için seviyorum. Ö213(E): Türk soyundan gelirler. Müslümanlardır. Allaha inanırlar. Ö222(E): Bizdendir. Adamdır. Severim çünkü aynı kandan gelmeyiz. Ö223(E): Severim zaten Türkler. Ö224(E): Türk oldukları için seviyorum. Ö226(E): Severim çünkü kardeşlerimiz. Ö228(K): Türk göçmenlere karşı asla bir şey demem. Suriyelileri kovmayanlar aynı kandan olanlara yardım etmiyorsa diyecek söz yok. Ö229(K): Türkmenler bizim kardeşimiz gibi. Bizim ırkımızdan. Bu yüzden onları seviyorum. Ö238(E): Onlar da bizden. İyi insanlardır. Ö241(E): Türkmenleri severim onlar da bizim gibidir. Kardeşlerimizdir. Ö242(K): Türk kökenli insanlar oldukları için haklarında kötü düşünmüyorum. Ö252(E): Seviyorum çünkü kendi ırkımızdan insanlar. Ö258(E): Türkleri sevdiğim kadar Türkmenleri de seviyorum. Aynı kökenden geliyoruz. Ö263(K): Mülteciler. Pek tanımıyorum ama bizden biri oldukları için iyi insanlar olabilirler. Ö271(K): Gurur duyuyorum çünkü benim milletim. Atadan gelen bir şey. Yaşasın Türklük. Ö272(E): İyi insanlar kökenlerimiz oradan gelme Orta Asya'dan. Ö275(K): Tanımıyorum da iyilerdir herhalde. Onların mülteci olması önemli değil. Türk olmaya layıklarsa gönül rahatlığıyla gelebilirler. Ö277(E): Seviyorum başımın üstünde yerleri var. Ö292(E): Türkmenler ülkemize gelebilirler. Çünkü onlar Türk kökenli.

B) Karakter Yapısı

Katılımcılar Türkmenleri samimi, cana yakın ve iyi kalpli insanlar olarak tasvir etmektedir. Katılımcılar Türkmenlerin saygılı ve çalışkan olduğunu, işiyle ilgilenip emek verdiğini ve ülkeye katkı sağladığını düşünmektedir. Katılımcılara göre Türkmenler kimseye zararı olmayan, sorun çıkarmayan, suç işlemeyen, iyi niyetli insanlardır. Öğrenciler Türkmenlerin mülteci olarak gelmesinde sakınca görmediğini ifade etmiştir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö151(E): Çok iyi insanlar. Kavgadan uzak ve adaletlilerdir. Ö152(E): İyi kalpliler, yardımseverler. Araplar gitsin Türkmenler gelsin. Ö160(E): Kimseye zararı olmayan bir topluluk. Ö166(K): Onların cana yakın, yardımsever kişilikler olduklarını düşünüyorum. Ö168(E): Türkmenler Müslümandır. Herkes birbirine iyi davranır. Hayvanseverler, yardımseverler, iyilikseverler, her insana yardımcı olurlar. Ö175(E): Çok saygılılar ve çok iyi insanlar. Seviyorum o yüzden. Ö185(K): İyi ve hoşgörülü insanlar. Ö198(K): İyi niyetli insanlar. Ö201(E): Çalışkan ve cesur bir millet. Ö205(K): Ülkemizi sevip destek oluyorlar. Onları seviyorum. Ö206(K): Cana yakınlar ve sıcakkanlılar. Ö207(E): Aynı bizim gibi vatanına sadık ve yardımseverlerdir. Ö208(E): Adamlar yine çalışıyor. Suriyeliler gibi değiller. Çalışarak hedef koyuyorlar. Ö211(K): Çok tatlı ve sevecen insanlar bence. Ö221(K): Çok sevecen ve saygılı insanlar. Ö237(E): Uzun yıllardır bize dostluk yapıp bize ihanet etmedikleri için ve bizim hiçbir işimize karışmadıkları için seviyorum. Ö232(E): Aynı Türkler gibi misafirperver ve hoşgörülüler. Ö251(E): İyiler, yardımseverler, misafirperverler. Ülkemizde kendi dükkanlarını açıyorlar. Ö252(E): Çalışkan kişiler. Hiçbir günah veya suç işlediklerini duymadım. Bizim gibi misafirperverdirler. Ö253(E): Türkmenler iyi kalpli ve misafirperver kişilerdir. Ö254(K): İyi insanlar, sevecenler, anlayışlılar. Kendi ülkelerini bırakıp gelmek zorunda kalanlar. Ö256(K): Türkmenler bence iyiler ve tatlılar. İnsanlara zarar vermiyorlar. Ülkemize göç ediyorlar ama gelseler de problem olmaz. Ben onları seviyorum. Ö257(E): Türkmenleri severim çünkü ülkemize bir zararları yoktur. Kendi hallerinde yaşıyorlar. Ö262(K): Türkmenlerin yardımsever olduğunu düşünüyorum. Ö273(E): Bizim dostumuz. Ülkemizde kendi ekmeklerini satıyorlar. Kendi paralarını kazanıyorlar. Ö274(E): Suriyelilerden daha iyiler. Ö293(K): Türkmenler samimi insanlardır.

4.2.3.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Türkmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargıların soy bağı ve karakter yapısı kategorilerinden oluştuğu gözlemlenmektedir. Kategori içerikleri incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin, karakter yapısı başlığında diğer öğrenci grubuna göre daha fazla ve daha çeşitli kalıp yargı ve ön yargılar ürettiği tespit edilmiştir.

4.2.3.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 6 öğrencilerinin okuldaki Iraklı Türkmenlerle sorun yaşamadığını söylemektedir: “Zaten bizim okulumuzdaki yabancıların hepsi Türkmen. Türkmenlere karşı bir sıkıntıları yok

seviyorlar.” Öğretmen 7 de öğrencilerin Türkmenlere yönelik olumsuz ön yargı taşımadığını söylemektedir. Bunun nedenini ise soy bağıyla ve Türkmen öğrencilerinin Türkçeye hakim olmasıyla açıklamaktadır: “Bizde Iraklı Türkmenler var. Onlara karşı çok fazla bir ön yargı yok. Türklük çok birleştirici bir güç. Türkler. Türkçe konuşuyorlar. Öğrencilerimiz genelde ilkokulu okuyarak geldiler. Yazma sorunları yok başarıları da fena değil. O yüzden sıkıntı görmedim.” Öğretmen 4 ise göçmenlere yönelik olumsuz algının az da olsa Türkmenlere sirayet ettiğini söylemektedir:

> Bizde okulumuza devam eden 25 civarında Irak Türkmeni çocuk var. İlk senelerde sorun yoktu. Hakikaten sosyal medyada, televizyonda, basındaki Suriyelilerle ilgili haberlerden sonra kısmen de olsa oldu. Çocukları dışlamak, oyun gruplarına almama gibi. Daha bir gün öncesine kadar birlikte oynadıkları beraber vakit geçirdikleri çocuklara karşı böyle bir ön yargı oluşturuldu diye düşünüyorum ben.

4.3. Dini İnanç

Dini inanç temasında katılımcıların Müslümanlara, Hristiyanlara, Yahudilere ve Ateistlere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.3.1. Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.3.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 34

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Sözde Müslüman	1. Müslümanlar cahil ve hoşgörüsüzdür. İslam dinini doğru anlamazlar. Dini kulaktan dolma bilgilerle yanlış öğrenirler. Müslümanlar duyduğu her şeye inanıp sorgulamadan kabul eder. Müslümanlar dini suistimal eder. Farklı inançlara ve farklı düşünen insanlara saygı göstermezler. Kendi fikirleri dışında hiçbir şeyi kabul etmezler. Her şeyi dine bağlı olarak açıklarlar. Dinlerini başkalarına dayatırlar. Baskıcı ve kısıtlayıcılardır. Erkekleri kadınlardan üstün görürler.	38
İyi Karakter	2. Müslümanlar iyi kalplidir. Merhametli ve yardımseverdir. Hoşgörülü ve saygılıdır. Kibar ve dürüst insanlardır. Müslümanlar kimseye zarar vermez. Müslümanlar akıllı ve ahlâklı insanlardır. Müslümanları seviyorum.	27

Tablo 34'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Müslümanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; sözde Müslüman ve iyi karakter kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Sözde Müslüman

Bu kategorideki katılımcılar Müslümanlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara sahiptir. Katılımcılar Müslümanları; eğitimsiz, cahil, aşırı dindar ve hoşgörüsüz insanlar şeklinde betimlemektedir. Katılımcılara göre Müslümanlar etrafından duyduğu şeylere araştırmadan inanan, okumayan, sorgulamayan insanlardır. Katılımcılar Müslümanların İslam dininin gereklerini yerine getirmediğini düşünmektedir. Öğrencilerin gözündeki Müslüman profili kadınlar ve kız çocuklarına baskı yapan, dini kendi çıkarlarına göre kullanan kişilerdir. Katılımcı görüşlerinden alıntılar şu şekildedir:

> Ö4(K): Müslümanlar dinlerine fazla bağlılar bu da insanların seviyesini düşürüyor. Kapalı insanlar, açık insanlara sürtük gözüyle bakıyor. Müslümanlığı çok farklı yansıtıyorlar. Müslümanların İslam hakkında fikirleri yok. Saçma düşüncelerini insanlara yansıtıp duruyorlar. Ö6(K): Aşırı geri kafalılar. Dinleri beyinlerini yıkamış. Dinlerinde sürekli iyi insan olmasından bahsediliyor ama asla iyi insanlar değiller. Ö8(K): Dinlerini başkalarına dayatmak isteyen insan topluluğu. Erken yaşta kızlarını evlendirenler var. Genel olarak düşünce tarzları kadınları hor görüyor. Kendilerini tüm evrenin merkezinde görüyorlar. Ö9(E): Dine çok bağlı insanlar. Yanlış kurallara uyuyorlar. Ö10(K): Yani ne bileyim ben de bir Müslümanım ama

birçok hatanın yapıldığını düşünüyorum. Ö16(E): Kendini Müslüman sanıp dini siyasete karıştırırlar. Ö21(E): Çoğu müslüman kötülüğe meyillidir. Ö22(E): Ülkemizde dinimizi suistimal eden insanlar. Ö33(K): Araştırmadan anne babadan duyma bilgilerle Allah'ın adını karalıyorlar. Dinlerinin yasak kıldığı şeyleri yapıp, dinlerini her şeye oyuncak edip, domuz eti yemeyince Müslüman olduklarını zannediyorlar. Ö37(E): Nefretimi bu satırlara sığdırabileceğimi sanmıyorum. Tüm dinler sorunlu ama İslam daha kötü. Ayrıca Araplardan nefret ettiğini söyleyip Arapların dinini hayatlarının merkezine koyan Türkler de kendileriyle çelişiyor. Dini sorgulamadan kabul etmek mantıksız. Ö40(K): Çoğu cahil. Kulaktan dolma bilgilerle insanlara bilmişlik taslıyorlar. Ben de Müslümanım bu din hoşgörü dini. Ama hoşgörünün ne olduğunu bilmiyorlar. Ö42(E): Dinlerini insanları sömürmek için kullanıyorlar. Doğru bir şekilde inansalardı çok iyi insanlar diyebilirdim. Ö57(K): Çoğunun İslam hakkındaki düşüncelerine katılmıyorum. Bir yerde çoğunluktaysalar oradaki farklı inançtan insanlara saygıları yok. Ama kendilerine saygısızca davranılırsa ortalığı ayağa kaldırıyorlar. Ö60(E): Gelişmeleri lazım. Ö64(K): İnsanların dinlerine saygı duymalılar. Kendi dinlerinin en doğru din olduğunu düşünüyorlar. Yanlış bir düşünce. Ö77(K): Herkes kendine Müslüman diyor ama çok azı Müslüman gibi davranıyor. Sonra gidip millete laf atıyorlar. Ö82(K): Bence ağır Müslüman olmamak gerek. Çünkü bu tarz insanlar dinine fazla bağlanınca çok cahil ve kısıtlayıcı davranıyorlar. Ö87(K): Din mantıklı ama insanları gerçekten saçma davranıyor. Dini yanlış öğrenip baskı yapıyorlar. Ö89(K): İslam güzel bir din fakat Müslümanların dini yanlış anladıklarını düşünüyorum. Erkeklerin kadınlardan üstün olduğunu düşünüyorlar. Ö93(K): Biz de Müslümanız ama bazı İslam düşkünü insanlardan ciddi anlamda iğreniyorum. Güya müslümanlar. Eğitimsiz, cahil kafalı insanlar. Nerede ahlak? İlk önce bir elinizi, gözünüzü tutun. Öyle seversiniz dininizi. Ö94(E): Şu an kendi inançları dışında hiçbir fikri kabul etmeyen cahil insanlar. Ö95(E): Müslümanları cahil ve itici buluyorum. Ö96(K): Çoğu devlet, Müslümanları barbar olarak biliyor. Bana kalırsa da öyle. Başta Araplar/Suriyeliler gibi. Ö101(K): İslam'a saygı dini diyorlar. Ama diğer dinlere veya tarzlara saygı duymamalarını ironik buluyorum. Ö107(E): Kendine Müslüman diyen çoğu kişi namaz kılmıyor. Aksine içki içiyor. Kötü bir durum. Ö111(K): Dinlerini çok ciddiye alıyorlar ve diğer dinleri kötülüyorlar. Ayrıca dinin kötü amaçla kullanımı çok fazla. Çoğu duydukları her şeye inanan ve bir kez bile sorgulamayan insanlar. Ö116(K): Ben de Müslümanım ama dinlerini abartıyorlar. Her Müslüman kapalı olacak diyorlar. Garip bir mantık. Ö124(K): Çoğunluğu toksik olan kişiler. Şu an kimsenin gerçek Müslüman olduğunu düşünmüyorum. Ö127(K): Dinlerine bağlı ama doğru yaşayamayan insanlar. Ö130(K): Kuran'ı düzgün okuyup ona göre Müslüman olsunlar. Geneli cahil. Ö135(K): Türkiye'deki Müslümanlar çok cahil. Küçük yaşta kızının saçını kapatıyor. Onu dövüyor falan. Çok baskıcılar aynı zamanda. Ö138(K): Türklerin çoğunluğu Müslüman. Kendilerini dine çok kaptırıyorlar. Ve her şeyi dine bağlı görüyorlar. Ö140(K): Müslümanlar, İslam'ı kötü şeylerle kirletiyorlar. Aralarında çok fazla cani insan var.

B) İyi Karakter

Bu kategorideki katılımcılar Müslümanlara yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargılara sahiptir. Katılımcılar Müslümanları iyi kalpli ve yardımsever insanlar olarak tasvir etmektedir. Müslümanların karakter özellikleri; hoşgörülü, saygılı, ahlâklı, temiz, akıllı gibi sıfatlarla açıklanmaktadır. Katılımcı görüşlerinde "onları severim" gibi olumlu tutum içeren ifadelere rastlanmaktadır. Katılımcılar şu görüşleri paylaşmaktadır:

Ö17(E): İyi yürekli insanlar. Kardeş gibiler ve yardımseverler. Ö19(E): Müslümanlar zeki ve çalışkandır. Ö25(E): Çok kibar insanlardır. Kendilerine bayılırım. Başka dinlere saygı duyarlar. Birbirlerini kardeş benimsemişlerdir. Ö41(E): Müslümanları seviyorum. Onlar kimseye zarar vermiyor. Herkese iyi davranırlar. Ayrımcılık yapmazlar. Ö43(E): Kendim de Müslümanım zaten. Hoşgörü, merhamet, sevgi. Çok güzel insanlar. Ö46(E): Müslümanlar yardımseverdir. Birbirlerine yardım ederler. Severim. Ö48(K): Müslümanlar hoşgörülü, iyi kalpli ve sevecenler. Ö51(K): İslam hoşgörü dini olduğundan insanları da böyle oluyor. Ö54(K): Müslümanlar iyi insanlar. Çünkü hiç kimseye zarar vermiyorlar. Yardımseverler. Arkadaş canlısı insanlar. Misafirperverler. Ö60(E): Ahlâklı ve çok iyi insanlar. Ö65(E): Çok iyi

insanlar. Ahlâk olarak çok seviyorum. Ö67(E): Temiz, misafirperver, saygılı, dürüst ve kibar. Ö70(K): İyi, hoş, yardımsever insanlar. Ö75(K): Dinlerine bağlı ve saygılı insanlar. Ö78(E): Çok seviyorum. Çünkü Allah'a inanıyorlar. Aynı dindeniz. Ö81(E): İyi ve temiz insanlardır. Ö91(E): Genellikle iyi insanlar olurlar. Yardımsever ve misafirperverlerdir. Seviyorum onları. Ö98(K): Müslümanlar iyi insanlar bence. Dini ibadetlerine saygılı ve aksatmadan yapan insanlar. Ö108(K): Çoğunlukla etrafındakilere karışmayan kendi halinde insanlar. Ö112(K): Müslümanım ve gurur duyuyorum. İnşallah ölene kadar, nefesimin sonuna kadar Müslüman kalırım. Ö113(K): Temiz insanlar. Ö119(E): Allah yolundalar ve dinine düşkünler. Ö126(K): Genel olarak samimi, tatlı ve sempatik bir toplum. Ö131(E): Bana göre Müslümanların çoğu saygılı, akıllı ve zeki insanlar. Ö134(E): Nezaketli ve paylaşımcı bir millet. Ö139(K): Dinlerine sadık insanlar. Ö141(E): Müslümanları çok severim. Hepimiz kardeşiz.

4.3.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 35

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Müslümanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
İyi Karakter	1. Müslümanlar dinine ve ibadetlerine önem veren mükemmel insanlardır. Müslümanlar iyi kalpli, terbiyeli ve dürüst kişilerdir. Müslümanlar merhametli ve anlayışlıdır. Müslümanlar diğer dinlere inanan insanlardan daha iyidir. Onlar gibi kötü şeyler yapmazlar. Doğru yolu bulmuş insanlardır. Kötü alışkanlıklardan uzak dururlar. En güzel dine inanırlar. Güzel ve temiz bir inançları vardır. Müslümanlar dininin kurallarına uygun yaşarlar. Camiye giderler. Namaz kılarlar. Oruç tutarlar. Zekat verirler. Adaletli ve güvenilir insanlardır. Haram yemezler. Hile yapmazlar. Yalan söylemezler. Müslümanları çok seviyorum. Müslüman olduğum için gurur duyuyorum.	70
Sözde Müslüman	2. Müslümanlar hoşgörüsüz insanlardır. Müslümanlar Arap kültürüyle dini karıştırır. Kadınlara baskı uygularlar. Müslümanlar İslam dinini doğru yaşamazlar. Sözde dinine düşkündür ama Müslüman gibi davranmazlar. İçki içerler. Haram yerler. Günah işlerler. Namaz kılmazlar. Müslümanım diye gezer ama ibadet etmezler.	19

Tablo 35'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Müslümanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; iyi karakter ve sözde Müslüman kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) İyi Karakter

Bu kategori Müslümanlara yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargıları yansıtmaktadır. Katılımcılara göre Müslümanlar kötü özelliği olmayan iyi kalpli insanlardır. Ö168(E)'nin ifadesiyle "Müslüman olmak iyi insan olmaktır." Katılımcılar Müslümanları tanımlarken yardımsever, hayırsever, temiz, dürüst, merhametli, güvenilir gibi sıfatlar kullanmaktadır.

Katılımcılar Müslümanların yalan söylemeyen ve haram yemeyen insanlar olduğunu dile getirmektedir. Öğrencilere göre Müslümanlar doğru yolda ilerleyen insanlardır. Öğrencilerin Müslüman olmakla gurur duyduğu ve iç grup aidiyetinin yüksek olduğu görülmektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö150(E): Seviyorum, mükemmel insanlar. Birbirinin açığını kapatan ve yoksulların ne hissettiğini anlamak için oruç tutan bir toplum. Ö154(E): Yani ben de Müslümanım. Kötü yanımız yok. Ö158(E): Onlar çok iyi insanlar. Ben de Müslümanım. Ö160(E): Temiz, düzenli, ibadetine sadık, dürüst, yardımsever, kötülükten uzak, iyiliğe yakın olan insanlar. Ö161(E): İyi, yardımsever ve hayırsever insanlar. Ö162(K): Mükemmel insanlar. Umarım dünyada Müslümanların sayısı artar. Ö166(K): Her Müslüman gibi bizler de dinimize düşkün olduğumuzu kabulleniyoruz. Müslümanların dinlerini çok sevdiklerini düşünüyorum. Bu düşüncem herhangi bir savaşta dua okumalarıyla ön plana çıkar. Ö167(E): Dinlerine çok sadıklar. Allah'a iman ederler. Birbirlerine iyi davranırlar. Ö170(E): Kendi dinimden oldukları için ve hak yolunda oldukları için severim. Ö172(E): Her insana kendi dinini tanıtır ve kendi dinine davet eder. İyi insanlar. Ö173(E): Müslümanların Allah'a inancı tamdır. Misafirperver ve güzel insanlardır. Ö174(E): İyi yürekli, cesur, yardımsever, anlayışlı ve mütevazi insanlar. Ö175(E): Mutlu, saygılı, dünyanın en iyi insanları. Ö176(E): Çok iyiler, saygılılar, güler yüzlüler. Bir sorunları yok. Kötü şeyler yapmıyorlar. Ö179(K): İyi ve merhametli olurlar. Allah'ın her zaman var olduğuna inanırlar. Ö181(E): Doğru yolu bulan ve yüce Allah'a (c.c.) inanan bir topluluktur. Bende Müslümanım ve bununla gurur duyuyorum. Ö182(E): Doğru yolu bulmuş insanlardır. Ö185(K): Dinlerine bağlı, iyi kalpli, sevgi dolu, halkını, toplumunu seven güzel insanlar. Ö193(E): İbadetlerini yerine getiren cennete gitmeye hak kazanan insanlar. Ö194(E): Affedicidirler, merhametlidirler ve hakları savunurlar. Ö201(E): Zeki, çalışkan, boş durmayan, dünyaya katkısı olan, Allah'ı ve peygamberini çok çok seven insanlar. Ö208(E): Yardımseverlerdir. Adam gibi adamlardır. Namazına, dinine, kurallarına uyarlar. Ö211(K): Dinine çok bağlı insanlar. İmanlı, saygılı, sevgili, Allah yolunda insanlar. Ben de Müslümanım. Bazı ergenler gibi sırf havalı olmak için din değiştirmiyorum. Ö215(E): Allah'a inandıkları için onları seviyorum. Genellikle iyi insanlar. Ö217(K): Müslümanları çok seviyorum. Allah'a inanıyorlar ve Kuran-ı Kerim okuyorlar. Çok güzel. Bazıları kapanıyor ve çok gurur verici. Ö219(E): Allah'a inancı olan, Allah'ın istemediği şeyleri yapmayan, namazında niyazında olan, şükreden insanlar. Ö222(E): İyi ve misafirperverler. Doğru yolu bulmuş, Allah'a inanan insanlar. Ö235(K): Müslümanların hepsi birbirinden iyi. Allah'a ibadet ederler. Hepimiz kardeşiz. Ö237(E): Müslümanlar haram mal yemez. Hile hurda yapmaz. Yalan söylemez. Yalancı şahitlik yapmadıkları için Müslümanlar her zaman en sevdiğim insanlar olmuştur. Ö241(E): Müslümanları severim. Onlar da bizim gibidir. Ne de olsa aynı dine inanıyoruz. Ö242(K): Müslümanlar dinine düşkün ve Allah korkusu olan insanlardır. Ö243(K): Çok seviyorum. Bayılıyorum. Bence çok iyi insanlar. Hiç kötülüklerini görmedim. Bence mükemmeller. İnsanlara ön yargısız yaklaşırlar. Ö247(E): Severim çünkü onlar iyi ve misafirperverdir. Ö248(E): Allah'a inanıyorlar. Hep iyilik istiyorlar. Vatanını, milletini seviyorlar. Ö256(K): Müslümanları seviyorum. Onlar iyiler. Herkese saygı duyuyorlar. Ö257(E): Müslümanları severim çünkü iyilik severler ve canilik yapmazlar. Ö258(E): Dine uygun davranışlarıyla bilinen kişilerdir. Ö258(E): Namazında, dininde, yardımsever, çok iyi insanlar. Ö261(K): Müslümanları severim. Ben de Müslümanım. Kötü huyları olduğunu düşünmüyorum bence iyi insanlarız. Ö267(E): Müslümanlar çok iyi ve sevecen insanlardır. Ö274(E): Benim gözümde en üstteki toplumdur. Adaletli, yardımsever, iyiliksever, güvenilir bir toplum. Ö279(E): Çok iyi kalpli ve kimseye zulüm etmeyendir. Ö288(K): Mükemmel insanlar en çok güvenilebilecek insanlar.

Katılımcıların Müslümanları diğer dinlere inanan insanlarla karşılaştırdığı ve Müslümanları daha iyi insanlar olarak değerlendirdiği görülmektedir:

> Ö147(K): En iyi dine sahip olanlardır. İyi ki bizler birer Müslümanız. Bu bize verilen mucize gibidir. Yüce Allah'ın bize verdiği nimetlere sahip çıkmak çok değerlidir. Ö148(K): Güzel ve temiz bir dine inanırlar. Günah çıkarmak gibi saçma sapan şeyler yapmazlar. Ö152(E): Ben de Müslümanım. Müslüman olduğum için seviniyorum. Çünkü diğer insanlar saçma sapan şeyler yapıyorlar. Yaşasın Müslümanlar. Ö153(E): Biz Türkler Müslümanız. Müslüman olmayanlar

> Allah'a inanmıyorlar. Ama Müslümanlar Allah'a ve ahirete inanır. Ö177(E): Tabikide herkese göre en iyisi Müslümanlar. Ö202(K): En aklı başında ve en doğru dine inanan insanlar. Anlayışlılar. Her sorunun bir çözümünü bulurlar. Ö272(E): 8 milyar nufusun maalesef 2 milyarı Müslüman. Keşke herkes Müslüman olsa. Öyle bir dünyada yaşasak. Yazacağım çok güzel şeyler var ama sayfalara sığmaz. Ö300(K): Ben de Müslümanım ve Müslümanları seviyorum. Bizim dinimiz Yahudilerinkinden bin kat iyi.

Ayrıca Müslümanlar İslam dininin emirlerini yerine getiren insanlar olarak tasvir edilmektedir. Katılımcılar Müslümanların namaz kıldığını, zekat verdiğini, hacca gittiğini, oruç tuttuğunu ve kurban kestiğini söylemektedir:

> Ö149(E): Allah'a ve peygamberlere inanan, namaz kılan iyi ve terbiyeli insanlar. Ö190(E): Müslümanlar ramazan ayında orucunu tutar ve namazını kılar. Kurban bayramında kurban keser ve bayramlaşır. Ö191(E): Yardımsever ve anlayışlılardır. Dinleri çok güzeldir. Fakirlere yardım ederler. Zekat verirler. Sadaka verirler. Ö238(E): Yolunda ve nizamında insanlar. Kurbanını keser. Cumaya gider. Çok iyidirler. Ö251(E): Kuran okurlar. Namaz kılarlar. Camiye giderler. Ö255(K): Çok iyi insanlar. Camiye gidiyorlar. Mekke'ye hacca gidiyorlar. Namaz kılıyorlar. Ö253(E): Müslümanların hepsi iyi kişilerdir. Allah'a ve peygamberi Hz. Muhammed (S.A.V.) inanırlar. Kuran okuyan ve namaz kılan insanlardır. Ö265(K): Dinlerine düşkünlerdir. Dinle ilgili her şeyi severler. Kuran okurlar. Namaz kılarlar. Ö266(E): Çok saygılılar. Çok namuslular. Çok sevap işlerler. Çok namaz kılarlar. Ö268(E): Hz. Muhammed (S.A.V.) yolundan giden, namaz kılan, Kuran okuyan, Allah için oruç tutan çok iyi insanlar.

B) Sözde Müslüman

Bu kategorideki katılımcılar, Müslümanların İslama uygun hareket etmediğini ve dini ilkeleri yaşam tarzına entegre etmediğini söylemektedir. Katılımcılara göre Müslümanlar ibadetlerini yerine getirmeyen kötü alışkanlıklara sahip insanlardır. Ayrıca bazı katılımcılar, Müslümanların Arap kültürünü İslamla karıştırdığını belirtmektedir. Bu bağlamda katılımcılar Müslümanların hoşgörüsüz olduğunu ve kadınları kısıtladığını bildirmektedir.

> Ö145(K): Nedense kendi adet ve geleneklerini din ile çok karıştırıyorlar. Gerçekte İslam dininde olmayan bir şeyi sanki başından beri varmış gibi gösteriyorlar. Ya da yapılan her bir hareketin günah veya sevap olduğunu hesaplıyorlar. Ama gerçekten İslam dini bu mu? Ö163(K): Müslümanlar gereksiz bir şekilde dinde zorlama yapıyorlar. Dini abartarak insanları dinden soğutuyorlar. Ben de Müslümanım ama diğerleri yüzünden dinden soğudum. Allah'ı çok seviyorum. Yanlış anlamayın. Ö164(K): Bazı kişiler Müslümanım ayağına Hristiyanlardan bile beter olabiliyor. Bakıyorsunuz kadın kapalı. Dinine düşkün sanarsınız ama aslında içinde ne fesatlıklar dönüyor. Sözde biz Türkler Müslüman ülkeyiz. Ama Müslüman gibi davranmıyoruz. Çoğu kişi içip içip sabahlıyor. Ö186(K): Müslümanların çoğu kötü niyetli. Ö196(K): Müslümanlar evet dine inanıyorlar. Allah'ı seviyorlar ama yaptıkları hiç iç açıcı değil yani. Hesabını sorar Allah. Ö198(K): Dinle siyaseti birbirine karıştıyorlar. Allah'a inandığını söylüyorlar ama onun için hayırlı bir iş yapmıyorlar. Ö199(K): Din ve siyaseti karıştırmış insanlar. Bence dinlerini pek önemsemiyorlar. Ö203(E): Dışarıda Müslümanım diye geziyorlar. Hiç kıyafet giymeseler iyiler. Böyle Müslümanlık mı olur? Müslümansan benim gibi namazını kıl, oruç tut, camiye git. Ö220(K): Müslümanım demeyle Müslüman olunmuyor. Küfür ediyor. Namaz kılmıyor. Ama sözde Müslümanlar. Gerçek Müslüman dünyayı değil diğer tarafı düşünendir. Ö228(K): Çoğu kişi Müslüman ama değil. Güya hoşgörü dini. Agnostiğim ama Türkiye'de Müslüman taklidi yapmak çok kolay. Ö245(K): Her günahı işleyip elhamdülillah Müslümanım diyen insanlar. Ö264(E): Geri kafalı insanlar. Ö276(K): Arapları dine karıştırmamaları gerek. İslam ve Müslümanlık evrenseldir. Arapları

karıştırmamak gerek. Bir de Müslümanım diye Arapça falan konuşuyorlar. Allah onlara akıl fikir versin. Ö281(E): En mantıklı dine inanan ancak bunu yanlış anlayan topluluktur. Yazılanı çarpıtıp kötü iş yaparlar. Çocuğuna zorla inandırıp baş örtüsü takarlar. Ve çok düşük zekâya sahiplerdir. Ö286(K): Müslümanlar eskisi kadar dinlerine bağlı değil bence. Artık devir çok değişti. İnsanlar Müslümanım diyor ama Müslümanlığa uygun hayat yaşamıyorlar. Ö290(K): Arap kültürüyle İslamı karıştırıyorlar. Böyle güzel bir dini Arap kültürüne dönüştürüyorlar. Hayvanları ve kadınları sevmiyorlar.

4.3.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Müslümanlara yönelik daha çok olumsuz, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise daha çok olumlu kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmaktadır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin, diğer öğrenci grubundan farklı olarak, iyi karakter kategorisinde Müslümanları diğer dinlere inanan insanlarla karşılaştırdığı görülmüştür. Ek olarak sözde Müslüman kategorisinde ise dini ibadetleri yerine getirmeme ve günah işlemeyi diğer öğrenci grubuna göre daha fazla vurgulamışlardır.

4.3.1.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7, Müslümanların dünyadaki konumuna yönelik yorumlarla ara sıra karşılaştığını belirtmektedir: “Müslümanlarla ilgili çok kalıp yargı ön yargı yok. Ama zaman zaman eleştirileri oluyor çocukların. Farkındalıkları tabi sekizinci sınıfta biraz daha fazla. Dünya Müslüman ülkelerine baktıklarında Avrupa’nın gerisinde olmaları vs. niye böyle. Biz tabi o noktada Türkiye’nin güzel bir örnek olduğunu söylüyoruz. Çocuklar da bunun farkında. Aslında Müslümanlığın dünyada çok iyi yaşanmadığını politik boyutta. Ama Türkiye’de çok daha iyi yaşandığını söylüyorlar. Bunlar çocukların söylemleri.”

4.3.2. Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.3.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 36

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
İnanç ve Ritüeller	1. Hristiyanlar değiştirilmiş bir dine ve kitaba inanır. Hristiyanlar haram şeyler yiyip içerler. Hristiyanlar Allah'ın varlığına iman etmez.	14
Gelişmiş Karakter	2. Hristiyanlar modern ve gelişmiş insanlardır. Hristiyanlar iyi, akıllı ve saygılıdır. Müslümanlardan daha eşitlikçi insanlardır.	10

Tablo 36'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Hristiyanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; inanç ve ritüeller ile gelişmiş karakter kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) İnanç ve Ritüeller

Bu kategori Hristiyanların dini inanç ve eylemlerine yönelik kalıp yargı ve ön yargıları yanstmaktadır. Katılımcılar Hristiyanların değiştirilmiş bir dine inandığını söylemektedir. Katılımcılar Hristiyanları, Allah'ın varlığına iman etmeyen, kilisede içki içen, haram şeyler yapan insanlar olarak görmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

> Ö17(E): İçki içmeyi seven insanlar ve eskiden işkence yapıyorlardı. Ö33(K): Çoğu hiçbir ibadette bulunmuyor. İlkelerine uymuyor. Ö43(E): Domuz eti yiyorlar. Onları sevmiyorum. Ö50(K): Bence akılsız bunlar. Ya kitabınızı değiştirdiler. Yanlış yoldasınız. Niye her şeyi kilisede yapıyorsunuz. Alkol iç sonra kilisede ibadet et. Aynen çok işe yarıyor. Ayrıca cennetten yer satmak nedir? Ö59(K): Nefret ediyorum. Herkese yanlış bilgi dağıtıyorlar. Ö65(E): Saçma sapan şeyler uyduruyorlar sevmiyorum o gavurları. Ö73(K): Yani biri insan heykeli önüne geçip dua etmek saçma. Ö92(E): Dinlerinin bozuk olduğunu bilirler. Fakat bir şey yapmazlar. Ö96(K): İnsanlar tarafından değiştirilmiş bir dinin gerçeğine ulaşmak için hiç çaba harcamıyorlar. İnsanların söylediklerinin bir dini kitapta olması ilginç. Ö101(K): İsa'ya tanrı benzetmesi yapıyorlar. Bu İncil'de değişikliklerin yapılmasının sonucu. Bence bu mümkün değil. Ö110(E): Değiştirilmiş bir dine inandıkları için doğruyu bilmeyen halk. Ö118(E): Allah'ın var olduğuna inanmayıp başka bir şeyi bizi yönetiyormuş gibi düşünüyorlar. Ö121(E): İman etmeyen insanlar. Ö125(K): Hristiyanların dinleri garip. Mesela günah olan şeyleri yiyip içiyorlar.

B) Gelişmiş Karakter

Bu kategorideki katılımcılar, Hristiyanları Müslümanlardan daha modern ve daha eşitlikçi insanlar olarak algılamaktadır. Katılımcılar Hristiyanları gelişmiş, saygılı ve iyi insanlar olarak değerlendirmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

> Ö3(K): Gelişmiş toplumlar. Ö4(K): Hristiyanlara saygı duyuyorum. Modern ve düzgün insanlar. Kendi halinde takılıyorlar. Sakin bir hayatları var. Ö6(K): Müslümanlardan iyiler. Ö9(E): Her zaman saygılı ve uzlaşma odaklı insanlar. Ö25(E): İyi ve akıllı insanlardır. Ö42(E): Dinlerine Müslümanlara göre daha iyi inanıyorlar. Daha temizler. Dinlerini daha çok önemsiyorlar. Ö52(E): Müslümanların daha rahat versiyonu gibiler. Çoğu iyi insanlar bence. Ö91(E): Hristiyanların iyi insanlar olduklarını düşünüyorum. Ö113(K): Birbirlerine karşı sıcakkanlılar. Ö135(K): En azından Hristiyanlarda kadın erkek ayrımı yok.

4.3.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 37

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Hristiyanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
İnanç ve Ritüeller	1. Hristiyanlar Allah'a inanmayan kötü ve günahkâr insanlardır. Hristiyanlar değiştirilmiş ve bozulmuş bir dine inanırlar. Putlara, heykele, haç işaretine taparlar. Hristiyanlar ölünce cehenneme gider. Hristiyanları hiç sevmiyorum.	46
Müslüman Düşmanlığı	2. Hristiyanlar Müslümanları sevmezler. Müslümanlara zarar verirler. İslamı kötüleyip kendilerini överler. Kendilerini üstün görürler. Hristiyanlardan nefret ederim.	15

Tablo 37'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Hristiyanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; inanç ve ritüeller ile Müslüman düşmanlığı kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) İnanç ve Ritüeller

Bu kategori Hristiyanların dini inanç ve eylemlerine yönelik kalıp yargı ve ön yargıları ele almaktadır. Katılımcılar Hristiyanların ibadetlerini anlamsız olarak değerlendirmekte ve onların putlara/haç işaretine taptığını düşünmektedir. Katılımcılar Hristiyanları Allah'a iman etmeyen, değiştirilmiş bir kitaba inanan, yanlış yoldaki insanlar olarak tasvir etmektedir. Katılımcılar Hristiyanların ölünce cezalandırılacağını belirtmektedir:

> Ö148(K): Yaptıkları ayinler, taktıkları haçlar falan ne kadar saçma geliyor. Ö153(E): Hristiyanları sevmem Allah'a inanmıyorlar. Ö154(E): Cahiller çünkü Allah'a imanları yok

dinsizlerin. Ya düşünüyorum da Allah'a nasıl inançları yok. Yani duyduğumda şoka giriyorum. Ö159(E): Hristiyanların dini bana göre saçma. Neden? Şöyle ki bir kiliseye, haça tapmanın sevilecek bir yanı yok. Ö160(E): Dinlerini kendi isteklerine göre değiştirmişler. Yani artık bozmuşlar dini. Ö166(K): Dinlerini saçma buluyorum elbette. Özellikle onların papazlarının okumayıp sadece halktan para koparmaya çalışan kişiler olduğunu düşünüyorum. Tabiki geri kafalı halk da buna inanıyor. Ö167(E): Kilisede putlara taparlar. Kötü şeyler yaparlar. Ö170(E): Değiştirilmiş kitaba tapıyorlar. Yanlış yoldalar yani. Ö174(E): Çok fazla kötü alışkanlıklara sahipler. Tanrıya inanmamalarına rağmen papaları Tanrı gibi kullanırlar. Tövbe haşa! Ben nefret ederim. Ö180(K): Saçma, putlara neden taparsın ki. Ö182(E): Yanlış yola inanmış insanlardır. Ö183(E): Kafalarına göre değiştirilen, uydurmaca bir dine inanan insanlar. Ö185(K): Allah'a inanmayan, kötü, putperest insanlar. Ö191(E): Allah'a inanmazlar ve putlara taparlar. Ö199(K): Benim onlar hakkında yazacağım bir şey yok. Ama onların ölünce göreceği çok şey var. Ö200(E): Hristiyanlar Allah'a inanmıyorlar. Neden inanmadıklarını araştırmak istiyorum. Ö201(E): Baba, oğul, kutsal kitap üçlüsüne inanan, Hz. İsa'ya inanıp tapan, katolik papazlara inanan insanlar. Ö202(K): Dünyadaki en zorba, en ağır kuralları olan din bence. Hz. İsa için kendilerine zarar veriyorlar. Ö206(K): Umarım doğru yolu geç olmadan bulurlar. Ö213(E): Allah'a inanmazlar. Dinsizlerdir. Ö216(K): Allah'a inanmadıkları için bence çok günahları var. Ö217(K): Hristiyanları sevmiyorum. Müslüman olmak varken neden Hristiyan oluyorlar. Başka kitabı okuyorlar ve açık giyiniyorlar. Ö219(E): Allah'a inanmıyorlar. Dinleri öyle. Çok rahat bir dinleri var. Ö234(K): Allahsızlar. Bir şey bilmiyorlar. Anca taşa tapıyorlar. Cehennemlikler. Ö236(K): Ya Allah'a neden inanmazsınız? Çok kötüsünüz. Hiç de sevmem. Ama inanmayanlar ölünce görecekler. Ö253(E): Hristiyanlar biraz akılsızlardır. Çünkü haç işaretine yani bir artı işaretine tapıyorlar. Ö257(E): Hristiyanları sevmem çünkü kendi yaptıkları eşyalara tapıyorlar. Bu da bana saçma geliyor. Ö258(E): Dine ve imana inancı olmayan insanlardır. Ö262(K): Küçücük bir haça ibadet yapıyorlar. Allah'ın verdiği beyni, zekâlarını kullansalar daha iyi olabilirler. Ö263(K): Bizim dinimizi seçseler daha iyi olurlar ve doğru yolu bilirler. Ö265(K): Dinle ilgili hiçbir şeyi sevmezler. Ö268(E): Heykele tapan kişiler. Heykelin onları yaratacağını düşünen insanlar. Nefret ederim. Ö273(E): Dua etmezler. Namaz kılmazlar. Kiliseye giderler. Ö281(E): Zaman geçtikçe değiştirilen kitaplar yüzünden ayrı bir şeye dönüşmüş dine inanan insanlar. Ö285(K): Nefret ediyorum çünkü akıl sağlıkları yerinde değil. Aklını rafa kaldırmışlar. Ö287(K): Sevmiyorum inançları saçma geliyor. Ö300(K): Nefret ediyorum. Allah belalarını versin.

B) Müslüman Düşmanlığı

Katılımcılar Hristiyanların Müslümanları sevmediğini düşünmektedir. Katılımcılar Hristiyanların kendini üstün gördüğünü ve Müslümanları eleştirdiğini ifade etmektedir. Katılımcılara göre Hristiyanlar Müslümanlara zarar vermek isteyen insanlardır. Bu düşünceler "onları sevmiyorum ve nefret ediyorum" gibi olumsuz ön yargılarla desteklenmektedir:

Ö145(K): Kendi dinlerine laf ettirmiyorlar ama başkasının diniyle ilgili eleştiri yapmasını biliyorlar. Onları sevmiyorum. Ö152(E): Hiç sevmem çünkü bize Müslümanlığı kötülüyorlar. Gençlerin akıllarına giriyorlar. Ö164(K): Nefret ediyorum. Çok caniler, acımasızlar, düşmanlar. Umarım soyları tükenir. Helak olsunlar. Ö184(K): Bizim ülkemize zarar veriyorlar. Ö192(K): Hiç sevmem çünkü Müslümanları alıkoymaya çalışıyorlar. Bu ülkede Hristiyanlık yaygın değil ama yavaş yavaş yaygın olacağını düşünüyorum. Ö201(E): Müslümanları sevmeyen insanlar. Ö207(E): Müslümanları, Türkleri öldürmek için plan yaparlar. Ö229(K): Haklarında iyi şeyler düşünmüyorum. Çünkü insanlara kötü davranıyorlar. Kötü insanlar. Ö243(K): Bence kötüler. Müslümanlardan nefret ediyorlar. Öldürüyorlar, katlediyorlar. Müslümanlarda onları sevmiyor. Ben de sevmiyorum. Ö253(E): Bunlar diğer dinleri, insanları düşük görüyorlar. Kendilerini daha yüksek bir şey sanıyorlar bence. Ö275(K): Hiç sevmem. Sevgim sıfır. İslam düşmanları.

Bazı katılımcılar ise Hristiyanlar hakkında bilgi ve fikir sahibi olmasa da onları sevmediğini söylemektedir. Bu olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara örnekler şunlardır:

> Ö161(E): Hristiyanların ne olduğunu bilmem. Hiç de sevmem. Çok kötülerdir. Ö198(K): Çok bilmiyorum. Fazla bir şey söylemek istemiyorum. Ama her şeyin en kötüsünü hak ediyorlar. Ö270(K): Tanımıyorum. Saçma insanlar sevmiyorum. Ö271(K): Sebebini bilmiyorum ama sevmiyorum.

4.3.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin Hristiyanlara yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği görülmektedir. Kategoriler arasındaki farklılıklar incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin Hristiyanları gelişmiş ve saygılı olarak niteleyen olumlu kalıp yargı ve ön yargılara; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise Hristiyanları Müslüman düşmanı olarak etiketleyen olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara sahip olduğu belirlenmiştir.

4.3.2.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 5, dini gruplara karşı kalıp yargı ve ön yargılar ile bölgenin sosyokültürel yapısı arasındaki ilişkiye değinmektedir. Öğretmen 5 öğrencilerinin Hristiyanlara yönelik bakış açısını bir örnek üzerinden aktarmaktadır:

> En doğru kültür bizim kültürümüzmüş gibi düşündükleri için aslında diğer kültürlere, farklı dinlere inanan insanlara karşı bir olumsuz bakış açımız var. Biraz da şeyden kaynaklı sanırım buradaki kültürel yapıdan da kaynaklı. Ya mesela ben geçen Tuzluçayır'da çalışıyordum. Orada çok farklı bir bakış açısı vardı. Çok yakın birkaç kilometre. İki farklı okul. Burada çocuklar birçok şeyi dini açıdan değerlendiriyorlar aslına bakarsanız. Bu okulda en fazla karşılaştığım kalıp yargı ve ön yargılar dini boyutta. Müslüman kimliği dışında olan gruplara karşı kalıp yargı ve ön yargıları var. Mesela öğrencilerimle aramda geçen bir sohbetten bahsedebilirim örnek olarak. Hristiyanlık üzerine konuşurken çocuklardan bir tanesi Hristiyanların hepsi cehenneme gidecek dedi. Bu kanıya nereden vardın? Neye dayanarak böyle düşünüyorsun dedim. Dedi ki onlar Allah'a inanmıyor. Ama onlar da bir semavi dine, bir tanrının varlığına inanıyorlar dedim. Peki dedim. Şöyle soru sordum. Farz edelim Müslümanız her türlü kötülüğü yaptık. Biz Müslüman olduğumuz için cennete gideceğiz. Ama karşı tarafta bir Hristiyan düşünelim. İnsanlığa karşı birçok faydalı şey yapsın. Aklınıza ne geliyorsa. Cehenneme mi gidecek sadece Hristiyan olduğu için dedim. Evet diyorlar ısrarla. Hatta bu konuda din kültürü öğretmeninden yardım istedim. Dedim ki böyle bir düşünce var. Sizde dini açıdan değerlendirirseniz iyi olur dedim. O da tabi daha derin bilgisiyle çocuklara biraz rehberlik yaptı açıkçası.

Öğretmen 7 ise öğrencilerinin Hristiyanları sömürgeci milletler olarak değerlendirdiğini söylemektedir: "Hristiyanlarla ilgili ya işte Hristiyanlığı çok bilerek ya da tanıyarak değil ama işte medyadan duydukları kadarıyla Hristiyan ülkelerin biraz daha sömürgeci olduğunun, Afrika'daki, Asya'daki üstünlüklerinin farkındalar. O yüzden Hristiyanlar sömürgecidir gibi bir kalıpyargıları oluyor. Ayrıyeten Osmanlı devletinin sömürgeci olmadığı bu yüzden yıkıldığı aslında Hristiyan devletler gibi düşünseydi yıkılmazdı gibi kafalarında soru işareti sıklıkla oluyor. Bunu da dillendiriyorlar sınıfta." Öğretmenlerden elde edilen bulgular öğrencilerin Hristiyanlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşıdığını göstermektedir.

4.3.3. Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.3.3.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 38

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Müslüman Düşmanlığı	1. Yahudiler Müslümanlara zarar verir. Filistinlilere eziyet ederler. Yahudiler dinlerine çok bağlıdır. Yahudilerin eğitim sistemi Müslümanlardan nefret etmeyi öğretir. Yahudileri sevmem.	18
Üstün Irk	2. Yahudiler kendilerini en üstün ırk zanneder. Yahudiler kibirli insanlardır. Kendini beğenmiş bir millettir.	7
Zenginlik	3. Yahudiler ticaretle uğraşırlar. Zengin ve güçlülerdir. Dünyayı yönetirler.	6

Tablo 38'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Yahudilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; Müslüman düşmanlığı, üstün ırk ve zenginlik kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Müslüman Düşmanlığı

Katılımcılar Yahudilerin, Müslümanların ibadet yerlerine saldırdığını ve insanları öldürdüğünü söylemektedir. Katılımcıların bu konudaki olumsuz genellemeleri şu şekildedir:

Ö3(K): İnsan öldürmek en büyük suçtur. Kötü insanlar. Ö20(E): Müslüman insanları öldürüyorlar. Ö28(E): Zararsız Müslümanları öldürüyorlar. Ö41(E): Kötü insanlar. Kendi ülkesinden olmayanları katlediyorlar. Kendi inançlarına inanmak yerine Müslümanları kötülüyorlar. Müslümanlara karşı sert davranıyorlar. Onları sevmem Müslümanları öldürürler. Ö48(K): İsrailliler (ögh) çok kötüler. Kur'an'da da belirtiliyor onların helak olacağı. Ö91(E): İyi insanlar olduklarını söyleyemem. Özellikle Filistinlilere yaptıklarından sonra. Ö96(K): İsraillileri hiç sevmem çünkü Filistin'e çok fazla zarar verdiler. Ö106(E): Yahudiler camileri bombalar. Ö112(K): Kâbe'yi yıkmaya çalışan hainler. Nefret ediyorum geberin şeytanlar. Ö119(E): İsraillileri sevmememin nedeni Filistinlilere saldırmaları ve eziyet etmeleri. Ö120(E): İsraillilerin dini olduğu için onlardan aşırı nefret ediyorum.

Katılımcılar Yahudilerin dindar insanlar olduğunu ve eğitim yoluyla çocuklarına Müslüman düşmanlığını aşıladığını düşünmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö25(E): Dinlerine sadık insanlar. Fakat o kadar sadıklar ki yanlış olmuş. Okullarda yaygınlaşması yasak, yanlış eğitim veriyorlar. Ö27(E): Dinleri çok sıkı ve dinden çıkana yaptırım uyguluyorlar. Ö33(K): Çocuklarına seçim hakkı vermeden nefreti ve düşmanlığı öğretiyorlar. Ö35(K): Eğitimleri ve din anlayışları garip. Yobaz ve korkunçlar. Ö42(E): Dinlerini, çocuklarını yetiştirirken kin ve düşmanlığa teşvik edecek şekilde kullanıyorlar. Bu yüzden sevmiyorum. Ö45(E): İsrailoğulları çok acımasız bir eğitim sistemine sahip. Resmen Müslümanlara bıçak bilemişler. Ö46(E): İsrail okullarında Müslümanlar kötü diye anlatılıyor. Hatta bir video var. Bir müfettiş okula giriyor ve sınıfları denetliyor. Bir öğretmene ve sınıfa soruyor. Müslümanlar nasıldır diye. Sınıf diyor ki; Müslümanları öldürmek istiyorum. O yüzden Yahudiler kötüler.

B) Üstün Irk

Katılımcılar Yahudilerin kendi ırkını yücelttiğini ve diğer milletleri aşağıladığını belirtmektedir. Öğrencilere göre Yahudiler kendini beğenmiş ve kibirli insanlardır. Katılımcılar şu görüşleri paylaşmaktadır.

Ö24(E): Onları hiç sevmem. Kendilerini bütün insanlardan üstün görüyorlar. Ö29(E): Egolu ve saygısızlar. Kendini beğenmiş bir millet. Ö33(K): Üstün olduklarını zannediyorlar. Ö59(K): Genel olarak kibirli ve egoistler. Ö75(K): Kendi ırklarını üstün görüyorlar. Bu yüzden hoşlanmıyorum. Ö91(E): Pek iyi değiller. Kendilerini en üstün ırk olarak görüyorlar. Bu çok yanlış. Ö109(E): Elitist kişilikli, milliyetçi halk.

C) Zenginlik

Bazı katılımcılar ise Yahudilerin ticaret işiyle uğraştığını ve zengin olduğunu düşünmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö80(E): Kola, cips ekonomisiyle zengin oluyorlar. Ö102(E): Ticaret ile uğraşan topluluk. Ö105(E): Çoğunluğu zengin. Dünyayı yöneten aileler. Ö110(E): Tüccarlıkla gelişen zengin olan bir ırk. Ö115(E): Zengin ve züppeler bence. Ö119(E): İsrailliler zenginler ve tüccarlık yaparlar.

4.3.3.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 39

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yahudilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Müslüman Düşmanlığı	1. Yahudiler Müslümanları sevmezler. Müslümanları acımasızca öldürürler. Masum insanları katlederler. Filistin'i işgal ederler. İnsanlara zarar verirler. Yahudiler bencil ve saldırgan insanlardır. Merhametsiz, zalim ve kötü insanlardır. Yahudilerden nefret ederim.	62

Tablo 39'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Yahudilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar Müslüman düşmanlığı kategorisinde sınıflandırılmıştır.

A) Müslüman Düşmanlığı

Bu kategoride Yahudilerin, Müslümanlara eziyet eden kötü insanlar olarak değerlendirildiği görülmektedir. Öğrenciler Yahudileri acımasız, saldırgan ve işgalci insanlar olarak betimlemektedir. Öğrencilere göre Yahudiler, Filistinli masum insanları katletmektedir. Öğrencilerin Yahudilere yönelik nefret beslediği anlaşılmaktadır:

> Ö151(E): Müslümanlarla savaşıyorlar ve işkence yapıyorlar. Bu mu onur için savaş? Bu alınlarında silinmeyen bir leke olarak kalacaktır. Ö160(E): Filistinlilere baskı uygulayan kötü bir topluluk. Ö164(K): Bir gram merhametleri yok. Umarım cezasını çekerler. Kötü insanlar. Bunlar adam bile değil. İnşallah geberir giderler. Ö169(E): Filistin'i işgal edenleri buraya koymanız sizin hatanız! Ö171(K): Onları çok tanımıyorum ama Müslümanlara eziyet ettikleri için sevmiyorum. Çok vicdansızlar. Ö174(E): Yahudilerden nefret ederim. Saldırgan ve çıkarcılar. Lanetlenmişler. Kötü alışkanlıklara sahip kötü niyetli insanlar. Ö175(E): Müslümanlara saldırıp onları azaltmak için savaşıyorlar. Sevmiyorum. Ö177(E): Filistin'deki Müslümanlara eziyet eden hain bir ırk. Ö185(K): Acımasız, kendi kararlarınca ilerleyen, kimseyi düşünmeyen, ona buna savaş açan insanlar. Ö191(E): Anlayışsızlar, kötüler, korkaklar. Ö192(K): Sevmiyorum çünkü Müslümanlarla savaşmışlardır. Ö193(E): Müslümanları sevmeyen, hak yiyen, adaletsiz insanlar. Ö201(E): Müslüman insanları hiç sevmeyen, her defasında Müslümanların soyunu kurutmaya yönelik hamleler yapan insanlar. Ö207(E): Müslümanlardan nefret eden onlara eziyet eden insanlar. Ö208(E): Müslümanlara şiddet uyguluyorlar. Bu yüzden onları sevmiyorum. Ö209(E): Onları sevmiyorum. Müslümanları katlediyorlar. Ö212(E): İsraillileri hiç sevmem. Kendilerine iyi gözle bakmam. Ö217(K): Yahudiler insanları öldürüyorlar. Filistin'in başkentine bizim başkentimiz diyorlar. Bu haksızlık. Yazık değil mi Filistin halkına. Ve onlar Filistinli çocuklara işkence ediyorlar. İsrailliler insanları aşağılayıp kötülüyorlar. Ö221(K): İnsanlara eziyet eden bir halk ve çok sinir bozucular. Ö222(E): Onlar kötü insanlardır. Canilerdir, bencillerdir, iyilik karşıtıdırlar. İsraillileri sevmem zaten bencil, akılsız ve kötü insanlardır. Zaten İsraillilerden ne beklersin. Ö223(E): Hareketlerini ve düşüncelerini sevmediğim bir halktır. Ö224(E): Yahudileri sevmem çünkü Müslüman bir ülkeye Filistin'e saldırıyorlar. Masum çocukları katletmelerinden dolayı sevmiyorum. İsraillileri sevmem dinini de sevmem. Ö226(E): Sevmiyorum çünkü vicdansızlar. Ö227(K): Sevmiyorum çünkü çoğu kişiye işkence yapıyorlar. Çok katliam yapıyorlar. İnsanları gözlerini kırpmadan öldürüyorlar. Bu yüzden onlardan nefret ediyorum. Ö229(K):

> Müslümanları sevmiyorlar. Müslümanlara zarar veriyorlar. Bu yüzden Yahudileri sevmiyorum. Ö232(E): Hepsinden nefret ederim çünkü yoksul ve güçsüz ülkelerdeki insanları katledip işkence yapıyorlar. Ö233(E): İsraillere saygı duymam ve sevmem. Ö237(E): İnsanların canı umurlarında değil. Bu nedenle Yahudilerden nefret ediyorum. Masum, günahı olmayan insanları acımadan katledip dalga geçtikleri için onları sevmiyorum. Ö240(E): İsraillerin dini olduğu için sevmem. Ö241(E): Yahudileri sevmem. Yahudiler insanlara eziyet ediyorlar. Ö243(K): Bence kötüler. Müslümanlardan nefret ediyorlar. Müslümanlar da onları sevmiyor. Nefret ediyorum onlardan. Müslümanlara savaş açıyorlar. Onları canice, acımasızca öldürüyorlar, katlediyorlar. Çok kötüler. Küçük çocukları kaçırıyorlar. Kendi askerleri yapmaya çalışıyorlar. Yani kötü biri yapıyorlar. Ö247(E): Sevmem çünkü Yahudiler Müslümanlara yapmadıklarını bırakmadılar. Müslümanlara eziyet ediyorlar. Ö248(E): Yahudileri hiç sevmiyorum. Filistin'deki Müslümanlara eziyet ediyorlar. Ö251(E): Yahudiler sömürgeci ve kötü insanlar. Sevmiyorum insanlara zarar verip ülkeleri sömürüyorlar. Ö256(K): Yahudileri sevmiyorum. Müslümanlara düşmanlar bence. Onlardan nefret ediyorum. Hepsi çok kötüler ve insanların dinlerine saygıları yok. Ö262(K): Savaş kurallarına uymadan sivilleri katlediyorlar. İçlerinde biraz da olsa acıma duygusu olmayan insanlar. Güçsüz devletlerle savaşarak güç gösterisi yapıyorlar. Ö263(K): Kötüler, sevmiyorum, gaddar insanlar. Ö264(E): Bunlar acımasız, sevgisiz ve zalim insanlar. Sanki bir tek kendileri var dünyada. Gerisini önemsemiyorlar. Ö267(E): İsrailliler samimi gelmiyor. Çünkü sömürgeci ülkelere benziyorlar. Ö268(E): Savaş kurallarına uymazlar. İsraillileri hiç sevmem. Onlar da ateist gibidir. Ö269(E): Zalim ve terbiyesizler. Yaptıkları şeyler çok kötü. Günahsız insanlara işkence yaptılar. Sevmem onları. Ö273(E): Müslümanları sevmezler. Camilere saldırırlar. Ö274(E): Yahudilerin Filistin'de yaptığı saldırıların haddi hesabı yok. Filistin halkına her gün özellikle bayramlarda yaptıkları katliamlar artarak devam ediyor. Ö275(K): Hiç sevmem. Nefret ederim. İslam düşmanları! Ö279(E): Yahudileri hiç sevmem benim dinime saygısı olmayanları ben de sevmem. Onlar acımasız ve işgalci. Ö286(K): Yahudileri sevmiyorum. Sonuçta düşmanımız neresini seveyim. Ö287(K): İsrail'in olduğu yerde dehşet vardır. Allah belalarını versin. Ö290(K): Yalancılar, ahlâksızlar. Eskiden kadınları taciz ediyorlardı. Ö295(E): Biraz daha anlayışlı olsunlar. İnsanlara daha düzgün davransınlar. Ö298(E): Yahudilere saygım yok. Hainler, terbiyesizler. Filistin'i rahat bırakın zalimler!

Öğrenciler Yahudiler hakkında bilgi sahibi olmasa da olumsuz hisler taşıdığını söylemektedir: "Ö149(E): Çevrem tarafından saygısız ve kötü olarak bildim İsraillileri. O yüzden kötü insanlar bence. Ö161(E): Yahudileri tanımıyorum ama hiç sevmem. Ö299(K): Yahudileri tanımıyorum. Tanımak da istemem. Onları sevmiyorum."

4.3.3.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin Müslüman düşmanlığı bağlamında Yahudilere yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği görülmektedir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin ise diğer gruptan farklı olarak milliyetçilik ve zenginlik boyutlarında kalıp yargı ve ön yargılara sahip olduğu belirlenmiştir.

4.3.3.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan Öğretmen 1, öğrencilerinin Yahudilerle ilgili olumsuz bakış açısını şu şekilde aktarmaktadır: "Yahudiler hakkında kalıp yargılar var. Bunu ben çok düzeltmeye çalıştığımı hatırlıyorum sınıflarda. Yahudilerin millet olarak bazı şeyleri hak ettiğine yönelik şeyler. Benim de anlayamadığım. Kur'anda da yazıyor öğretmenim falan diye anlattıkları şeyler var. Millet olarak lanetlendikleri falan gibi. Daha çok dini bir bakış açısı."

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 6, öğrencilerinin farklı dinden insanlara özellikle de Yahudilere karşı olumsuz tutumlara sahip olduğunu söylemektedir: "En çok tepki din konusunda var. Bizim Müslümanların dışındakilere. Özellikle Yahudilere karşı kesinlikle bir ön yargı var. Öldüren kişiler gibi. Filistin'den kaynaklı." Öğretmen 4 de benzer şekilde Yahudilere yönelik olumsuz tutumu dile getirmektedir: "Yahudilere karşı baya bir antipati var."

4.3.4. Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.3.4.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 40

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Rasyonel Düşünme	1. Ateistler akıllı ve mantıklı insanlardır. Bilime inanırlar. Evreni sorgular, neden arar, argümanlar üretirler. Ateistler inançlı insanlardan daha zekidir.	19
İnananlarla Çatışma	2. Ateistler inançlı insanlara saygı duymazlar. İnsanların dinini kötülerler. Ateistleri sevmem. Ateistlere saygı duymam.	15
	3. Ateistler düşünceleri yüzünden zorbalığa ve haksızlığa maruz kalırlar. Onlara kötü davranılır.	4
Yanılma	4. Ateistler ölümden sonra cezalandırılacak insanlardır. Yanlış yolda ilerlerler. Ateistler özenti ve ergendir. Havalı gözükmek için araştırmadan, bilmeden ateistim derler.	13

Tablo 40'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde ateistlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; rasyonel düşünme, inananlarla çatışma ve yanılma kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Rasyonel Düşünme

Bu kategori ateistlere yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargıları yansıtmaktadır. Katılımcılar ateistleri eleştirel düşünen, sorgulayan, neden arayan zeki insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre ateistler bilime önem veren insanlardır. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

> Ö1(E): Bilime yönelmiş, tesadüflere inanmayan insanlar. Ö3(K): Bana göre mantıklı insanlar çünkü hikayelere inanmazlar. Ö4(K): Saygı duyuyorum çünkü söyledikleri ve anlattıkları bence mantıklı. Diğer insanların anlattıkları saçma geliyor. Ö6(K): Genelde akıllı ve mantıklı insanlar. Onlar hakkında iyi şeyler düşünüyorum. Ö8(K): Ateistler bence evrenin oluşumunu emin olmadıkları bir dinle açıklamak yerine bir neden arayan insanlardır. Bilim de ateist ülkelerde bu yüzden gelişmiştir bence. Ö16(E): Genellikle akıllı ve iyi insanlar. Ö17(E): Temiz, açık sözlü ve biraz ciddi insanlar. Ö23(E): Ateistler zeki, entelektüel ve aklı başında insanlardır. Ö25(E): Genellikle detaycı ve çabuk öğrenirler. Ö37(E): İnançlı insanlardan daha zeki oldukları kesin. Ö71(K): Kendilerine doğru geleni yapan insanlar oldukları için saygı duyuyorum. Ö82(K): Genelde gençler oluyor ateist. IQ ve mizah seviyesi yüksek insanlar. Ö83(E): Bence ateistler bilime düşkün insanlardır. Her şeyin nedeninin bilim olduğunu düşünürler. Ö95(E): Zeki insanlar. Diğer insanlardan çok daha haklı konuşuyorlar. Ö111(K): Ateistleri akıllı buluyorum diyebilirim. Her şeye inanmıyorlar ve mantıklı argümanlar buluyorlar. Ö113(K): Çok akıllılar. Sorgulamayı bilirler ve saygılılardır. Keşke herkes ateist

olsa. Dünya kurtulur. Ö124(K): Bilim ve mantık yolunda ilerleyen topluluk. Saygı duyulması gerektiğini düşünüyorum. Ö127(K): Gayet zeki, nazik ve tatlı insanlar. Ö130(K): Kendilerine göre nedenleri var. Genel olarak din hakkındaki düşünceleri çok mantıklı. Her şeye mantığıyla yaklaşan, sorgulayan insanlar.

B) İnananlarla Çatışma

Katılımcılar ateistlerin inançlı insanlara sataştığını ve saygısızlık yaptığını belirtmektedir. Aşağıda katılımcı görüşleri sunulmuştur:

Ö9(E): Saygısız, kötü insanlar. Genel olarak agresifler ve sevgisizler. Ö26(E): Çok saygısız oluyorlar. Benim inandıklarıma küfür edenler var. Ö41(E): Müslümanları kötülerler. O yüzden sevmem. Ö56(K): Diğer dinlere inanan insanlara saygı duymuyorlar. Ö68(E): Nefret ederim dinimize hakaret ederler. Ö80(E): Allah'a küfür edenler. Ö96(K): İnanmıyor olabilirler. Fakat her yerde insanların dinini kötülemeleri gerekmiyor. Saygı zorunludur. Ö101(K): Keşke bir dine inananlara saygı duysalar. Ö104(K): Kendi düşünceleri ama başkalarının dinini kötülemekten ve aşağılamaktan ne anlıyorlar. Saçma sapan bir şey işte. Ö105(E): Ateistler çok kötü insanlardır. Bizim dinimizi kötülüyorlar.

Katılımcılar, inançsız oldukları için ateistlerden hoşlanmadığını ve onlarla ilişki kurmak istemediğini ifade etmektedir:

Ö51(K): Saygıyla karşılayamıyorum. Allahın varlığını yok sayanı ben de yok sayarım. Onlarla bir muhabbetim bile olsun istemem. Ö60(E): Görüşlerini saçma buluyorum ve onlardan nefret ediyorum. Ö74(E): Ateistlere saygım da sevgim de yok. Anlamıyorum Allah'a niye inanmıyorlar. Ö78(E): İmansızlar, kötüler, sevmiyorum. Ö81(E): İnançları yok. Kutsal kitapları yok. Kendilerini çok sevmem.

Öte yandan bazı katılımcılar ise ateistlerin düşüncelerinden dolayı hakaretlere maruz kaldığını belirtmektedir:

Ö57(K): Ateistlere çok kötü davranıyorlar. Bir zararları yok. Diğerlerinin inandıkları şeyler onlara saçma gelebilir. Ö64(K): Güzel insanlar. Diğer dinlere inananlardan zorbalık gördüklerini düşünüyorum. Ö127(K): Ülkemizde bulunan ama ateist olduğunu belli edemeyen insanlar. Ö135(K): Çoğu yerde zorbalığa ve hakaretlere uğruyorlar. İyi insanlar sonuçta kendi tercihleri size ne?

C) Yanılma

Katılımcılar Ateistleri yanlış yolda kötü bir sona doğru ilerleyen insanlar olarak resmetmektedir. Katılımcılara göre ateistler ahirette ceza çekecektir:

Ö43(E): Doğru yolda değiller. Ö50(K): Her türlü cehennemlikler, akılsızlar. Ö62(E): Bir dine, yaratıcıya inanmamalarına hayret duyuyorum. Cehennemde yanacaklar. Ö112(K): İşleri güçleri bizim Müslümanlığımızı sorgulamak, Allah'ın olmadığını kanıtlamak. Cehennemde görürler Hanya'yı Konya'yı. Ö118(E): Allah ecellerini getirdiği zaman ölünce ne hesap verecekler acaba. Hiçbir şeye inanmıyorlar. Ö131(E): Hiçbir şeye inanmamak çok saçma bana göre. Herhangi dinde bir son var. En azından bir şeye inanarak az da olsa bir yere gitmeyi garantilersin. Ateistlerin iyi düşündüğünü zannetmiyorum. Ö134(E): Ölünce cehennemde cayır cayır yanacak insan topluluğu. Ö144(K): Yani onlara karışamam ama yine de bir dine inanmalarını tercih ederim. Yani inanmaktan zarar gelmez. Diyelim ki Allah'a inanmadın bu hayattan sonra ya varsa. Ayvayı yedin.

Öğrenciler ateistleri özenti olmakla suçlamaktadır. Öğrencilere göre ateistler havalı görünmek için bu durumu tercih etmektedir:

> Ö29(E): Ergen ve düşük zekâlılar. Daha dinleri araştırmadan hemen aksiyon alıyorlar. Ö33(K): Büyük çoğunluğu araştırma yapmamış popüler kültür kölesi gençlerden oluşuyor. Ö49(K): Bunu havalı sanarlar. Ne olduğunu bilmeden ateistim diyorlar. Ö77(K): Sırf havalı olmak için hiçbir şey araştırmadan ben ateistim diyorlar. Sinir oluyorum. Ö87(K): Ateistlerin umursamaz olduğunu düşünüyorum. Mesela dini sorularda olabilir mi falan hiç girmeden hepsine yok deyip geçiyorlar. Havalı olduklarını sanıyorlar.

4.3.4.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 41

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Ateistlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Yanılma	1. Ateistler her şeyin kendi kendine oluştuğunu zannederler. Ateistler cahildir. Mantıklı düşünmezler. Kanıtları görmezler. Yanlış düşüncelere kapılıp giderler. Ateistler doğru yoldan sapmış insanlardır. Cehennemde yanacaklardır. Ateistlerden nefret ederim.	68
İnananlarla Çatışma	2. Ateistler inananlara sataşır ve hakaret eder. Ateistler saygısız insanlardır. Müslümanlara karşı kin beslerler. Kendilerini üstün görürler. Ateistlerden nefret ederim. Onlarla konuşmam.	25

Tablo 41'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ateistlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; yanılma ve inananlarla çatışma kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Yanılma

Katılımcılar ateistlerin evrendeki mucizelere ve kanıtlara rağmen yaratıcıya inanmadıklarını ve her şeyi tesadüfle açıkladıklarını belirtmektedir. Öğrenciler ateistleri yanılgı içindeki insanlar olarak değerlendirmektedir:

> Ö152(E): Allah (c.c.) o kadar mucize ve peygamberler göndermiş inanmıyorlar. Ateistlerin zekâsı çalışmıyor. Ö155(E): Kararlarına karşı zerre saygım yok. Madem her şey tesadüf bir yaratıcı yok. Senin bu denli ayrıntılı bir sisteme sahip olman da tesadüf değil mi insancık? Ö160(E): Bunlar bildiğin akılsız. Evrendeki her şey nasıl şansa oluşsun. Ö166(K): Hiçbir dine inanmamaları bence onların güvensizliğini ortaya çıkarıyor. Ne yani insan mantığını o kadar mı kullanamıyor? Biz taştan çıkmadık herhalde. Biraz mantık yürütseler bu güvensizliği aşabilirler. Ö169(E): Neden ateist olduğunu onlar da bilmiyor. Çok boş bir inanç. Ö182(E): Ateistleri sevmiyorum çünkü her şeye başka bir sebep buluyorlar. Ö183(E): Allah'a inanmayan cahil bir toplum. Ö188(K): Onların aklından şüphe ediyorum. Ö192(K): Allah belalarını versin. Neden mi? Çünkü o kadar yaygınlaştı ki... Artık haberlere bile çıkıyorlar. Kur'an-ı Kerim indirilmiş. Ama buna rağmen cahillik yapıyorlar. Ö199(K): Cahil insanlar. Ö201(E): Ne kadar

kanıt olsa da hiçbir dine mensup olmayan, hiçbir işlevleri olmayan, evrenin insanın kendi kendine süper güçlerle oluştuğuna inanan birer çöp yığını. Ö202(K): Bir dine inanmamaları çok yanlış. Evrendeki her şeyin kendi kendine var olduğunu düşünüyorlar. Acil beyin yardımı lazım. Ö222(E): Bence saçma çünkü tamam Allah'a inanmadın. O zaman seni kim yarattı? Sorgulamaları lazım. Ö232(E): Dinsiz insanlar. Hayatı bomboş yaşayıp giderler. Ö233(E): Hiçbir dine inanmazlar. Ölümden sonra uykuya inanırlar. Ö247(E): Ateistleri sevmiyorum çünkü maymunlardan geldiğimizi söylüyorlar. Ö248(E): Kendilerini çok bilgili sanıp evrene tapan cahillerdir. Maymundan gelme teorisine inananın maymun kadar beyni yoktur. Ö257(E): Ateistler teorilere inanıyor. Her şeyin kendi kendine oluştuğunu sanıyorlar. Çok saçma. Ö261(K): Bence Allah'a inanmamaları biraz saçma. Çünkü onları yaratan Allah yani. Ö262(K): Aklını kullanan bir insan koca uçsuz bucaksız evrenin kendi kendine oluşmayacağını bilirdi. Bu düşünceyle yaşamak bana saçma geliyor. Ö276(K): Hiçbir dine inanmadan yaşamak saçma. Sonuçta bu hayatta yaşamamızın bir amacı ve anlamı olmalı. Ö269(E): Saçma bir şey. Evrende her şey kendiliğinden olamaz. İlla onu yaratan bir varlık vardır. Ateistler benim için cahil kişilerdir. Ö275(K): Aklın yetemeyeceği yerler vardır. Aklın da bir sınırı vardır. Onlar bunu bilmiyorlar. Bunu anlayamıyorlar. Ö278(K): Aşırı gıcıklar. Çok iyi bir şey yapıyor sanıyorlar. Ama öyle değil akılsızlar. Ö279(E): Hiçbir şeye inanmıyorlarsa beyinleri de yoktur. Ö281(E): Kalpten görmeyen ve inancı gerçekleştiremeyen insanlardır. Ö284(K): Yani onlar Allah'ın varlığına inanmıyorlarsa ben de onlara inanmıyorum. Gerçekten çok gıcık insanlar. Ö285(K): Kusura bakmayın ama cahiller. Bana Allah'ın yokluğunu kanıtlasınlar tamam derim. Ama kanıtlayamazlar. Ö292(E): Çayı al. Şekeri at. Şeker eridi yok oldu. Şimdi ne yapacaksın şekere de mi inanmayalım? Ö296(E): Düşüncesizler, hiç akılları yok. Dünyaya kendi kendine mi geldin? Ö298(E): Uyuzlar her şeye muhalefetler.

Katılımcılar ateistleri kötü bir sonun beklediğini ve ölümden sonra kaybeden tarafta olacaklarını dile getirmektedir:

Ö154(E): Allah'a inanmıyorlar. O yüzden hepsi tam bir akılsız. Yani cehennemde yandıklarında görecekler. Ama çok geç olacak. Ö170(E): Cehennemde yanacaklarını bile bile yanlış yoldan gidiyorlar. Ö181(E): Dinsiz, imansızlar. Bu dünyada yapılan hataların cezasız kalacağına inanırlar. Kısacası cehennemin sonsuz ateşinde yanacaklar. Ö185(K): Allah'ı umursamayan, kendilerine koydukları kurallarla yaşayan, sonu cehennem olan insanlar. Ö198(K): Yanlış bir düşünceye kapılıp onun peşinden gidiyorlar. İlerde bunlar için çok pişman olacaklarını düşünüyorum. Ö226(E): Saygı duymuyorum. Öldüğünde ne yapacaksın. Bir dine mensup olursan belki cennete gidersin. Ö258(E): Hiçbir dine inanmazlar. Cehennemde yanacaklar. Ö272(E): Bazıları 1-0 öne geçer. Bunlar 1-0 geriye düşüyor. Ö274(E): Kendi bilecekleri iş. Kendileri zarar görecekler. En azından herhangi bir dine geçebilirlerdi. Çünkü diğer dünyada asıl zararı onlar çekecekler. Ö297(E): Herkes kendi inancına devam etsin. Gün gelecek hepsi cehennemde yanacak.

B) İnananlarla Çatışma

Katılımcılar ateistlerin, inançlı insanlara karşı saygısızlık yaptığını ve dini değerlerle alay ettiğini iddia etmektedir. Katılımcılar ateistlerin ülkesini sevmediğini ve Müslümanlara karşı düşmanlık beslediğini düşünmektedir. Katılımcıların ateistlerden nefret ettiği görülmektedir:

Ö148(K): Egoistler, inananlara sataşıyorlar. Çoğunluğu kötü olan insanlar. Ö159(E): Her oyun oynadığımda sohbet yerinde Allah'a küfür, hakaret görüyorum. Madem inanmıyorsun bari küfür etme terbiyesiz. Ö173(E): Ateistleri sevmem çünkü sürekli Müslümanlara veya diğer insanlara laf atarlar. Ö194(E): Müslümanlara karşı kin beslerler. Kendi fikirlerini İslam dininden üstün görürler. Ö203(E): Saygısızlar ve hakaretçiler. Ö234(K): Hiçbir işe yaramıyorlar. Cahiller. Bir de Müslümanlara laf ediyorlar. Boğasım geliyor. İdam edilsinler. Ö246(K): Allah belalarını versin. Dinime saygı duymayanlara saygı duymam. Hepsi mantığı olmayan kişiler. Engelli diye bunlara denir. Ö250(K): Dinsiz, imansızlar. Türkiye'yi hiç

> sevmiyorlar. Ö253(E): Ateistler bizim en büyük düşmanımız. Ateistler dinsizdir. Onlar kendilerini bir şey sanıyorlar. Hiçbir dine inanmıyorlar bile. Ö256(K): Ateistler iyi değiller. Onları sevmiyorum. Diğer dinlere saygıları yok. En basitinden Kuranı Kerim'i yırtıyorlar ve bunun gibi bir çok örnek. Ö270(K): Bence onların zihinsel sorunları var. Tabiiki herkes Allah'a inanmak zorunda değil. Ama inananlara saygıları yok. Küçük bir dua bile bilmiyorlar. Bana saçmalık gibi geliyor. Ö273(E): Dinsizler, Allah'a inanmazlar, bizle dalga geçerler. Ö275(K): Nefret ediyorum. Ne bir inançları var ne de saygıları. Ö277(E): Nedense en çok Müslümanlığa karşılar.

Öğrencilerin ateistlere yönelik olumsuz ön yargıların yoğunluğu aşağıdaki ifadelerde gözükmektedir:

> Ö150(E): Pek bir fikrim yok ama hiç sevmiyorum. Ö164(K): Nefret etmemle birlikte onları görünce uzaklaşıyorum. Ö204(E): Ateistleri hiç sevmiyorum. Ö207(E): İnşallah hepsi yok olur, ölürler. Ö209(E): Kötü insanlar. Onları hiç sevmiyorum. Ö218(K): Onlara saygı duymam ortamı terk ederim. Ö280(K): Allah'ın yok olduğunu iddia ettikleri için sevmiyorum ve nefret ediyorum. Ö282(E): Ateistler hiç iyi değildir. İyi şeyleri yok. Ö264(E): Ahlâksız, dinsiz, insanlık düşmanı. Ö283(E): Madem Allah'a inanmıyorlar. O zaman Türkiye'de yaşayıp bizim ekmeğimizi yemesin hainler. Ö300(K): Pis insanlar. Allah sizin belanızı versin.

4.3.4.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin Ateistlere yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı taşıdığı belirlenmiştir. Kategoriler incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde ateistleri zeki ve eleştirel düşünürler olarak tanımlayan olumlu genellemelere rastlanmaktadır. Ayrıca bu okuldaki öğrenciler diğer gruptan farklı olarak ateistlerin de haksızlık ve zorbalığa maruz kaldığına değinmiştir. Öte yandan sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin yanılma kategorisinde, diğer öğrenci grubundan farklı olarak, ateistleri havalı görünmeye çalışan özenti ve ergen kişiler olarak değerlendirdiği belirlenmiştir.

4.3.4.4 Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerden elde edilen bulgular Ateistlere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara işaret etmektedir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan Öğretmen 1 ateistlerin karakterine yönelik negatif değerlendirmelerle karşılaştığını söylemektedir: "İslami hassasiyetleri daha baskın. Çünkü mesela ateistlerle ilgili bir şey olduğunda da onların inanç olmazsa sanki ahlâk da olmayacağı fikrine zaman zaman rastlıyoruz. O da doğru bir şey değil tabii ki."

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7 de ateistlerin kötü insanlar olarak algılandığına işaret etmektedir: "Ateistlerle ilgili bizim

burada algı kötü. Çocukların çok sorguladığı bir şey değil. Bir ateist tanıdıkları olsa belki çok iyi bir insandır falan öyle bir şey yok. Bu mahallede bu semtte din olgusu çok baskın. Burada ateizmin yeri yok. Ama sorduklarında tabi söylüyoruz. Yani dini inanışın kişinin kendisine özel olduğu, bir şeye inanmamasını onu ahlâki kurallardan mahrum etmeyeceği konusunda zaman zaman konuşmalarımız geçebiliyor."

4.4. Cinsiyet

Cinsiyet temasında katılımcıların erkeklere ve kızlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.4.1. Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.4.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 42

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Olumsuz Davranışlar	1. Erkekler kaba, saygısız ve terbiyesiz insanlardır. Erkekler duygusuz, bencil ve kendini beğenmiş olur. Erkekler ince düşünemez. Erkeklerin empati yeteneği yoktur. Bilinçsizce hareket ederler. Kendini kanıtlamak için zorbalık yaparlar. İnsanları aşağılarlar. Erkekler şiddete meyillidir. Erkekler kız peşinde koşar. Erkekler kendilerini kızlardan üstün görür. Erkekler cinsiyetçi ve ataerkildir. Kızlara değer vermezler. Kızların kişiliğine değil dış görünüşüne önem verirler. Erkeklere asla güven olmaz. Bütün erkekler aldatır. Erkekler sadakatsiz insanlardır. Kızların kalbini kırarlar. Erkekleri sevmiyorum.	53
Güç ve Roller	2. Erkekler güçlü ve korkusuzdur. Erkekler kaslı ve yakışıklıdır. Duygularını belli etmezler. Sabırlı ve dayanıklılardır. Erkekler kızlardan daha faydalıdır. Çoğu işi erkekler yapar. Evi geçindirirler. Asker olup ülkelerini korurlar. Çalışıp ülkelerine katkı sağlarlar. Erkekler tarih boyunca büyük başarılara imza atmışlardır.	17
İç Grup Bağı	3. Erkekler birbirleriyle iyi anlaşırlar. Samimi dostluklar kurarlar. Kafa dengi insanlardır. Kendi aralarında eğlenirler.	8
İlgi Alanları	4. Erkekler futbol, basketbol ve bilgisayar oyunlarını severler.	8

Tablo 42'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde erkeklere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; olumsuz davranışlar, güç ve roller, iç grup bağı ve ilgi alanları kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Olumsuz Davranışlar

Bu kategori kız öğrencilerin erkeklere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarını yansıtmaktadır. Katılımcılar erkekleri; saygısız, terbiyesiz, duygusuz, kaba ve bencil insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılar erkekleri güç gösterisini seven, maço ve zorba insanlar olarak nitelendirmektedir. Katılımcılara göre erkekler sürekli kız peşinde koşar. Ayrıca erkekler; pis, düzensiz, yaramaz ve şımarık insanlar olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılar erkeklere yönelik "hoşlanmıyorum, sevmiyorum ve nefret ediyorum" gibi olumsuz duygusal ifadeler kullanmaktadır. Kız öğrencilerin gözündeki erkek tasviri şu şekildedir:

Ö12(K): Aklı sürekli cinsellikte olan insanlar. Ö30(K): Maymuna benziyorlar. Bazıları maymundan beter. Nazik olanları nereye topladılar? Hepsi zekâ geriliği çekiyor. Ö33(K): Empati yeteneği sıfır, kaba, görgüsüz, kadınlara değer vermeyen insanlar. Ö34(K): Gereksiz insanlar. Biz kadınlar kendi başımıza hallederiz. Erkekler bencil ve duygusuz insanlar. Sonrasını düşünmezler. Şiddete başvururlar. Ö38(K): Severim de döverim de nasıl bir zihniyet? Bu kadın benim artık her şeyi yapabilirim diye düşünüyorlar. Ö39(K): Genelde hepsi odun oluyor. Saçma kaba ve maço hareketleri var. Sürekli kendini kanıtlamak için kızları üzüyorlar. Ö40(K): Beyinlerini sadece tek yönlü kullanabilen tek hücreliler. Erkolar kapatılsın. Ö49(K): Geç olgunlaşıyorlar. Bazıları çok ağır ergenlik geçiriyor. Ö54(K): Erkekler genelde tembel bir topluluk ve bazen gerçekten çok düşüncesiz oluyorlar. Ö56(K): Tanıdığım çoğu erkek zorba. Herkesi küçümseyen ama asla kendi ezikliğinin farkına varamayan kötü, egoist varlıklar. Mizah adı altında insanları aşağılıyorlar ve biri aynı şekilde onlara davrandığında çok zorlarına gidiyor. Ö61(K): Sürekli garip hareketler yapan ve kızların peşinde koşan varlıklar. Ö72(K): Erkekler gerçekten düşüncesiz. Kızlar mesela kalkıp yemek pişirirken bazı erkekler oturup maç izliyorlar. İşte bu bir düşüncesizlik. Ö73(K): Erkekler yani ne diyebilirim. Şiddete meyilli insanlar. Kızların yanında güçlü olduklarını sanıyorlar. Ö75(K): Kadınların birkaç model altı. Ö76(K): Cahil insanlar. Özellikle 12-17 yaş arasında düşünme yetileri sığ oluyor. Ö84(K): Ben erkekleri sevmiyorum çünkü çok kaba ve kendini beğenmiş insanlar. Ö87(K): Garip yaratıklar. Çok hoşlanmıyorum. Ö88(K): Bazen gerçekten kızları anlamıyorlar. İnce düşünemiyorlar. Ö97(K): Türk erkekleri çok kabalar. Diğer ülkelerde maşallah kadınları el üstünde tutuyorlar. Türk erkekler lütfen kibar olun. Ö99(K): Hepsinden nefret ediyorum. Nedeni ise hepsinin duygusuz, bencil ve kendilerini her şeyden üstün görmeleri. Hepsi kız peşinde koşuyor. Yani aşırı derecede nefret ediyorum. Çoğuna sorsak kızlardan nefret ederler ama kızların peşinden ayrılmıyorlar. Genelleme yapmak istemezdim ama hepsi cidden aynı. Ö100(K): Kızlara göre daha yaramaz olurlar. Çok konuşurlar. Dersleri kızlardan daha kötüdür. Eşyaları düzensiz ve pis olur. Ö103(K): Kızlara göre daha pisler, düzenli değiller, kaba ve ukalalar. Ö108(K): Düzgünce şımarmadan, oradan oraya hoplaya hoplaya koşup etrafı yıkmadan duramazlar. Ö124(K): Kaba, cahil, saygısız yaratıklar. Ö125(K): Erkekler bence çok kaba insanlar. Çoğu küfür eder, bağırır, vurur. Bunlar keşke ülkeden gitseler. Hatta dünyadan silinsinler. Ö135(K): Çoğu aynı kişiliğe sahip. İğrenç düşünceleri var ve saygısızlar.

Katılımcılara göre erkekler, kadınlardan üstün olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar, erkeklerin ataerkil zihniyet yapısına sahip olduğunu ve kızlara ayrımcılık yaptığını iddia etmektedir. Aşağıda bu genellemelere örnekler sunulmuştur:

Ö3(K): Erkek > kadın meselesinden dolayı toplumda üstünlük kurduğunu düşünürler. Ö4(K): Erkekler kadınlardan üstün olduklarını zannediyorlar. Çok saçma bir düşünce. Ö6(K): Çok kötüler. Her şeyde üstün olduklarını sanıyorlar. Her şeyi söyleyebileceklerini sanıyorlar. Ö8(K): Ataerkil zihniyete sahip egoistler. Ö12(K): Bence kadınları aşağılayan ve kendilerini bir şey sanan insanlar. Ö14(K): Genellikle bilinçsizce hareket edip dünya onların sanıyorlar. Kas gücü her şey değildir. Bunu anlamaları lazım. Ö50(K): Çok cinsiyetçiler, ayrımcılar, benciller ve söz dinlemezler. Ö51(K): Kendilerini bizden üstün görmeye çalışıyorlar. Ö55(K): Sevmiyorum çok cinsiyetçiler. Ö57(K): İnsanları cinsiyete göre yargılamayı sevmem ama öyleler. Erkekler fazla cinsiyetçiler. Orta Çağ'dan kalma gibi davranıyorlar. Kadınları obje olarak görüyorlar resmen. Ö64(K): Erkeklerin çoğu mal. Cinsiyetçiler. En iyisi kendileri sanıyorlar. Ö70(K): Erkeklerin çoğu cinsiyetçi. Onlardan nefret ediyorum. Ö101(K): Kendilerini üstün görmeleri zaten yeterince kötü. Ö111(K): Kaba buluyorum. Kendilerini üstün görüyorlar. Ö116(K): Çok boşlar. Gereksiz tavırları var ve egolular. Ö125(K): Benciller, kızları hep bir çöp olarak görürler. Fakat bilmiyorlar ki kızlar onlardan daha başarılı. Ö143(K): Kadınlara yaptıkları şeyleri görünce nefretim artıyor.

Kız öğrenciler, erkekleri sadakatsiz ve güvenilmez insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar erkeklerin kızlara ihanet ettiğini ve onları üzdüğünü söylemektedir. Ayrıca erkeklerin doğru insan yerine dış görünüşe önem verdiği düşünülmektedir:

Ö2(K): Dış görünüşe kişiliğe göre daha çok önem veriyorlar. Ö32(K): Kalp kırıp bırakıyorlar. Seviyorum diyorlar sevmiyorlar. Güven sarsıyorlar. Çok nefret ediyorum gerçekten. Bazı kızlar hâlâ erkeklere güveniyor. Ö47(K): Çok kalp kırıyorlar. Ö59(K): Erkekler genellikle aşk

hakkında bir şey bilmeyen beyinden yoksun insanlar ve en büyük sorunları aldatmak. Kısacası sevmiyorum. Ö89(K): Hiçbir erkeğe güvenmeyin. Asla sadık değiller ve bütün erkekler aldatır. Ö93(K): Duygusuz ve geri kafalılar. Egolarını tatmin etmek için her şeyi yaparlar. Ama asla sevmezler. Aptallıkta son noktayı koymuşlar. Ö96(K): Erkeklerin en büyük sorunu gerçekten değer veren insanları tutmazlar. Orasını burasını açıp sürekli bağıran, makyaj yapan kızları tutarlar. O kızlar da onlara bakmayınca tüm kızlar kötü derler. Ö104(K): Asla bir kişiye sadık kalamıyorlar. Sürekli karı kız peşindeler. Çoğu egoist kendilerini bir şey sanıp bütün kızlarla yatıp kalkabileceklerini sanıyorlar. Eğer bir erkek bir kızı sevecekse adam gibi sevsin. Yürekten, gönülden, içten. Erkekler sevilmeyi ve değer görmeyi hak etmiyorlar. Ö112(K): İki günlük insan için sevdiği kızları aldatıyorlar. Erkeklere şans vermemeliyiz. Seviyorum diyip iki güne bırakıyor hainler. Saçma sapan tripleri var. Hep erkek arkadaşlarının dediklerini dinliyorlar. Ö135(K): Eskiden insanların tek bir sevdiği olur onun için kendini feda ederlerdi. Ama şimdi yedekleri var.

B) Güç ve Roller

Bu kategori erkek öğrencilerin, erkeklere yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargılarını yansıtmaktadır. Katılımcılar erkeklerin kaslı, güçlü, dayanıklı ve korkusuz olduğunu öne sürmektedir. Katılımcılara göre erkekler ülkelerini koruyan ve geliştiren insanlardır. Katılımcılar erkeklerin kızlardan daha güçlü daha üstün ve daha başarılı olduğunu düşünmektedir:

Ö1(E): Strese dayanıklıyız. Yardıma ihtiyacımız olduğunu göstermeyiz. Ö17(E): Duygularını belli etmeyen, güçlü insanlar. Ö22(E): Erkekler evi geçindirir. Ö25(E): Güçlüdürler. Her yerde güçlerini göstermeye çalışırlar. Ö41(E): Adamlardır. Geçmişte büyük başarılara imza atmışlardır ve korkusuzlardır. Ö45(E): Kızların peşinde dolananlar hariç çok sigma adamlar. Erkekler > kızlar. Ö65(E): Çok iyi insanlar. Asker olup ülkelerini kurtarıyorlar. Adamın dibiler. Ö66(E): Kaslılardır, güçlülerdir, yakışıklılardır. Ö67(E): Güçlerini gösteriyorlar. Ö68(E): Çoğu şeyi erkekler yapar. Ö69(E): Kaslı varlıklardır. Arabayı iyi sürerler. Ö78(E): Çok güçlüler. Çok yakışıklılar. Ö81(E): Ülkeye en çok yardımcı olan, zeki, adam gibi adamlar. Ülkelerini koruyan kişiler. Guiness rekorlar kitabında en çok olan kişilerdir. Ö118(E): Onlar olmasa ülkenin çoğu faaliyeti durur. Ö122(E): Çok zekiler. Çok temiz ve çok çalışkanlar. Ö131(E): Dayanıklı ve sabırlı bir yapımız var bence. Ö136(E): Baskın ve güçlü bir kişilikleri var.

C) İç Grup Bağı

Katılımcılar erkekler arasındaki dostluk bağının kuvvetli olduğunu ve birbirleriyle iyi geçindiklerini belirtmektedir: "Ö1(E): Sağlam arkadaşlıklar kurarız. İyi sır tutarız. Saygılı olmaya çalışırız. Ö28(E): Adam gibi adamlar. İyi dostlar. Ö29(E): Kendi aralarında samimiler. Ö91(E): Erkekler birbirlerini tanımasalar bile her zaman arkadaşlardır. Ö102(E): Kafa dengidir. Birbirleriyle iyi anlaşırlar. Ö123(E): Kendi aralarında eğleniyorlar. Mizah seviyeleri çok yüksek."

Bazı kız öğrenciler de erkeklerle arkadaşlığı daha iyi olarak değerlendirmektedir: "Ö75(K): Kadınların aksine birbirlerini yıkarak bir üstünlük elde etmek için değil birlik için

çalışıyorlar. Ö144(K): Bence erkeklerle arkadaşlık yapmak kızlarla yapmaktan daha iyi. Çünkü erkekler duygusal değil. Yani kolay kolay küsmezler. Seni korur ve kıskanırlar. Komik ve eğlenceliler. Bu yüzden kankan olacaksa erkek olsun."

D) İlgi Alanları

Katılımcılar erkeklerin futbolu, basketbolu ve bilgisayar oyunlarını sevdiğini düşünmektedir. Bu genellemelere aşağıda yer almaktadır:

> Ö25(E): Çoğu futbola bayılır. Ben de bayılırım. Ö27(E): Erkeklerin çoğu futbol ve basketbol seviyor. Ö29(E): Futbola düşkünler. Ö40(K): Bir sürü adamın top peşinden koşmalarını sevmelerini çok saçma buluyorum. Bu sadece bir oyun çok abartıyorlar. Ö41(E): Futbolu çok severler. Ö109(E): Futbol oynamayı seven insanlar. Ö114(E): Futbola ve bilgisayar oyunlarına düşkün olurlar. Ö121(E): Futbol meraklısı insanlar.

4.4.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 43

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Erkeklere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Olumsuz Davranışlar	1. Erkekler acımasız ve duygusuz insanlardır. Kaba ve saygısızlar olurlar. İnsanlara kötü davranırlar. Zorbalık yaparlar. İnsanlarla alay ederler. Kalp kırarlar. Güç gösterisi yapmaya çalışırlar. Çok küfür ederler. Kibarlıktan ve empatiden anlamazlar. Kendilerini kızlardan üstün görürler. Erkekler bencil insanlardır. Erkeklere asla güvenilmez. Hepsi aldatır. İhanet ederler. Kızların duygularıyla oynarlar. Erkekleri sevmiyorum.	65
İyi Karakter	2. Erkekler masum, iyi kalpli ve merhametlidir. Dost canlısı ve sevecendir. Saygılı, düşünceli ve yardımseverdir.	25
Güç ve Roller	3. Erkekler güçlüdür. Çalışır, evine ekmek getirir. Ailesinin geçimini sağlar. Vatanını ve milletini korur. Erkekler olmazsa hayat devam etmez. Çoğu işi onlar yapar. Erkekler kızlardan üstündür. İcatları onlar bulmuştur. Liderlik yapıp dünyayı yönetirler.	21
İlgi Alanları	4. Erkekler futbol sever. Arabalardan ve bilgisayar oyunlarından hoşlanırlar.	9

Tablo 43'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde erkeklere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; olumsuz davranışlar, iyi karakter, güç ve roller ile ilgi alanları kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Olumsuz Davranışlar

Bu kategori kız öğrencilerin erkeklere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarını yansıtmaktadır. Kız öğrencilere göre erkekler; kaba, saygısız ve bencil insanlardır. Katılımcılar erkekleri; acımasız, duygusuz, düşüncesiz, küçümseyici, zorba ve kötü sıfatlarıyla tanımlamaktadır. Katılımcılara göre erkekleri ince düşünemeyen ve karşısındaki insanın duygularını önemsemeyen insanlardır. Ayrıca erkekler kızgın, küfürbaz ve şiddete eğilimli insanlar olarak tasvir edilmektedir:

> Ö145(K): Olgunlaşana kadar çoğu baş belası oluyor. Sürekli havalı bir şeyler yaptıklarını sanıp etrafındaki insanları rencide ediyorlar. Daha da kötüsü cinsiyet fark etmeksizin herkese sataşıyorlar ve dalga geçiyorlar. Okuldan nefret etmemin sebebi onlar. Ö163(K): Bazen çok kırıcı olabiliyorlar. Düşünmeden hareket ediyorlar. Erkekler beni çok üzdü. Erkek bozuntuları. Hiç sevmiyorum. Ö165(K): Güç dedikleri şeyi kadınlara şiddet olarak görüyorlar. Ö171(K): Erkekleri anlayamıyorum. Çok kabalar ve nezaketten anlamıyorlar. Hele sevgiden hiç anlamıyorlar. Kendilerini güçlü zannediyorlar. Kendileri sanki on numaraymış gibi bir de kızları eleştiriyorlar. Çok benciller. Vallahi çok sinir oluyorum erkeklere. Yani olmasalar da olur. Daha diyecek çok şey var da neyse. Kısacası erkekler boş insanlar. Ö179(K): Kızgın insanlar. Ö184(K): Erkekler kızlara karşı hiç iyi değiller. Kızları hep terslerler. Şakacıktan vururlar. Ö185(K): Küfürbaz, kızlara sarkıntılık yapan, kendini vazgeçilmez sanan, sinirli, kavgacı ve bizleri sevmeyen insanlar. Ö186(K): Alaycılar, insanların kusurlarını yüzüne vuruyorlar. Bu yüzden onlardan nefret ediyorum. Ö188(K): Erkekler gerçekten bazen çekilmez oluyorlar. Onlar fazlaca kendini beğenmiş ve gıcıklar. Ö189(K): Kızların kalplerini çok kırarlar. Kızları üzerler. Kızlara karşı saygıları yoktur. Ö195(K): Bence erkekler kendilerini çok fazla üstün gören insanlar. Sorumsuzlar. Herkese istediklerini yapabileceklerini zannediyorlar. Allah belalarını versin. Ö196(K): Erkeklerin çoğunun duygu ve düşünceleri aynı sanki. Düşüncesiz ve kalpsiz olduklarını düşünüyorum. Söyledikleriyle karşıdaki insanın ne hissedeceğini ne düşüneceğini asla ölçmeden konuşuyorlar, davranıyorlar. Çoğundan nefret ediyorum. Ö198(K): Karşısındaki neye kırılır neye üzülür diye düşünmeyen umursamaz insanlardır. Ö199(K): Kalp kırarlar. Ağızlarından çıkan lafı bilmezler. Karşısındakine bu lafın ne kadar dokunacağını bilmezler. Bence erkekler cahiller. Ö205(K): Erkekler kaba, öküz, odun oluyor. Zamanında üzdüler diye demiyorum. Cidden kibarlık nedir bilmiyorlar. Ö206(K): Allah belalarını versin. Sadakatsiz, saygısız, kaba insanlar. Ö210(K): Çoğu kötü. İçen, döven, sapık insanlar. Küçük büyük hepsi aynı. Ö215(E): Erkekler genellikle çok saygısız oluyorlar. Ö216(K): Erkekler çok gaddarlardır. Çoğunlukla kötüler. Kızlara bağırırlar, ağlatırlar. Çok sinirlilerdir. Ö220(K): Erkekler acımasızdır. Ö221(K): Sinir bozucu, kaba ve saygısızlar. Ö225(K): Gerçekten kötü olan çok erkek var. Bir insanın duygularıyla oynamak. Bir kızı kullanmak. Onu taciz etmek, zorbalık yapmak, eziklemek, küçük düşürmek, şiddet ve dahası. Ö231(K): Erkekler kapatılsın artık. İşleri güçleri kızları kandırmak, üzmek, şiddet, taciz hepsi bunlarda terbiyesizler. Ö242(K): Şiddete eğilimli oluyorlar. Birçoğu küfür vb. davranışlar sergiliyor. Hiç sevmiyorum erkekleri. Ö243(K): Çok sapık düşünceliler ve hareketleri de öyle sevmiyorum. Derslerde kızlarla ilgili konuşuyorlar. İğrenç şeyler konuşuyorlar. Özellikle fen derslerinde özel şeylerle ilgili iğrenç benzetmeler yapıyorlar. Ö244(K): Çok kaba ve sinirliler. İllâ onların dediği olacak. Kibirli ve baskıcılar. Arkadaş ortamında hava atıp egolu davranıyorlar. Ö245(K): Kendilerini bir şey sanıyorlar ve bazen çok ergen davranıyorlar. Ö250(K): Kızların yanında küfür ediyorlar. Erkeklere güvenmediğim için erkeklerle arkadaşlık kurmuyorum. Benim yaşımdaki erkeklerden nefret ediyorum. Ö254(K): Bu zamanda iyi erkek kalmadı. Çok küfür ediyorlar. Ö256(K): Erkekler cidden çok duygusuz. Onların cidden duyguları yok. Akılları da yok. Onlar kötüler. Onlar kızların ne düşündüğünü bilmiyorlar bence. Ö278(K): Kıskanç, kaba, acımasız, kendini bir şey sanan insanlar. Ö284(K): Çok kaba ve duygusuz insanlar bence. Ö289(K): Hepsi bir güç gösterisi yapmaya çalışıyor. Keko olunca veya ceplerinde çakı taşıyınca havalı olduklarını sanıyorlar. Ö295(E): Keşke kızları dövmeseler ve öldürmeseler. Ö299(K): İnsanların dış görünüşleriyle dalga geçiyorlar.

Katılımcılara göre erkekler kendini kızlardan üstün görmektedir. Katılımcılar Türk toplumunda kızların geri plana itildiğini ve erkeklere daha ayrıcalıklı davranıldığını dile getirmektedir:

> Ö146(K): Erkeklerin kadınlardan üstün olduğunu ya da kadınlara şiddet uyguladıklarında haklı olduklarını sanıyorlar. Ö157(K): Kendilerini çok üstün görürler. Ama aslında değiller. Ö166(K): Ülkemizi batırdıklarını düşünüyorum. Örnek verecek olursam. Bir taciz olayı oluyor. O da bunu giymeseymiş diye savunma yaptıktan sonra serbest bırakılıp tekrar aynı olayı yapıyorlar. Bu üzücü cidden. Ö188(K): Kendilerini kızlardan üstün görüyorlar. Onları boğasım geliyor. Ö198(K): Aşırı gereksiz bir korumacılıkları var. Kızlar hiçbir şey yapamaz. Kendini koruyamaz düşüncesindeler. Her şeyi en çok biz biliriz kafasındalar. Çok şey bildiklerini düşünüyorlar ama aslında hiçbir şey bilmiyorlar. Ö219(E): Erkeklerin ben istediğim saatte dışarıda olurum kızlar olamaz gibi huyunu sevmiyorum. Ö221(K): Kendilerini kadınlardan üstün görüyorlar ve her şeyi yapabileceklerini zannediyorlar. Ö228(K): Türkiye'deki algı çok saçma. "Erkek yapar, taciz eder, şiddet uygular." Böyle bir şey yok ya. Hepsi cahil. Ö235(K): Hiç ev işi yapmazlar. "Yok o erkek yapamaz". İsterse yapar. Ö270(K): Kızlara çok kötü davranıyorlar. Kızları sahiplenmek yerine neler yapıyorlar. Altı yaşındaki kızları evlendiriyorlar. Ö276(K): Kendilerini bir şey zannediyorlar. Hepsi akılsızın teki. Sürekli kızları üzerler. Kızlardan hiçbir farkları yok. Kimse kimseden üstün değil. Ö290(K): Fiziksel gücü kızlarınkinden fazla diye kendini üstün gören, her konuda torpilli olan, gece sokağa rahatça çıkıp her serseriliği yapan şahıslar.

Katılımcılar erkekleri sadakatsiz, güvenilmez, yarı yolda bırakan ve ihanet eden insanlar olarak değerlendirmektedir:

> Ö179(K): Aldatırlar. Kızları hep üzerler. Ö180(K): Bence erkeklerin % 99'u kötüdür. Yalancı ve karaktersizler. Onların sözlerine güvenilmez. Ö192(K): Bana göre erkekler saygısızlardır ve çok ayrımcılık yaparlar. Çoğu kızı fiziğine ve güzelliğine bakarak seçerler. Ö196(K): Hiçbirine güven olmaz. Ö198(K): Sadakatsiz olduklarını düşünüyorum. Kız düşkünü insanlar. Çoğundan nefret ediyorum. Ö199(K): Erkekleri sevmem. Onlar genellikle güvenilmezler. Ö230(K): Acımasız, duygusuz, sevgisiz, kullanıp atan, aldatan, dolandırıcı insanlar. Ö235(K): Erkekler yarı yolda bırakmayı çok sever. Sadece dış görünüşe bakarlar. Ö236(K): Kızları çok üzüyorlar. Çok kabalar ve aldatıyorlar. Ö244(K): Yalandan değer veriyorlar. Bir kıza sadık kalamıyorlar. Gerçekten güvenilecek bir erkek yok. Ö246(K): Erkekleri sevmiyorum. Hepsi ihanet ediyor. Hiçbir erkeğin sevgisine inanmıyorum. Hepsi kötü. Hiçbiri değer görmeyi hak etmiyor. Ö255(K): Çok kötüler. Kızları aldatıp başka bir kızla konuşuyorlar. Ö263(K): Kızları kendine güvendirip, ümit verip, yarı yolda bırakıp giden, çok aldatan, çok üzen insanlar. Ö265(K): Çok değer verince giderler. Kıymet bilmezler. Kalp kırarlar. Kızları üzerler. Ö271(K): Tüm erkeklerden nefret ediyorum. Sürekli bir ortam peşinde, aldatır, güvenilmez. Öyle bir şey. Ö289(K): Umut verip bırakmayı seviyorlar. Ö299(K): Erkekler ilişki anında sevip yarı yolda bırakıyorlar.

B) İyi Karakter

Bu kategori erkek öğrencilerin, erkeklere yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargılarını içermektedir. Katılımcılar erkeklerin iyi kalpli, saygılı ve düşünceli insanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılara göre erkekler; sevecen, kibar, eğlenceli ve hoş muhabbetli insanlardır. Katılımcılar erkekleri masum, duygusal, dürüst ve sadık insanlar şeklinde değerlendirmektedir. Ayrıca katılımcılar erkekleri, değer verilmeyen insanlar olarak ele almaktadır:

Ö149(E): Ben çoğu erkeği iyi kalpli olarak görüyorum. Ö150(E): Safız ve bu saflığımızı kullanan kızlar var. Ö151(E): İyi kalpli ve çok depresifler. Ben de dahil. Ö168(E): Erkekler kendilerini sevdirmeye çalışırlar. Ö169(E): Sadakatli insanlar. Adam gibi adamlar. Ö170(E): Muhabbetleri zevkli, iyi insanlar. Ö174(E): İyi niyetli ve merhametli ama kızlar tarafından sevilmeyen insanlar. Ö182(E): Erkekler çok centilmen, dürüst, arkadaş canlısı insanlardır. Bu yüzden erkekleri seviyorum. Ö183(E): Eğlenceli ve mantıklılardır. Ö191(E): Akıllıdır, çalışkandır, şakacıdır, arkadaş canlısıdır, destekleyicilerdir. Ö209(E): Adam gibi adam, mert, sadık, yalan söylemez. Ö222(E): Kızlardan daha cana yakın ve sevecenlerdir. Ö247(E): Çok iyi ve kibarlardır. Ö251(E): Centilmen, yardımsever, düşünceli, kızlara saygılı insanlar. Ö252(E): Çalışkan bir cinsiyet. Ama bir türlü kızları memnun edemezler. Ö257(E): Erkekler çok iyi ve yardımsever insanlardır. Hiç kötü şey yapmazlar. Ö258(E): Dürüst, sevdiğini tam seven, sevdikleri için ölen insanlar. Ö260(E): Hemen her şeye inanan, duygusal insanlar. Ö266(E): Çok iyiler. En azından kızlar gibi değiller. Ö267(E): Dost canlısı insanlar. Arkadaşı kavga etse bile katılacak insanlar. Ö273(E): İyilik düşünürler. Ö291(E): Bütün erkekler birbirlerini anlarlar. Kalp acısı, aşk acısı, dertleri, mutsuzlukları olan insanlar. Ö294(E): Erkekler iyi insanlardır. Ben pek zararlarını görmedim. Ö297(E): Yufka yürekli insanlar. Ö300(K): Erkekler iyi insanlar. Şimdiye kadar hiç kötü bir erkek arkadaşım olmadı.

C) Güç ve Roller

Bu kategori erkeklerin gücüne, başarısına ve erkeklere yüklenen sorumluluklara odaklanmaktadır. Katılımcılar erkekleri para kazanıp evinin geçimini sağlayan ve ailesine bakan insanlar olarak tanıtmaktadır. Öğrencilere göre erkekler milletini koruyan, güçlü, savaşçı ve cesur kişiliklerdir. Ayrıca katılımcılar erkeklerin kızlardan daha üstün ve daha başarılı olduğunu düşünmektedir. Bu kalıp yargı ve ön yargılar katılımcı görüşlerinde şu şekilde yer almaktadır:

Ö160(E): Evini geçindirmeye çalışan, işine giden, ailesi için her şeyi yapan insanlar. Ö161(E): Erkekler çok güçlüdür. Ö172(E): Çok güçlüler. İyi insanlardır. Çünkü çoğu işi onlar yapar. Ö176(E): İyiyiz, çalışırız, didiniriz. Ö177(E): Adamın dibiler, harikalar. Onlar olmasa bu dünya olmazdı. Ö193(E): Para kazanırlar. Erkekler kızlardan üstündür. Ö201(E): Korumacı ve eve aş getiren insanlar. Ö207(E): Karısı ve çocukları için çalışan, ailesini mutlu eden insanlar. Ö214(E): Erkekler bizim için çok önemlidir. Çünkü onlarda güç ve kuvvet fazladır. Milletimizi koruyanlardır. Ö223(E): Savaşçı ve çalışkan kişilikleri vardır. Evin geçimini sağlayan kişilerdir. Ö224(E): Tüm icatları erkekler buldu. Ö240(E): Erkekler ailelerini beslerler ve çocuklarına bakmak için para kazanırlar. Bu yüzden onları severim. Ö241(E): Erkekler olmazsa hayat devam etmez. Onlar eşlerine yardımcı olurlar. Erkekleri severim. Ö248(E): Severim çünkü güçlüler ve eve ekmek getiriyorlar. Ö258(E): Vatanı için canını feda eden insanlar. Ö268(E): Adam gibi adamlar. Kızların yazdığına inanmayın. Biz erkekler olmazsak bu ülke olmaz. Vatan da asker de olmaz. Ö272(E): İyiler, liderler, dünyayı yönetiyorlar. Ö281(E): Duygularını kızlar kadar belli etmezler. Herkesi teselli etme görevi, ülkesi için ölme görevi, birileri için çalışma görevi onlara yüklenmiştir. Ö282(E): Erkekler çalışır, para kazanır, ailesine bakar, geçindirir. Ö292(E): Güçlüler bu yüzden ağır işlerde çalışabiliyorlar ve duygularını ikinci plana atabiliyorlar. Ö300(K): 1. ve 2. Dünya Savaşı'nda hep erkekler oldu. Onları seviyorum.

D) İlgi Alanları

Katılımcılar erkeklerin ilgi alanlarına yönelik çeşitli genellemelerde bulunmaktadır. Öğrencilere göre erkekler; futbolu, arabaları ve bilgisayar oyunlarını severler:

Ö191(E): Futbolu acayip severler. Ö201(E): Çoğu futboldan hoşlanır. Ö213(E): Araba severler, modifiye ederler, yüksek ses şarkı açıp sokaklarda gezerler. Ö234(K): Çok futbol oynuyorlar. Ne var o topta anlamıyorum. 22 kişi bir topun peşinde koşuyorlar. Nasıl eğleniyorlar bilmiyorum. Amaç gool. Ne oldu ne geçti eline? Ö237(E): Genellikle futbol meraklısı insanlardır. Ö247(E): Özellikle Türk erkeklerinin futboldan başka bağımlılıkları yoktur. Ö265(K): Futbol severler. Ö273(E): Sporla ilgilenirler. Ö279(E): Futbol severler. Bilgisayar oyunları oynarlar. Çok iyi oyunculardır.

4.4.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde erkeklere yönelik kalıp yargı ve ön yargıların benzer içeriklerden oluştuğu görülmektedir. Bulguların sosyoekonomik düzey ve akademik başarıdan ziyade kız ve erkek öğrencilerin bakış açısına dayalı olarak değişim gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda kız öğrenciler erkeklere yönelik genellikle olumsuz; erkek öğrencilere ise erkeklere yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargılar yöneltmiştir. Kategoriler arasındaki farklılıklara bakıldığında ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin erkekler arasındaki dayanışma ve dostluğu, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise erkeklerin genel anlamda olumlu kişisel özelliklerini vurguladığı görülmektedir.

4.4.1.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7, bölgedeki kültürel yapının erkeklerin üstünlüğüne dair kalıp yargı ve ön yargılarla ilişkisine değinmiştir: “Şimdi bu mahallede ve okulda geleneksel bir yapı var. Bu çok da böyle istediğimiz bir şey değil. Yani insanları daha çok cinsiyete göre değerlendiriyorlar. Bir şey yapacaksa erkek yapacak algısı çok fazla. Erkek sınıf başkanlığını daha iyi yapar erkek seçelim gibi bir algı var mesela. Erkekler futbolda daha başarılıdır gibi şeyler düşünüyorlar. Bizim okulda öğretmenlerin çoğu kadın. O sebeple biz onu kırmaya çalışıyoruz. Ama aileden gelen bir anne baba olgusu var ya o çok belirgin.”

4.4.2. Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.4.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 44

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Erkeklerle İlişkiler	1. Kızlar egolu, şımarık ve saygısız insanlardır. Kendilerini erkeklerden üstün görürler. Erkekleri sevmezler. Erkeklerin kalbini kırarlar. Erkekleri dış görünüşüne göre yargılarlar. Kızlara güvenilmez. Kızlar ihanet eder. Kızları sevmem.	27
Duygusal Yapı	2. Kızlar duygusal ve hassastır. Kırılgan ve içine kapanık insanlardır. Kızlar ilgi bağımlısıdır. Sürekli ilgi isterler. Her şeyi yanlış anlarlar. Hemen küserler. Trip atarlar.	18
İç Grup Eleştirisi	3. Kızlar kıskanç ve rekabetçidir. Kızlar iki yüzlü ve sinsidir. Birbirlerinin arkasından konuşurlar. Erkeklere güzel gözükmek için olmadığı gibi davranırlar. Masum gibi gözükürler ama tehlikelilerdir.	15
İlgi Alanları ve Davranış Kalıpları	4. Kızlar voleybol ve basketbol severler. Alışverişe ve makyaja bayılırlar. Çok konuşurlar. Çok dedikodu yaparlar.	11

Tablo 44'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde kızlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; erkeklerle ilişkiler, duygusal yapı, iç grup eleştirisi ile ilgi alanları ve davranış kalıpları kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Erkeklerle İlişkiler

Bu kategori erkek öğrencilerin kızlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarını yansıtmaktadır. Katılımcılar kızların egolu, ukala, şımarık ve saygısız insanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar kızları; erkeklere üstünlük kurmaya çalışan kendini beğenmiş insanlar olarak tasvir etmektedir. Katılımcılara göre kızlar; erkeklerin kalbini kıran, erkekleri aldatan, acımasız ve güvenilmez insanlardır. Katılımcıların kızlardan hoşlanmadığı görülmektedir:

> Ö22(E): İyi kişiliğe sahip kız yoktur. Ö24(E): Bana katkısı olan tek kız annemdi. Ö26(E): Bizim duygularımızı hiç önemsemiyorlar. Ö27(E): Boya ve kiloya göre yargılıyorlar ve iç güzelliğe bakmıyorlar. Ö28(E): Erkekleri arkalarından bıçaklıyorlar. Ö29(E): Çok egolular. Hep bir üstünlük çabası. Gereksiz yere erkeklere nefret besliyorlar. Ö37(E): Erkeklerden nefret ediyorlar. Ö44(E): Genelde ilişkilerde sevgililerini hiç sevmezler. Ö45(E): Hayatta hiçbir amacı olmayan, erkekler tarafından abartılan, ucube topluluğu (annem hariç). Ö66(E): Çok kavgacıdırlar. Ö74(E): Kızları sevmiyorum. Kendilerini çok üstün görüyorlar. Erkeklere gram saygıları olmadığı için benim de onlara yok. Ö79(E): Kızlar egoistler. Ö80(E): Kızlar bize

beddua ediyorlar. Ö91(E): Bana kalırsa kızların çoğunluğu erkekleri dış görünüşlerine göre yargılıyor. Açıkçası kızlar hakkında pek bir şey bilmiyorum. Kızlar hakkında kafamda hala bir düşünce gelişmedi. Yani zaten bir kızla diyalog kursam sapık olarak anlaşıldığım bir toplumda yaşıyorum. Ö95(E): Genelde kızlar aldatır. Bana kalırsa çoğu cahil. Ö102(E): Kendini beğenmiş kişilerdir. Erkeklerin kalbini kırmayı hobi edinmiş kişilerdir. Erkeklere bulaşıp kaçan kişilerdir. Egoistlerdir. Kendilerini erkeklerden daha üstün sanarlar. Ama değiller. Ö105(E): Kızlar çok egoist, kendini bir şey sanan, adeta bir utanç konusu insanlar. Türk kızları kadar berbat bir şey yoktur. Kızları hiç sevmem. Sürekli bana bulaşırlar, vururlar falan ama ben onlara asla vurmam. Kadına şiddete karşıyım. Kısacası kızlar berbat insanlardır. Ö107(E): Akrabalarım dışında hiçbirini sevmem. Ö115(E): Aşırı vizyonsuz, mizah yapmayı bilmeyen varlıklar. Ö121(E): Erkeklerin kalbini kıran, kendisiyle tanışmak isteyen bütün erkeklere sapık damgası vuran, kendini bir şey sanan, kendini beğenmiş, egoist, vizyon yoksulu, Türkiye adaletinde güçlü olan insanlardır. Ama kızların %0,00000000000001'i iyidir. Ö122(E): Sadece kendilerini önemserler. Başka kimseyi düşünmezler. Çok egolular. Ö134(E): Diğer insanları umursamayan tamamen kendi çıkarlarına bakan insanlar. Ö136(E): Genellikle sinir bozucu insanlar.

B) Duygusal Yapı

Bu kategori kızların ruh haline yönelik genellemeleri yansıtmaktadır. Katılımcılar kızları duygusal, kırılgan ve hassas insanlar olarak tanımlamaktadır. Katılımcılar kızların hemen küsen, trip atan, sürekli ilgi isteyen kişiler olduğunu iddia etmektedir:

Ö17(E): Duygusal insanlar. Ö25(E): Çok ilgi isterler. Ö29(E): Çok kırılganlar. Ö37(E): Aşırı duygusallar. Ö41(E): İlgi çekmeye çalışırlar. Ö52(E): Görünüşlerine çok takıyorlar ve endişeleniyorlar. Ö59(K): Kızlar genellikle duygusal, dertli, aşk acısı çeken, yoksun insanlardır. Ö65(E): Çok trip atıyorlar. Genç kızlar çok boş yapıyor. Ö79(E): Duygusal insanlar. Ö86(E): Çok hızlı kızıp küsebilirler. Ö90(K): Fazla duygusal olabiliyoruz. Ö104(K): Kızlar fazlasıyla duygusaldır. Ö114(E): Her şeyi yanlış anlarlar. Ö131(E): Bence erkeklere göre daha duygusal ve hassaslar. Ö135(K): Çoğunluğu duygusal. Çabuk kırılıp içine kapanıyorlar. Ö136(E): Tripçi ve ilgi manyağı varlıklar. Ö144(K): Kızlar duygusal insanlardır. Kızlar bir erkeği severse çok severler. O kişinin onu sevmesi için her şeyi yaparlar. Olmazsa o kadar üzülürler ki hayattan soğurlar. Akşam uyumadan önce müzik dinleyip o kişiyle ilgili hayal kurarlar.

C) İç Grup Eleştirisi

Bu kategori kız öğrencilerin kızlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarını yansıtmaktadır. Katılımcılar kızların kıskanç ve hırslı insanlar olduğunu ve birbirlerinin arkasından konuştuğunu dile getirmektedir. Katılımcılara göre kızlar, erkeklerin dikkatin çekmeye çalışan iki yüzlü insanlardır:

Ö36(K): Kendini beğenmiş insanlar. Yüzlerine bir ton makyaj malzemesi sürüyorlar. O makyaj malzemelerini biraz içlerine sürseler de içleri güzel olsa. Ö38(K): Erkek peşinde çok koşuyorlar. Ö39(K): Kızlarda gruplaşma ve dışlama çok. İnsanları kötüleme ve olmadıkları gibi davranma huyları var. Ö56(K): Çoğu iki yüzlü, akılsız ve boş insan. Ö64(K): Kendilerini erkeklere beğendirmek için hemcinslerini aşağılıyorlar. Ö73(K): Kızlar aşırı kıskanç ve hırçın oluyorlar. Ö76(K): Karşı cinsle sadece sevgili olunabileceğini düşünen, makyajsız kızların çirkin olduğu kanaatini taşıyan, kendileri çok güzelmiş gibi hemcinslerini eleştiren tipler. Ö89(K): Kızlar fazla eleştirici ve arkanızdan konuşmaya çok müsaitler. Ö93(K): Kızlar egolu ve şımarık. Popülerliğin köleleri. Ö97(K): Kızlar sinirsiniz. Ne yaşıyorsunuz? Bir de

kendilerini bir şey sanıyorlar. Ö108(K): Masum gözükseler de çok tehlikeliler. Arkadaşlık kurmak ve sürdürmek satranç oynamaya benziyor. Bazen korkunç gelebilir. Ö112(K): Erkekler için kendi cinsini satıyor ahmaklar. Ö127(K): Yüz bakımı adı altında makyaj yapıp filli boyaya dönen bencil ve burnu havada insanlar. Ö130(K): Başkalarının gözünde güzel gözükmek için kendi benliklerini kaybediyorlar. Ö140(K): Kendileri gibi davranmıyorlar. İlgi çekmek için kendini yırtıyorlar.

D) İlgi Alanları ve Davranış Kalıpları

Katılımcılar kızların voleybol ve basketboldan hoşlandığını, alışveriş ve makyaj yapmayı sevdiğini düşünmektedir. Katılımcılara göre kızlar çok konuşur ve çok dedikodu yapar:

Ö27(E): Voleybol ve basketbol seviyorlar. Ö41(E): Makyajı çok severler. Voleybol oynamayı çok severler. Ö66(E): Çok konuşurlar. Ö69(E): Sürekli konuşuyorlar. Ö70(K): Çoğu dedikodu ve alışveriş yapıyor. Ö78(E): Dedikoducular. Ö79(E): Çok konuşkanlar. Ö90(K): Kızların yaptığı dedikodu çok iyi bence. Ö109(E): Makyaj yapmayı seven insanlar. Ö114(E): Kızlar çok konuşurlar. Çok dedikodu yaparlar. Ö117(E): Çok konuşurlar. Alışveriş bağımlıları.

4.4.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 45

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kızlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Erkeklerle İlişkiler	1. Kızlar kendilerini erkeklerden üstün görür. Kızlar kibirli, bencil, egolu ve şımarık insanlardır. Haksız olduklarını kabul etmezler. Erkeklere sataşırlar. Erkekleri ezmeye çalışırlar. Erkekleri sürekli aşağılarlar. Erkekleri sevmezler ve kullanırlar. Kızlar güvenilmezdir. Aldatma potansiyeli yüksektir. Kızlar yalancıdır. Erkeklere acı çektirirler. Erkekleri üzerler. Kızlar paralı erkekleri severler. Kızları sevmem.	48
Duygusal Yapı	2. Kızlar duygusal ve kırılgandır. Her şeye üzülürler. Çabucak ağlarlar. Her şeye alınırlar. Hemen küserler. Sürekli trip atarlar.	32
İlgi Alanları ve Davranış Kalıpları	3. Kızlar çok konuşur. Dedikodu yapmayı severler. Kızlar makyaja bayılır. Görünüşlerine dikkat ederler. Voleybola ilgi duyarlar.	24
İç Grup Eleştirisi	4. Kızlar erkeklere kendini beğendirmek için her şeyi yapar. Kızlar popülerlik peşindedir. Kendilerini diğer kızlardan üstün görmeyi severler. İlgi çekmek isterler. Açık giyinir ve makyaj yaparlar. Çok yapmacık davranırlar. Gerçek yüzlerini saklarlar.	16
Roller	5. Kızlar ev işleri yapar.	5

Tablo 45'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde kızlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; erkeklerle ilişkiler, duygusal yapı, ilgi alanları ve davranış kalıpları, iç grup eleştirisi ve roller kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Erkeklerle İlişkiler

Bu kategoride erkek öğrencilerin kızlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları yer almaktadır. Katılımcılar kızları egoist ve kibirli insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre kızlar kendilerini erkeklerden üstün görmektedir. Katılımcılara kızları kavgacı olduğunu, erkeklere sataştığını ve erkekleri ezmeye çalıştığını aktarmaktadır. Katılımcı görüşlerinde kızlar; hep kendini haklı gören ve hatasını kabul etmeyen kişilerdir. Aşağıda bu olumsuz genellemelere yönelik örnekler sunulmuştur:

> Ö153(E): Kendileri erkeklere laf attığı halde hemen üste çıkmaya çalışırlar. Ö154(E): İyi değiller bana göre. Çok kabalar yani. Bizim gibi değiller. Ben şahsen sevmem. Ö155(E): Kibirli ve gıcıklar. Şansa bir şey başarıp artislik yapanları dövmek istiyorum. Ö156(E): Çoğu sırf kız olduğu için kendilerini erkeklerden daha yukarı bir kefeye koymaktadır. Ö160(E): Kendilerini üstün gören erkekleri aşağılayan bir cinsiyet. Ö168(E): Kızlar, erkekleri beğenmezler. Ö172(E): Erkeklere kötü davranırlar. Ö173(E): Erkekleri üzerler. Ö174(E): Kendini beğenmiş, olmazsa olmazmış gibi davranan, çıtkırıldım, gıcık, ispiyoncu insanlar. Ö177(E): Hep kendilerini düşünen insanlar. Ö182(E): Kızlar genellikle kibirli ve tavırlı insanlardır. Ö183(E): Egolu ve şımarıklardır. Ö191(E): Kendini beğenmişlerdir. Ö193(E): Egoist, uyuz insanlar. Ö200(E): Kızlar kendilerini tanrı zannediyorlar. Kendilerini çok yüksekte görüyorlar. Her şeyi yapabileceğine inanıyorlar. Milleti köle gibi kullanıyorlar. Kendi istediklerini alıp istemediklerini çöpe atıyorlar. Kendilerini bir şey sanıyorlar. Ö204(E): Bence kızların çoğu düşüncesizdir. Kendi arkadaşı olsa bile acaba kalbi kırılır mı diye düşünceklerini sanmıyorum. Bu yüzden daha dikkatli arkadaş seçiyorum. Bence kızlara güven olmaz. Ö207(E): Kendini beğenmiş insanlar. Ö208(E): Hep ben hep ben derler. Ö209(E): Her işini erkeklere yaptırırlar. Ö214(E): Durduk yere vururlar. Dilleri uzundur. Erkekler haklı olsa bile kızlar üste çıkarlar. Ö215(E): Kızların beyni yok. Fazla gıcıklar. Laftan anlamıyorlar. Kendini bir şey sanıyorlar. Ö224(E): İzlediğim videolarda kendilerini düşünüyorlardı. Adam soruyor kendi canın mı eşinin mi? Gebersin diyorlar. Bencil ve cinsiyetçiler. Ö226(E): Egoist bir cinsiyet. Ö237(E): Gıcık ve inatçı insanlardır. Ö252(E): Çok konuşan, bağıran, kendisini bir şey sanan cinsiyettir. Erkekleri ezmeye çalışan ama kendisinin Ezine sosu olduğunu unutan bir cinsiyettir. Bencil insanlar. Ö253(E): Erkeklerin yanında canım cicim olurlar. Sonra erkek gidince arkalarında sayıp söverler. Erkekleri silip süpürürler. Ö257(E): Kızlar çok kavgacıdır. O yüzden kızları çok sevmem. Ö264(E): Biraz çingenler. Saçma şeylerle uğraşıyorlar. Ön yargılılar. Ö292(E): Hayatımda çok fazla kız tanımadım ama genellikle bana gıcık geliyorlar. Sürekli erkeklere laf atıyorlar ve duygularıyla hareket ediyorlar. Ö294(E): Kızlar aşırı bencil, egolu, kibirli ve sevimsizler. Yüzlerine guaj boya sürmeseler. Yüzleri Suriyeli gibi ortaya çıkacak. Kızları sevmiyorum. Ö300(K): Benim tanıdığım kızlar hep kötü çıktı. O yüzden onları sevmiyorum.

Öğrenciler kızları; güvenilmez, yarı yolda bırakan, aldatan, yalan söyleyen, acımasız insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılar ayrıca kızların paralı erkeklere değer verdiğini söylemektedir. Bu olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara örnekler şu şekildedir:

> Ö152(E): Aldatma konusunda ve yalan söyleme konusunda çok iyiler. Ö169(E): Kötü, aldatan, hep boş yapan, hain tipler. Erkeklerle eşitiz diyorlar. Değilsiniz! Bir kadını ancak kadınla kıyaslayabilirsiniz. Ö170(E): Çok satıcılar. Karakter yoksunları oluyorlar. Ö187(E): Hep erkeklere aşk acısı yaşatırlar. Ama varya onlar o kadar aldatıyor ki. Evlenip başka kocaya bakarlar. Ö193(E): Aldatan insanlar. Ö203(E): Erkeklerin kalbini kırmaktan hoşlanırlar. Kendilerine değer vermeyenleri severler. Ö207(E): Altın isterler. Para isterler. Ö212(E): Saygısızlar. İstediklerini yaparlar. Birileriyle sevgili olurlar. Birkaç gün sonra ayrılırlar. Ö232(E): Kızlar tipe ve paraya bakıyor. Ö233(E): Kızların hiç sevmediğim huyu para. Bir kız erkekten boşanır. Bana para öde. Bana para öde. Ö258(E): Erkekleri umursamayan, insanları kullanan, güvenilmez tipler. Ö266(E): Hainler, aldatma potansiyeli en yüksek olanlar. İki erkeği bir arada yürütenler ve paranın kölesi olan insanlar. Ö268(E): Aldatmaya yönelik

insanlardır ve para avcısıdır. Ö295(E): Kızlar az severler ve aldatırlar. Ö297(E): Acımasız ve kötü yürekli insanlar.

B) Duygusal Yapı

Kızlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların bir başka boyutu onları duygusal ve kırılgan insanlar olarak nitelendiren ifadelerdir. Katılımcılar kızların hassas ve alıngan insanlar olduğunu iddia etmektedir. Katılımcıların zihnindeki kız profili; hemen küsen, ağlayan ve sürekli trip atan insanlardır. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler yer almaktadır:

Ö153(E): Kızlar kendince trip atarlar. Ö155(E): Her şeye trip atarlar. Ö165(K): Erkeklere göre daha duygusal oldukları açık. Ö167(E): Çok duygusaldır. Her şeyde bağırırlar. Ö176(E): Çok duygusallar ve hep benim dediğim olsun diyorlar. Ö177(E): Tripçi ve kıskanç insanlar. Ö179(K): Duygusallardır. Aşk acısı çeken hep kız tarafı olur. Severler ama tek üzülen onlar olur. Ö180(K): Duygusal insanlar. Çok trip atarlar. Ö182(E): Hemen küserler. Utangaçlardır. Ö191(E): Her şeye alınganlık yaparlar. Ö201(E): Korkak, ilgi isteyen insanlar. Ö202(K): Her şeyi çok yanlış anlayan ve hemen alınan insanlar. Bu yüzden erkekler bir şey söyleyince hemen kırılıyorlar. Ö216(K): Kızlar bence duygusaldır. Ö220(K): Sulu göz. Ö221(K): Duygusallardır. Her şeye kırılır, trip atarlar. Ö238(E): Hemen alınıyorlar. Ö247(E): Kızlar her şeye küser. Yerde ağlar. Çok trip atar. Ö253(E): Kızlar kendilerine çok ilgi istiyorlar. Ö260(E): Erkeklerden daha duygusallar. Ö261(K): İlgi isterler. Duygularını belli ederler. Ö265(K): Duygusallardır. Her şeye üzülürler. Çok ağlarlar. Ö267(E): Çok boş trip atarlar. Dokunduk mu ağlarlar. Geçmişte kalan şeyleri abartırlar. Ö275(K): Daha çok duygusal davranırlar ve düşünürler. Ö277(E): Çok trip atıyorlar ve boş yere başımıza çıkıyorlar. Ö278(K): Duygusallar, utangaçlar ve fazla trip atıyorlar. Ö281(E): Duygularını aşırı belli ederler. Ö284(K): Kızlar çok duygusal ve kırılgan insanlar. Çok küçük bir şeye hüzünlenebilirler.

C) İlgi Alanları ve Davranış Kalıpları

Katılımcılara göre kızlar, dış görünüşlerini önemserler ve makyaj yapmayı severler. Katılımcılar kızları çok konuşan ve çok dedikodu yapan insanlar olarak değerlendirmektedir. Ayrıca kızlar voleybola ilgi duyan insanlar olarak tanıtılmaktadır. Aşağıda bu genellemelere örnekler sunulmuştur:

Ö149(E): Makyaja düşkünler. Ö157(K): Süslü giyinmeye bayılırlar. Dış görünüşe önem verirler. Ö167(E): Çok makyaj yaparlar. Hazırlanmaları çok uzun sürer. Ö168(E): Kızlar çok konuşur ve dedikodu yapar. Ö173(E): Kızlar dedikoducudur. Ö185(K): Makyaj yapmayı fazla severler. Ö191(E): Makyaj malzemeleri kullanırlar. Ö201(E): Çeneleri düşük insanlar. Ö207(E): Makyaj seti için bir ton para harcarlar. Ö213(E): Makyaj yaparlar. Makyajsız bir hiç gibi olurlar. Kızlara makyaj malzemesi alın yeter. Ö222(E): Çok dedikodu yaparlar. Ö237(E): Sohbeti seven, dedikodu yapan, voleybolu seven insanlar. Ö238(E): Kızların çok çenesi var. Ö247(E): Genelde kızlar voleybol oynamayı sever. Ö257(E): Nedense voleybolu çok seviyorlar. Ö258(E): Lafı seven insanlar. Ö261(K): Kolye severler. Hayvanları severler. Ö265(K): Voleybol severler. Ö281(E): Aşırı konuşkanlardır.

D) İç Grup Eleştirisi

Bu kategoride kız öğrencilerin kızlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarına yer verilmektedir. Katılımcılar kızlar birbirlerine üstünlük kurmaya çalıştığını ifade etmektedir. Katılımcılar kızların açık giyinme, makyaj yapma, piercing takma gibi hareketlerini eleştirmekte ve bu davranışların ilgi çekmek için yapıldığını düşünmektedir. Katılımcılar kızların erkeklerin dikkatini çekmek için yapmacık tavırlar sergilediğini belirtmektedir. Katılımcılara göre kızlar popülerlik peşinde koşan insanlardır. Aşağıda katılımcı görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

> Ö145(K): Kendini diğerlerinden üstün gören kızlardan nefret ediyorum. Evet belki güzel olabilirsin ama bu seni diğerlerinden üstün kılmaz. Hayal dünyalarından çıkmaları lazım bence. Ö148(K): Şu sıralar internette, okulda, işyerinde ilgi delisi olan, orasını burasını göstemek için uğraşan objeler. Ö162(K): Kızlar çok yapmacık ve erkek düşkünü. Erkeklere kendini beğendirmek için her şeyi yapıyorlar. Ö171(K): Bir erkek için ailesinden, arkadaşlarından vazgeçmeseler keşke. Ö188(K): Kızlar gıcık. Bir şey yaparsın. "Ayy sen onu öyle mi yapıyorsun". Onlara sinir oluyorum. Ö192(K): Ben kızları yakın arkadaşlarım hariç sevmiyorum. Kızlar sürekli en iyisi benim çabasındadır. Popüler olmak isterler. Ö198(K): Bir erkek için başka bir kıza düşman kesiliyorlar. Gereksiz bir havaları ve egoları var. Ö199(K): Kızları sevmem. Bana göre çok yapmacıklar. Yani kendileri değiller. Kim onları nasıl görmek istiyorsa öyleler. Ö231(K): Kızların çoğu ergen. Akılları yok. İlgi çekmek için her şeyi yaparlar. Ö236(K): Zorbalar. Herkese ergen diyorlar. Gidip kendilerine baksınlar. Yüzündeki makyajı silsinler de gerçek yüzünü görelim. Burnunda bu yaşta piercing mi olurmuş. İğrenç ya. Önce bir çocukluğunu yaşa değil mi? Büyüyünce yaparsın. Ö243(K): Bazıları erkekler gibi sapık bazıları da okula on ton makyajla geliyor. Çok açık giyiniyorlar. Ben giymediğim halde onların adına utanıyorum. Şimdi herkes piercing takıyor. Ben sevmiyorum. Ö246(K): İşi gücü erkek olan kavgacı kızlardan nefret ederim. Ö270(K): Kızlar çok erkek peşinde koşuyorlar. Resmen onlara tapacaklar, abartıyorlar. Ö285(K): Kızların hiç değeri kalmadı. Saçma sapan giyinip sokağa çıkıyorlar. Sanki değeri artıyor. Ö288(K): Bir kız diğer kıza laf attığında hemen artislenip ertesi gün dövüyorlar. Kavgacılar, bu yönleri kötü. Ö289(K): Çoğunluğu çok makyaj yapıyor. Bence makyaja gerek yok. Bazıları sırf erkeklerin dikkatini çekmek için futbol ile ilgileniyormuş gibi davranıyorlar.

E) Roller

Son olarak bazı katılımcıların kızları toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilendirdiği görülmektedir. Kızlara yüklenen görev ve sorumluluklar ev işleri olarak gösterilmektedir:

> Ö158(E): Kızlar en çok evle ilgilenirler. Ö201(E): Erkeklerin yemek vb. ihtiyacını gideren İslam dininde baş tacı olan bir topluluk. Ö217(K): Kızlar ev işlerini yapıyorlar. Ö235(K): Kızların işi çok zor. Ev işi falan. Ö281(E): Ev işlerini halleden taraftır. Çocuk doğurma gibi acı verici bir biyolojik görevleri vardır.

4.4.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde kızlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların çoğunlukla benzer içeriklerden oluştuğu görülmektedir. Her iki okulda da erkek öğrencilerin kızlara yönelik çoğunlukla olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar

yönelttiği görülmüştür. Kategori içerikleri arasındaki farklılıklara bakıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin inançlar tespit edilmiştir. Ayrıca bu öğrenciler kızların paraya değer verdiğine yönelik olumsuz genellemeler dile getirmiştir. Kategori frekansları göz önüne alındığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin daha fazla kalıp yargı ve ön yargı taşıdığı söylenebilir.

4.4.2.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri, kızlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılarla zaman zaman karşılaştıklarını bildirmiştir:

> Öğretmen 1: Spor seçmelerinde kızların yapamayacağına dair erkek öğrenci grubu yapamazlar öğretmenim falan gibi şeyler söylüyor. Öğretmen 2: Burada genellikle kız ve erkek arasında bir ayrım var. Kızlar şunu yapamaz. Erkekler sanki her şeyi yapar algısında hareket ediyorlar. Öğretmen 3: Kız ve erkek çocukları arasında bazı ayrımcılık olduğunu söyleyebilirim. Mesela kız çocukların erkeklerin oynadığı oyunlara alınmaması gibi. Kızlar futbol oynayamaz. O yüzden böyle bedensel aktivite gerektiren oyunlara kız çocuklara çok fazla erkekler tarafından yer verilmemesi örnek verilebilir.

Ayrıca Öğretmen 3, kız öğrencilerinin güzel görünüşlü olan kızlarla daha fazla yakınlık kurmak istediğini gözlemlemiştir:

> Kendi aralarında mesela bedensel, fiziki özellik olarak ön yargılı davranışlarda bulunabiliyorlar. Özellikle kız çocukları arasında bu daha fazla oluyor. Çünkü fiziksel görüntüsü eğer iyiyse onunla teneffüslerde vakit geçirmek, eğer sınıf arkadaşıysa yanında birlikte oturmak veya birlikte gezmek. Bir bakıma hani o çocuklara bir itibar mı getiriyor, böyle bir statü mü getiriyor bilmiyorum.

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 5, erkek öğrencilerinin kendilerini kızlardan üstün gördüğünü ve kızların da bu durumu kabullendiğini aktarmaktadır:

> Sosyal bilgiler dersi bu tarz tartışmalar için çok müsait aslına bakarsanız. Mesela kız erkek, cinsiyete dayalı çatışma kesinlikle var. Mesela erkekler öğrencilerde; kızlar erkeklerle eşit olamaz, biz daha güçlüyüz gibi bir kalıp yargı var. Ama kızlar da kendilerini biraz da ön plana atmıyorlar mı desem aslında o yargıyı kabul etmişler. Kız çocuklarını ben biraz daha pasif görüyorum. Özelliklere kızların erkeklerden daha zayıf olduğuna dönük bir kanı var ve buna kızlar da alışmış.

Öğretmen 6 öğrenciler arasındaki cinsiyete dayalı kalıp yargı ve ön yargı türlerini şu şekilde açıklamaktadır: "Hani bizim kültürümüzde de maalesef genel yargılar var. İşte çok özür dileyerek söylüyorum; saçı uzun aklı kısa, kadınlar araba kullanamaz, kızlar çok duygusaldır, hemen ağlar, çok konuşur. Bunlarla karşılaşıyoruz. Ama kızlarımızda buna

karşı ne geliştiriyor; erkekler yemek yapamaz, erkekler çocuğa bakamaz.” Öğretmen 7 ise “Kızlar daha iyi ders dinler” gibi kalıp yargılarla karşılaştığını belirtmektedir.

4.5. Sosyoekonomik Düzey

Sosyoekonomik düzey temasında katılımcıların zenginlere ve yoksullara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.5.1. Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.5.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 46

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Karakter Yapısı	1. Zenginler kendini yoksullardan üstün görür. Kendini beğenmiş ve gösteriş meraklısı insanlardır. Egolu ve kibirlilerdir. Zenginler parasıyla her şeyi satın alabileceğini zanneden şımarık kişilerdir. Zenginler yoksulları aşağılar. Zenginler yoksullara yardım etmez. Bencil ve cimri insanlardır. Başkalarının halinden anlamazlar. Paylaşmayı sevmezler. Parasını gereksiz şeylere harcarlar.	42
Yaşam Standartları	2. Zenginler mutlu ve huzurludur. Hayatın tadını çıkarırlar. Her istediği şeyi yaparlar. Onlar gibi olmak isterim.	13
Zenginliğin Kaynağı	3. Zenginler emek verip hak edip zengin olur. Alın teriyle iyi yerlere gelmiş insanlardır.	8
	4. Zenginler kötü yoldan para kazanır. Siyasilerin desteğini alarak hırsızlık yapar.	4

Tablo 46’da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde zenginlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; karakter yapısı, yaşam standartları ve zenginliğin kaynağı kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Karakter Yapısı

Katılımcıların zenginleri kibirli ve küstah insanlar olarak algıladığı tespit edilmiştir. Katılımcılara göre zenginler kendini fakirlerden üstün görmektedir. Zenginler burnu

havada ve şımarık kişiler olarak nitelendirilmektedir. Katılımcılar zenginlerin gösteriş yapmayı seven insanlar olduğunu iddia etmektedir. Katılımcıların zenginlere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

> Ö1(E): Zenginleri sevmiyorum çünkü dünyanın kendi etraflarında döndüğünü sanıyorlar. Burnu havada insanlar. Genellikle parasını kaybetmemek için her şeyi yaparlar. Ö14(K): Egoları çok yüksek. Üç beş kuruş daha fazla paran var diye diğerlerinden üstün olmuyorsun. Para her şey değildir. Ö26(E): Kendilerini diğer insanlardan üstün zannediyorlar. Bir gün parasız kaldıklarında dilenmekten başka bir şey yapabileceklerini sanmıyorum. Ö27(E): Egoist, parasıyla hava atan, her şeyi parasıyla satın alabileceğini zanneden insanlar. Ö29(E): Çok şımarık ve kabalar. Ö33(K): Burnu havada insanlar. Ö34(K): Paraları var diye havalara giriyorlar. Biterse ortada kalırlar. Ö38(K): Paraları var diye herkesi kendinden aşağı görüyorlar. Ö43(E): Çok egolu oluyorlar ve sürekli milleti aşağılıyorlar. Ö57(K): Çok kendini beğenmişler. Paralarıyla aldıkları şeylerle gösteriş yapmak tek işleri. Ö59(K): Kibirliler. Büyük miktarda paraları var diye ağızları bir karış havada olan insanlardır. Ö61(K): Parasıyla her zaman her şeyi yapabileceğine inanan insanlar. Ö66(E): Fazla kendini beğenmiş olurlar. Ö88(K): Zengin olunca çok şımarıyorlar. Yoksullara sanki onlardan farklı bir türmüş gibi davranıyorlar. Halbuki onlar da insan. Ö90(K): Zenginlerin genel olarak küstah olduklarını düşünüyorum. Bence para insanı bozuyor. Ö91(E): Zenginler genellikle egoist insanlar. Parayla hava atmayı severler. Her şeye sahip olabileceklerini düşünürler. Ö93(K): Parası fazla olanlar genelde şımarık. Ö96(K): Kendini fazla gören insanları hiç sevmem. Zenginlerin çoğu böyle. Altındakileri hor gören insanlar. Ö99(K): Zenginler fakir insanları ezikliyor ve kendilerini onlardan üstün görüyor. Ö104(K): Parasıyla hava atıyorlar. Allah bir elinden alırsa kalırlar ortada. Bu kadar ego fazla. Ö105(E): Zenginlerin çoğunluğu kötüdür ve egoisttir. Ö111(K): Şımarıklar, kendilerini üstün zannediyorlar. Ö117(E): Dünyanın şu anki haline gelme sebebi zenginler. Hep egoist olurlar. Zengin diye her şeyi yapabileceklerini sanarlar. Ö125(K): Zenginler kendini beğenmiş oluyorlar. Sanki tüm ülke onlarınmış gibi davranıyorlar. Ö127(K): Parayla her şeyi yapabileceğini sanan insanlar. Ö130(K): Fazla egoistler. Sırf parası var diye kendilerini diğer insanlardan üstün görüyorlar. Ö132(E): Çok fazla paraları var ve insanları kendilerine özendiriyorlar. Ö135(K): Çoğu zengin, orta gelirli ve fakirlere üstten bakıyor. Ö136(E): Parası fazla olan genellikle fakirlerle alay eder.

Katılımcılara zenginlerin cimri ve bencil insanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar zenginlerin yoksullara yardım etmediğini ve parasını gereksiz şeylere harcadığını iddia etmektedir. Ayrıca katılımcılar zenginleri israfçı insanlar olarak değerlendirmektedir:

> Ö8(K): Cimri olduklarını düşünüyorum. Çünkü gerçekten paralarını insanların yararına kullansalardı yoksul ve zengin arasında çok fark kalmazdı. Ö15(K): Fakirler bu kadar kötü durumdayken zenginlerin böyle yaşam sürmesi yanlış. Ö24(E): İnsanlığa katkıda bulunmuyorlar. Ö25(E): Biraz bencildirler ve gereksiz şeylere çok para harcamayı severler. Ö47(K): Millet ne yiyor diye umursamıyorlar. Ö50(K): Genel olarak benciller. Paragöz manyaklar. Ö78(E): Pek yardımsever değiller. O yüzden çok sevmiyorum. Ö96(K): Parayı çar çur harcayan insanlar. Hiç sevmem. Ö100(K): Paylaşmayı sevmezler. Ö111(K): İsraf ediyorlar. Ö113(K): İsrafçılar ve dünyayı umursamazlar. Ö122(E): Kendilerinden başkalarını düşünmezler. Neden? Çünkü hep kendilerine harcarlar.

B) Yaşam Standartları

Katılımcılar zenginleri, hayatını tadını çıkaran mutlu insanlar olarak görmektedir. Öğrencilere göre zenginler istediği her şeyi yapabilen insanlardır. Katılımcıların zenginlere yönelik genellemeleri şu şekildedir:

Ö11(K): Şanslılar, hayatta 1-0 öndeler. Ö21(E): Mutlu ve huzurlu insanlar. Ö22(E): Hayatlarını yaşayan insanlar. Ö36(K): Paraları, villaları, lüks arabaları var. Ö40(K): Çok severim yakınım oldukları sürece. Onların yerinde olmak isterim. İstediğin şeyin istediğin saniye olması nasıl bir his çok merak ediyorum. Ö47(K): Sarayda yaşıyorlar. Hep kendi isteklerini yaptırıyorlar. Ö62(E): Para eksik olmasın. İnşallah ben de olurum. Para var huzur var. Ö74(E): Bu hayatı yaşayanlar. Hızlı yaşayanlar. Ö80(E): Her istediğini yapanlar. Zor durumdan parayla kurtulan kişiler. Ö89(K): İnsanlar hep para mutluluk değil diyor ama yalan. Siz mutlu değilseniz bana verin. Bu hayatı zenginler yaşıyor. Ö100(K): İstedikleri her şeyi anında ve kolayca alabilirler. Ö103(K): İstediklerini alabilme imkanlarına sahipler. Bu yüzden mutlu olurlar. Ö112(K): Zenginler çok iyi vallaha. Hayatın tadını çıkarıyorlar. Gezip tozuyorlar.

C) Zenginliğin Kaynağı

Bu kategori zenginliği elde etme türlerine odaklanmaktadır. Katılımcılarda zengin olma sürecine yönelik iki tür kalıp yargı ve ön yargı gözlenmektedir. Daha sık rastlanılan genellemeler zenginlerin konumunu çalışarak ve emek vererek elde ettiğini vurgulamaktadır:

Ö4(K): Çalıştılar ve zengin oldular. Pahalı şeyler almak hakları. Ö21(E): Kendi seçimleri. Ö45(E): Zamanında çok çalışıp iyi yerlere gelmiş insanlar. Ö70(K): Çalışmış ve şirket kurmuşlar. Ö81(E): Çok çalışıp para biriktiren, tasarruflu, tutumlu kişiler. Ö104(K): Adamlar çalışıp kazanmış, varlıklı insanlar. Ö107(E): Çok çalışarak zengin oluyorlar. Tebrik ediyorum. Ö123(E): Kendi alın teriyle kazandıkları parayı harcıyorlar. Bazı insanlar bunun baba parası olduğunu sanıyor. Fakat öyle değil.

Bazı öğrenciler ise zenginleri politik düzlemde haksız kazanç elde eden insanlar olarak tanıtmaktadır:

Ö16(E): Bizim ülkemizde genellikle siyasete karışan ve ülkeyi yöneten kişileri kukla olarak kullanan mafyalar zengin olur. Ö109(E): Ülkenin kasasını boşaltan siyasiler. Ö134(E): Ne demiş şair "Fakir iyi çalamadığı için fakirdir". Yani zenginler hırsız. Ö140(K): Tüm paramızı çalıp mutlu mesut yaşıyorlar.

4.5.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 47

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Zenginlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Karakter Yapısı	1. Zenginler yoksulları küçümser. Yoksullarla dalga geçerler. Kendilerini üstün görürler. Gösteriş yapmayı ve hava atmayı severler. Paralarıyla her şeyi çözebileceklerini zannederler. Kibirli ve ukala kişilerdir. Zenginler açgözlü ve doyumsuz insanlardır. Hep daha fazlasını isterler. Zenginler bencil ve cimridir. Yoksullara yardım etmezler. Zekât ve sadaka vermezler. Sadece kendilerini düşünürler. Yoksulun halinden anlamazlar. Zenginler paralarını gereksiz yerlere harcar. İçki ve kumara paralarını savururlar.	78
Yaşam Standartları	2. Zenginler her istediğine ulaşır. Her şeyin en iyisini alırlar. Lüks villaları, arabaları ve kıyafetleri vardır. Hayatın tadını çıkarırlar.	20

Tablo 47'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde zenginlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; karakter yapısı ve yaşam standartları kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Karakter Yapısı

Katılımcılara göre zenginler, kendini yoksullardan üstün gören kibirli insanlardır. Katılımcılar zenginleri züppe, ukala ve havalı insanlar olarak nitelendirilmektedir. Katılımcılar zenginlerin yoksulları ezdiğini ve aşağıladığını, yoksullarla dalga geçtiğini iddia etmektedir. Katılımcılara göre zenginler aç gözlü ve doyumsuz kişilerdir. Hep daha fazlasını isterler. Ayrıca zenginler parasıyla hava atan gösteriş meraklısı insanlar olarak tasvir edilmektedir:

> Ö149(E): Havalı, artist, kendini bir şey sanan insanlar. Ö153(E): Zenginler parasıyla gösteriş yapar. Ö154(E): Yoksullara hep kaba davranırlar. Bütün zenginler böyle yani hep kötüler. Ö157(K): Kendilerini bir şey zannediyorlar ama aslında hiçler. Saygısız ve ukalalar. Ö159(E): Zenginler genelde kibirli, açgözlü ve şükretmeyi bilmeyen insanlardır. Ö160(E): Kendini üstün gören bir insan türü. Ö162(K): Bütün zenginler egoist. Paraları var diye her şeyi yapabilirler sanıyorlar. Ama bir insanın karakteri yoksa o insan hiçtir zaten. Ö165(K): Kitaplarda ve dizilerde zengin karakterler hep kibirli olur ve kendini diğerlerinden üstün görür. Bu gerçekte de öyle. Para sizi niye diğerlerinden üstün yapsın? Ö166(K): Gösterişe çok düşkün olduklarını düşünüyorum. Ö167(E): Her şeyi parayla alabileceğini sanarlar. Fakirleri küçük görürler. Ö171(K): Zenginlerin çoğu egolu ve kendini beğenmiş. O yüzden onları sevmiyorum. Özellikle çocukları. Üff aman Allah'a yakın bana uzak olsunlar. Ö172(E): Fakirlere kötü davranırlar. Herkese parasıyla hava atarlar. Kötü insanlar. Çünkü kendilerini diğer insanlardan üstün görürler. Ö174(E): Kendini beğenmiş, kalp kırıcı, nankör, doyumsuz kişiler. Ö178(K): Burunları çok havada olan insanlar. Ö179(K): Her şeyin parayla çözüldüğünü sanarlar. Fakirlerle dalga geçerler. Ö180(K): Zenginlerin havasından geçilmiyor. Ö181(E): Kimseye

değer vermezler. Tek düşünceleri para. Yani bu yüzden zengin olmak çok iyi bir şey değildir. Ö182(E): Zenginlerin çoğu açgözlüdür. Ve maddi anlamda daha düşük olan insanları eziyorlar. Ö184(K): Zenginler fakirlerle dalga geçerler. Ö185(K): Kendinden başkasını önemsemeyen, kendini beğenmiş insanlar. Ö186(K): Zengin oldukları için kendini beğenmiş oluyorlar. Ö188(K): Zenginler kendilerini diğer insanlardan üstün görüyorlar. Onlar fazla egoist. Yoksullara zorbalık yapıyorlar. Ö189(K): Her zaman fakirlerle dalga geçerler. Sizde yok anlamında. Ö191(E): Fakirleri ezerler. Arabayla bilerek çamurun üstünden geçip fakirleri ıslatmak hobileridir. Ö192(K): Bence zenginler çok açgözlülerdir. Daha da fazla ve her şeyin en iyisini isterler. Ö195(K): Paralarıyla her şeyi alabileceklerini düşünen insanlardır. Ö199(K): Bana göre tüm zenginler aynı. Tek amaçları var o da gösteriş. İyilik yaparken bile gösteriş yaparlar. Bu yaptıklarıyla insanlara üstten bakıyorlar. Ö209(E): Yoksulları aşağılarlar. Ö211(K): Zengin eşittir egolu ve kendini beğenmiş insanlar. Ö217(K): Zenginler parasıyla övünüyorlar ve diğer insanları alçak görüyorlar. Parasıyla hava atıyorlar. Ö220(K): İşleri güçleri hava atmak. Kimsenin sizin malınızda mülkünüzde gözü yok. Mallarını insanların gözüne sokmaktan başka bildikleri şey yok. Ö221(K): Kendilerini bir şey zanneden, parayla her şeyi satın alabileceğini zanneden varlıklar. Ö231(K): Kendini beğenmiş egolu insanlar. Sürekli ben çok zenginim derler. Ö234(K): Bunlar da kendilerini bir şey sanıyor. Paran var noldu sanki? Onların doları varsa bizim Allah'ımız var. Ö236(K): Zenginler çok agresif ve egolular bence. Hiç sevmem. Ö237(E): Hava atarlar, kendilerini bir şey zannederler. Züppedirler. Paralarıyla her şeyi alabileceklerini zannederler. Parayı kişiliğin üstünde tutarlar. Ö247(E): Zenginlerin çoğu iyi değil. İnsanları kendilerinden küçük görürler. Ukala insanlar. Ö249(K): Züppeler kendilerini bir şey sanıyorlar. Ö251(E): Kendilerini çok beğenmiş, fakirleri küçümseyen, dalga geçen insanlar. Ö255(K): Zengin oldukları için kendilerini çok havada zannediyorlar. Ö257(E): Zenginler fakirleri hep küçük düşürmeye çalışırlar. Ö265(K): Fakirleri küçük görürler. Ö266(E): Zengin olunca havalanırlar. Parayla her şeye sahip olacağını sanarlar. Ö267(E): Bir süreden sonra kibirleniyorlar. Ö268(E): Çok egolu ve çok hava atan kişiler. Nefret ederim. Ö274(E): Çoğunu ciddi bir bencillik, züppelik, açgözlülük, başkalarını aşağılama, kendini beğenmişlik sarmıştır. Ö278(K): Kendilerini bir şey sanıyorlar. Fakirleri küçük düşürüyorlar. Paran varsa kendine sakla. İnsanların gözlerine sokmaları gerekmez. Ö281(E): Gösteriş yapmayı severler. Ö283(E): Züppeler. Parayla adam olunacağını sanıyorlar. Ö289(K): Gösteriş meraklıları başka bir şey değil. Ö290(K): Sosyal medyada hava atma amaçlı her şeylerini gösteriyorlar. Gösteriş manyakları. Ö291(E): Zengin olup insanları satın almaya çalışan züppeler. Ö300(K): Zenginleri hiç sevmem. Çünkü paralarıyla hep havalı görünmeye çalışıyorlar. Diğer insanları ezikliyorlar.

Zenginlerin karakter yapısına yönelik diğer değerlendirmeler bencillik ve cimrilik kavramlarına dayanmaktadır. Katılımcılar zenginlerin sadece kendisini düşündüğünü, yoksullara yardım etmediğini, parasını kötü alışkanlıklara ve gereksiz şeylere harcadığını iddia etmektedir:

Ö151(E): Asla zekât vermezler. Gıcık insanlar. Ö157(K): Sağa sola gereksiz para harcarlar. Ö160(E): Zenginlerin çoğu cimridir. Ö173(E): Parasını boşa harcarlar. Ö178(K): Paralarını kötü şeylere harcayan mesela içki, kumar gibi ve asla yoksullara yardım etmeyen insanlar. Çünkü zenginleri öyle görüyoruz hayatımızda, çevremizde, televizyonlarda, dizilerde, filmlerde. Ö185(K): Yoksulları umursamayan insanlar. Ö192(K): Hiçbir şeyi paylaşmazlar. Ö199(K): Paralarını iyilik dışında her şeye kullanırlar. Ö201(E): Çoğu hiçbir şeyi umursamayan, yoksula göz yuman bir topluluk. Ö206(K): Biz açız. Onlar o bar bu pavyon geziyorlar. Ö213(E): Bolca para harcarlar. Har vurup harman savururlar. Ö214(E): Cimrilerdir. Yoksulları anlamayanlardır. Ö217(K): Gerekli gereksiz birçok şeyi alıyorlar. Ö219(E): Bence zenginlerin daha çok sadaka vermesi lazım. Ö220(K): Boş şeylere para harcıyorlar. Sadece kendilerini düşünürler. Ö232(E): Çok bencil insanlar. Ö242(K): Bence zengin insanın kalbi de zengin olmalı. Sadece param var istediğimi yaparım diye düşünmemeliler. İhtiyacı olanlara yardım etmeliler. Ö261(K): Zenginler bence gereksiz para harcamak yerine yoksul insanlara yardım edebilirler. Ö284(K): Zengin olmalarına rağmen çok cimri insanlar. Bence para insanları değiştiriyor.

B) Yaşam Standartları

Katılımcılar zenginlerin lüks bir yaşam sürdüğünü düşünmektedir. Öğrencilere göre zenginler istediği her şeyi yapabilen insanlardır. Öğrencilerin zenginlere özendiği anlaşılmaktadır:

> Ö153(E): Her istediklerini alırlar. Ö158(E): Giyim tarzları vb. şeyleri farklıdır. Ö163(K): Keşke ben de zengin olsam. Parayı çok seviyorum. Ö168(E): En kaliteli yemekleri yerler. Ö169(E): Para onlarda, yaşam onlarda, hayat onlarda. Ö173(E): Zenginler istediğini yapar. Araba, ev gibi şeylere para harcarlar. Ö177(E): Paralarıyla her şeyi alıyorlar. Ne adaletsiz bir dünya... Ö183(E): Çok fazla değerli eşyalara sahiptirler. Ö191(E): Zenginlerin parası boldur. Bir sürü araba ve villa alırlar. Ö197(K): Hayatı onlar yaşıyorlar. Ö200(E): Zenginler her şeye ulaşırlar. Giyimine, konuşmasına, yemeğine ve sağlığına dikkat ederler. Ö205(K): Para var hayat onlara güzel. Ö222(E): Hayata 1-0 önde başlarlar. Ö223(E): Her şeye erişebilen, alım gücü olan insanlar. Ö225(K): Her gün alışveriş yaparlar. Takılar, elbiseler, ayakkabılar falan. Ö235(K): Hayatlarını yaşarlar. O pahalı bu ucuz bakmadan istediğini alırlar. Ö251(E): Her istediğini alan insanlar. Ö265(K): Kendileri hiçbir şey yapmazlar. Yardımcı tutarlar. Her şeyin en iyisini isterler. Ö273(E): İstediği her şeyi alırlar. Lüks ev, lüks araba, lüks kıyafet. Ö282(E): İstediğine sahip olabilen, istediğini yapabilen insanlar.

4.5.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin zenginlere yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği anlaşılmaktadır. Kategoriler arası farklılıklara bakıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin diğer öğrencilerden farklı olarak zenginliğin kaynağına yönelik genellemelerde bulunduğu görülmektedir.

4.5.2. Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.5.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 48

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Yoksulluğun Nedeni	1. Yoksullar durumunu düzeltmek için çabalamayan tembel insanlardır. Yoksullar eğitimsiz ve cahildir. Yoksullar okumadığı için fakirdir. Yoksulluk onların kendi seçimidir. İhtiyacını gidermek için çalışmak yerine dilenirler. Yoksullar pes etmiş insanlardır. Çalışıp normal bir düzeye çıkabilirler. Yoksul olduğu halde bir sürü çocuk yapar daha da fakirleşirler. Yoksullardan hoşlanmam.	31
Yaşam Koşulları	2. Yoksullar yardıma muhtaç insanlardır. Gece gündüz çalışıp temel ihtiyaçlarını bile karşılayamazlar. Zorluk içerisinde yaşarlar. İstedikleri şeyleri alamazlar.	21
Karakter Yapısı	3. Yoksullar iyi kalpli ve sevgi dolu insanlardır. Anlayışlı ve duyarlı insanlardır. Birbirinin halinden anlayan yardımsever insanlardır. Empati kurabilen vefalı insanlardır. Yoksullar elindekinin değerini bilen ve bulduğuna şükreden insanlardır.	20
Tehdit	4. Yoksullar tehlikeli ve rahatsız edicidir. Yoksulluk sonucu saldırganlık gösterirler. Suç işlerler. Dolandırıcılık yaparlar.	6

Tablo 48'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde yoksullara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; yoksulluğun nedeni, yaşam koşulları, karakter yapısı ve tehdit kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Yoksulluğun Nedeni

Katılımcılara göre yoksulluk, insanların kendi seçimidir. Katılımcılar yoksulların eğitim almayarak, çalışmayarak ve çok fazla çocuk yaparak yoksul kalmaya devam ettiğini beyan etmektedir. Katılımcılar yoksulların durumunu düzeltmek için çaba göstermediğini iddia etmekte ve onları eleştirmektedir. Katılımcılar yoksulları cahil, hedefi olmayan, amaçsız, pes etmiş insanlar olarak tasvir etmektedir. Katılımcılara göre yoksullar işe girmek yerine sokakta dilenir. Bu genellemelere yoksullardan hoşlanmamanın eşlik ettiği görülmektedir:

> Ö4(K): Yoksullar genellikle okumamış insanlar oluyor. Bu da kötü insanlar olduklarını gösteriyor. Yani davranışları. Ö6(K): Yoksul olmalarına rağmen bir sürü çocuk yapıyorlar çok saçma. Ö8(K): Cahil olduklarını düşünüyorum. Genelde yoksulların eğitim oranı düşüktür ve çok çocukları olur. Çok çocukları olduğu için de daima yoksullaşırlar. Kısır döngü. Ö10(K):

Dilenmeyin kalkın çalışın. Daha fazla yorum eklemiyorum. Ö21(E): Bir yerde çalışabilirler. Kendi seçimleri. Ö33(K): Sırf fakirler diye küçük çocukları dilendiriyorlar ve kendilerine bakamazken bir sürü çocuk yapıyorlar. Nefret ediyorum. Ö42(E): İhtiyaçlarını gidermek için kısa yolu tercih ediyorlar. Dilenenleri, üşenenleri sevmem. Ö52(E): Büyük ihtimal yanlış bir şey yapıp da gelmiştir o noktaya. Ö55(K): Oturup sadece dileniyorlar. Çok gıcık oluyorum. Ö61(K): Kendilerini her zaman için ezikleme durumuna almışlardır. Ö66(E): Çalışmazlar, okumazlar, para sorunu yaşarlar. Ö78(E): Çoğu dileniyor. Okumamış insanlar. Ö79(E): Yoksullar okumamış insanlardır. Ö82(K): Yolda dileniyorlar. Sevmiyorum. Ö85(E): Dışarıda dilenip yola pisliyorlar. Ö86(E): Çalışmayıp dilenenler. Ö101(K): Kendi maddi durumlarını düzeltebilirler. Ö104(K): Çalışıp didinip normal bir düzeye çıkabilirler. Ö105(E): Yoksulların çoğu sokakta dilenir. Ve ben bu durumdan hiç memnun değilim. Gidip çalışmaları gerekiyor. Ö107(E): Çok çalışırlarsa başarabilirler. Ö109(E): Dilencilik yaparlar. Çalışıp kazansalardı. Ö111(K): Kötü bir durum ama bu duruma kendileri yüzünden düşüyorlar. Hak ediyorlar. Ö113(K): Allah'ın köylüleri. Okumamışlardır. Hep ürerler. Gereksizlerdir. Sevmem. Ö115(E): Keşke çalışsalardı... Ö118(E): Kendine yoksul, fakir dedirteceğine gidip bir yerde çalışsın. Bence tembel olunduğu sürece yoksulluk bitmez. Ö122(E): Dilenmek yerine iş arasalar en azından para kazanırlar. Ö126(K): Keşke en başından okusalardı. Ö128(K): Sokaklarda para dilenirler. Ö130(K): Kendilerine çeki düzen vererek çalışmaya başlasalar hayatları düzelecek. Kısacası pes etmiş insanlar. Ö133(E): Para kazanmak için çabalamalılar. Ö143(K): Paraları yok diye insanlardan yardım istiyorlar. Sokaklarda dileniyorlar.

B) Yaşam Koşulları

Katılımcılar yoksulların zorlu koşullar altında yaşadığını dile getirmekte ve onları yardıma muhtaç insanlar olarak görmektedir. Yoksullar gece gündüz çalışıp mücadele eden, geçim sıkıntısıyla boğuşan insanlar olarak nitelendirilmektedir. Katılımcılara göre yoksullar istedikleri şeyleri yapamayan mutsuz insanlardır:

Ö19(E): Geçimleri zor. Ellerine üç kuruş geçsin diye saatlerini veriyorlar. Ö24(E): Yardıma ihtiyaçları var. Ö25(E): Allah kurtarsın. Zenginler az bağış yapsa ne güzel olur. Ö36(K): Yardıma ihtiyaçları var geçinmeleri çok zor. Ö38(K): Türkiye şartlarında onlar için geçim çok zor. Allah kolaylık versin. Ö49(K): Zor şartlar altında yaşamaya çalışıyorlar. Ö54(K): Çoğu yoksul gördüğüm kadarıyla mücadele içinde. Ö57(K): Hayatları çok zor. Ö69(E): Canlarını dişlerine takıp çok zor yaşarlar. Ö71(K): Kendi hallerinde yaşayan, zorluk çeken insanlar. Ö72(K): Yoksul insanların hiç paraları olmuyor ve ne iş olursa yapıyorlar. Kâğıt toplama, temizlik gibi. Ö78(E): Aç insanlar. Ö81(E): Ailesi için gece gündüz çalışan, yorulmayan, para kazanmaya çalışan insanlar. Ö82(K): Yıkık dökük evi olan, zar zor geçinen insanlar. Fakir bir ailede doğmak istemezdim. Çok şükür doğmadım. Ö90(K): Onlara çok üzülüyorum. Çünkü insanların temel ihtiyaçlarını bile zar zor karşılaması kötü bir durum. Ö95(E): Fakir olan insanlar daha mutlu olur derler. Ama onu diyenler eskide kalmışlar. Şimdiki zamanda fakir olup mutlu olmak gerçekten zor. Ö98(K): Biraz yoksullara yardım edilse onlar da hayatın tadını çıkarır. Ö100(K): Sahip olmak istedikleri çoğu şeyi alamazlar. Ö102(E): Maddi yardıma muhtaç kişilerdir. Ö103(K): İhtiyaçlarını ve isteklerini yerine getiremedikleri için başkalarına özenebilirler. Yaşantıları zordur. Ö112(K): Devlet fakirlere yardım etmeli. Görünce üzülüyorum. Ayakkabıları bile yok.

C) Karakter Yapısı

Bu kategorideki katılımcılar yoksulları iyi kalpli insanlar olarak görmektedir. Yoksulların birbirinin halinden anlayan, empati kurabilen, yardımsever insanlar olduğu

düşünülmektedir. Katılımcılara göre yoksullar elindekinin değerini bilen ve haline şükreden insanlardır:

> Ö14(K): Egoları yok ve empati kurmayı biliyorlar. Anlayışlı insanlar. Ö17(E): Naif insanlardır. Sevgi dolulardır. Ö20(E): Yoksul insanlar iyi kalpli. Ö26(E): Çoğu temiz kalpli ve melek gibi insanlar. Ö29(E): Empati duygusu gelişmiş insanlar. Birbirlerinin halinden anlarlar. Ö43(E): Çok iyi kalpli ve mutlu insanlar. Ö48(K): Çok acıyorum. İyi kalpli ve yardımseverler. Ö49(K): Yoksullar yardımsever ve iyi kalpliler. Ö56(K): Hayatın zorluklarını bildikleri için daha duyarlı ve yardımsever oluyorlar. Ö59(K): Elinde avucunda ne varsa yardım ederler. Fedakâr insanlar. Ö79(E): Paraları az olsa da çoğu insana yardım ediyorlar. Ö81(E): İyi kalpli insanlar. Ö84(K): Her ne kadar yoksul olsalar bile gönlü zengin ve vefalı insanlardır. Ö100(K): Genellikle iyi insanlardır. Ö117(E): Yoksullar iyi kalpli ve çalışkan olurlar. Kötüleri bile hırsız ise ailesi için çalarlar. Ö123(E): Gelirleri yüksek olmamasına rağmen yine de mutlu olabiliyorlar. Ö127(K): O gün yediklerine şükreden nazik insanlar. Ö131(E): Yoksullar bana göre elindekinin değerini en iyi bilenlerdir. Çevrelerine daha saygılı olurlar. Ö140(K): Fakirler ama gururlular. Görgüsüz değiller. Ö141(E): Bence zenginlerden çok daha saflar. Her şeyin değerini biliyorlar.

D) Tehdit

Bazı katılımcıların yoksulları suç ve saldırganlıkla ilişkilendirdiği belirlenmiştir. Öğrenciler yoksulları kötü davranışlar sergileyen insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların yoksullardan uzak durma ve kaçınma eğilimi sergilediği görülmektedir:

> Ö41(E): Yardım etmem çünkü genelde dolandırıcı oluyorlar. Ö47(K): Çok tehlikeliler. Para için yan kesicilik yapıyorlar. Ö75(K): Ülkemizde kadın cinayetlerini işleyen, hayvanları katleden, ekonomiye iyi diyen, tarihini bilmeden konuşan insanlar. Ö87(K): Yoksullar rahatsız edici olabiliyor. Zorla para almaya çalışmak ve darp etmek gibi davranışlar çok kötü. Ö104(K): Yoksuluz diye hırsızlık falan yapmasınlar kötü bir şey bence. Ö108(K): Yoksulluk sonucu saldırganlık gösteriyorlar.

4.5.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 49

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yoksullara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Karakter Yapısı	1. Yoksullar iyi kalpli ve yardımsever insanlardır. Merhametli ve cömerttir. Paylaşmayı severler. Diğer yoksullara yardım ederler. Birbirlerine destek olurlar. Yoksullar elindekiyle mutlu olmaya çalışan masum insanlardır. Yoksullar helal para kazanan çalışkan insanlardır. Harama el uzatmazlar. Yoksulları severim.	45
Yaşam Koşulları	2. Yoksulların hayatları çok zordur. Kötü şartlarda yaşarlar. Yiyecek bir şey bulmakta zorlanırlar. İstediği şeyleri yapamazlar. Acı çekerler. Üzgün insanlardır. Onlara üzülüyorum.	30
Yoksulluğun Nedeni	3. Yoksulluk onların kendi seçimidir. Yoksulların dilenmek yerine çalışmaları ve para kazanmaları gerekmektedir.	11
Ezilenler	4. Yoksullar dünyanın adaletsizliğine kurban gider. Zenginler tarafından aşağılanırlar. Haksızlığa maruz kalırlar. Toplumdan dışlanırlar. Pis olarak görülürler. Kimse onları işe almaz.	7

Tablo 49'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde yoksullara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; karakter yapısı, yaşam koşulları, yoksulluğun nedeni ve ezilenler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Karakter Yapısı

Katılımcılar yoksulları; iyi kalpli, merhametli, yardımsever ve cömert insanlar olarak nitelendirmektedir. Katılımcılara göre yoksullar kısıtlı maddi durumuna rağmen paylaşmayı seven, herkese yardım etmeye çalışan insanlardır. Öğrenciler yoksulları çalışıp helal para kazanan emekçi insanlar olarak görmektedir. Katılımcılar yoksulların masum ve iyi niyetli olduğunu düşünmektedir. Öğrenci görüşlerinde yoksullar; tevazu sahibi, yetinmeyi ve şükretmesini bilen huzurlu insanlar olarak resmedilmektedir:

> Ö147(K): Bir parça ekmeğe ve suya bile razılardır. Çalışır helal para kazanırlar. Ö151(E): Eli ekmeğinin peşinde olan mutlu insanlar. Ö154(E): Çok iyi kalpliler. Ben severim. Ö157(K): Merhametli ve paylaşımcıdır. Zenginler gibi gereksiz yere para harcamaz. Çalışkanlar ve istediklerini yapana kadar durmazlar. Ö160(E): Para kazanmaya çabalayan kişiler. Ö162(K): Yoksulları seviyorum hepsi çok iyi insanlar. Ö167(E): Ekmeğini taştan çıkarırlar. Para kazanmak için her işte çalışırlar. Ö171(K): Misafirperver insanlar. Bir dilim ekmeği paylaşan kişiler. Ö172(E): Kibar, herkese yardım eden, iyi insanlar. Ö174(E): Yardımsever iyi yürekli, güzel insanlar. Ö182(E): Yoksullar iyi insanlardır. Çünkü maddi durumu olmasa bile başkalarına yardım ediyorlar. Ö185(K): Kendini geçindirmeye çalışan, orta düzey gelirli bir aile olmak için çabalayan güzel insanlardır. Ö187(E): Yoksullar her şeyi alamasa da elindekilerle mutlu ve huzurludur. Ö191(E): Fakirler empati kurarlar. Tasarruf yapmayı

bilirler. Ö192(K): Bana göre yoksullar zenginlere göre daha iyilerdir. Ö208(E): İyi insanlar. Yokluğu gördüğü için empati kurmayı iyi bilirler. Ö211(K): Gönülleri zengin olur. Ö214(E): Yoksul olmalarına rağmen yüzleri hep gülümser. Sıkıntıları olsa bile elinden geleni yapmaya çalışırlar. Ö220(K): Bence yoksullar zenginlere göre daha mutlu. Düştüklerinde ağlayan güldüklerinde daha çok gülen insanlar. Ö221(K): Zenginlerin tam tersi, mütevazi ve tatlı insanlar. Ö222(E): Bizdendirler. Bazen yiyecek kuru ekmeğe muhtaç kalmalarına rağmen emek karşıtı bir işte çalışmazlar. Ö224(E): Yoksullar merhametli insanlardır. Bu yüzden severim. Ö226(E): İyi insanlardır. Ellerinde bir şey olmasa bile. Ö232(E): Yardımsever ve iyi kalpliler. Birbirlerine destek çıkarlar. Birisinin paraya ihtiyacı olduğunda herkes yardım eder. Ö233(E): Garibanlar adamın dibidir. Dedem hep der ki "başın sıkışırsa yoksula git". Tek bir malını bile seninle paylaşır. Ö237(E): Cana yakınlar. Malzemesinin değerini bilirler. Paylaşmayı severler. Kendilerini üstün görmezler. İnsanlar ile iyi geçinirler. Mutlu ve iyi insanlardır. Ö240(E): Masum insanlar oldukları için onları severim. Ö246(K): Yoksulları severim. Haram paraya el uzatmazlar. Ö251(E): Diğer insanlara iyi davranırlar. Ö254(K): İyi kalpli insanlar, saygılılar, çalışkanlar. Ö256(K): Yoksullar iyi kalpli insanlar bence. Onları çok severim. Ö257(E): Yoksullar elinde az para olsa bile onu biriyle paylaşır. O yüzden yoksulların geneli iyidir. Ö258(E): Para bulmak için çok çalışırlar. Ö260(E): Bence iyilikseverler. Diğer insanlara göre daha iyiler. Ö266(E): Paylaşımcı insanlar. Son parası olsa bile bize verirler. Ö267(E): Ellerine para geçtiği zaman herkese yardım etmeye çalışan güzel insanlar. Ö268(E): Zenginler gibi egoları yok severim. Ö273(E): Para kazanmaya çalışırlar. Ö277(E): İyi insanlar halden anlıyorlar ve yardımseverler. Ö278(K): İyi kalpli, temiz, saygılı insanlar. Ö284(K): Fakir olmalarına rağmen zenginlerden daha cömertler. İyi kalpli insanlardır. Ö297(E): Çok merhametli insanlar. Ö299(K): Yoksul olsalar bile mutluluk saçıyorlar. Paraları olmasa bile diğer yoksullara yardım etmeye çalışıyorlar.

B) Yaşam Koşulları

Katılımcılara göre yoksullar geçinmekte ve yiyecek bulmakta zorlanan insanlardır. Katılımcı görüşlerinde yoksullar; istedikleri şeyleri yapamayan, dertli, üzgün, acı çeken insanlar olarak betimlenmektedir. Ayrıca yoksullar zenginlere imrenen, zengin olmayı hayal eden insanlar olarak tanıtılmaktadır. Katılımcılar, kötü şartlarda yaşadığı için yoksullara üzüldüğünü dile getirmektedir:

Ö150(E): Onlara üzülüyorum ama elimden gelen bir şey yok. Ö153(E): Yoksullar ekmek bile alamaz. Çok kötü duruma düşer. Ö154(E): Elde avuçta olmadığı için yoksullara acıyorum. Ö155(E): Garibanlar, masumlar, hayat yüzüne gülmeyenler. Yoksulları çok severim. Ö157(K): Bazen yemek yiyemezler. Çünkü paraları yoktur. Ö161(E): Yoksulları bilirim ben de aynı acıları yaşadım. Ö168(E): Bir kuru ekmek yerler. Yoksullara çok acıyorum. Ben yaşadım. Büyüyünce yoksullara yardımda bulunmak istiyorum. Ö169(E): Dert bunlarda. Sefillik bunlarda. Kötü gelecek bunlarda. Ö173(E): Yoksullar mahalle arasında yaşar. Durumları fazla iyi olmadığı için çocukları iyi şartlar altında büyümez. Ö177(E): Üç kuruş para kazanmak için saatlerce çalışan insanlar… Ö179(K): Hep Allah'a dua ederler. Hep şu bu benim olsaydı derler. Ö183(E): Zorluk çeken insanlar. Ö184(K): Yoksulların kimsesi yoktur. Çok üzülürler. Ö189(K): Her zaman Allah'tan isterler. Zenginlere bakarak keşke bende de olsa derler. Ö200(E): Yoksullar ne varsa, ne bulursa onu yer. Ö201(E): Yardıma muhtaç, yardım edilmesi gereken insanlar. Ö206(K): Parasız ve üzgün insanlar. Ö207(E): Çile çeken, para yüzü görmeyen kişilerdir. Ö209(E): Hep zengin olmayı hayal ederler. Ö213(E): Ev kiralarını ödeyemezler. Param olsun yeter derler. Ö216(K): Onlara üzülüyorum. Yemek de bulamıyorlar. Ö251(E): İstedikleri olmaz. Zor geçinirler. Ö255(K): Yoksul oldukları için çöp topluyorlar. Ö258(E): Mağdur insanlar. Ö263(K): Hiç paraları yok. Çöpten ya da zenginlerin yardımıyla hayatta kalabiliyorlar. Ö265(K): İstedikleri çoğu şeyi yapamazlar, gerçekleştiremezler. Ö273(E): İstediği şeyleri alamazlar. Ö281(E): Acı verici hayatları olur. Ö282(E): İstediğini yapamayan, iyi şeyleri olmayan, az parayla geçinmekte zorlanan insanlar. Ö288(K): Bazen çöp toplarlar. Ö292(E): İnşallah en iyi eşyalar yoksulların olur. Onları görünce üzülüyorum.

C) Yoksulluğun Nedeni

Bu kategori öğrencilerin yoksullara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarını yansıtmaktadır. Katılımcılar yoksulların okumadığı ya da çalışmadığı için yoksul olduğunu iddia etmektedir. Öğrenciler ayrıca yoksulların dilencilik yaptığını düşünmekte ve bu yüzden onları eleştirmektedir:

> Ö163(K): Okusaydınız böyle olmazdınız. Ö164(K): Bir işe girmek yerine dileniyorlar. İnsanların kalpleriyle oynayıp kâr etmeye çalışıyorlar. Ö180(K): Keşke dilenmek yerine çalışsalar. Daha güzel olur. Ö181(E): Kabul ediyorum. Yoksullara çok değer vermem. Çünkü hep dilenirler. Dilenmek kötü bir şeydir. Ö188(K): Yoksullar kendi istekleriyle yoksul oluyor. Çünkü bir işe girip çalışmıyorlar. Ö202(K): Yetişkinlerin yoksul olmasının sebebi çalışmamaları. Yani bu tamamen onların sorunu. Ö217(K): Yoksulların işe girmeleri gerekiyor. Çünkü zenginleri yüceltmemeleri gerekiyor. Ve bu sayede fakirler bile zengin olabilir. Ö218(K): Üşenmişler, çalışmamışlar, başaramamışlar. Ö238(E): Üzücü ama okusalardı dileneceklerine çalışırlardı. Ö280(K): Çalışsalar aslında yoksul diye bir şey olmaz. Ö293(K): Yoksul diye bir şey yoktur. Okuluna gidersin bitirirsin. Bir işe başlarsın kazanırsın paranı.

D) Ezilenler

Son olarak bazı katılımcılar yoksulları; toplum içinde aşağılanan, dışlanan ve ötekileştirilen insanlar olarak tasvir etmektedir. Ayrıca katılımcılar yoksulların pis insanlar olarak algılandığını aktarmaktadır:

> Ö149(E): Onlara üzülüyorum. Toplum arasında hep ezik kalıyorlar. Ö162(K): Paraları yok diye üstüne başına kıyafet alamıyorlar diye çoğu insan onları pis zannediyor. Ö166(K): Zenginlere göre haksızlık yaşadıklarını düşünüyorum. Ö177(E): Hayatlarını hep zenginlerin eziklemeleriyle geçirirler. Ö225(K): Dünyanın adaletsizliğine kurban giden insanlar. Ö288(K): Yani yazık başkaları onları işe almıyor. Onlara kimisi pis der kimisi şöyle böyle der. Ö291(E): Yoksulları kimse işe almıyor. Pisler diyerek dışlıyorlar.

4.5.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin yoksullara yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı taşıdığı belirlenmiştir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde en sık karşılaşılan kalıp yargı ve ön yargılar yoksulları eğitimsiz ve çalışmaktan kaçan insanlar olarak değerlendirmektedir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise yoksulların olumlu kişilik özelliklerine dair kalıp yargı ve ön yargılar ön plandadır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde yoksulları suçlu olmayla; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise yoksulları ayrımcılığa maruz kalmayla ilişkilendiren ifadelere rastlanmaktadır.

4.5.2.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okuldaki öğretmenler okul içerisinde yoksullara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların varlığına dair tespitler paylaşmıştır. Öğretmenler, öğrencilerin kıyafetlerden yola çıkarak küçümseme ve ayrımcılık yapabildiğini söylemektedir:

> Öğretmen 1: Yoksullara yönelik sanırım biraz var. Kendilerinden farklı olduğu için yoksul olduğunu belki bilmiyorlar. Ama kendilerinden farklı giyindiği ve davrandığı için aslında onu aşağılama gibi tavırları olabiliyor zaman zaman. Günlük hayatlarına da bakınca hani teneffüsteki hâl ve hareketlere bakınca. Öğretmen 2: Bunu ekonomik olarak söyleyebilirim. Çünkü üstüne başına bakarak, hani çocuğun üstü eski olsa bile pis manasında kullanıyorlar genellikle. Bunları gözlemliyoruz. Genel olarak üstü başı çok eski olan çocukları dışlıyorlar. Öğretmen 3: Kılık kıyafet olarak var aslında. Az da olsa hizmetlinin çocuğu geliyor. Profesörün çocuğu da var. Belki ailesinin sosyal statüsü olabilir. İyi olan ailenin çocuklarıyla bir arada olmak, bir arada gezmek belki de onlara bir avantaj sağlıyor. Bu yüzden yoksullara yönelik böyle bir ayrımcılığa neden oluyor olabilir.

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okuldaki öğretmenler ise öğrencilerin ekonomik düzeyinin birbirine yakın olduğu için kalıp yargı ve ön yargıya rastlamadığını bildirmektedir:

> Öğretmen 5: Yok aslında öyle bir uyumsuzluk. Ekonomik anlamda genelde standart. Çok iyi öğrenci yok. Sosyoekonomik açıdan bir farklılık yok açıkçası. Öğretmen 6: Şöyle bir durum var. Bizim çevremiz zaten hemen hemen asgari ücret ve biraz üzerindeki kişilerden oluşuyor. Kalıp yargı duymadım. Çok net bir elle tutulur gözle görülür diyemem. Öğretmen 7: Bizde sosyoekonomik farklılık çok yok. Okulda ekonomik durum genelde asgari ücret sınırında. İşsiz de var. Tek tük çevrede, burada oturan memur çocukları da var ama çok az yani. Bazı sınıflarda öğretmen, hemşire veli var. Bizim genelde veli popülasyonuna baktığımızda eğitim seviyesi liseyi geçmiyor. Ortalama yaşları da küçük. Mesela 30 yaşındaki bir annenin 8. sınıfta çocuğu var gibi. Öğrencilerimiz arasında ekonomik ve sosyokültürel anlamda bir uçurum yok. Dershaneye giden öğrenci sayımız da oldukça az.

4.6. Akademik Başarı

Akademik başarı temasında katılımcıların çalışkanlara ve tembellere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.6.1. Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.6.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 50

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Kariyer ve Fayda	1. Çalışkanlar gelecekte iyi yerlere ulaşır. İstedikleri her şeyi elde ederler. Her zaman başarılı olurlar. Çalışkanlar ülkeye ve dünyaya katkı sağlarlar. Çalışkanları severim.	16
Asosyallik	2. Çalışkanlar asosyaldir. İçine kapanık insanlardır. Sosyal ilişkileri zayıftır. Hayatlarını ihmal ederler. Sürekli ders çalışmaktan psikolojileri bozulur. Mutsuz yaşarlar.	14
Tembellerle İlişkiler	3. Çalışkanlar egolu insanlardır. Tembellere hava atarlar. Sinir bozucu insanlardır. Öğretmen yalakası olurlar. Çalışkanları sevmem.	10
Zekâ ve Beceri	4. Çalışkanlar zekidir. Her konuda bilgili ve yeteneklidir.	7
Değer Görme	5. Çalışkanlar toplum tarafından övülürler. Öğretmenler onları çok sever.	6

Tablo 50'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde çalışkanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; kariyer ve fayda, asosyallik, tembellerle ilişkiler, zekâ ve beceri ile değer görme kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Kariyer ve Fayda

Katılımcılar çalışkanların istedikleri her noktaya ulaşabileceğini ve hayatın her alanında başarılı olacağını düşünmektedir. Çalışkanları ülkeye ve dünyaya katkı sağlayan faydalı insanlar olarak görülmektedir. Katılımcılara göre çalışkanlar topluma hizmet eden ve pozitif etki yaratan insanlardır. Katılımcıların çalışkanlara saygı duyduğu ve onları takdir ettiği görülmektedir. Katılımcıların çalışkanlara yönelik olumlu genellemeleri şu şekildedir:

> Ö10(K): Ülkeye yararları dokundukları için iyi olduklarını düşünüyorum. Ö24(E): Hayatı yaşayacak olan insanlar. Ö33(K): Dünyanın kalkınmasına büyük katkıda bulunuyorlar. Ö36(K): Her şeyleri planlı. İstedikleri mesleklere sahip olurlar. Ö38(K): Hak ettikleri her şeye ulaşırlar. Ö45(E): Çalışkanlar her şeyi başarırlar. Ö60(E): Yeni buluşlar yapan insanlar. Ö65(E): Bu ülkeyi kurtaracak adamlar. Ö67(E): Bugünün ineği yarının patronu. Ö83(E): Onlar bu dünyayı ilerleten ve geliştiren insanlardır. Onlar olmasaydı dünya bu kadar gelişemezdi. Ö93(K): Gerçekten hedefi olan insanlar. Çalışkan insanlar her zaman iyi ve başarılıdır. Ö95(E): Bana göre hayatlarının her alanında başarılı olurlar. Ö96(K): Hayatta en çok onlar kazanıyor.

Ö113(K): Hayattaki zorlukların üstesinden daha kolay gelirler. Ö130(K): İstediğini alan insanlar. Ö137(E): Her zaman başarılı olurlar.

B) Asosyallik

Katılımcılar çalışkanları ders çalışmakla kafayı bozan takıntılı insanlar olarak görmektedir. Katılımcılar çalışkanların sosyal hayatlarından geri kaldığını ve mutsuz olduğunu düşünmektedir. Öğrencilere göre çalışkanlar içine kapanık ve sosyal becerisi zayıf insanlardır:

Ö9(E): Her şeyi çalışmak sananlar. Ö17(E): Alışkanlık kazanabilen ama çoğunlukla mutlu olmayan insanlar. Ö33(K): Sürekli çalışıp hayatlarını ihmal ediyorlar. Ö34(K): Çok çalıştıkları için sosyal hayatları yok. Ö35(K): Sürekli çalışıp mentalini bozan manyaklar. Ö44(E): Çalışmayı çok abartıyorlar. Ö61(K): Sürekli ders çalışırlar. İçine kapanık insanlardır. Ö78(E): Asosyal insanlar. Ö79(E): Dışarıda vakit geçirmezler. Ö86(E): Genelde asosyaller. Ö92(E): Çok çalışanların sosyal ortamı da bozulur. Ö110(E): Gözlük takıp hayatlarını çalışmaya harcayan kişiler. Ö117(E): Bir şeyin farkına varırlar ama çoğu şeyi kaçırırlar. Bu yüzden hep üzgün olurlar. Ö135(K): Çok kasıp sosyal hayatlarını ihmal ediyorlar.

C) Tembellerle İlişkiler

Katılımcılar çalışkanları egolu, hırslı ve yalaka insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre çalışkanlar kendilerini tembellerden üstün görür. Bu olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara örnekler şu şekildedir:

Ö6(K): Çok sinir bozucular özellikle çalışıp ben çalışmıyorum diyenler. Ö28(E): Bencil insanlar. Ö50(K): İnekler kendilerini bir şey sanıyorlar. Ö57(K): Çok çalışıp ben bu kadar çalıştım diye insanları geriyorlar, kötüler. Çalıştın işte tut onu içinde. Ö76(K): Çalışkan olmalarından dolayı gereksiz bir egoları var. Her şeyi başarıdan ibaret sayıyorlar. Ö78(E): Çok egoistler. Ö108(K): Fazla hırslı davrananlar sorun olabilir. Ö112(K): Öğretmenlerin yalakaları. Ö116(K): Tembelleri ezerler. Ö136(E): Yalaka insan topluluğu.

D) Zekâ ve Beceri

Katılımcılar çalışkanların zeki insanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılara göre çalışkanlar her konuda bilgili ve yeteneklidir:

Ö2(K): Zekilerse istediğini başarır. Değilse hiçbir yere varamaz. Ö63(E): Çoğu şeyi bilirler. Ö69(E): Başarıları kolay kolay düşmez. Ö84(K): Hayatta şanslı olurlar bence. Zeki olmaları onların şansı. Hayatta bir adım öndeler. Ö86(E): Çalışkanlar zeki olurlar. Ö105(E): Çalışkanlar zeki insanlardır. Aynı benim gibi. Ö125(K): Çalışkanlar çok zekidir.

E) Değer Görme

Bazı katılımcılar çalışkanların toplumun ve öğretmenlerinin gözünde değerli olduğunu düşünmektedir. Katılımcılara göre çalışkanlar öğretmenlerin en sevdiği öğrencilerdir:

> Ö39(K): Genelde toplumda övülen kişilerdir. Komşu çocuğu olanlar bilir. Ö63(E): Hocalar onları çok severler. Ö78(E): Öğretmenlerin en sevdiği öğrenciler. Ö79(E): Hocaların gözde öğrencileri. Sözlü ve yazılı notları her zaman iyidir. Ö86(E): Hocaların gözdesi olanlar. Ö126(K): İnsanlar tarafından seviliyorlar.

4.6.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 51

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Çalışkanlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Tembellerle İlişkiler	1. Çalışkanlar kendini üstün görmeyi sever. Tembellere hava atarlar. Hırslı ve egolulardır. Düşük not alınca ağlarlar. Çalışkanlar gıcık insanlardır. Derste sürekli söz alırlar. Hocalara şikayet ederler. Çalışkanları sevmem.	20
Kariyer ve Fayda	2. Çalışkanlar gelecekte iyi bir meslek sahibi, başarılı ve zengin olur. Çalışkanlar ülkeyi kalkındırır. Çalışkanları severim.	17
Zekâ ve Beceri	3. Çalışkanlar zekidir. Her konuda bilgili ve yeteneklilerdir.	15
Asosyallik	4. Çalışkanlar asosyal insanlardır. Kendilerini derse fazla kaptırırlar. Gezmez ve eğlenmezler.	10

Tablo 51'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde çalışkanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; tembellerle ilişkiler, kariyer ve fayda, zekâ ve beceri ile asosyallik kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Tembellerle İlişkiler

Çalışkanlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıların temelinde rekabet, hırs ve kıskançlığın yattığı görülmektedir. Katılımcılara göre çalışkanlar hava atmayı seven, kendini beğenmiş insanlardır. Katılımcılar çalışkanların kendini üstün gördüğünü ve tembel öğrencilerle dalga geçtiğini dile getirmektedir. Bu gerekçeler sebebiyle çalışkanlardan hoşlanmadıklarını söylemektedirler:

> Ö149(E): Mücadeleci, hırslı, kendini bir şey sanan, yalaka insanlar. Ö163(K): Gereksiz abartılıyorlar. Egolu pislikler. Ö169(E): İnekler, hep 100 alırlar. Bir kere 90 alınca neden 100 alamadım diye ağlarlar. Ö170(E): Sevmiyorum. Gıcık oluyorlar. Ödev verildi diyip duruyorlar. Ö173(E): Fazla sevmem çünkü ispiyoncular. Hocaya şikayet ederler. Ö189(K): Her şeye çok

bilmişlik yaparlar. Ama şunu da bilsinler. Çalışmayanlar da bir gün başaracak. Kendinizi çok yüksekte sanmayın! Ö192(K): Bana göre çalışkanlar çok önemli insanlar değiller. Yaşlılar, ebeveynler çalışkanların zeki olduğunu zanneder. Ama öyle değiller. Sadece bir konuya çalışarak yüksek not alarak çalışkan olursun. Ö199(K): Zeki olarak anılanlardan nefret ederim. Çünkü üstten bakarlar ve hava atarlar. İşte bu yüzden onlara zeki demem, görmem de. Ö230(K): Çalışkanlardam nefret ederim. İnek öğrenciler. Çalışkansın tamam da bunu dışa vurmadan yapabilirsin. Bizim sınıfta var bir tane zeki öğrenci var. Her şeye hocam hocam. Ay bir sus ağzına çakasım geliyor. Ö231(K): Bunlar da kendini beğenmiş egolu aptallar. Hocadan çok konuşuyorlar. Ö236(K): Çalışkanlar kendilerini bir şey sanıyorlar. Tamam anladık zekisiniz. Ö242(K): En çalışkan benim. Benden iyisi yok gibi düşüncelere sahip oluyorlar. Bu şekilde hava atmamalılar. Ö244(K): Egoist uyuzlar. Sevmiyorum. Boş yere hava atıyorlar. Ö249(K): Çok bilmişler. Kendilerini bir şey sanıyorlar. Hocadan çok konuşuyorlar. Ö262(K): Aşırı gıcıklardır. En küçük başarılarını yayıp kendilerini üstün görmeyi severler. Ö267(E): Etrafındakilere hava atarlar. Ö273(E): Her şeyi abartırlar. Sürekli hava atarlar. Dalga geçerler. Ö278(K): Çok boşlar. Kendilerini bir şey sanıyorlar ve karşı tarafı küçük düşürüyorlar. Çok itici ve kötüler. Ö279(E): Çok sevmiyorum kendilerini üstte görürler. Ö298(E): Burnu havada insanlar.

B) Kariyer ve Fayda

Bu kategorideki katılımcıların çalışkanlara yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargılara sahip olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcılar çalışkanların gelecekte başarılı olacağını, iyi bir meslek icra edeceğini ve zengin olacağını düşünmektedir. Katılımcılar çalışkanları ülkeyi ilerleten, nitelikli ve faydalı insanlar olarak değerlendirmektedir:

Ö167(E): Derslerinde ve iş hayatında başarılı olurlar. Daha çok iş yaparlar. Ö172(E): İyi yerlere gelirler. İyi insanlar. Çünkü ülkenin geleceğini değiştirirler. Ö176(E): Onlar oldukça ülkemiz ilerleyecektir. Ö193(E): İleride güzel yerlere gelecekler. Çok para kazanacaklar. Ö205(K): Türkler onların sayesinde yükseliyor. Ö210(K): İyi yerlere gelirler. Ö217(K): Çalışkanlar Türkiye'yi yükseltirler. Onlar iyi bir meslek sahibi olunca ekonomi iyileşir. Ö247(E): Devletine ve milletine çok büyük katkıları vardır. Ö251(E): İyi bir işleri ve kariyerleri olur. Ö255(K): İleride güzel okulda okurlar. İyi iş yaparlar. Ö258(E): Türkiye'yi kurtarırlar. Ö266(E): İleride her şeye sahip olacak olanlar. Ö270(K): İyi meslek sahibi olup ülkelerine yardım ederler. Ö271(K): Çalışkanlar hep zengin oluyor büyüyünce. Ö275(K): Ülkeyi çalışanlar kurtarır, geliştirir, büyütür. Çalışan kazanır. Ö288(K): Çalışkanları seviyorum. İstedikleri her şeye ulaşabilirler. Ö297(E): İstediği yere ulaşan insanlar.

C) Zekâ ve Beceri

Katılımcılar çalışkanların zeki olduğunu ve her konuda bilgili ve yetenekli olduğunu iddia etmektedir. Bu olumlu kalıp yargı ve ön yargılara örnekler şu şekildedir:

Ö148(K): Zekilerdir. Başarıya rahat ulaşırlar. Ö153(E): Her soruyu iyi bir şekilde yaparlar. Ö161(E): Çok zekilerdir. Tembellerle arasındaki fark çoktur. Ö167(E): Zeki olurlar. Ö179(K): Her şeyi bilirler. Her şeyde yetenekli olurlar. Ö182(E): Zekiler ve akıllılar. Ö199(K): Çalışkan insanlar genellikle zeki olurlar. Ö213(E): Çok zeki olurlar. Becerikli olurlar. Ö234(K): Çok zekiler ve her şeyi biliyorlar. Ö243(K): Çok zekiler. Bazen kıskanıyorum. Çalışkanlarla bir sorunum yok seviyorum. Ö247(E): Çalıştıkları için tüm bilgileri bilirler. Ö255(K): Çok zekiler. Ö265(K): Çoğu şeyi bilirler. Ö269(E): Zaten genelde çalışkan insan zeki olur. Zeki insan da çalışkan. Ö286(K): Çalışkanlar zeki olurlar.

D) Asosyallik

Katılımcılar çalışkanların kendilerine vakit ayırmadığını, gezmediğini, eğlenmediğini ve sürekli sıkılmadan ders çalıştığını düşünmektedir. Aşağıda bu genellemelere yönelik katılımcı görüşleri sunulmuştur:

> Ö174(E): Asosyal, çalışmaktan başka bir şey düşünmeyen insanlar. Ö195(K): Kendilerini derse çok kaptırıyorlar ve bu saçma geliyor bana. Ö210(K): Çok fazla eğlenemezler. Ö211(K): Fazla inek oluyorlar. Hep ders ders. Ö245(K): Ne gezerler ne konuşurlar. Anca test çözerler. Ö257(E): Çok çalışmaktan deli deli hareketler yapıyorlar. Hiç gezmiyorlar. Ö258(E): Sürekli ders çalışan insanlar. Ö277(E): Sürekli çalışıyorlar. İnsan bir durur da hava almaya dışarı çıkar ya. Ö289(K): Çok ciddi oluyorlar. İroniden falan anlamıyorlar. Ö292(E): Kendilerine de vakit ayırmaları gerek.

4.6.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde birkaç farklı nokta göze çarpmaktadır. İlk olarak sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde kariyer ve fayda kategorisi; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise tembellerle ilişkiler kategorisi daha yaygındır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler, çalışkanların toplum ve öğretmenler tarafından değer gördüğüne yönelik inançlar taşımaktadır.

4.6.1.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okuldaki öğretmenler, başarılı öğrencilerin yalnız kaldığını, zaman zaman kıskanıldığını ve inek gibi etiketlerle değerlendirildiğini söylemektedir: "Öğretmen 5: O zaten inek, o zaten çok çalışır tarzı şeyler var. Genelde çalışkanlara dönük iyi olan öğrencilere yönelik bir ayırma durumu var. Tembeller biraz daha örgütlü hepsi bir. Ama çalışkanlar biraz daha tek. Çok nadir arkadaşları oluyor. Öğretmen 6: Her okulda olduğu gibi bizde de var. İnek diyorlar mesela. Yüksek alırsa kıskanıyoruz gibi." Öte yandan Öğretmen 7 ise çalışkanlara yönelik olumlu tutumlar beslendiğini aktarmaktadır: "Çalışkan çocuklara karşı çok kalıp yargı, ön yargı yok. Hatta takdir boyutunda bu. O çalışkandır hata yapmaz gibi bir pozitif yönde aslında kalıp yargı."

4.6.2. Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.6.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 52

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Kariyer ve Fayda	1. Tembellerin geleceği dair hedefi ve kaygısı yoktur. Tembeller iyi bir iş bulamaz. Tembeller kimseye faydası olmayan, işe yaramaz, vasıfsız insanlardır. Tembellerin ülkeye hayrı dokunmaz.	19
Çalışkanlarla İlişkiler	2. Tembeller başarılı insanları kıskanır. Çalışanları engeller. Ders dinleyenlerin dikkatini dağıtır. Sınıf ortalamasını düşürürler. Tembelleri sevmem.	8
Sosyal Kelebekler	3. Tembeller eğlenceli, enerjik ve sosyal insanlardır. Samimi ve kafa dengidir.	8
Düşük Zekâ	4. Tembeller zeki değildir. Tembeller kafası çalışmayan insanlardır.	5

Tablo 52'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde tembellere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; kariyer ve fayda, çalışkanlarla ilişkiler, sosyal kelebekler ve düşük zekâ kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Kariyer ve Fayda

Katılımcılara göre tembeller geleceğini düşünmeyen insanlardır. Katılımcılar tembellerin hayatta başarısız olacağını düşünmektedir. Katılımcılar tembellere; işe yaramaz, hayırsız, faydasız gibi sıfatlar yöneltmektedir. Katılımcılar onların ülkeye katkı sunamayacağını iddia etmektedir. Aşağıda bu olumsuz genellemelere örnekler sunulmuştur:

> Ö2(K): Hiçbir yere varamazlar hayatta. Ö10(K): Çalış, çalışsan ölür müsün? Bir faydan olsun. Ö16(E): Çoğunlukla işçi sınıfını oluştururlar. Ö24(E): Adam olamayacak insanlar. Ö28(E): Kendilerine ve çevrelerine faydası yok. Ö50(K): Bunlar aptal. Geleceğe dair hiç mi kaygılanmaz insan. Hele ki Türkiye'de yaşarken. Ö58(E): Vasıfsız insanlar. Ö60(E): Bir işe yaramaz insanlar. Ö67(E): Tembelleri anlamıyorum. Çalışmayıp zengin olacaklarını sanıyorlar. Ö71(K): Kendilerine ve etrafındakilere hayırları olmayan insanlar. Ö73(K): Hayata 1-0 yenik başlarlar. Ö90(K): Bugün çalışmayan yarın mutsuz olur bence. Ö96(K): Bu ülkeye katkı sağlamayan herkesi sevmiyorum. Ö98(K): Geleceklerini de düşünmüyorlar. Ö99(K): Hedefleri ve kendilerinden hiçbir beklentisi olmayan insanlar. Ö100(K): Geleceklerini ve olacakları umursamazlar. Ö113(K): Çöpler. Bence yaşamamalılar. Pek bir işleri yoktur. Ö135(K): İşe yaramazlar. Çalışmayıp da iyi bir gelecek beklemesinler. Ö140(K): Onlar yüzünden bu haldeyiz. Az çalışın.

B) Çalışkanlarla İlişkiler

Katılımcılar tembellerin çalışkan insanlara zarar verdiğini düşünmektedir. Tembeller sınıf düzenini bozan ve çalışkanları rahatsız eden kişiler olarak görülmektedir. Katılımcıların tembellerden hoşlanmadığı anlaşılmaktadır:

> Ö29(E): Kötü notu iyi bir marifet gibi anlatırlar. Çok saçma konuşurlar. Rahatsız ederler. Ö45(E): Çalışkan insanları eleştiriyorlar. Onları sevmiyorum. Ö57(K): Çalışanları çok engelliyorlar. Onlar yüzünden herkes kötü duruma düşüyor. Ö62(E): Sınıfın ortalamasını düşürürler. Hiç sevmem. Ö91(E): Cahillerdir, egoistlerdir. Kendilerini bir şey zannederler. Hoşnut değilim böyle insanlardan. Ö96(K): Boş boş duran ve anca başarılı insanları kıskanan belalar. Ö105(E): Tembeller genelde derslerde zeki insanların dikkatini dağıtırlar ve bu olayı hiç sevmem. Ö113(K): İnsanların sinirlerini bozarlar.

C) Sosyal Kelebekler

Katılımcılar tembelleri; mutlu, komik, eğlenceli insanlar şeklinde betimlemektedir. Katılımcılara göre tembeller samimi ve kafa dengidir. Aşağıda tembellere yönelik katılımcı görüşleri sunulmuştur:

> Ö1(E): Hayatları basit o yüzden mutlular. Ö26(E): Çok komikler. Ö31(K): Severim çünkü samimiler. Egolu değiller. Ö34(K): Sosyal hayatları çok aktif. Ö49(K): Çoğunlukla kafa dengi insanlar. Ö78(E): Genelde enerjik ve sosyallerdir. Ö110(E): Zaten çalışkan olmayan toplumun komedyenleri. Ö136(E): Hayatı yaşayanlar.

D) Düşük Zekâ

Bazı katılımcılar ise tembelleri düşük zekâlı insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların tembellere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

> Ö17(E): Zeki olmayan insanlar. Ö56(K): Genelde zekâ seviyesini bildiği için çalışmamayı seçiyorlar. Ö68(E): Tembeller zeki değiller. Ö93(K): Kafaları basmıyor. Ö107(E): Beyinleri çalışmıyor.

4.6.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 53

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Tembellere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Kariyer ve Fayda	1. Tembeller geleceğini düşünmez. Tembeller hayatta başarısız olur. Tembellerin iyi bir işi olmaz. Hedeflerine varamazlar. Tembellerin kendisine, çevresine, ülkeye faydası olmaz.	25
Çalışkanlarla İlişkiler	2. Tembeller çalışkanları rahatsız eder. Tembeller dersi sabote eder. Sürekli konuşurlar. Çalışanları engellerler. Tembeller kavgacı, küfürcü, yaramaz, terbiyesiz insanlardır. Çalışkanları kıskanırlar. Tembelleri sevmem.	14
Ezilenler	3. Tembeller dışlanır. Aile baskısı görürler. Arkadaşları onlarla dalga geçer. İçine kapanık olurlar. Özgüvenleri kırılır.	10
Sosyal Kelebekler	4. Tembeller cana yakın, eğlenceli ve komik insanlardır. Tembelleri severim.	9
Pratik Zekâ	5. Tembeller aslında zekidir. Tembeller üşengeç oldukları için yeni ve kolay çözümler bulurlar. Yeni icatlar yaparlar. Dünyaya katkı sağlarlar.	9

Tablo 53'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde tembellere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; kariyer ve fayda, çalışkanlarla ilişkiler, ezilenler, sosyal kelebekler ve pratik zekâ kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Kariyer ve Fayda

Katılımcılara göre tembeller geleceğe dair hedefleri ve hayalleri olmayan insanlardır. Katılımcılar tembellerin kötü koşullarda yaşayacağını düşünmektedir. Katılımcılar tembelleri çevresine ve ülkesine faydası olmayan insanlar olarak görmektedir. Katılımcı görüşlerinde tembeller "ağustos böcekleri" olarak betimlenmektedir:

> Ö147(K): Tembeller kendini geriletir. Hiçbir hedeflerine varamazlar. Bu onları yoksul olmaya götürür. Sonradan pişman olsalar da iş işten geçmiş olur. Ö152(E): Hayatta işleri zor. Hiçbir şey yapmadıkları için. Ö154(E): Çalışmazlar ve karşılığını alamazlar. Böyle insanları sevmem. Ö158(E): Onlar bir yere varamazlar. Ö165(K): Kendilerine güvenmeyen insanlar. Bir şey başarabileceklerini sanmıyorum. Ö166(K): Bence bu devirde tembel olmak en kötüsüdür. Cahil kalmak gibi bir şeydir. Ö167(E): Okul ve iş hayatında başarılı olamazlar. Ö172(E): Kötü insanlar çünkü ülkeye katkıları olmaz. Ö178(K): İçlerinde hiçbir hayali olduklarını düşünmüyorum. Ö188(K): Geleceklerini düşünmüyorlar. Ö191(E): Her şeyde başarısız olurlar. Ö195(K): Bence hayata boşa gelmişler çünkü hiçbir işleri, çabaları, faydaları yok. Ö202(K): Çalışmayıp en iyi okulları, işleri hayal ediyorlar ama boşuna. Tembel insanlar hayatta çok kaybediyor. Ö212(E): Hayattaki her şeyden düşük alırlar. Ö214(E): Tembelleri sevmem çünkü kendilerine ve etrafındakilere bir faydaları yok. Ö220(K): İleride çok pişman olacaklar. Ö224(E): Faydaları dokunmayan insanlar. Ö251(E): İyi bir işleri ve kariyerleri olmaz. Ö253(E): Tembeller hedeflerini gerçekleştirmek için hiç emek göstermezler. Sonra da ulaşamayınca üzülmüş gibi yaparlar. Ö263(K): Anca yata yata ayağına bir şeyler gelmesini

bekleyenler. Ama bunu kimsenin yapmayacağını da biliyorlar. Hayatta çok şey kaybederler. Ö269(E): Tembel insan salak insandır. Tembel insanların zaten hayattan bir beklentileri yoktur. Kazanacağı şey de yoktur. Ö270(K): Bir işleri yok bence. Yaşadıkları ülkeye katkıları yok. Azıcık emek verseler Türkiye gelişecek ama yok. Ö274(E): Kendilerini batırıyorlar. İleride zarar görecekler. Ö281(E): Geleceği umrunda olmayan insanlar. Ağustos böceği ve karınca hikayesindeki maalesef ağustos böceği olan taraftır. Anı yaşarlar. Büyüyünce akrabası varsa bir yerde işe girer. Yoksa belediyede temizlik görevlisi olur. Ö297(E): Geleceğini düşünmeyen insanlar.

B) Çalışkanlarla İlişkiler

Katılımcılara göre tembeller çalışkanları sevmez ve onları kıskanır. Katılımcılar tembelleri huzursuzluk çıkaran rahatsız edici tipler olarak görmektedir. Katılımcılara göre tembeller okulun düzenini bozan insanlardır. Ayrıca tembeller kavgacı ve saldırgan insanlar şeklinde tanıtılmaktadır. Bazı öğrencilerin tembelleri okuldaki yaramaz insanlar olarak algıladığı görülmektedir:

Ö146(K): Derste konuşarak dersi dinlemek isteyenlere engel olurlar. Ö164(K): Hiç çalışmaz ona rağmen kendini akıllı sanarlar. Mesela etrafındakilere laf atar. Bunlar cidden salak. Asla sevmem. Başarılı olana saygı duyulur. Ama bunlarda yok. En çok kullandıkları laf 'Tamam en zeki sensin.' Sen de çalışsaydın da akıllı olsaydın. Çekemiyorlar. Ö166(K): Çalışmak bir yere gelmek isteyen insanları engellerler. Ö174(E): Kaba, oyun bağımlısı, kötü alışkanlıkları olan, cahil insanlar. Onlardan hoşlanmam. Ö178(K): İşleri güçleri boş yapmak. Okula öylesine haylazlığa geliyorlar. Okulda adları olumsuz çıkan kişilerdir. Ö182(E): Tembeller genellikle çok kötü insanlardır. Çünkü kavgacı ve küfürcü insanlardır. Tembelleri sevmem. Ö187(E): Dersle alakaları olmaz. Sürekli dersi kaynatmaya çalışırlar. Ö211(K): Dersi çok sabote ediyorlar. Boş boş konuşuyorlar. Ö234(K): Hiçbir şey anlamıyorlar. Anlatamıyorum iki kelimeyi. Ö241(E): Tembelleri sevmem çünkü haksız yollarla not almaya çalışırlar. Ö244(K): Bir de tembel olunca kendini havalı sanıyor. Kızlara hava attıklarını sanıyorlar. Ö258(E): Çok konuşan, terbiye almamış, nereden nasıl davranacağını bilmeyen kişiler. Ö262(K): Okulda ders çalışanları rahatsız etmekten başka bir işe yaramıyorlar.

C) Ezilenler

Bu kategori tembelleri çevre baskısı gören insanlar olarak yansıtmaktadır. Katılımcı görüşlerinde tembeller; haksızlığa uğrayan, aşağılanan, dalga geçilen ve dışlanan insanlar olarak betimlenmektedir. Katılımcılar tembelleri öz güveni düşük, kalbi kırık, üzgün ve mutsuz insanlar olarak tanıtmaktadır:

Ö153(E): Tembeller bir soruyu bilemediğinde hocalar hemen bağırır. Tembellerin kalbi kırılır. Ö168(E): Tembellerle çok dalga geçiyorlar ama büyüyünce zeki birisi olurlarsa o zaman görürler. Ö197(K): Aile baskısı, arkadaş yargısı yüzünden kendini umursamamaya başlar ve içe kapanırlar. Bunlar da derslerine yansır. Ö217(K): Tembeller ise dersleri iyi yapamaz. Hayatı hep boşverirler. Çünkü gerçek hayatta bile kendilerini hep başarısız olarak düşünürler. Ö221(K): Sürekli aile baskısı yerler. Ö223(E): Sevilmeyen, başarısı olmayan insanlar. Genellikle dışlanırlar. Ö230(K): Tembellerde zeki olmaya çalışırlar. Ama olamıyorlardır. Onlara saygı duymalıyız. Ö267(E): Kendisiyle dalga geçilmesini sevmezler! Ö273(E): Çalışkanlar onlarla dalga geçer. Ö298(E): Tembel olmak kötü bir şey değil. Haksızlığa uğruyorlar.

D) Sosyal Kelebekler

Bu kategoride tembeller eğlenceli, sevecen ve dost canlısı insanlar olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılar tembelleri iyi arkadaşlar olarak görmektedir:

> Ö149(E): Daha cana yakın, komik ve toplum tarafından sevilen insanlar. Ö155(E): Onları çalışkanlardan daha çok seviyorum (Annem bunları görse beni keser). Ö215(E): Böyle benim gibileri seviyorum. Ö237(E): Sohbeti severler. Ö245(K): En azından eğlenceli yaşıyorlar. Ö257(E): Tembeller akıllıdır. Gezer ve her yere gider. Ö277(E): Benim de içinde olduğum sevdiğim bir grup. Ö284(K): Tembeller bence çok eğlenceli ve çok rahat insanlar. Ö289(K): Daha kafa dengi insanlar.

E) Pratik Zekâ

Katılımcılar tembellerin aslında zeki insanlar olduğunu söylemektedir. Katılımcılara göre yeni buluşlar yapan insanlar da tembeldir. Katılımcılar tembellerin eksik insanlar olmadığını dile getirmektedir:

> Ö148(K): Üşendikleri bir şeye çok rahat çözüm bulabilirler. Ö170(E): Çalışmanın en basit halini buluyorlar. Güzel bir şey bu. Ö192(K): Zekilerdir ama bunu kullanmazlar. Çok üşengeçlerdir. Ö201(E): Dünyaya en çok katkısı olan insanlar. Sırf yorulmamak için her şeyi üretirler. Zeki insanlar. Ö204(E): Çalışsalar kapasitelerinin olduğunu düşünüyorum. Ö231(K): Tembeller zekidir. Mesela Graham Bell tembelliğinden telefonu buldu adam. Ö264(E): Tembel olmaları, zeki olmadığı anlamına gelmez. Ö275(K): Tembeller de bir ülkenin gelişmesi için önemlidir. Uğraşmak istemedikleri için işlerini kolaylaştırırlar. Tekerleğin icadı mesela. Adamlar yürümek istemiyor ki tekerleği bulmuş. Ö290(K): Tembel insan her zaman daha iyidir. Işığı kapatmaya üşenen insan bunun kısa bir yolunu bulur.

4.6.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde tembellere yönelik en yaygın kalıp yargı ve ön yargıların; kariyer ve fayda ile çalışkanlarla ilişkiler kategorilerinden oluştuğu belirlenmiştir. Okullar arasındaki kategori farklarına bakıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin tembelleri düşük zekâlı insanlar olarak; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise tembelleri yeni ve kolay çözümler bulan pratik zekâlı insanlar olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler tembelleri dalga geçilen ve baskı gören mutsuz insanlar olarak tasvir etmiştir. Bu bulguya diğer öğrenci grubunda rastlanmamıştır.

4.6.2.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan Öğretmen 1 ara sıra tembel öğrencilerle dalga geçildiğini belirtmektedir: "Yani çocuğun verdiği yanlış cevaba gülme. Aa bunu da mı bilemedin gibi tepkiler de olabiliyor."

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7 ise tembel öğrencilerden ziyade yaramaz öğrencilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılarla karşılaştığını dile getirmektedir: "Çalışkan ve tembellerden ziyade davranış problemleri olan çocuklara karşı kalıp yargı ön yargı var. Mesela bir çocuğun davranış problemleri varsa bir şey olduğunda hocam o yapmıştır gibi bir damgalama söz konusu."

4.7. Yaş

Yaş temasında katılımcıların gençlere ve yaşlılara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.7.1. Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.7.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 54

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Düşünce Yapısı ve Beceriler	1. Gençler yenilikçi ve ileri görüşlü insanlardır. Zamana ayak uydurabilen, gelişime açık, özgür ruhlu kişilerdir. Gençler bilgili ve donanımlıdır. Gençler ülkeyi ve dünyayı kalkındıracaktır. Yeni Türkiye'yi inşa edecek ve yükseltecek insanlardır. Gençler yaşlılardan daha bilinçlidir. Gençleri severim.	28
Ezilenler	2. Gençler Türkiye'de yaşamanın zorluklarıyla başa çıkmaya çalışır. Gelecek kaygısı, sınavlar ve işsizlik döngüsünde ezilirler. Ekonomik yetersizlikle boğuşurlar. Gençlere değer verilmez. Saygı duyulmaz. Göz ardı edilirler. Büyükler tarafından anlaşılmazlar.	22
Sorunlu Davranışlar	3. Gençler saygısız ve zorbadır. Ergen ve isyankârlardır. Gençler gösteriş yapma peşindedir. Sigara, alkol gibi kötü alışkanlıklara özenirler. Gençler sosyal medya bağımlısıdır. Gençleri sevmem.	18
Fiziksel Aktiviteler	4. Gençlerin enerjisi yüksektir. Gezmeyi ve eğlenmeyi severler. Heyecanlı ve aktif insanlardır.	14

Tablo 54'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde gençlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; düşünce yapısı ve beceriler, ezilenler, sorunlu davranışlar ve fiziksel aktiviteler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Düşünce Yapısı ve Beceriler

Katılımcılar gençleri esnek zihinli ve yenilikçi düşünen insanlar olarak tanımlamaktadır. Katılımcılara göre gençler; özgür ruhlu, bilinçli, sorgulayan ve eleştirel düşünen insanlardır. Katılımcılar gençlerin yaşlılardan daha donanımlı ve daha zeki olduğunu iddia etmektedir. Katılımcılar gençleri Türkiye'nin kurtarıcıları olarak nitelendirmektedir. Aşağıda katılımcı görüşleri sunulmuştur:

> Ö2(K): Yaşlılara göre farklı fikirlere daha açıktırlar. Hayal güçleri geniştir. Ö4(K): Genç insanlar çok zeki ve akıllı insanlardır. Ö17(E): Açık zihinli ve birçok şeyi bilenler. Gençleri seviyorum. Ö30(K): Yaşlılara göre mantıklı düşünmesini biliyorlar. Dünya hakkında daha çok bilgi sahibiler. Ö34(K): Mükemmeller. Çok zeki düşünüyorlar. Ö40(K): Bence bu ülkeyi kurtaracak kişiler. Ö45(E): Gençler bu ülkeyi kurtarabilecek potansiyeldedirler. Ö51(K): Haklarını arayan bir kitle olduğumuz için gençleri seviyorum. Hele ki böyle bir dönemde... Ö54(K): Gençleri seviyorum. Yenilikçi düşünen bir topluluk. Ö58(E): Türkiye'yi bu durumdan

kurtaracak kişilerdir. Ö63(E): Çoğu akıllıdır ve ileri görüşlüdür. Ülkesi için elinden geleni yapmaya çalışırlar. Ö74(E): Gençleri seviyorum. Bence ülkeyi gençlerin yönetmesi lazım. Ö77(K): Dünyanın geleceği gençler olacak. Bence büyükleri dinlememeliler. Ö79(E): Özgüvenleri yüksektir. Zamana ayak uydurabilirler. Hızlı ve akıllı hareket ederler. Ö82(K): Genel olarak iyiler. Halden anlıyorlar. Zekâ bakımından iyiler. Ülkeyi kalkındırmaya çalışacaklar. Ö83(E): Gençler yaşlıların tam tersidir. Hep yenilik arayan ve hevesli insanlardır. Ö84(K): Gençler çok yenilikçi düşünüyorlar. Ö87(K): Kendilerini daha kolay ve daha çabuk geliştiren genellikle uyumlu kişiler. Ö89(K): Düşünceleri kesinlikle çok mantıklı. Ö90(K): Z kuşağının ülkeyi kurtaracağını düşünüyorum. Çünkü genel olarak bilinçliler. Gençleri seviyorum. Ö100(K): Yaşlılara göre daha hızlı düşünürler. Ö101(K):Kısıtlamaları sevmiyorlar. Özgür ruhlular. Ö104(K): Geniş düşünceli insanlar. Ö108(K): Çoğunlukla mantıklı düşünürler. Ö112(K): Z kuşağı gümbür gümbür geliyor. Gençler zekidir. Seviyoruz. Ö133(E): Bir ülke için çok önemliler. Geleceğin yetişkinleri. Ö141(E): Yeni Türkiye'yi yükseltecek olan biziz. Ö143(K): Yeni kafalılar. Yaşlıların fikirlerini pek umursamazlar. Kendi fikirlerini doğrularlar.

B) Ezilenler

Katılımcılar Türk toplumunda gençlerin önemsenmediğini, değer görmediğini ve göz ardı edildiğini düşünmektedir. Katılımcılar gençlerin anlaşılmadığını ve seslerinin duyulmadığını dile getirmektedir. Katılımcılara göre gençler Türkiye'nin zorlu koşulları altında ezilen insanlardır. Bu bağlamda gençler; hakkı yenen, sınavlara, işsizliğe ve yoksulluğa mahkum edilen insanlar olarak betimlenmektedir:

Ö14(K): Zannedildiği gibi teknoloji bağımlısı değiller. Onlara karşı duyarlı davranılırsa başaramayacakları şey yok. Ö16(E): Gereken değeri görmüyorlar. Ö28(E): Türk gençleri olarak hakkımız çok yeniyor. Ö38(K): Türkiye şartlarında eğer zengin değillerse yaşamları çok zor. Bir test kitabı olmuş 150 TL. İstediği zaman konsere, tiyatroya, sinemaya gidemiyorlar. Ö43(E): Gençlerin çoğu geçim derdine düşüyor. Ö55(K): İşsizlik sıkıntıları çekiyorlar. Yazık gençlere. Ö61(K): Gelecek kaygısı çeken, üniversiteden mezun olup kasiyer olarak işe giren insanlar. Ö64(K): Çok çektiler şu son 5 yıl. Daha iyisini hak ediyorlar. Ö65(E): Çok dert çekiyorlar. Paraları yok. Ö68(E): Fazla üstlerine gidiliyor. Ö70(K): Yaşlılarla başı belada olan insanlar. Çoğu depresyonda ve intihar etmek istiyor. Yanlış zamana doğmuşuz biz. Çalışan ve başarılı olanlar bu ülkede kalmayı değil farklı bir ülkeye gitmeyi planlıyor. Ö71(K): Ülkemizde gençlere verilen imkanları yeterli bulmuyorum. Ö72(K): Kendi haklarını savunmaya çalışıyorlar. Bence onların düşündüğü gibi kimse düşünmüyor ve ebeveynleri onları anlamıyor. Ö73(K): Gençlere saygı duyulması gerektiğini düşünüyorum. Ama genelde ciddiye alınmıyorlar. Oysa gençler bir toplumun geleceğidir. Ö81(E): Ekonomiden dolayı Türkiye'de yaşamakta zorlanan kişiler. Ö85(E): Gençler bence şu an çok haklılar. Röportajlar oluyor ve internette karşılaşabiliyoruz. Ülkenin durumu umarım en kısa zamanda düzelir. Ö86(E): Hayatla başa çıkmaya çalışanlar. Ö94(E): Bu ülkede geleceği yok olan insanlar. İmkânları olsa yapacaklar. Ama daha geçinemiyorlar. Ö96(K): Gerekli fırsatlar tanınmıyor gençlere. Ö118(E): Hayatının yarısına kadar sınava girip stres küpü olup kendilerin yıpratırlar. Ö136(E): Dayılarla uğraşmak zorunda kalan insanlar. Ö139(K): Büyüklerin anlamadığı bireyler.

C) Sorunlu Davranışlar

Katılımcılar gençleri zorbalık yapan saygısız insanlar olarak görmektedir. Katılımcılara göre gençler sigara ve alkol gibi kötü alışkanlıklara ilgi duyan insanlardır. Katılımcılar gençlerin gösteriş yapmayı sevdiğini düşünmektedir. Ayrıca gençlerin duygusal ve

isyankâr kişiler olduğu iddia edilmektedir. Bu olumsuz genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde yer almaktadır:

> Ö4(K): Çoğu zekâsını kötüye kullanıyor. Ö20(E): Çoğu çok kötü. Zorbalık yapıyorlar. Ö26(E): Her yerde öpüşüyorlar. Çok saygısızlar. Ö33(K): Sosyal medyanın etkisinde fazla kalıyorlar. Ö41(E): Ergenlerdir. Saçma hareketler yaparlar. Sevmem. Ö44(E): Çok terbiyesizler. Ö56(K): Ergenler kendilerini rezil ediyor. Aşırı saçma triplere giriyor. Genelde çok isyankârlar ve egoistler. Ö59(K): Kendilerini bir şey zanneden, sigara, alkol tüketen beyinden yoksun insanlar. Sevmiyorum. Ö62(E): Fakir olup marka kafeye giden. Kızları etkilemek için pahalı kıyafetler giyen enayiler. Ö88(K): İnsanlara karşı saygısızlık yaparlar. Davranışlarını düzeltmeliler. Ö95(E): Z kuşağı olarak çok da iyi değiliz. Ben eskiyi daha çok severim. Şimdiki gençler gerçekten saçma sapan şeyler yapıyorlar. Ö96(K): Keşke daha fazla okusak, bilinçlensek. Dünyayı dahası ülkemizi geliştirmek için çalışsak. Hikâye avcılığı ve zorbalık yapmasak. Bakış açımızı genişletsek keşke. Ama olmuyor. Ö113(K): Çoğu gıcıktır. Hep bir şeyden yakınırlar. Çok sorunlu ve çok duygusallardır. Ö116(K): Telefonuyla, eviyle, üstündekilerle hava atan IQ'su düşükler. Ö120(E): İçki içmeyi bir şey sanıyorlar. Bebeğim bebeğim takılayım gezeyim. Ö131(E): Genelde kendini yetişkin sanarlar. Ergenlik döneminden geçerler. Çoğu bireye göre daha duygusal ve hassastırlar. Ö134(E): Her şeyi yapıp şeytana uydum diyen insanlar. Ö144(K): Argo kelimeleri, sigara içmeyi havalı zannediyorlar ama keko gibi gözüküyorlar.

D) Fiziksel Aktiviteler

Son olarak gençler enerji dolu, heyecanlı, kıpır kıpır insanlar olarak tasvir edilmektedir. Katılımcılar gençleri yerinde duramayan, gezmek ve eğlenmek isteyen dinç insanlar olarak değerlendirmektedir. Aşağıda bu genellemelere yer verilmiştir:

> Ö1(E): Hayat enerjileri çoktur. Eğlenmek isterler. Ö15(K): Hayatlarının baharındalar. Ö42(E): Eğlenceliler. Bu yüzden gençlerle takılmayı severim. Ö44(E): Çok enerjikler. Ö54(K): Gençleri seviyorum. Onlar eğlenceli ve mutlu olmaya çalışan insanlar. Ö69(E): Gezmeyi severler. Ö78(E): Enerjik insanlar. Ö98(K): Gençler kesinlikle çok enerjikler. Hiç durmuyorlar. Ben de hâlâ gencim. Ö100(K): Daha enerjik olurlar. Sürekli eğlenmek veya bir şey yapmak isterler. Ö103(K): Yetişkinlere göre daha enerjik, mutlu ve aylak görünürler. Yaşamları güzel ve eğlencelidir. Ö104(K): Aktif ve heyecanlı insanlar. Ö108(K): Dinç insanlardır. Ö127(K): Gezip eğlenmeyi seven, enerjik insanlar. Ö130(K): Adrenalin ve macera isteyen insanlar. Gençlerden her şey beklenebilir.

4.7.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 55

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Gençlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Sorunlu Davranışlar	1. Gençler uygunsuz davranışlar sergiler. Gençler zorba, küfürbaz ve kavgacıdır. Büyüklerine karşı saygısızlık yaparlar. Her şeyi bildiğini sanarlar. Bilmediği konularda yorum yaparlar. Kendini beğenmiş insanlardır. Gençler teknoloji bağımlısıdır. Gençler kötü alışkanlıklara meyillidir. Gençleri sevmem.	41
Fiziksel Aktiviteler	2. Gençler gezmek, eğlenmek, hayatın tadını çıkarmak ister. Enerjik ve heyecanlı olurlar. Sosyalleşmek isterler. Gençler çevik, güçlü ve dayanıklıdır. Hızlı ve atletiktir. Sporla ilgilenirler. Gençler fiziksel olarak yaşlılardan üstündür.	30
Düşünce Yapısı ve Beceriler	3. Gençler yenilikçi düşünürler. Araştırmacı ve sorgulayıcılardır. Çözüme çabuk ulaşırlar. Zeki ve bilgililerdir. Gençler ülkeyi kurtaracak kişilerdir. Türkiye'yi yükseltecek insanlardır. Gençler yaşlılardan daha bilinçlidir. Gençleri severim.	22
Ezilenler	4. Gençler karamsar ve içine kapanıktır. Gençler acı çeken, üzgün, bitkin, yorgun insanlardır. Gençler gelecekten umudu olmayan insanlardır. Gençler ekonomik yetersizliklerle boğuşur. Gençlerin emeği ve hayalleri çalınır. Sürekli kötülenirler. Yetişkinler onlara destek olmaz.	19

Tablo 55'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde gençlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; sorunlu davranışlar, fiziksel aktiviteler, düşünce yapısı ve beceriler ile ezilenler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Sorunlu Davranışlar

Katılımcılar gençlerin toplumsal değerlerden uzaklaştığını düşünmektedir. Katılımcılar gençleri; her şeyi bildiğini zanneden, her konuda yorum yapan, siyaset ve din gibi konularda ahkâm kesen, ailesine ve büyüklerine saygısızlık yapan ukala insanlar olarak tanıtmaktadır. Katılımcı görüşlerinde gençler küfürbaz ve kavgacı insanlar olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca gençler kötü alışkanlıklara sahip bağımlı insanlar şeklinde tasvir edilmektedir:

> Ö152(E): İnsanlara kötü davranırlar. Yaşlılara yardım etmezler. Ö157(K): Küfür etmeye bayılırlar. Boş insanlar. Hiç sevmem. Ö159(E): Kendini beğenmiş ve sevgili peşinde koşan ergen gençler. Ö164(K): Çoğu salak saçma işler yapıyor. Nadiren akıllı oluyorlar. Hiç ben gencim diye savunmayacağım böyleyiz. Ö166(K): Gençlerde çalışma, gelişme isteği görmek mümkün değil. Geleceği yöneteceklerine inancım yok. Ö167(E): Telefonla çok fazla vakit geçirirler. Ö171(K): Çoğunun saçma sapan hareketleri oluyor. Ö174(E): Sosyalliğe düşkün, kötü alışkanlıklara meyilli insanlar. Ö200(E): Ergenler. LGBT desteklerler. IQ'su düşük insanlar. Her şeyi bildiğini zannederler. Ö202(K): Genelde her şey için çok genciz. Bir

çoğumuz siyasete, dine, okula ve büyüklerine haddi olmadığı halde karışıyor. Böylece saygısız oluyorlar. Ö203(E): Çok bilmiş ve her şeye ısrar eden ergenler. Ö215(E): Gençlerin çoğu saygısız. Ö218(K): Fazla boş yaptıkları için sevmiyorum. Ö225(K): Nike ayakkabı giyen, eşofmanla hava atan, çok küfür eden, herkesi ezikleyen insanlar. Ö227(K): Gençler çok tuhaf. Olgunlaşmaları gerek. Sosyal medyadan gördükleri şeylere hemen inanıp diğer dinlere saygısız oluyorlar. Ö246(K): Iyy her yerde sevgililer var. Tiksiniyorum, sevmiyorum. Ö250(K): Ağza alınmayacak küfürler söylerler. Ö251(E): Çok kavga ederler. Çok küfür ederler. Ö254(K): Şimdiki gençler küfürbaz, kendini beğenmiş, ailelerine saygıları yok. Anne babalarına terbiyesizlik yapıyorlar. Ö256(K): Herkese zorbalık yapıyorlar. Sürekli kavga ediyorlar. Onlar hiç iyi değiller. Onları sevmiyorum. Ö258(E): Her şeyi çok bilmiş, siyaseti yargılayan, geçimini sağlayamayan bireylerdir. Ö262(K): Dünyayla alakaları olmayan insan toplulukları. Ö263(K): Ergenlikteler. Doğru olmayan yolu doğru yol gibi görüyorlar. Çok kötü yerlere gelebiyorlar. Ö264(E): Saygısız ve sapıklar. Telefon, sigara, uyuşturucu, bağımlılık üstüne bağımlılık. Ö265(K): Kavgacıdırlar ve çok fazla küfür ederler. Ö266(E): Kötü davranışlılar. Kötü örnekler. Ö273(E): Hava atan insanlar. Gençleri sevmem. Ö274(E): Çoğu bilmediği konularda yorum yapıyor. Teknoloji bağımlılığıyla ailelerinin yanında vakit geçirmez oldular. Eğer böyle devam ederlerse anne babalarını dahi unutabilirler. Ö277(E): Şimdiki Türk gençleri iş yok diyorlar. Ama iş çok çalışmıyorlar. Ö281(E): Hayat hakkında en ufak fikirleri olmaz. Bilip bilmediği her konuda yorumları vardır. Ö285(K): Rabbim gençlerimize hidayet versin. Saçma sapan hareketleri var. Yok tiktokmuş falan. Ö289(K): Ben en iyisiyim. En çok ben bilirim düşüncesi var. Bu çok yanlış geliyor. Ö291(E): Çok bilgisayar başındalar. Çok kavga ederler. Ö296(E): Z kuşağı çok konuşuyor ve kendini beğeniyor. Ö297(E): Bilgisiz ve hiçbir şey umrunda olmayan kişiler. Ö300(K): Kendini bir şey sanan ergenler. Off gerçekten onlara hadlerinin bildirilmesi gerek.

B) Fiziksel Aktiviteler

Bu kategoride öğrenciler, gençlerin sosyalleşme arzusuna ve fiziksel üstünlüğüne dayalı olarak çeşitli genellemelerde bulunmaktadır. Katılımcılar gençleri enerjisi yüksek, eğlenceli, risk almayı seven, atik, serüvenci ve sosyal insanlar olarak görmektedir. Gençlerin ilgi alanları da bu bağlamda şekillenmektedir. Ayrıca gençlerin yaşlılara göre fiziksel açıdan daha hızlı, daha dinç, daha dayanıklı insanlar olduğu iddia edilmektedir:

Ö158(E): Yaşlılardan daha atikler. Ö160(E): Delikanlı, hızlı, çevik, güçlü, hayatı daha yeni yeni anlayan insanlar. Ö161(E): Gençler yaşlılara göre daha dayanıklıdır. Ö169(E): Sağlıklılar, mutlular, spor ve oyunlarla ilgilenirler. Ö172(E): Hızlı, atletik ve güçlü insanlardır. İyi insanlar çünkü iş yapacak güçteler. Ö177(E): Hayatlarının en güzel zamanını geçiren insanlar. Ö178(K): Adı üstünde gençler, gezmek, eğlenmek bu hayatın tadını çıkarmak isterler. Ö183(E): Hayatı tam anlamıyla yaşamak isteyen insanlar. Ö187(E): Enerjik olurlar. Her şeyi yapmaya çalışırlar. Ö188(K): Gençler hayatın tadını çıkartmaya çalışan insanlar. Onlar gerçekten eğlenceliler. Ö191(E): Her yeri gezmek isterler. Ö205(K): Gençler çok hızlı hareket edebiliyorlar. Ö208(E): Gezmeyi seven ve sosyalleşen insanlar. Ö209(E): Dinamiklerdir. Hızlılardır. Ö213(E): Damarlarındaki kan hızlı akar. Ö214(E): Gençler çok enerjiktir ve yeni şeyler öğrenirler. Ö215(E): Zevkleri güzel. Komik şeyler yapıyorlar. Ö216(K): Daha çok gezer, tozar ve hayatlarını yaşamaya çalışırlar. Ö222(E): Hızlı hareket ederler. Prime dönemindedirler. Kanları hızlı akar. Ö224(E): Gençler çok enerjikler. Ö237(E): Spor severler. Çevikler. Sosyal insanlar. Ö244(K): Sosyal insanlardır. Ö252(E): İçi heyecan dolu, gezmek isteyen, heyecan arayan kişilerdir. Ö261(K): Gençler eğlenmek, gezmek tozmak, dışarıda yürümek, istediği her şeyi yapabilmek ister. Ö267(E): Hiperaktif insanlar. Ö279(E): Gezmeyi severler. Ö284(K): Bence çok eğlenceli insanlar.

C) Düşünce Yapısı ve Beceriler

Katılımcılar gençleri farkındalık düzeyi yüksek, eleştirel düşünen ve sorgulayan insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılara göre gençler; yeni fikirlere açık, hızlı kavrayan, zeki ve entelektüel insanlardır. Katılımcılar gençleri Türkiye'nin kurtarıcıları olarak görmektedir. Ayrıca bu kategoride gençlerin düşünme becerileri açısından yaşlılara göre daha gelişmiş insanlar olduğu iddia edilmektedir:

> Ö145(K): Yenilikçi ve bilinçliler. Genç insanların yeni fikirlere açık olması ve fikirlere ön yargılı yaklaşmaması gerçekten iyi bir şey. Gençlerin böyle olmasını seviyorum. Ö146(K): Bence gençler bu ülkeyi kurtaracak kapasiteye sahip ve kaliteli insanlar. Ö147(K): Genel olarak sonraki nesillere kalacak önemli şeyler yaparlar. Ülkeyi koruyan, helal ekmek kazananlar ve çok çalışıp hiçbir sıkıntısı olmayan insanlar. Onlar milletimizi zenginleştirir. Ö148(K): Yenilikçi, hızlı anlayan, çözüme çabuk ulaşan insanlar. Ö155(E): Olgun, yaratıcı, gerçekçi, yatırımcı gençlerimiz var. Ö165(K): Araştırmacılar. Gördüklerine inanmadan önce doğruluğunu düşünürler. Ö167(E): Yaşlılardan daha zekilerdir. Ö176(E): İnşallah Türkiye'yi eski haline getirecekler. Daha iyiler. Her şeyin farkındalar. Ö185(K): Geleceğimizin parlak yıldızlarıdır. Her şeyin en iyisinin olmasını isteyen ve ekonomiyi geliştirmek isteyen insanlardır. Ö189(K): Biraz daha yaşlılardan iyilerdir. Çünkü daha başaracak çok şeyimiz var derler. Ö220(K): Daha çok düşünen, sorgulayan insanlar. Z kuşağı, gençler bomba gibi geliyor. Ö221(K): Çok bilgili bireyler. Haksızlıklara göz yummazlar. Ö223(E): Yeni Türkiye'yi kuracak kişilerdir. Yenilikleriyle yaşlıların zıt karakterleridir. Ö232(E): Şu anki gençlerin anlattıkları şeyler yapılsa bu ülke kurtulur. Ö235(K): Ne varsa bu gençlikte var. Bu ülkeyi ancak ve ancak biz gençler kurtarabiliriz. O yüzden "puu gençlik bitmiş" demeyin teyzeler, dayılar. Bizim suçumuz yok. Ö241(E): Gençler ülkenin geleceğidir. Bu yüzden onları severim. Ö244(K): Yeniliğe açık insanlardır. Ö248(E): Geleceğin ışık kaynakları ve vatanın, milletin kurtarıcıları. Ö269(E): Gücü ve zekâsı yerindedir. Zamanımızın gençleri çok zeki. Ö281(E): Genellikle çoğu şeyde yetenekleri ve teknolojik aletler hakkında bilgisi vardır. Ö294(E): Gençler şu anki bulunduğumuz devirde aşırı haklılar seviyorum.

D) Ezilenler

Bu kategori ülke şartları ve aile baskısı yüzünden gençliğini yaşayamayan mutsuz gençleri yansıtmaktadır. Katılımcılar gençleri hayattan zevk almayan, stresli, bitkin, içine kapanık ve acı çeken insanlar olarak betimlemektedir:

> Ö148(K): Şu zamanlarda içe kapanık ve çok stresliler. Ö149(E): Bitkinler. Önlerinde koca bir hayat var ama hayalleri batmış insanlar. Ö151(E): Bu ülkede doğup en fazla harcanılacak, emeği kullanılacak, gene bir halt göremeyecek, ileriye bakamamaktan gözü düşmüş insanlar. Ö162(K): Bitmiş, içine kapanmış ve ölmeyi bekliyorlar. Ö180(K): Çok fazla acı çekiyorlar. Ö195(K): Bu hayatta yaşamak için çok fazla çaba göstermesi gereken insanlar. Ö196(K): Şu devirde gençler büyüklerimizin gözünde bir hiç gibiler. Ama gençleri anlayamazlar. Bu zamanın gençleri çok şey gördü. O yüzden çoğunun psikolojisi bozuk bence. Ö197(K): Bu zamanın gençleri genç gibi değil de yetişkin gibi daha çok. Bu zamanın genci oldukları çok belli oluyor. Doğru dürüst yaşayamadılar. Ö199(K): Onlara iyi davranılmalı. Adı üstünde genç. Yaptıklarını ne kadar bilebilir ki? Ö204(E): Paraları yok. Bir tost 20 TL olmuş. Bir öğrenci bir tostla doymuyor. Yemek ihtiyacı, kırtasiye ihtiyacı falan para yetiştiremiyorlar. Ö217(K): Onlar kötü bir sözü binlerce kez aklından çıkaramazlar. Ve onlar hayatlarında hiç anlam ve zevk bulamazlar. Ö227(K): Çoğu genç hayallerini gerçekleştirememekten korkuyor. Ö232(E): Çok yanlış anlaşılıyorlar. Ö236(K): Gençler kısıtlanırlar. Büyümek istiyorum artık. Ö237(E): Genel olarak aileleriyle iyi geçinemezler. Ö243(K): Ailelerimiz çoğu zaman ergenlik döneminde çok kızıyorlar, vuruyorlar. Bence bu dönemde her zaman onların yanında

olmalıyız. Onlara destek olmalıyız. Ö270(K): Herkes Z kuşağı şöyle böyle diyor. Sadece kötülüyorlar. Gençleri hiç desteklemiyorlar. Bize yardım etmiyorlar. Sonra iyi, güzel, çalışkan olmamızı bekliyorlar. Ö281(E): Üzerlerinde çok baskı vardır. Ö299(K): Hayattan yorulan insanlar.

4.7.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde gençlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar arasında bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar gençleri yenilikçi düşünce yapısı ve becerilerle ilişkilendirirken; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar gençleri daha çok sorunlu davranışlarla değerlendirmektedir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler gençlerin sorunlu davranışları arasında millî değerlere aykırılık, din ve siyasete yönelik bilgisizce yorum yapma gibi eleştirilere yer vermiştir. Öte yandan sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler gençleri gezgin ruhlu ve heyacan arayan insanlar olarak ön plana çıkarırken; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler buna ek olarak gençlerin fiziksel açıdan yaşlılardan üstünlüğüne yönelik inançlara da değinmiştir. Ezilenler kategorisinde ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler politik ve ekonomik eleştirileri, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler ise mutsuzluk ve acı çekme gibi deneyimleri daha fazla vurgulamıştır.

4.7.2. Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.7.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 56

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Kuşak Çatışması	1. Yaşlılar geri kafalı ve cahil insanlardır. Yaşlılar siyasetten ve ekonomiden anlamaz. Geçmişe takılı kalmışlardır. Sürekli geçmişten örnek verirler. Yeniliklere kapalı insanlardır. Her şeyi bildiklerini sanarlar. Diğer insanların fikirlerine saygı duymazlar. Zamana ayak uyduramazlar. Yaşlılar kızgın, huysuz ve rahatsız edicidir. Her şeye karışırlar. Durmadan öğüt verirler. Yaşlılar sürekli gençleri eleştirir. Yaşlıları sevmiyorum.	72
Pozitif Nitelikler	2. Yaşlılar iyi kalpli ve tatlı insanlardır. Sessiz ve saygılı insanlardır. Masum ve sempatiklerdir. Tecrübeli ve bilgililerdir. Onların deneyimlerinden yararlanmamız gerekir. Bayramlarda para verirler. Yaşlıları seviyorum.	29
Fiziksel ve Zihinsel Performans	3. Yaşlılar yavaş hareket ederler. Gençlerin yapabildiği şeyleri yapamazlar. Fiziksel ve zihinsel olarak zayıf düşmüşlerdir. Hızlı düşünemezler. Hatırlamakta zorlanırlar.	20

Tablo 56'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde yaşlılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; kuşak çatışması, pozitif nitelikler ile fiziksel ve zihinsel performans kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Kuşak Çatışması

Bu kategori yaşlıların düşünce yapısı, siyasi tercihleri ve gençlerle ilişkilerine yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları yansıtmaktadır. Katılımcılar yaşlıları hoşlanmadıkları bir siyasi partiyle ilişkilendirmekte ve o partiye oy verdiği için onları geri kafalı, cahil ve yobaz insanlar olarak görmektedir. Katılımcılara göre yaşlılar geçmişe saplantılıdır. Yeniliğe ve değişime karşı direnç gösterirler. Türkiye'nin içinde bulunduğu kötü koşulları kabul etmezler. Katılımcılar yaşlıların ülkenin gelişimini yavaşlattığını düşünmekte ve onların oy kullanmalarının önüne geçilmesini istemektedir. Gençler ile yaşlılar arasındaki fikir ayrılılıklarının, onlara yönelik olumsuz ön yargılara dönüştüğü gözlemlenmektedir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

Ö10(K): Yaşlılar oy kullanarak benim geleceğimi belirlemesin. Ö11(K): Her şeyi bildiklerini sanıyorlar. Ö14(K): Oy kullanmamalılar. 70 yaşında gözü toprağa bakan adam gençlerin geleceğini belirlememeli. Ö17(E): Doğru seçim yapamayanlar. Ö22(E): Akılsızlar. Ö25(E): Asla sokak röportajlarını kaçırmazlar. Ekonominin iyi olduğunu savunurlar. Ö31(K): Yaşlılar her şeyi kendileri biliyormuş gibiler. Hep burnunun dikine gidiyorlar. Genelini sevmiyorum. Her şeyi dine bağlıyorlar. Ö33(K): Cahil, yobaz ve çok konuşan insanlar. Ö34(K): Aşırı eski kafalılar. Yeniliklere açık değiller. Farklı açılardan bakamıyorlar. Ö37(E): Geri kafalı ve yobazlar düşünceleriyle gençleri de yozlaştırıyorlar. Ö40(K): Çoğu geri kafalı o yüzden pek sevmem. Ö44(E): Siyasi görüşleri çok kötü. Ö45(E): Çok şey biliyormuş gibi gözüken boş laf yapan insanlar. Ö49(K): Genel olarak cahil. Okumamış olanı çok. Siyasi kararları iyi veremiyorlar. Ö57(K): Dayı bizim telefon ekonomiyi göstermez. Artık bir ihtiyaç oldu. Cebinde parası yok. O telefonu almak için millet gece gündüz çalışıyor. Yaşlıları sevmiyorum. Ö58(E): Siyasetten anlamayan insanlar. Ö63(E): Günümüz şartlarında eskilere yönelik düşündükleri için yanlış kararlar verebiliyorlar. Ö64(K): Telefonunu çıkar falan diyorlar. Sürekli aynı partiye oy veriyorlar. Çok sevmiyorum. Ö66(E): Her şeyi bilemezler. Bunu anlamaları gerek. Ö67(E): Dünyayı bir siyasi lider yarattı diyen garip varlıklar. Ö68(E): Yaşlıların geneli cahildir. Ö70(K): "Ekonomi çok iyi yeğenim. Bunlar hep Amerika'nın oyunları. Telefonunu göster." diyen insan topluluğu. Ö72(K): Gençlere göre geri kafalılar ve çoğu zaman şöyle diyorlar. "Bizim zamanımızda…" Ö73(K): Zamanın değiştiğini anlamayacak kadar eğitimsiz insanlar. Ö79(E): Zamana ayak uyduramazlar. Ö83(E): Bence yaşlılar yeniliklere kapalı insanlardır. Hep eski yönleri daha iyi olarak düşünüp savunan insanlardır. Ö84(K): Yaşlı insanlar geçmişe dayalı konuştukları için ortamda gerginlik yaratıyorlar. Ö86(E): Ekonomiyi mükemmel zannedenler. Ö87(K): Geneli cahil ve topluma uyum sağlayamamakta. Ö88(K): Gençlere karşı bazen çok saçma şeyler söyleyebiliyorlar. Onların zamanıyla bizim zamanımızı karşılaştırıyorlar. Ö89(K): 65 yaş üstü oy kullanmasın. Bir anda "telefonunu çıkar veya ekonomi çok iyi" diyebiliyorlar. Ö90(K): Yolda yapılan röportajlara katılanların cidden beyninin olup olmadığını merak ediyorum. Telefon bizim en temel ihtiyacımız. Tamam yağ kuyruğu beklediniz... Ö93(K): Hayır kardeşim çıkarmıyorum telefonumu falan işinize bakın. Zaten beyinleri belli. Kinim var. Ö99(K): Yaşlıların çoğu cahil. Ö104(K): Geri kafalılar. Yeni nesilden ve ekonomiden zerre anlamıyorlar. Ülkeyi Dubai sanıyorlar. Ne yaptıklarının farkında değiller. Ö108(K): Eski kafalı insanlar oldukları için diğer insanların fikirlerine saygı duymuyorlar. Ö109(E): Genellikle cahil insanlar. Ö112(K): Geri kafalılar. Gençleri kötülemekten başka bir şey düşünmüyorlar. Ö116(K): Sevmiyorum. Ekonomiden gram anlamıyorlar. Ö120(E): Çok cahiller. Yanlış partiye oy veriyorlar. Ö122(E): Siyasi tartışmalarda kendilerini savunamıyorlar. Tek bildikleri telefon. Ö129(K): Ekonomi hakkında hiçbir şey bilmezler. Sen şucusun derler. Ya da telefonunu çıkar göster derler. Ö133(E): Türkiye'nin gelişimini yavaşlatıyorlar. Yaşlılar olmasa şu an daha iyi bir yerde olabilirdik. Ö134(E): Ekonomiden ve teknolojiden anlamayan insanlar. Ö143(K): Yeni çağa ayak uyduramayan geriden gelen insanlar. Geri kafalılar.

Ayrıca katılımcılar yaşlıları; huysuz, aksi ve rahatsız edici insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılara göre yaşlılar; gençlerin davranışlarına müdahele eden, sürekli öğüt veren, her şeye karışan kontrolcü insanlardır:

Ö8(K): Kendi gençliğini yaşayamamış ve istediği gibi gülememiş olanlar gençlerin hayatını sömürmeye çalışıyor. Ö25(E): Sürekli öğüt verirler. Ö27(E): Çok akıl verirler. Yaşlı olanlar her şeyden rahatsız olur. Ö29(E): Nutuk çekmeyi severler. "Bizim zamanımızda ...." gibi konuşurlar. Ö36(K): Gençleri eleştiren insanlar. Ö38(K): Gençleri sektirmekten başka bir vasıfları yok. Onlar önce kendilerine baksın. Ö42(E): Çoğu huysuz oluyor. Çevrelerinde oyun oynamamız onları sinirlendiriyor. Bu yüzden yaşlıları sevmiyorum. Ö44(E): Gençleri kötülemekten başka bir şey yapmıyorlar. Ö50(K): Sinir oluyorum. Bazen çok fazla her şeye karışıyorlar. Ö51(K): Çok öğüt vericiler. Ö91(E): Katlanılmaz oluyorlar. Ö94(E): Rahatsız edici oluyorlar. Her şeye karışıyorlar. Onlarla nasıl konuşacağımı bilmiyorum. Yaş farkı çok fazla anlayamıyorum onları. Ö99(K): Otobüste yer vermeyince kuduruyorlar. Ama hepsi sokakta gezip, tozuyor. Bir de bütün gençleri aynı sanıyorlar. Ö111(K): Sürekli arabeske bağlıyorlar ve hiç susmuyorlar. Ö113(K): Hep homurdanırlar. Sana bağırırlar. Sonra tepki verince ayıplarlar. Gereksizlerdir. Şimdiden cenazelerini hazırlayın.

B) Pozitif Nitelikler

Katılımcılar yaşlılara yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargıları iki boyut içermektedir. İlki onları tatlı, masum, iyi kalpli gibi sıfatlarla açıklarken diğeri bilgili ve tecrübeli insanlar olarak değerlendirmektedir. Öğrenci görüşlerinde yaşlılar sessiz, saygılı, ılımlı ve nazik kişiler olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca katılımcılar yaşlıları; rehberlik eden, erdemli, bilge ve öğretici insanlar olarak betimlemiştir. Aşağıda katılımcı görüşlerinden örnekler sunulmuştur:

> Ö18(E): Yaşlılar bilgedir. Ö20(E): Tatlı ve iyi kalpli insanlar. Ö41(E): Yaşlıları severim. Onlar dönemlerini geçirmiş artık huzur arayan insanlardır. Ö46(E): Severim çünkü bende daha çok bilgililer ve onlardan öğreneceğim çok şey var. Ö48(K): Bilgili insanlar. Ö51(K): Çoğu zaman haklı olabiliyorlar. Ö54(K): Yaşlılar genellikle masumlar ve gerçekten bilgililer. Onları seviyorum. Ö55(K): Yaşlıları severim çok tatlılar. Ö62(E): Yaşlıları çok severim. Tatlı insanlar. Ö63(E): Çoğu bilgedir. Kendilerinden küçüklere olabildiğince bilgi vermeye çalışırlar. Ö71(K): Şefkatli insanlar. Bu yüzden seviyorum. Bize para da veriyorlar. Ö74(E): Yaşlıları seviyorum çok tatlı geliyorlar. Ö81(E): Bayramlarda para veren iyi kalpli insanlar. Ö95(E): Genel olarak çok sempatik ve tatlı buluyorum. Ö96(K): Bize onların tecrübelerinden yararlanmak ve saygı duymak düşer. Ö97(K): Eskilerin anıları çok keyifli. Öğüt almak güzel. Ben her zaman dinlerim. Ö98(K): Tanıdığım çoğu yaşlı saygılı ve sessiz. Ö105(E): Yaşlılara saygı duyarım iyi insanlardır. Ö106(E): İyi kalpli ve merhametli insanlar. Ö107(E): Ömürlerinin sonbaharındalar. Çok masumlar. Ö115(E): Önümde olsalar hemen elini öperim. Çok tatlılar. Ö118(E): Zararsız insanlar. Bilgi birikimi olan büyüklerimiz. Ö125(K): Yaşlılar bilgililerdir. Ö126(K): İyimser, tatlı ve yardımsever insanlar. Aynı zamanda yaşayıp görüp geçirdikleri için tecrübeliler. Ö127(K): Geleneklerine bağlı insanlar. Bazıları onların hakkında kötü düşüncelere sahip olsa da tatlı ve komik insanlar bence. Ö130(K): Çok tatlılar. Onları seviyorum. Ö131(E): Tecrübeyle dolup taşan kesimdir. Bir halkın nesli için birikmiş bilgi onlarda toplanır. Herkese saygılı ve akıllı insanlardır. Ö139(K): Tatlı, deneyimli ve harika insanlar. Ö144(K): Tombik ve tatlı insanlar. Bayılıyorum.

C) Fiziksel ve Zihinsel Performans

Katılımcılar yaşlıları fiziksel ve zihinsel açıdan yetersiz insanlar olarak algılamaktadır. Yaşlılar yavaş hareket eden ve işitme problemleri yaşayan güçsüz insanlar olarak betimlenmektedir. Ayrıca yaşlılar, gençler kadar iyi düşünemeyen ve algılama sorunu yaşayan insanlar olarak değerlendirilmektedir. Bu olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara örnekler şu şekildedir:

> Ö38(K): Çok yavaş hareket ederler. Ö61(K): Algılama sorunları yaşayan insanlar. Ö75(K): Bunamış olanlar. Ö76(K): Belirli bir yaştan sonra kafaları basmıyor. Ö78(E): Koşamazlar. Konuştukları pek anlaşılmaz. Enerjileri yoktur. Ö80(E): Gençlerin yapabildiği şeyleri yapamazlar. Beli falan tutulur. Ö87(K): Bir yerden sonra kafaları uçuyor ve başa sarmaya başlıyorlar. Ö92(E): Yaşlandıkları için pek yeni bir şey yapmazlar. Eskiden ne yapıyorlarsa yaşlanınca da onu yaparlar. Ö100(K): Normal bireylere göre bir şeyi hatırlamak için daha çok düşünürler. Daha yavaş yürürler. Ö101(K): Yavaş düşünüyorlar. Ö103(K): Yavaş hareket ederler. Vücut kasları zayıftır. Ö117(E): Yavaş hareket eden ve artık yaşamak istemeyen üzgün insanlar. Ö125(K): Çok yavaşlardır. Ö128(K): Yavaş davranırlar. Gençler ve 40-50 yaşındaki insanlar kadar iyi düşünemezler. Ö131(E): Fiziksel dezavantajları vardır. Ö143(K): Yavaş hareket ederler. Ö144(K): İşitme duyuları çok iyi olmayan insanlar.

4.7.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 57

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Yaşlılara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Kuşak Çatışması	1. Yaşlılar gençleri eleştirir ve yargılarlar. Sürekli gençlere müdahale ederler. Kendi değerlerini gençlere dayatırlar. Yaşlılar rahatsız edici insanlardır. İnsanlara karışmayı çok severler. Her şeyi bildiğini zannederler. Herkesi kendisine benzetmeye çalışırlar. Eski kafalı ve yeniliklere kapalı insanlardır. Yaşlılar sürekli homurdanan, huysuz, kaba, tahammülsüz, hoşgörüsüz ve memnuniyetsiz insanlardır. Saldırgan ve kızgınlardır. Israrcı ve inatçılardır. Yaşlılar çok konuşur. Sürekli eski zamanlardan bahsederler. Durmadan öğüt verirler. Kafa şişirirler. Yaşlılar gıcık insanlardır. Yaşlıları sevmem.	68
Fiziksel ve Zihinsel Performans	2. Yaşlılar güçsüz ve yetersizdir. Zor hareket ederler. Sürekli hastalanırlar. Doğru dürüst göremez ve duyamazlar. Zihinsel becerileri zayıftır. Anlamakta ve hatırlamakta zorlanırlar. Hayatlarının son zamanlarını geçirirler.	40
Pozitif Nitelikler	3. Yaşlılar iyi kalpli ve tatlı insanlardır. Sevimli, sempatik ve şirinlerdir. Yaşlılar bilgili insanlardır. Bilgilerini aktarmak için nasihat verirler. Yaşlıları severim.	30

Tablo 57'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde yaşlılara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; kuşak çatışması, fiziksel ve zihinsel performans ile pozitif nitelikler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Kuşak Çatışması

Bu kategori, "bir yaşlıyla aynı evde yaşamayı cezaevinde yaşamaktan farksız (Ö171K)" gören öğrencilerin fikirlerini yanstımaktadır. Gençlerin yaşlılara yönelik olumsuz kalıp yargıları ve ön yargıları, iki grup arasındaki iletişim problemine dayanmaktadır. Katılımcılara göre yaşlılar gençlerin düşünce ve davranışlarını anlamamakta ısrar eden insanlardır. Katılımcılar yaşlıları kendi fikirlerini dayatan ve her şeyi eleştiren huysuz insanlar olarak görmektedir. Ayrıca yaşlılar günümüz şartlarına ayak uyduramamış geri kafalı insanlar olarak tanımlamaktadır. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

> Ö145(K): Çoğunun geri kafalı olduğunu düşünüyorum. Mesela yeni bir şey söyleyince gerçek olmadığını söylüyorlar. Huysuz ve inatçılar. Yaşlıları sevmem. Ö146(K): Yeni nesili durmadan yargılıyorlar ve bu çok saçma. Yani onların yaşadığı dönemle şu anki dönemi karıştırmamalılar. Ö149(E): Bize çok öğüt veriyorlar. Ö150(E): Herkese boş laf atıyorlar. Onları sevmiyorum. Ö153(E): Çok kabalar. Ö155(E): Kendi zamanıyla bu zamanı kıyaslayıp her zaman size artislik yapan değişik yaratıklar. Ö157(K): Çok kızgınlar. Her hareketine lafı sokarlar. Ö159(E): Yaşlılar genelde huysuzdur. Ö163(K): Huysuzlar ve gerginler. Bıktım artık

yaşlılardan. Ö164(K): Otobüsteki yaşlılardan nefret ederim. Hele de zorla yer isteyenlerden. Siz oturacaksınız öyle mi? Yok öyle dünya. Ben zaten istesem siz yer veririm. Ö165(K): Geri kafalı ve zor anlayan insanlar. Gereksiz konulardan bile öğüt çıkarmaları saçma. Ö166(K): Çok gereksiz davranışları ve kaldıramadığımız, anlam veremediğimiz sözleri oluyor. Ö167(E): Çok boş öğüt verirler bu yüzden sevmem. Ö170(E): Genelde sevmem çünkü yaşlılar yalancı ve terbiyesiz oluyorlar çoğunlukla. Ö171(K): Geri kafalılar. Çok konuşuyorlar. Her şeyi bildiklerini zannediyorlar. Ama bir şey bildikleri yok. Bir yaşlıyla aynı evde yaşamak cezaevinde yaşamakla aynıdır. Ö180(K): Çok bilmişler. Çok saçma düşünceleri var. Ö192(K): Çok dedikoducular. Çünkü yoldan giderken bile camdan bakan insanları görürsünüz. Ö195(K): Bence yaşlılar gençlerin düşmanı gibi bir şey. Otobüste yer vermezler. Parası yok diye kız vermezler... Ö196(K): Yaşlılar çok geri kafalılar bence. Asla gençleri anlamıyorlar. Anlamaya da çalışmıyorlar. Ö197(K): O bunu giyemez falan diye karışırlar. Gençlerden hep bir beklenti içinde olan eski kafaları insanlar. Ö199(K): Onları pek sevmem. Her şeye karışıp ne anlamak isterlerse onu anlıyorlar. Ö200(E): Çok geri kafalılar. Gençlere öğüt veriyorlar. Ö202(K): Yaşlanınca saygısızlaşmaya başlıyorlar. Bir şey sorsan tersliyorlar. Kendi kafalarına göre yaşıyor ama geçinemiyorlar. Ö206(K): Bir salın artık. Gençleri eleştirmekten bıkmadınız mı cahiller? Ö210(K): Yürüyemedikleri halde dışarı çıkanlara sinir oluyorum. Hep parklarda oturuyorlar. Sürekli insanlara bağırıyorlar. Sevmiyorum. Ö211(K): Otobüslerde boş yer kaparlar. Ö212(E): Bence hepsi kötü. Çünkü otobüse biniyoruz, yer vermeyince annemize babamıza küfür ediyorlar. Bu nedenle yaşlılara özel otobüs çıkarılması lazım. Ö215(E): Yaşlılar çok gıcıklar. Çoğu şeyi anlamıyorlar. Bir şey diyorum yarım saat anlamıyorlar. Teknolojiye karşı çıkıyorlar. Ö218(K): Yaşlılar gençlere öğüt verdiği için çok fazla sevilmiyorlar. Ö220(K): Geri kafalı olup her şeye karşı çıkan gıcıklar. Ö221(K): Otobüste yer kapmaya çalışıyorlar. Bilmediği konulara atlıyorlar. Ö228(K): Yaşlılar eski kafalı. İnsanlara çok takıyorlar. Her şeyi bildiklerini sanıyorlar ama bilmiyorlar. Ö232(E): Çok öğüt verirler. Çok mızmızlanırlar ve bağırırlar. Hiçbir şeyi anlayamazlar. Sadece kendi istedikleri olsun isterler. Ö238(E): Çok konuşurlar. Yaşlılık çeneye vurur. Ö243(K): Yaşlı teyzeler çok dedikoducu ve ön yargılı. Her şeye karışıyorlar. Özel hayatlara bile. Bence karışmamalılar. Sonuçta bu bizim hayatımız. Ö244(K): Geri kafalıdırlar. Yeniliğe kapalıdırlar. Boş boş öğüt verirler. Ö246(K): Yaşlı teyzelerin hepsi laf atıyor. Ö251(E): Akıl vermeyi severler. Ö254(K): Çok öğüt verirler. Yaşlandıkları için hiçbir şeye tahammülleri yoktur. Her zaman kendi istedikleri olsun isterler. Ö255(K): Çok eski kafalı oldukları için çok konuşurlar. Ö258(E): Sürekli öğüt veren kişiler. Ö260(E): Çok bilmişlerdir. Ö262(K): Gıcık ve çocuklaşan insanlar. En küçük hatanda dırdır konuşuyorlar. Ö263(K): Genelde çok konuşurlar. Her şeyi yanlış anlarlar ve çok öğüt verirler. Ö271(K): Çok homurdanıyorlar. Bıktım artık. Çoğunu sevmem. Ö275(K): Geneli cahil ve bizim önümüzü kesiyorlar. Engelliyorlar bizi. Ö279(E): Otobüste sürekli yer isterler. Ayakta durabilirler ama duramıyormuş gibi yaparlar. Sizin zamanınızda biz dağa tırmanıyorduk derler. Ö280(K): Ulus'u bir salsınlar. Sürekli orada geziyorlar. Sevmiyorum bu yanlarını. Ö283(E): Otobüste yaşlıyım deyip beni kaldırmaya çalışıyorlar. Hiç sevmiyorum. Ö284(K): Çok öğüt verirler. Sürekli eski zamanlarla ilgili konuşan insanlardır. Eskiden insanlar daha iyiydi. Eskiden bizim defterimiz, kitabımız yoktu. Çok yoksulduk. Falan derler. Ö288(K): Yaşlılar hep öğüt veriyorlar. Bir şeyde çok ısrar ediyorlar. Ö290(K): İllâ kapan kapan diye zorlarlar. Bak güzel çocuğum diye lafa başlayıp öğüt veren insanlar. Onlar yüzünden birçok şeyi yapamıyoruz. Ö291(E): Çok konuşuyorlar. Öğüt veriyorlar. Bize çok bilgisayara telefona bakıyorsunuz diyorlar. Kendi ellerinden düşmüyor. Ö292(E): Gençlere boş ve saçma öğüt veriyorlar. Ö294(E): Yaşlıları sevmem. Hele akrabaları hiç sevmem. Ö296(E): Çok öğüt veriyorlar. Kafam şişiyor. Ö298(E): Öğüt vermeyin sıkılıyoruz! Ö300(K): Biz küçükken böyleydik bilmem ne. Hep kendileri gibi olmamızı isterler.

B) Fiziksel ve Zihinsel Performans

Katılımcılar yaşlıları yavaş, güçsüz, zayıf gibi sıfatlarla eşleştirmektedir. Katılımcılar yaşlıları hareket etmekte, görmekte, duymakta zorlanan insanlar olarak algılamaktadır. Katılımcılara göre yaşlılar, zihinsel becerileri azalmış unutkan kişilerdir. Katılımcılar

yaşlıların yardıma muhtaç insanlar olduğunu ve onlara üzüldüğünü dile getirmektedir. Ayrıca yaşlılar hastalıklı ve ölüme yakın insanlar olarak betimlenmektedir:

> Ö149(E): Yürüyemeyen ve hastalıkları çok olan insanlar. Ö153(E): Yaşlılar hiçbir şey duymazlar. Ö158(E): Yaşlandıkça tembelleşmeye başlarlar. Ö160(E): Artık her yeri ağrıyan insanlar. Ö161(E): Yavaş yürürler. İyi göremezler. Ö165(K): Gözlerini açmakta zorlanırlar. Ö168(E): Yaşlılara çok acıyorum. Yürüyemiyorlar. Hasta oluyorlar. Ö174(E): Yavaş ve yardıma muhtaç insanlar. Ö177(E): Hayatlarının son zamanlarını geçiren insanlar. Ö179(K): Güçsüz olurlar. Ö181(E): Hayattan kurtulmaya yakın kişiler. Ö183(E): Hafızası azalmış, derileri buruşmuş insanlar. Ö184(K): Yaşlılar hiçbir şeyi göremiyor. Ö187(E): Yavaşlardır. Eğik dururlar. Her şeyi yapamazlar. Ö191(E): Hareketleri çok yavaştır. Ö193(E): İşlevi kalmayan insanlar. Ö201(E): Beyin nöronları azalıp yok olmuş insanlar. Ö208(E): Yardıma muhtaç insanlardır. Ö209(E): Çok yavaşlardır. Oturduğu yerden kalkamazlar. Birçok hastalığı vardır. Ö214(E): Yaşlılar yavaş yürürler. İlaç içerler. Onlar için zor durum. Ö222(E): Yavaş hareket ederler. Ö226(E): Zihinsel olarak zayıflar. Anlamaları zaman alır. Ö229(K): Yaşlı insanlar yavaş hareket eden ve çabuk unutan kişilerdir. Ö237(E): Ağır insanlardır. Çok sosyal aktiviteleri yoktur. Yaptıkları aktiviteler sıkıcıdır. Genel olarak spor yapmazlar. Ö250(K): Fazla yürüyemezler. Bastonlar gezerler. Gözlük takarlar. Hasta olurlar. Ö251(E): Yaşlılar yürümekte zorlanırlar ve başkalarından yardım beklerler. Unutkandırlar. Ö252(E): Artık hayatları bitmiş, ölmesine yıllar kalmış, kulağı duymaz, gözü görmez, elleri tutmaz, organları, hücreleri iyice zayıflamıştır. Ö253(E): Yaşlılar hayatta zorluk çekerler. Ö255(K) Çok yavaş yürürler. Ö257(E): Tahtalı köye yaklaşan insanlardır. Ö258(E): Elden ayaktan kesilen, yavaş hareket eden kişiler. Ö258(E): Unutkanlar ve çok yavaş yürürler. Ö273(E): Bir yere gidemeyen, evde kalan insanlar. Ö281(E): Sağlık sorunları fazladır. Her şey hakkında şikayetleri vardır. Ö286(K): Yavaş hareket ederler.

C) Pozitif Nitelikler

Bu kategori yaşlılara yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargıları içermektedir. Katılımcılar yaşlıları iyi kalpli, temiz, masum insanlar olarak nitelendirmektedir. Öğrencilere göre yaşlılar tatlı ve sevimli insanlardır. Katılımcılar yaşlıların bilgili ve tecrübeli insanlar olduğunu, gençlerin iyiliği için nasihat verdiğini ve deneyimlerini aktardığını ifade etmektedir:

> Ö147(K): Onlar da insan. Onlara karşı saygı duymak bizim bir nevi görevimizdir. Tatlı ve tonton insanlar. Ö148(K): Çok tatlılar ve bilgeler. Yaşadıklarından örnek vererek hayatımıza olumlu şeyler katarlar. Ö152(E): İyi ve masumlar. Onlara üzülüyorum. Otobüsle akşamüstü bedava ama bir ekmek almak için Ulus'a gidiyorlar. Ö154(E): Severim kalpleri çok temiz. Her zaman da camiye giderler. Kötü özellikleri yok bence. Ö160(E): Yaşamış görmüş bilgili insanlar. Ö162(K): Tatlılar ve eğlenceliler. Yaşlılar bence bu dünyadaki en tatlı şeylerden birisi. Ö169(E): Tatlı insanlar. Bayramlarda harçlık verirler. Ama 50 TL'den daha fazla verseler iyi olur. Ö172(E): İyi insanlar çünkü ülkeyi doğru yönetecek kişiyi bilirler. Dinlerine düşkün olurlar. Ö174(E): İyi yürekli insanlar. Ö179(K): Merhametli olurlar. Ö182(E): Çok tatlı ve sempatik insanlardır. Ben yaşlıları çok seviyorum. Ö185(K): Sevimli insanlar. Ö188(K): Yaşlılar gerçekten çok tatlı oluyorlar. Onlar yardıma ve sevgiye muhtaç insanlar. Onları ben çok seviyorum. Onlar bizim gelecekteki halimiz. Onlara sevgi ve saygı göstermeliyiz. Ö216(K): Çok şirindirler. Ö223(E): Bilgili insanlardır. Ö229(K): Çok tatlı insanlardır. Ö240(E): Yaşlılar çok tatlı insanlardır. Saygı duyarım ve severim. Ö241(E): Yaşlılar çok sevimlilerdir. Çok yaşadıkları için nasihat verirler. Onları severim. Ö247(E): İyi insanlardır. Ö261(K): Ben yaşlıları görünce üzülürüm. Yaşlılara yardım etmeyi severim. Ö264(E): Yaşlılara acıyorum. Onları severim. Ö265(K): Çok fazla bilgi sahibidirler. Gençlere öğüt verirler. Bildiklerini yayarlar. Ö272(E): Yaşlıları çok severim. Çok tatlılar, iyiler. Ö274(E): Tecrübeliler. Onların zamanında sıkıntılar daha çoktu. Onlar da bizlerin daha iyi olmasını istiyorlar. Ö278(K): Aşırı tatlılar ve şirinler. Öğüt veriyorlar. Küçüklerin iyiliğini istiyorlar.

Ö285(K): Yaşlılarımızın tecrübelerinden faydalanmak gerek. Ö289(K): Çok tatlı insanlar. Ö293(K): Çok tatlılar, nasihat verirler. Ö297(E): Bilgili insanlar. Ö299(K): Yaşlılar torunlarına geçmişinden bahsederek yardımcı oluyor. Bu konuda iyi ve kötü şeyleri öğrenmiş oluyoruz.

4.7.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde yaşlılara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri arasında bazı farklılıklar gözlemlenmiştir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler kuşak çatışması kategorisinde yaşlıların siyasi eğilimlerini; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler ise yaşlıların gençlere yönelik olumsuz davranışlarını vurgulamıştır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin yaşlıların fiziksel ve zihinsel yeterliliğine dair daha fazla kalıp yargı ve ön yargı taşıdığı görülmektedir.

4.7.2.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 6, öğrencilerinin yaşlılara yönelik olumsuz tutumlarını şu şekilde örneklendirmektedir: "Şöyle söyleyeyim sosyal bilgilerde biliyorsunuz konuların ucu açık. Her türlü sohbeti yapıyoruz. Otobüse binen öğrencilerimden duyduklarım var. Ulus'a gezmeye gidiyorlar. Yer vermek istemiyorum. Evinde otursun. Biz eğlenelim onlar otursunlar. Öyle düşünülüyor açıkçası."

4.8. Kilo

Kilo temasında katılımcıların kilolulara ve zayıflara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.8.1. Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.8.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 58

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Suçlama	1. Kilolular iradesiz insanlardır. Yemekle arasına sınır koyamazlar. Kilolular açgözlüdür. Durmadan bir şeyler yerler. Kilolu olmak onların suçudur. Kilolular kendisine saygısı olmayan, motivasyonu düşük insanlardır. Kilolulardan hoşlanmam.	38
Fiziksel Yetersizlik	2. Kilolular fiziksel aktiviteler yapamaz. Hareket ederken zorlanırlar. Koşamazlar. Kilolular spor yapmayı sevmezler. Kilolular hastalıklı insanlardır. Kötü durumda oldukları için doktora gitmeleri gerekir.	22
Zayıflarla İletişim	3. Kilolular sevilmez ve dışlanır. Kilolularla dalga geçilir. Zorbalığa ve kırıcı laflara maruz kalırlar.	12

Tablo 58'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde kilolulara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; suçlama, fiziksel yetersizlik ve zayıflarla iletişim kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Suçlama

Katılımcılar kiloluları kendisine söz geçiremeyen iradesiz insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre kilolular çok yemek yiyen aç gözlü insanlardır. Katılımcılar kiloluların isterse zayıflayabileceğini fakat çaba göstermediğini iddia etmektedir. Katılımcılar kiloluların kendini önemsemedeğini düşünmekte ve onları eleştirmektedir:

> Ö3(K): Takdir etmediğim insanlar. Öncelikle insan kendini seviyorsa fit olmalıdır. Ö8(K): Kendileri üzerinde çok sözleri geçmiyor. Ö16(E): İradesiz ve nefsine yenik düşen insanlar. Ö19(E): O kadar yemeyin kardeşim ya. Ö22(E): Obeziteyi normalleştirenler. Ö25(E): Ağızlarına düşkündürler. Ö26(E): Ayı gibi her şeyi yiyorlar. Ö31(K): Yani bir insan nasıl o kadar yiyebilir. Hiç mi rahatsız olmuyorlar. Ö33(K): İradesine hakim olamayan akılsızlar. Ö44(E): Fazla yemek yiyorlar. Onlardan hoşlanmam. Ö45(E): Disiplinsiz, hiçbir amacı olmayan, kendilerini tatlı sanan, zayıf insanları kıskanıp eleştirenler. Ö50(K): Afedersiniz ama yemenin de bir sınırı vardır. Aç gözlülük bu. Ö53(E): Kilolu olmaları iradelerine bağlı. Ö71(K): Kendilerine düşkün olmayan, güzelliklerine önem vermeyen insanlar. Ö74(E): Kiloluların az yemesi lazım. Ö78(E): Yemek severler. Fast food yerler. Gazlı içecek içerler. Ö81(E): Çok yemek yiyen ve hiç doymayan kişiler. Ö100(K): Sürekli bir şeyler yemek isterler. Ö103(K): Çok fazla yemek yerler. Hayatlarındaki en önemli şeylerden biri yemektir. Ö104(K): Kendi isteğiyle zayıflayabilir. Yiyeceğe, içeceğe vereceği parayı spor salonuna verse zayıf ve

güzel bir vücuda sahip olabilir. Ö110(E): Hayatı sadece yemek yemek olan insanlar. Ö113(K): Kendilerine saygıları yoktur. Genellikle kendileri için bir şey yapmazlar. Ö115(E): Bol bol spor yapmaları lazım bence. Ö126(K): Bence biraz tembeller ve kendilerine karşı düşüncesizler. Ö127(K): Kilolarını vermeye çalışmalılar. Ö130(K): Onları sevmiyorum. Kilo vermeye çalışmıyorlar. Sonra da diğer insanlar ona kilolu dediği için kızıyorlar. Ö131(E): Bence kilolu insanların iştahları çok fazladır. Genelde motivasyonları azdır. Ö133(E): Obezler, nefret ediyorum. Ö134(E): Çok yiyen, obez olacaklarından habersiz insanlar. Ö143(K): Çok yemek yerler. Günde bir sürü öğün yerler. Ö144(K): Bence yemek yemeyi kesmeli biraz kilo vermeye çalışmalılar.

B) Fiziksel Yetersizlik

Katılımcılar kiloluları yürümekte, koşmakta, hareket etmekte zorlanan insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılara göre kilolular spor yapmaktan hoşlanmaz. Aşağıda bu olumsuz genellemelere yer verilmiştir:

Ö18(E): Koşamazlar ve nefes almakta zorlanırlar. Ö24(E): Hareket edemezler. Kötü bir şey. Ö25(E): Spor yapmayı sevmezler. Ö66(E): Sporda zar zor yürürler. Ö69(E): Çok zor yürüyorlar. Ö78(E): Dışarıda vakit geçirmezler. Ö79(E): Hareketli aktivite yapmayı sevmezler. Ö92(E): Fazla hareket edemezler. Kilo vermeye çalışmadığı sürece işe yaramazlar. Ö100(K): Bir şeyi yaparken kilolarından dolayı zorlanırlar. Ö103(K): Kilolarından ötürü fiziksel aktiviteleri kısıtlıdır. Ö121(E): Koşamayan obezler.

Katılımcılar göre kilolular hastalıklı insanlardır. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö6(K): Damar tıkanıklığından ölecekler. Zayıflamak için uğraşmalılar. Ö13(K): Sağlık sorunlar var. Spora gitsinler. Ö38(K): Daha sağlıklı beslenip kilo vermeliler. Çünkü bu onlara zarar veriyor. Biraz kilo verseler hem zihinsel hem bedensel açıdan sağlıklı olurlar. Ö47(K): Sağlık açısından kötü durumdalar. Ö76(K): Kilo sorunu yaşadıkları andan itibaren beklemeyip doktora gitmeleri gerek. Sorun büyümeden çözülmeli. Ö88(K): Gerçekten sağlığını hiç düşünmüyorlar. Ö94(E): Kilolu olup sağlıklıyım diyenlerde akıl yok. Konuşurken damar tıkanıklığından ölecek hâlâ sağlıklıyım diyor. Ö126(K): Sağlıkları tehlikede.

C) Zayıflarla İletişim

Katılımcı görüşlerinde kilolular dışlanan, dalga geçilen ve sevilmeyen insanlar olarak betimlenmektedir. Bazı katılımcılar bunu deneyimlemenin üzücü olduğunu aktarmaktadır:

Ö11(K): Kilolular dışlanıyor. Yazık. Ö12(K): Onlara zorbalık yapıyorlar. Ö34(K): İnsanları güldürmek zorundalar yoksa sevilmezler. Ö36(K): Genellikle kiloları yüzünden dışlanıp zorbalık gören kişiler. Ö46(E): Aşağılandıkları için hep üzgündürler ve zayıflamak isterler. Ö59(K): Çok sevilmiyorlar. Ö61(K): Sürekli dışlanıp, dalga geçilen insanlar. Ö87(K): Geneli zorbalık görür. Ö90(K): Günümüzde insanları fiziksel özelliklerine göre çok yargılıyorlar. Ben de küçükken çok kiloluydum. Arkadaşlarımın kırıcı laflarını düşündükçe hâlâ üzülüyorum. Ö112(K): Eskiden ilkokulda benimle şişko patates diye dalga geçiyorlardı. Çok kötü bir durum. Kiloluları anlayabiliyorum. Ö114(E): Dalga geçilen insanlar. Ö117(E): Toplum tarafından dışlanırlar ve genellikle içine kapanık olurlar.

Katılımcıların kiloluları aşağılama şekline dair bazı örnekler elde edilmiştir: "Ö37(E): Kötü görünmeye başlıyorlar. Onlarla dalga geçmeyi seviyorum. Ö139(K): Ayaklarını göremeyen obezler. Ö140(K): Tüm yemeğimizi alıp bizi aç bırakıyorlar."

4.8.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 59

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kilolulara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Suçlama	1. Kilolular kendine hakim olamaz. Sürekli yemek yer. Mücadele etmez. Yer, içer, yatar. Kilolular tembel insanlardır. Kilolulardan hoşlanmam.	50
Zayıflarla İletişim	2. Kilolular dışlanır. Onlarla dalga geçilir. Kilolulara kötü söz söylenir. Lakap takılır. Kiloluların kalpleri kırılır ve üzülürler.	32
Fiziksel Yetersizlik	3. Kilolular koşamazlar. Hemen yorulurlar. Yürümekte zorlanırlar. Sporda iyi değillerdir. Hareket etmeyi sevmezler. Kilolular kötü görünürler. Çok yer kaplarlar. Kıyafetler üstüne olmaz.	20

Tablo 59'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde kilolulara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; suçlama, zayıflarla iletişim ve fiziksel yetersizlik kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Suçlama

Katılımcılar kiloluların sağlıksız beslendiğini ve çok fazla yemek yediğini düşünmektedir. Katılımcılar kiloluları kendine hakim olamayan, kendini kontrol edemeyen insanlar olarak nitelendirmektedir. Katılımcılar kiloluları eleştirmekte ve spor yapmayı önermektedir.

> Ö160(E): Yiyip yiyip doymayanlar. Ö162(K): Bence biraz yemeyi kessinler ve kilo versinler. Ö164(K): Kilolu olduğunu bildiği halde yemeye devam ediyorlar. Yemeyin banane. Az insan kendine hakim olur. Ö169(E): Hayatta 7/24 yemek yiyen açlar, tombullar. Ö170(E): Sevmiyorum. Düzgün beslensinler. Zayıflasınlar. Dalga geçince biz suçluyuz. Bizi ezip yerler diye korkuyorum ama. Ö172(E): Sürekli aç olan insanlar. Ö180(K): Yiyorlar yiyorlar obez olup ölüyorlar. Hiç mücadele etmiyorlar. Ö185(K): Çok fazla yemek yiyen insanları sevmem. Ö187(E): Sürekli yemeyi düşünürler. Obeze kadar yolu vardır. Ö193(E): Tembellerdir. Yatakta uzanarak boş boş yatarlar. Ö196(K): Sağlıkları için kendilerini tutmaları lazım. Ö200(E): Obezler, her şeyi yiyorlar, içiyorlar, yatıyorlar. Ö201(E): Hiçbir işlevi olmayan, obez, düşüncesiz, sürekli yatan boş insanlar. Ö209(E): Obezlerdir. Çok yemek yerler. Ö212(E): Hiç spor yapmazlar. Çok yer kaplarlar. Her istediklerini yerler. Onları sevmem. Ö215(E): Çok fazla yiyorlar. Ama zayıflamak yerine hâlâ yemek yiyorlar. Ö216(K): Bence çok yemek yemeyip biraz daha dengeli beslenseler bu kadar kilolu olmazlar. Ö217(K): Onlar çok fazla yemek yiyorlar. Ö224(E): Tembel gibi bir şey. Ö229(K): Kilolular her şeyden aşırı fazla yediği için

obez bile olabiliyorlar. Ö237(E): Yağlı yiyecekleri, fast foodu severler. Ö250(K): Sağlıksız beslenirler. Sağlığına iyi bakmazlar. Ö252(E): Çok abur cubur yiyen kişilerdir. Ö253(E): Kendilerini yemek yemekten bir türlü vazgeçiremezler. Ö261(K): Bence daha sağlıklı beslenip fazla kilolarını kaybetmek için uğraşmalılar. Program hazırlayabilirler. Spor yapabilirler. Ö263(K): Çok yedikleri için obeziteye bile gidebiliyorlar. Ben kilolu birini görünce kendimle kıyaslıyorum. Ö265(K): Her şeyden önce yemek yerler. Çok fazla yemek yerler. Obez olurlar. Fast food yerler. Sağlıklarına dikkat etmezler. Ö268(E): Yani fazla sevmem ama ne de olsa insanlar. Ö269(E): Spor yapıp kilo versinler. Ö273(E): Yemek severler. Her dakika yemek yerler. Ö276(K): Üf yeter az zayıflayın. Hiç sevmiyorum. Ö278(K): Kendilerini zayıf sanıyorlar. Sağlığı için düzenli beslenmeleri gerekir. Ö283(E): Hareket etmeyen cahiller. Azıcık kilo verin. Ö286(K): Fazla yemek yerler. Yemek yemeyi severler. Ö288(K): Yemelerine dikkat etsinler ve sağlıklı beslensinler. Ö291(E): Çok yiyip obez gibi oluyorlar.

B) Zayıflarla İletişim

Bu kategoride kilolular dalga geçilen, dışlanan ve zorbalığa maruz kalan insanlar olarak tasvir edilmektedir. Katılımcılar kiloluların dış görünüşüne göre yargılandığını ve eleştirildiğini ifade etmektedir. Kilolular bu yüzden kötü hisseden üzgün insanlar olarak değerlendirilmektedir:

Ö149(E): Çok dışlanan kişiler. Hep ezik duruma düşen kişiler. Onlara karşı ayı gibi kötü sözler kullanılıyor. Ö150(E): Kendimden örnek verecek olursam bazı zorbalar yüzünden asosyalleşebiliyorlar. Ö153(E): Kilolulara kaba sözler söylerler. Zayıfla derler. Ö163(K): Ben de kiloluyum ve çok kötü bir his. Lütfen artık dış görünüşe göre yargılamayın. Ö167(E): Herkes onlarla dalga geçer. Ö168(E): Kilolularla çok dalga geçiliyor. Ö178(K): Yargılandıkları için pişman olup üzülürler. Kendilerinden nefret ederler. Ö179(K): Hep zayıflamak isterler. Kilolu oldukları için üzülürler. Zayıflamak için uğraşırlar. Ö182(E): Kilolulara üzülüyorum çünkü çok dalga geçiyorlar. Ö184(K): Kilolu insanlarla dalga geçerler. Ö185(K): Dışlanmış insanlar. Ö186(K): Çoğu kişi onlarla dalga geçiyor Ö188(K): Zorbalık gören insanlar. Ö189(K): Zayıflamayı çok isterler ama başaramazlar. Ö202(K): Toplumda kabalıklarla karşılaşıyorlar. Kilolular hep toplumdan dışlanıyor. Onlara üzülüyorum. Ö220(K): Küçümseniyorlar. Dışlandıkları bile oluyor. Ö222(E): Onlarla dalga geçilir. Zorluklar yaşarlar. Ö223(E): Sıkıntıları olan ve sevilmeyen insanlardır. Ö230(K): Kilolu insanlarla dalga geçerler. Bizim sınıfta bir tane çocuk var sürekli ona ayı falan diyorlar. Çok üzülüyorum. Ö231(K): Onlarla çok dalga geçiyorlar. Ö232(E): Çoğunluğu dışlanır. Ö237(E): Nedeni bilmediğim şekilde pek arkadaşları yoktur. Ö243(K): Bazıları onları dışlıyor, üzüyor, kalbini kırıyor. Ö249(K): Onlarla çok dalga geçiliyor. Ö257(E): Ben hafif kilolu olmama rağmen dalga geçseler de umursamıyorum. Kilolularla dalga geçmemeliyiz. Ö270(K): Onlara üzülüyorum. Onları çok yargılıyorlar. Hep kilosundan vuruyorlar. Bence dış görünüşe göre yargılama yapmak yanlış. Ö271(K): Ben de kiloluyum ve gerçekten iğrenç bir duygu. Hep dalga geçilen oluyorlar. Çok zor. Ö292(E): Bence kilolular hakkında söylenen şeyler çok kırıcı.

C) Fiziksel Yetersizlik

Katılımcılar kiloluları yürümekte, koşmakta, hareket etmekte zorlanan insanlar olarak değerlendirmektedir. Kilolular yavaş ve tembel gibi sıfatlarla tanıtılmaktadır. Ayrıca katılımcılar kiloluların kötü göründüğünü söylemektedir:

Ö158(E): Daha yavaşlar. Ö172(E): Spor yapamayan ve çok yorulan insanlar. Hiç koşamazlar. Ö187(E): Ne koşarlar ne yürüyebilirler. Ö174(E): Hareketten nefret eden kişiler. Tembeldirler. Ö214(E): Kilolular yürümekte, oturmakta, kalkmakta zorlanırlar. Otobüste yer kaplarlar. O

yüzden hoşuma gitmiyorlar. Ö215(E): Görünüşleri çok kötü. Ö217(K): Koşmakta büyük sıkıntı yaşarlar. Ö223(E): Zor hareket eden insanlar. Ö237(E): Spor yaparken zorlanırlar. Ö240(E): Kilolular çok ağır hareket ederler. Çok hızlı koşamazlar. Ö247(E): Hayatı zorlaşır. Koşmalı sporları ya da benzer işleri yapamazlar. Ö251(E): Yürümekte zorluk yaşarlar. Başkalarından yardım beklerler. Ö252(E): Hiç güzel görünmezler ve hiç ilgi çekmezler. Evden çıkmak istemez ve yürümezler. Ö255(K): Çok kilolu oldukları için yürüyemezler. Kıyafetler üstüne olmaz. Ö258(E): Hareket etmeyen ve spor yapmayan kişiler. Ö262(K): Hareket etmeyi sevmeyen yaşamsal faaliyetlerden vazgeçen insanlardır. Ö264(E): İğrenç görünen insanlar. Ö271(K): Kıyafetleri üstüne olmaz. Ö273(E): Koşamazlar ve yavaş yürürler. Ö279(E): Şişkolar ayakta duramazlar. Yürümeye üşenirler. Ö300(K): Hiçbir şeye sığmazlar.

4.8.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde kilolulara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların benzer kategorilerden oluştuğu görülmektedir. Kategorilerdeki katılımcı sayıları değerlendirildiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin kilolulara yönelik daha fazla kalıp yargı ve ön yargı taşıdığı anlaşılmaktadır. Kategori içindeki farklar incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin diğer öğrencilerden farklı olarak kiloluları sağlık sorunları olan insanlar şeklinde algıladığı belirlenmektedir.

4.8.1.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okuldaki öğretmenler kilolu öğrencilerle dalga geçildiğini ve kiloluların spor oyunlarından dışlandığını aktarmaktadır:

> Öğretmen 5: Kilolularla çok dalga geçiyor arkadaşları. Gerçekten acımasızlar bu konuda. Dalga geçme, isim takma, çocuğun fiziksel görüntüsüyle çok fazla dalga geçiliyor. Hatta ağlayan öğrenci bile görmüştüm yani. Fiziki görüntü konusunda çok acımasız eleştirileri var. Öğretmen 6: Şöyle kilolularla ilgili hani bizde de olurdu çocukken ben de hatırlıyorum şişko patates yarım kilo domates gibi söylemler var. Öğretmen 7: Kilolularla ilgili yapamaz, top oynayamaz gibi şeyler oluyor. Niye oynamasın kaleci olur o da değil mi? Sportif faaliyetlerde öyle şeyler oluyor. Mesela maça almama gibi şeyler.

Bu bulgular öğrencilerden elde edilen zayıflarla iletişim ve fiziksel yetersizlik kategorileriyle örtüşmektedir.

4.8.2. Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.8.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 60

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Fiziksel Özellikler	1. Zayıflar fiziksel olarak yetersizdir. Zayıflar güçsüzdür. Zayıflar çabuk hasta olur.	20
	2. Zayıflar fiziksel olarak üstündür. Zayıflar çevik ve hızlıdır. Zayıflar kilolulardan daha güzel olur.	11
Kilolularla İletişim	3. Zayıflar kendini öven, hava atmayı seven egolu insanlardır. Zayıflar kilolularla zorbalık yapar ve onlarla dalga geçer. Zayıfları sevmem.	13

Tablo 60'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde zayıflara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; fiziksel özellikler ve kilolularla iletişim kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Fiziksel Özellikler

Bu kategori zayıflara yönelik biri olumsuz diğeri olumlu iki imaja işaret etmektedir. İlk olarak katılımcılar zayıfları güçsüzlük ve hasta olmayla ilişkilendirmektedir. Katılımcılar zayıfların az yemek yediğini düşünmektedir. Katılımcılar zayıfları yetersiz olarak betimleyen lakaplara da yer vermiştir:

> Ö14(K): Çubuk kraker, dal, çırpı. Ö16(E): Çoğu kişi sağlık sorunları yüzünden zayıf oluyor. İsteyerek zayıf olan görmedim. Ö38(K): Sağlığınız için azıcık kilo alın. Ö44(E): Hiç yemek yemiyorlar. Açlıktan bayılacaklar. Ö50(K): Hafif bir yumruk atsam ölecek gidecekler. Ö59(K): Çubuk kraker gibi insanlar. Ö67(E): Rüzgarlı havada uçarlar. Ö68(E): Güçsüz insanlar. Ö74(E): Kesinlikle yemek yemeleri lazım. Ö79(E): Neredeyse kemikleri gözükür. Ö86(E): Fiziksel güçleri az olan ve çoğu şeye gücü yetmeyen insanlar. Ö92(E): Zayıf olunca güçsüz olurlar. Ö95(E): Kilo alsalar iyi olur. Yoksa çok sıkıntı çekerler. Ö96(K): Genelde zayıflara çırpı bacak, bir deri bir kemik, dal gibi şeyler denir. Ö103(K): Genelde toplumda zayıf biri görülünce hasta olduğu düşünülür. Ö112(K): Çok zayıf olmak kötü bir şey. Yemek yiyip kilo alsalar iyi olur. Ö118(E): Çöp şiş gibi oluyorlar zarganalar. Kendilerini güçlü sanıyorlar. Ö123(E): Kendilerini vücut geliştiriciler olarak görüyorlar. Vücutlarında açlıktan oluşan sahte baklavaları gösteriyorlar. Ö125(K): Keşke biraz daha yemek yiyip kilo alsalar. Ama onlar kilolu olmaktan korkarlar. İnsanlar dalga geçecek diye düşünürler. Ö140(K): Çubuk kraker gibi gezip kendilerini havalı sanıyorlar.

Öte yandan zayıfların fiziksel üstünlüklerini ele alan genellemelerle de karşılaşılmaktadır. Hızlı ve çevik olma gibi zayıflara atfedilen bu beceriler onları kilolulardan ayırmaktadır. Ayrıca zayıfların güzel göründüğü ve kıskanıldığı düşünülmektedir:

> Ö25(E): Genelde çeviklerdir. Ö29(E): Genellikle hızlı koşarlar. Ö36(K): Fizikleri güzel oluyor. Ö40(K): Çok kıskanırım. Ö78(E): Hızlı insanlar ve sağlıklı beslenirler. Ö79(E): Hareketli sporları severler. Ö81(E): Kilolulara göre daha hızlı ve çevik kişilerdir. Ö84(K): Zayıflara hep çok şanslısın gibi şeyler söylenir. Ö97(K): Bir işi yaparken kilolulara göre daha kolay ve çabuk yaparlar. Ö115(E): Yemek yiyin kıskanıyorum. Ö119(E): Hızlı koşarlar.

B) Kilolularla İletişim

Bazı katılımcılar ise zayıfların kilolulara davranma şekline yönelik genellemelerde bulunmaktadır. Katılımcılara göre zayıflar fiziğiyle övünen, kendini beğenmiş insanlardır. Katılımcılar zayıfların kilolulara zorbalık yaptığını bildirmektedir. Bu bağlamda katılımcıların zayıflardan hoşlanmadığı görülmektedir:

> Ö5(K): Zayıf olup hava atıyorlar. Gerçekten çok düşüncesizler. Ö6(K): Zayıflığıyla hava atıyorlar. Nefret ediyorum. Ö25(E): Kilolularla bol bol dalga geçerler. Ö29(E): İnsanları aşağılarlar. Ö30(K): Kendi zayıf diye başkasını eleştirebileceğini zanneden insanlar. Ö44(E): Çok kaşınıyorlar. Ö50(K): Ben çok zayıfım ve güzelim diye dolaşırlar. Çok iticiler. Ö51(K): Fizikleriyle övünürler. Çok sinir oluyorum. Ö71(K): Zayıfları sevmiyorum. Çünkü kilolulara zorbalık yapıyorlar. Ö75(K): Güzellik algılarına aldananlar. Ö82(K): Ben zayıfım diye kendini öven tipler. Hiç kimse sevmiyordur onları. Ö119(E): Kilolularla dalga geçerler. Ö127(K): Kilolu insanlara zorbalık yapmamalılar.

4.8.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 61

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Zayıflara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Fiziksel Özellikler	1. Zayıflar güçsüz ve dirençsizdir. İş yapamazlar. Hemen yorulurlar. Onların bağışıklığı zayıftır. Çabuk hastalanırlar. Az yemek yerler. Kırılgan olurlar. Kavgada dayak yerler. Bir deri bir kemik olurlar. Kötü görünürler.	28
	2. Zayıflar hızlı ve çeviktir. İyi koşarlar. Dinç ve güçlülerdir. Daha rahat hareket ederler. İstediği her şeyi yapabilirler. Sağlıklı beslenirler. Zayıfların fizikleri çok güzeldir. Zayıflar hoş görünür.	22
Kilolularla İletişim	3. Zayıflar insanlar tarafından yargılanır ve eleştirilir. Zayıflar zorbalığa maruz kalır. Zayıfların kalbi kırılır. Onları üzecek şeyler söylerler.	13
	4. Zayıflar kilolularla dalga geçer. Zayıflar fiziksel görünüşleriyle övünürler.	6

Tablo 61'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde zayıflara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; fiziksel özellikler ve kilolularla iletişim kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Fiziksel Özellikler

Bu kategori zayıflarla ilgili olumlu ve olumsuz inançları yansıtmaktadır. İlk olarak katılımcıların zayıfları güçsüz ve dirençsiz insanlar olarak nitelendirdiği görülmektedir. Zayıflar iş yaparken zorlanan ve çabuk yorulan kişiler olarak algılanmaktadır. Katılımcılar zayıfların az yemek yediğini düşünmektedir. Katılımcılar zayıfların çabuk hastalandığını ve sağlık sorunları yaşadığını iddia etmektedir. Ayrıca zayıflar, kavgada kaybedecek olan kolay rakipler olarak görülmektedir. Aşağıda bu genellemelere yönelik örnekler sunulmuştur:

> Ö154(E): Çok hastalığa yakalanıyorlar. O açıdan kötü. Ö158(E): Onlar çok halsizlerdir. Ö167(E): Bir deri bir kemik gibiler. Ö170(E): Onların da biraz kalıplanmaları lazım. Bir deri bir kemik olmaları kötü bir şey. Ö172(E): Güçsüz olurlar. İş yaparken yardıma ihtiyaç duyarlar. Ö176(E): Dirençsizler. Salgınlarda çok kötü duruma düşüyorlar. Ö185(K): Çok yemek yemeyen, giydiği yakışmayan, kendini fizikli sanan tipler. Ö193(E): Zargana, çubuk kraker. Ö200(E): Zargana vücutlarıyla bir şey yapmaya çalışırlar. Vitamin eksikliği vardır. Ö203(E): Kürdan kollular. Ö207(E): Çubuk gibi kırılırlar. Ö212(E): Çok yemek yemezler. Bir deri bir kemik kalırlar. O yüzden hastalıklar çıkabilir. Biraz koştuktan sonra dirençleri az olduğu için hemen yorulurlar. Ö213(E): Çok narin olur. Düşerse bir yeri kırılır. Ö229(K): Beslenme bakımından az yedikleri için bağışıklıkları güçsüz olur. Bu da hastalıklara açık kapı bırakır. Ö237(E): Güçlü değillerdir. Kavgayı sevmezler. Ö238(E): Dayak yerler. Ö247(E):

> Birçoğu ince kollu ince bacaklı kürdan gibi bir şey. Orta kilolu olmak en iyisi. Ö248(E): Biraz yemek yesinler çünkü bağışıklıkları çok zayıf ve çok güçsüz oluyorlar. Az yemek yiyorlar. Ö250(K): Çöp adam gibi ip incecik olanlar. Ö253(E): Çok az yemek yemeleri sağlığını tehdit eder. Ö263(K): Çok inceler. Bu incelik kendilerini kötü gösteriyor. Ö266(E): Bir kavga olduğunda yaşamaları mucize. Ö270(K): Bence zayıflık iyi değil. Çünkü hasta olabilirler. Ö272(E): Siz de biraz yemek yiyin çubuk krakerler. Zayıflayacağım diye kemikleriniz etlerinizden daha fazla. Ö274(E): Organlarının işleyişini bozarlar. Sağlık sorunları çok yaşarlar. Ö287(K): Yesinler biraz. Yemeden ölecekler. Ö291(E): Az yemek yiyen, kemikli, etsiz insanlar. Ö299(K): Zayıflar kilo almamak için yemek yemiyorlar. Ama bu seferde rahatsızlık çıkarıyorlar kendilerine.

Öte yandan zayıfların fiziksel açıdan üstün olduğunu düşünen katılımcılar ise onları hızlı ve çevik olarak betimlemektedir. Katılımcılara göre zayıflar, kilolu insanların yapamadığı aktiviteleri yapabilir. Katılımcılar zayıfların sağlıklı beslendiğini ve güzel göründüğünü düşünmektedir:

> Ö149(E): Genellikle çevik, kaslı olanlar. Ö150(E): Çok hızlılar. Ö162(K): Fizikleri çok güzel. Ö165(K): Düzenli ve oranlı yemeyi başarmışlar. Ö168(E): Zayıflar daha iyiler ve kıyafetlerinin bedenlerini daha kolay bulabilirler. Ö184(K): Kilolar onlara içinden keşke ben de böyle zayıf olsam diyorlar. Ö201(E): Güzel fizikli, katkılı yemek yemeyen insanlar. Ö214(E): Fizikleri iyidir. Boyları uzundur. Yardım etmeleri kolaydır. O yüzden hoş olarak görüyorum. Ö222(E): Her zaman özenmişimdir. İnce bel ve göbeksizlik yakışan özelliklerdir. Ö237(E): Sporda iyilerdir. Koşma etkinliklerini severler. Ö240(E): Zayıf insanlar çok çevik hareketler yapabilirler. Onları severim. Ö241(E): Zayıflar hızlı ve çeviktirler. Onları severim. Ö251(E): Daha rahat hareket ederler. Yardıma ihtiyaçları yoktur. İstediklerini yaparlar. Ö252(E): Kilolular gibi bir şey yaparken kısıtlı değillerdir. Her şeyi yapabilirler. Çok dinç ve güçlü olabilirler. Ö255(K): Çok iyi yürürler. Her aldığı kıyafet üstüne olur. Ö257(E): Kilolulardan daha hızlı koşarlar. Ö258(E): Hızlı koşarlar. Ö262(K): Hayatı keyfiyle yaşayan insanlar bence. Her türlü faaliyeti yapabilmektedirler. Ö265(K): Fit fizikleri olur. Ö273(E): Her yere koşabilirler. Hızlı yürürler. Ö276(K): Bence zayıf olmak çok güzel bir şey. Ben de zayıfım. Zayıf insanlara yemek ye demeyin. Onlar sizden daha çok yiyor kilo almıyor. Ö283(E): Kolay hareket ederler.

B) Kilolularla İletişim

Katılımcılar zayıfların alaycı söylemlere maruz kaldığını ve dış görünüşü nedeniyle yargılandığını dile getirmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şöyledir:

> Ö146(K): Zayıf oldukları için zorbalığa uğrarlar. Ö166(K): Genel olarak toplumda alay ve eleştiri konusu olduklarını düşünüyorum. Toplumumuzda dış görünüşle dalga geçmek bir adet olmuş. Bunu yaptıktan sonra onların ne düşündüğünü anlayamıyorlar. Ö178(K): İnsanlar tarafından sıska, çubuk, değnek gibi ifadelerle yargılanırlar. Ö182(E): Zayıflarla çok dalga geçiyorlar. Çubuk kraker gibisin. Bir vursam uçarsın diye. Ö186(K): Çoğu kişi onlarla dalga geçiyor ve bu yüzden üzülüyorlar. Ö188(K): Zayıf olduğu için onlara zorbalık yapılıyor. Ö204(E): Toplumda ezilirler. Ö223(E): Genellikle ezilen insanlardır. Ö228(K): Her ne kadar sporcu olsam da hâlâ zargana diyen insanlar var. Ö230(K): Ben çok zayıfım yaşıma göre insanlar benimle dalga geçiyorlar. Çubuk kraker falan diyorlar. İnsanlara göre demesi çok kolay ama bize göre yani zayıflar için çok kalp kırıcı bir şey. Ö243(K): Onlara çöp gibisin diyip dalga geçiyorlar. Ö244(K): Kendimden örnek vererek söyleyeceğim. "Çubuk kraker, annen sana yemek vermiyor mu? Depresyonda mısın? Üflesem uçacaksın sıska." diyerek zorbalık yapıyorlar. Zaıfları üzüyorlar, kırıyorlar. Ö280(K): Dal gibisin diyorlar. Sanki o istedi öyle olmayı.

Öte yandan bazı katılımcılar zayıfları fiziğiyle övünen egolu insanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar zayıfların kilolu insanlara davranış şekillerini eleştirmektedir:

> Ö149(E): Kilolularla dalga geçerler. Ö152(E): Zayıf olmalarından dolayı çok egolular. Ö202(K): Fiziksel görünüşüyle övünen kibirli şahıslar. Kilolulara zorbalık yapan kaba kişiler. Ö225(K): Güzellik standartlarına uyup herkese "ben x kiloyum ağla" diyen tipler. Ö290(K): Zayıflar diye kendilerini üstün görüp kilolulara zorbalık yapıyorlar. Ö300(K): Zayıfım diye hava atarlar.

4.8.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde öğrencilerin küçük ayrımlar dışında benzer kalıp yargı ve ön yargılara sahip olduğu görülmektedir. Kilolularla iletişim kategorisinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler zayıfların da zorbalığa maruz kaldığına dikkat çekmektedir. Bu bulguya diğer öğrenci grubunda rastlanmamıştır.

4.9. Engellilik

Engellilik temasında katılımcıların; zihinsel, görme, işitme ve ortopedik engellilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.9.1. Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Bu tema, alt gruplara yönelik bulguların tek başına sınırlı olması ve ortak sonuçlar içermesi nedeniyle bütün olarak sunulmuştur. Veri toplama sürecinde öğrencilerin birçoğu grupları bir arada değerlendirmek istemiş ve engellilere yönelik genel yorumlarını yazmıştır.

4.9.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 62

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Bilinçsiz Tehlike	1. Zihinsel engelliler ne yaptığının farkında değildir. Anlamakta ve düşünmekte zorlanırlar. Davranışlarını kontrol edemezler ve insanlara zarar verebilirler. Zihinsel engelliler rahatsız edicidir.	14
Ezilenler	2. Engelliler toplumdan dışlanır. Aşağılamaya ve zorbalığa maruz kalırlar.	12
Beceriler	3. Engelliler hayatın zorluklarıyla başa çıkabilen mücadeleci insanlardır. Engellilerin özel yetenekleri vardır. Hayata uyum sağlarlar.	9
Hoşlanmama	4. Engellilerden hoşlanmam. Onlarla arkadaş olmak istemem. Engellilerle aramızda mesafe olmalıdır.	8
Muhtaçlık	5. Engelliler kendi başına iş yapamaz. Yardıma ve bakıma muhtaçtırlar.	5

Tablo 62'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde engellilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; bilinçsiz tehlike, ezilenler, beceriler, hoşlanmama ve muhtaçlık kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Bilinçsiz Tehlike

Bu kategori zihinsel engellilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları ele almaktadır. Katılımcılar zihinsel engellileri ne yaptığını farkında olmayan, anlama yeteneği zayıf, doğru ile yanlışı ayırt edemeyen insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların gözünde zihinsel engelliler olgunlaşmamış/çocuksu insanlardır. Bu durum öngörülemezliği de beraberinde getirmektedir. Katılımcılar zihinsel engellileri sıkıntı çıkarabilen, rahatsız edici ve tehlikeli insanlar olarak betimlemektedir:

> Ö50(K): Zihinsel engelliler farkında olmadan yapıyorlar bazı şeyleri ama rahatsız edici olabiliyorlar. Ö57(K): Zihinsel engelliler sıkıntı çıkarabiliyorlar. Ö65(E): İyi insanlar bence ne yaptıklarını bilmiyorlar sadece. Ö66(E): Zihinsel engelliler akıllarına gelen şeyi yapıyorlar. Ö69(E): Ne yaptıklarını tam olarak bilmiyorlar. Ö78(E): Kendi yaşına uygun hareket etmezler. Beynini doğru kullanamazlar. Ö79(E): Zihinleri geç çalışır. Kendi yaşına uygun davranmazlar. Ö82(K): Kendi elinde olmayan bir şeyden dolayı onları suçlayamayız. Zaten suçlasak da pek anlamazlar. Ö100(K): Normal insanlara göre zihinleri daha geri olur. Zihinsel sorunlarından dolayı ne yaptıklarının farkında olamazlar. Bir işi yaparken diğerlerine göre daha çok zorlanırlar. Ö103(K): Anlayabildikleri kısıtlıdır. Ö108(K): Topluma katılmada zorluk çekerler. Ö109(E): Öngörülemez, uzak durulması gereken insanlar. Ö111(K): Zihinsel engelliler hastalıkları yüzünden gıcık olabiliyorlar. Ö131(E): Zihinsel engelliler yaptıkları iyi veya kötü şeyleri kendi istekleriyle yapmayan böyle olmayı kendileri seçmeyen insanlardır.

B) Ezilenler

Katılımcılar engellilerin insanlar tarafından ötekileştirildiğini, dışlandığını ve toplumda geri plana atıldığını düşünmektedir. Katılımcılar engellilerin zorbalığa maruz kaldığını belirtmektedir:

> Ö14(K): Kimseye bir zararları olmamasına rağmen ön yargıyla karşılaşıyorlar. Ö34(K): Kendi ellerinde olmayan nedenler yüzünden zorbalık görüyorlar. Ö44(E): Engellilerle çok dalga geçiliyor. Hiç hoş değil. Ö51(K): Çoğu kişi onlara eziyet ediyor ve bu benim sinirime dokunuyor. Ö57(K): İnsanlar engellilere karşı çok umursamaz. Ö59(K): Ne kadar kendilerini beğenmeseler de bence güzel insanlar. Bazıları onları sevmiyor ve saygı duymuyor. Ö61(K): Toplum tarafından ötekileştirilirler. Başkaları tarafından dışlandıkları için eve mahkum kalırlar. Ö70(K): Engellerinden dolayı kendilerini eksik gören insanlar. İnsanlar tarafından yargılanırlar. Ö87(K): Toplumda en çok alay edilen, aşağılanan, sıkıntı yaşayan, zorlanan insanlar. Ö96(K): Engelliler toplumda en çok geri plana itilmek istenen kimselerdir. Ö117(E): Toplumda dışlanırlar. Herkes onlara tip tip bakar ve genelde mutsuzdurlar. Ö118(E): Toplum içinde -1 ile başlıyorlar.

C) Beceriler

Katılmcılar engellilerin mücadeleci olduğunu, zorluklarla başa çıkabildiğini ve bazı konularda yetenekli olduklarını ifade etmektedir:

> Ö1(E): Hayatları diğer insanlara göre zor ama bu zorluklarla başa çıkabiliyorlar. Ö48(K): Engellilerin çok yetenekleri var. Ö54(K): Mücadeceli bir ruhları var. Ö86(E): Hayatın zorluklarıyla başa çıkabilen insanlar. Ö88(K): Genelde belirli konularda çok yetenekli oluyorlar. Ö126(K): Bence çok azimli insanlar. Çok zor bir durumda olmalarına rağmen pes etmeden yaşıyorlar.

Katılımcılar görme engellilerin hayata uyum sağlama becerisine yönelik inançlara atıf yapmaktadır:

> Ö99(K): Görme engelliler kendi işlerini kendileri halledebiliyor. Ö106(E): Görmeden anlayan insanlar. Ö125(K): Bence görmeden her şeyi gayet güzel bir şekilde beceriyorlar.

D) Hoşlanmama

Bu kategorideki katılımcıların engellilere yönelik olumsuz ön yargılara sahip olduğu ve onlarla ilişki kurmaktan kaçındığı anlaşılmaktadır. Katılımcılar engellilerin toplumdan soyutlanması gerektiğini düşünmektedir:

> Ö30(K): Tahammül etmesi zor oluyor. Ö37(E): Yaşamaları sorun. Sokağa çıkmaları saçma. Ö73(K): Öğretmenler engellilere ayrımcılık yapıyor. O da benim gibi insan. Notlarını şişirmeyin. Ö90(K): Bence engellerine göre okullara gitmeliler. Ö107(E): Çok gıcıklar. Ö113(K): Sevmem. Rahatsız olurum. Arkadaş olmam ve yanımda bulundurmam. Hayatları çok kötüdür. Ö118(E): Fazla yardımcı olmam onlara. Ö127(K): Hareketlerinin kontrol altında tutulup sınırı aşmaması gereken insanlar.

E) Muhtaçlık

Bazı katılımcılar engellilerin kendi başına bir şey yapamadığını ve destekçiye ihtiyaç duyduğunu düşünmektedir. Katılımcılar göre engelliler bakıma ve yardıma muhtaç insanlardır. Özellikle ortopedik, zihinsel ve görme engelliler kendi başına hareket etmekte zorlanan insanlar olarak görülmektedir:

> Ö92(E): Ortopedik engelliler her zaman birine, yardıma muhtaç olurlar. Ö100(K): Fiziksel aktivite yapamazlar. Hareket edebilmek için elektrikli sandalyeye ihtiyaç duyarlar. Ö118(E): Ortopedik engelliler istediklerini biri yardım etmeden yapamıyorlar. İşleri çok zor.
>
> Ö78(E): Görme engellilerin insanlara ihtiyaçları olur. Ö100(K): Etrafı göremedikleri için yürürken zorlanırlar. Yürüyebilmek için başka şeylere ihtiyaç duyarlar. Ö108(K): Görme engeli hayatlarını çok zorlaştırır. Toplu taşıma vb. konularda yardıma ihtiyaç duyarlar.
>
> Ö78(E): Zihinsel engelliler para kazanamaz. Yardıma ihtiyaçları vardır. Hayata yenik başlarlar. Ö92(E): Zihinsel engellilerin meslek sahibi olması çok zordur.

4.9.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 63

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Engellilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Bilinçsiz Tehlike	1. Zihinsel engelliler ne yaptığının farkında değildir. Doğru ve yanlışı ayırt edemezler. Aklını kullanamazlar. Davranışları üzerinde kontrolü yoktur. Saldırgan davranışlar sergilerler. Zihinsel engelliler korkutucu olabilir.	30
Muhtaçlık	2. Engelliler kendi işini kendi yapamaz. Yardıma ve bakıma muhtaçtırlar. Engellilere üzülüyorum. Onlara acıyorum.	25
Ezilenler	3. Engelliler toplumdan dışlanır. Engellilere değer verilmez. Onları sevmezler. Dalga geçerler. Engelliler haksızlığa ve ayrımcılığa maruz kalır.	17
Beceriler	4. Engelliler hedefleri için mücadele eden azimli insanlardır. Engelliler yetenekli ve başarılı insanlardır.	9

Tablo 63'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde engellilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; bilinçsiz tehlike, muhtaçlık, ezilenler ve beceriler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Bilinçsiz Tehlike

Bu kategori katılımcıların zihinsel engellilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılarını içermektedir. Katılımcılar zihinsel engellileri kendinde olmayan ve hastalığı tarafından

kullanılan kişiler olarak görmektedir. Katılımcı görüşlerinde zihinsel engellilerin iyiyle kötüyü ayırt edemediği ve iradeleri dışında davranışlar sergilediği belirtilmektedir. Katılımcılar onların algılama ve kavrama yeteneklerinin olmadığını iddia etmektedir. Bu bağlamda zihinsel engelliler sorun çıkarabilecek tehlikeli insanlar olarak görülmektedir. Bazı katılımcılar zihinsel engellilerden korktuğunu bildirmiştir:

> Ö149(E): Bazı şeyleri düşünemiyorlar ve çok fazla hata yapıyorlar. Ö152(E): Ters bir hareket veya ağızlarından kötü bir kelime çıkabilir. Bunun için biz alttan almalıyız. Ö154(E): Onlar kalbi temiz çocuklar ben severim. Bazen vurabilirler ama yapacak bir şey yok zihinsel engelli. Kalbinde kötü düşünen yoktur ama ne yapacakları belli olmaz. Ö156(E): Bizim yapabildiğimiz basit şeyler onlara çok zor gelebilir. İyi ile kötü kavramını tam anlayamazlar. Ö158(E): Onlar hiçbir şeyi bilip de yapmazlar. Ö160(E): Doğru düşünemeyen kişiler. Ö161(E): Ne yaptığını bilmez. Yani çok zor bir şey. Ö166(K): İstemeden bazı şeyler yapabiliyorlar. Bence onları eleştirmememiz gerekiyor. Ö167(E): Ben severim. Çünkü kaç yaşında olsa da bebek gibi davranırlar. Ne yaptıklarını çok fazla bilmezler. Yani birine zarar verse de bilmeden zarar verirler. Ama biraz korkarım onlardan. Çünkü ne yapacakları belli olmaz. Biraz korkutucu olabilirler. Ö173(E): Sağlıklı düşünemezler. Ö184(K): Onlar bizimle oynamayı çok istiyorlar. Ö192(K): Beyinlerini kullanamazlar. Ö199(K): Onlar kendileri değiller. Hastalıkları tarafından kullanılan kişiler. Ö202(K): Yaptığı hiçbir şeyin farkında olmayan durumu vahim insanlar. Ö203(E): Düşünmekte zorlanırlar. Ö206(K): Çoğu şeyi geç kavrıyorlar ve iradeleri yok. Ö212(E): Bir şeyi anlamakta veya söylemekte zorluk çekerler. Ö213(E): Dünyayı oyuncak sanarlar. Ö214(E): Onların nasıl hissettiklerini bilmiyorum. Dıştan görünce insanlar tedirgin oluyor ama aslında onların da duyguları var. Onlar için hayat zindan olmuş gibi. Ö221(K): Kendilerini anlatamıyorlar. Ö225(K): Düşünmekte zorluk çeken insanlar. Ö229(K): Bazı şeyleri düşünemiyorlar ve bunun sonucunda değişik davranışları oluyor. Ö235(K): Onlara günah yazılmıyor. Ama hayatları çok zor. Ö247(E): Onlar da bizim gibi sadece düşünemiyorlar. Ö255(K): Okudukları şeyleri iyi algılayamazlar. Ö257(E): Bence onlar sinirliler. Ö258(E): Ne yaptığını bilmeyen ve beyinde hasarı olan kişiler. Ö266(E): Yani biraz şımarıyorlar. Ama idare eder. Ö282(E): Düşünmekte zorlanan insanlar. Ö291(E): Düşünceleri sıkıntılıdır. Düşünmeden hareket edip yanlış yaparlar.

B) Muhtaçlık

Katılımcılar engellileri kendi başına iş göremeyen bakıma muhtaç insanlar olarak görmektedir. Katılımcılar engellilerin istediği şeyleri tek başına yapamadığını ve desteğe ihtiyacı olduğunu iddia etmektedir. Bu genellemeler üzülme ve acıma duygusu etrafında şekillenmektedir:

> Ö201(E): Yardıma ihtiyacı olan bir topluluk. Ö215(E): Engelliler için üzülüyorum yazık. Kendimi onların yerine koyuyorum. Başkalarına muhtaç olmak çok kötü. Benim düşüncem engelliler daha bebekken canları hiç acımayacak şekilde öldürülmelidir. Ö232(E): Engelliler yardıma ve sevgiye muhtaç insanlardır. Ö239(E): Engelliler yardıma muhtaç insanlardır. Gerçekten zor bir hayat yaşamaktadırlar. Ömrü boyunca zorluk çekerler. Ö242(K): Yardıma muhtaçlar. Ö251(E): Mutsuzlar, üzgünler, yardım beklerler, her işi yapmakta zorlanırlar. Ö255(K): Engelliler, duymadıkları, göremedikleri, yürüyemedikleri için kendilerini çok kötü hissederler. Ö269(E): Yardıma muhtaçlar. Çok üzülüyorum. Ailelerine muhtaçlar. Alah yardım etsin. Allah kimseye göstermesin. Ö273(E): Mutsuzlar ve yardım isterler. Ö274(E): Hepsinin yardıma ihtiyacı var. İşlerini kolaylaştırabiliriz. Onlar da bir insan.

Katılımcılar özellikle ortopedik, zihinsel ve görme engellileri yardıma muhtaç insanlar olarak değerlendirmektedir:

> Ö165(K): Birilerinin ortopedik engellilere bakması gerek. Ancak bu durumda bireylerin kendilerini yük olarak hissetmeleri doğal. Ö185(K): Yürüyemeyen, koşamayan, yatağa bağlı insanlar. Ö206(K): Açık konuşayım onlara acıyorum. Organları olmuyor ve hayatları çok zor hale geliyor. Ö208(E): Kendi işini kendi yapamayan iyi insanlar. Yardıma muhtaçlar. Ö212(E): Her şeyi yapmakta zorlanırlar. Yardım isterler. Ö227(K): Ortopedik engelliler sanırım en kötüleri. Cidden onlar için hayat yok neredeyse. Çoğu elini ayağını kullanamıyor. Ö257(E): Ortopedik engellilerin yaşamı diğer engellilere göre daha zordur. Hiçbir şekilde hareket edemezler. Ö271(K): Kolunun bacağının olmaması çok zor. Büyük bir çaresizlik. Hep yanınızda bir destekçi olmalı.
>
> Ö156(E): Zihinsel engelliler kendi başlarına yaşayamazlar. Ö174(E): Zihinsel engelliler yardıma muhtaç kişilerdir. Ö188(K): Zihinsel engelliler yardıma muhtaç insanlardır. Ö229(K): Zihinsel engellilerin hepsi yardıma muhtaçtır.
>
> Ö252(E): Görme engelliler eve tıkılı kalan, biri olmadan yolunu bulamayan kişiler. Ö263(K): Biri yardım etmediği zaman çoğu işlerini yapamazlar. Ö282(E): Bir şey göremezler. Neyin ne olduğunu bilmezler.

C) Ezilenler

Katılımcılar engellilerin aşağılandığını ve toplumdan dışlandığını belirtmektedir. Engelliler insanlar tarafından farklı görülen ve eşitsizliğe mahkum edilen kişiler olarak betimlenmektedir. Ayrıca engelliler sevilmeyen ve istenmeyen kişiler olarak değerlendirilmektedir:

> Ö149(E): İnsanlar onları dövüyor veya yanında istemiyor. Toplumda dalga geçebiliyorlar. Onları görünce çok üzülüyorum çünkü onlar toplum tarafından dışlanan ve çoğu faaliyetlerden geri kalan kişiler. Ö152(E): Bu insanları genelde dışlıyorlar. Ö165(K): Onlar da bizler gibiyken karşılarına tonlarca ayrım çıkıyor. Bir çok şeyden mahrum kalıyorlar. Diğer çocuklar gibi olmaları gerekirken farklılaştırılıyorlar. Ö174(E): İnsanlar tarafından dışlanan ve değişik görülen kişiler. Ö192(K): Çoğu insan engellilere ayrımcılık yapıyor. Ö198(K): Onların isteğiyle olan şeyler olmadığı için insanların dilinde alay konusu olmaları çok saçma. Böyle yaşamayı onlar da sevmiyor. Ö227(K): Çoğu insan onlara saygısızlık yapıyor. Ö239(E): Engellerinden dolayı asosyal bir hayat yaşarlar. Ö253(E): Çevresindeki kişiler onlarla dalga geçerler. Ö265(K): İyi insanlardır ama kimse onları sevmez. Kimse onlara değer vermez. Ö267(E): Bu dünyada çok engelleri var ve devlet onlara yardım etmiyor. Ö273(E): Sevilmezler ve onlarla dalga geçilir. Ö299(K): Ortopedik cihaz kullandım. Ortopedik cihazlar çok iyi. Evet çok acılar çekiyorsun. Çok dalga geçenler oluyor. Ama kendine güvendikçe, güçlü oldukça, çektiğin acılar geçmişte kalıyor. Ö300(K): Onlarla dalga geçerler. Benim en yakın arkadaşım da öyledir. Onunla dalga geçtiler. Sevdiği erkek vardı ona bakmadı. Çünkü böyle şeyi olduğu için.

D) Beceriler

Bu kategorideki katılımcılar engellilerin mücadeleci, yetenekli ve zeki insanlar olduğunu ve eğer desteklenirlerse başarılı olacaklarını düşünmektedir:

> Ö145(K): Biz nasıl çoğu şeyi başarabiliyorsak onlar da yapabiliyor. Normal insanlar yapamazken engelliler üniversitede okuyabiliyor mesela. Ö192(K): Ben bu engellilerin zeki

> olduğunu düşünüyorum. Ö203(E): Engelleri olsa bile hedeflerini gerçekleştirmek için çabalarlar. Ö223(E): Karşılaştıkları engelleri aşmaları zor olsa da çoğu pes etmeyen insanlardır. Sıkıntılarını aşmaya çalışan insanlardır.

Katılımcılar görme engellileri diğer duyu organları iyi çalışan ve hissederek anlayan insanlar olarak değerlendirmektedir:

> Ö147(K): Onların gözleri görmüyor ama kalpleri görüyor. Ö172(E): Ses ve dokunma duyuları mükemmel çalışır. Ö192(K): Göremezler ama hissedebilirler. Bu duyusu çok iyi olur. Ö199(K): Aslında görmemelerine rağmen her şeyin farkındalar. Ö203(E): Görmeseler bile hissederler.

Ayrıca fiziksel engelliler de özellikle spor alanında faaliyet gösteren azimli insanlar olarak görülmektedir:

> Ö172(E): Spora ilgi duyarlar ve milli takımlara katılırlar. Ö217(K): Onlar da diğerleri gibi engelli ama yine de başarmaya çalışıyorlar. Bir yerleri tutmuyor fakat yine de bir şeyler yapıyorlar. Ö290(K): Tekerlekli sandalyede olan insanlar da basketbol, voleybol, futbol oynuyor.

4.9.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin tüm kategorilerde daha fazla kalıp yargı ve ön yargı ürettiği görülmektedir. Öte yandan sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde engellilerden hoşlanmama ve onlardan uzak durma eğilimine yönelik ayrı bir kategori tespit edilmiştir.

4.9.1.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 1, öğrencilerinin kaynaştırma öğrencileriyle ilişkisine dair gözlemlerini şu şekilde aktarmaktadır: "Her sınıf bireyselleştirilmiş eğitim alan öğrencilerimiz var. O çocuklar sınıfta adeta yok gibiler. Kabul görmüş görünüyorlar. Ama arkadaşları da çok yok. Yalnız devam ediyorlar hayatlarına. Sınıf düzenini bozmadıkları için arkadaşları onların farkında olmuyor." Öğretmen 3 ise öğrencilerinin engellilerle iletişim kurmadığını dile getirmektedir: "Kaynaştırma öğrencileriyle vakit geçirmemek, onlarla birlikte olmamak gibi bir durumla karşılaşıyoruz."

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 5 de kaynaştırma öğrencilerinin pek arkadaş edinemediğini gözlemlemiştir: "Onlara karşı da bir şey var, yalnız kalıyorlar. Şimdi gireceğim derste bir öğrenci var. Aslında çok kötü bir

zihinsel kapasitesi yok ama çocuk dışlanmış durumda.” Öğretmen 6 ise öğrencilerin ara sıra olumsuz etiketler kullandığını dile getirmektedir: “Herhangi bir eksikliği olanı direkt zihinsel engelli olarak adlandırıyorlar. Yani davranış olarak değil ama fiziki olarak eksikliği olana zihinsel engelli olarak bakıldığını gözlemledim. Geri zekâlı dendiğini duyuyoruz. Engelli yerine özürlü dendiğini duyuyoruz.” Bu bulgular engellilere yönelik olumsuz tutumları ortaya koymaktadır. Öte yandan Öğretmen 4 ise öğrencilerin genellikle engellilere yönelik korumacı tavır sergilediğini, sadece bazı yaramaz öğrencilerin engellilerle dalga geçtiğini söylemektedir: “Hayta, şımarık öğrencilerde oluyor dalga geçme vesaire. O da münferit. Onlar normal arkadaşları en küçük hata yapsa bile onunla da dalga geçen tipler. Engelinden dolayı onları koruma yaklaşımı sergileyen öğrencilerin sayısı çok çok daha fazla.”

4.10. Yerleşim Yeri

Yerleşim yeri temasında katılımcıların köylülere ve kentlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.10.1. Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.10.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 64

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Geri Kalmışlık	1. Köylüler eğitimsiz, cahil ve geri kafalı insanlardır. Köylüler kendini geliştirmek için çabalamaz. Köylüler geçmişte kalmış insanlardır. Teknolojiden ve siyasetten anlamazlar. Yenilikleri takip etmezler. Köylülerin eğitilmesi gereklidir.	25
İyi Karakter	2. Köylüler iyi kalpli ve tatlı insanlardır. Misafirperver ve cömertlerdir. Yardımlaşmayı ve dayanışmayı bilirler. Köylüler cana yakın, samimi ve dürüsttür. Köylüler kültürüne sahip çıkarlar.	21
Meslek Türleri	3. Köylüler tarım ve hayvancılıkla uğraşırlar. Köylüler kentlilerin gıda ihtiyacını karşılayan önemli ve gerekli insanlardır.	17
Doğal Yaşam	4. Köylüler kendi yetiştirdiği ürünleri yerler. Organik beslendikleri ve temiz bir havada yaşadıkları için sağlıklı olurlar. Kentlilerden daha uzun yaşarlar. Köylüler doğal hayatı severler. Zorlu şartlarla başa çıkabilirler.	17
Görgü ve Çekicilik	5. Köylüler kaba ve şiveli konuşurlar. Bakım yapmazlar. Elleriyle yemek yerler. Köylülerden hoşlanmam.	9

Tablo 64'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde köylülere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; geri kalmışlık, iyi karakter, meslek türleri, doğal yaşam ile görgü ve çekicilik kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Geri Kalmışlık

Katılımcılar köylüleri cahil ve yobaz insanlar olarak nitelendirmektedir. Katılımcılara göre köylüler eğitim seviyesi düşük insanlardır. Katılımcılar köylülerin eski doğrulara göre yaşadığını, kendini geliştirmek ve yeni şeyler öğrenmek için çaba göstermediğini düşünmektedir. Öğrenciler köylülerin doğru siyasi kararlar veremediğini iddia etmektedir. Ayrıca köylüler teknolojiden ve siyasetten anlamayan insanlar olarak algılanmaktadır:

> Ö8(K): Cahil insanlar. Ö21(E): Gündemden uzak kalan insanlar. Ö41(E): Ayrımcılık yapmam fakat köylüler kentlilere göre cahiller. Ö47(K): Cahil, yobaz, siyasi seçim yapamayanlar. Beş zümrüde iki saman veriyorlar. Ö50(K): Fazla cahiller. Öğrenmeye gayret etmiyorlar. Ö51(K): Kendilerini bilerek geliştirmiyorlar bence. Bu yüzden cahiller. Ö57(K): Köyde yaşadıkları için geride kalıyorlar. Ö63(E): Günümüz şartlarına göre biraz geride kalmışlardır. Ö65(E): Yanlış partiye oy veriyorlar. Ö68(E): Geri kafalı insanlar. Ö75(K): Okumuşluk seviyesi daha düşük

insanlar. Ö84(K): Köylüler biraz geçmişte kalmış insanlar. Ö85(E): Köylüleri çok sevemiyorum. Çünkü iyi eğitilmemiş insanlar oluyorlar. Gündemden çok haberleri olmuyor. Bence kentliler daha iyi yetişmiş olup daha iyi olan insanlar. Ö87(K): Genelde kendini geliştirememiş cahiller. Ö88(K): Çoğu cahil. Kendilerini geliştirmeleri gerek. Ö90(K): Genel olarak cahil olduklarını düşünüyorum. Ö94(E): Genellikle cahil kalmış yaşlı insanlar oluyorlar. Etrafa zarar vermeden şehirleştirilmesi lazım. Ö95(E): Cahil oluyorlar. Daha çok eğitim görmeliler. Ö104(K): Yeni nesilden, teknolojiden, siyasetten haberleri yok. Saçma saçma atıp tutuyorlar. Ö109(E): Cahil ve geri kafalılar. Ö111(K): Eski zamanları andırıyorlar. Modern olmak daha güzel bence. Ö112(K): Teknolojide geriler. Ö123(E): Genellikle ilkokul mezunu oluyorlar ve zekâ seviyeleri az oluyor. Ö126(K): Eski tarz ve teknolojiden uzak insanlar. Ö130(K): Geneli cahil oluyor. Eski doğrulara göre yaşarlar. Yeni şeyler öğrenmezler. Belirli bir hayat düzenleri vardır. Fazlası için çabalamazlar.

B) İyi Karakter

Bu kategori köylülerin kişilik özelliklerine yönelik olumlu genellemeleri yansıtmaktadır. Katılımcılar köylülerin iyi kalpli ve nazik insanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılara göre köylüler yardımsever, misafirperver ve cömerttir. Ayrıca köylüler; kendi halinde yaşayan, kimseye zararı dokunmayan, dayanışmayı bilen, kültürüne ve geleneklerine sahip çıkan saygılı kişiler olarak betimlenmektedir:

Ö12(K): Açıkçası köylüleri çok samimi buluyorum. Ö25(E): Saf ve sempatik insanlardır. Kültürlerini iyi bilirler. Ö34(K): Aşırı tatlılar. Geleneklerine bağlılar. Ö39(K): Seviyorum. Tatlı oluyorlar. Ö49(K): Daha samimi ve duygusallar bence. Yardımsever ve iyi kalpli oluyorlar. Ö62(E): Tatlı insanlar. Ö71(K): Kendi hallerinde yaşıyorlar. Kimseye bir zararları yok. Bu yüzden iyiler. Ö74(E): Köylüler çok iyiler. Ö79(E): Gönülleri zengin olur. Herkese yetecek kadar yemek verirler. Ö82(K): Bu insanlar daha nazik daha tatlı. Ö86(E): Yardımsever ve dayanışmayı bilen insanlar. Ö89(K): Kendi halinde yaşayan tatlı insanlar. Ö95(E): Misafirperver insanlar. Ö108(K): Çalışkan ve dostçullardır. Ö109(E): Misafirperverler. Ö111(K): Cana yakın insanlar. Ö116(K): İyiler, kimseye zararları yok. Ö117(E): Cana yakın, iyi kalpli, birbirleriyle yardımlaşan insanlar. Ö131(E): Köylüler geçimi için emek sarf eden, alay konusu olsa da kültürüne sahip çıkan, dayanışmaya, yardımlaşmaya önem veren ve birbirini tanıyan insanlar. Kentlilere göre daha samimi ve daha saygılılar. Ö140(K): Çok samimi ve tatlılar. Bence şehirdekiler gibi yapmacık insanlar değiller. Ö143(K): Sevimli ve misafirperver insanlar.

C) Meslek Türleri

Bu kategoride katılımcılar köylüleri icra ettiği iş koluna ve ülkeye katkısına göre değerlendirmektedir. Katılımcılara göre köylüler tarım ve hayvancılıkla uğraşırlar. Öğrenciler köylüleri tarla, bahçe ve hayvanlarıyla ilgilenen insanlar olarak algılamaktadır. Katılımcılar, kentlilerin yiyecek ihtiyacını karşıladığı için köylüleri gerekli ve ihtiyaç duyulan insanlar olarak değerlendirmektedir:

Ö14(K): Ülkemize katkısı olan bir kesim. Ö18(E): Tarla ekmeyi ve biçmeyi çok severler. Ö38(K): Tarım açısından ülkemize yararları var. Ö42(E): Milletimiz için gerekliler. Bu yüzden onları seviyorum. Ö43(E): Tarımı ve kooperatifimizi taşıyorlar. Bu işleri iyi bilirler. Ö45(E): Tarım alanında çok önemli gelişmeler yapıyorlar. Seviyorum. Ö60(E): Tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanlar. Ö61(K): Tarım ve hayvancılık yapmaya çalışırlar. Ö69(E): Çiftçilikle

uğraşırlar. Ö70(K): Çobanlık gibi meslekler yapan insanlar. Ö96(K): Bence çoğu şehirlilerden daha yararlılar. Ülkenin ekonomik ürünlerinin çoğu köylerde yetiştiğine göre köylülerin önemi çok büyük. Ö103(K): Genelde hayvanlarla geçimlerini sağlarlar. Ö112(K): Kentliler, köylülere muhtaç. Onlar olmasa zorlanırlar. Köylülerin olması iyi. Ö119(E): Tarım yaparlar. Ö127(K): Bağ bahçeyle ilgilenen insanlar. Ö128(K): Dağlık alanlarda ya da düz arazilerde ev yapıp yazları dinlenmek için veya ekin ekmek için giderler. Ö143(K): İnek ve tavuk gibi hayvanları var. Onlara bakarlar.

D) Doğal Yaşam

Katılımcılar köylülerin kendi ürünleriyle organik beslendiğini ve temiz havada yaşadığını düşünmektedir. Bu bağlamda köylüler kentlilerden daha sağlıklı ve daha uzun yaşayan insanlar olarak görülmektedir:

Ö73(K): Her şeyin doğalını yaşayan kişiler. Ö74(E): Kendi yetiştirdiklerini yiyorlar. Ö80(E): Köy yemekleri severler. Ö101(K): Mutlu insanlar. Doğayla iç içe yaşarlar. Ö103(K): Yaşantıları kentlilere göre daha doğal ve organiktir. Organik beslendikleri için daha çevik ve sağlıklı olurlar. Ö114(E): Köylüler daha uzun yaşarlar. Kendi ürünlerini kendi tarlalarında yetiştirirler. Onlarla beslenirler. Ö118(E): Açık, doğal, güzel havada kentlilerden 10 yıl fazla yaşarlar. Ö121(E): Organik besin yiyen şanslı insanlar. Ö126(K): Doğal besleniyorlar. Bu da sağlıklı ve uzun yaşamalarına sebep oluyor. Ö134(E): Temiz havada rahat bir şekilde yaşayan şanslı insanlar.

Ayrıca katılımcılar köylülerin köy hayatına alıştığını ve zorlu koşullarla başa çıkabildiğini düşünmektedir:

Ö15(K): Şahsen şehirde yaşayan biri olarak o kadar çok böceğe vs. nasıl dayandıklarını düşünüyorum. Ö30(K): Doğada nasıl yaşandığını biliyorlar. Ö77(K): Köy hayatı çok zor. Neden hâlâ kente geçmediler bilmiyorum. Ö82(K): Şehirde yaşayanlardan daha şanslılar. Ne güzel tavuklarla yaşıyorlar. Ö100(K): Kentlilere göre daha zor şartlarda yaşarlar. Yaşadıkları ortamda kentlere göre daha fazla yeşillik vardır. Bu ortama alıştıkları için kentte rahat edemez ve yaşayamazlar. Ö107(E): Böcekten nasıl korkmuyorlar anlamıyorum. Ö115(E): Köy hayatına alışmış insanlar.

E) Görgü ve Çekicilik

Katılımcılar köylüleri kaba ve şiveli konuşan bakımsız insanlar olarak tasvir etmektedir. Katılımcılara göre köylüler elleriyle yemek yerler ve görgü kurallarına uymazlar. Katılımcıların köylülerden hoşlanmadığı anlaşılmaktadır:

Ö29(E): Şiveleri çok gıcık. Ö30(K): Şiveli konuşuyorlar. Köylü erkekler çok öküz oluyor. Ö31(K): Ya tamam köylüsünüz ama biraz bakım yapın. Yani yüzünüzü yıkasanız bile olur. Çok pasaklılar. Ö72(K): Şiveli konuşuyorlar sevmiyorum. Ö80(E): Köy dili konuşurlar. Onlardan hoşlanmam. Ö113(K): Yanlarında yaşayamam. Asla arkadaş olmam. Konuşamayanları sevmem. Ö129(K): Elle yemek yiyorlar. Birisi yemek yemeyi öğretsin şunlara. Ö138(K): Çok iticiler. Köye her gittiğimde tanımalarına rağmen garip garip bakıyorlar. Ö144(K): Şiveleri çok kötü oluyor.

4.10.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 65

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Köylülere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
İyi Karakter	1. Köylüler iyi kalpli ve yardımsever insanlardır. Samimi ve cana yakınlardır. Köylülerin komşuluk bağı güçlüdür. Köylüler birbirleriyle iyi anlaşırlar. Köylüleri severim.	39
Meslek Türleri	2. Köylüler çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşırlar. Kentlilerin gıda ihtiyaçlarını karşılarlar.	35
Doğal Yaşam	3. Köylüler organik beslenirler. Sağlıklı insanlardır. Doğada yaşamayı severler. Şehirlerden sıkılırlar. Teknoloji ve internetten uzakta yaşarlar. Köylüler huzurlu ve mutlulardır.	27
Geri Kalmışlık	4. Köylüler cahil ve geri kafalıdır. Teknolojiden ve siyasetten anlamazlar. Eski devirde kalmış insanlardır.	15
Spesifik Eylemler	5. Köylüler çok dedikodu yapar. Köylüler kahvehanede takılır.	7

Tablo 65'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde köylülere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; iyi karakter, meslek türleri, doğal yaşam, geri kalmışlık ve spesifik eylemler kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) İyi Karakter

Katılımcılar köylüleri iyi kalpli ve anlayışlı insanlar olarak betimlemektedir. Onlara göre köylüler yardımsever ve cömerttir. Katılımcılar köylülere yönelik; sempatik, cana yakın, tatlı ve samimi sıfatlarını kullanmaktadır. Ayrıca katılımcılara göre köylülerin komşuluk bağı güçlüdür ve birbirleriyle iyi anlaşırlar:

> Ö149(E): İyi kalpli insanlar. Ö150(E): İnsanın halinden anlayan tek grup. Ö151(E): Çok iyi insanlar. Onları severim. Ö152(E): İyi, güzel insanlar ve yardımseverler. Ö154(E): Köylüleri çok severim. Ben de eskiden köylü olduğum için onları anlarım. İnsanları mükemmeldir. Ö162(K): Bence tatlı insanlar. Ö166(K): Köylüleri genel olarak samimi buluyorum. Küçük yerlerde yaşadıklarından dolayı şehirlilere göre daha yardımsever insanlar olduklarını düşünüyorum. Ö168(E): Herkes birbiriyle iyi geçiniyor. Ö170(E): İnsanlar yardım etmeyi seviyorlar. Bu yüzden onları seviyorum. Ö172(E): Çok sempatik ve iyi insanlar. Ö174(E): İyi yürekli güzel insanlar. Ö176(E): Cana yakınlar, yardımseverler, misafirperverler, anlayışlılar. Ö182(E): Köylüler çok yardımsever ve cömertlerdir. Ö192(K): Köylüler birbiriyle iyi iletişim kuruyorlar. Gayet iyi geçiniyorlar. Ö202(K): Masum ve temiz kalpli insanlar. Umarım hiç bozulmazlar. Ö205(K): Cömert ve sadık insanlar. Ö208(E): Yardımlaşmayı seven, iyi insanlar. Ö211(K): Bence köylüler çok samimi insanlar. Seviyorum yani. Ö232(E): Çok yardımsever, hoşgörülü ve cana yakın insanlardır. Bir köyde birisine bir şey oldu mu herkes yardıma koşar. Ö237(E): Komşuluk bağı güçlüdür. Cana yakın insanlardır. Ö239(E): Geçmişten bu yana kültürlerini yaşatırlar. Geleneklerinin önemini bilen insanlardır. Çocuklarına saygı ve sevgi aşılarlar. Komşuluk değerlerini kaybetmemişlerdir. Ö242(K): İyi, yardımsever ve saygılı

insanlar. Ö247(E): Köylüleri severim iyi insanlardır. Orada herkes iç içedir. Eğlenceli geçer zamanları. Ö248(E): Çok yardımseverler. Köye gittiğimizde bize çuval çuval elma verirler. Ö251(E): Yardımsever ve misafirperverler. Fakirlere yardım ederler. Ö252(E): İyi kalpli insanlardır. Bu insanların misafirperver kişilikleri vardır. Ö260(E): Daha mütevazi geliyorlar. Ö269(E): Yardımsever insanlardır. Tatlı kişilerdir. Köylerde insanlar birbirlerini tanır. Ben köylüleri severim. Ö270(K): İyi insanlar. Yardımseverler. Helal kazanıyorlar. Ö277(E): Hoşgörülü, samimi ve misafirperverler. Ö286(K): Köylüler iyi insanlardır. Ö294(E): Masum insanlardır severim. Ö297(E): İyi, şeker, komik, tatlı insanlar. Ö298(E): Sıcak ve eğlenceli insanlar.

B) Meslek Türleri

Bu kategori köylülerin meslek grubuna yönelik genellemeleri ele almaktadır. Katılımcılar köylülerin tarım ve hayvancılıkla uğraştığını ve bu alanda yetenekli olduğunu düşünmektedir. Köylüler kentlilerin gıdaya ulaşmasını sağlayan, kentlilerin ihtiyaçlarını karşılayan üreticiler olarak görülmektedir:

Ö146(K): Tarımsal alanlarla ilgili bilgileri daha çok oluyor. Ö153(E): Köylüler süt sağarlar. Yoğurt, peynir yaparlar. Tarlayı ve bahçeyi ekerler. Ö157(K): Ekmeye biçmeye bayılırlar. Ö160(E): Tarımcılıkla geçinen kişiler. Ö167(E): Tarla, bahçe, hayvan işleriyle uğraşırlar. Ö169(E): Yaşamı, insanlığı, tarımı ayakta tutan insanlar. Ö171(K): Köylüler yoksa kentliler de yoktur. Onlar bir nimet. Ö175(E): Çiftçilikle geçimini sağlıyorlar. Ö178(K): Tarımla ve hayvancılıkla ilerlemeye çalışırlar. Ö179(K): Sebze, meyve gibi şeyler yetiştirirler. Ö185(K): Kendilerini tarımda ilerletmeye çalışıp oradan geçimini sağlayan insanlardır. Ö189(K): İnekleri, koyunları, kuzuları, tavukları, bahçeleri vardır. Meyve ve sebze yetiştirmek için köyde yaşamayı seçerler. Ö190(E): Genellikle tarım ve hayvancılıkla uğraşırlar. Ö191(E): Genellikle üstleri çamur olur. Çünkü tarlada çalışırlar. Ö193(E): Çiftçilik yaparak geçimini sağlayan insanlar. Ö210(K): İyi bir iş yapıyorlar. Bize yemek sağlarlar. Huzurlu bir işleri vardır. Küçümseyen kimse yok. Çünkü herkes aynı işi yapıyor. Ö213(E): Tarım alanında çok emek harcarlar. Ö214(E): Çalışmakla meşgullerdir. Tarım ve hayvancılık yaparlar. Ö216(K): Tarla, inek, koyun, tavuk gibi işlerle uğraşıyorlar. Ö221(K): Onlar sayesinde birçok gıdaya ulaşıyoruz. Ö222(E): Zarar etse de çiftçiliği bırakmazlar. Hayvancılık ve çiftçilikle meslekleriyle uğraşırlar. Çocukları da çobanlık yapıp zekiliğiyle tanınmış insanlardır. Biz bunlara "Prime Çoban" deriz. Ö223(E): Çiftçilik ve hayvancılıkla geçimini sağlayan insanlar. Ö229(K): Hayvanları besleyerek, tarlaları ekerek geçimini sağlıyorlar. Ö230(K): Meyve ve sebze üretirler. Ö237(E): Hayvancılıkla, toplayıcılıkla ve tarımla ilgilenirler. Ö240(E): Aslında yediğimiz ve içtiğimiz birçok şeyi köylüler ürettiği için onları severim. Ö241(E): Hammadde ihtiyacımızı karşıladıkları için önemlidirler. Ö251(E): Tarlada çalışırlar. Ö253(E): Yaşamlarını tarım ve hayvancılıkla geçirirler. Ö258(E): Tarla işlerini ve köylerini çok severler. Ö261(K): Bitkilerle uğraşıyorlar. Ö268(E): Tavuklarla, ineklerle falan uğraşırlar. Ö270(K): Kendileri emek verip dikiyorlar. Sonra satıyorlar. Ö274(E): En önemli işi yapıyorlar. Ürettikleri ürünler doğal.

C) Doğal Yaşam

Katılımcılar köylüleri organik beslenen sağlıklı insanlar olarak görmektedir. Katılımcılara göre köylüler az hastalanan güçlü ve dinç insanlardır. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö152(E): Şehirde yaşayan insanlardan daha organik besleniyorlar. Ö161(E): Her şeylerini kendileri yaparlar. Ö168(E): Doğal bir hayatları var. Sağlıklı besleniyorlar. Ö172(E): Dinç

> insanlar. Ö187(E): Kendi ürününü kendi yetiştirir. Doğada yaşar. Ö200(E): Kendi arpa, buğday vb. şeylerini üretirler. Organik beslenirler. Ö246(K): Yedikleri her şeyi kendi emeğiyle yapıyorlar. Örneğin süt sağmak, tereyağı. Ö252(E): Sağlıklı beslenen güçlü insanlardır. Ö253(E): Organik beslenirler. Ö256(K): Onlar köyde yaşadıkları için çok sağlıklı oluyorlar. Çok nadir hastalanıyorlar. Ö262(K): Sağlıklı insanlardır. Ö265(K): Yedikleri, içtiklerini kendileri üretirler. Ö269(E): Çalışkanlardır, güçlülerdir. Ö292(E): Hayatta kalma becerileri çok yüksek. Çünkü ormanlarda, ıssız yerlerde yaşıyorlar.

Katılımcılar köylülerin doğal yaşamı ve köy hayatını sevdiğini düşünmektedir. Katılımcılar göre köylüler teknolojiden ve internetten uzakta, doğada huzurlu ve mutlu olurlar:

> Ö146(K): Köy hayatına ve doğaya daha alışkınlar. Ö157(K): Köy hayatını daha çok severler. Ö160(E): Kalabalığa alışmamış kişiler. Ö162(K): Sürekli temiz havayla iç içeler. Ö188(K): Şehir hayatını çok bilmezler ve doğal yaşarlar. Ö209(E): Hayvanlarla, bitkilerle huzurlu yaşarlar. Ö217(K): Onlar doğal ortamda büyüyüp yaşıyorlar. Onların hayatında teknoloji yok. Ö229(K): Köylüler doğayla iç içe. Ö236(K): Telefonla falan oynayamıyorlar. İnternet yok. Ö243(K): Doğayla iç içeler. Gayet iyi bence. Telefon çekmiyor. Tamamen aile ortamı. Ö273(E): Doğal hayat yaşarlar. Temiz hava alırlar. Ö274(E): Temiz bir ortamda yaşarlar. Ö282(E): Köyde huzurla yaşarlar ve mutlulardır.

D) Geri Kalmışlık

Katılımcılar köylüleri cahil ve geri kafalı insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre köylüler dünyanın gerisinde kalmış, gelişmemiş insanlardır. Katılımcılar köylülerin teknoloji ve siyasetten anlamadığını iddia etmektedir. Bu genellemeler aşağıda sunulmuştur:

> Ö145(K): Sanki bütün insanlardan apayrı bir dünyada yaşıyor gibiler. Tabi böyle olunca bazı şeylerden geri kalıyorlar. Ö155(E): Cahil ve devlet yönetiminden hiçbir şey anlamayan düşük zekâlı insanlar. Bu düşüncemin sebebi x partisi savunucusu ve yalakası olmaları. Onların düşünceleri yüzünden birçok insanın canı yanıyor. Ö167(E): Genellikle eski nesil olurlar. Teknolojiden anlamazlar. Ö183(E): Teknoloji bakımından geri kalmış insanlar. Ö195(K): Ben onları cahil buluyorum. Ö197(K): Köylüler genellikle eski kafalı olurlar. Ö199(K): Şu an ki devrin gerisinde kalmış insanlar. Ö204(E): Şehirlilere göre daha cahillerdir. Ö227(K): Teknolojiden geri kalmışlar. Ö231(K): Köylüler biraz cahil. Ö238(E): Cahil insanlar. Ö245(K): Biraz bilgisizler. Ö258(E): Yobaz insanlar. Ö271(K): Aşırı yobaz düşünüyorlar. Hiç hoş değil. Ö275(K): Bilmiyorum daha cahil geliyorlar bana. Sevmiyorum. Köy ortamı pek sarmıyor.

E) Spesifik Eylemler

Bazı katılımcılar ise köylülerin dedikodu yapma ve kahvede vakit geçirme gibi alışkanlıkları olduğunu düşünmektedir. Bu genellemeler katılımcı görüşlerinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

> Ö164(K): Çok dedikoducular. Meselâ köyde biri bir laf mı duydu. Yarım saatte artık onu herkes biliyor. Ö165(K): Diyelim bir olay yaşadınız. Tartışma ya da küçük bir kavga bile olsa ertesi güne kadar herkes öğrenmiş oluyor. Ö176(E): Biraz dedikoducular. Ö200(E): Kıraathanelerde takılırlar. Ö207(E): Saatlerce kahvehanede takılırlar. Ö212(E): Her gün kahvehaneye giderler. Ö213(E): Canları sıkılınca kahvehaneye giderler.

4.10.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde köylülere yönelik en sık karşılaşılan kalıp yargı ve ön yargılar geri kalmışlık düzeyi; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise olumlu kişilik özellikleridir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler köylüleri cazibesiz ve görgüsüz olarak değerlendirirken sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler köylülerin davranış kalıplarına yönelik genellemelerde bulunmuşlardır.

4.10.2. Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.10.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 66

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Modern Yaşam	1. Kentliler monoton ve rutin bir hayatı olan depresif insanlardır. İş, ev, uyku üçgeninde yaşarlar. Kentliler şehirde yaşadığı için tüm olanaklara sahiplerdir. Kentlilerin koşulları köylülerden daha iyidir. Kentliler köylülerden zengindir. Lüks bir hayatları vardır. Kentliler hazır ürünlerle beslenir. Bu yüzden sağlıksız olurlar. Kentliler doğayı kirletirler. Çevresine zarar verirler.	39
Gelişmişlik	2. Kentliler zeki, eğitimli ve kültürlüdür. Köylülerden daha bilinçli ve farkındalığı daha yüksek insanlardır. Kentliler daha doğru kararlar verirler.	21
Kötü Karakter	3. Kentliler egoist ve bencildir. Sürekli başkalarını küçümserler. Samimiyetsiz ve kurnazlardır. Soğuk ve duygusuz insanlardır.	14

Tablo 66'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde kentlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; modern yaşam, gelişmişlik ve kötü karakter kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Modern Yaşam

Katılımcılar kentlilerin iş ve ev arasında tekdüze bir hayat sürdüğünü iddia etmektedir. Kentliler rutin bir hayat akışında otomatikleşen insanlar olarak görülmektedir. Katılımcılar

kentlilerin sürekli çalışan, eğlencesiz, depresif insanlar olduğunu düşünmektedir. Aşağıda bu genellemelere örnekler verilmiştir:

> Ö6(K): Genelde aşırı rutin bir hayatları var. Ö21(E): Yoğun bir yaşam geçiren insanlar. Ö34(K): Depresif insanlar. Ö38(K): Kentli insanlar monoton bir hayat yaşıyor. İşe git, eve gel, uyu. Bu yüzden çok eğlenceli değiller. Ö47(K): Fazlasıyla stabil hayatları var. Ö61(K): Sürekli çalışırlar. Hayatlarında düzenli bir akış vardır. Ö70(K): Düzgün ve sıradan hayatı olan insanlar. Ö86(E): İşe, okula giden, akşam eve gelen, her günü aynı geçen insanlar. Ö103(K): Yaşantıları yorucu ve sıkıcıdır. Ö108(K): Günlük hayat koşuşturmasında yorulan ve depresif davranan insanlar. Ö113(K): Asosyallerdir ve depresiflerdir. Ö127(K): Şehirde katı kurallar içerisinde yaşayan insanlar.

Kentlilere yönelik bir başka genelleme, onların tüm olanaklara sahip, her şeye kolay ulaşan insanlar olarak algılanmasıdır:

> Ö16(E): Köylülere nazaran daha rahat bir hayat yaşıyorlar. Ö18(E): Her şey ayaklarının altındadır. Kolayca istediği yerlere ulaşırlar. Ö95(E): Daha iyi koşullarda yaşayanlar. Daha iyi eğitim gören insanlar. Ö100(K): Kentlilerin yaşam şartları daha kolaydır. Ö103(K): Daha çok olanağa sahiptirler.

Katılımcılar ayrıca kentlilerin köylülerden daha zengin olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar kentlileri lüks ve elit insanlar olarak betimlemektedir:

> Ö25(E): Genellikle zengindirler. Ö39(K): Şık insanlar. Ö65(E): Lüks insanlar. Ö78(E): Zengin insanlar. Ö79(E): Zengin olurlar. Ö97(K): Elit takılırlar. Hayatı zengin yaşarlar. Ö102(E): Para miktarı köylülerden fazla olan kişilerdir.

Katılımcılar kentlilerin beslenme şekillerine ve sağlığına yönelik genellemelerde bulunmaktadır. Katılımcılar kentlileri, hazır ürünlerle beslendiği için ve gürültü kirliliğine maruz kaldığı için sağlıksız insanlar olarak değerlendirmektedir.

> Ö31(K): Sağlıksız insanlar. Ö45(E): Sağlıksız bireyler. Ö114(E): Köylülerden daha kısa yaşarlar. Her şeyi marketten alırlar. Ö117(E): Çok sesten kulaklarında sıkıntı vardır. Ö121(E): GDO'lu besin yiyen şanssız insanlar.

Ayrıca katılımcılar kentlilerin doğayı kirlettiğini ve çevresine zarar verdiğini beyan etmektedir:

> Ö27(E): Çevrelerine özensiz davranıyorlar. Ağaçları kesiyorlar. Ozon tabakasına zarar veriyorlar. Ö46(E): Şehirliler doğayı kirletiyorlar bu yüzden sevmiyorum. Ö55(K): Sevmiyorum. Yerleri doğayı falan çok kirletiyorlar. Ö77(K): Her yere çöp atıyorlar. Ö88(K): Çevreyi kirletiyorlar. Ö111(K): Çevre kirliliğine sebep olurlar. Ö119(E): Ormanları yok ederler.

B) Gelişmişlik

Katılımcılara göre kentliler eğitimli ve kültürlü insanlardır. Katılımcılar kentlilerin köylülerden daha gelişmiş, daha zeki ve daha bilinçli olduğunu düşünmektedir. Kentliler üniversite mezunu, iyi yetişmiş, doğru karar verebilen insanlar olarak betimlenmektedir.

> Ö3(K): Gelişmiş modern insanlar. Ö5(K): Geneli kültürlü ve düzgün insanlar. Ö17(E): Çoğunlukla bilgili insanlar. Ö29(E): Köylülerden daha modernler. Ö30(K): Modern

düşüncelerden daha çok haberdarlar. Ö41(E): Ayrımcılık yapmam fakat kentliler çalışmış ve daha zekidir. Ö43(E): Gelişmiş beyine sahipler. Ö48(K): Modern insanlar. Ö51(K): Teknolojiyi yakından takip ediyorlar. Bilinçli insanlar. Ö68(E): Köylülere göre daha zekiler. Ö72(K): İstanbul Türkçesi konuşan insanlar. Ö73(K): Genelde okuyan kişiler oldukları için saygı duyarım. Ö85(E): Kentlileri seviyorum. İyi yetişmiş, gündemden haberi olan ve doğru karar verebilen insanlar oluyorlar. Ö92(E): Kentliler olmasa gelişemeyiz. Ö93(K): Bence kentliler köylülerden daha bilinçli. Ö94(E): Köylülere göre daha bilinçli, kültürlü insanlar. Köylüler yerine onları tercih ederim. Ö96(K): Bilinçli ve ne yaptığını bilen insanlar. Ö106(E): Gelişmiş insanlar. Bilgisayardan falan anlarlar. Ö123(E): Genellikle üniversite mezunu oluyorlar ve zekâ seviyesi daha fazla oluyor. Ö128(K): Köylülere göre daha moderndirler.

C) Kötü Karakter

Bu kategorideki katılımcılar kentlileri egoist ve bencil insanlar olarak kategorize etmektedir. Katılımcılara göre kentliler diğer insanları küçümser ve aşağılar. Katılımcılar kentlileri samimiyetsiz, soğuk ve duygusuz insanlar şeklinde betimlemektedir.

Ö6(K): Köylüleri küçümsüyorlar. Ö14(K): Fazla egoistler. Genellikle insanları bir aşağılama çabası içerisindeler. Ö29(E): Biraz egolular. Ö31(K): Benciller. Ö34(K): Geleneklerine bağlı değiller. Ö45(E): Bencil insanlar. Ö79(E): Gönülleri fakirdir ve duygusuzlardır. Ö88(K): İnsanlara kötü davranıyorlar. Ö89(K): Bence fazla egoist ve benciller. Ö109(E): Samimiyetsiz ve kurnazlar. Ö111(K): Soğuk insanlar. Onlarla sosyalleşmek zor. Ö126(K): Sorun çıkarmayı seven insanlar. Ö130(K): Küçümseyici ve sinir bozucular. Ö140(K): Yapmacık, yalancı ve sinir bozucular.

4.10.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 67

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kentlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Modern Yaşam	1. Kentliler yapay ve hazır ürünlerle beslenir. Betonların ve kirli havanın içinde yaşarlar. Sağlıksız olurlar. Kentliler doğaya zarar verirler. Çevreyi kirletirler. Kentliler sürekli çalışır. Meşgul ve stresli olurlar. Kentliler eve kapanık, asosyal ve teknoloji bağımlısı insanlardır. Kentliler istediklerine kolayca ulaşabilir. Kentliler zengin bir yaşam tarzı sürer.	50
Kötü Karakter	2. Kentliler kendini üstün gören, egolu, şımarık ve ukalâ insanlardır. Köylüleri küçümserler. Kentliler birbirlerine değer vermez. Sürekli kavga ederler. Onları sevmem.	30
Gelişmişlik	3. Kentliler köylülerden daha bilgili ve daha moderndir. Eğitim ve kültür seviyesi yüksektir. Teknolojiyi etkin şekilde kullanırlar. Üst düzey meslekler icra ederler. Ülkenin gelişimine katkı sağlarlar.	20

Tablo 67'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde kentlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; modern yaşam, kötü karakter ve gelişmişlik kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Modern Yaşam

Bu kategori kentlilerin yaşam tarzını ve koşullarını betimlemektedir. Katılımcılar kentlilerin; binalar arasında sıkıştığını, kirli bir havada yaşadığını ve hazır/yapay yiyeceklerle beslendiğini düşünmektedir. Bu yüzden kentlilerin köylülere göre daha fazla sağlık sorunu yaşadığı iddia edilmektedir. Ayrıca kentliler; ağaçları kesip binalar yapan, doğayı kirleten, uyumsuz insanlar olarak nitelendirilmektedir:

> Ö147(K): Birçok şeyden dolayı köylülerden daha fazla hasta olurlar. Ö151(E): Yapaya alışkın insan toplumu. Ö167(E): Fabrika dumanlarından etkilenen pis bir havada yaşarlar. Ö187(E): Her şeyini marketten ve mağazadan alırlar. Ö188(K): Organik olmayan malzemelerle yaşarlar. Ö200(E): Organik beslenmezler. Ö209(E): Dünyayı kirletirler. Ö217(K): Binalar, kurumuş göller, havada egzoz gazları arasında yaşıyorlar. Ö229(K): Kentlilerin çoğu binalar arasında sıkışmış ve ormanları unutan kişiler. Yaşamları güzel değil. Ö233(E): Modern olacağım diye doğayı kirletirler. Ö239(E): Kirli hava solurlar. Ö248(E): Doğayı kirletiyorlar. Ö256(K): Şehirde yaşadıkları için genelde dumanlı havada kaldıkları için çok sık hasta oluyorlar bence. Ö260(E): Ağaçları kesip doğayı kirletiyorlar. Ö264(E): Kirli insanlar. Ö265(K): Yiyeceklerini, içecekleri kendileri üretemezler. Dışarıdan alırlar. Doğal havaya muhtaçtırlar. Ö273(E): Sadece bina, ev ve araba görürler. Az hava alırlar. Büyük binaların arasında yaşarlar. Ö274(E): Yüksek binalar ve araba egzozlarının arasında yaşıyorlar. Hastalıklar çok daha fazla oluyor. Ö282(E): Araba dumanlarından rahatsız olurlar. Ö290(K): Ağaçları kesip bina yapıyorlar. Doğaya faydalı değiller. Ö295(E): Ağaç kesip ev yapıyorlar. Ö297(E): Hayatı soluk binalar arasında yaşayan insanlar.

Katılımcılara göre kentliler meşgul ve stresli insanlardır. Hayatı iş ve evden ibarettir. Öğrenciler kentlilerin eve kapanık ve asosyal insanlar olduğunu iddia etmektedir. Ayrıca öğrenciler kentlilerin teknoloji bağımlısı olduğunu düşünmektedir:

> Ö151(E): Uyanık olmayan, körelmiş insanlar. Ö162(K): Onlar daha çok eve kapanıklar. Ö175(E): Hepsi sabah çalışmaya başlıyor. Ö200(E): Elektronik eşyalarla hayatını sürdürürler. Ö203(E): Çok yoğun programı olan insanlar. Ö217(K): Teknoloji bağımlıları. Ö227(K): Sosyal değiller. Ö229(K): Kentliler evlerinden çıkmayan sadece işe gidip gelen insanlar. Ö239(E): Asosyalliğe doğru giden insanlardır. Ö240(E): Kentliler genellikle meşgul insanlardır. Ö247(E): Gece gündüz para kazanmak için saatlerce hatta uykusuz bile çalışıyorlar. Ö252(E): Teknolojiye bağlı olarak yaşayan insanlardır. Çok çalışarak hayatını geçiren kişilerdir. Ö262(K): Yorgun insanlar. Ö269(E): Yaşamları zor. Kent insanı değiştirir. Sıkıntı, stres… Ö282(E): Kentliler şehirde yaşadığı için streslidir. Ö291(E): İnternet ve teknolojiyle fazla ilgilenirler.

Öte yandan kentliler ihtiyaçlarını kolayca karşılayan, istedikleri her şeye sahip olan insanlar olarak algılanmaktadır. Katılımcılara göre onlar köylülerden daha iyi imkânlara sahiptir:

> Ö152(E): Bazı eşyaları hemen bulabiliyorlar. Okulları ve öğretmenleri daha iyi olduğu için iyi bir eğitim alıyorlar. Ö169(E): Daha iyi imkânlardan faydalanan insanlar. Ö189(K): Şehirde istedikleri her şeye sahipler. Ö209(E): İhtiyacını daha çabuk karşılarlar. Ö213(E): Hazıra konarlar. Markete gidip canı ne isterse onu alırlar. Ö227(K): İstedikleri bilgiye anında ulaşıyorlar.

Öğrenciler kentlilerin, elit ve zengin bir yaşam tarzı sürdüğü düşünmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

> Ö149(E): Elit insanlar. Ö174(E): Kibar ve elit insanlar. Ö207(E): Zengin yaşam tarzı vardır. Ö251(E): Ticaretle uğraşanlar. Kocaman evleri olanlar. Ö273(E): Şirkette çalışırlar. Ö298(E): Sosyeteler ve gelişmişler.

B) Kötü Karakter

Katılımcılar kentlileri bir dizi olumsuz kişilik özelliğiyle ilişkilendirmektedir. Buna göre kentliler egolu ve havalı insanlar olarak görülmektedir. Katılımcılara göre kentliler; kendilerini köylülerden üstün gören, köylüleri aşağılayan, her şeyi eleştiren ukalâ kişilerdir. Katılımcılar kentlilerin birbirine değer vermediğini ve komşuluk ilişkilerinin zayıf olduğunu iddia etmektedir. Öğrenci görüşlerinde kentliler; sorun çıkaran, kavgacı ve kötü insanlar olarak resmedilmektedir. Katılımcılar kentlilere yönelik olumsuz ön yargılar sergilemektedir:

> Ö149(E): Kötü insanlar ve köylülere göre biraz daha gıcıklar. Ö160(E): Köylüleri sevmeyen insanlar. Ö164(K): Egoist insan topluluğu. Kendini bir şey sananlar. Ö166(K): Kalpleri taşlaşmış. İyi düşünceleri unutmuşlar. Gözlerini sadece para bürümüş kişiler olduklarını düşünüyorum. Ö168(E): Köylüler gibi değiller. Köyde herkes birbirine iyi davranır. Şehirde her gün her yerde kavga çıkar. Ö174(E): Kendini beğenmiş, çıtkırıldım insanlar. Ö185(K): Köylüleri küçümseyen kendini havalı gören insanlar. Ö198(K): Gereksiz yere böbürleniyorlar. Nefret ediyorum. Ö201(E): Kendilerini üstün gören, köylüleri ezik gören, bencil insan

topluluğu. Ö206(K): Kendilerini çok üstte görüyorlar, benciller. Ö210(K): Eleştiri ve kötü davranışlarla daha sık karşılaşırlar. Ö221(K): Çok bilmişler. Her şeyi eleştirirler. Ö222(E): Yeri gelince köylülerle dalga geçen ama hiç kendine laf ettirmeyen kokoş, şımarık insanlardır. Ö226(E): Samimiyetsiz ve somurtkan kişilerdir. Sevmem. Ö230(K): Çok bencil olurlar. Çünkü her istediği anında alınmıştır. Doyumsuzlar. Ö237(E): Birbirlerine güvenmezler. Komşuluk bağı yok denecek kadar azdır. Ö239(E): Komşuluğun önemini kaybetmişlerdir. Kültürleri yozlaşmıştır. Ö243(K): Köyde yaşayanları küçümsüyorlar, ezikliyorlar. Ö246(K): Köylere gidince ıy mıy derler sevmem. Herkes ahlâkını adabını bilsin. Ö253(E): Köylülerin düşmanıdır. Köylüleri ezerler. Bu durum benim sinirimi çok bozar. Ö255(K): Çok havalı insanlar. Ö260(E): Bence onlar köylülerden daha kötü insanlardır. Ö261(K): Kendini çok havalı bir şey sanıyorlar bence. Öyle insanlardan nefret ederim. Herkesi aşağılayıp eziyorlar. Ö262(K): Sevimsiz ve somurtkan insanlar. Komşuluğu, akrabalığı bilmeyen insanlar. Ö264(E): Kibirli ve bencil insanlar. Ö271(K): Çok yüksekten bakıyorlar. İyi bir şey değil. Ö275(K): Kentli insanlar birbirlerinden uzaklar. Ö278(K): Köylüleri aşağılıyorlar. Ö280(K): Hiç sevmiyorum çok boşlar. Ö299(K): Kentliler kendilerini beğenirler. Çok havalı olurlar.

C) Gelişmişlik

Bu kategorideki katılımcılara göre kentliler, köylülerden daha bilgili insanlardır. Katılımcılar kentlileri modern ve kültürlü insanlar olarak tanımlamaktadır. Onlar kendini geliştiren, teknolojiyi etkin kullanabilen, üst düzey işler yapan insanlardır. Ülkenin gelişiminde önemli rol oynarlar. Aşağıda bu olumlu genellemelere yönelik katılımcı görüşleri sunulmuştur.

Ö145(K): Modern ve gelişmiş insanlar olduklarını düşünüyorum. Ö155(E): Köylülere nazaran daha fazla bilgiye sahipler. Ö158(E): Daha bilgili oluyorlar. Ö183(E): Teknolojiyi her şekilde kullanabilen insanlar. Ö197(K): Fazlasıyla modernler. Ö202(K): İşi gücü yerinde olan, dünyadan haberi olan, kendini geliştiren ve geliştirmeye çalışan insanlardır. Ö210(K): Eğitim açısından daha fazla okuyan insanlar. Ö216(K): Bence iş konusunda köylülerden daha üst seviyedeler. Şirket, restoran daha çok bu işlerle ilgileniyorlar. Ö222(E): Teknolojiye adapte olmuş insanlar. Ö223(E): Modern insanlar. Ö224(E): Köylülerden daha bilgililer. Ö239(E): Medeni insanlardır. Siyasi yönden baya zengin içeriğe sahip insanlardır. Ö240(E): Ülke gelişimi için önemli rol oynadıkları için onları severim. Ö241(E): Ülke gelişimini çok katkıda bulundukları için önemlidirler. Ö258(E): Zeki insanlar. Ö267(E): Her şeyi modern kullanan insanlar. Ö275(K): Köylülere göre daha modernler. Ö279(E): Kibar ve güzel konuşurlar. Ö281(E): Köylülere kıyasla daha modern ve kültürlüdür. Ö294(E): Teknolojik yönden fayda sağlarlar.

4.10.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde kentlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıların benzer kategorilerden oluştuğu görülmektedir. Ancak sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde kentlilerin karakter yapısına yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmıştır.

4.11. Medeni Durum

Medeni durum temasında katılımcıların evlilere ve bekârlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.11.1. Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.11.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 68

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
İlişkiyi Sürdürme	1. Evliler mutsuz insanlardır. Birbirlerini sevmezler. Birbirlerini aldatırlar. Tartışırlar ve kavga ederler.	18
	2. Evliler mutlu insanlardır. Birbirlerini severler. Birbirlerine bağlıdırlar. Birbirlerine destek olurlar.	12
Kısıtlanma ve Sorumluluk	3. Evlilerin hayatı kısıtlanır. Sorumlulukları artar. Evliler sırtında yükle gezen insanlardır.	16

Tablo 68'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde evlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; ilişkiyi sürdürme ile kısıtlanma ve sorumluluk kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) İlişkiyi Sürdürme

Katılımcılar evlilerin mutsuz olduğunu iddia etmektedir. Katılımcılara göre evliler bir noktadan sonra birbirini sevmemeye başlar ve bu durum aldatma ya da boşanmayla sonuçlanır. Katılımcılar evliliği zorla yürütülen bir ilişki; evlenenleri ise hata yapan insanlar olarak tanımlamaktadır. Katılımcılar evlileri sürekli tartışan ve kavga eden insanlar olarak betimlemektedir:

> Ö16(E): Her zaman kafalarının üstünde kılıç sallanan insanlar. Ö26(E): Çoğunlukla evlilikleri bitiyor. Ö36(K): Boş hayallere kapılıp evlenenler. Bence kimse sonsuza kadar birisine aşık olamaz. İllâ ilişkilerine üçüncü bir kişi girmiştir. Ö40(K): Boş işler. Sırf evlenmek için evleniyor çoğu. Ö44(E): Genellikle erkekler aldatır. Kadınlar ise sevmez. Ö59(K): Açıkçası evli olan insanlar sanki kıyafet değiştirir gibi erkek değiştiriyor. Kocası kadını dövüyor falan. Ö70(K): İnstagrama fotoğraf koymak için evlenip masraf yapan ve bir yıl sonra boşanacak olan insanlar. Ö74(E): Neden evlendiklerini merak ediyorum kesin pişmanlardır. Ö77(K): İnsanlar

evlenmeden önce yeterince düşünmüyor. Sonra da sorunlar çıkıyor. Bence boşanmak gayet normal ve basit bir şey olmalı. Yoksa insanlar çok şiddet içerikli oluyor. Ö94(E): Genellikle kavga eden insanlar. Zorla yürütülen bir şey. Ö95(E): Her zaman işkence çekerler. Evlenmeyi düşünmüyorum. Ö107(E): Bir hata yapmışlar. Ö108(K): Çoğu evlilik sonrası sıkça tartışır. Genelde daha mutsuzlardır. Ö111(K): İnsanların birbirlerini nasıl sevdiğini anlayamıyorum. Ö113(K): Aşkı öldürürler. Ö117(E): Birbirlerini sevdiklerini zannederler ama sevmezler. Ö124(K): Hayatlarının hatasını yapan iki kişi. Ö130(K): Bence ömür boyu birbirlerini sevmiyorlar.

Öte yandan bazı katılımcılara göre evliler mutlu insanlardır. Katılımcılar evlileri birbirini seven ve birbirine destek olan insanlar olarak tasvir etmektedir:

Ö18(E): Birbirleriyle iletişimleri iyidir. Sırlarını saklarlar. Ö39(K): Gerçek aşkını bulmuş şanslı kişiler. Ö54(K): Genelde mutlular, neşeliler ve eğlenceliler. Ö66(E): Eşlerine, kocalarına bağlılardır. Ö71(K): Evliler bence iyi insanlar. Hem mutlular hem de yalnız değiller. Ö79(E): Mutlular, birbirlerini severler. Birbirlerine bağlı kalırlar. Ö80(E): Birbirlerini severler. Eve gelince yemek yaparlar. Karısıyla sohbet ederler. Ö115(E): Çok mutlular bence. Ö123(E): Genellikle birbirlerini seven bir çift oluyorlar. Birbirlerini anladıkları için mutlu yaşıyorlar. Ö126(K): Paylaşmayı bilen insanlar. Hayatlarını bir başka insan ile paylaşıyorlar. Ö127(K): Ne olursa olsun birlik olan insanlar. Ö131(E): Birbirini tanımış her durumda empati kurabilen insanlar.

B) Kısıtlanma ve Sorumluluk

Katılımcılar evlileri özgürlüğü kısıtlanmış insanlar olarak görmektedir. Katılımcılar evlilerin ev ve çocuk işleri gibi sorumluluklar taşıdığını belirtmekte ve bunu yük olarak değerlendirmektedir:

Ö24(E): Evlilerin sorumlulukları fazla. Evlenince paran azalıyormuş. Ben evlenmem. Ö34(K): Hayatlarını evlendikleri kişiye bağlıyorlar. Ö37(E): Kendilerine bakamazlar. Çocuk yapıp onun da hayatını mahvetmeleri çok daha kötü. Bu durum acilen değişmeli. Hayatlarını nedensizce mahvediyorlar. Ö69(E): Çoluk çocukla uğraşırlar. Ö72(K): Evleniyorsun ve bütün hayatın onunla geçiyor. Saçma bir şey. Ö82(K): Evlenen insanları anlamıyorum. Yalnız yaşamak varken. Ne gerek var. Evlilik hatadır. Ö87(K): Özgürlük kısıtlanması. Birine bağlı olmak sıkıcı. Yani ilişkileri olabilir ama kendinizi evlilikle kısıtlamayın bence. Ö89(K): Evli kadınların hayatları kısıtlanıyor. Çünkü cahil bir ülkeyiz. Ö90(K): Hayatını ömür boyu biriyle geçirirler. Evlenmek çok saçma. Ö94(E): Özgür olamazlar. Ö100(K): Evde başkalarıyla yaşadıkları için daha fazla sorumlulukları olur. Evdeki işleri daha fazla olur. Bekârlara göre daha çok yorulurlar. Ö103(K): Tek başına olmadıkları için bekârlara göre daha fazla sorumlulukları vardır. Ö109(E): Ölene kadar ihtiyaç kredisi ödeyen insanlar. Ö116(K): Evliysen başın belada bence. Çocuk falan boş işler. Çok dırdır yaparlar. Ö130(K): Bir süreden sonra eşini sorumluluk olarak gören insanlar. Ö140(K): Çok kötü durumdalar. Her şeyde kısıtlanıyorlar.

4.11.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 69

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Evlilere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
İlişkiyi Sürdürme	1. Evliler birbirlerini seven, huzurlu ve mutlu insanlardır. Birlikte güzel aktiviteler yaparlar. Hayatı paylaşırlar. Hayatının aşkını bulmuş insanlardır.	24
	2. Evliler mutsuz ve kıskanç insanlardır. Birbirlerini aldatırlar. Anlaşamazlar. Sürekli tartışırlar. Çocuklarının psikolojileri bozulur.	18
Kısıtlanma ve Sorumluluk	3. Evliler sorumluluklar altında ezilen insanlardır. Erkekler para kazanıp eve bakmak zorundadır. Kadınlar ise ev işleri yapar ve çocuklarına bakar. Evliler özgürlüğü kısıtlanan insanlardır. Dışarı çıkmak, arkadaşlarıyla buluşmak için eşlerinden izin almaları gerekir.	29

Tablo 69'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde evlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; ilişkiyi sürdürme ile kısıtlanma ve sorumluluk kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) İlişkiyi Sürdürme

Katılımcılar evlileri birbirini seven mutlu ve huzurlu insanlar olarak betimlemektedir. Evliler yalnızlıktan kurtulmuş, yol arkadaşını bulmuş, uyumlu insanlar olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılar şu görüşleri paylaşmaktadır:

> Ö147(K): Ruh eşini bulup mutlu yaşamaya devam edenler. Ö160(E): Yuva kuran birbirini seven kişiler. Ö168(E): Evli insanların hayat arkadaşları vardır. Mutludurlar. Hep birlikte yemek yerler. Her yere beraber giderler. Ö175(E): Sevdiğine sadık insanlar. Ö178(K): Yalnız kalmaktan sıkılan, derdini anlatacak, birlikte her şeyi yapacak, tutunacak bir hayat arkadaşı olan insanlar. Ö184(K): Evli insanlar çok mutlu oluyorlar. Ö185(K): Yalnız kalmayan, tutunacak bir dalı olan insanlar. Ö193(E): Mutlu ve çocuklu insanlar. Ö207(E): Çocuklu, mutlu ve huzurlu olurlar. Ö212(E): Sevdikleri kişilerle evlenirler. Saygılı ve dürüstlerdir. Genellikle çok kavga olmaz. Ö213(E): Evliler genellikle karısını düşünürler. Karısını gezdirmeyi çok severler. Evde beraber dizi film izlemeyi çok severler. Ö229(K): Evli insanlar kendilerine bir yol arkadaşı bulmuş kişilerdir. Ö222(E): Kafaları rahattır. Kız bulma derdi yoktur. Çocuklar doğana kadar masrafları da yoktur. Ö239(E): Çocuklarını çok severler. Çocukları için her şeyi yaparlar. Ö240(E): Evli çiftleri severim. Çünkü bir insanın yanında onu mutlu eden birisini görmek beni de mutlu eder. Ö241(E): Evlileri severim. Birbirleriyle uyumludurlar. Ö243(K): Mutlular. Hayatlarına birisini almışlar. Ö251(E): Birbirlerini severler. Birbirlerine yardım ederler. Ö255(K): Evliler birbirlerini çok iyi anlıyorlar, seviyorlar. Ö261(K): Mutlular, yeni heyecanlı bir hayata başlayıp aile kuruyorlar. Ö273(E): Çocuklarıyla mutlu yaşarlar. Ö291(E): Evlilerin yaşamı güzeldir. Sabah işe gidip akşam gelince karının yemek yapması, akşam çocuklarıyla ilgilenmesi, o geçirdiğin güzel film akşamları falan. Ö292(E): Güzel şeydir. Sevdiği insanla bir ömür geçirir. Ö300(K): Güzeller, mutlu mesutlar.

Bazı katılımcılar ise evlileri sürekli tartışan mutsuz insanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar evlilerin zamanla birbirinden soğuduğunu ve birbirini aldattığını iddia etmektedir. Katılımcılar evlilerin anlaşamayıp çocuklarına da zarar verdiğini söylemektedir:

> Ö163(K): Hayatının hatalarını yapıyorlar. Evleniyorlar, çocukları oluyor. Ailede kavga oluyor. Çocukların hayatı mahvoluyor. Ö172(E): Çoğunlukla kıskanç olurlar. Aralarında kavgalar olur. Ö192(K): Birbirlerini aldatıyorlar. Ö198(K): Anlaşamadığı halde ayrılmayan çiftler sadece çocuklarının psikolojisini bozar ve zarar verir. Ö199(K): Şu devirde birbirini seven, mutlulukla devam eden evli bulmak zor. Bence insan insanla geçinemez. Bu yüzden evlenmeleri çok saçma. Ö209(E): Hep karısını, kocasını düşünüp aldatıldım mı diye düşünürler. Ö217(K): Sıkıntı çekebilirler. Fikir farklılığı ve yemek gibi bir çok alanda kavga edebiliyorlar. Ö227(K): Evlenince sevgi birkaç sene sonra bitiyor. Bu bence yanlış bir şey. Ö244(K): Aşka inanan, donsuza kadar birlikte kalacağını düşünen insanlar enayidir. Ö253(E): Evliler bence birbirlerini dinlemeli. Onlar her şeyde birbirini kıskanırlar. Ö256(K): Onlar bence mutsuz. Çünkü bir kadın veya erkek sürekli sizi kıskanıyor. Ö262(K): Hayatları başta iyi olsa da sonradan gürültü ve kavgayla geçer. Ö267(E): Aralarında çok tartışırlar. Ö269(E): İlk zamanlar iyiler ama yıllandıktan sonra zevki kalmaz. Ö276(K): Evliler mutsuz oluyor. Aile baskısı altında ve sürekli kavgalar içinde büyüdüm. Eğer anlaşamayacaksan evlenme. Anlaşamıyorsan, çocuklarına bakamıyorsan kendine ve çocuklarına bunu yaşatma. Çocuklarına sevgi göstermeyeceksen çocuk yapma. Ö278(K): Kaç yıl aynı insanla yaşıyorlar ve aldatma falan oluyor. Evlilik bozuluyor. Ö285(K): Evliliğin ne olduğunu bilmeden evleniyorlar. Ö290(K): İlk başta her şey normal. Çocuk olduktan sonra bu senin yüzünden böyle oldu diye söylenirler.

B) Kısıtlanma ve Sorumluluk

Katılımcılar evlileri sorumluluk yüklenen insanlar olarak değerlendirmektedir. Evlilerin sorumluluklarının cinsiyete göre değiştiği görülmektedir. Evli erkekler para kazanma, evine ekmek götürme gibi rollerle ilişkilendirilirken kadınlar çocuk bakma, ev işleri yapma gibi görevlerle değerlendirilmektedir. Katılımcılar evlilerin bu sorumluluklardan dolayı pişman olduğunu düşünmektedir:

> Ö152(E): Evlilik güzel bir şey ama çok sorumluluk istiyor. Ö158(E): Onların çalışması evine ekmek götürmesi lazım. Ö159(E): Evlenmek güzel aile kuruyorsun ama çok masraflı. Ö189(K): Keşke evlenmeseydik derler. Çünkü bekârken her şeyi anneleri yapıyordu. Evlenince kendileri katlanmaya başlarlar ve annelerimiz ne kadar zorluk çekmiş derler. Ö205(K): Hangi akılla evlenip dert sahibi oldunuz? Ö206(K): Evlenmek çok saçma. Enayi gibi evlenip çocuk yapıp bir de ona bakma sorumluluğu alıyorlar. Ö210(K): Çocuk yaparsın ailenin hizmetlisi gibi olursun. Gezemezsin, eğlenemezsin. Her şeyde bir kusur bulurlar ve yok olursun. Ö214(E): Aileye bakmak çok zor babalar için. O yüzden evlilik zor iş. Ö216(K): Kadınlar, erkekler eve gelinceye kadar yemek yapıyor. Ö238(E): Hayatını mahvetmiş insanlar. Ö239(E): Ekonomileri genel olarak sınırlıdır. Ö247(E): Evlenmeselermiş keşke. Boşa masraf, boşa dırdır çekiyorlar. Evlenip hayatı zindan etmeye gerek yok. Ö256(K): Çocuğun dertleri bitmiyor. Dayanılmaz bir ortam bence. Çok mutsuzlar bence. Ö257(E): Evlilerin işi zordur. Çocuğa bakmak zordur. Ö265(K): Genellikle evde dururlar. Dışarıya çok fazla çıkamazlar. Kendileri harcama yapmak yerine evlerini düşünürler. Sıkıntıları çoğalır. Ö282(E): Evlenip yuva kurarlar. Çocuk yaparlar. Çalışırlar. Eve çocuğa bakmak için para kazanırlar. Ö290(K): Her gün kocasına meyve soyarlar. Ö298(E): Çocuk yetiştirmek zor.

Katılımcılara göre evliler eşleri tarafından kısıtlanan insanlardır. Özellikle erkek öğrenciler, evli erkeklerin arkadaşlarıyla dışarı çıkmak ve eğlenmek için eşlerinden izin almak zorunda olduğunu düşünmektedir:

> Ö173(E): Evliler arkadaşlarıyla istediği çoğu şeyi yapamazlar. Ö191(E): Sıkı yönetim olur. İzinsiz hiçbir yere gidemezler. Ö192(K): Birbirlerini çok kısıtlıyorlar. Ö200(E): Halı sahaya, kahveye gidemezler. Hiçbir şey yapamazlar. Hayatları sınırlıdır. Ö201(E): Maça falan hiçbir yere gidemezler. Dinen evlenmek lazım tabi. Ö204(E): İstedikleri şeyi istedikleri zaman yapamazlar. Ö208(E): Mutsuzlardır. Gidecekleri yerlere karışılır. Ö232(E): Hayatta çok kısıtlı şeyler yapabilirler. Özellikle erkek tarafına çok baskı yapılır. Ö239(E): Kendi başına çok bir şey yapamazlar. Ö244(K): Hayatı kendine zindan etmiş insanlardır. Bir insana bağlı kalan, onun her dediğini yapan akılsızlardır. Ö273(E): Her istediği yere gidemezler.

4.11.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler evlilerin daha çok mutsuz olduğunu; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler evlilerin daha çok mutlu olduğunu düşünmektedir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ile akademik başarısı düşük öğrencilerin kısıtlanma ve sorumluluk kategorisinde toplumsal cinsiyet rollerine göre değerlendirmeler yaptığı tespit edilmiştir.

4.11.2. Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.11.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 70

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Özgürlük	1. Bekârlar istediğini yapabilen mutlu ve rahat insanlardır. Sürekli gezerler ve eğlenirler. Mükemmel bir hayatları vardır.	32
Evlenememe	2. Bekârlar evlenmek isterler. Fakat birisini bulamazlar. Bu yüzden üzgünlerdir.	9
Çevre Baskısı	3. Bekârlar toplum ve aileleri tarafından eleştirilir ve evlenmeye zorlanırlar.	4

Tablo 70'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde bekârlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; özgürlük, evlenememe ve çevre baskısı kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Özgürlük

Katılımcılar bekârların gezip tozduğunu, eğlendiğini ve mutlu olduğunu düşünmektedir. Katılımcılara göre bekârlar istediğini yapabilen özgür insanlardır. Katılımcılar bekârların rahat, dertsiz ve tasasız insanlar olduğunu iddia etmektedir:

> Ö4(K): Çok eğlenceli. Hayatlarını yaşıyorlar. Ö6(K): Dertleri yok. Ö11(K): Mükemmel hayatları var. Gez, dolaş, eğlen. Ö16(E): Mutlu ve eğlenceli insanlar. Ö17(E): Sürekli gezip enerjik olan insanlar. Ö29(E): Mantıklarıyla hareket ederler. Zekâları daha iyi çalışır. Ö32(K): Bekârlar hayatını yaşayan insanlardır. Ö38(K): Ye, iç, gez. Hayat onlara güzel. Ö45(E): Rahat insanlar. Aile geçindirme derdi yok. Ö54(K): Bekârların hayatı çok iyi. Çünkü eğlenceliler, neşeliler ve enerjikler. Ö57(K): Bütün para kendine kalıyor ne güzel. Ö58(E): Gezmeyi severler. Hiç kimseye hesap vermek zorunda değildirler. Ö61(K): Eğlenceli ve özgürlerdir. Ö65(E): Kendilerine daha çok zaman ayırırlar. Ö70(K): Hayatlarını yaşarlar. Ö73(K): Genelde eğlenceli ve özgürlerdir. Ö79(E): Tek başlarına yaşamayı severler. Ö80(E): Rahat olurlar. Her yere giderler. Geceye kadar otururlar. Yemek sipariş ederler. Ö84(K): En iyisi bence. Okuyup iş sahibi olmak evini kurmak. Sonra tek başına yaşamak mükemmel. Ö87(K): Daha rahat ve özgür bir yaşamları var. Ö89(K): Özgür insanlar. Bekârlık sultanlıktır. Ö94(E): Daha özgür, istediğini yapan insanlar. Ö97(K): Hayat onlara güzel. Kimseye bağlı değilsin. Hesap da sorulmuyor. Ö100(K): Tek başlarına yaşadıkları için daha rahat olurlar. Sorumlulukları ve ev işleri azdır. Ö103(K): Tek başına yaşadıkları için evlilere göre daha az işleri vardır. Bu yüzden daha rahat yaşarlar. Ö104(K): En iyisi bekârlar yiyip içip geziyorlar. Manita dırdırı yok. Kafana göre takıl. O kulüpten bu partiye yaşa hayatı. Ö108(K): Daha mutludurlar ve kendilerine önem verirler. Ö113(K): Hayatı yaşarlar. Kulüplere giderler. Çok eğlencelilerdir. Ö116(K): Asıl hayatı bekârlar yaşıyor. Çok iyi. Kimseden izin almaları gerekmiyor. Anneleri

hariç. Ö125(K): Bence çok şanslılar. Başlarında sürekli konuşan birisi yok. Ö135(K): Hayatı yaşıyorlar. Çalış, gez, eğlen. Bir de köpek tam olur. Ö140(K): İstediklerini yapıyorlar.

B) Evlenememe

Katılımcılar bekârların evlenmek istediğini ama birisini bulamadığı için evlenemediklerini düşünmektedir. Katılımcılar bu yüzden bekârları üzgün insanlar olarak betimlemektedir:

Ö74(E): Evlenmek istiyorlar. Ö82(K): Üzülüyorlar niye bekârız, yalnızız diye. Ö88(K): Bekârlar ruh eşini bulamayınca yalnız yaşamaya karar vermişlerdir. Ö92(E): Birini bulamayanlardan oluşurlar. Benim gibi. Ö102(E): Sevgili bulamayan kişiler. Ö127(K): Yalnız kalan insanlar. Ö130(K): Arkadaş ortamında tek olmaktan dert yanarlar. Ö139(K): Birini bulamayan sap insanlar. Ö143(K): Kendilerine uygun birini bulamamışlardır.

C) Çevre Baskısı

Katılımcılar bekârların toplum tarafından yetersiz insanlar olarak etiketlendiğini ve eleştirildiğini dile getirmektedir. Katılımcılara göre bekârlar evlenmeye zorlanan insanlardır:

Ö12(K): Onlara evde kalmış, buna kimse bakmaz gibi şeyler söylenir. Ö15(K): Evde kalmış, eşcinsel, kırkında kırk kedili kadın falan filan diyorlar. Ö55(K): Yaşlıların gazabına uğruyorlar. Ö77(K): Aileleri tarafından evlenmeye zorlanırlar.

4.11.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 71

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Bekârlara Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Özgürlük	1. Bekârlar gezer, eğlenir, hayatını yaşar. Kimseden izin almaz. Bekârların sorumlulukları yoktur. Mutlu ve huzurlu insanlardır.	51
Evlenememe	2. Bekârlar evlenmek ister. Kendilerine göre birisini ararlar. Bekârlar yalnız ve üzgün insanlardır.	19
Olumsuz Davranışlar	3. Bekârlar kız/erkek peşindedir. Çevreye rahatsızlık verirler.	7

Tablo 71'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde bekârlara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; özgürlük, evlenememe ve olumsuz davranışlar kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Özgürlük

Katılımcılar bekârları; sürekli gezen, eğlenen, hayatını yaşayan insanlar olarak resmetmektedir. Katılımcılara göre bekârlar sorumlulukları olmayan istediği gibi hareket edebilen özgür insanlardır. Katılımcılar bekârların mutlu ve rahat bir hayatı olduğunu düşünmektedir:

> Ö154(E): Ne dırdır çekerler. Ne de çalışmak zorundalar. Masrafları da yok. Ö160(E): Rahat yaşamayı sevenler. Ö162(K): Bence bekârlar çok rahat. İstedikleri gibi gezip eğleniyorlar. Ö163(K): Flört takıl, gez, dolaş, ye, iç. En iyisini yapıyorlar. Ö165(K): Bence hayatlarını yaşıyorlar. Yalnızlık hayattır. Ö170(E): Hayatlarını yaşıyorlar. Ö173(E): Bekârların hayatı iyidir. Çoğu dışarıda gezer. Anne baba dışında kısıtlayanı yoktur. Ö182(E): Bekârlar çok eğlenirler. Ö191(E): Her yeri gezerler. Her yere izinsiz giderler. Ö200(E): İstedikleri yere gidebilirler. İstediklerini yapabilirler. Keyifleri çok iyidir. Ö206(K): Çoğu sorumluluk almayı sevmiyor. Ö207(E): Kafaları ağrımaz. Her yere gidebilirler. Ö208(E): Mutlulardır. Hayatı gerçekten yaşayanlardır. İstediği yere giden kişilerdir. Ö210(K): Hayat onlara güzel. Hiç kimseye bağlı olmadan istediğiyle konuşur. İstediğini giyer. Sürekli gezer ve mutlu olurlar. Ö213(E): Her yere izinsiz bir şekilde gider. İstediği her şeyi yapar. Hayatı yaşar. Ö215(E): Meselâ evlense her istediğini yapamayacak. Ailesine evine bakacak. Maaşı zaten az. Bir de evlenince daha zor yetecek. Ama bekâr olunca kimse sana karışmıyor. İstediğini yapabiliyorsun. Özgürler, istediğini alırlar. Ö216(K): Çok rahat insanlar bence. Ö217(K): Hiçbir şeyi takmazlar. Başkalarının düşüncelerini umursamıyorlar. Hayattan zevk alıyorlar. Eğlenip geziyorlar. Ö220(K): Bekârlık sultanlıktır. Hayatlarında üzen yok. Ağlatan yok. Mis gibi. Ö229(K): Evlilerden daha iyi bir hayat yaşıyorlar. Ö230(K): Bekârlar istediği gibi hayatını yaşarlar. Hiçbir şey umurlarında olmaz. Ö233(E): İstediklerini yapmakta özgürlerdir. Ö239(E): Zeki insanlardır. Kafası rahattır. Hiçbir kısıtlamaları olmaz. Hayatı yaşarlar. Arkadaşlarıyla halı sahaya giderler. Ekonomileri iyidir. Her türlü eğlenceyi yaparlar. Ö241(E): Bekârları severim kafalarına göre hareket ederler. Ö243(K): Mutlular. Arkadaşlarıyla geziyorlar. Eğleniyorlar. Dünya turuna çıkıyorlar. Ö244(K): Dünyadaki en rahat insanlardır. Ö246(K): Hayatını bir adama bir çocuğa adamayan akıllı insanlar. Ö252(E): Kimseye bağlı değiller ve kısıtlanmıyorlar. Ö256(K): Onlar çok mutlu bence kıskanan yok. Çocuğun dertleri yok. Ö257(E): Kısaca izin almadan maça gidebilirler. Ö258(E): Arkadaşlarıyla, eğlenip gezen kişiler. Ö265(K): Genellikle gezerler. Evde çok az dururlar. Kendilerini düşünürler. Kendilerine daha çok harcama yaparlar. Ö268(E): Her yere tek gider. Kafasına göre takılır. Ö271(K): İyi gezip tozuyorlar. Mükemmel hayat. Ö273(E): Her istediği yere gidebilirler. Ö277(E): Evlenip de kendilerine eziyet etmeyen zeki insanlar. Ö279(E): En iyisini yaparlar. Hiç yaşlanmazlar. Ö281(E): Her istediklerini yaparlar. Evlilere göre daha özgür ve kafası rahat yaşarlar. Ö289(K): Elin eğitilmemiş oğluyla uğraşmak istemeyenler. Ö290(K): Hayatı yaşayan insanlardır. Nerde kaldın diye soran ya da ağlayıp zırlayan bir çocuğu yoktur. Hayat onlara güzeldir. Ö294(E): Kral gibi yaşarlar. Ö299(K): Ya bekârlar çok rahat. İstediği her şeyi yaparlar. Eve geç gelebilir. Yani çok rahat. Çocuk yok. Koca yok.

B) Evlenememe

Katılımcılar bekârların eş aradığını ve evlenmek istediğini düşünmektedir. Katılımcılar bekârların üzüldüğünü ve yalnız hissettiğini iddia etmektedir. Bekârlar ortada kalmış insanlar olarak tanımlanmaktadır:

> Ö147(K): Daha ilkbaharını bile yaşayamadıkları için üzülürler. Bazıları depresyona bile girer. Ö153(E): Bekârlar kendilerini çok yalnız hissederler. Ö159(E): Bir yol arkadaşı olmayanlar. Ö167(E): Evlenmek isterler. Ö172(E): Hep kendileri gibi birini bulmak isterler. Ö179(K): Evlenmeyi düşünürler. Ö180(K): Bence evlenmek istiyorlar ama onlar anca geçiniyorlar. Ö185(K): Tek başına yalnız bir hayat geçirmeye çalışan insanlar. Ö189(K): Evlenmek isterler.

Ö209(E): Hep evlenme hayali kurarlar. Ö222(E): Ömür boyu sap kalmışlardır. Allah tarafından karşılarına hayırlı nasip çıkacak diye beklerler. Ö231(K): Evde kalmışlar. Ö232(E): Bekârlar konuşkan olmayan ve bir iki tane kendi cinsiyetinden arkadaşı olan insanlardır. Ö235(K): Bekârlık sultanlık falan değildir. Acı çekiyorlar. Bir de sevdiği varsa konuşamıyorsa çok kötü. Ö236(K): Evde kalmışlar. Evlensinler de bekârlıktan kurtulsunlar. Ö267(E): Kız bulamayınca ortada kalmış üzgün insanlardır. Ö281(E): Sevgiyi daha az hissederler. Ö292(E): Yalnızlıktan sıkılırlar. Ö297(E): Mutsuz ve kimsesiz insanlar.

C) Olumsuz Davranışlar

Bu kategoride bekârlar; kız ve erkek peşinde koşan, çevreye rahatsızlık veren kişiler olarak değerlendirilmektedir. Katılımcıların bekârlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

Ö164(K): Bekâr olup da erkek avcısı olan kadınları sevmiyorum. Bir de orasını burasını açmaktan hiç çekinmiyorlar. Aynısı erkekler için de geçerli. Ö201(E): Sosyal medyada kızlara veya erkeklere bakarlar. Ö202(K): Toplumdaki asıl sorun onlar bence. Çoğu başı boş, terbiyesiz. Mahallelerde eşkiya oluyorlar. Ö238(E): Ailesine dert olan bireyler. Ö262(K): Kötü yola düşebilirler. Ö278(K): Bekârlar her zaman bir kız veya erkeğe yürüme çabası içinde. Hoş değil. Ö295(E): Bekârlar kötü örnek oluyor. Kızlara veya erkeklere yanaşıyorlar.

4.11.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında bekârlara yönelik en yaygın kalıp yargı ve ön yargıların özgürlük temelinde şekillendiği görülmektedir. Kategoriler arası farklılıklara bakıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin bekârları çevre baskısı yaşayan insanlar olarak ele aldığı görülmektedir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise bekârları olumsuz davranışlar sergileyen insanlar olarak değerlendirdiği belirlenmektedir.

4.11.2.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7, öğrencilerinin özel hayat konusunda meraklı olduğunu dile getirmiştir: "Çocuklarda özel hayat sorgulaması çok fazla. İnsanları sorgulamamak gerektiğinin farkında değiller. Bizim toplumda o var ya işte evli misin? Hayır. Niye evlenmedin? Evli misin? Evet. Niye çocuğun yok? Bu tarz şeyler çocuklarda da oluyor. O yüzden biz baştan özel hayatın kişiye özel olduğunu ve bununla ilgili sorgulamanın yapılmaması gerektiğini söylüyoruz."

4.12. Okul Personelleri

Okul personelleri temasında katılımcıların okul yöneticilerine (müdürler ve yardımcıları), öğretmenlere, temizlik görevlilerine, güvenlik görevlilerine, kantin görevlilerine ve servis şoförlerine yönelik kalıp yargı ve ön yargıları sunulmuştur.

4.12.1. Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.12.1.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 72

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Kısıtlama	1. Okul yöneticileri kuralcı, kısıtlayıcı ve baskıcı insanlardır. Disiplinli ve katı olurlar. Her şeyi yasaklarlar. Kontrolcü insanlardır. Onları sevmiyorum.	32
Öfke	2. Okul yöneticileri sinirli ve gergin insanlardır. Sert ve kaba davranırlar. Sürekli bağırırlar.	27
Fayda	3. Okul yöneticileri bir işe yaramaz. Oturduğu yerden para kazanırlar. Okul yöneticileri öğrencileri umursamaz. Öğrencilere katkıları yoktur. Öğrencilere değer vermezler.	18
	4. Okul yöneticileri okulun düzeni için çabalayan insanlardır. Okul yöneticileri öğrencilerin iyiliğini düşünür.	7
Kibir	5. Okul yöneticileri kendini beğenmiş, egolu insanlardır. Kendilerini üstün görürler.	11

Tablo 72'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde okul yöneticilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; kısıtlama, öfke, fayda ve kibir kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Kısıtlama

Öğrenciler okul yöneticilerini kuralcı ve baskıcı insanlar olarak değerlendirmektedir. Öğrencilere göre okul yöneticileri disiplin takıntısı olan kontrolcü insanlardır. Öğrencilerin okul yöneticilerinin kararlarını anlamsız bulduğu ve eleştirdiği görülmektedir. Öğrenciler okul yöneticilerine yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşımaktadır:

Ö8(K): Obsesif kompülsif insanlar. Ö10(K): Bu kadar disiplinli olmaları zararlı. Ö11(K): Disiplinli kişiler. Öğrenciler sevmez. Ö15(K): Müdürlerin geneli kötü. Kıyafetimizin, takılarımızın, saçımızın renginin eğitimi engellediğini düşünmüyorum. Ö18(E): Çok disiplinliler. Ö29(E): Çok sinir bozucular. Hiç empati kurmuyorlar. Sırf kural koymak için kural koyuyorlar. Ö38(K): Çok disiplinliler ve gıcıklar. Öğrencileri bir salın. Ö56(K): Aşırı saçma kurallar koyuyorlar. Disiplinli olmak önemli deyip neredeyse her şeyi yasaklıyorlar. Ö57(K): Bizi fazla kısıtlıyorlar. Ö64(K): Onları sevmiyorum. Çok katı ve gereksiz kurallar koyuyorlar. Ö72(K): Okul yöneticileri öğrencileri sıkıyorlar. Ö74(E): Çok takıntılı insanlar, sevmiyorum. Ö82(K): Müdürlerin katı olmaması gerek. Sürekli bir şeyleri yasaklamaması gerek. Ö86(E): Kuralcı ve otoriter insanlar. Ö87(K): Bence çok kasıyorlar. Ö88(K): Öğrencilere karşı kuralcı davranmalarını sevmiyorum. Ö89(K): Gereksiz kurallar koyuyorlar. Kıyafet, makyaj, saç rengi eğitimimi etkilemez! Ö95(E): Çok fazla kuralcılar. Ö96(K): Çoğunu sevmem çünkü saçma kurallar yayınlarlar. Sabahın köründe soğukta ya da sıcakta bizi tutup iki saat konuşma yapıyorlar. Çok saçma insanlar. Ö101(K): Fazla disiplinliler. Ö109(E): Ülkeyi yönetenlerden sonra en yanlış kararları veren insanlar. Ö112(K): Hiçbir şeye izin vermiyorlar. Kötü eğitim sistemini destekleyen insanlar. Ö117(E): Disiplin diye tuttururlar. Gıcıklar. Ö124(K): Öğrencileri çok sıkıyorlar. Saçma sapan kararlar alıyorlar. Ö130(K): Sinir bozucular sevmiyorum. Çocukları kısıtlayarak eğitim verebileceklerini sanıyorlar. Bence yanılıyorlar. Ö135(K): Çok disiplinliler.

B) Öfke

Katılımcılar okul yöneticilerini agresif, kızgın ve gergin insanlar olarak tasvir etmektedir. Katılımcılara göre okul yöneticileri sert ve kaba davranır. Öğrenciler, okul yöneticilerinin daha kibar ve anlayışlı olması gerektiğini söylemektedir. Bazı öğrenciler okul yöneticilerini korku duyulan insanlar şeklinde değerlendirmektedir:

Ö14(K): Fazla sert davranıyorlar. Ö18(E): Çok sinirli insanlar. Ö21(E): Kızgın insanlar. Ö25(E): Sert ve kabadırlar. Kendilerini çok sevmem. Ö31(K): Çok katılar. Bir öğrencinin gözünü bu kadar korkutmanın saçma olduğunu düşünüyorum. Böyle olmazsak çocuklar laf dinlemiyor falan diyorlar. Ama bence tam tersi güler yüzlü olsalar herkesin daha çok söz dinleyeceğini düşünüyorum. Ö43(E): Çok stresliler ve agresifler. Biraz sakin olsalar daha iyi olur. Ö49(K): Öğrencilere çok takıyor ve sinirli oluyorlar. Ö51(K): Bence öğrencilere karşı çok kaba davranışları var. Öğrencilerin taleplerini dikkate almıyorlar. Hep kızıyorlar. Ö54(K): Genellikle çok kabalar. Ö56(K): Çocukları azarlayabilme hakkına sahip olduklarını düşünüyorlar. Ö64(K): Sinirliler bence biraz tatlı ve anlayışlı olmaları lazım. Ö72(K): Öğrenciler onlara göre davranmayınca da kızıyorlar. Ö73(K): Kırıcı insanlar. Ö86(E): Genellikle sinirli olurlar. Ö101(K): Fazla agresifler. Ben bunun gereksiz olduğunu düşünüyorum. Ö102(E): İşine sinirlenip durduk yere bize patlayan ölüm bombacılarıdır. Ö108(K): Çoğunlukla sinirliler. Öğrencilerin onlara karşı korkusu oluşmuştur. Ö112(K): Her şeye bağırıp çağırıyorlar. Ö115(E): Aşırı kızgınlar. Her şeye kızıyorlar. Ö117(E): Hep bağırırlar. Kızgınlar. Ö132(E): Koridorda gezip öğrencileri strese sokuyorlar. Ö135(K): Bizden büyükler diye saygı duymamızı bekleyip bize kaba davranıyorlar.

C) Fayda

Katılımcılar okul yöneticilerinin okula katkı sunmadığını iddia etmektedir. Katılımcılara göre okul yöneticileri öğrencilere yararı olmayan gereksiz insanlardır:

Ö28(E): Hiç sevmem. Otururak devletin paralarını harcıyorlar. Ö47(K): Müdürler genelde ortalıkta yoklar. Yardımcıları da gıcık. İşe yaramıyorlar. Ö50(K): Okul yönetmeyi bilmeyen insanlar neden bu işe girer ki? Çok saçma işler yapıyorlar. Ö70(K): Pek bir işlevi olmayan

> insanlar. Ö90(K): Müdür yardımcılarını gereksiz buluyorum. Hiçbir şey yapmıyorlar. Gelmeyenleri bile kütüphaneciler yazıyor. Ö94(E): Yararlı olduklarını görmedim. Okula yenilik, düzeltme getirmezler. Ö95(E): Etkinlik düzenlemiyorlar. Bu işleri genelde öğretmenler yapıyor. Ö113(K): Nefret ederim. Bir işe yaramazlar. Sadece paramı alayım eve gideyim derdindeler. Ö116(K): Boş boş oturup para kazanıyorlar.

Katılımcılar okul yöneticilerinin öğrencileri önemsemediğini ve öğrencilere değer vermediğini iddia etmektedir. Katılımcılara göre okul yöneticileri öğrencilerin halinden anlamayan, empati kuramayan insanlardır:

> Ö17(E): Öğrencinin halinden anlamayan insanlar. Ö36(K): Çocukları düşünmüyorlar. Ö37(E): Öğrencileri önemsemiyorlar bile. Ö57(K): Çoğunun bize hiçbir faydası yok. Pek umurlarında da değiliz. Ö84(K): Bence onlar bizim fikirlerimizi harcıyorlar. Ö91(E): Bana kalırsa çok da iyi insanlar değiller. Kendi çıkarlarını düşünüyorlar. Öğrencileri umursamıyorlar. Ö110(E): Çocukların ne istediklerinden ne yaşadıklarından zerre anlamayan insanlar. Ö111(K): Öğrenci sorunlarını, psikolojilerini hiç takmıyorlar. Hiçbir işe yaramıyorlar. Ö139(K): Öğrencileri düşünmeyen insanlar.

Bazı katılımcılar ise müdürler ve yardımcılarını okul için çabalayan yararlı insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre okul yöneticileri öğrencilerinin iyiliğini istemektedir:

> Ö79(E): Bizim iyiliğimiz için, eğitimimiz için çalışırlar. Ö81(E): Okul için uğraşan iyi insanlar. Ö100(K): Okulun daha iyi olabilmesi için en doğru kararları almaya çalışırlar. Ö107(E): Bizim iyiliğimizi düşünüyorlar. Ö127(K): Bizi düşünen, iyi insanlar. Ö131(E): Okul yöneticileri hiçbir zaman kötülüğümüzü istemeyen tecrübeli eğitimli insanlardır. Ö141(E): Onlar olmasa okulların düzeni bozulur ve kaos oluşur.

D) Kibir

Okul yöneticilerine yönelik bir başka genelleme türü, onları egolu ve kendini beğenmiş kişilikler olarak resmetmektedir. Katılımcılar okul yöneticilerini üstünlük taslayan insanlar olarak nitelendirmektedir:

> Ö25(E): Genelde egolular. Ö39(K): Kendini beğenmiş, ukalâ insanlar. Ö40(K): Kendini bir şey sanıyorlar. Ö45(E): Bence herkese çok üstten bakıyorlar. Başka bir amaçları yok. Ö59(K): Kibirli, kendilerini cumhurbaşkanı olarak gören insanlar. Ö61(K): Kendilerini okuldaki her şeyden üstün görürler. Ö73(K): Kimsenin kimseye patronluk taslamasına gerek yok. Ö87(K): Kendilerini çok ciddiye alıyorlar. Ö112(K): Kendini beğenmişler. Ö126(K): Yönetmeyi seviyorlar. Ö140(K): Kendilerini bir şey sanıyorlar.

4.12.1.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 73

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Okul Yöneticilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Öfke	1. Okul yöneticileri kızgın insanlardır. Sinirli olurlar. Sert ve kaba davranırlar. Sürekli bağırırlar. Onları sevmem.	42
Kısıtlama	2. Okul yöneticileri kuralcı ve disiplinlidir. Her şeyi yasaklarlar. Öğrencilerin hayatını kısıtlarlar. Hemen ceza verirler. Onları sevmem.	26
Fayda	3. Okul yöneticileri kurumu ve öğrencileri için çabalayan fedâkar insanlardır. Okulda düzeni ve huzuru sağlarlar. Onları severim.	16
	4. Okul yöneticileri işini iyi yapmaz. Öğrencilerle ilgilenmezler.	6
Kibir	5. Okul yöneticileri kendini çok yüksekte görür. Öğrencileri aşağılarlar. Kendini beğenmiş insanlardır. Onlardan hoşlanmam.	13
Peşin Hüküm	6. Okul yöneticileri yargısız infaz yapar. Öğrencilerin kendini savunmasına izin vermezler. Kanıta dayanmadan haksızca öğrencileri suçlarlar. Onları sevmem.	12

Tablo 73'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde okul yöneticilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; öfke, kısıtlama, fayda, kibir ve peşin hüküm kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Öfke

Katılımcılar okul yöneticilerini sert ve sinirli insanlar olarak tasvir etmektedir. Katılımcıların zihnindeki okul yöneticisi portresi sürekli bağıran ve her şeye kızan agresif insanlardır. Öğrenciler, müdürler ve yardımcılarının kaba olduğunu ve nazik davranmadığını düşünmektedir:

> Ö146(K): Şiddete başvuranlar. Ö149(E): Çok sertler ve gıcıklar. Ö150(E): Hiç sevmiyorum. Çünkü bize karşı hiç sevgi göstermiyorlar. Sanırım tek özellikleri bağırmak. Ö151(E): Çok sinirli insanlar. Ö152(E): Öğrencilere daha kibar iyi yaklaşmaları lazım. Meselâ okula futbol kartı getirdik. Müdür yardımcısı gördü. Aldı yırtıp attı. Çantanıza koyun bir daha getirmeyin diyebilir. Ö153(E): Haksız yere bağırırlar. Ö161(E): Her şeye çok kızıyorlar. Kurallarına uymadığımızda kızıyorlar. Ö166(K): Bizlere sert davrandıklarını hissediyorum. Ö163(K): Sürekli bağırıyorlar. Onları sevmiyorum. Ölseler üzülmem bile. Ö167(E): Çok kaba olurlar. Öğrencileri dinlemezler. Sürekli bağırırlar. Ö175(E): Kızgın insanlar. Ö177(E): Genelde korkulan kişiler. Ö178(K): Çoğu sert ve acımasız olan insanlar. Ö182(E): Müdürler ve yardımcıları çok sinirlidir ve anlayışsızdır. Ö183(E): Çok sert ve kabadırlar. Ö199(K): Bir bağırmayla sorunlar çözülecek sanıyorlar. Onları sevmiyorum. Ö209(E): Çok sinirli insanlar. Ö214(E): Kızgınlardır. Çocukları azarlarlar. Nazik olmazlar. Ö216(K): Bence çok sinirliler. Bizleri biraz zorluyorlar. Ö227(K): Çoğu kızgın. Moral vereceklerine moral bozuyorlar. Ö232(E): Bağırmayı çok severler. Her türlü konuda bağırırlar. Hep sinirlilerdir. Hiçbir şey anlamazlar. Ö236(K): Bize çok kızarlar. Ö241(E): Ciddilerdir. Herkesi korkuturlar. O yüzden

sevmem. Ö242(K): Çok sert insanlar. Daha yumuşak davranabilirler. Ö243(K): Her şeye bağırıyorlar. Biraz daha anlayışlı olabilirler. Ö258(E): Çok sinirliler. Onları sevmiyorum. Ö261(K): Bağırıp çağırıp öğrencileri korkutabileceklerini sanıyorlar. Ö267(E): Çok boş bağıran, küçücük bir şeyde uyarmak yerine direk kızan insanlar. Ö271(K): Nefret ediyorum. Çok fazla sertler. Hoşuma gitmiyor. Ö277(E): Boş yere sinirleniyorlar. Ö278(K): Öğrencilere karşı daha anlayışlı olmaları lazım. Ö281(E): Aşırı sinirli olurlar. Ö286(K): Benim karşılaştığım müdür ve müdür yardımcıları çocukları azarlayarak eğitim yapabileceklerini sanıyorlar. Ö293(K): Çok ciddi insanlar. Azıcık gülseler şaşarım. Ö297(E): Kızgın kişiler.

B) Kısıtlama

Katılımcılar okul yöneticilerini kuralcı insanlar olarak algılamaktadır. Katılımcılara göre okul yöneticileri; öğrencilerin davranışlarına müdahale eden, her şeyi yasaklayan, baskıcı ve kontrolcü insanlardır. Katılımcılar ayrıca okul yöneticilerinin kolaylıkla ağır cezalar uyguladığını dile getirmektedir. Katılımcılar bu nedenlerden dolayı okul yöneticilerinden hoşlanmadığını bildirmektedir:

Ö145(K): Çok katı kuralları var. Öğrenci olmak kolay değil ve onlar bu işi daha zor bir hale getiriyorlar. Ö146(K): Bizim ilgi alanlarımıza, sevdiğimiz şeylere karışanlar. Ö162(K): Bence çok kuralcılar sürekli her şeye karışıyorlar. Okulda her şey yasak. Çok katılar. Ö164(K): Katı ve saçma kuralları var. Ö188(K): Bence onlar çok gıcıklar. En ufak hareketinizde hemen disiplin. Ö195(K): Bu kadar disiplinli olmaları gereksiz. Ö196(K): Çok sıkılar ve öğretmenler gibi her şeye karışıyorlar. Ders dışında bu benim hayatım ve dış görünüşüm seni ilgilendirmez. Ö198(K): Gereksiz yere aşırı fazla kural koyuyorlar. Öğrenciler üstünde baskı kurmak onları ders çalışmaktan uzaklaştırır. Daha fazla çalışmasını sağlamaz. Ö206(K): Çok katı kuralları var. Ö209(E): Çok kuralcılardır. Hemen tutanak tutarlar. Ö215(E): Çok saçma kuralları vardır. Marşlardan önce boş boş konuşurlar. Ö220(K): Her şeye çok takıyorlar. Bizi bir salın da. Ö235(K): Çok sıkıcılar. Okulda her şeyi yasaklamaları çok saçma. Birde İstiklal Marşı sırasında açıyorlar ağızlarını susmak bilmiyorlar. Ö236(K): Çok kuralcılar. Keşke bu kadar sıkmasalar. Her şeyi yasaklıyorlar. Ö238(E): Habire tutanak tutarlar. Telefon, kolye toplarlar. Ö240(E): Çok fazla gereksiz kural koyarlar. Ö242(K): Kurallara bağlı insanlar. Ö243(K): Her şeye karışıyorlar. Bence çok katılar. Ö246(K): Onları sevmiyorum. Her şeyde kural. Kuralları, cezaları saçma. Ö247(E): Sevmem çünkü çok katılar. Çok kuralcılar. Bir kıyafet yüzünden tutanak tutuyorlar. Hayatımızı mahvediyorlar. O yüzden hiçbirini sevmiyorum. Ö255(K): Sürekli tutanak tutarlar. Çok disiplinliler. Ö257(E): Hiç sevmem. Çocukların hayalleriyle oynuyorlar. Yok disiplin yok tutanak. Ö265(K): Okul yöneticilerini sevmem. Çünkü çok fazla kural koyarlar. Her şeyleri yasaklarlar. Öğrencilerin sinirlerini bozarlar. Çok fazla konuşurlar.

C) Fayda

Bu kategoride okul yöneticilerine yönelik biri olumlu diğeri olumsuz iki bakış açısı yer almaktadır. İlkinde okul yöneticileri; kurumu için emek veren, düzeni ve huzuru sağlayan faydalı insanlar olarak görülmektedir. Katılımcılara göre okul yöneticileri, öğrencilerin iyiliğini düşünmektedir. Aşağıda bu görüşleri paylaşan öğrencilerden alıntılar sunulmuştur:

Ö147(K): Başımızda durmaları güven veriyor. Ö172(E): Okulda disiplini ve huzuru sağlarlar. İyi insanlar çünkü kötü öğrencileri cezalandırırlar. Ö207(E): İyiliğimizi düşünürler. Suçlu olmazsak kızmazlar. Ö217(K): Okulun birçok ihtiyacını karşılıyorlar. Çocukların okumasını sağlıyorlar. Öğrencilere değer gösteriyorlar. Ö222(E): Bizi doğru yola sokmak isteyen iyi insanlardır. Ö224(E): Severim onlar bizim için çalışıyorlar. Ö229(K): Bence zor bir iş

yapıyorlar. Çünkü okula öğretmen ve öğrencilerden önce gelip daha geç çıkıyorlar. Okulu yönetmek zor olmalı. Ö233(E): İşleri zordur. Yüzlerce öğrenciyle uğraşırlar. Ö237(E): Okulları için elinden geleni yaparlar. Ö239(E): Okul yöneticilerini severim. Çok disipilinlidirler. Okulda saygı, sevgi, bütünlüğü sağlamaya çalışırlar. İşçilerin emeğini fazlasıyla verirler. İyi insanlardır. Genel olarak kulakları gürültüden yorulmuştur. Ö251(E): Onlar iyiler. Çocukların iyiliklerini isterler. Ö253(E): Bu kişiler öğrenciler için ellerinden geleni yaparlar. Öğrenciler onlar kötülük yapıyor sanıyor ama öyle değil. Onlar bizim için çalışıyorlar. Biz iyi yerlere gelelim diye. Onları seviyorum. Ö262(K): Okulun iyiliğini, itibarını düşünen insanlardır. Ö274(E): Gayet iyiler. Evet bağırıyor olabilirler ama bizim iyiliğimiz için. Görevlerini çok iyi yerine getiriyorlar. Ö280(K): Çok kibarlar ve saygılılar. Çocukları çok severler. Ö282(E): Okul için en iyisini düşünür ve ona göre davranırlar. Ö292(E): Şu ana kadar gördüğüm müdür ve müdür yardımcıları çok anlayışlıydı.

Öte yandan okul yöneticilerini işini düzgün yapmayan insanlar olarak değerlendiren öğrencilere de rastlanmaktadır. Bu konudaki katılımcı görüşleri şunlardır:

Ö201(E): Bir işlevleri yoktur. Ö215(E): Okulda disiplini sağlamak için mantıklı bir şey düşünemezler. Ö227(K): İşlerini eksik yapıyorlar. Ö286(K): Öğrencilerle ilgilenmiyorlar. Ö298(E): En iyisini yapıyorlar. Paranı ye otur. Ö210(K): Okula hiçbir şey yapmıyorlar. Yaptıklarında da sanki sadece kendileri yapıyormuş gibi övünüyorlar.

D) Kibir

Katılımcılar okul yöneticilerini kendini beğenmiş insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların okul yöneticilerine yönelik olumsuz genellemeleri şu şekildedir:

Ö149(E): Kendilerini bir şey sanıp bizi aşağılıyorlar. Ö155(E): Genel olarak burnu havada ve sevmediğim insan tipleridir. Ö160(E): Çoğunlukla kendilerini bir şey sanıyorlar. Sanki cumhurbaşkanı. Ö171(K): Kendilerini bir şey zannediyorlar. Çok gıcık oluyorum. Yok o olmaz. Yok bu olmaz. Sizden adam olmaz diyorlar. Sizden adam olmuş da insan olamamış. Ö188(K): Sevmiyorum çok egolular. Ö199(K): Kendilerini dünyanın yöneticisi sanıyorlar. Ö200(E): Kendilerini bir şey sanıyorlar. Arşa yükselmişler. Ö210(K): Kendilerini bir şey zannediyorlar. Ö226(E): Öğrencilere bağırarak egosunu tatmin eden kötü topluluk. Ö244(K): Zorba ve kendini beğenmiş insanlar. Kendi hayatında gördüğü zorbalığın acısını çocuklardan çıkaran insanlardır. Geri kafalı insanlardır. En iyisinin kendi bildikleri olduğunu düşünürler. İllâ dediğim olsun isterler. Keşke bu devri anlayıp öyle hareket etseler. Ö286(K): Çok egoistler. Ö289(K): Gereksiz kapris yapıyorlar. Ö290(K): Kendilerini bir şey sanıyorlar. Çok bilmişler.

E) Peşin Hüküm

Öğrenciler okul yöneticilerinin kanıta dayanmadan haksız yargılama yaptığını ve insanlara kendini açıklama fırsatı sunmadığını dile getirmektedir. Katılımcılara göre okul yöneticileri ayrımcılık yapan adaletsiz insanlardır. Bu görüşler onlara yönelik nefret duygusuyla desteklenmektedir:

Ö155(E): Okulda bir olay olduğunda ve bu olay öğretmen öğrenci arasında olmuşsa onlara göre daima öğretmenler haklıdır. Onlardan bu denli nefret etmem boşuna değil. Ö164(K): Çok adaletsiz insanlar. Anlamadan, dinlemeden, yargılıyorlar. Nefret ediyorum. Ö165(K): Öğrencileri dinlemeden yargılarlar. Bence öğrencilerin kendilerini açıklamasına izin vermeliler. Ö166(K): Sert davranmadan durumu izah etmemize izin verseler daha iyi olurdu. Ö170(E): Bize konuş derler. Konuşunca da kes, sus derler. Dinlemeden laf söylerler. Ö175(E):

Kimseyi dinlemiyorlar. Ö176(E): Haksızca suçlarlar ve kızlara inanırlar. Ö178(K): Bütün sorunun öğrencilerde olduğunu düşünen insanlar. Ö180(K): Bence çok adaletsizler. Biraz daha iyi olsalar keşke. Ö210(K): Öğrencilerin düşüncelerine hiç saygıları yok. Ayrımcılık yapıyorlar bazı sınıflara. Ö223(E): Yargısız infaz yapan insanlardır. Sevmem genellikle. Ö295(E): Haksız yere suçluyorlar. Anlatıyorum ama dinlemiyorlar.

4.12.1.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde okul yöneticilerine yönelik en yaygın kalıp yargı ve ön yargıların kısıtlama kategorisinde; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise öfke kategorisinde olduğu görülmektedir. Öte yandan fayda kategorisinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler daha fazla olumsuz; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler ise daha fazla olumlu değerlendirmeler yapmaktadır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin diğer gruptan farklı olarak, okul yöneticilerini yargısız infaz ve ayrımcılık yapan insanlar olarak değerlendirdiği belirlenmektedir.

4.12.2. Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.12.2.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 74

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Fedakârlık	1. Öğretmenler öğrencilerine bir şeyler öğretmek ve meslek kazandırmak için çabalayan fedakâr insanlardır. Öğretmenler öğrencilerinin hayatına katkıda bulunur. Öğretmenler öğrencilerinin iyiliği için çabalar. Öğretmenleri seviyorum.	36
Zorbalık	2. Öğretmenler düşüncesiz ve saygısızdır. Öğrencilerine kötü davranırlar. Sürekli öğrencileri azarlarlar. Öğrencileri eleştirir ve rencide ederler. Öğretmenler kendini beğenmiş insanlardır. Fikirlerini sorgulatmaz. Eleştiriye kapalıdır. Kendi düşüncelerini dayatırlar. Öğretmenleri sevmiyorum.	28
Yetersizlik	3. Öğretmenlerin mesleki becerileri zayıftır. Geleneksel ve sıkıcı yöntemlerle ders işlerler. Öğrencilere dair farkındalıkları düşüktür. İşini önemsemezler.	9
Ayrımcılık	4. Öğretmenler öğrencileri arasında ayrım yapar. Öğrencilere eşit davranmazlar. Sevdikleri öğrencileri kayırırlar. Onları daha fazla ödüllendirirler.	8

Tablo 74'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde öğretmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; fedakârlık, zorbalık, yetersizlik ve ayrımcılık kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Fedakârlık

Bu kategoride öğretmenler öğrencilerine ışık tutan rehberler olarak algılanmaktadır. Katılımcılara göre öğretmenler; öğrencileri için çabalayan, öğrencilerinin iyiliğini düşünen, öğrencilere katkı sağlayan insanlardır. Katılımcılar öğretmenleri iyi kalpli ve fedakâr insanlar olarak tanımlamaktadır. Bu düşünceler "onları seviyorum" gibi olumlu ön yargı içeren ifadelerle desteklenmektedir:

> Ö13(K): Onlar bizim ailemiz. Bize her şeyi öğretenler. Ö17(E): Tatlı, sevecen ve öğretme aşkı olan insanlar. Ö20(E): Bizim için çalışıyorlar ve okulu daha iyi yapıyorlar. Ö41(E): Severim çünkü amaçları bize bir şey öğretmektir. Ö43(E): İyi insanlar. Sürekli heyecanlılar. Ö45(E): Bize çoğu şeyi öğreten bence kutsal varlıklardır. Ö46(E): Öğretmenleri seviyorum bize bir şeyler öğretmeye çalışıyorlar. Ö48(K): Çok seviyorum, mükemmeller. Fedakar ve iyi kalpliler. Ö63(E): Severim çünkü öğrencilere çok katkıda bulunurlar. Ö70(K): Emektarlar. Hayatlarını

buna adayıp insanların yaşamlarını değiştiriyorlar. Öğrencilerini kendi çocukları gibi sahipleniyorlar. Ö71(K): Öğretmenleri çok seviyorum. Çünkü annem de bir öğretmen. Öğretmenler bizi yetiştiriyor. Bizi okutup iyi meslekler kazandırıyor. Ö77(K): Öğretmenler bir ülkenin geleceğini kurarlar. Ö79(E): Bizim gelecekte başarılı bir meslek kazanmamız için elinden geleni yaparlar. Ö81(E): Öğrencileri eğiten, çok sevilen, iyi insanlar. Ö83(E): Öğretmenler bir sonraki nesli bilgilendirir ve büyütürler. Dünyaya katkı sağlarlar. Ö84(K): Öğretmenler çok kutsal insanlar. Çok iyi insanlar. Ö88(K): Öğretmenlerimi seviyorum. Bizim için iyisi olması için uğraşıyorlar. Ö90(K): Genelde tatlı ve düşünceliler. İnsanlar sabahın köründe bize bilgi vermek için geliyorlar. Ö95(E): Öğretmenler çok iyi. Çok seviyorum. Anne baba gibiler. Ö98(K): Öğretmenler iyidir. Bizim üzerimizde çok fazla emekleri var. Ö99(K): Saygı duyulması gereken insanlar. Ö100(K): Öğrencilerinin daha iyi olması için çabalar ve uğraşırlar. Eğer kızıyorlarsa öğrencilerinin iyiliği içindir. Yani genel olarak öğrencileri için en iyisini yaparlar. Ö114(E): En iyi arkadaşlardır. Ö115(E): Hepsine çok teşekkür ediyorum. En saygı duyduğum mesleklerden biri. Ö125(K): Bizim ikinci annemiz ya da babamızdır. Bize çok şey öğretirler. Ö126(K): Bence çok cömert insanlar. Başka bir insanın hayatına bilgi katmaya çalışıyorlar. Ö127(K): Bize anne babalık yapan çok iyi kalpli insanlar. Ö128(K): Öğrencilere bilgi aktarırlar. Öğrenciler üzerinde çok emekleri vardır. Ö131(E): Bize bir faydası dokunması için her şeyi yapan iyi kalpli insanlardır bana göre. Ö135(K): Öğrenciler için çok emek veriyorlar. Zor iş çok sabır lazım. Saygı duyuyorum. Ö137(E): Genellikle hepsini severim. Bizim için uğraşıyorlar. Ö141(E): Okuldaki en gerekli insanlar. Ö143(K): Öğrencilere bilgi verirler. Öğrenmeleri için elinden geldiğince çaba sarf ederler.

B) Zorbalık

Bu kategoride katılımcılar öğretmenleri düşüncesiz, saygısız, sert, kaba ve kalp kırıcı insanlar olarak nitelendirmektedir. Katılımcı görüşlerinde öğretmenler, öğrenciler üzerinden egosunu tatmin eden kendini beğenmiş insanlar olarak tanıtılmaktadır. Katılımcılara göre öğretmenler kendilerini sınıfta otorite görmekte ve öğrencilere istediği gibi davranabileceğini düşünmektedir. Katılımcılar öğretmenlerin fikrini herkese dayatan, kendini sorgulatmayan, eleştiriye kapalı insanlar olduğunu iddia etmektedir. Katılımcıların öğretmenlere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

Ö5(K): Öğretmen olduğu için her şeye hakkı olduğunu sanarlar. Onları sevmiyorum. Gerçekten öğrencilerin duyguları yokmuş gibi saygısızlık yapıyorlar. Biz yapsak demedikleri kalmıyor. Ö6(K): Öğretmen olunca her şeyi yapabileceklerini sanıyorlar. Öğrencilere saygısızlık yapıyorlar. Ö38(K): Bağırıyorlar. Onlara gıcık oluyorum. Ö39(K): Bizden büyük oldukları için her şeyi yapabileceklerini sanıyorlar. Ö40(K): Çoğunu sevmiyorum kabalar. Her istediklerini yapabileceklerini sanıyorlar. Ö44(E): Çok sertler. Azarlıyorlar. Ö49(K): Öğretmenler öğrencilerin çok üstüne gidiyor ve çok kızıyorlar. Kendileri eleştirilince zorlarına gidiyor. Bazı yerlerde haksızlar ama kabul etmiyorlar. Ö54(K): Çok düşüncesizler. Ö56(K): Sırf yaşça büyük oldukları için haksız olsalar bile hep onların fikirlerini onaylamamızı istiyorlar. Kendi fikrimizi savunursak saygısız yerine koyuyorlar. Ö59(K): Sürekli kızan insanlar. Ö64(K): Sinirliler. Anlayışlı olmaları lazım. Sevmiyorum. Ö68(E): Fazla üstümüze gelirler. Ö78(E): Kibirli ve sert insanlar. Ö86(E): Çoğu bağırarak konuşur. Her şeye kızar. Ö87(K): Genelde kötü ve egoist kişiler. Sadece kendilerini düşünüyorlar ve öğrencileri sürekli rencide ediyorlar. Ö89(K): Öğretmenler bence kendilerini kutsal bir varlık gibi falan görüyor. Asla bizim fikirlerimize önem vermiyorlar. Sadece kendi bildiklerinin doğru olduğunu düşünmeleri çok ironik. Ö93(K): Zihinlerindeki saçma düşünceleri bize aşı etmeye çalışıyorlar. Ö96(K): Gerçekten öğrenci halinden asla anlamıyor ve zorbalık yapıyorlar. Özel durumları anlayışla karşılayamıyorlar. Ö99(K): Gereksiz sinirli oluyorlar. Ö109(E): Kariyer seçimlerini yanlış yapmış, sadist isteklerini öğrencilerden çıkaran kötü insanlar. Ö110(E): Öğrencilerle aynı yoldan geçmelerine rağmen onlara iki kat sert davranan insanlar. Ö111(K): Kimseye saygı duymadan herkes tarafından saygıyla karşılanmayı bekliyorlar. Çok gıcıklar. Ö113(K): Hiç

sevmem. Kaba insanlar. Ö119(E): Benim kilomla dalga geçiyorlar. Komik değil diyorum ama ne fayda. Ö122(E): Kendilerini çok üstün görüyorlar. Hep öğrencileri eziyorlar. Fakat paralarını biz veriyoruz. Ö130(K): Çocukları anlamaya çalışmıyorlar. Genel olarak sinirliler. Her türlü sinir bozucular. Ö136(E): Öğrencileri egolarını tatmin etmek için kullanan topluluk.

C) Yetersizlik

Bu kategorideki katılımcılar öğretmenlerin mesleki becerilerinin zayıf olduğunu iddia etmektedir. Katılımcılar öğretmenlerin öğrencilerinin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayamadığını dile getirmektedir. Katılımcılara göre öğretmenler işini önemsemeyen insanlardır. Katılımcılar öğretmenleri geleneksel ve sıkıcı olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre öğretmenler daha modern yöntemler izlemeli ve daha eğlenceli olmalıdır. Bu olumsuz genellemelere örnekler şu şekildedir:

Ö37(E): Çoğunun tek umrunda olan LGS. Ayrıca düzgünce öğretmek yerine ezbere dayalı yol izliyorlar. Ö77(K): Bence öğretmen olmak daha zor olmalı. İşlerini iyi yapmıyorlar. Ö94(E): Genellikle eski kafalılar. Ders anlatırken bizim tarzımızda, dilimizde anlatmaları çok daha iyi olurdu. Ö96(K): Ders vermek zorundalar ve bunu bir heyecan ve enerjiyle yapmaları gerekiyor. Ö102(E): Saçma konuları abartıp konu üzerinde bir saat kalabilen kişilerdir. Ö104(K): Bir kişinin, bir dersi anlayamayacağını fark edecek kapasitede değiller. Ö112(K): Notlarla beyin ölçmeye çalışan insanlar. Ö113(K): Bana bir şey katmazlar. Ö140(K): Ben maaşımı alır giderim diyorlar.

D) Ayrımcılık

Bu kategorideki katılımcılar öğretmenlerin karakteristik özellikleri arasına ayrımcılığı da eklemektedir. Katılımcılara göre öğretmenler öğrencilerine eşit davranmayan adaletsiz insanlardır. Katılımcılar öğretmenlerin sevdikleri öğrencileri daha fazla ödüllendirdiğini iddia etmektedir:

Ö51(K): Ayrımcılık yaparlar. Ö55(K): Öğrenci seçerler. Ö57(K): Sevdiklerini kayırırlar. Çok rahatsız edici. Sadece onlar yok sınıfta. Ö61(K): Sürekli ayrım yapıyorlar. Ö64(K): Öğrenci ayırıyorlar. Ö104(K): Öğrenciye göre muamele, not. Adaletli değiller. Ö112(K): Öğretmenlerin özeti: Yalaka öğrenciyi seven insanlar. Ö116(K): Öğrencilere ayrımcılık yaparlar. Yalaka öğrenciler göz bebekleri olur. Tembeller her zaman ezik durumuna düşerler.

4.12.2.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 75

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Öğretmenlere Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Fedakârlık	1. Öğretmenler öğrencilerinin iyiliği için çabalar. Öğrencilerine değer verirler. Onlara yol gösterirler. Hayatı öğretirler. Öğretmenler iyi kalpli ve yardımsever insanlardır. Öğretmenleri severim.	41
Zorbalık	2. Öğretmenler kendini beğenmiş insanlardır. Öğrencileri aşağılar ve ezerler. Kendi görüşlerini dayatırlar. Öğrencilerin hayatına karışırlar. Baskıcı ve kaba insanlardır. Öğretmenleri sevmem.	24
Yüksek Beklenti	3. Öğretmenler çok fazla ödev verir. Sınavları zor yaparlar. Öğrencilerin işini zorlaştırırlar. Öğrencilerin halinden anlamazlar.	12
Yetersizlik	4. Öğretmenlerin mesleki becerileri zayıftır. Geleneksel yöntemler kullanırlar. Eğlenceli ders anlatmazlar.	9
Ayrımcılık	5. Öğretmenler öğrenciler arasında ayrımcılık yapar. Sevdiği öğrencilere daha iyi davranırlar. Onları daha fazla ödüllendirirler. Öğretmenler adaletsiz insanlardır. Haksızlık yaparlar. Öğretmenlerden hoşlanmam.	9

Tablo 75'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde öğretmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; fedakârlık, zorbalık, yüksek beklenti, yetersizlik ve ayrımcılık kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Fedakârlık

Katılımcılara göre öğretmenler, öğrencilerine hayatı öğreten kılavuzlardır. Katılımcılar öğretmenleri öğrencileri için emek veren ve çaba gösteren insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcı görüşlerinde öğretmenler, öğrencilerini seven, onlara değer veren iyi kalpli insanlar olarak betimlenmektedir. Katılımcılar öğretmenleri sevdiğini ve onlara saygı duyduğunu ifade etmektedir:

> Ö145(K): Onlara hayranım. Gençlere öğretmek kolay olmadığı halde bu mesleği seçmek büyük yürek ister. Öğretmenler harika insanlar. Hepsini seviyorum. Ö146(K): Çoğu öğretmen saygılı ve kibar oluyor. Bize hayatı öğretiyorlar. Ö150(E): Seviyorum. Hiç kötü insan olanını görmedim. Ö154(E): Öğretmenler çok iyi hepsini severim. Bizim için uğraşırlar. Sırf biz okuyalım adam olalım diye. Ö157(K): Çok iyi insanlardır. Bazıları dışarıdan sert görünse de aslında öyle değiller. Ö160(E): Bir şey öğretmeye çalışanlar. Bir nevi veri aktarımı. Ö166(K): Bence öğretmenler çok değerli insanlar. Hem bize eğitim veriyorlar. Hem bizi çekmek zorundalar. Ö167(E): Öğrencilerin sıkıntısını dinlerler. Bir anne baba gibi severler öğrencilerini. Öğrencilere bir şeyler öğretmek için çabalarlar. Ö172(E): Çok bilgililer. Öğrencilere bir şeyler öğretirler. İyi insanlar çünkü öğrencilerinin geleceğini etkilerler. Ö173(E): Öğretmenler sayesinde birçok yeni bilgi ediniyoruz. Çalışıp meslek sahibi oluyoruz. Ö185(K): Öğrencileri için çabalayan, bizim ailemiz gibi olan, çalışkan, sevgi dolu bir o kadar da tatlı insanlar. Ö189(K): Bizlere ders anlatırlar. Onlar sayesinde çok güzel yerlere

ulaşacağımıza inanıyorum. İyi ki varlar. Ö190(E): Öğretmenler öğrencilerine okuldaki sorumluluklarını hatırlatır. Ve onlara hayat öğütleri verir. Ö191(E): Bize her şeyi öğreten insanlar. Aynı anne babamız bize ne öğretiyorsa hocalarımız da bize bilgi öğretirler. Ö195(K): Öğretmenler bizim annemiz, babamız, arkadaşımız. Ö200(E): Çocuklara her yerde destek verirler. Hayatı öğretirler. Ö201(E): Çok değerlidirler. Tüm toplumun gelişme gayesi, ilmin kalemidir. Hakları ödenmez. Ö202(K): İşini gerçekten iyi yapan, anlatmaktan hiç sıkılmayan, çok sabırlı kişilerdir. Ö207(E): Bize hayatı öğretirler. Destek verirler. Ö209(E): Bizi düşünürler ve severler. Bize birçok şeyi onlar öğretir. Ö212(E): Öğrencilere saygılılardır. Ö217(K): Çocukların konuları öğrenmesini sağlıyorlar. Onları geleceğe hazırlamaya çalışıyorlar. Öğrencilere değer veriyorlar. Ö220(K): Bize yazmayı, düşünce kalkmayı ve koşmayı öğreten anne babalarımızdır. Onlar sayesinde birçok şey öğreniriz. İyiliğimiz için çabalayan insanlar. Ö222(E): Öğretmenler bize ışık tutarlar. Bizi düşünüp iyiliğimizi isterler. Kazandıkları paralar sonuna kadar helal olsun. Ö223(E): En zor mesleklerden birini yapan saygı duyduğum insanlardır. Ö224(E): Bize bir şeyler öğretmek için her şeyi yapıyorlar. Ö225(K): Severim onları çok sempatik geliyor. Ö237(E): Çocuklara yeni bilgiler öğretmek için uğraşırlar. Ö240(E): Öğretmenler bizim için çok değerli insanlardır. Ö241(E): Öğretmenler bize her şeyi öğretirler. Bu yüzden severim. Ö242(K): Bizim iyiliğimiz için uğraşıyorlar. Onlara karşı saygılı olmalıyız. Ö248(E): Çok severim çünkü bize nasıl yaşayacağımızı öğretirler. Bizi bilinçlendirirler. Medeniyete yönlendirirler. Ö251(E): Onlar çok iyi, dürüst, akıllı ve yardımsever insanlar. Öğrencilerini severler. Ö253(E): Öğretmenler bizim için çalışırlar. Onlar bize kızgın gibi görünürler ama onlar bizim için emek gösteriyorlar. Ö254(K): Çok iyi kalpliler. Öğrencilerinin başarılı olması için elinden geleni yapıyorlar. Çalışkan ve saygılılar. Ben bütün öğretmenlerimi çok seviyorum. Ö258(E): Yardımsever, hayatının yarısını okulda eğitimle geçiren, çocuklara bir şeyler öğreten insanlar. Ö273(E): Her zaman mutludurlar. Her şeye yardım ederler. Ö274(E): Bizleri yetiştirmek için yaz, kış okuldalar. Mesleklerinin hakkını veriyorlar. Ö284(K): Öğretmenler bize birçok bilgi verir. Bize eğitim verir. Onlara minnettarız. Ö293(K): Öğretmenler samimiler ve derslerini iyi anlatıyorlar. Ö296(E): Onlar bizi severler. Biz de onları severiz.

B) Zorbalık

Katılımcılar öğretmenleri kendini beğenmiş insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar öğretmenlerin kendi görüşünü dayattığını ve öğrencilere çok müdahale ettiğini bildirmektedir. Katılımcılara göre öğretmenler; öğrencilere saygı duymayan, öğrencilerin kalbini kıran, düşüncesiz ve anlayışsız insanlardır. Katılımcıların öğretmenlere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

Ö149(E): Kötü insanlar. Kendini dünyanın en iyisi sanıp bizi aşağılayan, bir şeyi anlamadığımızda bize kızan, disiplinli insanlara öğretmen denir. Ö155(E): Onlar benim hayattaki en büyük nefret kaynağım. Her zaman kendini bir şey zannediyorlar. Haklı olduğum bir konuda ailemi işe katıp ben haksızım dedirtene kadar konuşan cisimler. Ö162(K): Bazı öğretmelerin "sizden bir şey olmaz" demesi canımı yakıyor. Ö164(K): Çoğu çok anlayışsız. Sert olanlar umarım işinden atılırlar. Ö169(E): Kendini bir şey sanarlar. Ö196(K): Öğretmenler öğrencilere fazla karışıyor. Anam mısın babam mısın yani? Ö199(K): Öğretmenleri sevmem. Öğrenmeleri gereken çok şey var. Çocuklarla anlaşmayı, en küçük şeyde bağırmanın çözüm olmadığını, güler yüzlü olmayı. Ama öğrenen yok sanırım. Ö206(K): Kaba insanlar. Ö208(E): Kendilerini bir şey zanneden egoistler. Ö216(K): Sinirliler ve bizleri çok bunaltıyorlar. Ö219(E): Kendilerini bir şey sanıyorlar. Gözü havada olanları sevmiyorum. Ö228(K): Zorla bize bilgi sokan insanlar. Değerli olduklarını çok düşünmüyorum. Kendini çok zeki sanarlar ama değiller. Ö231(K): Nefret ediyorum. Bir insan saçını açıyor diye kızılır mı? Saçma kurallar, gereksiz egolar. Her şeyimize karışıyorlar. Ö243(K): Bazı hocalar hiç düşünmeden hakaret edip eziyorlar. Ö244(K): Baskıcı olurlar. Sözde her şeyi en iyi bilen, en iyi anlayan, en iyi düşünen onlar. Hepsi geri kafalı. Yeni devire alışamamış insanlar. Ö247(E): Çoğu hocayı sevmem. Çünkü bağırıyorlar ve kızıyorlar. Ö261(K): Boş yaparlar. Tehdit ederler. Kendilerini bir şey zannederler. Öğrencileri ezebileceklerini sanıyorlar. Ö265(K): Kendilerini üstün

bulurlar. Her şeyi yasaklarlar. Tehdit ederler. Ö267(E): Çok düşüncesizler. Anladın mı diye sorduklarında el kaldırınca bunu nasıl yapamadın diye sorarlar. Ö271(K): Genel olarak sevmiyorum. Bir sebebi yok. Ö272(E): Hiçbir öğretmeni sevmem. Ö280(K): Bizim makyaj yapmamıza kızıyorlar. Kendileri kırmızı ojeyle geziyorlar. Ö287(K): Genelini sevmiyorum. Ö300(K): Her şeye karışıyorlar. Karışmasalar daha iyi olur.

C) Yüksek Beklenti

Bu kategoride öğretmenler, çok fazla ödev veren ve zor sınavlar hazırlayan kişiler olarak değerlendirilmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin halinden anlamayan sıkı talepkârlar olarak betimlenmektedir. Katılımcılar öğretmenlerin öğrencileri zorladığını ve yorduğunu dile getirmektedir.

Ö169(E): Ödev vermekten bıkmayanlar. Ö198(K): Bazen her şeyin ders olmadığını anlamaları gerekiyor. Ö203(E): Öğretmenler sınavları zor hazırlarlar. Acımasızlardır. Ö209(E): Hep ders yaptırırlar. Ellerimiz kırılana kadar yazdırırlar. Ö229(K): Öğretmenler bazen empati kuramıyorlar. Anlayışsız oluyorlar. Üst üste bir sürü ders işlerken bizim yorulduğumuzu unutuyorlar. Ö236(K): Öğretmenler bizim üstümüze çok geliyorlar. Bence bu kadar ödev vermemeliler. Bir de sınavlarda zor soru soruyorlar. Bizim geleceğimizle oynuyorlar. Siz de bizim gibi okudunuz. Zorlukları gördünüz. Bari bize kolay sorun. Ö257(E): Öğretmenler keşke olmasaydı. Çocuğun beyni gidiyor hep ders hep ders ya. Öğrencileri bıktırıyorlar. Ö276(K): Öğrencileri bu kadar zorlamayın. Sınavları zor yaparlar. Notları düşük verirler. Ö278(K): Biraz da kendilerini bizim yerimize koyabilirler. Ö290(K): En iyi olmamızı bekliyorlar. Başarılı olunca onların başarısı. Başarısız olunca bizim başarısızlığımız. Ö291(E): Az ders işletseler ve bağırmasalar iyi. Bir günde dört ders matematik olmaz. İnsanı çıldırtır. Ö292(E): Çok fazla ödev veriyorlar.

D) Yetersizlik

Bu kategorideki katılımcılar öğretmenlerin mesleğini iyi yapamadığını düşünmektedir. Katılımcılar öğretmenlerin geleneksel yöntemlerle ders işlemesini sıkıcı bulmakta ve eleştirmektedir. Katılımcıların öğretmenlere yönelik olumsuz genellemeleri şu şekildedir:

Ö152(E): Derste sadece yazdırıp konu anlatmadan bizi sınava sokuyorlar. Düşük alınca da neden düşük aldın. Ö165(K): Bence herkesin eşit zekâ seviyesinde olmadığını bilerek ders işlemeliler. Ö170(E): Yaşlı öğretmenler çok şey bildiklerini zannediyorlar ama kitabı açtırıp okutuyorlar. Ö175(E): Sadece ders anlatıp giderler. Yeri gelince bağırmaktan başka bir şey yapmıyorlar. Ö176(E): Sıkıcılar ve eğlenceli ders anlatmıyorlar. Ö215(E): Çoğu hoca çok gıcıktır. Mesela yapamadığım bir soruyu hocaya göstersem sırf teneffüsü gitmesin diye soruya bakmıyor ya da bir iki tanesini bakıyor. Ö275(K): Genelini hiç sevmiyorum. Emekliliği gelenler, iyi anlatamayanlar, başımızda dikilip sinir bozanlar gitsin. Yeter da. Gündemi takip etsin. Münazara yaptırsın. İyi ve anlaşılır şekilde anlatsın. Biz daha bilgiliyiz o öğretmenlerden. Geneli kötü. Ö279(E): Çok sıkıcılar. Derslerde çok bir şey anlatmazlar. Ö281(E): Öğretmenler hayatımızda çok önemli bir noktada etkilerinin olduğunun farkında olsalar iyi olur.

E) Ayrımcılık

Katılımcılar öğretmenlerin öğrencilere haksızlık yaptığını düşünmektedir. Katılımcılar öğretmenlerin bazı öğrencileri kayırdığını, onlara daha fazla puan verdiğini ve daha fazla tolerans gösterdiğini iddia etmektedir. Bu bağlamda öğretmenler adaletsiz insanlar olarak tasvir edilmektedir:

> Ö180(K): Çok adaletsizler. Sevdiği öğrenciye yüksek sevmediğine düşük not veriyorlar. Ö243(K): Öğrenci kayırıyorlar. Ö249(K): Öğretmenleri sevmiyorum herkes konuşuyor. Bir beni görüyorlar. Ö255(K): Öğretmenler hiç iyi değil. Çünkü öğrencilere ayrım yapıyorlar. Ö261(K): Öğrenci ayırırlar. Ö264(E): Ayrımcılık yapmamalılar. Ö268(E): Çok öğrenci seçerler. O yüzden az severim. Ö270(K): Öğrenci seçiyorlar. Gıcık oluyorum. Onlara kaynak verip bize vermiyorlar. Sinir oluyorum. Moralim bozuluyor. Ö283(E): Öğretmenleri sevmem çünkü başkası konuşunca uyarıyorlar. Ben konuşunca ceza veriyorlar.

4.12.2.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde katılımcıların öğretmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargılarının çoğunlukla benzer içeriklerden oluştuğu görülmektedir. Kategoriler arasındaki farklılıklara bakıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin öğretmenleri yüksek beklentili ve zorlayıcı insanlar olarak değerlendirdiği görülmektedir. Bu bulguya diğer öğrenci grubunda rastlanmamıştır.

4.12.2.4. Öğretmen Görüşleri

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda görev yapan Öğretmen 3, öğrencilerin öğretmenlere yönelik ayrımcılık algısına değinmiştir:

> Bir öğretmen çocuğu varsa öğretmen çocuğuna zaten siz daha farklı davranırsınız gibi bir yaklaşım sergileyebiliyorlar. Bazen çocuklar kendilerini böyle belki de koruma altına alıyor. Veya zaten onun annesi zengin ya da onun babası şu meslekte. Zaten onların parası çok. Hani bizim zaten yok gibi bir yaklaşım da olabiliyor.

Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan Öğretmen 7 ise öğrencilerin adalet algısının kolayca değişebildiğini örneklendirmektedir:

> Mesela iyi bir şey söylediğinde, bir erkek öğrencinin olumlu bir şeyini ön plana çıkardığında, aa hocam siz erkekleri daha çok seviyorsunuz ya da bir kız öğrencinizin olumlu bir şeyini örnek gösterdiğinizde, aa hocam siz kız öğrencileri tutuyorsunuz diyorlar.

Öğretmen 4 ise, öğretmenlere yönelik tutumların olumsuz yönde değişim göstermesinden yakınmaktadır:

> Ben 28. yılımı çalışıyorum. Öğretmene saygı şöyle piramit gibi düşünürsek giderek aşağı doğru iniyor. Basında sürekli en küçük bir şeyde anlamadan dinlemeden öğretmene, idareciye ön yargıyla yaklaşıyorlar. Basındaki arkadaşlar kasıtlı olarak bu şekilde haberler çıkardığı sürece giderek saygı azalıyor yani. Ben öğretmenliğe başladığımda o zaman velileri okula çağırdığımızda acaba bizim çocuk ne yaptı, ne hata işledi diye düşünürlerdi. Şimdi okula geleceğe zaman benim çocuğa kim ne yaptı? O da maalesef yönetmelikte boşluklar, basının kasıtlı hareketlerinden kaynaklanıyor. Resmen paspas gibi bir şey olduk ne diyeyim ya.

Öte yandan Öğretmen 6, sınıf kontrolü için uygulanan tekniklerin, sinirli ve sert olarak algılanmaya sebep olabileceğini dile getirmektedir:

> Şöyle bir durum var. Bazı öğretmenlerimiz ben de onun içindeyim biraz sert başlıyoruz ilk başta. Özellikle sene başında. Çocuk beni gördüğü zaman aa bu çok sert aa bu sinirli diyor. Derste tabii ki değişiyor. Bu ön yargı olabilir.

Ayrıca Öğretmen 7 öğrencilerin yaşlı öğretmenleri daha yetersiz bulduğunu ve genç öğretmenlere daha olumlu yaklaştığını ele almaktadır:

> Yaşlı öğretmene karşı da mesela o yaşlı ders anlatamıyor, sınıf hakimiyetini sağlayamıyor ya da eski terimleri kullanıyor gibi. Öğretmenlerde de genç, dinamik, onlarla sohbet eden, voleybol oynayan, yani çocuklar bunu seviyor. Kuşak farkı çocuklarının ön yargı ve kalıp yargısına sebep oluyor.

4.12.3. Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.12.3.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 76

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Mesleki Koşullar	1. Temizlik görevlileri çok zor bir işte çalışır. İnsanların pisliğini temizlerler ama emeklerinin karşılığını alamazlar. Temizlik görevlileri çile çeken yoksul insanlardır. Onlara üzülüyorum. Onlara acıyorum. Temizlik görevlileri küçümsenir. Onlarla dalga geçerler. Temizlik görevlileri önemli bir iş yapar. Onlar olmasa çevremiz kirli kalır.	26
Huysuz Tembeller	2. Temizlik görevlileri asabi ve kaba insanlardır. Sürekli öğrencilere kızarlar. İşlerini iyi yapmazlar. Eğitimsiz ve cahil insanlardır. Onlardan hoşlanmam.	19
İyi Karakter	3. Temizlik görevlileri iyi kalpli ve tatlı insanlardır.	12

Tablo 76'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde temizlik görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; mesleki koşullar, huysuz tembeller ve iyi karakter kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Mesleki Koşullar

Katılımcılar temizlik görevlilerinin zor ve kötü bir işte çalıştığında hemfikirdir. Katılımcılar göre temizlik görevlileri düşük ücretle çalışmakta ve emeğinin karşılığını alamamaktadır. Katılımcılar temizlik görevlilerinin yoksul olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların temizlik görevlilerine üzüldüğü ve acıdığı görülmektedir:

> Ö5(K): İşleri çok zor. Bu kadar çalışmalarına rağmen maaşları az olduğu için üzülüyorum. Ö43(E): Ailesinin geçimini sağlamak için çalışan dertli insanlar. Ö44(E): Genellikle emir kulu olurlar. Hep ezilirler. Ö55(K): Çok çalışıyorlar ama karşılığını yeterince alamıyorlar. Ö64(K): Çok çekiyorlar. Allah sabır versin. Ö68(E): Geneli fakir insanlar. Ö73(K): Para için temizlik yaparlar. Ö74(E): Zor bir işte çalışanlar. Umarım daha iyi bir işe girerler. Ö77(K): Onlara acıyorum. Tüm okulu temizlemek, işleri zor. Ö78(E): Fakirler, açlar, üşüyorlar. Çok kazanamıyorlar. Ö91(E): Yaptıkları iş bence zor. Sonuçta insanların pisliğini onlar temizliyorlar. Ö96(K): Ben çok saygı duyuyorum. Çünkü çoğu kişinin yapmak istemediği görevleri yapıyorlar ve karşılığında çok az para alıyorlar. Üzücü bir durum. Ö129(K): Bence yazık insanların pisliklerini temizliyorlar her gün.

Katılımcı görüşlerinde dile getirilen pisliğimizi temizliyorlar ifadesi onların gerekli olduğu düşüncesiyle desteklenmektedir. Katılımcılar onların yaptığı işi kötü ama gerekli olarak değerlendirmektedir. Katılımcılar temizlik görevlilerinin yaptığı işi önemli bulmakta ve onlar sayesinde diğer insanların rahat ve temiz bir ortama kavuştuğunu belirtmektedir:

> Ö15(K): İyi ki varlar ama çok yoruluyorlar. Onların daha güzel işlerde çalışmalarını isterdim. Ama kesinlikle ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Ö38(K): Bizim pisliğimizi onlar temizliyorlar. O yüzden onlara saygılı olmalıyız. Ö82(K): Onlara yazık. Hep yanlarından geçerken kolay gelsin derim. Teşekkür ederiz yani her yeri temizliyorlar. Çok güzel oluyor. Ö92(E): En saygı duyduğum insanlar. Onlar olmasa etraf kirli oluyor. Ö97(K): Onlar olmasa okul pis kalacak. Ö100(K): Etraftaki çöpleri temizledikleri için çevreye ve topluma büyük faydaları vardır. Ö103(K): Topluma büyük katkı sağlarlar. Temizliği sağladıkları için görevleri zordur. Ancak işlerini layığıyla yaptıkları zaman. Ö104(K): Onlar olmasa okul yakında çöplüğe dönecek. Ö118(E): Onlar olmasa pislik içinde kalırız. Ö137(E): Bizim arkamızı topluyorlar. Bazen üzülüyorum onlara.

Katılımcılar ayrıca temizlik görevlilerinin işinden dolayı küçümsendiğini ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade etmektedir: "Ö36(K): Ayıplanıyorlar. Ö57(K): İnsanlar onları çok küçük görebiliyor. Ö123(E): Bu insanlara çok fazla terbiyesizlik yapıyorlar."

B) Huysuz Tembeller

Katılımcılar temizlik görevlilerini kaba ve kızgın insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılar, temizlik görevlilerinin işini sevmediğini ve bu yüzden öğrencilere kötü davrandığını iddia etmektedir. Katılımcılar göre temizlik görevlileri okumadığı için ve para kazanmak zorunda olduğu için o işi yapan insanlardır. Ayrıca katılımcılar, temizlik görevlilerinin görevini iyi yapmadığını belirtmektedir. Bu kategorideki katılımcıların temizlik görevlilerinden hoşlanmadığı anlaşılmaktadır:

Ö6(K): Bazen kaba oluyorlar. Ö33(K): Maaş karşılığında iş yapmalarına rağmen lütufta bulunuyormuş gibi davranıyorlar. Ö37(E): Öğretmenler saygı duyun falan diyor da çalışıp daha iyi bir iş edinebilirlerdi. Ö42(E): İşlerinden memnun olmadıkları için kabalar. Ö45(E): Çok bencil ve oldukça cahiller. Ö47(K): İşlerini yeterince iyi yapmıyorlar. Ö51(K): Çok asabiler, her şeye kızıyorlar. Ö54(K): Kızgın oluyorlar. Ö59(K): Çok sinirli oraya basma diye uyaran kızgın insanlar. Sanki devlet adamları gibiler. Tatlı insanlar değiller. Ö61(K): Sürekli hayattan şikayet ederler ve öğrencilere kızarlar. Ö67(E): Okumamış insanlar. Ö84(K): Bence temizlik görevlileri işini hiç istemeden yapıyorlar. Kendilerini kandırıyorlar. Ö108(K): Çok gerginler. İşlerini yapıp giderler. Bazen seri katil gibi geliyorlar. Ö109(E): Yapmak istemedikleri bir işi yapan eğitimsiz insan grubu. Ö113(K): Akılsızlardır. Genellikle para için o iştelerdir. Pek görmek istemem. Ö119(E): Fazla kızıyorlar. Ö120(E): Görevlerini hiç iyi yapmıyorlar. Ö124(K): Çok kasıyorlar. Bizi kötülüyorlar sürekli. Doğru düzgün temizlik yapmıyorlar. Ö144(K): İşinden bıkmış, kaba davranan insanlar.

C) İyi Karakter

Bazı katılımcılar ise temizlik görevlilerinin tatlı, iyi kalpli ve kibar gibi sıfatlarla değerlendirmektedir. Katılımcıların olumlu kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

Ö5(K): İyi kalpli insanlar. Ö17(E): Anne gibi halden anlayan insanlar. Ö25(E): Kibardırlar ve insanlara ne kadar sinirlenseler de çok bir şey demezler. Ö30(K): Tatlı ve sevecen insanlar. Ö62(E): Severim iyi insanlar. Ö68(E): İyi yürekli insanlar. Ö77(K): Genelde çok tatlı insanlar. Ö87(K): Çok tatlılar sempatikler ve her konuda yardımcı oluyorlar. Ö93(K): Hepsi çok tatlı insanlar. Ö95(E): Çok iyi insanlar. Sohbetleri sarıyor. Ö127(K): Alçak gönüllü, nazik ve tatlı insanlar. Ö141(E): Çok tatlı ve kibar insanlar.

4.12.3.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 77

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Temizlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
İyi Karakter	1. Temizlik görevlileri samimi, merhametli ve cana yakın insanlardır. Sevecen, sıcakkanlı ve tatlı kişilerdir. Temizlik görevlileri öğrencilerin sağlığını düşünen iyi kalpli insanlardır. Onları severim.	25
Mesleki Koşullar	2. Temizlik görevlilerinin işleri çok zordur. Sabahtan akşama kadar çalışırlar. Çok yorulurlar. Verdiği emeğin karşılığını alamazlar. Maaşları azdır. Onlara üzülüyorum. Temizlik görevleri olmasa her yer pis olur. Önemli bir iş yaparlar. Onlara saygı duyarım.	23
Huysuz Tembeller	3. Temizlik görevlileri sinirli ve kabadır. Öğrencilere kızarlar. Sürekli söylenirler. İşlerini düzgün yapmazlar. Onlardan hoşlanmam.	16

Tablo 77'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde temizlik görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; iyi karakter, mesleki koşullar ve huysuz tembeller kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) İyi Karakter

Katılımcılar temizlik görevlilerinin merhametli, cana yakın ve sevecen insanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar onları eğlenceli ve komik insanlar olarak değerlendirmektedir. Ayrıca temizlik görevlileri, öğrencilerin sağlığını düşünen iyi kalpli insanlar olarak tanıtılmaktadır:

> Ö149(E): Tatlı, nazik, komik insanlar. Ö150(E): Bence iyi insanlar. Ö164(K): Haklarıyla para kazanıyorlar. Bugüne dek bir tane bile kötü örneğini görmedim. Ö165(K): Farkında olmasak da bizim için çok fazla şey yapıyorlar. Sevecen insanlar. Ö173(E): Cana yakın, sevecen insanlar. Ö189(K): Bizlerin temiz bir ortamda olmamızı isterler. Çok iyiler. Ö192(K): Çok saygılılar. Her yanlarından geçtiğimde selam veririm. Çünkü emekleri çok fazla. Ö202(K): Sorunlu öğrencilerle bile uğraşan sabırlı insanlar. Ö212(E): Saygılı ve dürüstlerdir. Ö220(K): Bizim sağlığımız için çabalayan emekçilerimiz. Ö224(E): Çok merhametli insanlar. Ö232(E): Cana yakınlardır. Ö237(E): Okulun temizliği için uğraşan iyi ve sıcakkanlı insanlardır. Ö241(E): Onları severim cana yakın insanlardır. Bizim temizliğimiz için her şeyi yaparlar. Ö243(K): Gerçekten çok iyi insanlar. Ö247(E): Severim çünkü bizim temiz yerde olmamız için ellerinden geleni yaparlar. Ö249(K): Temiz kalpli insanlar. Ö251(E): Çok iyi kalpliler. Ö253(E): Bizim temiz bir yerde yaşamamız için ellerinden geleni yaparlar. Ö256(K): Bence onlar çok tatlılar. Alın teriyle paralarını kazanıyorlar. Çok iyi insanlar. Ö258(E): İyi insanlar. Ekmek parası kazanmak için çalışıyorlar. Ö260(E): Temizlik görevlilerini severim çünkü eğlenceli insanlar. Ö262(K): Alın teriyle para kazanmaya çalışan, sevecen, mutlu insanlar. Ö266(E): Çok iyi ve çok saygılılar. Ö268(E): Çok iyi yürekli insanlar.

B) Mesleki Koşullar

Katılımcılar temizlik görevlilerini, sabahtan akşama kadar zor şartlar altında çalışan yorgun insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre temizlik görevlileri hak ettiği maaşı alamamaktadır:

> Ö148(K): Onlara anlayışsız davranılıyor. Ö151(E): Kendisi için zor bir seçim yapmış insanlar. Ö195(K): Aileleri için bunlara katlanan insanlar. Ö198(K): Para kazanmak için çok büyük uğraşlar veriyorlar. Ama emeklerinin karşılığını alamıyorlar. Ö206(K): Bütün görevi üstleniyorlar. Her yer pislik içinde bile olsa temizlemeye uğraşıyorlar. Eve çok yorgun dönüyorlar. Ö229(K): Para kazanmak için sabahtan akşama kadar temizlik yapıyorlar. Bence çok yorucu bir iş. Bu yüzden onlara saygı duyuyorum. Ö230(K): Saygı duyarım sonuçta para kazanmak için çalışırlar. Durumları kötüdür. Okumaya güçleri yetmediğinden dolayı böyledir. Ö239(E): Büyük bir uğraş içerisindedirler. Düşük maaş alırlar. Ö251(E): Çok çalışırlar, yorulurlar. Ö257(E): İşleri zor. Okulu baştan başa temizliyorlar. Sonra eve gidip yemek yapıyorlar. Ö261(K): Temizlik görevlisine ekmek bile zor. Çünkü işe almıyorlar. Ö267(E): Para için tuvalet vb. yerleri temizleyen kişiler. Ö270(K): Yazık, temizlik zor iş. Herkesin pislettiği yerleri temizliyorlar. Ö271(K): Çok haksızlık yapılıyor onlara üzülüyorum. Ö275(K): Benim annem de temizlik görevlisi ve ben böyle bir mesleği zorunlu olmadıkça yapılmasını istemiyorum. Tamam gerekli ama çok zor yani. İnsanlarla muhatap ol işte arkalarını topla. Hadi tamam madem yapılıyor o zaman maaşı yüksek olsun değil mi? Ö278(K): Çok yoruluyorlar. Sabahtan akşama kadar çalışıyorlar. Maaşları çok az oluyor. Ö298(E): Bence hayattaki en büyük yüklerden biri onlarda.

Öğrenciler temizlik görevlilerini gerekli ve önemli insanlar olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin temizlik görevlilerine minnet duyduğu görülmektedir:

Ö152(E): Bence bu insanları kaybetmemeliyiz çünkü bizim kirlettiğimiz yerleri onlar temizliyor. Takdir edilecek insanlar. Ö157(K): Maalesef bizim çöplerimizi onlar temizliyorlar. Aslında biz çöp atmasak daha az yorulurlar. Ö169(E): Onlar olmasa hayat berbat olurdu. İyi ki varsınız. Ö227(K): Para kazanmaya çalışıyorlar. Üzücü bir şey ama onlar olmasa etraf pis kalır. Ö236(K): Temizlik görevlileri olmasa zenginlerin evi pis olurdu.

C) Huysuz Tembeller

Katılımcılar temizlik görevlilerini sinirli, sert, asık suratlı sıfatlarıyla tanımlamaktadır. Katılımcılar temizlik görevlilerinin öğrencilere kızdığını, bağırdığını, kötü davrandığını dile getirmektedir. Katılımcılar temizlik görevlilerinin kirlenen yerlerden dolayı öğrencileri suçladığını bildirmektedir. Katılımcılar ayrıca temizlik görevlilerinin işlerini düzgün yapmadığını iddia etmektedir. Bu olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö146(K): Keşke biraz daha kibar olsalar. Ö174(E): Genellikle yorgun ve bu yüzden biraz kalp kırıcı, sert insanlar. Ö175(E): Kimseyle muhatap olmazlar. Ö180(K): Kötüler. Her zaman bize gelip bağırıyorlar. Niye oraya dokunuyorsun falan diye. Ö210(K): Okulda bir kalem bile kalsa hemen çöpe atıyorlar. Bence buna hakları yok. Ö213(E): Temizlik görevlileri ne zaman canı sıkılsa bir sınıfa girer bağırır. Sinirliler. Ö215(E): Çoğu temizlikçi her şeye karışır. Ö216(K): Yerleri temizlerken geçince niye döktün diyip duruyorlar. Ö221(K): Her şeye söylenme potansiyelleri var. Ö222(E): Bence yaptıklarına temizlik denilmemeli. Eline vileda alıp boş boş gezinirler. Ö265(K): Sertlerdir ve çok kızarlar. Ö277(E): Kolay gelsin deyince sağol demiyorlar sinir oluyorum. Ö287(K): Çok kibirliler. Ö289(K): Asık suratlılar. Ö290(K): Sınıf çok pis deyip iyice batırıyorlar. Ö293(K): Temizlik görevlileri asık suratlı olur.

4.12.3.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında temizlik görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargıların benzer kategorilerden oluştuğu belirlenmektedir. Kategori içerikleri değerlendirildiğinde ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin temizlik görevlilerine yönelik "kendi suçu, okumamış, iyi eğitim almamış" şeklinde olumsuz genellemeler yönelttiği görülmüştür. Bu bulguya diğer öğrenci grubunda rastlanmamıştır.

4.12.4. Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.12.4.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 78

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Öğrencilerle İletişim	1. Güvenlik görevlileri çok inatçı olur. Kural takıntısı olan kişilerdir. Öğrencileri dinlemezler. Kaba ve sert davranırlar. Hiçbir şeye izin vermezler.	14
Bostan Korkuluğu	2. Güvenlik görevlileri sabahtan akşama kadar süs gibi boş boş oturur. Bir işe yaramazlar. Sıkılmadan tüm gün etrafı izlerler.	13
Koruma	3. Güvenlik görevlileri öğrencileri koruyan güçlü ve çevik insanlardır. Onlar sayesinde güvende hissederiz.	10

Tablo 78'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde güvenlik görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; öğrencilerle iletişim, bostan korkuluğu ve koruma kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Öğrencilerle İletişim

Katılımcılar güvenlik görevlilerini inatçı ve kural takıntısı olan insanlar olarak değerlendirmektedir. Öğrenciler güvenlik görevlilerinin; katı, kaba ve sert kişiler olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin güvenlik görevlileriyle anlaşamadığı görülmektedir:

> Ö8(K): Katı düşünceli ve geri fikirli, cahil ve düşüncelerini değiştirmeyen insanlar. Ö17(E): İnatçı insanlar. Ö25(E): Çok kabadırlar. Sert ve aceleci insanlardır. Ö26(E): Robot gibiler. Düşünceleri değişmiyor. Ö29(E): Çok sinirliler. Ö34(K): Katı insanlar. Ö39(K): Kendi kendilerine kural uyduruyorlar. Ö59(K): Takıntılı manyaklar. Ö61(K): Tanıdığı insanların her şeyi yapmasına izin verirler. Tanımadıklarını süründürler. Ö62(E): Kapıdan bir dakika erken çıkarmaz. Sevmem kendilerini polis sanarlar. Ö84(K): Kaba oluyorlar. Ö87(K): Çok gıcıklar. Doğruyu söylesek bile inanmıyorlar. Sürekli geç kalıyorum onlar yüzünden. Ö88(K): Çok kaba olurlar. Ö108(K): İnatçıdırlar. Her türlü gerekçeyi anlatmamıza rağmen tek kelimesini dinlemezler. Giriş çıkışlara izin vermezler.

B) Bostan Korkuluğu

Bu kategorideki katılımcılar güvenlik görevlilerini sıkılmadan sürekli oturan, bir işe yaramayan insanlar olarak betimlemektedir. Katılımcılar şu görüşleri paylaşmıştır:

Ö45(E): Sabah 9'dan akşam 5'e kadar ense yaparlar. Ö49(K): Sanki çoğu yaptığı işi önemsiz ve saçma buluyor gibi. Ö55(K): Pek bir işe yaradıklarını düşünmüyorum. Ö70(K): Boş boş oturan insanlar. Ö74(E): Güvenlikler sıkılıyor olmalı. Uzun süre oturup bekliyolar. Ö92(E): Tüm gün bekleyip etrafı izlerler. Ö94(E): Okulda pek bir işe yaramıyorlar bence. Ö109(E): İşe yaramayan polis. Ö113(K): Bunların işleri ne? Hiçbir işe yaramazlar. Süs gibiler. Ö130(K): Hayattan bıkmış gibi davranıyorlar. Enerjileri yok sevmiyorum. Ö132(E): Bütün gün sıkılmadan kapıda bekliyorlar. Çok sıkıcı. Ö136(E): Korkuluk gibiler. Ö140(K): Boş boş oturup maaş alıyorlar.

C) Koruma

Katılımcılara göre güvenlik görevlileri, öğrencileri korumak isteyen iyi kalpli insanlardır. Güvenlik görevlileri çevik ve güçlü kişiler olarak algılanmaktadır. Katılımcılar onları güvende hissettiren insanlar olarak değerlendirmektedir:

Ö28(E): Bizi koruyorlar. Çok iyiler. Ö43(E): Bizi koruyorlar. Ö44(E): Güvenilir, sağlam ve sert insanlar. Ö46(E): Severim bizi güvende tutuyorlar. Ö71(K): Bence iyiler. Çünkü bizleri okulda canla başla korumaya çalışıyorlar. Ö77(K): Çok güven vericiler. Ö84(K): Bizi korumak istiyorlar. Ö96(K): Bence çok gerekliler. Çünkü çoğu kişinin kendini savunma hakkında bilgisi yok ve kendini savunamıyor. Güvenlik görevlileri iyi insanlar. Ö115(E): Sağlam ve çevik insanlar. Ö117(E): Güçlü ve yardımseverlerdir.

4.12.4.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 79

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Güvenlik Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Koruma	1. Güvenlik görevlileri öğrencileri korumak için hayatını tehlikeye atan fedakâr insanlardır. Onlar sayesinde güvende hissederiz. Öğrencilere değer verirler. Zorlu şartlar altında çalışırlar. Onları seviyorum.	30
Öğrencilerle İletişim	2. Güvenlik görevlileri hiçbir şeye izin vermez. Kaba ve sertlerdir. Sürekli kızarlar. Gıcık ve sinir bozucu insanlardır. Onlardan hoşlanmam.	19
Bostan Korkuluğu	3. Güvenlik görevlileri işini iyi yapmaz. Sürekli boş boş otururlar.	14

Tablo 79'da görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde güvenlik görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar; koruma, öğrencilerle iletişim ve bostan korkuluğu kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

A) Koruma

Güvenlik görevlileri, öğrencileri korumak için hayatını riske atan kahraman insanlar olarak görülmektedir. Katılımcılara göre güvenlik görevlileri öğrencilere değer veren ve onları önemseyen insanlardır. Katılımcılar güvenlik görevlileri sayesinde güvende hissettiğini dile getirmektedir. Katılımcıların güvenlik görevlilerini sevdiği ve saygı duyduğu belirlenmektedir:

> Ö145(K): Başkalarının güvenliği için kendi güvenliklerini hiçe sayan kişilere saygım sonsuz. Hepsini seviyorum. Ö147(K): Koruyan birileri olması iyi hissettirir. Hayatını riske atan bu kişiler çok koruyucudur. Görevini layıkıyla yerine getirir. Ö152(E): Takdir edilmeliler. Kendi canlarını tehlikeye atıp bizim canımızı koruyorlar. Ö162(K): Bence bizi korumaya çalışmaları çok iyi bir hareket. Ö169(E): Hayatımızı ve bizi savundukları için iyi ki varlar. Onları seviyorum. Ö170(E): Bizi korumaları güzel bir şey. Bizi güvende hissettiriyorlar. Ö185(K): İnsanların güvenliği için çabalayan, hayatlarını bizim uğrumuza feda edecek insanlar. Ö189(K): Güvenli bir yerde olmamızı istiyorlar. Ö200(E): Her şeye koşarlar. Her şeye yardım ederler. Ö202(K): Her sorunla başa çıkabilen kişiler. Ö221(K): Onlar olmasa can ve mal güvenliğimiz de olmaz. Ö224(E): Bizleri korumak için her şeylerini verirler. Ö228(K): En azından insanların güvenliğini sağlıyorlar iyiler. Ö229(K): Sabahtan akşama kadar çalıştığı yerin güvenliğini sağlıyorlar. Bu yüzden çok iyi kişiler. Okula yabancı birinin girmesini engelliyor. Ö232(E): Tüm gücüyle güvenliği sağlayan okulu koruyan insanlardır. Ö236(K): Güvenlikler iyidir. Bizi koruyorlar. Çok güzel ya bizi korumalarını beğeniyorum. Ö237(E): İyi, temiz kalpli, dürüst insanlardır. Ö239(E): Güçlü insanlardır. Saygılı insanlardır. Ö240(E): Soğukta, karda, kışta bizim güvenliğimiz için, soğuğa dayanırlar. Onları severim. Ö241(E): Güvenlik görevlilerini severim. Onlara selam vermek onları mutlu eder. Onlar olmazsa hayat zorlaşır. Ö243(K): Bizi koruyorlar. Zarar gelmemesi için uğraşıyorlar. Ö248(E): Güvenliğimiz için nöbet tutuyorlar. O yüzden çok severim. Ö250(K): İyi insanlar çocuklara önem verirler. Demirlerin orada bekliyoruz elimiz sıkışmasın diye demirlerden uzak tutuyorlar. Başka insanlarla konuştuğumuzda kötü olduklarını anlıyorlar ve bizi konuşturmuyorlar. Ö258(E): İyi insanlar. Okulu korurlar.

B) Öğrencilerle İletişim

Bu kategorideki katılımcılar güvenlik görevlilerini kaba ve sert insanlar olarak değerlendirmektedir. Katılımcılara göre güvenlik görevlileri, öğrencilerin isteklerine göz yuman inatçı insanlardır. Güvenlik görevlilerine karşı ön yargının kaynağı iki grup arasındaki iletişim sürecine dayanmaktadır:

> Ö149(E): Gıcık, her şeye kızan insanlar. Ö153(E): Sinir bozucular. Bakkala gidip geleyim deseler hemen kızarlar. Ö154(E): Sevmiyorum çok bencil ve kaba oluyorlar. Ö155(E): Onların katı şartları pek sevmediğim özellikleri. Ö170(E): Genelde gıcıklar. Ö176(E): Kendilerini polis sanıyorlar. Öyle muamele ediyorlar. Ö198(K): Bir şey olmadığında bile durumu çok fazla abartıyorlar. Ö209(E): Öğrencileri hiç dışarı salmazlar. Ö210(K): İzin alıp gideceğin zaman bile seni sorgularlar. Okulla hiçbir bağlantıları yok. Seni çok biliyorlarmış gibi sorguluyorlar. İzin aldım desen bile inanmıyorlar. Ö212(E): Sinirlilerdir. Hiçbir şeye izin vermezler. Ö227(K): Çoğu kızgın, sevmiyorum. Ö251(E): Çok sert ve sinirli insanlar. Ö252(E): Sert ve baskıcı kişilerdir. Ö254(K): Sertler, insanı sinir ederler. Ö260(E): Güvenlikler sert ve gıcık insanlardır. Ö265(K): Sinir bozucudardır. Çok sertlerdir. Ö268(E): Hiç sevmem. Gıcık kaparım. Ö270(K): Çok sinir bozuyorlar. Asla dediğini yapmıyorlar. Ö273(E): Sinirli insanlar, hiçbir şeye izin vermezler.

C) Bostan Korkuluğu

Katılımcılar güvenlik görevlilerinin işlerini iyi yapmadığını düşünmektedir. Güvenlik görevlileri boş vakit geçiren insanlar olarak görülmektedir:

> Ö148(K): İşini yapmıyorlar. Sık sık kontrol edilmeliler. Ö164(K): Çoğu yetersiz ve işlerini baştan savma yapıyorlar. Pek sevdiğim tipler değiller. Ö171(K): Görevlerini düzgün yapmıyorlar. Ö175(E): Sadece kapıya bakıyorlar. Bazen bakmıyorlar bile öğrenciler kaçıyor. Ö183(E): Pek bir iş yapmıyorlar. Sadece duruyorlar. Ö192(K): Bizim güvenliğimizi sağlamak için değil de sanki para için çalışıyorlar gibi. Ö210(K): Bence gereksizler zaten. Okulda kamera var. Güvenliğe gerek yok. Ö216(K): Bence sadece bahçede dikiliyorlar. Ö225(K): Hiçbir işe yaramıyorlar ki okuldan hep kaçıyorlar. Ö230(K): Gereksizler bence okullara daha rahat girerdik. Ö277(E): Zamanında okul kapısını açmayıp yığılmaya neden olurlar. Ö287(K): Güvenliği sağlamak dışında her şeyi yapıyorlar. Ö290(K): Güvenliğimiz dışında her şeyle ilgileniyorlar. Ö298(E): Bir iş yapmıyorlar.

4.12.4.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin güvenlik görevlilerine yönelik daha fazla olumlu kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği anlaşılmaktadır. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar güvenlik görevlileriyle olumsuz iletişimi temel alırken sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar güvenlik görevlilerini koruyucu ve fedakâr insanlar olarak betimleyen inançlardır.

4.12.5. Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.12.5.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 80

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Karakter Yapısı	1. Kantin görevlileri cimri ve paragöz olur. Kalitesiz malzeme kullanırlar. Az ürünü pahalıya satarlar. Kazıkçı insanlardır. Öğrencileri dolandırırlar.	15

Tablo 80'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde kantin görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar karakter yapısı kategorisinde sınıflandırılmıştır.

A) Karakter Yapısı

Kantin görevlileri öğrencilerin hakkına giren adaletsiz insanlar olarak algılanmaktadır. Katılımcılar kantin görevlilerine yönelik cimri ve paragöz sıfatlarını kullanmaktadır. Öğrenciler kantin görevlilerinin kötü ve yetersiz ürünler sattığını ve fazla kâr peşinde koştuğunu iddia etmektedir. Bu olumsuz genellemeler aşağıda sunulmuştur:

> Ö25(E): Duyduğum kadarıyla kazıkçı insanlardır. Her şeyi pahalıya satarlar. Ö29(E): Cimriler herkesi kazıklıyorlar. Ö39(K): Tost veriyorum diye ekmek verirler. Ekmeği ışığa tutunca arka tarafını görürüz. Ö40(K): Tost yiyoruz içinde kaşar yok. Sadece ekmek. Biraz vicdansızlar. Resmen şeffaf tost yiyoruz. Ö41(E): Sürekli kazıklamaya çalışırlar. Kul hakkına girerler. Ö43(E): Her şeyi pahalı satıyorlar. Pintiler. Ö47(K): Doğa üstü güçlere sahipler. Kaşarı kağıt gibi kesme konusunda. Dolandırıcı insanlar. Ö64(K): Çocukları kazıklıyorlar. Ama onlar da haklı para lazım. Ö68(E): Çok paragözler. Ö74(E): Kantincileri sevmiyorum düzgün yemek yapmıyorlar. Hepsinden azar azar koyuyorlar. Ö96(K): Kesinlikle çok kazıkçılar ve cimriler. Çoğu öğrencilerin üç beş kuruşunu nasıl alırım derdindeler. Hem iyi ürün satmıyorlar. Hem de çok pahalı. Ö102(E): Kazık atmayı hobi haline getirmiş kişilerdir. Kendi kârını düşünürler. Ö103(K): Öğrencilere yiyecek verme konusunda adil olmazlar ve yiyecek fiyatları pahalıdır. Ö108(K): Öğrencilerin ekmeklerine sucuk diye fısıldarlar. Öğretmenlerin ekmeğine kangal sucuğu barbeküleyip koyarlar. Öğrencilerin kahvelerini yarım koyup gönderirlerken öğretmenlerinkini koyarken taşırırlar. Buna karşın biz de öğretmenler istedi deriz. Bence gayet etik. Ö138(K): İndirim yapmazlar. Para üstü nedir bilmezler.

4.12.5.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 81

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Kantin Görevlilerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Karakter Yapısı	1. Kantin görevlileri cimri, paragöz ve fırsatçıdır. Öğrencileri dolandırırlar. Kazıkçı insanlardır. Kalitesiz ürünler kullanırlar. Az malzeme koyarlar. Piyasa fiyatının üstüne satarlar. Sürekli zam yaparlar. Kötü insanlardır. Onları sevmem.	74

Tablo 81'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde kantin görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar karakter yapısı kategorisinde sınıflandırılmıştır.

A) Karakter Yapısı

Katılımcılara göre kantin görevlileri; öğrencilerin yemeklerine az malzeme koyan, kalitesiz ürünler kullanan, ürünleri piyasa fiyatının üstünde satan ve işini düzgün yapmayan insanlardır. Katılımcılar kantin görevlilerinin sürekli zam yapan fırsatçı kişiler olduğunu

düşünmektedir. Kantin görevlileri; cimri, vicdansız, para düşkünü ve kötü kalpli insanlar olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılar kantin görevlilerinin öğretmenlere ve müdürlere daha iyi ürünler sattığını ve öğrencilere haksızlık yaptığını bildirmektedir. Katılımcılar kantin görevlilerini sevmediğini dile getirmektedir. Aşağıda bu olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara örnekler sunulmuştur:

> Ö152(E): Öğrencileri sömürüyorlar. Bir tane köfteyi dörde bölüp ekmeğin içine koyuyorlar. Lütfen fiyat oyunları yapmasınlar. Ö153(E): Kazıkçı oluyorlar. İki katına satıyorlar. Ö155(E): Fiyatları uçurup ancak kâr ettiğini söyleyen lüzumsuz insanlardır. Öğrencilerin korkulu rüyaları olan bu tiplere nefrete yakın bir tutum sergilemekteyim. Ö160(E): Her şeyi 3-4 katına satanlar. Ö164(K): Para avcıları. İşleri öğrencileri kazıklamak. Başka bir amaçları yok. Az vicdanlı olsunlar. Biz de parayı gökten bulmuyoruz. Ö169(E): Tostun içine az daha kaşar sucuk koyarsanız onun tost olduğuna inanırım. Ö170(E): Sevmiyorum küçücük sucuk koyuyorlar ve pahalı fiyatlara satıyorlar. Ö172(E): Eşyaları piyasadaki fiyatın üstünde satarlar. Ö178(K): Çok iticiler. Her gün fiyat değiştiriyorlar. Yemekleri iyi yapmıyorlar. Kötü malzeme kullanıyorlar. Ö182(E): Kantin görevlileri cimridir. Yemeklere çok az malzeme koyarlar. Ö185(K): Adaletli olmayan, yemekleri az yapan kişiler. Ö191(E): Genellikle yiyecekleri pahalıya satarlar ve sempatik değillerdir. Ö202(K): Fiyatları aşırı pahalı yaparlar. Dolayısıyla kötüler. Ö209(E): Kantinciler para düşkünüdür. Hep aldığının iki katına satarlar. Ö214(E): Kantinciler çok pahalıya satıyorlar. Kazık atıyorlar, kandırıyorlar. Onları sevmiyorum. Ö216(K): Çok kazık atıyorlar. Her yerde daha ucuzken kantin daha pahalı. Ö217(K): Öğrencilerin alacağı yiyeceklere zam yapıp onların bir şeyi canı istediğinde alamamasına sebep oluyorlar. Çocukların ellerinde parası kalmıyor. Ö218(K): Aldıkları şeyleri kâr yapayım diye pahalıya sattıkları için onları sevmiyorum. Çok cimriler onları sevmem. Ö220(K): Cimriler ya bir ekmeğin içine iki sucuk koyuyorlar sonra 20 TL'ye satıyorlar. Öğrencilerin durumları olmadığı halde kazıklıyorlar. Ö221(K): Kazıkçı, cimri, paragöz insanlar. Ö222(E): Pintilerdir. Müdür bir tost istese buzdolabını koyarlar. Öğrencinin tostuna kaşar bile koymak istemeyen insan tipidir. Ö223(E): Malzemelerini pahalıya satan sevmediğim insanlardır. Ö225(K): Hepsi dolandırıcı. Bir tost alıyorum avucumun yüzde 25'i boyutunda 15 lira. Nerede adalet? Ö227(K): Marketlerden ve bakkalardan daha pahalıya satıyorlar. Bence yasaklanmaları gerek. Ö228(K): Hepsi dolandırıcı, kazıkçı. Ö229(K): Kantinciler fırsatçı çünkü her şeyi olduğundan kat kat fazlasına satıyorlar. Yiyeceklerin içine az malzeme koyup daha fazla fiyata satıyorlar. Bence çok kötü insanlar. Öğrencilerin durumlarını anlamıyorlar. Ö230(K): Para kazanmak için ellerinden geleni yaparlar. Çok pahalıya satıyorlar. Sevmem. Ben hep evden getiririm yemeklerimi. Ö232(E): Çok bencil insanlardır. Ö234(K): Çok pahalıya satıyorlar. Dakika başı zam yapıyorlar. Fırsatçılar. Ö235(K): Malzemeden kısarlar. Öğrenciyiz okuyoruz yeter. Pahalı yapmayın şunları aç mı kalalım? Ö237(E): Açgözlü, cimri, pahalıya satan insanlardır. Ö238(E): Cimri ve kazıkçı insanlar. Ö239(E): Pinti, cimri ve karaktersiz insanlardır. Para kazanmak için her türlü malzemeden kısarlar. Tostu müdür isterse bütün dana sucuk öğrenci isteyince eşek sucuğunun en saydam hali. Ö241(E): Kantin görevlilerini sevmem. Çok cimridirler. Her şeyi çok pahalıya satarlar. Tosta malzemeyi az koyarlar. Ö244(K): Bir iki kuruş para için öğrencilerin ve ailelerinin maddi durumunu zorlayan insanlar. Ö246(K): Her şeyi pahalıya yapıyorlar. Sevmiyorum onları. Ö247(E): Kantincileri sevmem çünkü cimri olurlar, pahalı satarlar, az malzeme koyarlar. Ö258(E): Fırsatçılar, pahalıya satarlar. Ö260(E): Kantin görevlilerini sevmiyorum çünkü bana itici geliyorlar. Ö264(E): Bencil ve paragözler. Ö265(K): Kazıkçılardır, para hırsızlarıdır. Her şeyini fiyatını çok artırırlar. Ö267(E): Bize gelince tosta iki sucuk koyuyorlar. Müdür geldiği zaman kat kat fazla. Hiçbirini sevmiyorum. Ö269(E): Çok pahalı yapıyorlar. Maldan çalmasınlar. Ben genelde sevmem onları. Ö270(K): Saçma sapan şeylerle yemek yapıyorlar. Çok cimriler. Adam gibi yemek yapmıyorlar. Ö275(K): Fırsatçılar, benciller. Kendi ceplerini düşünürler. Bırak öğrenciyiz biz fakiriz yani. Hem kaliteli değil hem de pahalı satıyorlar. Ö279(E): Çok zam yaparlar, kazıkçılar. Emekten kaçan kişiler. Ö282(E): Eksik malzeme koyan, pahalıya satan, fırsatçı insanlar. Ö286(K): Kantin görevlileri çok cimriler. Çocukları kazıklıyorlar. İyi insanlar değiller. Ö291(E): Çok zam yapıp eksik malzeme koyarlar. Ö300(K): Bilmiyorum ben hiç inmem. Orayı da sevmem. Çünkü üçkağıtçılar.

4.12.5.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular incelendiğinde kantin görevlilerine yönelik benzer kalıp yargı ve ön yargılarla karşılaşılmaktadır. Kategorilerdeki öğrenci sayısı arasındaki büyük fark, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek okulda kantin bulunmadığı için öğrenci deneyimlerinin sınırlı olmasıyla ilişkili olabilir.

4.12.6. Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

4.12.6.1. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 82

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Yüksek Öğrencilerde Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Agresif Sürücüler	1. Servis şoförleri aceleci, sinirli ve kaba insanlardır. Sürekli öğrencilere kızarlar. Hatasını kabul etmezler. Hızlı ve tehlikeli araba kullanırlar. Onları sevmem.	44

Tablo 82'de görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde servis şoförlerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar agresif sürücüler kategorisinde sınıflandırılmıştır.

A) Agresif Sürücüler

Katılımcılar servis şoförlerini aceleci, kızgın ve asabi sıfatlarıyla tasvir etmektedir. Katılımcıların bakış açısındaki servis şoförleri; öğrencilere kötü davranan, öğrencilere saygı duymayan, hatasını kabul etmeyen, öğrencileri suçlayan, düşüncesiz ve kaba insanlardır. Katılımcılar ayrıca servis şoförlerini hızlı araba kullanan tehlikeli sürücüler olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların servis şoförlerinden hoşlanmadığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların servis şoförlerine yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları şu şekildedir:

> Ö5(K): Biz iki dakika geç kalsak kızıp okulda bırakırlar. Ama çoğu zaman kendileri bekletir. Ö6(K): Aşırı sinir oluyorum. Servis bekletilmez beklenir diyorlar. Ayrıca aşırı kabalar. Ö16(E): Çocuklardan bıkmış insanlar. Ö19(E): Servis şöförleri bizi kışın on dakika dışarıda bekletirler. Sonra suçu bize atarlar. Ö25(E): Aceleci ve sinirlidirler. Hiç sevmem. İnsanları çok

önemsemezler. Ö26(E): Sinir bozucular. Hiç sevmiyorum. Ö30(K): Dengesiz insanlar. Servisleri verdikleri insanlara hiç bakmıyorlar mı? Araba mı sürüyor çarpışan oto mu haberi yok. Ö34(K): İşleri erken bitsin diye agresif olurlar. Ö40(K): Çok kabalar. Geç kalırlar. Ö47(K): Çok gıcıklar. Ö50(K): Kasislerde uçuyoruz resmen. Biraz yavaş ve sakin olsunlar lütfen. Ö51(K): Çok aceleci insanlar. Ö52(E): Hayatımda servise binmedim. Ama kötü sürüyorlar. Ö53(E): Yol vermeyen şöförler. Ö56(K): Genelde çok gergin oluyorlar. Biraz daha sakin olabilirler. Ö57(K): Hiç umurlarında değiliz. Kafalarına göre yaşıyorlar. Ö61(K): Öğrencilerle pek iletişim kurmazlar. Çok sesli konuşunca kızarlar. Ö65(E): Dikkatsiz kullanırlar. Tehlikeliler. Ö72(K): Çok kızgın oluyorlar. Ö82(K): Servis şoförleri eğlenmemeniz için her şeyi yapar. Bağırır sessiz olmanızı söylerler. Hiç sevmem. Ö88(K): Çok kötü davranıyorlar. Öğrencilere, taşıdıkları kişilere karşı saygılı olmaları gerekir. Ö89(K): Çok sinirliler. Ö90(K): Cidden kaba oluyorlar ve çok rahatsız ediciler. Ö92(E): Kızdıkları zaman genellikle patlayan insanlardır. Ö96(K): Kaza yapacak kadar hızlı sürüyorlar. Tehlike atlatıyoruz. İğrenç müzikler, boş sohbetler. Çok saçma insanlar. Ö98(K): Servis şöförlerinin çoğu sinirli, dikkatsiz ve kabadır. Ö102(E): Kasislerden hızlı geçip milleti zıplatmayı seven kişilerdir. Ö108(K): Dış dünya ile bağları kesik, tüm dünyadan nefret eden bu türün hayattaki tek amacı radyodan son ses pavyon müzikleri dinlemektir. Tüm bozuk yollardan geçip yolculara eziyet etmek favori aktiviteleridir. Ö109(E): Agresif sürücüler. Ö110(E): Çocukları takmayan beş dakika bile beklemeyen kızgın kişiler. Ö111(K): Çok kabalar. Berbat sürücüler. Çocukların önünde kavga ederler. Hiç sevmem kaba saba adamlar. Ö113(K): Allah'ın belaları. Onları hiç sevmem. Köylü gibi konuşurlar. Kokarlar. Hep sıkıntı çıkartırlar. Kabalar. Her şeye bağırırlar. Aşırı gerginlerdir. Hepsini dövmek istiyorum. Ö117(E): Evin önünden almazlar. Hep bekletirler. Zamanında gelirse öterler. Ö124(K): Sinirli, asabi, hızlı araba süren, bir dakika geç kalınca bağıran insanlar. Ö130(K): Genellikle sinirli oluyorlar. Ö132(E): Gün içerisinde çok fazla yolda oldukları için akşamları çok sinirli oluyorlar. Ö138(K): Ya çok geç ya çok erken gelirler. Ortaları yoktur. Akşamları sinirli olurlar. O kadar hızlı giderler ki sürekli zıplarsınız.

4.12.6.2. Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Tablo 83

Sosyoekonomik Düzeyi ve Akademik Başarısı Düşük Öğrencilerde Servis Şoförlerine Yönelik Kalıp Yargı ve Ön Yargılar

Kategoriler	Kalıp Yargı ve Ön Yargılar	Frekans
Agresif Sürücüler	1. Servis şoförleri trafik kurallarına uymaz. Aracını hızlı sürerler. Öğrencilerin hayatını tehlikeye atarlar. Sinirli ve kabalardır.	12

Tablo 83'te görüldüğü üzere sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde servis şoförlerine yönelik kalıp yargı ve ön yargılar agresif sürücüler kategorisinde sınıflandırılmıştır.

A) Agresif Sürücüler

Katılımcılar servis şoförlerinin trafik kurallarına uymadığını düşünmektedir. Ayrıca katılımcılara göre servis şoförleri kaba ve saygısız insanlardır. Aşağıda bu olumsuz genellemelere yer verilmiştir:

Ö155(E): Onlar hakkında pek bir bilgi sahibi değilim ama kızgın olduklarını ve çocuklardan nefret ettiklerini düşünüyorum. Ö167(E): Müzik açarlar. Sigara içerler. Yolda telefonla konuşurlar. Ö169(E): Hızlı giderler. Çocukları almayı unuturlar. Ö205(K): Çok kabalar. Ö212(E): Çoğu şoför sinirlidir. Okula yetişmek için çok hız yaparlar ve bu yüzden her yere çarparlar. Ö219(E): Trafik kurallarına uymazlar. Ö223(E): Arabayı hiç iyi kullanmayan insanlardır. Ö227(K): Çoğu önündeki araca küfür eder. Ö238(E): Arabada şımaranlara bağırırlar. Ö262(K): Azıcık yavaş kullanın can taşıyorsunuz. Dertleri sadece aldıkları paradır. Taşıdıkları canları düşünmüyorlar. Ö267(E): Agresifler. İşleri sadece getirip götürmek ama insanlara bağırırlar. Bence saçma. Ö295(E): Çok gerginler. Servisin içinde çocuklara bağırmasınlar. Yavaş kullansınlar. Kurallara uysunlar.

4.12.6.3. Karşılaştırma

İki okuldan elde edilen bulgular incelendiğinde servis şoförlerine yönelik benzer kalıp yargı ve ön yargılarla karşılaşılmaktadır. Kategorilerdeki öğrenci sayısı arasındaki büyük fark, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler servis kullanmadığı için deneyimlerinin sınırlı olmasıyla ilişkili olabilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular özetlenmiş, literatürdeki diğer çalışmalarla mukayese edilerek tartışılmış ve sonuçlara dayanarak öneriler sunulmuştur.

5.1. Tartışma

5.1.1. Milliyet

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Türklere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları iki kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride Türkler; vatansever, milliyetçi, cesur ve bağımsızlığına düşkün insanlar olarak tanıtılmaktadır. Öğrencilerin kendi kimliğini tanımlarken milli değerleri ön plana çıkardığı görülmüştür. Öğrenciler Türkleri misafirperver, yardımsever, sevecen ve iyi kalpli insanlar olarak değerlendirmiştir. Bu kalıp yargıları taşıyan öğrenciler, Türklere yönelik iç grup aidiyetini vurgulayan olumlu duygusal ifadeler kullanmıştır. İkinci kategoride Türkler; insani ilişkiler, demokrasi ve ekonomi gibi alanlarda geri kalmış insanlar olarak tanıtılmıştır. Öğrenciler Türkleri; eğitimsiz, cahil, hoşgörüsüz, kaba, saygısız, kadına değer vermeyen, şiddete göz yuman, ayrımcılık yapan, siyasi becerileri zayıf, demokrasi bilinci gelişmemiş insanlar olarak nitelendirmiştir. Öğrencilere göre Türk toplumu ilerleme kaydedememiş ve çağın gerisinde kalmıştır. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin Türklerin geri kalmışlığını; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise Türklerin millî değerlerini daha fazla vurguladığı belirlenmiştir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler, diğer öğrenci grubundan farklı olarak, Türkleri dini özelliklerle nitelendiren

olumlu yorumlara ve paragöz olarak nitelendiren olumsuz yorumlara yer vermiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular, öğrencilerin Türklere yönelik kalıp yargı ve ön yargılarıyla ailelerin ideolojik görüşleri arasındaki ilişkiye değinmiştir.

Literatürdeki çalışmalar Türklerin kendi grubuna yönelik çoğunlukla olumlu değerlendirmeler yaptığını göstermektedir. Çeşitli araştırmalarda katılımcıların Türklere yönelik en çok tercih ettiği 10 sıfat şu şekildedir: Tezcan (1974): geleneklerine bağlı, mert, namuslu, konuksever, yurtsever, yardımsever, hürmetkâr, aile bağlarına sadık, kahraman, hürriyetsever. Bacanlı (1997): cesur, barışsever, dürüst, cömert, geleneksel, güçlü, dostane, kendine güvenen, asil. Harlak (2000): misafirperver, iyi, yardımsever, tembel, sıcakkanlı, çalışkan, cahil, sevecen, iyi niyetli, menfaatçi. Sağıroğlu (2014): vatansever, misafirperver, mert, milliyetçi, yardımsever, kahraman, geleneklerine bağlı, cesur, zeki, birbirine bağlı. Ayrıca Şan ve ekibinin (2017) Türkiye genelinde yürüttüğü araştırmada, Sosyal Mesafe Ölçeği'nden elde edilen bulgulara göre katılımcıların "en yakın" olduğu ilk üç grup Türkler, Sünniler ve Sağcılardır. Kahraman (2018)'ın çalışmasında ise Türklerin kalıp yargı içeriği modelindeki "yüksek sıcaklık/yüksek yetkinlik" kümesinde yer aldığı görülmektedir. Alanyazındaki bulgular çoğunlukla bu araştırmadan elde edilen millî değerler kategorisiyle örtüşmektedir. Öte yandan bu çalışmada ekonomi, siyaset, din ve hukuk bağlamında Türklere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarla da karşılaşılmaktadır. Bu sonuç döneme özgü koşulların kalıp yargı ve ön yargılara yansıdığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Amerikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları beş kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride Amerikalılar; dünyanın huzurunu bozan, sömürgeci, işgalci, kötü ve acımasız insanlar olarak betimlenmiştir. İkinci kategori ise Amerikalılara yönelik bilimde, ekonomide, eğitimde, sanatta ve sporda gelişmiş; kültürlü, zeki ve başarılı insanlar şeklindeki olumlu değerlendirmeleri içermektedir. Öğrenciler Amerikalıların zengin olduğunu ve yaşam standartlarının yüksek olduğunu düşünmektedir. Amerikalılarla ilgili bir diğer kalıp yargı ve ön yargı kümesi, onları siyahilere yönelik ırkçılık ve şiddet bağlamında ele almıştır. Yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde rastlanan dördüncü kategoride ise Amerikalıların tüketim alışkanlıklarına yönelik kalıp yargı ve ön yargılar yer almaktadır. Öğrenciler bu kategoride Amerikalıların fast food tarzı beslenme şekline ve obezite sorunlarına yönelik genellemelerde bulunmuştur. Yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde rastlanan son kategoride Amerikalılar; millî

değerlerini önemsemeyen, inançsız ve ahlâksız insanlar olarak tasvir edilmiştir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin Amerikalıların gelişmişlik düzeyine; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise Amerikalıların sömürgeciliğine dair kalıp yargı ve ön yargıları daha çok vurguladığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ise öğrencilerde Amerikalıların siyasi hegemonyasına ve Türk düşmanlığına dayalı olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara örnekler sunmuştur.

Harlak'ın (2000) yetişkinlerle yürüttüğü çalışmada Amerikalılara yönelik "zengin, dünyanın hakimi, iyi, çalışkan, bonkör, ırkçı, kibirli, eğitimli, zeki, ilerlemiş, rahat, sömürgeci" gibi sıfatlar kullanıldığı görülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla birlikte Amerikalılara yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargıların eğitim seviyesi ve refah düzeyi bağlamında açıklandığı; olumsuz kalıp yargı ve ön yargıların ise yayılmacı politikalar, uluslararası otoriterlik ve ırkçılık gibi sorunlar çerçevesinde şekillendiği görülmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Çinlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları altı kategoride sınıflandırılmıştır. Katılımcılarda en yaygın kalıp yargı ve ön yargıların Çinlilerin beslenme şekillerine dair genellemeler olduğu görülmüştür. Bu bağlamda Çinliler garip hayvanlar yiyen ve hastalık yayan pis insanlar olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin Çinlilerden hoşlanmadığı ve tiksindiği belirlenmiştir. İkinci kategoride Çinliler zeki ve üretken insanlar olarak tanıtılmaktadır. Öğrenciler Çinlilerin bilim ve teknoloji alanında başarılı insanlar olduğunu düşünmektedir. Üçüncü kategoride Çinliler; Türklere ve Müslümanlara eziyet eden, Türk topraklarını ele geçirmeye çalışan acımasız düşmanlar olarak tasvir edilmiştir. Dördüncü kategori ise Çinlileri yoksul, stresli ve çok çalışan insanlar olarak ele almaktadır. Beşinci kategoride saygılı, kuralcı, tatlı gibi Çinlilerin karakter yapısına yönelik olumlu sıfatlar yer almaktadır. Son kategoride ise Çinlileri sahte ürünlerle ilişkilendiren imajlara değinilmiştir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında, Çinlilerin yaşam koşulları ve kişilik yapısına dair kalıp yargı ve ön yargılar yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerden; kopya ürünler kategorisine dair kalıp yargı ve ön yargılar ise yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerden elde edilmiştir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde Çinlileri, Türklerin düşmanı olarak betimleyen kalıp yargı ve ön yargılarla daha fazla karşılaşılmıştır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ise beslenme şekilleri ve kopya ürünler kategorileriyle örtüşmektedir.

Araştırma sonuçları, ortaokul öğrencilerinin Çinlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılarının önemli ölçüde Covid 19 salgınından etkilendiğini göstermektedir. Dünyanın gidişatını etkileyen kriz ve belirsizlik dönemlerinde yaşanan stres ve algılanan tehdit, dış gruplara yönelik tutum ve davranışları şekillendirmektedir (Eniç, 2021). Nitekim araştırmacılar (He, He, Zhou, Nie ve He, 2020), dünya genelindeki Çinlilerden anket verileri ile gazete, internet ve diğer ikincil kaynaklardan elde ettiği sonuçlara dayanarak salgından sonra Asya kökenli insanların sosyal dışlanmanın hedefi olduğunu; otobüste, alışveriş merkezlerinde, sokakta ve okul kampüslerinde, halka açık yerlerde saldırganlığa ve ayrımcılığa maruz kaldığını belirtmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin eski başkanı Donald Trump'ın Covid 19 için "Çin virüsü" ifadesini kullanması (Alan, 2020) örneğindeki gibi yanıltıcı söylemler hedef gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların artmasına sebep olmaktadır. Öğrencilerde Çinlilere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıların bir diğer kaynağı ise Çin Hükümeti'nin Doğu Türkistan'da izlediği asimilasyon politikalarıdır. Her iki durumda da olayın/eylemin kaynağı ile toplumsal gruplar arasındaki ayrımın farkına varmak önemli bir adımdır.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Japonlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları dört kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride Japonlar; zeki, çalışkan, üretken ve ileri görüşlü insanlar olarak değerlendirilmektedir. Öğrencilere göre Japonlar bilimde, teknolojide, sanatta ve dövüş sporlarında yetkin insanlardır. Çizgi film, anime ve manga kültürünün Japonlara yönelik hayranlık duygusunu desteklediği görülmüştür. Diğer kategoride ise öğrencilerin Japonların kişilik yapısına yönelik iyi kalpli, yardımsever, nazik, kibar, temiz, saygılı ve hoşgörülü gibi sıfatlarla genellemelerde bulunduğu belirlenmiştir. Üçüncü kategoride Japonların dış görünüşü; kısa boylu, zayıf, yüz hatları şirin, kızları güzel, erkekleri yakışıklı insanlar olarak betimlenmiştir. Son olarak Japonlar Türkleri seven ve Türklerle iyi geçinen kardeş millet olarak algılanmaktadır. Bu kategori yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin görüşlerinde yer almıştır. Öğretmenlerden elde edilen bulguların gelişmişlik düzeyi ve kişilik yapısı kategorileriyle örtüştüğü görülmüştür.

Bakan ve Canöz (2017)'ün çalışmasında üniversite öğrencilerinin Japonlara yönelik çalışkan, başarılı, akıllı, disiplinli, kültürlü, saygılı gibi olumlu sıfatlar seçtiği görülmüştür. Harlak' ın (2000) çalışmasında ise Japonlar, dost olarak görülen milletler ve en çok sevilen milletler listesinde ilk sıradadır. Söz konusu çalışmada katılımcılar Japonlar için en çok

çalışkan, zeki ve iyi sıfatlarını kullanmıştır. Literatürdeki sonuçlara dayanarak Türklerin, Japonlara yönelik daha çok olumlu kalıp yargı ve ön yargı taşıdığını söyleyebiliriz.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Ruslara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. Katılımcılarda Ruslara yönelik en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar onları; saldırgan, savaşçı, acımasız ve aç gözlü insanlar olarak değerlendirmektedir. Bulgular, Rusya-Ukrayna savaşının ortaokul öğrencilerinin Ruslara yönelik kalıp yargı ve ön yargılarını olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin bu kategoride Türklerle ilişkiler bağlamında kalıp yargı ve ön yargılarına rastlanmıştır. İkinci kategoride Rusların dış görünüşü; uzun boylu, beyaz tenli, sarı saçlı, mavi gözlü, güzel kadınlar ve yakışıklı erkekler olarak tasvir edilmiştir. Öğrenciler Rusları hoş ve çekici insanlar olarak değerlendirmiştir. Son kategori ise Rusların kişilik yapısı ve alışkanlıklarına yönelik kalıp yargı ve ön yargıları içermektedir. Öğrenciler Rusları; asık suratlı, kaba, gergin ve depresif insanlar olarak algılamaktadır. Ayrıca Ruslar soğuğa alışkın, alkolik ve küfürbaz insanlar olarak nitelendirilmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Almanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride katılımcılar Almanları; zeki, çalışkan, akıllı, üretken ve iyi eğitimli insanlar olarak nitelendirmektedir. Öğrenciler Almanları sanayi ve teknolojide gelişmiş, zengin, refah düzeyi yüksek insanlar olarak algılamaktadır. İkinci kategoride Almanların kişilik özellikleri; kibar, saygılı, iyi kalpli, yardımsever ve dost canlısı gibi sıfatlarla tanıtılmıştır. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler bu kategoriye kuralcı, disiplinli, sert, agresif ve kaba olma özelliklerini de eklemiştir. Son kategoride ise Almanlara yönelik, 1. Dünya Savaşındaki müttefiklik ve Almanya'daki Türk azınlıkla ilişkiler bağlamında hem olumlu hem de olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar yer almaktadır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular bu kategoriyi desteklemiştir.

Işık'ın (2012) üniversite öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada Almanların; çalışkan, başarılı, disiplinli, akıllı, dakik, kültürlü ve düzenli gibi çoğunlukla olumlu sıfatlarla değerlendirildiği görülmüştür. Harlak'ın (2000) çalışmasında ise Almanlara yönelik; iyi, çalışkan, para harcayan, dürüst, ilerlemiş, ırkçı, soğuk, milliyetçi, zengin, eğitimli gibi sıfatların kullanıldığı belirlenmiştir. İlgili araştırmada Almanlar, komşu olmak istenen milletler ve en çok sevilen milletler listesinde ikinci sıradadır. Literatür ve bu araştırmadan

elde edilen sonuçlar Almanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların çoğunlukla gelişmişlik, zenginlik, eğitim seviyesi ve disiplinli karakter yapısıyla açıklandığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Yunanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlki Türklere düşmanlık besleyen, Türk topraklarına göz diken ve işgal hayalleri kuran, kötü ve saldırgan Yunanları; ikincisi Türk kültürünü ve yemeklerini çalıp dünyaya tanıtan özenti Yunanları; üçüncüsü ise askerî açıdan güçsüz, büyük devletlerin kuklası, kolayca ezilecek zayıf Yunanları içermektedir. Katılımcıların bu görüşleri "onları sevmem ve onlardan nefret ederim" gibi duygusal yorumlarla desteklenmektedir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular da öğrencilerin Yunanlara yönelik düşmanlık ve küçümseme eğiliminde olduğunu göstermiştir.

Literatürdeki çalışmalar Yunanlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıların varlığını desteklemektedir. Beştepe'nin (2021) lise öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada Yunanlara yönelik özenti ve yemek hırsızı gibi kalıp yargılar ile düşmanlık suçlamaları yöneltildiği görülmüştür. Köşker'in (2020) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yürüttüğü çalışmada, Yunanlar hakkında; düşman, şımarık, hayalperest, katil, azınlıklara hak vermeyen, işkenceci ve ikiyüzlü gibi ifadeler kullanılmıştır. Yılmaz ve Yiğit'in (2010) çalışmasında da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Yunanlılara düşmanlık bağlamında olumsuz düşünceler yönelttiği belirlenmiştir. Harlak'ın (2000) çalışmasında da en sevilmeyen milletlerin başında Yunanlar gelmektedir. Bu sonuçlar Türkler ile Yunanlar arasındaki tarihsel gerilimlerin ve dönem dönem tırmanan sürtüşmelerin Yunan milletine yönelik kalıp yargı ve ön yargılara yansıdığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Ermenilere yönelik kalıp yargı ve ön yargılarının yoğun bir nefret ve öfke duygusu etrafında şekillendiği tespit edilmiştir. Öğrenciler Ermenileri; katil, cani, acımasız, vahşi gibi kavramlarla tanımlamıştır. Katılımcılar, Ermenilerin Türk düşmanlığını sürdürdüğünü ve eğitim yoluyla bu nefreti çocuklarına aşıladığını düşünmektedir. Öğrenciler ayrıca Ermenileri, soykırım konusunda gerçek suçlular olmalarına rağmen dünyaya mağdur rolü oynayan yalancı ve iftiracı insanlar olarak nitelendirmiştir. Öğrencilerin Ermenilerle ilişki kurmak istemediği ve onlardan iğrendiği belirlenmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular da Ermenilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıların sınıf içindeki varlığını gözler önüne sermektedir.

Literatürdeki çalışmalar bu araştırmadan elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Beştepe'nin (2021) çalışmasında lise öğrencileri, Köşker'in (2020) çalışmasında öğretmen adayları, Harlak'ın (2000) çalışmasında yetişkinler, Ermenilere yönelik; düşman, kötü, yalancı,

iftiracı gibi olumsuz kalıp yargılar yöneltmiştir. İlgili çalışmalarda katılımcıların Ermenilere yönelik; geçmişten gelen sorunlar, soykırım iddiaları ve kötü diplomatik ilişkiler minvalinde olumsuz algılara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Araplara yönelik kalıp yargı ve ön yargılarının okullara göre bazı değişkenlikler gösterdiği tespit edilmiştir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar Arapları kültürel açıdan geri, elleriyle yemek yiyen, kaba, yobaz, kadınlara değer vermeyen insanlar olarak değerlendirmiştir. Bu kategoride Araplar şeriatçı ve dini fanatikler olarak görülmektedir. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar, Arapların zenginliğine ve yaşam standartlarına yönelik inançlardır. Öte yandan sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler Arapları; İslamın ilkelerine uygun bir yaşam sürmeyen sözde Müslümanlar olarak değerlendirirken sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler Arapları; Müslümanları seven, İslama sahip çıkan, ibadetlerini yerine getiren din kardeşleri olarak ele almaktadır. Bununla birlikte sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde de Araplara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmaktadır. Bu doğrultuda Araplar gösterişi seven, yoksullara yardım etmeyen, bencil ve müsrif insanlar olarak tanıtılmakta ve kötü görünen pis insanlar olarak betimlenmektedir. Son olarak iki okuldaki öğrencilerin de Türklerle ilişkiler bağlamında geçmişte karşı saflarda yer almaya ve günümüzdeki mülteci sorununa dayalı olarak olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular, öğrencilerin Araplara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşıdığını ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmadan elde edilen bazı bulgular, literatürde farklı yaş gruplarından elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Yılmaz ve Yiğit'in (2010) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ortadoğu kültürünü; geleneksel, cinsiyetçi, baskıcı ve dine dayalı yaşam tarzıyla betimlediği tespit edilmiştir. İlgili çalışmada özellikle kadın katılımcıların, kadın hakları ve eşitlik bağlamında Ortadoğu insanlarını ve kültürünü küçümseyici basmakalıp açıklamalar yaptıkları ve onlara ön yargıyla yaklaştıkları belirlenmiştir. Harlak'ın (2000), çalışmasında Suudi Arapların pis, zengin, iyi, tembel, dindar görünen ve şeriatçı sıfatlarıyla açıklandığı görülmüştür. Kahraman'ın (2018) çalışmasında ise Arapların olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarla değerlendirildiği ve düşük sıcaklık/düşük yetkinlik

kümesinde yer aldığı belirlenmiştir. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar katılımcıların Araplara yönelik çoğunlukla olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşıdığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Afrikalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları beş kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategori Afrikalıların yaşam koşullarına yönelik genellemeleri içermektedir. Öğrenciler Afrikalıları yoksulluk içinde yaşayan, eziyet çeken, aç ve susuz insanlar olarak betimlemektedir. Bu düşünceler onlara üzülme ve acıma duygularıyla desteklenmiştir. İkinci kategoride öğrenciler Afrikalıların iyi kalpli, masum ve samimi bir karakter yapısına sahip olduğunu iddia etmiş ve onları sevdiğini dile getirmiştir. Diğer kategoride Afrikalılar; ırkçılığa ve ayrımcılığa maruz kalan, kaynakları çalınan, haksızlığa ve zulme uğrayan, sömürge altındaki bir millet olarak değerlendirilmiştir. Öte yandan Afrikalıların becerilerine dair kalıp yargı ve ön yargılara da rastlanmıştır. Öğrenciler Afrikalıları atletik, futbolda ve dansta yetenekli insanlar olarak tasvir etmiştir. Sadece sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde rastlanan son kategoride ise Afrikalılar, koşullarını düzeltmek için çabalamayan tembel insanlar olarak tanıtılmıştır.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Hintlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları iki kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride Hintliler ineklere ve puta tapan insanlar olarak düşünülmektedir. İkinci kategoride ise Hintliler hijyen kurallarına dikkat etmeyen kirli insanlar olarak tasvir edilmektedir. Katılımcıların Hintlilerden hoşlanmadığı ve iğrendiği tespit edilmiştir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin daha çok kirlilik kategorisinde; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise daha çok dini inançlar kategorisinde kalıp yargı ve ön yargılara sahip olduğu belirlenmiştir.

5.1.2. Göçmenlik

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Suriyelilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları iki kategoride sınıflandırılmıştır. Öğrenciler Suriyelileri Türklerin can güvenliğini, ekonomisini ve bağımsızlığını tehdit eden insanlar olarak görmektedir. Katılımcı görüşlerinde Suriyeliler; rahatsızlık veren, huzur bozan, suç işleyen, ahlâksız, sapık ve pis insanlar olarak tanıtılmıştır. Öğrenciler Suriyelilerin saldırgan tavırlar sergilediğini ve bu yüzden dışarı çıkmaya korktuklarını dile getirmiştir. Ayrıca öğrenciler Türk ekonomisindeki geriye gidişin sebebinin Suriyeliler olduğunu düşünmektedir.

Öğrencilere göre Suriyeliler, Türklerin işlerini elinden alan emek hırsızlarıdır. Katılımcılar Suriyelilerin Türklerden daha fazla haklara sahip olduğunu ve çalışmadan maaş aldığını iddia etmiştir. İlaveten Suriyeliler sürekli çocuk doğuran, vatandaşlık alan, istilacı insanlar olarak tasvir edilmiştir. Öğrenciler Suriyelilerin ülkeyi ele geçirmeye çalıştığını düşünmekte ve bu durumdan endişelenmektedir. Suriyelilerle ilgili bir diğer kategori ise onları vatan sevgisi olmayan, aciz ve korkak insanlar olarak ele almaktadır. Katılımcılar Suriyelilerin topraklarını savunmak yerine savaştan kaçtığını söylemiştir. Katılımcılar Türklerin vatanını zor şartlar altında elde ettiğini, Suriyelilerin ise kolayca gelip buraya yerleştiğini belirtmiştir. Katılımcılar Suriyelilerin bir an önce ülkeden gönderilmesini istemiştir. Suriyelilere yönelik tüm bu olumsuz genellemeler nefret duygusuyla desteklenmiştir. İki okuldan elde edilen bulgular benzerlik göstermiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ise öğrencilerin Suriyelilere yönelik Türkiye'yi işgal etme ve Türklerden daha fazla haklara sahip olma gibi inançlarına dair örnekler sunmuştur. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okulda görev yapan bazı öğretmenler bu kalıp yargı ve ön yargıların önüne geçmek için çaba sarf ettiklerini fakat okul dışı deneyimin de etkisiyle bu durumun kolay çözülemeyeceğini söylemiştir.

Beştepe (2021)'nin çalışmasında lise öğrencilerinin Suriyelilere; savaştan kaçan, vatanını satan, hain, hırsız, istismarcı, zararlı ve tehlikeli insanlar gibi kalıp yargılar yönelttiği belirlenmiştir. Ağgül ve Yılmaz'ın (2023) çalışmasında öğretmenler, ilkokul öğrencilerinin Suriyeli öğrencilerle oturmak istemediğini ve onları dışladığını dile getirmektedir. Demirdağ'ın (2021) çalışmasında ise lisans öğrencilerinin Suriyelilere yönelik algısının son derece olumsuz olduğu belirlenmiştir. Topkaya ve Akdağ'ın (2016), sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yürüttüğü çalışmada da Suriyelilere yönelik olumsuz tutumlara rastlanmıştır. İlgili çalışmada katılımcılar aşırı nüfusa sahip olmaları, çevreyi kirletmeleri, şehrin dokusunu bozmaları ve maddi yardım almaları nedeniyle Suriyelilere yönelik rahatsızlıklarını dile getirmiştir. Bahsi geçen araştırmalardan ve bu çalışmadan elde edilen sonuçlar Suriyelilere yönelik tutumun genellikle olumsuz olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Ukraynalılara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride Ukraynalıların karakter yapısına yönelik olumlu genellemeler yer almaktadır. Bu bağlamda Ukraynalılar; masum, iyi kalpli ve sıcakkanlı insanlar olarak nitelendirilmiştir. Öğrenciler Ukraynalılarının gittiği ülkenin düzenini bozmadığını ve misafir olmayı bildiğini belirtmiş; onları temiz, kültürlü ve görgülü insanlar olarak değerlendirmiştir. İkinci kategoride Ukraynalılar ülkesine sahip

çıkan, bağımsızlığına düşkün, cesur, vatansever ve milliyetçi insanlar olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılar Ukraynalıların Suriyeliler gibi savaştan kaçmadığını, Ruslara karşı direndiğini ve mücadele ettiğini iddia etmiştir. Yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde rastlanan son kategoride ise Ukraynalılar uzun boylu, sarışın, mavi gözlü, güzel kadınlar ve yakışıklı erkekler olarak betimlenmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular Ukraynalılara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmadığına işaret etmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Türkmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları iki kategoride sınıflandırılmıştır. Öğrencilerin Türkmenleri pek tanımasa da soy bağından dolayı kabul edilebilir mülteciler olarak değerlendirdiği görülmüştür. Öğrencilerin aynı kökenden gelmeleri nedeniyle Türkmenlere karşı olumlu ön yargılar beslediği ve onları kardeş/dost olarak tanımladığı belirlenmiştir. Diğer kategoride ise Türkmenlerin karakter yapısına yönelik iyi kalpli, samimi, tatlı, sevecen gibi sıfatlarla genellemeler yapıldığı tespit edilmiştir. Öğrenciler Suriyelilerin aksine Türkmenlerin; saygılı, ahlâklı, iyi niyetli ve çalışkan insanlar olduğunu ve ülkeye katkı sağladığını düşünmektedir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ise öğrencilerin Türkmenlere yönelik çoğunlukla olumlu kalıp yargı ve ön yargılara sahip olduğunu aktarmıştır.

5.1.3. Dini İnanç

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Müslümanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları biri olumlu diğeri olumsuz iki kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride öğrenciler Müslümanları iyi kalpli, yardımsever, hoşgörülü, saygılı, ahlâklı, temiz ve dürüst gibi sıfatlarla değerlendirmiştir. Öğrenciler Müslümanların diğer dinlere inanan insanlardan daha iyi bir kişiliğe sahip olduğunu dile getirmiştir. İkinci kategoride ise Müslümanlar; İslam dininin ilkelerine uygun hareket etmeyen, farklılıklara saygı duymayan, kadın haklarını önemsemeyen, Arap kültürünü benimsemiş, baskıcı, cahil, geri kafalı ve hoşgörüsüz insanlar olarak tasvir edilmiştir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde Müslümanlara yönelik daha çok olumsuz; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise daha çok olumlu kalıp yargı ve ön yargılar tespit edilmiştir.

Bacanlı'nın (1997) lisans öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada Müslümanlar; affedici, güvenilir, dürüst, doğrusözlü, sabırlı, alçakgönüllü, emin, hoşgörülü, ağırbaşlı ve sorumlu

gibi olumlu sıfatlarla değerlendirilmiştir. İlgili araştırmadan elde edilen bu sonuç, bu araştırmada Müslümanlara atfedilen iyi karakter özellikleriyle örtüşmektedir. Öte yandan Müslümanlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları ortaya koyan çalışmalara da rastlanmaktadır. Brown, Ali, Stone ve Jewell (2017), ABD'de yaşları 6 ile 11 arasında değişen ilkokul çağındaki çocukların Arap Müslümanlar hakkındaki kalıp yargı ve ön yargılarını incelemiştir. Araştırma sonuçları Arap Müslüman erkeklerin Amerikan karşıtı, düşman ve öfkeli olarak; Arap Müslüman kadınların ise Avrupalı kadınlara kıyasla bir şeyler yapmak için daha fazla izne ihtiyaç duyan, arkadaşlarıyla daha az vakit geçiren ve bir işe ya da kariyere sahip olma olasılığı daha düşük olan baskı altındaki insanlar şeklinde algılandığını göstermiştir. Ayrıca yaşları daha küçük olan çocukların diğer göçmen erkeklere kıyasla Arap Müslüman erkeklere daha fazla olumsuz duygu veya korku hissettiği belirlenmiştir. Bu araştırmada ise ortaokul öğrencilerinin Müslümanlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarının dini baskı, geri kalmışlık ve kadın hakları bağlamında şekillendiği belirlenmiştir. Bu yönüyle iki araştırmanın sonuçları arasında bazı benzerliklere göze çarpmaktadır. Müslümanlarla ilgili güncel olumsuz kalıp yargı ve ön yargıların özellikle 11 Eylül saldırıları ve Orta Doğu'daki radikal terör örgütlerinin eylemlerinden etkilendiği söylenebilir. İslamı anti laik, gerici ve fanatik olarak konumlandıran batı medyası Müslüman erkekleri sakallı, terörist, saldırgan, şiddet yanlısı ve kadınları döven insanlar; Müslüman kadınları ise burka giyen ve çok eşli kocasının yarım metre arkasında yürüyen insanlar olarak tasvir etmektedir. Kalıp yargı ve ön yargılara dayalı bu temsiller okullara kadar ulaşmakta ve öğrencilerin algısını çarpıtmaktadır (Brown, vd., 2017; Jackson, 2010; Kenan, 2005; Stadlbauer, 2012).

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Hristiyanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategori Hristiyanların inanç ve ritüellerine ilişkin olumsuz değerlendirmeleri içermektedir. Öğrenciler Hristiyanların değiştirilmiş bir dine ve kitaba inanan, putlara/heykellere/haç işaretine tapan, Allah'ın varlığına iman etmeyen, kötü ve günahkâr insanlar olduğunu düşünmektedir. İkinci olarak Hristiyanlar; Müslümanları sevmeyen ve Müslümanlara zarar vermek isteyen düşmanlar olarak değerlendirilmiştir. Bu bakış açısı sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerden elde edilmiştir. Son olarak Hristiyanlar; Müslümanlardan daha eşitlikçi, daha saygılı ve daha modern insanlar olarak değerlendirilmiştir. Bu bakış açısı ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerden elde edilmiştir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik

başarısı düşük öğrencilerin Hristiyanlara yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği görülmüştür. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ise öğrencilerin Hristiyanlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşıdığını göstermektedir.

Beştepe'nin (2021), çalışmasında lise öğrencilerinin Hristiyanları, İslam karşıtlığı ve düşmanlık bağlamında ele aldığı görülmüştür. İlgili çalışmada Hristiyanlar; zalim, kötü ve ırkçı insanlar olarak nitelendirilmiştir. Bu yönüyle araştırma sonuçları kısmen benzerlik göstermektedir. Bu araştırmada söz konusu çalışmadan farklı olarak sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin Hristiyanlara yönelik kısmen olumlu kalıp yargı ve ön yargılar taşıdığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin Yahudilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlkinde Yahudiler Müslümanlara zarar veren saldırgan insanlar olarak tanıtılmıştır. Öğrenciler Yahudileri; Filistinli masum insanları öldüren, işgalci, acımasız ve kötü kalpli insanlar olarak değerlendirmiştir. Öğrenciler Yahudilerin eğitim yoluyla yeni nesillerine Müslüman düşmanlığını aktardığına inanmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların Yahudileri sevmediği görülmüştür. Diğer kategoride Yahudiler kendi milletini yücelten kibirli insanlar olarak görülmektedir. Son kategoride ise Yahudiler ticaretle uğraşan varlıklı insanlar olarak betimlenmiştir. Son iki kategoriye yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde rastlanmıştır. Araştırma sonucunda sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin Yahudilere daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği görülmüştür. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ise Yahudilere yönelik dini değerlendirmelere ve Filistinliler ile ilişkilere dayalı tutumlara atıfta bulunmaktadır.

Beştepe'nin (2021) çalışmasında lise öğrencilerinin Yahudilere zalim, katil, İslam karşıtı gibi kalıp yargılar yönelttiği tespit edilmiştir. Ayrıca ilgili çalışmada Yahudilere ekonomik statüyü vurgulayan zengin sıfatı da yakıştırılmıştır. Bu sonuçlar iki çalışmanın katılımcılarında da Yahudilere yönelik ortak kanaatlerin varlığını göstermektedir. Öte yandan bu araştırmanın verileri, İsrail-Filistin geriliminin henüz tırmanmadığı dönemde toplanmıştır. Güncel koşullar göz önüne alındığında Yahudiler ile ilgili olumsuz kalıp yargı ve ön yargıların daha da arttığı tahmin edilmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin ateistlere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk olarak ateistler doğru yoldan sapmış, ölümden sonra cezalandırılacak insanlar olarak algılanmaktadır. Ayrıca öğrenciler yaşıtları olan ateistleri havalı görünmek isteyen özenti kişiler olarak değerlendirmiştir. Ateistlere yönelik bir diğer

bakış açısı onların inananlarla ilişkilerine değinmektedir. Bu bağlamda ateistler; inançlı insanlara saygısızlık yapan, dini değerlerle alay eden, Müslümanları ve ülkesini sevmeyen insanlar olarak resmedilmiştir. Öğrencilerin ateistlerden nefret ettiği ve onlarla temas kurmak istemediği görülmüştür. Öte yandan sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler bu kategoride ateistlerin de toplum tarafından baskılandığını, kötü muameleye ve zorbalığa maruz kaldığını dile getirmiştir. Yine bu öğrencilerden elde edilen son kategori ise ateistlere yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargıları yansıtmaktadır. Katılımcılar ateistleri bilime inanma, rasyonel düşünme, sorgulama ve neden arama gibi düşünce yapılarıyla değerlendirmiştir. Bulgular karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ateistlere yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği anlaşılmıştır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular da öğrencilerin ateistlere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşıdığını göstermektedir.

Şan ve ekibinin (2017) Türkiye'nin farklı illerindeki yetişkinlerle yürüttüğü çalışmada ateistler, Türk toplumunda homoseksüeller/lezbiyenler, Yahudiler ve Ermenilerden sonra sosyal mesafe açısından "en uzak" olarak değerlendirilen dördüncü grup olmuştur. Araştırmacılar, Türkiye'de dini değerlerin bireyler arasında etkileşim düzeyini belirleyen önemli bir faktör olduğunun altını çizmiştir. Bu çalışmada da ateistlere yönelik çoğunlukla olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmaktadır. Ancak sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin ateistlere kısmen olumlu değerlendirmelerde bulunduğu tespit edilmiştir.

5.1.4. Cinsiyet

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin kızlara ve erkeklere yönelik kalıp yargı ve ön yargılarının katılımcıların cinsiyetine göre değişim gösterdiği belirlenmiştir. Öğrenciler iç gruplarına yönelik daha fazla olumlu, dış gruplarına yönelik ise daha fazla olumsuz değerlendirmeler yapmıştır. Erkeklere yönelik kalıp yargı ve ön yargılar beş kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride katılımcılar; duygusuz, düşüncesiz, acımasız, saldırgan, zorba, saygısız, ahlâksız, kaba ve cinsiyetçi bir erkek profili çizmektedir. İlaveten erkeklerin sadakatsiz insanlar olduğu, onlara güvenmemek gerektiği, kızları aldattığı ve üzdüğü belirtilmiştir. Bu kategori kız öğrencilerin erkeklere yönelik olumsuz düşüncelerini yansıtmaktadır. İkinci kategoride erkekler; güçlü, korkusuz, duygularına yenik düşmeyen, dayanıklı insanlar olarak tanıtılmakta ve erkeklerin çoğu işte kızlardan daha üstün ve daha başarılı insanlar olduğu iddia edilmektedir. Bu kategoride erkekler ülkesini koruyan ve

evin geçimini sağlayan kişiler olarak ele alınmıştır. Üçüncü kategoride ise erkekler; iyi kalpli, merhametli, yardımsever, masum gibi olumlu karakter özellikleriyle değerlendirilmiştir. Bu kategoriler erkek öğrencilerin erkeklere yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargılarını yansıtmaktadır. Bir başka kategoride hem erkek hem de kız öğrenciler, erkeklerin samimi dostluklar kurduğunu ve kızlara kıyasla birbirleriyle daha iyi anlaştığını düşünmektedir. Son kategoride ise erkeklerin futbol ve bilgisayar oyunlarına ilgi duyduğuna yönelik genellemeler yer almıştır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük okul bölgesindeki ataerkil yapının erkeklerin üstünlüğüyle ilgili kalıp yargıları üretmedeki rolüne değinmiştir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin kızlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları beş kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride kızlar; kibirli, egolu, şımarık, bencil sıfatlarıyla değerlendirilmiştir. Katılımcılar kızların kendini üstün gördüğünü, erkekleri sevmediğini ve ezmeye çalıştığını dile getirmiştir. Ayrıca kızlar; erkekleri kullanan, aldatan, güvenilmez insanlar olarak nitelendirilmiştir. Katılımcılara göre kızlar, erkekleri dış görünüşüne ve maddi gücüne göre yargılayan insanlardır. Bu kategori erkek öğrencilerin kızlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarını yansıtmaktadır. Diğer kategoride kızlar duygusal, hassas, kırılgan, alıngan gibi sıfatlarla değerlendirilmektedir. Öğrencilere göre kızlar; sürekli trip atan, ilgi isteyen, çabucak küsen ve ağlayan, duygusal yönü baskın insanlardır. Üçüncü kategoride kızların ilgi alanları ve davranış kalıpları voleybol, alışveriş, makyaj, dedikodu ve çok konuşmak olarak tanıtılmıştır. Dördüncü kategori ise kız öğrencilerin kendi gruplarına yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarını içermektedir. Buna göre kızlar; kıskanç, rekabetçi, birbirinin arkasından konuşan, erkeklerin ilgisini çekmek için benliğini kaybeden, iki yüzlü ve yapmacık insanlar olarak değerlendirilmiştir. Son olarak sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde kızları ev işleriyle ilişkilendiren toplumsal cinsiyet rollerine dayalı kalıp yargı ve ön yargılar tespit edilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular, öğrencilerde kızlara yönelik; yetersiz, güçsüz, duygusal ve konuşkan gibi geleneksel inançlara dair gözlemler sunmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgular literatürdeki sonuçlarla örtüşmektedir. Aslan (2015) metaforlar yoluyla öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet ön yargılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda kadınların zayıf, hassas, ilgiye muhtaç, anne, eş, doğurgan, çok konuşan, kurnaz, şeytan, inatçı, sinsi gibi etiketlerle; erkeklerin ise kaba, sert, duygusuz, güçlü, mücadeleci, hırslı, mantıklı, akılcı, lider, yönetici, sömürücü, bencil, güvenilmez

gibi etiketlerle değerlendirildiği görülmüştür. İlgili çalışmada kadın ve erkeklerin kendi cinslerine ilişkin algıları büyük oranda olumluyken karşı cinse ilişkin algılarının büyük oranda olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Topuz ve Erkanlı da (2016) metafor yöntemiyle yetişkinlerin kadın ve erkeğe yönelik atfettiği anlamları incelemiştir. Araştırmada kadınlara kırılgan, ilgiye ve bakıma muhtaç, edilgen, bağımlı, karmaşık ve anlaşılması zor; erkeklere ise yöneten, yönlendiren, koruyucu, sahiplenici, mücadeleci, ailesinin sorumluluğunu üstlenen, mantıkla hareket eden, duygularını göstermeyen, fiziksel güç kullanabilen, başına buyruk, yüceltilen, ilgi isteyen ve bencil gibi sıfatlar yöneltildiği görülmüştür. Literatürdeki bir başka araştırmada (Tunç Şahin, 2022), sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören Türk ve İspanyol üniversite öğrencilerinin cinsiyet kalıp yargılarını incelenmiştir. Araştırmada kadınlara ev içi işler, temizlik, çocuk bakımı, kahvaltı ve akşam yemeği hazırlama; erkeklere ise ev dışı işler bağlamında rol ve sorumluluklar yüklendiği görülmüştür. Literatürdeki çalışmalar cinsiyet kalıp yargı ve ön yargılarının benzer içeriklerden oluştuğunu göstermektedir. Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin cinsiyet kalıp yargı ve ön yargılarının toplumsal cinsiyet rollerinden ziyade daha çok gruplar arası iletişime ve karakter özelliklerine dayandığı belirlenmiştir.

5.1.5. Sosyoekonomik Düzey

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin zenginlere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride katılımcılar zenginleri; kendini beğenmiş, kibirli ve ukala insanlar olarak değerlendirmiş ve onların yoksulları aşağıladığını iddia etmiştir. Katılımcılar zenginlerin bencil ve cimri insanlar olduğunu ve yoksullara yardım etmediğini düşünmektedir. İkinci kategoride zenginler; lüks hayatın tadını çıkaran, mutlu ve huzurlu insanlar olarak betimlenmiştir. Son kategoride ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin bir kısmı zenginlerin emeğiyle; diğer kısmı ise haksız kazançla zengin olduğuna dair genellemelerde bulunmuştur. İki okuldan elde edilen sonuçlar incelendiğinde, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin zenginlere yönelik daha fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği görülmüştür.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin yoksullara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları beş kategoride sınıflandırılmıştır. İlk olarak yoksullar; iyi kalpli, mütevazi, merhametli, yardımsever ve cömert insanlar olarak görülmektedir. Bu genellemeler olumlu duygusal ifadelerle birlikte sunulmuştur. Bir diğer kategori yoksulların yaşam koşullarına yöneliktir. Katılımcılar yoksulları kötü şartlarda yaşayan, yemek bulmakta zorlanan, acı çeken

insanlar olarak algılamaktadır. Katılımcılara göre yoksullar istedikleri şeyleri yapamayan mutsuz kişilerdir. Bu kategori yoksullara yönelik üzülme ve acıma hisleriyle pekiştirilmektedir. Öte yandan bir başka kategoride yoksulları iyi eğitim almak veya bir işe girip çalışmak yerine tembellik yapan, dilenen, pes etmiş, üşengeç insanlar şeklinde değerlendiren olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmaktadır. Bu kategoriye yoksullardan hoşlanmama eşlik etmektedir. Bu ortak bulgular dışında okullara özgü olarak bazı sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin yoksulları; zenginler tarafından aşağılanan, toplumdan dışlanan, pis görülen, iş verilmeyen, ayrımcılığa ve ötekileştirmeye maruz kalan kişiler olarak değerlendirdiği görülmüştür. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin ise yoksulları; tehlikeli, rahatsız edici, saldırgan ve suç işleme potansiyeli yüksek insanlar olarak betimlediği tespit edilmiştir. Katılımcıların yoksullardan uzak durma ve kaçınma eğilimi sergilediği belirlenmiştir. Sonuçlar karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar yoksulları tembellikle suçlarken; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar yoksulları olumlu karakter özellikleriyle açıklamaktadır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin dış görünüşe dayalı olarak yoksullara kalıp yargı, ön yargı ve ayrımcılıkla yaklaşabildiğini aktarmaktadır. Diğer okuldaki öğretmenler ise öğrencilerin sosyoekonomik düzeyi birbirine yakın olduğu için çok fazla kalıp yargı ve ön yargı gözlemlemediklerini bildirmiştir.

Yoksulları şiddet, suç, cahillik ve tembellikle ilişkilendiren kalıp yargı ve ön yargılar onlara yönelik dışlama ve ayrımcılığın önünü açmaktadır. Yoksulluğu, yoksulların yeterli gayreti göstermemesi ya da kişisel başarısızlıkları olarak görmek yapısal sorunların göz ardı edilmesine sebep olmaktadır. Yoksulluğun nedensel bir ilişki içinde ele alınması, yoksulluğu oluşturan koşulların incelenmesi, acıma ve sevap çerçevesinde yürütülen gönüllü bağışlar yerine yoksulların katılımını savunan sistematik politikalar yürütülmesi yoksullukla mücadelede daha etkili olacaktır (Uyan Semerci, 2012). Öğretmenler de öğrencilerinin yoksullara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılarını azaltarak bu sürece katkı sağlayabilir.

5.1.6. Akademik Başarı

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin çalışkanlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları beş kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride öğrenciler, çalışkanların gelecekte iyi bir meslek sahibi ve zengin olacağını iddia etmiştir. Katılımcılar çalışkanları ülkeye faydalı insanlar olarak değerlendirmiştirr. İkinci kategoride ise çalışkanlara yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar yer almaktadır. Katılımcılara göre çalışkanlar; kendini beğenmiş, hırslı, gıcık, öğretmen yalakası insanlardır. Katılımcılar çalışkanların tembellere üstünlük tasladığını ve bu yüzden onlardan hoşlanmadıklarını belirtmiştir. Çalışkanlara yönelik diğer kategori onları asosyal, sürekli dersle ilgilenen, gezmeye ve eğlenmeye vakit ayırmayan, mutsuz ve içine kapanık kişiler şeklinde tasvir etmiştir. Dördüncü kategoride katılımcılar çalışkanların her konuda bilgili, zeki ve yetenekli insanlar olduğunu iddia etmiştir. Son kategoride ise çalışkanlar toplum tarafından değer verilen, öğretmenler tarafından sevilen insanlar olarak ele alınmıştır. Bu bulguya yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde rastlanmıştır. İki okuldan elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde en sık rastlanan kalıp yargı ve ön yargılar çalışkanları başarılı kariyer ve ülkeye fayda açısından ele alırken sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde en sık rastlanan kalıp yargı ve ön yargılar çalışkanları tembellere yönelik olumsuz davranışlar bağlamında ele almaktadır.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin tembellere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları altı kategoride sınıflandırılmıştır. İlk olarak tembeller; geleceğe dair hedefi, hayalleri ve kaygısı olmayan insanlar olarak betimlenmektedir. Katılımcılar tembellerin hayatta başarısız olacağını ve kötü bir işte çalışacağını düşünmektedir. Tembeller çevresine ve ülkesine faydası olmayan işe yaramaz insanlar olarak etiketlenmiştir. Tembellere yönelik bir diğer kategori çalışkanlarla ilişkilerine değinmektedir. Bu bağlamda tembeller; çalışkanları engelleyen, onların dikkatini dağıtan, dersi sabote eden rahatsız edici insanlar olarak ele alınmıştır. Katılımcılar tembellerin başarılı öğrencileri kıskandığını iddia etmiştir. Ek olarak tembeller; kavgacı, küfürbaz, terbiyesiz ve yaramaz insanlar olarak tanıtılmıştır. Sonraki kategoride tembeller; sosyal becerileri kuvvetli, eğlenceli, samimi, dost canlısı, kafa dengi, enerjik ve mutlu insanlar olarak resmedilmiştir. Bu ortak bulgular dışında okullara özgü olarak bazı bakış açıları elde edilmiştir. Buna göre sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin tembelleri; dışlanan, dalga geçilen, aile baskısı gören, özgüveni kırık, içine kapanık insanlar olarak değerlendirdiği görülmüştür.

Yine bu öğrenci grubu, tembelleri üşendikleri için yeni ve kolay çözümler bulan, icatlar yapan, dünyaya katkı sağlayan zeki insanlar olarak ele almıştır. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde ise tembelleri kafası çalışmayan, düşük zekâlı insanlar şeklinde değerlendiren kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmıştır.

Aktan ve Güvenç'in (2008) çalışmasında ortaokul öğrencilerinin, başarısız öğrencileri yetkinden ziyade sevecen, başarılı öğrencileri ise sevecenden ziyade yetkin olarak değerlendirdiği görülmüştür. Bu çalışmadaki öğrenciler de çoğunlukla tembellere zekâ, akademik beceri ve kariyer açısından olumsuz; sosyal ilişkiler açısından ise olumlu yakıştırmalarda bulunmuştur. Bu yönüyle iki araştırmanın bulguları arasında benzerlik bulunmaktadır. Ağgül ve Yılmaz'ın (2023) çalışmasında öğretmenler, derslerde başarısız olan öğrencilerin her konuda başarısız insanlar olarak değerlendirildiğine dair gözlemler bildirmiştir. Bu olumsuz değerlendirmeler başarısız öğrencilerin öz güveninin zedelenmesine ve motivasyonunun azalmasına sebep olmaktadır (Güleryüz ve Kılcan, 2023). Öğretmenler sınıf içi etkinliklerde başarısız öğrencileri de ön plana çıkararak onlara yönelik düşük beklentiyi kırmalıdır.

5.1.7. Yaş

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin gençlere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları dört kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride gençler; saygısız, zorba, ukala ve kötü alışkanlıklara meyilli insanlar olarak tanıtılmıştır. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler bu kategoride milli değerlere aykırılık, din ve siyasete yönelik bilgisizce yorum yapma gibi eleştirilere de yer vermiştir. İkinci kategoride gençler; zeki, bilgili, yenilikçi, eleştirel düşünen, araştırmacı, sorgulayıcı, ileri görüşlü, zamana ayak uydurabilen, gelişime açık insanlar olarak değerlendirilmiştir. Üçüncü kategoride ise gençler; ülkenin ekonomik koşulları altında ezilen, fikirlerine değer verilmeyen, gelecek kaygısı, sınavlar ve aile baskısı gibi sorunlarla boğuşan mutsuz insanlar olarak tasvir edilmektedir. Bu kategoride sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler politik eleştirileri; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler ise mutsuzluk ve acı çekme gibi deneyimleri daha fazla vurgulamıştır. Dördüncü kategoride katılımcılar gençleri heyecanı yüksek, gezgin ruhlu, macera sever, enerji dolu insanlar olarak görmektedir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde bu görüşlere ek olarak gençleri, yaşlılara kıyasla daha hızlı, atletik, çevik, güçlü insanlar olarak tanımlayan kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmıştır. İki okuldan elde

edilen sonuçlar karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargıların gençleri yenilikçi düşünce yapısıyla ilişkilendirdiği; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargıların ise gençleri daha çok sorunlu davranışlarla ele aldığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin yaşlılara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategori gençler ile yaşlılar arasındaki kuşak çatışmasını ele almaktadır. Buna göre yaşlılar; geri kafalı, cahil, zamana ayak uyduramayan, yeniliklere kapalı, hoşgörüsüz insanlar olarak değerlendirilmektedir. Öğrenci görüşlerinde yaşlılar; gençleri eleştiren, yargılayan, onların hayatına müdahele eden, kendi değerlerini dayatan, rahatsız edici insanlar olarak tanıtılmıştır. Öğrenciler yaşlılara yönelik huysuz, aksi, kaba, tahammülsüz, kızgın, inatçı gibi sıfatlar kullanmıştır. Öğrenciler yaşlıların geçmişe saplantılı kişiler olduğunu, siyasetten ve ekonomiden anlamadığını düşünmektedir ve onların oy kullanmaması gerektiğini söylemektedir. Yaşlılara yönelik bir diğer bakış açısı fiziksel ve zihinsel performasa yönelik kalıp yargı ve ön yargıları içermektedir. Buna göre yaşlılar; yavaş hareket eden, işlevsiz, güçsüz, zayıf, hastalıklı, ölmeye yakın insanlar olarak betimlenmiştir. Katılımcılar yaşlıların zihinsel becerilerinin zayıf olduğunu, anlamakta ve hatırlamakta zorlandığını iddia etmiştir. Son kategori ise yaşlılara yönelik olumlu kalıp yargı ve ön yargıları yansıtmaktadır. Bu bağlamda yaşlılar; iyi kalpli, tatlı, sevimli, masum insanlar şeklinde tasvir edilmektedir. Ayrıca bu kategoride yaşlıların deneyimli, tecrübeli ve bilgili kişiler olduğuna değinilmiştir. İki okuldan elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler ilk kategoride yaşlıların siyasi eğilimlerini; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrenciler ise yaşlıların gençlere yönelik olumsuz davranışlarını daha fazla vurgulamıştır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin günlük yaşamda yaşlılarla temasına dayalı olumsuz tutumlarına örnekler sunmuştur.

Özateş Gelmez (2018) lisans öğrencilerinin yaşlıları; fiziksel güçlerini ve akli yetilerini yitiren, üretken olmayan, kendilerine yetemeyen, başkalarının yardımına ve desteğine bağımlı hale gelen, belirli bir yaşam rutininin dışına çıkamayan, yaşamdan daha az keyif alan, başkalarına karşı anlayışsız ve eleştirel davranan, kendi yaşam deneyimlerini mutlak doğru biçiminde dayatan, huysuz kişiler şeklinde algıladığını belirlemiştir. Bahsi geçen araştırmanın bulguları ile bu araştırmadan elde edilen kuşak çatışması ile fiziksel ve

zihinsel performans kategorilerine dayalı kalıp yargı ve ön yargılar benzerlik göstermektedir. İnsanlar yaşlıları sağlıksız, bağımlı ve bakıma muhtaç olarak algılasa da birçoğu aktif bir şekilde gündelik yaşamını sürdürebilmektedir. Çevre tarafından yaşlılara biçilen roller onların sosyal hayattan dışlanmasına yol açmaktadır (Çayır, 2012). Gençler ve yaşlılar arasındaki çatışmaya dayalı olumsuz iletişimin önlenmesi ve nesiller arası gerilimin azaltılması gerekmektedir. Yaşlılık nihayetinde herkesin katılacağı bir sosyal kategoridir (North ve Fiske, 2012).

5.1.8. Kilo

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin kilolulara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride öğrenciler kiloluları zayıflamak için çaba göstermeyen, kendine söz geçiremeyen, iradesiz, aç gözlü ve yemek düşkünü insanlar olarak değerlendirmiştir. Öğrencilere göre kilolular kendisine saygısı olmayan ve görünüşüne değer vermeyen insanlardır. İkinci kategoride kilolular; zorbalığa maruz kalan, dışlanan, alay edilen, sevilmeyen, kalbi kırık, üzgün insanlar şeklinde tasvir edilmiştir. Üçüncü kategoride kiloluların hareket ederken zorlanan, koşamayan, spor yapamayan, hemen yorulan, fiziksel açıdan yetersiz insanlar olduğu iddia edilmiştir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrenciler bu kategoride kiloluları hastalıklı insanlar olarak değerlendirmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde kiloluları aşağılama ve spor oyunlarından dışlama eylemleriyle karşılaşıldığını aktarmaktadır.

Sagone ve De Caroli (2013), 5-10 yaşlarındaki 140 İtalyan öğrencide kilo önyargısını araştırmış ve katılımcıların aşırı kilolu vücut resimlerine olumsuz, normal kilolu vücut resimlerine olumlu özellikler atfettiğini tespit etmiştir. Araştırmada fazla kilolular; tembellik, yavaşlık, hastalık, açlık ve sosyal dışlanmaya karakterize edilmiştir. İlgili çalışmada kız öğrenciler aşırı kilolu çocukların zayıf ve hasta olduğuna dair inançlarını dile getirirken erkekler de aynı olumsuz özellikleri zayıf çocuklara atfetmiştir. Bir diğer çalışmada Çelik (2017) okul öncesi dönem çocuklarına kilolu ve zayıf iki çocuğun resmini sunmuş ve hangisiyle oynamak istediklerini sormuştur. Katılımcıların çoğu zayıflar daha güzel olduğu için veya şişmanlar çirkin olduğu için ya da şişmanlar oyun oynayamayacağı, hızlı koşamayacağı için zayıf olanlarla oynamak istediklerini belirtmiştir. Yaran'ın (1996) çalışmasında ise lise öğrencilerinin kiloluları daha çok olumsuz özelliklerle değerlendirdiği görülmüştür. Bu sonuçlar öğrencilerin kilolulara yönelik fiziksel yetersizliğe dayalı kalıp

yargı ve ön yargılar taşıyabileceğini ve onlarla ilişki kurmaktan kaçınabileceğini göstermektedir. Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin kilolulara karşı eleştirel bir tutum sergilediği belirlenmiştir. Bu durum kilolu öğrencilerin iyilik halini olumsuz etkilemektedir. Okullarda kilo ön yargısı zaman zaman zorbalığa dönüşerek çocuklara ve ergenlere psikolojik olarak zarar vermektedir (Miyairi ve Reel, 2011). Araştırmalar kilo ön yargısının depresyona karşı hassasiyeti, düşük öz saygıyı, zayıf beden imajını, uyumsuz yeme davranışlarını ve egzersizden kaçınmayı artırdığını öne sürmektedir (Puhl ve Heuer, 2009). Bu bağlamda kilolu ya da zayıf öğrencilerin yaşadıkları olumsuz deneyimlerin göz ardı edilmemesi, okullarda onlara yönelik ön yargı ve ayrımcılığı önleyecek eğitim etkinliklerinin tasarlanması gerekmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin zayıflara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları iki kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategori zayıfların fiziksel özelliklerine ilişkin olumlu ve olumsuz olmak üzere iki tür genelleme içermektedir. Bazı öğrenciler zayıfları; yetersiz, güçsüz, dirençsiz, kırılgan, çabuk yorulan ve kolay hastalanan insanlar olarak değerlendirmiştir. Bazı öğrenciler ise zayıfları fiziksel açıdan üstün olarak değerlendirmiştir. Öğrenciler zayıfların hızlı, çevik ve atletik olduğunu düşünmektedir. Ayrıca onları daha güzel ve daha çekici olarak değerlendirmiştir. İkinci kategoride ise zayıflar; zorbalık yapan ve yapılan insanlar olarak iki alt boyutta değerlendirilmiştir. Katılımcıların bir kısmı zayıfların kiloluları aşağıladığını söylemiş ve zayıflardan hoşlanmadığını dile getirmiştir. Öte yandan yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde rastlanan diğer boyuta göre zayıflar; toplum tarafından sıska, çubuk kraker, dal, çırpı gibi sözlerle eleştirilen ve yargılanan kişilerdir.

5.1.9. Engellilik

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin engellilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları beş kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategori zihinsel engellilere, diğer kategoriler ise genel olarak (zihinsel, görme, işitme ve ortopedik) engellilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları yansıtmaktadır. İlk kategoride öğrencilerin zihinsel engellileri şuursuz, farkındalığı olmayan, davranışlarını kontrol edemeyen, doğru ve yanlışı ayırt edemeyen kişiler olarak gördüğü belirlenmiştir. Öğrenciler zihinsel engellilerin rahatsızlık verebileceğini ve saldırgan olabileceğini düşünmekte bu yüzden onları korkutucu olarak değerlendirmektedir. İkinci kategoride engelliler; kendi işini yapamayan, yardıma ve bakıma muhtaç insanlar olarak ele alınmıştır. Bu kalıp yargılar üzülme ve acıma

duygularıyla desteklenmektedir. Üçüncü kategoride engelliler; toplumdan dışlanan, ötekileştirilen, aşağılanan, dalga geçilen, sevilmeyen, mutsuz insanlar olarak tasvir edilmektedir. Yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde rastlanan bir diğer kategoride katılımcılar, engellilerden hoşlanmadığını ve onlarla arkadaşlık kurmak istemediğini dile getirmiştir. Son kategoride ise engelliler; belirli konularda özel yetenekleri olan, mücadeleci ve azimli insanlar olarak değerlendirilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular incelendiğinde iki okulda da engelli öğrencilerin göz ardı edildiği ve yalnız kaldığı tespit edilmiştir.

Engelliler tarih boyunca acıma ve merhamet duyguları eşliğinde algılanmıştır. Bu algı biçiminde engelliler; aciz, muhtaç, acınacak varlıklardır ve yetenekleri kısıtlıdır. Engellilerle kurulan sınırlı iletişim ve engellilere yönelik bilgisizlik, onların yalnızca tıbbi eksende fiziksel fonksiyon kaybıyla algılanmasına ve kapasitelerinin göz ardı edilmesine sebep olmaktadır (Akbulut, 2012). Örneğin zihinsel engellilerin eğitime katılamayacağını, istihdam edilemeyeceğini düşünmek onları bu alanlardan dışlamanın önünü açmakta ve onları kendini gerçekleştirme fırsatından yoksun bırakmaktadır. Kalıp yargı ve ön yargılar engellilerin sosyal ve ekonomik hayatta daha az görünür olmalarına sebep olmaktadır (Erol Karaca ve Nam, 2021). Öğretmenler okul içerisindeki özel gereksinimli bireyleri sahiplenmeli, ön plana çıkarmalı ve diğer öğrencilerle olumlu ilişkiler geliştirmesine önayak olmalıdır.

5.1.10. Yerleşim Yeri

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin köylülere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları altı kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride köylüler; iyi kalpli, samimi, cana yakın, yardımsever, cömert, misafirperver gibi sıfatlarla karakterize edilmiştir. Öğrencilere göre köylüler; saygılı, birbirine değer veren, komşuluk bağı güçlü insanlardır. İkinci kategori köylülerin tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanlar olarak algılandığını göstermektedir. Öğrenciler köylüleri, kentlilerin gıda ihtiyacını karşılayan önemli ve gerekli insanlar olarak değerlendirmiştir. Üçüncü kategoriye göre köylüler; organik beslenen, temiz hava soluyan ve bu yüzden kentlilerden daha uzun süre yaşayan sağlıklı insanlar olarak betimlenmektedir. Öğrenciler köylülerin doğal hayatı sevdiğini, köyünde huzurlu ve mutlu olduğunu, şehirleri sıkıcı ve kalabalık bulduğunu iddia etmiştir. Dördüncü kategori ise köylülere yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları içermektedir. Bu bağlamda köylüler eğitimsiz, cahil, geri kafalı ve yobaz insanlar olarak tanıtılmıştır. Öğrenciler köylülerin

geçmişte kalmış, teknolojiden anlamayan, yenilikleri takip etmeyen, kendini geliştirmek için çaba göstermeyen, doğru siyasi kararlar veremeyen, politik becerileri zayıf insanlar olduğunu iddia etmiştir. Diğer kategoriler ise okullara özgü olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin köylüleri kaba konuşan, elleriyle yemek yiyen, bakımsız ve görgüsüz insanlar olarak değerlendirdiği ve onlardan hoşlanmadığı görülmüştür. Sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise köylüleri kahvehanede takılma ve dedikodu yapma gibi spesifik eylemlerle betimlediği belirlenmiştir. İki okuldan elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde geri kalmışlık; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde ise iyi karakter kategorilerinin daha yaygın olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin kentlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride kentliler; işle ev arasında monoton bir hayat yaşayan, asosyal ve depresif insanlar olarak betimlenmektedir. Öğrencilere göre kentliler; kirli bir havada, beton yığınlarının arasında yaşar, yapay yiyeceklerle beslenir ve bu yüzden köylülerden daha sağlıksız olur. Ayrıca bu kategoride kentlilerin modern yaşamın avantajlarından faydalanan insanlar olarak ele alındığı görülmüştür. Bu doğrultuda kentlilerin istediği her şeye anında ulaşabilen zengin insanlar olarak algılandığı tespit edilmiştir. İkinci kategori kentlilerin kişilik özelliklerine yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları içermektedir. Bu bağlamda kentliler; kendini köylülerden üstün gören, egolu, şımarık, sürekli kavga çıkaran, birbirini sevmeyen, samimiyetsiz, bencil ve soğuk insanlar olarak tanıtılmıştır. Son kategoride ise öğrenciler kentlileri gelişmiş, zeki, eğitimli, kültürlü insanlar olarak nitelendirmiştir. Öğrenciler kentlilerin, köylülerden daha bilgili ve daha bilinçli olduğunu iddia etmiştir. İlaveten kentliler, teknolojiyi etkin kullanabilen ve üst düzey meslekler icra eden insanlar olarak algılanmıştır. İki okuldan elde edilen bulguların birbirine benzer olduğu görülmüştür.

Kurt (2006), sekiz farklı ilde yetişkinlerle yürüttüğü çalışmada kentlilerin ve köylülerin birbirlerine yönelik algısını incelemiştir. İlgili çalışmada kentlilerin olumlu açıdan; eğitimli, uygar, çağdaş, teknoloji kullanabilen, hareketli, özgür, daha iyi koşullarda yaşayan zengin insanlar olarak algılandığı belirlenmiştir. Olumsuz açıdan ise stres ve sıkıntıyla boğuşan, borçlu, mutsuz, çaresiz, kızgın, kibirli, havalı, çok bilmiş, köylüleri küçük gören, samimiyetsiz, soğuk, hırslı, bencil, çıkarcı, komşuluk ilişkileri zayıf ve yardımlaşmadan uzak insanlar olarak algılandığı belirlenmiştir. Öte yandan köylüler

olumlu açıdan sakin ve huzurlu bir yaşamla ilişkilendirilirken; olumsuz açıdan yoksul, terk edilmiş, cahil, eğitimsiz, tembel, kıskanç, küs kalmayı seven, kaba konuşan, görgüsüz, küfürbaz, kişisel bakım ve temizliğe önem vermeyen, kahvehane alışkanlığı olan, hedefleri zorlamayan, kandırılmaya müsait insanlar olarak algılandığı belirlenmiştir. Söz konusu araştırmada dile getirilen bulgular ile bu araştırma sonuçları önemli ölçüde örtüşmektedir.

5.1.11. Medeni Durum

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin evlilere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları iki kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride evlilerin ilişkiyi sürdürme biçimlerine dair hem olumlu hem de olumsuz genellemelere rastlanmıştır. Olumlu genellemeler yapan öğrenciler evlilerin mutlu, huzurlu, eğlenceli, birbirini seven, birbirine değer veren, birbirine sadık, hayatının aşkını bulmuş insanlar olduğunu düşünmektedir. Olumsuz genellemeler yapan öğrenciler ise evlilerin mutsuz, sürekli tartışan, kavga eden, kıskanç, birbirini sevmeyen, birbirini aldatan insanlar olduğunu düşünmektedir. Diğer kategoride ise evlilikten sonra meydana geldiği düşünülen dezavantajlara değinilmektedir. Öğrenciler evlileri özgürlüğü sınırlanan, hayatı kısıtlanan, ev işleri ve çocuklara bakma gibi sorumluluklar altında ezilen insanlar olarak betimlemektedir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin evlileri daha çok mutsuz; sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin ise evlileri daha çok mutlu olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin evli kadın ve erkeklere atadığı sorumlulukların toplumsal cinsiyet rollerine göre şekillendiği belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin bekârlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları dört kategoride sınıflandırılmıştır. Öğrencilerde en yaygın kalıp yargı ve ön yargılar bekârları sürekli gezen, eğlenen, canının istediği her şeyi yapabilen, sorumlulukları olmayan, mutlu, huzurlu ve özgür insanlar olarak tanımlamaktadır. İkinci kategoride ise bekârlar; evlenmek isteyen ama birisini bulamayan, yalnız ve üzgün insanlar olarak betimlenmiştir. Öte yandan yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde rastlanan üçüncü kategoriye göre bekârlar; toplum ve ailesi tarafından yargılanan ve evlenmeye zorlanan insanlar olarak değerlendirilmiştir. Yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde rastlanan son kategoride ise bekârlar; kadın ya da erkek peşinde koşan, olumsuz davranışlar sergileyen tehlikeli insanlar olarak ele alınmıştır.

Sönmez'in (2020) yetişkinlerle yürüttüğü çalışmada bekârlar çoğunlukla özgür, sorumluluktan kaçınan, düzensiz bir hayatı olan, aradığı kişiyi bulamayan insanlar olarak tanımlanırken evliler ise sorumluluk sahibi ve düzenli bir hayatı olan insanlar olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılar ayrıca bekârların toplumdan dışlandığını, evlilik baskısına maruz kaldığını ve risk unsuru olarak görüldüğünü belirtmiştir. Tezcan'ın (2021) çalışmasından elde edilen sonuçlar da bekârların toplum tarafından damgalandığı göstermektedir. Bahsi geçen araştırmada bekârların ailesi ve çevresi tarafından "seçilmeyen ve başarısız" insanlar olarak nitelendirildiği ve evlenme baskısına maruz kaldığı görülmüştür. Ayrıca söz konusu araştırmada bekâr erkeklerin güvenilmez ve ayartıcı bir tehdit olarak algılandığı; bekâr kadınların ise sözlü taciz gibi olumsuz deneyimlerle karşılaştığı belirlenmiştir. Sakallı Uğurlu ve Türkoğlu'nun (2016) lisans öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada bekâr erkeklere yönelik aktif, hareketli, eğlenceli, çapkın, özgür, sapık, tacizci, sorumsuz; bekâr kadınlara yönelik sosyal, eğlenceli, özgürlüğüne düşkün, baskı gören, ezilen insanlar gibi kalıp yargılara rastlanmıştır. İlgili çalışmada evli kadın ve erkekler sorumluluk sahibi, ailesine bağlı, vefakâr gibi kalıp yargılarla değerlendirilmiştir. Literatürdeki sonuçlar evli ve bekârlara yönelik kalıp yargı ve ön yargıların genel olarak özgürlük, sorumluluk ve toplumsal baskı temaları etrafında şekillendiğini göstermektedir. Öte yandan alanyazındaki çalışmalarda bekârlara yönelik olumsuz algının bu çalışmaya göre daha fazla ön plana çıktığı söylenebilir.

5.1.12. Okul Personelleri

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin okul yöneticilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargıları beş kategoride sınıflandırılmıştır. Öğrencilerin zihnindeki müdürler ve yardımcıları tasviri şu şekildedir: öfkeli (kızgın, sürekli bağıran, sert ve kaba davranan); kısıtlayıcı (kontrolcü, kuralcı, disiplinli, her şeyi yasaklayan); faydasız/faydalı (okula ve öğrencilere katkı sağlamayan, öğrencileri umursamayan, hiçbir iş yapmayan, oturduğu yerden para kazanan/kurumu ve öğrencileri için çabalayan, öğrencilerinin iyiliğini düşünen, okulun huzurunu ve düzenini sağlayan); kibirli (egolu, kendini beğenmiş, kendini okuldaki her şeyden üstün gören); peşin hükümlü (yargısız infaz yapan, dinlemeden haksızca suçlayan, adaletsiz) insanlar. Okul yöneticilerine yönelik bu olumsuz kalıp yargılar onlardan "hoşlanmıyorum, sevmiyorum ve nefret ediyorum" gibi olumsuz ön yargılarla desteklenmektedir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerde en çok kısıtlama;

sosyoekonomik düzeyi ile akademik başarısı düşük öğrencilerde ise en çok öfke kategorisine yönelik kalıp yargı ve ön yargılara rastlanmıştır. Ayrıca peşin hüküm kategorisine dayalı inançlar yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerde gözlemlenmiştir.

Ağgül ve Yılmaz'ın (2023) çalışmasında ilkokul öğrencilerinin müdürleri sinirli, sert ve kötü olarak algıladığı ve onlardan çekinme/kaçınma eğilimi sergilediği belirlenmiştir. Literatürde öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik algılarını inceleyen çok sayıda metafor çalışması yapılmıştır (Akan ve Yarım, 2019; Aslan, Bilgili ve Kaya, 2018; Aydoğdu, 2008; Balcı, 1999; Doğan, 2021; Gencer, 2021; Önen ve Eryılmaz Ballı, 2020; Yalçın ve Erginer, 2012). Araştırma sonuçları genel olarak okul müdürlerinin lider, yönetici, komutan gibi metaforlarla algılandığını göstermektedir. İlgili çalışmalarda okul yöneticilerine yönelik olumsuz algılar; sinirli, kaba, disiplinli ve otoriter olma gibi özellikler etrafında açıklanmaktadır. Bu yönüyle söz konusu araştırmalar ile bu çalışma arasında benzerlikler bulunmaktadır. Öğrenciler ile okul yöneticileri arasında otoriter ve baskıcı iletişim yerine uzlaşma ve güvene dayalı ilişkinin kurulması öğrencilerin okul kurallarına uyum sağlamasını kolaylaştıracaktır.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin öğretmenlere yönelik kalıp yargı ve ön yargıları beş kategoride sınıflandırılmıştır. İlk olarak öğretmenler; öğrencileri için fedakârlık yapan, çaba gösteren, iyi kalpli ve yardımsever insanlar olarak görülmektedir. Katılımcılara göre öğretmenler, öğrencilerine değer veren ve öğrencilerini önemseyen insanlardır. Öğretmenlere yönelik diğer kategoriler ise olumsuz kalıp yargı ve ön yargıları yansıtmaktadır. Katılımcılara göre öğretmenler; düşüncesiz, saygısız, kendini beğenmiş, fikrini dayatan, eleştiriye kapalı, kızgın, otoriter, despotik ve baskıcı insanlardır. Öğrenciler bu bağlamda öğretmenlerden hoşlanmadığını dile getirmiştir. Üçüncü kategoride öğretmenler; mesleki becerileri zayıf, geleneksel yöntemler kullanan, eğlenceli ders anlatamayan insanlar olarak değerlendirilmiştir. Dördüncü kategoride ise öğretmenler; öğrencilerine eşit davranmayan, sevdiği öğrencileri kayıran, ayrımcılık yapan kişiler olarak betimlenmiştir. Yalnızca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerden elde edilen son kategoride öğretmenler yüksek beklentili ve zorlayıcı insanlar olarak tanıtılmıştır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular öğrencilerin ayrımcılık ve adalet algısının kolay değiştiğine dair görüşler içermektedir. Ayrıca öğretmenler, sınıf kontrolü tekniklerinin ve basındaki öğretmenlere yönelik olumsuz algının kendilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargı üretebildiğine değinmişlerdir.

Literatürdeki metafor çalışmaları öğrencilerin öğretmenlere yönelik algısının çoğunlukla olumlu olduğunu göstermektedir (Balcı, 1999; Büyükkaya, 2019; Egüz ve Öntaş, 2018; Ertürk, 2017; Yavaş, 2019). İlgili çalışmalarda öğretmenlerin; bilgi kaynağı, ebeveyn, aydınlatan, rehber, yol gösteren, şekillendiren, şefkat gösteren kişiler olarak algılandığı belirlenmiştir. Az sayıdaki olumsuz metaforlar ise sinirli davranma, bağırma, yetersizlik, ayrımcılık gibi özelliklerle açıklanmaktadır. Söz konusu araştırmalardan elde edilen içerikler bu araştırmadan elde edilen kalıp yargı ve ön yargılarla benzerlik göstermektedir. Öte yandan bu araştırmada öğrencilerin öğretmenlere yönelik daha çok olumsuz kalıp yargı ve ön yargılar taşıdığı belirlenmiştir. Öğrencilerin okula karşı tutumunu ve akademik motivasyonunu belirleyen en önemli faktörlerden biri öğretmenlerle kurduğu ilişkilerdir. Bu ilişkinin olumsuz kalıp yargı ve ön yargılara dayanması eğitim sürecinden elde edilmesi beklenen potansiyel kazanımları engelleyecektir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin temizlik görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride temizlik görevlileri zor koşullarda düşük ücretle çalışan, çile çeken, yorgun ve yoksul insanlar olarak betimlenmiştir. İkinci kategoride temizlik görevlileri; iyi kalpli, cana yakın, sevecen, merhametli, sıcakkanlı gibi sıfatlarla değerlendirilmiştir. Katılımcılara göre temizlik görevlileri öğrencilerin sağlığı için çabalayan iyi yürekli insanlardır. Üçüncü kategoride temizlik görevlileri; asabi, sürekli söylenen, öğrencilere kötü davranan, kaba insanlar olarak betimlenmiştir. Katılımcılar temizlik görevlilerini işini düzgün yapmayan, eğitimsiz ve cahil insanlar olarak nitelendirmiştir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında temizlik görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargıların benzer kategorilerden oluştuğu görülmektedir. Kategori içerikleri değerlendirildiğinde ise sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin temizlik görevlilerine yönelik okumamış ve iyi eğitim almamış gibi olumsuz bakış açısı yönelttiği belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin güvenlik görevlilerine yönelik kalıp yargı ve ön yargıları üç kategoride sınıflandırılmıştır. İlk kategoride güvenlik görevlileri; öğrencileri korumak için hayatını tehlikeye atan ve öğrencilere değer veren fedakâr insanlar olarak tanıtılmıştır. Katılımcılar güvenlik görevlilerini öğrencilerin rahat hissetmesini sağlayan, güçlü ve çevik insanlar olarak nitelendirmiştir. İkinci kategoride güvenlik görevlileri inatçı, kaba, sert ve kuralcı olma gibi bir dizi karakteristik özeliklerle değerlendirilmiştir. Son kategoride ise güvenlik görevlileri tüm gün sıkılmadan boş boş oturup etrafı izleyen, görevini düzgün yapmayan işe yaramaz kişiler olarak tasvir

edilmiştir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin güvenlik görevlilerine yönelik daha fazla olumlu kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği anlaşılmıştır.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin kantin görevlilerini cimri, paragöz, fırsatçı, bencil, merhametsiz ve aç gözlü gibi sıfatlarla değerlendirdiği belirlenmiştir. Katılımcılara göre kantin görevlileri; kalitesiz ürünler kullanan, yemeklere az malzeme koyan ve ürünlerini piyasa fiyatının çok üstünde satan insanlardır. Katılımcılar kantin görevlilerinin öğretmenlere ve okul yöneticilerine daha iyi ürünler sunduğunu ve öğrencilere haksızlık yaptığını düşünmektedir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin kantin görevlilerine yönelik daha fazla kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği belirlenmiştir. Bu durum diğer okulda kantin bulunmadığı için öğrencilerin deneyimlerinin sınırlı olmasıyla ilişkili olabilir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin servis şoförlerini aceleci, kaba ve asabi insanlar olarak değerlendirdiği belirlenmiştir. Katılımcılar servis şoförleri hatasını kabul etmediğini ve sürekli öğrencileri suçladığını dile getirmiştir. Ayrıca servis şoförleri hızlı ve tehlikeli araba kullanan insanlar olarak tasvir edilmiştir. İki okuldan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin servis şoförlerine yönelik daha fazla kalıp yargı ve ön yargı yönelttiği belirlenmiştir. Bu durum diğer okuldaki öğrencilerin servis kullanmadığı için deneyimlerinin sınırlı olmasıyla ilişkili olabilir.

5.2. Sonuç

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin çalışmada incelenen grupların çoğuna yönelik olumsuz kalıp yargı ve ön yargı taşıdığı tespit edilmiştir. Katılımcıların sosyal bilgiler dersinde kalıp yargı ve ön yargılara dair eğitim aldığı düşünüldüğünde bu sonuçlar eğitimin yeterliliğini sorgulamamız gerektiğini göstermektedir. Hedef gruplara yönelik sonuçlar karşılaştırıldığında her iki okulda da en fazla olumlu kalıp yargı ve ön yargı yöneltilen grubun Japonlar, en fazla olumsuz kalıp yargı ve ön yargı yöneltilen grubun ise Suriyeliler olduğu belirlenmiştir. Okullardan elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında, iki okul arasındaki katılımcı sayısı farkı göz önüne alınmasına rağmen sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin, sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı yüksek öğrencilere kıyasla çoğu gruba yönelik daha fazla olumlu veya olumsuz kalıp yargı

ve ön yargı ürettiği belirlenmiştir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi ve akademik başarısı düşük öğrencilerin, diğer öğrenci grubuna göre Türkler ve Müslümanlar gibi iç gruplarını daha olumlu değerlendirdiği, diğer milletleri ve dini grupları dostluk/düşmanlık ekseninde daha fazla ele aldığı tespit edilmiştir.

5.3. Öneriler

Kalıp yargı ve ön yargılar; tarihsel, sosyolojik, psikolojik, siyasi, ekonomik birçok kaynaktan beslenmekte ve medyada, iş yerinde, okulda, evde kısacası hayatın her alanında sürekli yeniden üretilmektedir. Kalıp yargı ve ön yargıları azaltmak ve gruplar arasında olumlu ilişkiler geliştirmek için elimizdeki en etkili araçlardan biri eğitimdir. Bu bağlamda şu öneriler sunulmaktadır:

- Öğretmenler görev yaptığı bölgenin kültürel özelliklerini dikkate alarak öğrencilerinin kalıp yargı ve ön yargılarını tespit edebilir.
- Kalıp yargı ve ön yargı eğitiminde bütüncül bir yaklaşım benimsenmemeli, alt gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargı içerikleri ayrı ayrı incelenmeli, konu nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte ele alınmalıdır. Özellikle toplum içerisinde damgalanan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargılar sınıfta tartışma yoluyla analiz edilebilir.
- Sosyal bilgiler dersinde tarihsel olaylar ya da güncel olarak devletlerin/hükümetlerin izlediği siyasi politikalar ile o ülkenin vatandaşları arasındaki fark vurgulanmalıdır. Öğretmenler bu konuda dış grup üyelerinin bireysel özelliklerini ön plana çıkaran etkinlikler hazırlayabilir. Tarih konularında dönemin şartlarını çoklu bakış açısıyla vurgulayan tarihsel empati gibi analitik teknikler kullanılabilir.
- Öğretmenler, öğrenciler arasındaki (kız-erkek, çalışkan-tembel, kilolu-zayıf, yoksul-zengin) kalıp yargı ve ön yargıları azaltmak için işbirlikli öğrenme gibi olumlu ilişkileri teşvik eden öğretim yöntemleri tercih edilebilir. Öğrenciler ortak hedeflere ulaşmak için işbirliği yaptığı eşit statülü görevlerde bir araya getirilebilir. Öğrenci gruplarını ortak üst grup kimliğinde birleştiren etkinlikler tasarlanabilir.

- Öğretmenler kültürel antropoloji ve sosyoloji biliminden faydalanarak öğrencileriyle birlikte okul çevresindeki farklı kültürleri yakından tanımaya zaman ayırabilir.
- Öğretmenler okul içerisinde kültürel çeşitliliğe, saygıya ve hoşgörüye dayalı bir dil kullanmalıdır. Öğretmenler sınıfa girerken ideolojik bakış açılarından ve ön yargılarından sıyrılmalı, farklı gruplara yönelik ötekileştirici söylemlerden, diğer kimlikleri aşağılamaktan ve nefreti tetiklemekten kaçınmalıdır.
- Araştırmacılar ise bu çalışmada ele alınmayan gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargıları inceleyebilir. Etnografi gibi yöntemlerle okul ve çevresindeki kalıp yargı ve ön yargılar, gözlem ve derinlemesine görüşmeler yoluyla ayrıntılı olarak ele alınabilir. Ayrıca kalıp yargı ve ön yargıların azaltılmasına yönelik araştırmalar tasarlanabilir.

KAYNAKLAR

Açıkgöz, Ü. (2020). *Gaziantep'te öğretmenlerin gözünden yerli ve Suriyeli ilişkilerinde önyargılar ve toplumsal mesafe*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Açıl, Ö., Güvenç, H., Hayta, A. ve Kılıç, S. (2019). *7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı.* Ankara: MEB.

Adorno, T. W., Frenkel Brunswik, E., Levinson, D. J., & Sanford, R. N. (1950). *The authoritarian personality.* New York: Harpers.

Ağgül, C. ve Yılmaz, F. (2023). Kalıp yargı ve ön yargılı çocuklar: Sosyal bilgiler dersi bağlamında bir inceleme. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25*(2), 279-296. https://doi.org/10.17556/erziefd.1146808

Akan, D. ve Yarım, M. (2019). İlkokul öğrencilerinin okul ve okul müdürü kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9*(2), 223-233.

Akbalık, F. G. (1998). İlkokul öğrencilerinin mesleklerin cinsiyet tipine ilişkin kalıp yargıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 31*(1), 183-192.

Akbulut, S. (2012). Gerçekten eşit miyiz? Acı(ma), zayıf gör(me) ve yok say(ma) ekseninde engelli ayrımcılığı. K. Çayır ve M. Ayan Ceyhan, (Ed.), *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar* içinde (s. 149-162). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Aktan, T. ve Bilim, G. (2016). Kadınlara yönelik kalıpyargıların içerikleri: Kalıpyargı içeriği modeli çerçevesinde bir inceleme. *Nesne Psikoloji Dergisi, 4*(8), 147-182.

Aktan, T. ve Güvenç, G. (2008). Başarılı ve başarısız öğrencilerin iç ve dış gruplarına yönelik kalıpyargılarının yetkinlik ve sevecenlik boyutları açısından incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi, 23*(61), 27-40.

Aktan, T., Yalçındağ, B., Ünal, T., ve Süllü, M. E. (2019). Ulus kalıpyargılarının içerikleri: Sosyal yapısal değişkenler ve kimliklenmenin kalıp yargı içerikleriyle ilişkisi. *Alternatif Politika, 11*(3), 623-650.

Alan, G. (2020, Aralık 18). Pekin'in tepkisine rağmen Trump yine 'Çin virüsü' dedi. *Euronews.* https://tr.euronews.com/2020/03/18/pekin-in-tepkisine-ragmen-trump-yine-cin-virusu-dedi sayfasından erişilmiştir.

Allport, G. W. (2016). *Önyargının doğası* (N. Miş, Çev. Ed.). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Kültür.

Altun, S. (2015). *Üniversite öğrencilerinin obeziteye ilişkin önyargılarının belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Alves, H., Koch, A., & Unkelbach, C. (2018). A cognitive-ecological explanation of intergroup biases. *Psychological Science, 29*(7), 1126–1133.

Andersen, S. M., Moskowitz, G. B., Blair, I. V., & Nosek, B. A. (2007). Automatic thought. In A. W. Kruglanski & E. T. Higgins (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (pp. 138–175). New York: The Guilford.

Aronson, E. (1995). *Toplumsal hayvan* (T. Aykul, Çev.). İzmir: Us.

Aronson, E., Wilson, T. D. ve Akert, R. M. (2012). *Sosyal psikoloji* (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs.

Aronson, J., & McGlone, M. S. (2009). Stereotype and social identity threat. In T.D. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* (pp. 153-178). New York: Psychology.

Aslan, G. (2015). Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin metaforik bir çözümleme. *Eğitim ve Bilim, 40*(181), 363-384.

Aslan, O., Bilgili, A. ve Kaya, A. V. (2018). Liselerde okuyan öğrencilerin okul müdürüne ilişkin metaforik algıları. *Bilim Armonisi, 1*(1), 11-17.

Aşçı, F. (2020). *Cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler ders kitaplarında toplumsal cinsiyet kalıpyargıları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Avery, P. G., & Hahn, C. L. (2004). Diversity and US 14 year olds' knowledge, attitudes, and experiences. In W. G. Stephan, & W. P. Vogt, (Eds.), *Education programs for improving intergroup relations: Theory, research, and practice* (pp. 195-210). New York: Teachers College.

Aydemir, A. (2021). *Yaşlı alt gruplarına yönelik kalıp yargı içerikleri ve farklı yaş gruplarında yaşçılık*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, T., Erçelik, Z. E., Gönen, B., Aydın, D. ve Günşen, U. (2020). Üniversite öğrencilerinin obezite ön yargılarının belirlenmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 9*(2), 67-74.

Aydınay, M. (2014). *Türk yönetici ve çalışanlarına yönelik kalıpyargılar ve örgütsel adalet algısı.* Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yoluyla analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Ata Doğan, S., Atış Akyol, N. ve Güney Karaman, N. (2018). Beş yaş çocuklarının cinsiyet kalıp yargı düzeyleri ve evdeki cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi, 4*(3), 53-65.

Bacanlı, H. (1997). Türk ve Müslüman kavramları: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. N. Bilgin, (Ed.), *Cumhuriyet, demokrasi ve kimlik* içinde (s. 399-408). İstanbul: Bağlam.

Bakan, Ö. ve Canöz, K. (2017). Kültürlerarası iletişim bağlamında Türk üniversite öğrencilerinin Japonlara yönelik kalıp yargıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 91-107.

Balalan, E., Pirinçci E., ve Tuncer Kara, K. (2022). Sağlık bilimleri fakültesindeki öğrencilerin obez bireylere karşı önyargılarının incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi, 36*(1), 40-45.

Balcı, A. (1999). *Metaphorical images of school: School perceptions of students, teachers and parents from four selected schools (In Ankara)*. Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Türkçesini yaz.

Balkaya, Ş. (2017). *Lise öğrencilerinin Almanlara ve Almancaya karşı tutum, önyargı ve kalıpyargıları*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Banks, J. A., & Nguyen, D. (2008). Diversity and citizenship education: Historical, theoretical and philosophical issues. In L., S. Levstik & C., A. Tyson (Eds.), *Handbook of research in social studies education* (pp. 137-154). New York and London: Routledge.

Beelmann, A. & Heinemann, K. S. (2014). Preventing prejudice and improving intergroup attitudes: A meta-analysis of child and adolescent training programs. *Journal of Applied Developmental Psychology, 35*(1), 10–24.

Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Breugelmans, S. M., Chasiotis, A., ve Sam, D. L. (2015). *Kültürlerarası psikoloji: araştırma ve uygulamalar* (L. P. Tosun, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.

Beştepe, A. (2021). *Lise öğrencilerinin farklı kimliklere dair kalıp yargıları ve bunların kaynakları.* Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.

Bikmen, N. (1999). *Millî kimlik ve etnik önyargı: Bir Türk örneklem*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bodenhausen, G. V., & Richeson, J. A. (2010). Prejudice, stereotyping, and discrimination. In R. F. Baumeister & E. J. Finkel (Eds.), *Advanced social psychology: The state of the science* (pp. 341–383). Oxford University.

Bordens, K. S. & Horowitz, I. A. (2008). *Social psychology*. New York: Psychology.

Bostanoğlu, O. (2015). *9. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında önyargıların incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Branscombe, N. R., & Baron, R., A. (2022). *Social psychology*. England: Pearson Education.

Brewer, M. B. (2007). The social psychology of intergroup relations: Social categorization, ingroup bias, and outgroup prejudice. In A. W. Kruglanski & E. T. Higgins (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (pp. 695–715). New York: The Guilford.

Brewer, M. B. (2010). Intergroup relations. In R. F. Baumeister & E. J. Finkel (Eds.), *Advanced social psychology: The state of the science* (pp. 535–571). Oxford University.

Brewer, M. B. (2017). Intergroup discrimination: Ingroup love or outgroup hate? In C. G. Sibley & F. K. Barlow (Eds.), *The Cambridge handbook of the psychology of prejudice* (pp. 90–110). Cambridge: Cambridge University.

Brown, C. S., Ali, H., Stone, E. A., & Jewell, J. A. (2017). U.S. children's stereotypes and prejudicial attitudes toward Arab Muslims. *Analyses of Social Issues and Public Policy, 17*(1), 60–83. https://doi.org/10.1111/asap.12129

Brown, R. (2010). *Prejudice: Its social psychology*. UK: Wiley-Blackwell.

Bulut, T. ve Şahin Başfırıncı, Ç. (2021). Farklı sektörlerdeki belirli mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları: Doğrudan ve dolaylı ölçüm yöntemlerine ilişkin bir araştırma. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 7*(2), 327-356.

Büyükkaya, C. E. (2019). *Farklı okul düzeylerindeki öğrencilerin öğretmen kavramına yönelik metaforik algıları.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Coşgun, Ş. (2004). *Kültürlerarası iletişim sürecinde kalıp düşüncelerin ve önyargıların rolü: Antalya'da yaşayan Güneydoğulular ile Antalya yerlileri arasındaki kalıp düşünceler ve önyargılar*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Crandall, C. S., Eshleman, A., & O'Brien, L. (2002). Social norms and the expression and suppression of prejudice: The struggle for internalization. *Journal of Personality and Social Psychology, 82*(3), 359–378.

Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal.

Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Çev. Ed.). İstanbul: EDAM.

Çayır, K. (2012). Yaşçılık / yaşa dayalı ayrımcılık. K. Çayır ve M. Ayan Ceyhan, (Ed.), *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar* içinde (s. 163-174). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Çelik, M. N. (2017). *Okul öncesi dönem çocuklarının ön yargılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

Çete, E. (2021). *36-72 Aylık okul öncesi eğitim alan çocukların anne ve babaya yüklediği toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Çuhadar Gürkaynak (2012). Toplumsal temas: Önyargı ve ayrımcılığı önlemek için bir sosyal değişim aracı olarak kullanılabilir mi? K. Çayır ve M. Ayan Ceyhan, (Ed.), *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar* içinde (s. 255-265). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Danış, M. Z. ve Kara, H. Z. (2017). Üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3*(2), 221-233.

Demir, M. A. (2016). *8. sınıf öğrencilerinde rastlanan kalıpyargılar ve kalıp yargıların kaynakları: Aydın ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Demirdağ, A. (2021) *Suriyeli mültecilere ilişkin kalıpyargı içeriği ve davranış ilişkisi: duyguların ve ahlaki dışlamanın aracı rolü*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demirtaş Madran, A. (2012). Temel beklenti etkisi: Kendini gerçekleştiren kehanet. K. Çayır ve M. Ayan Ceyhan, (Ed.), *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar* içinde (s. 29-40). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Doğan, Ü. (2021). Bilim sanat merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilerin müdür kavramına ilişkin metaforik algıları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* (39), 104-116.

Dovidio, J. F., & Gaertner, S. L. (2010). Intergroup bias. In S. T. Fiske, D. T. Gilbert, & G. Lindzey (Eds.), *Handbook of social psychology* (pp. 1084–1121). New Jersey: John Wiley & Sons.

Dovidio, J., F., Hewstone, M., Glick, P., & Esses, V. (2010). *Prejudice, stereotyping and discrimination: Theoretical and empirical overview*. London: SAGE.

Durmaz, A. (2015). *Alevi ve Sünnilerde sosyal kimlik ve önyargı (Malatya örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Earnshaw, V. A., Reisner, S. L., Menino, D. D., Poteat, V. P., Bogart, L. M., Barnes, T. N., & Schuster, M. A. (2018). Stigma-based bullying interventions: A systematic review. *Developmental Review, 48*, 178-200.

Egüz, Ş., & Öntaş, T. (2018). Ortaokul öğrencilerinin "Öğretmen" kavramına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(1), 79-91.

Ekiz, D. (2016). *Çukurova tıp fakültesi öğrencilerinin obeziteye ilişkin inanç, tutum ve ön yargılarının değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Çukurova Tıp Fakültesi, Adana.

Eniç, D. (2021). COVID-19 pandemisinde önyargı ve ayrımcılık. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. 10*(3), 2694-2716.

Erol Karaca, Z. ve Nam, D. (2021). Kronik bir sosyal sorun: Engellilere yönelik ayrımcılık. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 23*(1), 167-194.

Ertürk, R. (2017). İlkokul öğrencilerinin "Öğretmen" kavramına ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 8*(3), 1-15.

Evirgen, Ö. F., Özkan, J. ve Öztürk, S. (2020). *5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı*. Ankara: MEB.

Fishbein, H. D. (2002). *Peer prejudice and discrimination: The origins of prejudice*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.

Fiske, S. T., Taylor, S. E. (2017). *Social cognition: From brains to culture*. London: SAGE.

Fyock, J., & Stangor, C. (1994). The role of memory biases in stereotype maintenance. *British Journal of Social Psychology, 33*(3), 331–343.

Gencer, M. (2021). Öğrencilerin okul ve okul müdürü kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 11*(2), 729-724.

Gezon, L. ve Kottak, C. (2016). *Kültür* (A. Gürsoy, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.

Gilovich, T., Keltner, D., Chen, S., & Nisbett, R. E. (2023). *Social psychology*. New York: W. W. Norton.

Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş* (A. Ersoy, P. Yalçınoğlu, Çev. Ed.). Ankara: Anı.

Glick, P., & Fiske, S. T. (2001). An ambivalent alliance: Hostile and benevolent sexism as complementary justifications for gender inequality. *American Psychologist, 56*(2), 109–118. https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.2.109

Glick, P., & Fiske, S. T. (2011). Ambivalent sexism revisited. *Psychology of Women Quarterly, 35*(3), 530–535. https://doi.org/10.1177/0361684311414832

Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of a spoiled identity*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Gölbaşı, E. (2022). *Kırşehir il merkezindeki ilkokul öğretmenlerinin obez öğrencilere karşı önyargılarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Göregenli, M. (2012). Temel kavramlar: Önyargı, kalıpyargı ve ayrımcılık. K. Çayır ve M. Ayan Ceyhan, (Ed.), *Ayrımcılık: çok boyutlu yaklaşımlar* içinde (s. 17-27). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Gül Ünlü, D. (2018). *Kişilerarası iletişim sürecinde toplumsal cinsiyet kimliğine ilişkin kalıpyargıların belirlenmesi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Güleryüz, O. ve Kılcan, B. (2023). Ortaokul öğrencilerinin ön yargı, kalıp yargı ve ayrımcılığa maruz kalma deneyimleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, (34), 314-335. https://doi.org/10.14689/enad.34.1688

Gülüm, Z. (2019). *Misafir mi tehdit mi? Suriyeli göçmenlere yönelik önyargının ayırt edici boyutları.* Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Adli Tıp Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Halvorsen, A. L. (2017). Children's learning and understanding in their social world. In M. M. Manfra & C. M. Bolick (Eds.). *The Wiley handbook of social studies research* (pp 385-413). UK: John Wiley & Sons.

Harlak, H. (2000). *Önyargılar: Psikososyal bir inceleme.* İstanbul: Sistem.

He, J., He, L., Zhou, W., Nie, X. ve He, M. (2020). Discrimination and social exclusion in the outbreak of COVID-19. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(8), 2933-2936. https://doi.org/10.3390/ijerph17082933

Heilman, E. E. (2010). Seeing the hidden curricula of social spaces and places. In E. E. Heilman, R. F. Amthor, & M. Missias (Eds.), *Social studies and diversity education: What we do and why we do it* (pp. 159–163). New York and London: Routledge.

Hitler, A. (2021). *Kavgam.* İstanbul: Anonim.

Hogg, M. A. ve Vaughan, G. M. (2017). *Sosyal psikoloji* (İ. Yıldız ve A. Gelmez, Çev.). Ankara: Ütopya.

Hortaçsu, N. (2014). *Grup içi ve gruplararası süreçler*. Ankara: İmge.

Hughes, C. (2017). *Understanding prejudice and education: The challenge for future generations.* London and New York: Routledge.

Işık, Ş. (2012). Kültürlerarası iletişim bağlamında Cumhuriyet Üniversitesi'ndeki gençlerin Almanlara yönelik kalıp yargıları. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 36*(2), 159-191.

Jackson, L. (2010) Images of Islam in US media and their educational implications, *Educational Studies, 46*(1), 3-24.

Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş.* İstanbul: Evrim.

Kahraman, F. (2018). *Türkiye'deki sosyal grupların kalıpyargı haritası ve kalıpyargıların değerlerle ilişkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karakaya, G. (2016). *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi klinik bilimler asistanlarının obeziteye ilişkin tutum, inanç ve önyargılarının değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adana.

Kenan, S. (2005). 11 Eylül'den sonra barış eğitimi ve çokkültürlülüğü yeniden ele almak: New York'ta İslâm inancı-kültürü üzerine hazırlanan program örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 5*(1), 147-180.

Kırıkçı, A., C. (2017). *Sosyal bilgiler ve kapsamındaki ders kitaplarında doğu-batı bağlamında öteki: (1928-2017)*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kırlıoğlu, M. (2019). Ön yargılar ve sosyal hizmet: sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kadına karşı ön yargıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 22*(1), 25-41.

King, L., J. and Chandler, P., T. (2016) From non-racism to anti-racism in social studies teacher education: Social studies and racial pedagogical content knowledge. In A. R. Crowe and A. Cuenca (Eds.), *Rethinking social studies teacher education in the twenty-first century*, (pp. 3–21). New York: Springer.

Kocaman, B. (2021*). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına bakış açılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Köşker, N. (2020). Öğretmen adaylarının Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin imajları. *lnternational Journal of Geography and Geography Education*, 41, 13-35.

Kurt, H. (2006). Türkiye'de kent-köy ve kentli-köylü algısı üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3*(6), 2-32.

Levine, J. M., & Hogg, M. A. (Eds.) (2010). *Encyclopedia of group processes & intergroup relations*. California: SAGE.

Levy, S. R., & Hughes, J. M. (2009). Development of racial and ethnic prejudice among children. In T. D. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* (pp. 23–42). New York: Psychology.

Link, B. G., & Phelan, J. C. (2001). Conceptualizing stigma. *Annual Review of Sociology, 27*, 363–385.

Major, B., Dovidio, J. F., Link, B. G., & Calabrese, S. K. (2018). Stigma and its implications for health: Introduction and overview. In B. Major, J. F. Dovidio, & B. G. Link (Eds.), *The Oxford handbook of stigma, discrimination, and health* (pp. 3–28). Oxford University.

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü* (O. Akınhay ve D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat.

Maxwell, J. A. (2018). *Nitel araştırma tasarımı: Etkileşimli bir yaklaşım* (M. Çevikbaş, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.

Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.

Meydaneri, Y. (2006). *Sosyolojik açıdan kadınlarla ilgili kalıp yargılar (Kırıkkale Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi: Genişletilmiş bir kaynak kitap* (S. A. Altun ve A. Ersoy, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurumu Başkanlığı (TTKB), (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve klavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurumu Başkanlığı (TTKB), (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı.* 14 Nisan 2023 tarihinde https://mufredat.meb.gov.tr/ sayfasından erişilmiştir.

Miyairi, M., & Reel, J. J. (2011). Combating weight bias among adolescents in school settings: A sport and exercise psychology perspective. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 82*(8), 50-53.

Mulvey, K. L., Hitti, A., & Killen, M. (2010). The development of stereotyping and exclusion. *WIREs Cognitive Science, 1*(4), 597–606.

Myers, D. G. (2017). *Sosyal psikoloji* (S. Akfırat, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.

Nelson, J. L., & Pang, V. O. (2014). Prejudice, racism and the social studies curriculum. In W. E. Ross (Ed.), *The social studies curriculum: purposes, problems, and possibilities,* (pp 203-225). Albany: State University of New York.

North, M. S., & Fiske, S. T. (2012). An inconvenienced youth? Ageism and its potential intergenerational roots. *Psychological Bulletin, 138*(5), 982–997. https://doi.org/10.1037/a0027843

Nurlu, Ö. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin matematiğe ilişkin cinsiyet kalıp yargılarının belirlenmesi ve öğrencilere yansımalarının incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Önen, Ö. ve Eryılmaz Ballı, F. (2020). Z kuşağı ortaokul öğrencilerinin okul müdürlerine dair algılarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (84), 529-550.

Özateş Gelmez, Ö. S. (2019). Sosyal hizmet öğrencilerinin yaşlılığa ilişkin kalıp yargıları: Keşif ve dönüşüm. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 22*(1), 157-188.

Özdemir, E. (2006). *Okulöncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, H. (2019). *Erkek çocukluk dönemindeki çocukların, annelerinin ve öğretmenlerinin oyun ve oyuncaklara ilişkin cinsiyet kalıp yargılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, C. (2015). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. C. Öztürk (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi* içinde (s. 1-31). Ankara: Pegem Akademi.

Paker, M. (2012). Psikolojik açıdan önyargı ve ayrımcılık. K. Çayır ve M. Ayan-Ceyhan, (Ed.), *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar* içinde (s. 41-52). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Parker, W. C. (2008). Knowing and doing in democratic citizenship education. In L. Levstik & C. A. Tyson (Eds.), *Handbook of research in social studies education* (pp. 65-80). New York and London: Routledge.

Pascoe, E. A., & Smart Richman, L. (2009). Perceived discrimination and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin, 135*(4), 531–554. https://doi.org/10.1037/a0016059

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.

Pettigrew, T. F. (1991). Normative theory in intergroup relations: Explaining both harmony and conflict. *Psychology and Developing Societies, 3*(1), 3–16. https://doi.org/10.1177/097133369100300102

Platow, M. J., & Hunter, J. A. (2017). Intergroup relations and conflict: Revisiting Sherif's Boys' Camp studies. In J. R. Smith & S. A. Haslam (Eds.), *Social psychology: Revisiting the classic studies* (pp. 142–159). California: Sage.

Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş* (T. Geniş, Çev.). İstanbul: Kaknüs.

Puhl, R. M., & Heuer, C. A. (2009). The stigma of obesity: A review and update. *Obesity, 17*(5), 941–964. https://doi.org/10.1038/oby.2008.636

Saatcı, G. ve Güdü Demirbulat, Ö. (2019). Arap turistlerin Türklere yönelik önyargılarının değerlendirilmesi: Doğu Karadeniz Bölgesi örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 3*(3), 660-675.

Sagone, E., & De Caroli, M. E. (2013). Anti-fat or anti-thin attitudes toward peers? Stereotyped beliefs and weight prejudice in Italian children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 177-183.

Sağıroğlu, A. Z. (2014). *Türkiye'de etnisite, din ve önyargı: üniversite öğrencileri örneği*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Sakallı Uğurlu, N. ve Türkoğlu, B. (2016, Ekim). *Günümüz Türkiye'sinde cinsiyet kalıpyargıları. Kadın kimdir? Erkek kimdir?* I. Sosyal Psikoloji Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Başkent Üniversitesi, Ankara.

Saldana, J. (2019). Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı. (A. Tüfekçi Akcan ve S. N. Şad, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.

Seçgin, F. (2021). Kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme becerisine yönelik kazanımların sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları ve ders kitaplarına yansımaları. *Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(50), 190-208.

Schmader, T., Johns, M., & Forbes, C. (2008). An integrated process model of stereotype threat effects on performance. *Psychological Review, 115*(2), 336–356. https://doi.org/10.1037/0033-295X.115.2.336

Schmitt, M. T., Branscombe, N. R., Postmes, T., & Garcia, A. (2014). The consequences of perceived discrimination for psychological well-being: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin, 140*(4), 921–948. https://doi.org/10.1037/a0035754

Schneider, D. J. (2004). *The psychology of stereotyping*. New York: The Guilford.

Sert H., Seven A., Çetinkaya S., Pelin M. ve Aygin D. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin obezite ön yargı düzeylerinin değerlendirilmesi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi, 1*(4), 9-17.

Sherif, M., (1951). A preliminary experimental study of intergroup relations. İn J. H. Rohrer and M. Sherif, (Eds.), *Social Psychology at the Crossroads* (pp. 388-424). New York: Harper & Row.

Sherif, M. (1967). *Group conflict and co-operation: Their social psychology* (1st ed.). New York: Psychology. https://doi.org/10.4324/9781315717005

Sherif, M., Harvey, O. J., White, B. J., Hood, W. R. & Sherif, C.W. (1961) *Intergroup conflict and cooperation: The Robbers Cave experiment*. Norman, OK: Institute of Group Relations, University of Oklahoma.

Sherif, M., White, B. J., & Harvey, O. J. (1955). Status in experimentally produced groups. *American Journal of Sociology*, 60, 370–379.

Silverman, D. (2018). *Nitel verileri yorumlama* (E. Dinç, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.

Sönmez, B. (2020). *Bekârlara yönelik kalıpyargıların kalıpyargı içeriği modeliyle incelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Spears, R., & Otten, S. (2017). Discrimination: Revisiting Tajfel's minimal group studies. In J. R. Smith & S. A. Haslam (Eds.), *Social psychology: Revisiting the classic studies* (pp. 164–181). California: Sage.

Stadlbauer, S. (2012). A journey to a "Pure Islam": Time, space, and the resignification of ritual in post 9/11 faith testimonies of Muslim women. *Narrative Inquiry, 22*(2), 348–365.

Stangor, C. (2009). The study of stereotyping, prejudice, and discrimination within social psychology: A quick history of theory and research. In T. D. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* (pp. 1–22). New York: Psychology.

Steele, C. M. (2012). Extending and applying stereotype threat research: A brief essay. In M. Inzlicht & T. Schmader (Eds.). *Stereotype threat: Theory, process, and application* (pp. 297-303). Oxford University.

Steele, C. M., & Aronson, J. (1995). Stereotype threat and the intellectual test performance of African Americans. *Journal of Personality and Social Psychology, 69*(5), 797–811. https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.5.797

Steele, C. M., Spencer, S. J., & Aronson, J. (2002). Contending with group image: The psychology of stereotype and social identity threat. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, Vol. 34, (pp. 379–440). Academic. https://doi.org/10.1016/S0065-2601(02)80009-0

Stephan, W. G. (2004). Conclusion: understanding intergroup relations programs. In W. G. Stephan & W. P. Vogt, (Eds.). *Education programs for improving intergroup relations: Theory, research, and practice* (pp. 266-279). New York: Teachers College.

Şan, M. K., Avcı, Ö., Akyiğit, H., Hira, İ., Taşdelen, H. M., Bölükbaşı, A., Orhon, B. ve Öztürk, A. (2017). Türkiye'de toplumun farklılık ve bir arada yaşama düzeyleri (Proje No: 115K216). Ankara: TÜBİTAK.

Şen, A. (2019). Vatandaşlık eğitiminde değişiklik ve süreklilikler: 2018 sosyal bilgiler öğretim programı nasıl bir vatandaşlık eğitimi öngörüyor? *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi 7*(1), 1-28.

Şerif, M. ve Şerif, C. (1996). *Sosyal psikolojiye giriş* (M. Atakay ve A. Yavuz, Çev.). İstanbul: Sosyal.

Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories: Studies in social psychology.* Cambridge University.

Tajfel, H. (1982). Social psychology of intergroup relations. *Annual Review of Psychology*, 33, 1–39.

Tajfel, H., Billig, M. G., Bundy, R. P., & Flament, C. (1971). Social categorization and intergroup behaviour. *European Journal of Social Psychology, 1*(2), 149–178.

Taşkın, M. A. ve Bozkurt, F. (2022). Kanada (Ontario) ve Türkiye sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 34,* 65-88.

Taylor, S. E., Peplau, L. A. ve Sears, D. O. (2015). *Sosyal psikoloji* (A. Dönmez, Çev.). Ankara: İmge.

Tezcan, F. (2021). Damgalanan bir yaşam tarzı olarak bekârlık. *Sosyoloji Dergisi, 41,* 81-115.

Tezcan, M. (1974). Türklerle ilgili stereotipler (kalıp yargılar) ve Türk değerleri üzerine bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 44.*

Topkaya, Y., ve Akdağ, H. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Suriyeli sığınmacılar hakkındaki görüşleri (Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(1), 767-786.

Topuz S., K ve Erkanlı, H. (2016). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeğe atfedilen anlamların metafor yöntemiyle analizi. *Alternatif Politika, 8*(2), 300-321.

Tunç Şahin, C. (2022). Karşılaştırmalı bir kalıp yargı çalışması. Türkiye ve İspanya örneği. M. A. Hacıgökmen ve H. Akdağ, (Ed.), *Eğitimde ve kültürde akademik çalışmalar 1* içinde (s. 19-32). Konya: Tablet.

Tutkun, Ö. F. ve Koç, M. (2008). Mesleklere atfedilen kalıp yargılar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 41*(1), 255-273.

Türk Dil Kurumu (TDK), (2023). *Güncel Türkçe sözlük*. 1 Temmuz 2023 tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişilmiştir.

Uğurel, B. (2017). *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde obezite önyargısının belirlenmesi*. Tıpta Uzmanlık, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir.

Ülgen, E. (1998). *Bir Türk örneklemde dokuz milli gruba karşı önyargılar ve stereotipler*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Vallacher, R. R. (2020). *Social psychology: Exploring the dynamics of human experience.* New York and London: Routledge.

Vogt, W. P. (2004). Introduction: education's influence on beliefs, attitudes, values, and behaviors. In W. G. Stephan & W. P. Vogt, (Ed.), *Education programs for improving intergroup relations: Theory, research, and practice* (pp. 1-16). New York: Teachers College.

Wade, R. C. (2007). *Social studies for social justice: Teaching strategies for the elementary classroom*. New York: Teachers College.

Whitley, B. E., & Kite, M. E. (2010). *The psychology of prejudice and discrimination*. Belmont, CA: Thomson-Wadsworth.

Worldometer (2024). *Current world population.* 1 Şubat 2024 tarihinde https://www.worldometers.info/ adresinden erişilmiştir.

Uyan Semerci, P. (2012). Ayrımcılık bağlamında yoksulluk ve sosyal dışlanma. K. Çayır ve M. Ayan Ceyhan, (Ed.), *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar* içinde (s. 189-198). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Üner Yanılmaz, S. (2019). *Suriyelilere yönelik önyargı: yaş, ahlâki algı, grup özdeşleşmesi ve temasın rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yalçın, M. ve Erginer, A. (2012). İlköğretim okullarında okul müdürüne ilişkin metaforik algılar. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi, 1*(2), 229-256.

Yaran, İ. N. (1996). *Şişmanlıkla ilgili kalıp yargılar*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yavaş, M. (2019). *Farklı kademelerdeki öğrencilerin sınıf öğretmeni kavramına yönelik metaforik algılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş onuncu baskı). Ankara: Seçkin.

Yıldırım, C., Kaplan, F., Kuru, H. ve Yılmaz, M. (2019). *6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı*. Ankara: MEB.

Yıldız, M. (2017). *Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin obeziteye ilişkin önyargılarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Yılmaz, K. ve Yiğit, Ö. (2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa, Ortadoğu ve Türkiye'ye komşu ülkelere ilişkin algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 318-334.

Yin, R. K. (2017). *Durum çalışması araştırması uygulamaları* (Çev. İ. Günbayı). Ankara: Nobel.

Yurttaş, S. (2020). Türkiye'deki Suriyeli mültecilere yönelik ön yargı ve kalıp yargıların Türkmenistanlı öğrencilere yansımaları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 20*(49), 961-985.

Yzerbyt, V. ve Schadron, G. (2016). Kalıpyargılar ve sosyal yargı (İ. Işıtan, Çev.). *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 5*(3), 203-243.

Yzerbyt, V. & Demoulin, S. (2010). Intergroup relations. In S. T. Fiske, D. T. Gilbert, & G. Lindzey (Eds.), *Handbook of social psychology* (pp. 1024-1083). New Jersey: John Wiley & Sons.

Zick, A., Küpper, B., & Hövermann, A. (2011). *Intolerance, predjudice and discrimination: A European report*. Berlin: Friedrich-Ebert Stiftung, Universität Tübingen.

EKLER

EK 1. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 25.11.2022-E.519305

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-519305 25.11.2022
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

Dağıtım Yerlerine

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı **Doktora Öğrencisi Onur GÜLERYÜZ'ün, Doç.Dr.Bahadır KILCAN'ın,** danışmanlığında yürüttüğü ***"Ortaokul Öğrencilerinin Kalıpyargı ve Önyargıları"*** adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **22.11.2022** tarih ve **19** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2022 - 1304

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste
DAĞITIM
Gereği:
Sayın Doç. Dr. Bahadır KILCAN

Bilgi:
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Bu be

Evrak Tarih ve Sayısı: 25.11.2022-E.519305

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 22.11.2022	**TOPLANTI SAYISI : 19**
ADI – SOYADI	**İMZA**
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA **BAŞKAN**	
Prof.Dr.C.Haluk BODUR	
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN	
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER	
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ	
Prof.Dr.Gülay BAYRAMOĞLU	
Prof.Dr.Makbule GEZMEN KARADAĞ	
Prof.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Prof.Dr.İlyas OKUR	
Prof.Dr.Nihan KAFA	
Doç.Dr.Melek Gülşah ŞAHİN	

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 2. Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 02.12.2022-E.525374

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-14588481-605.99-64889770 02.12.2022
Konu : Araştırma İzni

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 30.11.2022 tarihli ve 522714 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Doktora öğrencisi Onur GÜLERYÜZ 'ün **"Ortaokul Öğrencilerinin Kalıp Yargı ve Önyargıları"** konulu çalışması kapsamında merkez ilçelerimize bağlı resmi ortaokullarda uygulama yapma talebi ilgi (a) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Harun FATSA
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Ek: Uygulama Araçları (11 Sayfa)

Dağıtım:
Gereği: Bilgi:
Gazi Üniversitesi 9 Merkez İlçe

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 3. Açık Uçlu Görüşme Formu

Açık Uçlu Görüşme Formu

Sevgili öğrenciler, bu araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmaya katılma veya katılmama notlarınızı etkilemeyecektir. Araştırmayla çeşitli gruplara yönelik görüşlerinizi öğrenmek istiyoruz. Bu formda adınız ve soyadınız yer almayacaktır. Dolayısıyla vereceğiniz cevapların size ait olduğu bilinmeyecektir. Görüşleriniz bizim için çok değerlidir. Araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz. Başlamadan önce sormak istediğiniz bir şey var mı?

Cinsiyetiniz:	Kız ( )	Erkek ( )
Babanızın Mesleği:		
Annenizin Mesleği:		

Aşağıda yer alan sosyal gruplara yönelik düşüncelerinizi ve duygularınızı yazınız.

Türkler:
Amerikalılar:
Çinliler:

Sayfa 1

Japonlar:
Ruslar:
Almanlar:
Yunanlar:
Ermeniler:

Araplar:
Afrikalılar:
Hintler:
Suriyeliler:
Ukraynalılar:

Türkmenler:
Müslümanlar:
Hristiyanlar:
Yahudiler (Museviler / İsrailliler):
Ateistler:

Erkekler:
Kızlar:
Zenginler:
Yoksullar:
Çalışkanlar:

Tembeller:
Gençler:
Yaşlılar:
Kilolular:
Zayıflar:

Zihinsel Engelliler:
Görme Engelliler:
İşitme Engelliler:
Ortopedik Engelliler:
Köylüler:

Kentliler:
Evliler:
Bekârlar:
Okul Yöneticileri (Müdürler ve Yardımcıları):
Öğretmenler:

Temizlik Görevlileri:
Güvenlik Görevlileri:
Kantin Görevlileri:
Servis Şoförleri:

Eklemek istediğiniz bir şey varsa bu sayfanın arkasını kullanabilirsiniz veya ek kağıt talep edebilirsiniz.

EK 4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Protokolü

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Protokolü

Değerli öğretmenim, bu araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmayla öğrencilerinizin çeşitli gruplara yönelik kalıp yargı ve ön yargılarını öğrenmek istiyoruz. Araştırma sonunda yayımlanacak raporda adınız ve soyadınız yer almayacaktır. Dolayısıyla vereceğiniz cevapların size ait olduğu bilinmeyecektir. Söylediklerinizi tam olarak doğru anlamak ve yanlış çıkarımlar yapmamak için görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Başlamadan önce sormak istediğiniz bir şey var mı?

Katılımcı Kodu:
Mülakat Yeri:
Mülakat Tarihi:
Mülakat Süresi:

Giriş: Araştırma tanıtıldı. Kalıp yargı ve ön yargı açıklandı. Örnekler verildi.

Sorular: Okuldaki gözlemlerinize dayanarak;

1- Öğrencilerde en çok hangi kalıp yargılarla karşılaşıyorsunuz?

2- Öğrencileriniz farklı sosyal gruplara yönelik ne tür genellemeler yapıyor?

3- Öğrencilerde hangi önyargılara rastlıyorsunuz?

4- Öğrencileriniz farklı sosyal gruplara yönelik ne tür duygular besliyor?

5- Öğrencilere sunduğum bu ölçme aracındaki sosyal gruplara dair, okulda karşılaştığınız kalıp yargı ve ön yargı örneklerini benimle paylaşır mısınız?

6- Sizce öğrencilerinizin en çok hangi gruplara karşı kalıp yargı ve ön yargıları var?

7- Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR…